

موافقت نامه تجارت ترجیحی
بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

سرشناسه	عسگری ارجنکی، منصور، ۱۳۴۸-
عنوان و نام پدیدآور	موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا/مؤلف منصور عسگری ارجنکی؛ مقدمه محمد قاسمی ششده؛ ناظر ناصر خیابانی، فتح اله تار؛ کاری از مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران.
مشخصات نشر	تهران: دریاچه نو، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۵۷۲ ص. جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۰۵۹-۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	ایران -- پیمان نامه های بازرگانی Iran -- Commercial treaties تعرفه ترجیحی -- ایران Tariff preferences -- Iran ایران -- روابط اقتصادی -- کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا Iran -- Foreign economic relations -- Eurasian Union countries کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا -- روابط اقتصادی -- ایران Eurasian Union countries -- Foreign economic relations -- Iran
شناسه افزوده	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، مرکز پژوهش ها قاسمی ششده، محمد، ۱۳۴۹-، مقدمه نویس خیابانی، ناصر، ۱۳۴۵- تاری، فتح الله، ۱۳۳۸-
رده بندی کنگره	HF۱۷۳۳
رده بندی دیویی	۷۰۹۵۵/۳۸۲
شماره کتابشناسی ملی	۸۷۳۹۹۴۰

موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کاری از: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، مرکز پژوهش ها

مؤلف: منصور عسگری ارجنکی

مقدمه: محمد قاسمی ششده

ناظر: ناصر خیابانی، فتح اله تار

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

تیراژ: ۴۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۰

انتشارات: دریاچه نو

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
مرکز پژوهش ها

انتشارات دریاچه نو

پیشگفتار

در چند دهه گذشته، اقتصاد جهانی شاهد آزادسازی‌های قابل توجهی در روابط تجاری بوده است که در این راستا ترتیبات تجاری منطقه‌ای حتی در میان کشورهایی که تاکنون در هیچ ترتیبات تجاری منطقه‌ای عضو نبوده‌اند به شدت رو به افزایش گذاشته است. موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (PTA) یکی از شکل‌های هم‌گرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت. این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند به‌گونه‌ای که کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارائه می‌شود. از سوی دیگر، در حال حاضر بیش از ۹۷ درصد تجارت جهان در قالب این سازمان در جریان است. لذا به نظر می‌رسد توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد دوجانبه می‌تواند تمرینی برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری هم در بازار داخلی و هم با رقبا و تولیدکنندگان بین‌المللی باشد.

از سوی دیگر، در طی دهه‌های اخیر، سهم ایران از تجارت جهانی کاهش یافته و

سیاست‌گذاران همواره در پی دستیابی به راهکارهایی بوده‌اند تا این سهم را افزایش دهند که در این میان، برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی می‌تواند سبب افزایش حجم تجارت دوجانبه و گسترش صادرات جمهوری اسلامی ایران گردد. موافقت‌نامه موقت در راستای ایجاد ترتیبات تجارت آزاد بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، روسیه، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان) پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ به امضا رسید که دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون‌گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. لازم به ذکر است که در حال حاضر، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع شده است و چنانچه تا سه سال پس از تاریخ اجرایی شدن (پایان سال ۱۴۰۰) موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه موقت تصمیم‌گیری خواهند کرد. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد کرده است.

امتیازهای اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت‌رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول تعرفه‌ای سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازهای اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی) است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آن‌ها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به‌طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند. امتیازات اعطاشده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده و امتیازهای اعطاشده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازهای مورد توافق طرفین در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان‌دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است. از امتیازهای اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت

تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم، تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته که حدود ۳۷ درصد امتیازهای اعطایی ایران را تشکیل می‌دهند. در امتیازهای دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم، تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته که مشتمل بر حدود هشت درصد امتیازهای دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌ای ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح و اوراسیا در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح دریافت کرده است.

این پژوهش در پاسخ‌گویی به سؤالات موردنظر، در هشت فصل تنظیم شده است. فصل اول شامل کلیات است و فصل دوم به تجزیه و تحلیل تجارت ایران با کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته است. فصل سوم شامل تجزیه و تحلیل وضعیت اقتصادی، تجاری و سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است. در فصل چهارم تجارت کالاهای ارائه شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. فصل پنجم شامل ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه) است. فصل ششم به تجزیه و تحلیل اكمال تجاری بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته است. فصل هفتم دربردارنده استخراج فهرست پیشنهادی کالاهای مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است و فصل هشتم نیز محتوی جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و توصیه‌های سیاستی است.

در پایان لازم میدانم از جناب آقای دکتر منصور عسگری مجری طرح و جناب آقای دکتر ناصر خیابانی و جناب آقای دکتر فتح‌اله تاری که نظارت طرح را عهده‌دار بوده‌اند تشکر و سپاسگزاری نمایم. همچنین از سرکار خانم سارا پارسی دبیر شورای پژوهشی اتاق ایران که با پیگیری‌های مجدانه خود، امکان انجام و انتشار این اثر را فراهم ساخته‌اند قدردانی می‌کنم.

محمد قاسمی

رییس مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق.....	۳۱
۱-۱- مقدمه.....	۳۱
۲-۱- اهمیت موضوع.....	۳۴
۳-۱- هدف پژوهش.....	۳۸
۴-۱- پرسش‌های تحقیق.....	۳۹
۵-۱- شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....	۳۹
۶-۱- تجزیه و تحلیل مقدماتی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....	۴۱
۷-۱- اتحادیه‌های منطقه‌ای.....	۴۵
۸-۱- عوامل موثر بر موفقیت موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای.....	۴۶
۹-۱- مروری بر ادبیات تجربی تحقیق.....	۴۹
۱۰-۱- موافقت‌نامه‌های تجاری و تحریم.....	۵۳
۱۱-۱- خلاصه و جمع‌بندی.....	۵۷
فصل دوم: تجزیه و تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....	۵۹
۱-۲- مقدمه.....	۵۹
۲-۲- روند تجارت جهانی کالا.....	۶۰
۳-۲- تجارت خارجی اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....	۶۴
۴-۲- صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....	۶۵
۵-۲- صادرات ایران به روسیه.....	۶۶

- ۶۸ ۲-۵-۱ - قیمت واحد صادرات به روسیه.
- ۶۹ ۲-۵-۲ - صادرات به روسیه بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۷۱ ۲-۵-۳ - صادرات به روسیه بر حسب نوع مصرف.
- ۷۲ ۲-۵-۴ - صادرات اقلام عمده گروه کالایی به روسیه.
- ۷۲ ۲-۵-۵ - تعداد اقلام صادراتی ایران به روسیه.
- ۷۳ ۲-۶-۱ - صادرات ایران به ارمنستان.
- ۷۵ ۲-۶-۱ - قیمت واحد صادرات به ارمنستان.
- ۷۵ ۲-۶-۲ - صادرات به ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۷۶ ۲-۶-۳ - صادرات به ارمنستان بر حسب نوع مصرف.
- ۷۷ ۲-۶-۴ - صادرات اقلام عمده گروه کالایی به ارمنستان.
- ۷۸ ۲-۶-۵ - تعداد اقلام صادراتی ایران به ارمنستان.
- ۷۹ ۲-۷-۱ - صادرات ایران به بلاروس.
- ۸۰ ۲-۷-۱ - قیمت واحد صادرات به بلاروس.
- ۸۱ ۲-۷-۲ - صادرات به بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۸۲ ۲-۷-۳ - صادرات به بلاروس بر حسب نوع مصرف.
- ۸۳ ۲-۷-۴ - صادرات اقلام عمده گروه کالایی به بلاروس.
- ۸۳ ۲-۷-۵ - تعداد اقلام صادراتی ایران به بلاروس.
- ۸۴ ۲-۸-۱ - صادرات ایران به قزاقستان.
- ۸۶ ۲-۸-۱ - قیمت واحد صادرات به قزاقستان.
- ۸۶ ۲-۸-۲ - صادرات به قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۸۷ ۲-۸-۳ - صادرات به قزاقستان بر حسب نوع مصرف.
- ۸۸ ۲-۸-۴ - صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قزاقستان.

- ۸۹ ۲-۸-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به قزاقستان.
- ۹۰ ۲-۹- صادرات ایران به قرقیزستان.
- ۹۱ ۲-۹-۱- قیمت واحد صادرات به قرقیزستان.
- ۹۲ ۲-۹-۲- صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۹۳ ۲-۹-۳- صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف.
- ۹۴ ۲-۹-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قرقیزستان.
- ۹۴ ۲-۹-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به قرقیزستان.
- ۹۵ ۲-۱۰- واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا.
- ۹۶ ۲-۱۱- واردات ایران از روسیه.
- ۹۸ ۲-۱۱-۱- قیمت واحد وارداتی از روسیه.
- ۹۸ ۲-۱۱-۲- واردات از روسیه بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۹۹ ۲-۱۱-۳- واردات از روسیه بر حسب نوع مصرف.
- ۱۰۰ ۲-۱۱-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از روسیه.
- ۱۰۱ ۲-۱۱-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه.
- ۱۰۲ ۲-۱۲- واردات ایران از ارمنستان.
- ۱۰۳ ۲-۱۲-۱- قیمت واحد وارداتی از ارمنستان.
- ۱۰۴ ۲-۱۲-۲- واردات از ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی.
- ۱۰۵ ۲-۱۲-۳- واردات از ارمنستان بر حسب نوع مصرف.
- ۱۰۵ ۲-۱۲-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از ارمنستان.
- ۱۰۶ ۲-۱۲-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان.
- ۱۰۷ ۲-۱۳- واردات ایران از بلاروس.
- ۱۰۸ ۲-۱۳-۱- قیمت واحد وارداتی از بلاروس.

- ۱۰۹ ۲-۱۳-۲- واردات از بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی
- ۱۱۰ ۳-۱۳-۲- واردات از بلاروس بر حسب نوع مصرف
- ۱۱۱ ۴-۱۳-۲- واردات اقلام عمده گروه کالایی از بلاروس
- ۱۱۱ ۵-۱۳-۲- تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس
- ۱۱۲ ۱۴-۲- واردات ایران از قزاقستان
- ۱۱۳ ۱-۱۴-۲- قیمت واحد وارداتی از قزاقستان
- ۱۱۴ ۲-۱۴-۲- واردات از قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی
- ۱۱۵ ۳-۱۴-۲- واردات از قزاقستان بر حسب نوع مصرف
- ۱۱۶ ۴-۱۴-۲- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قزاقستان
- ۱۱۷ ۵-۱۴-۲- تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان
- ۱۱۸ ۱۵-۲- واردات ایران از قرقیزستان
- ۱۱۹ ۱-۱۵-۲- قیمت واحد وارداتی از قرقیزستان
- ۱۲۰ ۲-۱۵-۲- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی
- ۱۲۱ ۳-۱۵-۲- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف
- ۱۲۲ ۴-۱۵-۲- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قرقیزستان
- ۱۲۲ ۵-۱۵-۲- تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان
- ۱۲۳ ۱۶-۲- خلاصه و جمع بندی
- ۱۲۵ فصل سوم: تجزیه و تحلیل وضعیت اقتصادی، تجاری و سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ...
- ۱۲۵ ۱-۳- مقدمه
- ۱۲۵ ۲-۳- وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
- ۱۲۶ ۳-۳- بررسی وضعیت اقتصادی کشورها
- ۱۲۶ ۱-۳-۳- ارمنستان

۱۲۹ ۲-۳-۳ - بلاروس
۱۳۱ ۳-۳-۳ - روسیه
۱۳۵ ۴-۳-۳ - قزاقستان
۱۳۸ ۵-۳-۳ - قرقیزستان
۱۴۱ ۶-۳-۳ - رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های اقتصادی
۱۴۲ ۷-۳-۳ - رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های آزادی اقتصادی
۱۴۴ ۸-۳-۳ - محیط سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۴۵ ۱-۸-۳-۳ - ساختار سیاسی و فرهنگی ارمنستان
۱۴۶ ۲-۸-۳-۳ - ساختار سیاسی و فرهنگی بلاروس
۱۴۶ ۳-۸-۳-۳ - ساختار سیاسی و فرهنگی روسیه
۱۴۸ ۴-۸-۳-۳ - ساختار سیاسی و فرهنگی قزاقستان
۱۴۹ ۵-۸-۳-۳ - ساختار سیاسی و فرهنگی قرقیزستان
۱۵۰ ۹-۳-۳ - رتبه‌بندی بر اساس شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی
۱۵۲ ۱۰-۳-۳ - وضعیت شاخص‌های کسب‌وکار در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۵۳ ۴-۳-۳ - شناخت بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۵۳ ۴-۴-۳ - صادرات کل اتحادیه
۱۶۸ ۵-۴-۳ - واردات کل اتحادیه
۱۸۳ ۶-۴-۳ - تراز تجاری اتحادیه
۱۸۴ ۵-۳-۳ - سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۸۵ ۶-۳-۳ - خلاصه و جمع‌بندی
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل تجارت کالاهای ارائه‌شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۸۹ اوراسیا

۱۸۹	۱-۴- مقدمه.....
۱۹۱	۲-۴- موافقت نامه تجارت ترجیحی.....
۲۰۲	۳-۴- استراتژی مذاکراتی کاهش تعرفه‌ها.....
۲۰۳	۱-۳-۴- عوامل موثر در طراحی استراتژی مذاکره.....
۲۰۵	۲-۳-۴- انواع استراتژی‌های مذاکراتی کاهش تعرفه.....
۲۰۹	۴-۴- سیاست تجاری جمهوری اسلامی ایران.....
۲۱۰	۱-۴-۴- چارچوب سیاست تعرفه‌ای ایران.....
۲۱۵	۵-۴- ایران و موافقت نامه‌های تجاری دوجانبه.....
۲۱۷	۶-۴- عضویت ایران در موافقت نامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای.....
۲۱۷	۱-۶-۴- سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو).....
۲۱۸	۲-۶-۴- گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه.....
۲۱۹	۳-۶-۴- سازمان کنفرانس اسلامی.....
۲۱۹	۴-۶-۴- موافقت نامه نظام جهانی ترجیحات تجاری.....
۲۲۵	۷-۴- موافقت نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....
۲۲۸	۸-۴- صادرات ترجیحی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....
۲۲۸	۱-۸-۴- صادرات به ارمنستان.....
۲۲۹	۲-۸-۴- صادرات به بلاروس.....
۲۳۱	۳-۸-۴- صادرات به روسیه.....
۲۳۲	۴-۸-۴- صادرات به قرقیزستان.....
۲۳۳	۵-۸-۴- صادرات به قزاقستان.....
۲۳۵	۹-۴- واردات ترجیحی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا.....
۲۳۵	۱-۹-۴- واردات از ارمنستان.....

۲۳۶	۲-۹-۴- واردات از بلاروس
۲۳۸	۳-۹-۴- واردات از روسیه
۲۳۹	۴-۹-۴- واردات از قرقیزستان
۲۴۰	۵-۹-۴- واردات از قزاقستان
۲۴۲	۱۰-۴- تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۴۳	۱۱-۴- سیاست‌های تجاری
۲۴۴	۱-۱۱-۴- عوارض گمرکی اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۴۴	۲-۱۱-۴- ساختار تعرفه در اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۳۱	۱۲-۴- موافقت‌نامه‌های فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران
۲۳۴	۱۳-۴- موانع تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۳۵	۱-۱۳-۴- مالیات بر ارزش افزوده
۲۳۵	۲-۱۳-۴- مالیات مضاعف
۲۳۶	۳-۱۳-۳- استانداردها
۲۳۸	۴-۱۳-۴- حمل و نقل کالا به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۴۳	۱۴-۴- موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و صنایع داخلی
۲۴۵	۱۵-۴- خلاصه و جمع‌بندی
	فصل پنجم: ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه)
۲۵۱	۱-۵- مقدمه
۲۵۲	۲-۵- مروری بر ادبیات
۲۵۳	۱-۲-۵- انحراف تجارت
۲۵۴	۲-۲-۵- ایجاد تجارت

۲۵۷ ۳-۵-۵- شرایط موفقیت همگرایی منطقه‌ای
۲۶۶ ۳-۵- روش تحقیق
۲۶۹ ۱-۳-۵- الگوی تحقیق
۲۷۴ ۲-۳-۵- شرح داده‌ها
۲۷۴ ۴-۵- نتایج تجربی
۲۷۴ ۱-۴-۵- جامعه آماری
۲۷۵ ۲-۴-۵- آزمون ساکن بوده متغیرها
۲۷۶ ۳-۴-۵- تخمین مدل صادرات
۲۷۸ ۴-۴-۵- تخمین مدل واردات
۲۸۱ ۵-۵- خلاصه و جمع‌بندی
	فصل ششم: ارزیابی و تجزیه و تحلیل اکمال تجاری بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۸۴
۲۸۵ ۱-۶- مقدمه
۲۸۵ ۲-۶- تعیین پتانسیل تجاری
۲۸۷ ۱-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان
۲۹۰ ۲-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس
۲۹۳ ۳-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه
۲۹۷ ۴-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان
۳۰۰ ۵-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان
۳۰۳ ۶-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات اوراسیا
۳۰۶ ۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران
۳۰۹ ۱-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان

۳۱۰	۶-۳-۲- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس
۳۱۰	۶-۳-۳- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه
۳۱۱	۶-۳-۴- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان
۳۱۲	۶-۳-۵- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان
۳۱۹	۶-۴- مزیت نسبی آشکارشده
۳۲۰	۶-۵- شاخص های تشابه تجارت
۳۲۰	۶-۵-۱- معیار آلن
۳۲۱	۶-۵-۲- شاخص درایسدل
۳۲۲	۶-۵-۳- شاخص تشابه و مکملی فینگر- کرینن
۳۲۲	۶-۵-۴- شاخص تشابه صادرات و واردات
۳۲۴	۶-۵-۵- معیار مزیت رقابتی آشکارشده
۳۲۴	۶-۶- ماندگاری صادرات ایران به اوراسیا
۳۲۶	۶-۶-۱- محاسبه و شاخص
۳۲۸	۶-۷- خلاصه و جمع بندی
۳۳۰	۶-۸- بحث و نتیجه گیری
۳۳۰	۶-۸-۱- پیش بینی صادرات ایران به ارمنستان
۳۳۲	۶-۸-۲- پیش بینی صادرات ایران به روسیه
۳۳۴	۶-۸-۳- پیش بینی صادرات ایران به بلاروس
۳۳۶	۶-۸-۴- پیش بینی صادرات ایران به قرقیزستان
۳۳۸	۶-۸-۵- پیش بینی صادرات ایران به قزاقستان
۳۴۱	فصل هفتم: استخراج فهرست پیشنهادی کالاهای مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۳۴۲	۷-۱- مقدمه

- ۳۴۲ ۲-۷- اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌ها
- ۳۴۷ ۳-۷- ترجیحات گرفته‌شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا
- ۳۴۸ ۴-۷- ترجیحات اعطاشده ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا
- ۳۴۸ ۵-۷- اثرات برقراری موافقت‌نامه بر صادرات ایران به ارمنستان
- ۳۴۸ ۱-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران
- ۳۶۲ ۲-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران
- ۳۷۴ ۳-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران
- ۳۸۸ ۴-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران
- ۴۰۰ ۵-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران
- ۴۱۲ ۶-۷- تعیین فهرست کالاهای درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی
- ۴۱۲ ۱-۶-۷- گام اول (تعیین فهرست اولیه)
- ۴۱۵ ۲-۶-۷- گام دوم (تعیین فهرست‌های چهارگانه)
- ۴۱۶ ۱-۲-۶-۷- تعیین فهرست اول
- ۴۱۷ ۲-۲-۶-۷- تعیین فهرست دوم
- ۴۱۸ ۳-۲-۶-۷- تعیین فهرست سوم
- ۴۱۹ ۴-۲-۶-۷- تعیین فهرست چهارم
- ۴۴۱ ۷-۷- مقایسه ترجیحات دریافت‌شده با اقلام ارائه‌شده این مطالعه
- ۴۴۸ ۸-۷- خلاصه و نتیجه‌گیری
- ۴۵۴ فصل هشتم: جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و توصیه‌های سیاستی
- ۴۵۵ ۱-۸- مقدمه
- ۴۵۷ ۲-۸- مروری بر خطوط کلی تحقیق
- ۴۵۹ ۳-۸- یافته‌های تحقیق

۵۱۴	۸-۴- بحث و جمع بندی.....
۵۱۸	۸-۵- پیش بینی آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۵۱۸	۸-۵-۱- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان
۵۲۰	۸-۵-۲- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس
۵۲۲	۸-۵-۳- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه.....
۵۲۳	۸-۵-۴- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان
۵۲۵	۸-۵-۵- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان
۵۲۷	۸-۴-۲- توصیه ها و پیشنهادها
۵۳۰	محورها و زمینه های مشترک همکاری میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۵۳۴	منابع
۵۳۴	الف: منابع فارسی
۵۳۶	ب: منابع لاتین
۵۴۳	ضمیمه فصل چهارم
۵۴۳	الف: ترجیحات داده شده ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۵۵۲	ب: ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران.....
۵۶۷	ضمیمه فصل ششم.....

فهرست نمودارها

- نمودار (۱-۲): کاهش سرعت تجارت جهانی (سهم تجارت جهانی از تولید ناخالص جهان) ۲۹
- نمودار (۲-۲): مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات به جهان و صادرات به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۳۳
- نمودار (۳-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و روسیه در ۹۷-۱۳۸۳ ۳۴
- نمودار (۴-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳ ۳۹
- نمودار (۵-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۴۰
- نمودار (۶-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۴۱
- نمودار (۷-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۴۴
- نمودار (۸-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۴۶
- نمودار (۹-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به هان و بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳ ۴۷
- نمودار (۱۰-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۰
- نمودار (۱۱-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و ص درات به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۵۱
- نمودار (۱۲-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۲
- نمودار (۱۳-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۵
- نمودار (۱۴-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۵۷
- نمودار (۱۵-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۸
- نمودار (۱۶-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۱
- نمودار (۱۷-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۶۴
- نمودار (۱۸-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و روسیه در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۵

- نمودار (۱۹-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۸
- نمودار (۲۰-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۷۰
- نمودار (۲۱-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۷۱
- نمودار (۲۲-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۷۴
- نمودار (۲۳-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۷۶
- نمودار (۲۴-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران جهان و بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳ ۷۷
- نمودار (۲۵-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۰
- نمودار (۲۶-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۸۲
- نمودار (۲۷-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۳
- نمودار (۲۸-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۶
- نمودار (۲۹-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۸۸
- نمودار (۳۰-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۹
- نمودار (۳۱-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۹۲
- نمودار (۱-۶): ماندگاری صادرات ایران به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۳۲۷
- نمودار (۲-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان ۳۳۱
- نمودار (۳-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به روسیه ۳۳۳
- نمودار (۴-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس ۳۳۵
- نمودار (۵-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان ۳۳۷
- نمودار (۶-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان ۳۳۹
- نمودار (۷-۱): الگوریتم انتخاب کالاهای صادراتی ایران برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۴۲۱

فهرست جداول

- جدول (۱-۲): تجارت اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴ ۳۰
- جدول (۲-۲): صادرات ایران به اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳ ۳۲
- جدول (۳-۲): صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳ ۳۲
- جدول (۴-۲): صادرات ایران به روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۳۶
- جدول (۵-۲): صادرات ایران به روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۳۷
- جدول (۶-۲): صادرات عمده ایران به روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۳۸
- جدول (۸-۲): صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۳۹
- جدول (۹-۲): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۴۱
- جدول (۱۰-۲): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۴۲
- جدول (۱۱-۲): صادرات عمده ایران به ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۴۳
- جدول (۱۲-۲): صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳ ۴۵
- جدول (۱۳-۲): صادرات ایران به بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۴۷
- جدول (۱۴-۲): صادرات ایران به بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۴۸
- جدول (۱۵-۲): صادرات عمده ایران به بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۴۹
- جدول (۱۶-۲): صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۱
- جدول (۱۷-۲): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۳
- جدول (۱۸-۲): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۵۴
- جدول (۱۹-۲): صادرات عمده ایران به قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۵۴

- جدول (۲-۲۰): صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۶
- جدول (۲-۲۱): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۵۸
- جدول (۲-۲۲): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۵۹
- جدول (۲-۲۳): صادرات عمده ایران به قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۶۰
- جدول (۲-۲۴): واردات ایران از اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۲
- جدول (۲-۲۵): واردات ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۳
- جدول (۲-۲۶): واردات ایران از روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۵
- جدول (۲-۲۷): واردات ایران از روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۶۶
- جدول (۲-۲۸): واردات عمده ایران از روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۶۷
- جدول (۲-۲۹): واردات ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۶۹
- جدول (۲-۳۰): واردات ایران از ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۷۲
- جدول (۲-۳۱): واردات ایران از ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۷۲
- جدول (۲-۳۲): واردات عمده ایران از ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۷۳
- جدول (۲-۳۳): واردات ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳ ۷۵
- جدول (۲-۳۴): واردات ایران از بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۷۷
- جدول (۲-۳۵): واردات ایران از بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۷۸
- جدول (۲-۳۶): واردات عمده ایران از بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۷۹
- جدول (۲-۳۷): واردات ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۱
- جدول (۲-۳۸): واردات ایران از قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۳
- جدول (۲-۳۹): واردات ایران از قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۸۴
- جدول (۲-۴۰): واردات عمده ایران از قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۸۵
- جدول (۲-۴۱): واردات ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۷

- جدول (۲-۴۲): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۹
- جدول (۲-۴۳): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۹۰
- جدول (۲-۴۴): واردات عمده ایران از قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۹۱
- جدول (۳-۱): شاخص‌های اقتصاد کلان ارمنستان در ۱۸-۲۰۱۰ ۹۸
- جدول (۳-۲): شاخص‌های اقتصاد کلان بلاروس در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۰۱
- جدول (۳-۳): شاخص‌های اقتصاد کلان روسیه در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۰۴
- جدول (۳-۴): شاخص‌های اقتصاد کلان قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۰۷
- جدول (۳-۵): شاخص‌های اقتصاد کلان قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۱۰
- جدول (۳-۶): رتبه‌بندی شاخص‌های مرتبط با تجارت در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۱۲
- جدول (۳-۷): رتبه کشورهای در شاخص‌های آزادی اقتصادی ۱۱۵
- جدول (۳-۸): شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی کشورها ۱۲۲
- جدول (۳-۹): رتبه کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در کسب‌وکار در ۲۰۱۹ ۱۲۴
- جدول (۳-۱۰): صادرات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴ ۱۲۶
- جدول (۳-۱۱): شرکای عمده صادراتی ارمنستان ۱۲۷
- جدول (۳-۱۲): شرکای عمده صادراتی بلاروس ۱۲۸
- جدول (۳-۱۳): شرکای عمده صادراتی روسیه ۱۲۹
- جدول (۳-۱۴): شرکای عمده صادراتی قرقیزستان ۱۳۰
- جدول (۳-۱۵): شرکای عمده صادراتی قزاقستان ۱۳۱
- جدول (۳-۱۶): کالاهای عمده صادراتی ارمنستان ۱۳۲
- جدول (۳-۱۷): کالاهای عمده صادراتی بلاروس ۱۳۳
- جدول (۳-۱۸): کالاهای عمده صادراتی روسیه ۱۳۳
- جدول (۳-۱۹): کالاهای عمده صادراتی قرقیزستان ۱۳۴

- جدول (۲۰-۳): کالاهای عمده صادراتی قزاقستان ۱۳۵
- جدول (۲۱-۳): کدهای کالایی عمده صادراتی ارمنستان ۱۳۶
- جدول (۲۲-۳): کدهای کالایی عمده صادراتی بلاروس ۱۳۷
- جدول (۲۳-۳): کدهای کالایی عمده صادراتی روسیه ۱۳۸
- جدول (۲۴-۳): کدهای کالایی عمده صادراتی قرقیزستان ۱۳۹
- جدول (۲۵-۳): کدهای کالایی عمده صادراتی قزاقستان ۱۴۰
- جدول (۲۶-۳): واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴ ۱۴۲
- جدول (۲۷-۳): شرکای عمده وارداتی ارمنستان ۱۴۳
- جدول (۲۸-۳): شرکای عمده وارداتی بلاروس ۱۴۴
- جدول (۲۹-۳): شرکای عمده وارداتی روسیه ۱۴۵
- جدول (۳۰-۳): شرکای عمده وارداتی قرقیزستان ۱۴۶
- جدول (۳۱-۳): شرکای عمده وارداتی قزاقستان ۱۴۷
- جدول (۳۲-۳): کالاهای عمده وارداتی ارمنستان ۱۴۸
- جدول (۳۳-۳): کالاهای عمده وارداتی بلاروس ۱۴۹
- جدول (۳۴-۳): کالاهای عمده وارداتی روسیه ۱۵۰
- جدول (۳۵-۳): کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان ۱۵۱
- جدول (۳۶-۳): کالاهای عمده وارداتی قزاقستان ۱۵۲
- جدول (۳۷-۳): کدهای کالایی عمده وارداتی ارمنستان ۱۵۳
- جدول (۳۸-۳): کدهای کالایی عمده وارداتی بلاروس ۱۵۴
- جدول (۳۹-۳): کدهای کالایی عمده وارداتی روسیه ۱۵۵
- جدول (۴۰-۳): کدهای کالایی عمده وارداتی قرقیزستان ۱۵۶
- جدول (۴۱-۳): کدهای کالایی عمده وارداتی قزاقستان ۱۵۷

جدول (۳-۴): تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴	۱۵۸
جدول (۳-۴): جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۳	۱۵۹
جدول (۴-۱): کاهش تعرفه‌های گمرکی در چارچوب مذاکرات ادواری گات	۱۸۲
جدول (۴-۲): روش‌ها و فرمول‌های مذاکره	۱۸۲
جدول (۴-۳): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۵	۱۸۴
جدول (۴-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۵	۱۸۵
جدول (۴-۵): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۵	۱۸۵
جدول (۴-۶): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۸	۱۸۶
جدول (۴-۷): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۸	۱۸۷
جدول (۴-۸): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۸	۱۸۸
جدول (۴-۹): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها	۱۹۴
جدول (۴-۱۰): تجارت ترجیحی و کل تجارت ایران در ۹۷-۱۳۸۴	۱۹۷
جدول (۴-۱۱): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا	۲۰۰
جدول (۴-۱۲): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا در بخش‌های کشاورزی و صنعت	۲۰۱
جدول (۴-۱۳): صادرات ترجیحی ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۰۲
جدول (۴-۱۴): صادرات ترجیحی ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۰۳
جدول (۴-۱۵): صادرات ترجیحی ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۰۵
جدول (۴-۱۶): صادرات ترجیحی ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۰۶
جدول (۴-۱۷): صادرات ترجیحی ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۰۷
جدول (۴-۱۸): واردات ترجیحی ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۰۹
جدول (۴-۱۹): واردات ترجیحی ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۱۰
جدول (۴-۲۰): واردات ترجیحی ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۱۱

جدول (۴-۲۱): واردات ترجیحی ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۱۳
جدول (۴-۲۲): واردات ترجیحی ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳	۲۱۴
جدول (۴-۲۳): تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳	۲۱۶
جدول (۴-۲۴): خلاصه وضعیت تعرفه‌ای اتحادیه اقتصادی اوراسیا	۲۱۹
جدول (۴-۲۵): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی ارمنستان	۲۲۲
جدول (۴-۲۶): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی بلاروس	۲۲۲
جدول (۴-۲۷): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی روسیه	۲۲۳
جدول (۴-۲۸): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قرقیزستان	۲۲۳
جدول (۴-۲۹): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قزاقستان	۲۲۴
جدول (۴-۳۰): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات ارمنستان	۲۲۵
جدول (۴-۳۱): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات بلاروس	۲۲۶
جدول (۴-۳۲): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات روسیه	۲۲۷
جدول (۴-۳۳): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قرقیزستان	۲۲۸
جدول (۴-۳۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قزاقستان	۲۲۹
جدول (۴-۳۵): فهرست موافقت‌نامه‌های فعال صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران	۲۳۱
جدول (۴-۳۶): فهرست موافقت‌نامه‌های فعال وارداتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران	۲۳۳
جدول (۵-۱): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها (بر حسب سال انعقاد قرارداد)	۲۶۰
جدول (۵-۲): خلاصه آمارهای اصلی تحقیق	۲۷۵
جدول (۵-۳): نتایج احتمال آزمون ریشه واحد	۲۷۶
جدول (۵-۴): نتایج برآورد الگوی صادرات طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ به روش (GMM)	۲۷۷
جدول (۵-۵): نتایج برآورد الگوی واردات طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ به روش (GMM)	۲۷۹
جدول (۶-۱): معرفی کدهای دورقمی HS	۲۸۶

جدول (۲-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷	۲۸۷
جدول (۳-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷	۲۹۰
جدول (۴-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷	۲۹۴
جدول (۵-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷	۲۹۷
جدول (۶-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷	۳۰۰
جدول (۷-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷	۳۰۳
جدول (۸-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان در ۱۸-۲۰۱۷	۳۱۴
جدول (۹-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس در ۱۸-۲۰۱۷	۳۱۵
جدول (۱۰-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷	۳۱۶
جدول (۱۱-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۷	۳۱۷
جدول (۱۲-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۷	۳۱۸
جدول (۱۴-۶): نتایج شاخص‌های تشابه و اکمال تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا	۳۲۳
جدول (۱-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)	۳۴۹
جدول (۲-۷): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)	۳۵۰
جدول (۳-۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)	۳۵۳
جدول (۴-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)	۳۵۵
جدول (۵-۷): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)	۳۵۷
جدول (۶-۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)	۳۶۰
جدول (۷-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)	۳۶۳
جدول (۸-۷): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو اول)	۳۶۴
جدول (۹-۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو اول)	۳۶۶
جدول (۱۰-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)	۳۶۸

- جدول (۷-۱۱): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۷۰
- جدول (۷-۱۲): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۷۲
- جدول (۷-۱۳): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۳۷۵
- جدول (۷-۱۴): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۳۷۶
- جدول (۷-۱۵): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۳۷۹
- جدول (۷-۱۶): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۸۲
- جدول (۷-۱۷): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۸۳
- جدول (۷-۱۸): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۸۶
- جدول (۷-۱۹): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۳۸۹
- جدول (۷-۲۰): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۳۹۰
- جدول (۷-۲۱): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۳۹۲
- جدول (۷-۲۲): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۹۵
- جدول (۷-۲۳): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۹۶
- جدول (۷-۲۴): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۳۹۸
- جدول (۷-۲۵): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۴۰۱
- جدول (۷-۲۶): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۴۰۲
- جدول (۷-۲۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)..... ۴۰۴
- جدول (۷-۲۸): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۴۰۶
- جدول (۷-۲۹): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۴۰۸
- جدول (۷-۳۰): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)..... ۴۱۰
- جدول (۷-۳۱): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست اول)..... ۴۲۵
- جدول (۷-۳۲): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست دوم)..... ۴۲۸

- ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق ۴۳۲
- جدول (۷-۳۳): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست سوم) ۴۳۲
- ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق ۴۳۶
- جدول (۷-۳۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست چهارم) ۴۳۶
- جدول (۷-۳۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه ۴۴۱
- جدول (۸-۱): خلاصه صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۴۶۰
- جدول (۸-۲): خلاصه واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۴۶۰
- جدول (۸-۳): خلاصه متغیرهای کلان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۴۶۱
- جدول (۸-۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی ۴۸۵
- جدول (۸-۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه ۵۰۸
- جدول (۸-۶): پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - ارمنستان ۵۱۹
- جدول (۸-۷): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - بلاروس ۵۲۰
- جدول (۸-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - روسیه ۵۲۲
- جدول (۸-۹): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قزاقستان ۵۲۴
- جدول (۸-۱۰): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قزاقستان ۵۲۶
- جدول (۴-۳۷): فهرست ترجیحات داده شده توسط ایران ۵۴۳
- جدول (۴-۳۸): ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران ۵۵۲
- جدول پ (۶-۱۳): اقلام دارای مزیت صادراتی ایران در دوره ۱۸-۲۰۱۵ ۵۶۷
- جدول پ (۶-۱۵): مزیت رقابتی آشکار شده ایران در ۲۰۱۸ ۵۷۹

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا^۱ بر تجارت کشور یکی از پرسش‌های مهم و اساسی برنامه‌ریزان بخش تجارت خارجی کشور است. از سوی دیگر، با افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، سهم تجارت به شکل بلوک‌های تجاری و در قالب موافقت‌نامه‌ها در جهان روند رو به رشدی را در پیش گرفته است. در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف در ایران صورت پذیرفته که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی^۲ با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از جدیدترین موافقت‌نامه‌ها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه، با این اتحادیه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با تبدیل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی به موافقت‌نامه تجارت آزاد^۳ موافقت و یا مخالفت نماید.

هر یک از موافقت‌نامه‌های تجاری دارای ساختاری متفاوت هستند که می‌توان آنها را دو گروه عمده دسته‌بندی نمود؛ گروه اول موافقت‌نامه‌هایی هستند که به صورت سنتی بین شرکای طبیعی تجاری که از لحاظ جغرافیایی همسایه هستند منعقد می‌گردد (کشورها، نخستین تجربه خود در انعقاد موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای را با یک یا چند کشور همجوار خود به دست می‌آورند) و گروه دوم موافقت‌نامه‌هایی هستند که بین کشورهایایی که مرز مشترک ندارند تشکیل می‌شوند. از آنجایی که ایران به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت است ضروری است زمینه‌های لازم برای دستیابی به این هدف را تحقق بخشیده و با کاهش موانع تجاری (بالاخص

1. Eurasian Economic Union (EUEA)

2. Preferential Trade Agreement (PTA)

3. Free Trade Agreement (FTA)

تعرفه) و ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه روابط تجاری با کشورهای هدف و تشکیل بلوک تجاری، مراحل توسعه‌یافتگی را هرچه سریع‌تر طی نماید که در این میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از کشورهای مهم همسایه ایران هستند که دارای جمعیت (بازار) قابل توجهی هستند که برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دارای اولویت هستند. لذا مطالعه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند تمرین مناسب برای ایران که به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت و دستیابی به اهداف سند چشم انداز ۱۴۰۴ است کمک و تمرین مناسبی باشد. با توجه به این شرایط، حضور فعال در مجامع و سازمان‌های اقتصادی، تجاری منطقه‌ای و جهانی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. به علاوه، به منظور عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت، کاهش تعرفه‌ها باید مطابق زمان‌بندی و با سرعت بیشتری صورت پذیرد که عضویت ایران در این‌گونه موافقت‌نامه‌ها با توجه به شرایط کشورهای مورد مطالعه و نیز شرایط ایران که یکی از اقتصادهای پر قدرت در منطقه خاورمیانه به طور قطع موجب ارتقای تجارت منطقه‌ای و جهانی شده و اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند بازار مناسبی در جذب صادرات ایران باشد.

در چند دهه گذشته، اقتصاد جهانی شاهد آزادسازی‌های قابل توجهی در روابط تجاری بوده است و در این راستا موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای با انواع و اشکال مختلف افزایش یافته‌اند سهم بسزایی در روند آزادسازی‌های جهانی داشته‌اند. در این میان ترتیبات تجاری منطقه‌ای به خصوص در میان کشورهایی که تاکنون در هیچ ترتیب تجاری منطقه‌ای عضو نبوده‌اند به شدت رو به افزایش است، این ترتیبات با ایجاد امکاناتی همچون ترتیبات تجاری ترجیحی، آزادسازی و تسهیل ترانزیت، حذف روادید و سایر موارد وضعیت خود را بهبود بخشیده‌اند. استفاده از این ابزارها ممکن است با یک یا چند هدف از جمله دنبال کردن منافع اقتصادی، انگیزه‌های سیاسی و اجتماعی، نگرانی از انزوای در محیط بین‌المللی، حمایت از صنایع نوپا و تثبیت اصلاحات اقتصادی انجام گیرد.

در طی دهه‌های اخیر، سهم ایران از تجارت جهانی کاهش یافته^۱ و سیاست‌گذاران

۱. سهم ایران از تجارت جهانی کالا بر اساس آمار و اطلاعات سازمان جهانی تجارت، از ۰/۵۳ درصد در ۲۰۱۱ به ۰/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و به طور متوسط در طی دوره ۲۰۱۱-۱۸ سهم ایران از تجارت جهانی کالا برابر ۰/۳۵ درصد است.

همواره در پی دستیابی به راهکارهایی بوده‌اند تا این سهم را افزایش دهند که برای دستیابی به سهم بیشتر در تجارت جهانی، ضروری است ساختار تجارت کشور تحولات بسیاری را پذیرا شود و باید امکانی فراهم گردد تا گسترش حجم تجارت و دسترسی به بازارهای صادراتی تسهیل گردد که در این میان برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی یکی از ابزارهای افزایش حجم تجارت متقابل و گسترش صادرات جمهوری اسلامی ایران را میسر نماید. بدین منظور اهداف این مطالعه ارزیابی و بررسی ابعاد و آثار برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با استفاده از الگوها و روش‌های خاص خود است که این مطالعه به قرار زیر ادامه خواهد یافت:

فصل اول شامل کلیات است، فصل دوم به تجزیه تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به تفکیک (کل کالاها، مصرفی، سرمایه‌ای، واسطه‌ای، با تکنولوژی بالا، پایین، متوسط و بدون تکنولوژی) می‌پردازد. در فصل سوم وضعیت اقتصادی، تجاری، سیاسی و عضویت در موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای جهانی هر یک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد، همچنین موانع و مشکلات غیر تعرفه‌ای تجارت با روسیه نیز مورد بررسی قرار خواهد گرفت. فصل چهارم به تجزیه و تحلیل صادرات کالاها، ارائه شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌پردازد. فصل پنجم شامل ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (با استفاده از روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه) است. در فصل ششم شاخص‌های اکمال تجاری^۱ بین ایران و هر یک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ارائه می‌شود. فصل هفتم به استخراج فهرست پیشنهادی کالاها، مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا با استفاده از شاخص‌هایی از قبیل مزیت نسبی، مزیت نسبی صادراتی، مزیت نسبی آشکار شده، مزیت وارداتی اختصاص دارد که در ادامه به انطباق فهرست پیشنهادی مدل با فهرست انتخاب شده توسط بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و استخراج مغایرت‌ها نیز پرداخته می‌شود و فصل هشتم شامل جمع بندی، نتیجه‌گیری و ملاحظات است.

۱-۲- اهمیت موضوع

ترتیبات تجاری منطقه‌ای در میان کشورهای جهان در دهه‌های اخیر به طور قابل ملاحظه‌ای رو به افزایش گذاشته و در حال حاضر به ندرت می‌توان کشوری را یافت که از این ترتیبات بی‌بهره باشد. طولانی شدن آخرین دور مذاکرات موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت، کشورها را تشویق به ایجاد همکاری‌های منطقه‌ای به عنوان جایگزینی برای جهانی شدن نمود، زیرا آزادسازی به شیوه منطقه‌گرایی کم‌هزینه‌تر و قابل دسترس‌تر از جهانی شدن است. از طرف دیگر می‌توان منطقه‌گرایی را به عنوان میدان آزمایش اولیه‌ای برای ورود کشورهای در حال توسعه درون‌گرا به صحنه رقابت‌های بین‌الملل دانست. احتمالاً یکی از دلایل عمده گسترش روزافزون موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای^۱ آثار و نتایج مثبت آزادسازی تجاری بر رشد تجارت دانست. برای کشورهایی که آمادگی لازم را در اجرای آزادسازی تجاری نداشته‌اند حضور در موافقت‌نامه‌های تجاری دو یا چندجانبه به عنوان بهینه دوم همواره مد نظر سیاست‌گذاران قرار داشته و این انتخابی است که سازمان جهانی تجارت^۲ نیز آن را تحت شرایط خاصی تایید می‌نماید.^۳

چنانچه تجربه‌های منطقه‌گرایی نشان می‌دهد منطقه‌گرایی در میان کشورهای توسعه‌یافته با موفقیت، در میان گروه کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه با موفقیت نسبی و در میان گروه کشورهای در حال توسعه غالباً با موفقیت همراه نبوده است. بدون شك یکی از مهم‌ترین آثار تحول ساختاری پدیده جهانی شدن اقتصاد، ایجاد وابستگی جهانی و پیدایش يك دهکده اقتصاد جهانی است که با توجه به روند رو به گسترش این پدیده نوین و لزوم حضور گسترده‌تر کشورها در صحنه‌های بین‌المللی، همکاری‌های منطقه‌ای نقش کشورها را در عرصه رقابت‌پذیری بین‌المللی به طور موثری نمایان می‌سازد. عوامل و انگیزه‌های متعددی برای منطقه‌گرایی قابل ذکر است که می‌توان به امکان دسترسی آسان‌تر به فرصت‌های موجود در بازار جهانی اشاره نمود، این پدیده می‌تواند موثرترین راه برای گشودن تدریجی اقتصادهای ملی

1. Regional Trade Agreements (RTAs)

2. World Trade Organization (WTO)

۳. WTO در ماده XXIV چنین آورده است: از که هدف موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای تسهیل تجارت جهانی است، که باید در آن موانع تعرفه‌ای و موانع تجاری بین اعضا کاهش یابد

و ادغام آنها در اقتصاد جهانی باشد. منطقه‌گرایی عمده‌ترین نوع یکپارچگی در سطح جهان است و تشکیل اتحادیه اقتصادی در عمل کامل‌ترین نوع یکپارچگی است که در آن اعضا به کاهش موانع بر سر راه تجارت اقدام می‌نمایند. یکی از ترتیبات تجاری منطقه‌ای، موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی است که اعضا در چنین ترتیباتی به کاهش موانع تجاری، شامل تعرفه‌ها و موانع غیرتعرفه‌ای در ارتباط با همه و یا بخشی از تجارت یکدیگر اقدام خواهند نمود.

اهمیت یکپارچگی به خصوص در کشورهای در حال توسعه که تا آزادسازی تجارت خود راه طولانی در پیش دارند، روز به روز در نقاط مختلف جهان افزایش می‌یابد. کشورها با ایجاد زیرساخت‌های مناسب می‌توانند از منافع یکپارچگی اقتصادی که همان صرفه‌های ناشی از مقیاس، افزایش تجارت چه در داخل طرح یکپارچگی و چه با دنیای خارج و ... است بهره‌مند شوند که پیروی از الگوی همکاری منطقه‌ای مزایای احتمالی زیر را به همراه خواهد داشت:

گسترش بازارها و کسب سود از طریق شیوه‌های صحیح اقتصادی

استفاده از منابع مکمل کشورها

افزایش میزان رقابت

ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مختلف اقتصادی

استفاده بهینه از منابع اقتصادی دیگر کشورها

ایجاد همبستگی، اعتماد و همکاری بین کشورها

وابستگی کمتر به قدرت‌های مداخله‌گر، افزایش قدرت چانه‌زنی، ثبات و امنیت

بیشتر در رفتار با سایر کشورها

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح‌شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارائه می‌شود. ممکن است کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا

حذف کند و این در حالی است که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.^۱

مطابق نظریات اقتصادی، تجارت آزاد بین کشورها به تخصیص مجدد و بهینه عوامل تولید و افزایش رفاه اقتصادی خواهد انجامید. تا قبل از واینر^۲ (۱۹۵۰) اعتقاد بر این بود که تجارت ترجیحی تخصیص مجدد منابع و افزایش رفاه را به دنبال دارد. ولی واینر (۱۹۵۰) نشان داد تجارت ترجیحی همیشه باعث افزایش رفاه نمی‌شود و همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور سبب بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد اقتصادی خواهد شد. اثرات رفاهی ناشی از تشکیل همکاری تجاری به برآیند دو اثر ایجاد تجارت^۳ و انحراف تجارت^۴ بستگی خواهد داشت. اگر اثر ایجاد تجارت بزرگ‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، افزایش رفاه حتمی است ولی اگر اثر ایجاد تجارت کوچک‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، رفاه کاهش خواهد یافت.

یک موافقت‌نامه تغییراتی در الگو و نرخ تعرفه بین کشورهای عضو را در بر خواهد داشت زیرا باعث کاهش سطح موانع تجاری بین کشورهای عضو می‌شود که گاهی به سوی تجارت آزاد است ولی به علت محدودیت‌هایی که کشورهای عضو بر واردات سایر کشورها ایجاد می‌کنند حرکت به طرف تجارت آزاد محدود خواهد گردید. از سوی دیگر، نظریه شرکای تجاری طبیعی بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک هم تعریف می‌شود. امروزه اقتصاددانان معتقدند ترتیبات تجارت منطقه‌ای به علت کوتاه بودن فاصله جغرافیایی طبیعی هستند و اثر ایجاد تجارت بیشتری نسبت به اثر انحراف تجارت دارند. کروگمن^۵ (۱۹۹۱) ادعا می‌کند اگرچه تجارت بر مبنای مزیت نسبی استوار است ولی تحت تاثیر مسائلی مانند

۱. بر اساس مصوبه «شرط توانمندسازی» (Enabling clause (1979) کشورهای در حال توسعه عضو سازمان جهانی تجارت، عضویت کشورهای در حال توسعه در ترتیبات تجارت ترجیحی به منظور گسترش تجارت جنوب - جنوب مجاز است. در حالی که کشورهای توسعه یافته مکلف شده‌اند ترتیبات منطقه‌ای خود را با ضوابط ماده ۲۴ موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت منطبق سازند.

2. Viner (1950)

3. Trade Creation Effect

4. Trade Diversion Effect

5. Krugman

فاصله جغرافیایی نیز قرار می‌گیرد. فاصله اقتصادی کمتر باعث کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل گردیده و باعث انحراف تجارت کمتری می‌گردد. تجارت گسترده بین مناطق توسعه‌یافته نظیر اروپا و آمریکای شمالی تاییدکننده این نظریه است. باگواتی^۱ (۱۹۹۶) نیز معتقد است همگرایی‌های منطقه‌ای اگر به صورت ایستا مورد تحلیل قرار گیرند ممکن است تجارت را سوی سایر کشور سوق دهد ولی اثرات پویای این شکل‌ها تعیین‌کننده آن است که یک بلوک تجاری بازدارنده یا سازنده تجارت است و مساله انحراف یا ایجاد تجارت یک موافقت‌نامه به‌سادگی قابل اندازه‌گیری نیست. همچنین کشورها از برقراری یک موافقت‌نامه ممکن است اهدافی فراتر از بحث ایجاد یا انحراف تجارت را مد نظر داشته باشد. انگیزه بسیاری از کشورها برای شرکت در طرح‌های منطقه‌ای نوعی سیاست تجاری است که در راستای کاهش یا حذف موانع و محدودیت‌های تجاری و افزایش دسترسی به بازارهای گسترده، مقدمه‌ای برای ورود به عرصه‌های گسترده‌تر باشد.

امروزه در شرایطی که ۱۶۴ کشور عضو سازمان تجارت جهانی هستند و بیش از ۹۷ درصد تجارت دنیا در قالب این سازمان در جریان است، برای کشور ما که در ابتدای راه عضویت در این سازمان قرار دارد و به نظر می‌رسد راهی طولانی و پیچیده برای عضویت در این سازمان در پیش داشته باشد توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد^۲ می‌تواند تمرینی برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری هم در بازار داخلی و هم با رقبا و تولیدکنندگان بین‌المللی باشد. موافقت‌نامه تعرفه‌های ترجیحی و موافقت‌نامه تجارت آزاد می‌تواند با کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای (کاهش پایدار تعرفه‌های گمرکی) و نیز کاهش موانع غیرتعرفه‌ای (کاهش مجوزهای لازم برای صادرات و واردات)، می‌تواند هزینه‌های فعالان اقتصادی برای دسترسی به بازار کشورها را کاهش دهد.

با توجه به دغدغه‌های موجود در خصوص اقدامات انجام‌شده در مورد این‌گونه موافقت‌نامه‌ها (چه تجارت ترجیحی و چه تجارت آزاد) ضرورت دارد تا

1. Bhagwati
2. Free Trade Agreement (FTA)

ضمن بررسی عملکرد و ارزیابی نتایج اقدامات صورت پذیرفته، عوامل موفقیت و شکست این‌گونه موافقت‌نامه‌ها شناسایی شده و راهکارهای موثری برای دستیابی به نتایج مثبت در این خصوص ارائه گردد. با عنایت به مطالب فوق به نظر می‌رسد به‌خصوص در شرایط فعلی و استقبال کشورهای مختلف جهت توسعه روابط و سیاست‌محوری دولت در جهت تعامل سازنده با کشورهای جهان، به‌منظور استفاده از فرصت لغو تحریم‌ها، انعقاد قراردادهای تجارت ترجیحی و تجارت آزاد، باید به عنوان یک سیاست استراتژیک تجاری در دستور کار قرار گیرد تا ضمن آماده‌سازی شرایط برای تولیدکنندگان داخلی و تسهیل دسترسی آنان به بازار سایر کشورها، زمینه افزایش رقابت‌پذیری آنان در بازارهای جهانی را فراهم نمایند و احتمالاً با کم کردن تعرفه اقلامی از کالاها برای برخی کشورها، میزان رقابت‌پذیری این کالاها در عمل هم سنجیده شوند و بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی بدانند که فضای انحصاری و حمایت‌های تعرفه‌ای و ... دائمی نخواهد بود و باید با ارتقای سطح تکنولوژی، بالا بردن کیفیت و کاهش قیمت تمام‌شده محصول و شناخت نیازهای مشتری و بازار، خود را برای رقابت با تولیدکنندگان بین‌المللی در بازارهای خارجی مهیا کنند.

سرانجام پس از مذاکرات طولانی و با هدف ارتقای سطح مناسبات تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، قرارداد تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا امضا و از آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردیده است. این موافقت‌نامه شامل دریافت ترجیح در ۵۰۲ قلم کد HS برای ایران است همچنین این موافقت‌نامه دارای ۹ فصل مختلف است. این تحقیق در همین راستا قصد دارد به ارزیابی و بررسی ابعاد و آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران اتحادیه اقتصادی اوراسیا، بپردازد.

۱-۳- هدف پژوهش

با توجه به حساسیت موضوع برقراری تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا از آبان ۱۳۹۸ و اهمیت این‌گونه موافقت‌نامه‌ها در موقعیت کنونی تجارت بین‌الملل، هدف این تحقیق تجزیه و تحلیل و ارزیابی موافقت‌نامه تجاری ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با هدف توسعه روابط تجاری و گسترش همکاری‌های اقتصادی، افزایش منافع طرفین با در نظر داشتن آثار مثبت آن در

اقتصاد و بازرگانی، بهره‌مندی از فرصت‌های موجود تجاری و تسهیل برای ورود به سازمان جهانی تجارت است که می‌توان این هدف را به صورت زیر نیز ارائه نمود: ارزیابی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با استفاده شاخص‌های ایجاد تجارت، انحراف تجارت و اثرات مصرفی

۲- ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در راستای توسعه و تقویت همکاری‌های دوجانبه

۳- احصاء فهرست کالاهایی که ایران باید از کشورهای مورد نظر ترجیح دریافت می‌کرد

۴- مقایسه فهرست احصاء شده در این تحقیق با فهرستی که ایران ترجیح دریافت کرده است

۱-۴- پرسش‌های تحقیق

برای ارزیابی برقراری تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا این تحقیق با پرسش‌های زیر مواجه است:

آیا برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا موجب افزایش صادرات ایران به این اتحادیه می‌شود؟

اثرات رفاهی (ایجاد تجارت، انحراف تجارت و اثرات مصرفی) برای ایران ناشی از برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا چقدر است؟

فهرست کالاهای پیشنهادی ایران برای اخذ ترجیح از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید کدام باشد؟

برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی تا چه میزان موجب افزایش مبادلات بین ایران و کشورهای فی مابین خواهد شد؟

۱-۵- شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا

اتحادیه اقتصادی اوراسیا فعالیت خود را رسماً از ابتدای ژانویه ۲۰۱۵ آغاز کرد. ریشه اصلی تکوین این اتحادیه را باید در پیشنهاد نورسلطان نظر‌بایف، رئیس‌جمهور قزاقستان در ۱۹۹۴ در خصوص تکوین بلوک تجاری منطقه‌ای جست‌وجو نمود. پس از

طرح این پیشنهاد در سال ۲۰۰۰، بلاروس، قزاقستان، روسیه، قرقیزستان و تاجیکستان جامعه اقتصادی اوراسیا^۱ را با هدف ایجاد بازار مشترک برای کشورهای عضو به وجود آوردند که از بکستان نیز در سال ۲۰۰۶ به آن پیوست. در سال ۲۰۰۷ روسیه، قزاقستان و بلاروس در خصوص ایجاد یک اتحادیه گمرکی^۲ بین خود به توافق رسیدند. در سال ۲۰۰۹، ابتدا توافقاتی بین مسکو، آستانه و مینسک در خصوص ایجاد تعرفه گمرکی مشترک (ایجاد کدهای مشترک HS به جای کدهای HS داخلی) صورت پذیرفت و در نهایت، توافقات مذکور به امضای روسای جمهور سه کشور رسید و بدین ترتیب، اتحادیه گمرکی در سال ۲۰۱۰ بین این سه کشور شروع به فعالیت کرد.

اهداف و اولویت‌های این اتحادیه گمرکی شامل حذف تعرفه‌های گمرکی داخلی کشورهای عضو، ایجاد تعرفه خارجی مشترک و یک بازار واحد گسترده بین روسیه، قزاقستان و بلاروس اعلام گردید^۳. ایده تاسیس فضای واحد اقتصادی موجب گردید روسای جمهور روسیه، بلاروس و قزاقستان موافقت‌نامه ایجاد اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در سال ۱۴۲۰- امضا کنند که از اول ژانویه ۲۰۱۵ اجرایی گردید. هدف این اتحادیه، ایجاد فضای واحد اقتصادی، توسعه بازار مشترک و دستیابی به حرکت آزاد کالا، سرمایه، خدمات و نیروی کار در بازار واحد کشورهای عضو، کاهش قیمت کالاها با کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل مواد خام، ترویج رقابت سالم در بازار مشترک، سیاست‌های مشترک در کشاورزی، انرژی، فناوری و حمل‌ونقل اعلام گردید^۴. ارمنستان در دوم ژانویه ۲۰۱۵ و قرقیزستان نیز در ششم اوت ۲۰۱۵ به عضویت کامل این اتحادیه درآمدند که در حال حاضر کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان عضو اتحادیه گمرکی اوراسیا هستند. تاجیکستان، گرجستان، ازبکستان، مولداوی، اوکراین، پاکستان، چین، ویتنام و ترکیه از گزینه‌های احتمالی عضویت در اتحادیه اوراسیا هستند. در خصوص ارکان اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید گفت که شورای عالی اقتصادی اوراسیا^۵ مهم‌ترین رکن اتحادیه به شمار می‌رود که از سران کشورهای عضو تشکیل شده است. دومین رکن اتحادیه، شورای بین

1. Eurasian Economic Community
2. Customs Union
3. International Financial Consulting Group (2010)
4. International Crisis Group (2016)
5. Supreme Eurasian Economic Council

دولتی اوراسیا^۱ است که اعضای آن، نخست‌وزیران کشورهای عضو هستند. کمیسیون اقتصادی اوراسیا^۲، رکن اجرایی اتحادیه است. مقرر این کمیسیون به عنوان سازمان نظارتی بر اتحادیه گمرکی، در مسکو قرار دارد که متشکل از ۱۰ نفر است که از هر کشور عضو دو نفر در آن حضور دارند. تیگران سرکیسیان، نخست‌وزیر اسبق ارمنستان رئیس آن است. از دیگر اعضای کاندید این کمیسیون می‌توان به ورونیکا نیکیشینا، وزیر تجارت اتحادیه اوراسیا اشاره نمود. در کمیسیون اقتصادی اوراسیا بیش از هزار نفر از متخصصان مربوطه مشغول به فالیته هستند.

تصمیمات کمیسیون اقتصادی اوراسیا در صورتی که توسط دو سوم آرا در هیات ۱۰ نفره تصویب شود، برای تمامی کشورها الزام‌آور خواهد بود. با این حال، هریک از اعضا از طریق کمیسیون شورای اقتصادی اوراسیا که شامل معاونان نخست‌وزیران کشورهای عضو است دارای حق وتو هستند. در صورتی که بین اعضا در خصوص موضوعی اختلاف وجود داشته باشد، موضوع اختلاف به نخست‌وزیران کشورهای عضو که دو بار در سال در قالب شورای بین دولتی اوراسیا^۳ با یکدیگر ملاقات می‌کنند ارسال می‌گردد. همچنین موضوعات مهم و بحث‌برانگیز به شورای عالی اقتصادی اوراسیا که سالانه در سطح سران برگزار می‌گردد ارسال می‌شود. همچنین یک نهاد قضایی تحت عنوان دادگاه اتحادیه اقتصادی اوراسیا وجود دارد که به حل اختلاف و تفسیر مسائل حقوقی اتحادیه می‌پردازد.

۱-۶- تجزیه و تحلیل مقدماتی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

معاهده مربوط به تاسیس اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۲۰۱۵ لازم‌الاجرا شده است، منطقه‌ای که این اتحادیه را پوشش می‌دهد حدود ۱۸۴ میلیون نفر جمعیت دارد. موضوع الحاق ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۱۳۹۴ مطرح شد تا اینکه موافقت‌نامه‌ای تجاری بین ایران و اتحادیه اوراسیا به امضا رسید و از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرایی شده است. عنوان موافقت‌نامه ایران و اتحادیه اوراسیا، ترجیحات

-
1. Eurasian Intergovernmental Council
 2. Eurasian Economic Commission (EEC)
 3. Eurasian Intergovernmental Council

تعرفه‌ای است که به تدریج به سمت تجارت آزاد حرکت خواهد کرد و قرارداد موقت و سه ساله است. از سال ۱۴۰۰ باید مذاکرات برای ورود کامل و تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی آغاز و بعد از سه سال تکلیف روشن شود که ایران عضویتش را ادامه می‌دهد و به مرحله تجارت آزاد می‌رسد یا از توافق خارج می‌شود. به گفته کارشناسان، موقت به این معنا است که ساختار اقتصادی ایران با اتحادیه تطبیق پیدا کند. امضای موافقت‌نامه با اتحادیه اوراسیا به تعبیری به این معنی است که ایران برای اولین بار به یک سازمان تجاری منطقه‌ای وارد شده است. اهمیت توافق‌نامه ایران با اتحادیه اوراسیا از آن جهت است که موفقیت پیمان تجاری با اوراسیا زمینه‌ساز ورود ایران به پیمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تجاری دیگری خواهد شد.

در سال ۲۰۱۸ میزان واردات اتحادیه اوراسیا ۳۱۸ میلیارد دلار بود که از این میزان، سهم واردات از ایران ۹۱۵ میلیون دلار بوده است (۳/۰ درصد کل واردات اتحادیه اوراسیا سهم ایران است). از واردات ۲۳۸ میلیارد دلاری اوراسیا مربوط به واردات روسیه است و از طرفی ۵۳۳ میلیون دلار از کل صادرات ایران به اوراسیا صادرات به روسیه است (سهم ایران در بازار روسیه ۲/۰ درصد است). بیشترین تجارت ایران با کشورهای عضو این اتحادیه مربوط به تجارت با ارمنستان است که سهم ایران در تجارت این کشور ۶ درصد و معادل ۲۷۰ میلیون دلار صادرات در سال است.

سهم صادرات کشاورزی از ۹۱۵ میلیون دلار صادرات غیرنفتی ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا حدود ۴۶۰ میلیون دلار است که ذیل موافقت‌نامه تعهدات تعرفه‌ای قرار می‌گیرد. به عبارتی ایران برای ۵۰۲ قلم کالای صادراتی به اوراسیا تعهد تعرفه‌ای از این کشورها اخذ کرده است که در مجموع ۵۰ درصد کل صادرات را شامل می‌شود.

در مقابل ۵۰۲ قلم کالایی که ایران برای صادرات به اوراسیا تخفیف تعرفه‌ای اخذ کرده، ایران نیز به ۳۶۰ قلم کالای وارداتی از اتحادیه اوراسیا تعهد ترجیح تعرفه‌ای داده است. این ۳۶۰ قلم کالا شامل ۲۶۲ کالای صنعتی و ۹۸ قلم کالای کشاورزی است. ایران ۳۳ درصد تعرفه واردات کالا از اوراسیا را کاهش داده و ۳۸ کد تعرفه را تغییر نداده است. بیشترین واردات ما از اوراسیا گوشت گاو و گوسفند، جو، ذرت،

روغن و کنجاله است. تعرفه واردات گوشت گاو از اوراسیا به ایران از ۲۶ به ۱۰ درصد کاهش یافته است. تعرفه واردات گوشت گوسفند تغییر نکرده و همان ۵ درصد است. از ۹۱ میلیون دلار صادرات گوشت گوسفند اتحادیه اقتصادی اوراسیا، ۸۷ میلیون دلار از این صادرات را ایران جذب کرده است. جو نیز از کالاهایی است که تعرفه واردات آن بدون تغییر مانده است. ایران ۴۶۰ میلیون دلار، در ۲۰۱۸ واردات جو با تعرفه ۵ درصد از اوراسیا وارد کرده است.

سبزیجات، میوه، صنایع غذایی، ماهی، میگو و گل بیشترین حجم از کالاهایی است که قرار است ایران به اتحادیه اوراسیا صادر کند. تعرفه صادرات میگو صفر خواهد بود. گل و شاخه‌های سربریده از مهم‌ترین کالاهای وارداتی اوراسیا است که ۳۵۰ میلیون دلار ارزش دارد. همچنین تعرفه واردات گل از ایران ۳۳ درصد کاهش یافته است.

موافقت‌نامه موقت مذکور برای گذار به یک موافقت‌نامه تجارت آزاد است که به موجب آن طرفین حداکثر طی یک سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد باید آغاز گردد. مذاکرات مزبور باید ظرف سه سال از زمان لازم‌الاجرا شدن موافقت‌نامه، به ایجاد منطقه تجارت آزاد منجر شود و در غیر این صورت طرفین باید در خصوص تداوم موافقت‌نامه تصمیم‌گیری کنند؛ لذا ارزیابی مفاد این موافقت‌نامه به منظور بررسی پتانسیل‌ها و کاستی‌های تبدیل آن به موافقت‌نامه تجارت آزاد، از نخستین سال اجرای آن ضروری است. بررسی تطبیقی اجمالی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با سه موافقت‌نامه تجارت آزاد دیگری که تاکنون توسط اتحادیه اقتصادی اوراسیا انعقاد یافته است، حاکی از کفایت کلی متن کنونی موافقت‌نامه برای تبدیل به موافقت‌نامه تجارت آزاد است. موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد منعقد شده توسط اتحادیه اوراسیا سطوح متفاوتی از تفصیل و آزادسازی دارند که در یک طرف آن موافقت‌نامه جامع همکاری سنگاپور و در طرف دیگر آن موافقت‌نامه کالایی و غیرتفصیلی صربستان قرار می‌گیرد و موافقت‌نامه ویتنام که وضعیتی میانه دارد از بیشترین مشابهت با مفاد موافقت‌نامه ایران برخوردار است. به علاوه، دو موافقت‌نامه‌ای که علاوه بر تجارت کالایی، تجارت خدمات را هم شامل می‌شوند تنها به توافق با یکی از کشورهای ۵ گانه

عضو اتحادیه دست یافته‌اند.

تفصیل بی‌سابقه تعهدات در قالب مفاد جدید مندرج در موافقت‌نامه که عمدتاً برگرفته از مقررات سازمان جهانی تجارت است، ضرورت ویژه‌ای را برای توسعه ظرفیت‌های اجرایی کشور به‌منظور اجرای کامل تعهدات و برخورداری از حقوق مترتب بر موافقت‌نامه ایجاد کرده است. از جمله این مفاد جدید می‌توان به مقررات قواعد مبدا اشاره کرد که در این موافقت‌نامه شکل تازه‌ای یافته است و به‌علاوه ظرفیت‌های نهادی کشورمان در این خصوص که اهمیت اساسی در اعطا و دریافت ترجیحات دارد از ضعف مفرطی رنج می‌برد. دیگر مقوله‌ای که ضعف ظرفیت‌های نهادی کشور که در موافقت‌نامه آشکار است مفاد مربوط به اقدامات دفاع تجاری است که با تفصیل زیادی در موافقت‌نامه به آن پرداخته شده ولی متأسفانه مقتضیات اجرای آنها در کشور در مراحل ابتدایی قرار دارد.

ارزش‌گذاری گمرکی و تبادل الکترونیکی داده‌ها از جمله موارد دیگری در موافقت‌نامه است که اجرای کامل تعهدات آن، نیاز به توسعه ظرفیت‌های نهادی، اصلاح رویه‌های جاری و تمهید اقدامات و پیش‌نیازهای متعددی را می‌طلبد. با عنایت به فرصت محدود باقیمانده بر آغاز مذاکرات تبدیل این موافقت‌نامه به یک موافقت‌نامه تجارت آزاد، مقتضی است بررسی جامعی در خصوص ارزیابی نحوه اجرای موافقت‌نامه، بررسی و پیش‌بینی نتایج و دستاوردهای آن، شناسایی چالش‌های پیش روی دستگاه‌های مجری موافقت‌نامه و ارائه راهکارهای آن، پیش‌بینی اثرات و پیامدهای گسترش دامنه موافقت‌نامه، تعیین رویکردها و اتخاذ مواضع مذاکراتی مناسب به‌ویژه در تعیین کالاهای مشمول و معاف از تعهدات و چگونگی زمانبندی آزادسازی‌های آتی، صورت پذیرد.

از منظر اقتصاد سیاسی موافقت‌نامه مذکور را می‌توان سیاسی‌ترین موافقت‌نامه تجاری ایران نامید به طوری که تمایل و ضرورت سیاسی در پیشبرد آن نقش کلیدی داشته است. ایران به طور فزاینده‌ای به سوی روسیه و چین گرایش می‌یابد و گسترش روابط تجاری یکی از ابزارهای مهم تسهیل روند گرایش به شرق است. بنابراین به عنوان بخشی از سیاست نگاه به شرق قابل مفهوم‌بندی است و در آینده نیز نظام سیاسی کشور از تثبیت و دائمی شدن آن حمایت خواهد کرد. همچنین

موافقت‌نامه مورد نظر از دیدگاه فراهم آوردن زیرساخت‌های نرم همگرایی منطقه‌ای به‌ویژه زیرساخت‌های نرم کریدور شمال-جنوب نیز اهمیت فراوان دارد. مهم‌ترین مزیت ژئواکونومیک ایران در اوراسیا مبدل شدن به دروازه تعامل دو اقتصاد بزرگ هند و روسیه است. از این رو هند در پی ایجاد ترتیبات تجاری با اتحادیه اوراسیا برآمده است و این تحول می‌تواند کلیت این موافقت‌نامه و اهمیت آن را برای ایران باز تعریف نماید.

۱-۷- اتحادیه‌های منطقه‌ای

اتحادیه‌های منطقه‌ای یکی از وجه مشخصه‌های مهم نظام اقتصاد جهانی است که هم اهداف اقتصادی را دنبال می‌کنند و هم اهداف سیاسی-امنیتی را، از منظر اقتصادی، در مورد این اتحادیه‌ها که مبتنی بر اعمال مزیت‌های تجاری و تعرفه‌ای برای اعضا است، این نقد معمولاً مطرح می‌شود که مانع از پیشبرد پروژه جهانی شدن می‌شوند چرا که فلسفه وجودی آنها ارائه امتیازهای تجاری و ترفعه‌ای تبعض‌آمیز به هم است که با اصل برخورد‌های غیر تبعیض‌آمیز تجاری و تعرفه‌ای در تضاد است. اما، واقعیت امر این است که کشورها، به‌خصوص مواردی که توانایی رهبری اقتصادی را دارند، با هدف افزایش قدرت چانه‌زنی خود، دست به ایجاد چنین اتحادیه‌هایی می‌زنند. اتحادیه اروپا، پیمان تجاری نفتا، آسه‌آن، شانگ‌های، اکو، اتحادیه همکاری‌های منطقه‌ای جنوب آسیا (سارک)، شورای همکاری خلیج فارس و منطقه تجارت آزاد آفریقا نمونه‌ای از اتحادیه‌های منطقه‌ای هستند.

یکی از شروط موفقیت برای کشورهایی که می‌خواهند اولین تجربه‌های اتحاد منطقه‌ای خود را داشته باشند، قرار گرفتن در حوزه جغرافیایی مشترک است. دومین شرط، وجود تفاوت‌های اقتصادی و فناوری است به‌نحوی که اعضا بتوانند مکمل یکدیگر باشند و دامنه تقاضا برای محصولات یکدیگر را از قلمرو کشور خود به قلمرو منطقه گسترش دهند. در عین حال، توانایی ایجاد آثار هم‌افزا در حوزه‌های مختلف اقتصادی و فناوری را برای هم داشته باشند. سومین شرط، توانایی سازمان‌دهی و مدیریتی اتحادیه است و چهارمین شرط، وجود حداقلی از اشتراک‌های فرهنگی و سیاسی یا نبود تنش میان اعضاست.

مقایسه تطبیقی اتحادیه‌های منطقه‌ای مختلف جهان نشان می‌دهد که اتحادیه اروپا، به همین دلایل، قوی‌ترین مورد است که مجموعه کشورهای عضو را تقریباً تبدیل به کشور بزرگ‌تری به نام اتحادیه اروپا کرده است؛ با نهادهایی چون بانک مرکزی، پارلمان و پول واحد. هرچند خروج انگلستان از این اتحادیه بر استحکام آن تأثیر منفی داشته است، اما با توجه به منافع کشورهای آلمان و فرانسه در حفظ آن و همچنین ساختارسازی‌های صورت‌گرفته به کار خود ادامه خواهد داد.

اکو (سازمان همکاری اقتصادی) نوعی اتحادیه منطقه‌ای با سابقه در خاورمیانه (طبق تعریف جدید) است. ایران، ترکیه و پاکستان بنیان‌گذاران آن در سال ۱۳۴۳ بودند. بعد از فروپاشی شوروی در سال ۱۳۷۰، کشورهای افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، ترکمنستان، قرقیزستان، ازبکستان و تاجیکستان نیز به آن پیوستند. اما عملکرد این سازمان از نظر تقویت روابط اقتصادی میان اعضا و ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری و همکاری‌های علمی و فناورانه ضعیف بوده است. اکو، با توجه به قدرت ایران، ترکیه و پاکستان توانایی این را داشت که به اتحادیه مهم منطقه‌ای تبدیل و تعداد اعضایش را به مرور افزایش و حتی کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس را نیز در بر گیرد که اولویت ترکیه برای عضویت در اتحادیه اروپا از سویی، و تنش‌های میان سایر کشورها با یکدیگر از سوی دیگر تاکنون اجازه چنین اتفاقی را نداده است. شورای همکاری خلیج فارس با هدف تقویت مناسبات اقتصادی و سیاسی و امنیتی میان عربستان، امارات، عمان، قطر، کوین و بحرین در سال ۱۳۶۰ تاسیس شد و با توجه به قدرت اقتصادی عربستان و امارات، توانایی نقش‌آفرینی در میان خود و در منطقه را کم و بیش دارد.

۱-۸- عوامل موثر بر موفقیت موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای

نظریه شرکای تجاری طبیعی، بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک به هم تعریف می‌شود. اقتصاددانانی مانند وناکات و مارک لوتز (۱۹۸۹) و سامرز (۱۹۹۱) معتقدند که ترتیبات تجارت منطقه‌ای به علت کوتاه بودن فاصله جغرافیایی، طبیعی هستند و اثر ایجاد تجارت بیشتری نسبت به اثر انحراف تجارت دارند. حتی کروگمن (۱۹۹۱) نیز بیان می‌دارد که اگرچه تجارت بر مبنای مزیت نسبی استوار است، ولی تحت تأثیر مسائلی مانند فاصله جغرافیایی نیز قرار می‌گیرد.

فاصله جغرافیایی کمتر باعث کاهش هزینه‌های حمل و نقل شده و باعث انحراف تجارت کمتری می‌گردد. وجود تجارت وسیع بین مناطق توسعه‌یافته نظیر اروپا و آمریکای شمالی موید این نظریه است.

باگواتی و پانگاریا^۱ (۱۹۹۶) معتقدند همگرایی‌های منطقه‌ای اگر به صورت ایستا مورد تحلیل قرار گیرند، ممکن است منحرف‌کننده تجارت به حساب آیند ولی اثرات پویای این شکل‌هاست که تعیین می‌کند یک بلوک تجاری بازدارنده یا سازنده تجارت است. مساله انحراف یا ایجاد تجارت یک طرح همگرایی به‌سادگی قابل اندازه‌گیری نیست. همچنین کشورها از ایجاد یک طرح همگرایی ممکن است اهدافی فراتر از بحث ایجاد یا انحراف تجارت را مد نظر داشته باشد. انگیزه بسیاری از کشورها برای شرکت در طرح‌های منطقه‌ای، نوعی سیاست تجاری در راستای کاهش یا حذف موانع و محدودیت‌های تجاری و دسترسی به بازارهای گسترده است که آنها را برای ورود به عرصه‌های گسترده‌تر آماده می‌سازد.

به نظر می‌رسد ترکیب اعضای یک طرح همگرایی زمینه‌ساز موفقیت یا شکست آن طرح است. پیمان‌هایی که بین کشورهای در حال توسعه برقرار می‌شود بیشتر به ضرر اعضای فقیرتر و کمتر توسعه‌یافته تمام می‌شود. زیرا چنین ترتیباتی فاقد اثر «ایجاد تجارت» بوده و عموماً موجب بروز «انحراف تجارت» می‌گردند. لذا در این ترتیبات، کشور در حال توسعه‌ای که از سطح توسعه صنعتی بالاتری نسبت به سایر اعضا برخوردار است از مزایای همگرایی بهره‌مند می‌شود. از آنجایی که بخش‌های صنعتی عمدتاً در این دسته از کشورها از حمایت بالایی برخوردارند، کشورهای عضویی که از سطح صنعتی بالاتری برخوردارند با کاهش تعرفه‌ها و دیگر موانع تجاری در چارچوب این ترتیبات، کشورهای کمتر توسعه‌یافته عضو را به بازار صادراتی محصولات صنعتی خود تبدیل خواهند کرد. بدین ترتیب چنین ترتیبات تجاری منطقه‌ای نابرابر بوده و غالباً موجب انتقال درآمد از کشورهای فقیر به کشورهای پیشرفته‌تر عضو می‌گردند. به عبارت دیگر کشورهای فقیرتر در ترتیبات تجاری جنوب-جنوب^۲ هزینه صنعتی شدن کشورهای توسعه‌یافته‌تر عضو را می‌پردازند.

1. Bhagwati and Panagaria (1996)

2. South-South

توزیع نابرابر منافع ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای موجب بروز تنش بین اعضا و در حالاتی به از هم پاشیدگی این ترتیبات منجر می‌گردد. اما همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه‌یافته منافع بیشتری را برای آنها در بر خواهد داشت. این موضوع غالباً از طریق انتقال تکنولوژی، سرمایه‌گذاری و ایجاد شبکه‌های تولید به کشورهای در حال توسعه اتفاق می‌افتد که خود باعث ارتقای رفاه و سطح درآمد کشورهای در حال توسعه و نزدیک شدن و همگرایی سطح درآمد بین این دو دسته از کشورها خواهد شد. همچنین همگرایی بین کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه‌یافته امکان بیشتری را برای بهره‌گیری آنها از مزیت‌های نسبی خود به دلیل تفاوت در بهره‌مندی از منابع بین این دو دسته از کشورها در مقایسه با کشورهای در حال توسعه با کشورهای در حال توسعه دیگری که عمدتاً از مزیت‌های نسبی مشابهی برخوردارند، فراهم می‌کند. این موضوع زمینه بر خورداری از ویژگی مکمل بودن اقتصادهای این دو گروه از کشورها را فراهم می‌سازد¹.

هرچند همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه‌یافته ممکن است منافع بسیاری را برای آنها در بر داشته باشد و منافع ناشی از سرمایه‌گذاری، ایجاد شبکه‌های تولید و انتقال فناوری هزینه‌های انحراف تجارت در ایجاد ترتیبات تجاری منطقه‌ای با این دسته از کشورها را جبران نمایند ولی منافع ناشی از ایجاد تجارت در چارچوب همگرایی اقتصادی اصولاً بین کشورهای دارای سطح توسعه صنعتی یکسان و ساختار اقتصادی مشابه، تحقق می‌یابد. هرچه بخش‌های اقتصادی کشورهای عضو ترتیبات تجاری منطقه‌ای بیشتر با یکدیگر در رقابت باشند فرصت‌های بیشتری برای تخصصی شدن تولید و ایجاد تجارت فراهم می‌گردد. این مساله همچنین موجب ارتقای بهره‌وری و در نهایت افزایش سطح رفاه مصرف‌کنندگان این کشورها می‌گردد. آزادسازی تجاری بین کشورهای دارای ساختار اقتصادی مشابه موجب می‌شود تا تولیدکنندگان داخلی ناگزیر به افزایش کارایی به منظور مواجهه و رقابت با دیگر تولیدکنندگان منطقه‌ای شده و یا با ادغام و یا تعطیلی مواجه شوند. افزایش سطح رقابت ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای همچنین موجب تشویق استفاده از فناوری‌های جدید می‌شود که این عوامل همگی به نوبه خود موجب کاهش هزینه تولید و در نتیجه افزایش سطح رفاه مصرف‌کنندگان می‌گردند.

1. Hoekman and Schiff (2002)

از دیگر عواملی که می‌تواند معیاری برای ارزیابی شانس موفقیت یک ترتیب تجاری منطقه‌ای به شمار آید حجم تجارت قبلی اعضای آن ترتیب است. هرچه سطح تجارت و روابط اقتصادی کشورهای عضو یک ترتیب تجاری قبل از تاسیس بیشتر باشد، احتمال ایجاد تجارت در نتیجه همگرایی بین آنها نیز بیشتر خواهد بود، زیرا این کشورها قبل از برخورداری از دسترسی ترجیحی از سطح بالایی مبادلات تجاری بهره‌مند بوده و شرکای تجاری طبیعی محسوب می‌شوند و از مزایای نزدیکی و پیوستگی جغرافیایی برای رقابت در بازارهای یکدیگر برخوردار هستند. ایجاد همگرایی بین این دسته از کشورها آثار انحراف تجارت کمتری در بر خواهد داشت.^۱

۱-۹- مروری بر ادبیات تجربی تحقیق

در چند دهه گذشته، اقتصاد جهانی شاهد آزادسازی‌های تجاری زیادی در مبادلات تجاری در راستای فرآیند جهانی سازی بوده است. این حرکت از ابتدا با شکل‌گیری موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT) آغاز شده و هم‌اکنون به وسیله سازمان تجارت جهانی دنبال می‌شود. با توجه به طولانی بودن فرآیند جهانی سازی، منطقه‌گرایی راه حلی است برای توسعه تجارت کشورها، زیرا این روش نه تنها از منظر هزینه بلکه از حیث قابلیت دسترسی به بازارها، کارایی بیشتری در توسعه تجارت دارد به خصوص برای کشورهای در حال توسعه که آمادگی ورود یکباره به تجارت آزاد را ندارند. با توجه به اینکه مطالعات انجام شده در زمینه موضوع تحقیق حاضر در داخل کشور بسیار کم بوده و مطالعات اندک نیز از مدل‌های اقتصادسنجی سنتی برای بررسی موضوع استفاده نموده‌اند.

در خصوص پژوهش‌های تجربی به‌کارگیرنده شاخص‌ها و روش‌هایی که اساساً امکان تجارت بالقوه را نشان می‌دهند، می‌توان به مطالعات تجربی متعددی اشاره کرد. اساس این مطالعات، استفاده از شاخص‌های ساده ریاضی متکی بر طبقه‌بندی کالایی بر حسب ارزش صادرات و واردات دو کشور است، بالاسا^۲ (۱۹۶۶) شاخصی را برای اندازه‌گیری پتانسیل تجاری معرفی کرد که بعدها لویید و گروبل^۳ (۱۹۷۵)

1. Bhagwati and Panagaria (1996)

2. Balasa

3. Loyde and Gruble

شاخص دیگری را که تعدیل شده بالاسا بود ارائه نمودند. برخی از مطالعات نیز با فنون اقتصادسنجی نظیر مدل جاذبه، به برآورد میزان تجارت بالقوه پرداخته‌اند. مدل‌های جاذبه برای مطالعه طرح‌های یکپارچگی اقتصادی توسط تین‌برگرن^۱ (۱۹۶۲) و لینمان^۲ (۱۹۶۶) از فیزیک وارد اقتصاد شدند و به دفعات در این حوزه مورد استفاده قرار گرفتند. مطالعات ارائه‌شده در موضوع تجارت بین‌الملل با به‌کارگیری مدل سنتی جاذبه نتایج خوبی را در خصوص تجارت بین‌الملل ارائه داده‌اند. با توجه به این مدل که از علم فیزیک وارد سایر علوم شده و ریشه فیزیکی دارد جریان تجارت بستگی به اندازه اقتصاد در دو کشور مبدا و مقصد و فاصله جغرافیایی آنها دارد. اندرسون^۳ (۱۹۷۹)، برگسترند^۴ (۱۹۸۵) و دیردورف^۵ (۱۹۹۸) مبانی نظری این مدل‌ها را توسعه دادند.

پروجان^۶ (۲۰۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان جریان تجارت و اثرات فضایی جریان‌های تجاری میان اتحادیه اروپا و برخی از شرکای بالقوه آن را پیش‌بینی کرده است. وی مدل جاذبه را با استفاده از یافته‌های اقتصادسنجی فضایی بازنگری کرده و نشان داد، زمانی که اثرات فضایی را در مدل در نظر گرفته می‌شود، تغییرات اساسی در مقدار و معنی داری ضرایب تخمین زده‌شده ایجاد می‌گردد.

طهیر^۷ (۲۰۰۴)، در مطالعه خود چشم‌انداز یکپارچگی اقتصادی در میان کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو)، بسترهای سیاسی تجارت بین کشورهای عضو اکو را بررسی و بیان کرد که توسعه تجارت درون منطقه‌ای مهم‌ترین توجیه اقتصادی برای بلوک‌های اقتصادی منطقه‌ای است. در این مطالعه، چشم‌انداز یکپارچگی اقتصادی در میان کشورهای اکو را مورد بررسی قرار داده و نشان می‌دهد پیشرفت بسیار آهسته است.

کپاپتسوگلو و همکاران^۸ (۲۰۱۰)، در مطالعه تبیین مدل جاذبه برای مدل‌سازی

1. Tinbergen
2. Linnemann
3. Anderson
4. Bergstrand
5. Deardorff
6. Porojan
7. Tahir
8. Kepaptsoglou, et al

جریان تجارت بین الملل و اثرات موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد، به کاربرد وسیع مدل جاذبه در مطالعات تجارت بین‌الملل در چهل سال اخیر به دلیل قدرت توضیحی و تجربی قابل توجه این مدل و اینکه از زمان معرفی مدل جاذبه در سال ۱۹۶۰ برای ارزیابی پیامدهای سیاست‌های تجاری مورد استفاده اشاره نمودند. این مطالعه با بررسی بیش از ۷۵ مقاله در دهه گذشته سیاست‌های تجاری و پیامدهای آن و با بهبود کارایی آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند.

اچاکزای^۱ (۲۰۱۰)، در مطالعه‌ای آزادسازی یک جانبه در مقابل یکپارچگی منطقه‌ای: مطالعه موردی کشورهای عضو اکو، مدل جاذبه تجارت را بسط داد. وی با استفاده از مجموعه داده‌های بین‌المللی به بررسی تجارت دوجانبه برای ۱۳۷ کشور در سال ۲۰۰۵ پرداخته است. این مطالعه با برآورد مدل جاذبه این پرسش را مطرح کرد که آیا میزان تجارت درون گروهی سازمان همکاری اقتصادی (اکو) به میزان کافی است؟ و اینکه آیا میزان تجارت در این سازمان بر اساس آزادسازی یک جانبه یا یکپارچگی منطقه‌ای به شمار می‌آید. وی ادعا می‌کند تجارت درون گروهی خیلی کمتر از میزان پیش‌بینی شده به وسیله معادله جاذبه است، همچنین نشان داد سطح کنونی تجارت بیشتر بر اساس توافقات منطقه‌ای است تا آزادسازی یک جانبه.

متالینی^۲ (۲۰۱۳)، در مطالعه مدل‌های جاذبه فضایی برای تجارت بین‌المللی: تجزیه و تحلیل پانل در میان کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، (OECD) با استفاده از مدل جاذبه در دوره ۲۰۰۹-۱۹۸۸ در بین ۳۲ کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه نتیجه‌گیری می‌کند رفتار تجارت بین‌الملل با در نظر گرفتن پتانسیل اثرات سرریز فضایی با توجه به وابستگی کشور سوم و اثرات پدیده مهاجرت قابل توجیه است.

هو و همکاران^۳ (۲۰۱۳)، در مطالعه اثرات سرریز رشد اقتصادی از طریق تجارت، روش داده‌های پانل پویای فضایی، با استفاده از مدل‌های اقتصادسنجی فضایی در ساختار داده‌های تابلویی و تصریح ماتریس‌های وزنی ثابت و پویا، اثرات سرریز رشد اقتصادی از طریق تجارت و مجاورت را در بین ۲۶ کشور عضو سازمان

1. Achakzai

2. Metulini

3. Yu Ho, et al

همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) در دوره ۲۰۰۵-۱۹۷۰ را مورد ارزیابی قرار دادند و نتیجه‌گیر نمودند اثرات سرریز از طریق تجارت و مجاورت مثبت و معنی‌دار برآورد شد و نرخ همگرایی رشد اقتصادی بعد از لحاظ وابستگی ارتقا یافت.

حائریان اردکانی (۱۳۸۷)، در ارزیابی گسترش اتحادیه تجاری اکو، رابطه تجاری بین ۱۰ کشور عضو اکو و کشورهای چین و روسیه که از لحاظ فیزیکی در حوزه جغرافیایی اکو قرار دارند و از اقتصادهای پویا و توانمندی برخوردارند مورد ارزیابی قرار داده و اثر پیوستن این دو کشور به اکو را بررسی کردند. در این مطالعه از مدل جاذبه برای بررسی جریان بین کشورهای مورد نظر استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد با عضویت یافتن روسیه در اکو، حجم تجارت بین کشورهای گروه جدید نسبت به حالت فعلی، و حالت عضویت چین در این گروه، بیشتر شده است.

علمدارلو و همکاران (۱۳۹۱)، در مطالعه‌ای عوامل موثر بر صادرات محصولات کشاورزی در کشورهای حوزه اکو را با استفاده از روش اقتصادسنجی فضایی مورد آزمون قرار دادند. برای این منظور از صادرات کشورهای عضو اکو در قالب داده‌های تابلویی در فاصله سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۸ استفاده نموده و تابع صادرات کشاورزی را با استفاده از روش ایستا (اثرات ثابت و تصادفی) و روش پویا گشتاورهای تعمیم‌یافته در داده‌های تابلویی و در دو حالت اقتصادسنجی معمولی و فضایی برآورد نموده‌اند، نتایج نشان‌دهنده وجود همبستگی فضایی بین کشورها بوده و متغیرهای تولید ناخالص ملی، نرخ ارز و مجاورت اثر مثبت و جمعیت اثر منفی بر صادرات کالاهای کشاورزی داشته است.

سوری (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای به تحلیل عوامل موثر بر همگرایی اقتصادی ایران با گروه‌های منطقه‌ای DA، OIC، ECO، ASEAN، EU و GCC با استفاده از داده‌های تلفیقی دوره ۲۰۰۹-۱۹۹۵ مبتنی بر رویکرد پانل پویا استفاده و نتیجه‌گیری می‌کند رابطه مثبت بین تجارت متقابل و همگرایی درآمدها وجود دارد، اندازه اقتصادی، درآمد سرانه و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی آثار مستقیم و مسافت اثر معکوس بر جریان تجاری ایران با بلوک‌های منطقه‌ای مورد بررسی داشته است.

محمودی (۱۳۹۳)، در مطالعه تاثیرات همگرایی اقتصادی کشورهای عضو اکو در یک مدل تعادل عمومی استاندارد (مدل GTAP)، با کاربرد مدل تعادل عمومی

استاندارد و کاربرد نوع چند ناحیه‌ای و چند کالایی مدل تحلیل‌های تجارت جهانی آثار حذف موانع تجاری (همگرایی اقتصادی) بین اعضای اکو را شبیه‌سازی کرد. بر اساس نتایج، اصلاحات سیاست‌های تجاری اعضای اکو موجب ترقی اقتصاد کشورهای عضو یعنی افزایش صادرات و واردات، تولید، کاهش قیمت‌های واردات، تقاضای بیشتر برای مواد، افزایش مصرف شهروندان و افزایش مطلوبیت و رفاه می‌شود.

شهبازی و همکاران (۱۳۹۴)، در مطالعه‌ای همگرایی اقتصادی تحت اثرات سرریز فضایی در بین ۱۰ عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو) را در دوره زمانی ۲۰۱۰-۱۹۹۰ مورد بررسی قرار داده و نتیجه‌گیری می‌کنند اثرات سرریز فضایی مثبت در بین کشورهای عضو اکو وجود دارد.

زراءنژاد و منصور (۱۳۹۴)، در مطالعه خود به بررسی آثار همسایگی بر نوسان‌های تجارت جهانی با استفاده از اقتصادسنجی ترکیبی فضایی و ماتریس موزون تجارت دوجانبه پرداختند و نتیجه‌گیری می‌کنند با افزایش ناگهانی نرخ رشد اقتصادی، قیمت‌ها و حجم تولید ناخالص داخلی و با کاهش ناگهانی درآمد سرانه، نرخ ارز اسمی، سهم واردات کالاهای خام و واسطه‌ای از کل واردات، سهم صادرات کالاهای کشاورزی و غذایی از کل صادرات و تمرکز جغرافیایی کشورهای همسایه، تجارت کشورهای خودی به طور ناگهانی کاهش می‌یابد.

۱-۱۰- موافقت‌نامه‌های تجاری و تحریم

تحریم اقتصادی، یک مجازات اقتصادی به کار برده شده توسط یک کشور یا گروهی از کشورها بر روی یک کشور دیگر، یا گروهی از کشورهای دیگر است. تحریم اقتصادی، به خاطر دلایل متفاوتی صورت می‌پذیرد. تحریم اقتصادی می‌تواند شامل ممنوعیت تجاری، افزایش تعرفه‌ها، موانع تجاری، سهمیه واردات یا صادرات و یا سایر تنبیه‌ها باشد. تحریم اقتصادی توسط گروهی از کشورها ممکن است به یکی از دلایل زیر مرتبط باشد؛

۱- مربوط به رفتار و عمل دولت‌ها در مقابل کشوری است که تحریم علیه آن

انجام گرفته است.

۲- مربوط به انتظارات آینده دولت‌های اجراکننده تحریم است.

۳- مربوط به تصورات بین‌المللی است که به ساختار کلی بین‌الملل و یا بخشی از ساختار بین‌المللی مرتبط است.^۱

طریق دیگر برای نگرستن به تحریم، مشاهده تعداد دولت‌های درگیر در تحریم است. اغلب اوقات، ابداع و ابتکار تحریم، فقط به یک کشور محدود می‌شود؛ در این حالت، تحریم فقط توسط یک کشور در مقابل کشور دیگر صورت می‌گیرد. در حالت دیگر، تحریم‌ها توسط بیش از یک کشور صورت می‌پذیرد؛ در این صورت، ممکن است که دیگر کشورها، از کشور ترویج‌کننده تحریم پیروی کنند؛ به علاوه، انتخاب یک تنبیه اقتصادی می‌تواند از طریق چارچوب یک سازمان بین‌المللی اختیار شود؛ نظیر اعمال تحریم توسط شورای امنیت.

با توجه به موضوع تحریم، می‌توان سه نوع تحریم را از هم تمیز داد: بایکوت^۲، توقیف^۳ و تحریم مالی^۴. بایکوت، محرومیت واردات یک یا چندین کالا از کشور هدف است، این عمل، به این خاطر انجام می‌گیرد تا تقاضا برای کالاهای مهم کشور هدف کاهش یابد. این کار، به کاهش درآمد ارزی کشور هدف و در نتیجه کاهش توانایی کشور هدف، جهت خرید کالاهای منجر می‌گردد؛ همچنین این کار کمک می‌کند تا به یک یا چند صنعت خاص و یا بخشی از کشور مورد تحریم، آسیب وارد شود. این سیاست، معمولاً به دلیل ناکارایی، دارای نقدهایی است؛ زیرا کشورهای هدف، قادرند تا بازارهای بدیل و یا مشتریانی را که با حيله از کنترل فرار کرده‌اند، دست یابند.

از طرف دیگر، توقیف، صادرات کالاهای مهم به کشور هدف را ممنوع می‌کند. این روش، ابزار رایج مورد استفاده برای تنبیه کشور مورد تحریم است. این محرومیت روی صادرات، ممکن است جزئی یا کامل باشد. این کار، معمولاً از طریق سازوکاری از گواهی صادرات و اقدامات حمایتی صورت می‌پذیرد.

در نهایت، تحریم مالی، وام‌دهی یا سرمایه‌گذاری در کشور هدف را تعلیق یا

1. Barber (1979)

2. Boycott

3. Embargo

4. Financial Sanction.

محدود می‌کند. همچنین کشورهای تحریم‌کننده می‌توانند محدودیت‌های مضاعف را روی پرداخت‌های بین‌المللی، به جهت اعمال فشار بیشتر بر کشور هدف، انجام دهند و به‌علاوه، دارایی‌های خارجی کشور هدف را مسدود کنند.

بایکوت و توقیف (تحریم‌های تجاری) کشور هدف را از برخی منافع ناشی از تجارت محروم می‌کنند و در نتیجه، منجر به رفاه کمتر آن کشور می‌شوند. مقدار هزینه‌ای را که کشور هدف متحمل می‌گردد، بستگی بسیار زیاد به درجه ادغام آن کشور با کشور اعمال‌کننده تحریم دارد. گسترش اقتصاد جهانی، مبادله و دادوستد بین کشورها را اجتناب‌ناپذیر ساخته است؛ به طوری که هیچ کشوری در حال حاضر توانایی انزوا و قطع مبادلات تجاری با سایر کشورها را ندارد. در این بین، قطع روابط تجاری و تحریم کشورها یکی از ابزارهای قدرت‌های جهانی برای تنبیه کشورهای مخالف با سیاست‌های این کشورهاست. پدیده تحریم دارای ابعاد مختلفی است که می‌تواند در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، تکنولوژیکی و اقتصادی قابل بررسی باشد. با یک نگاه تک‌قلمرویی، اگر تحریم را در قالب اقتصادی ارزیابی کنیم، جلوه بارز تحریم اقتصادی، ایجاد موانع در دادوستد با جهان خارج است؛ یعنی بایکوت و توقیف. بدین ترتیب آنچه در ظاهر امر رخ می‌دهد، ایجاد مانع در راه صادرات و واردات خواهد بود.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قدرت‌های جهانی به‌منظور مقابله با ایران همواره از حربه تحریم اقتصادی استفاده کرده‌اند که در مقاطع مختلف، از شدت و ضعف برخوردار بوده است. در پی وقوع بحران هسته‌ای بین ایران و قدرت‌های جهانی، حربه تحریم اقتصادی بیش از هر زمان دیگری مورد توجه قدرت‌های مذکور قرار گرفته است؛ به طوری که شورای امنیت سازمان ملل در ۲۳ دسامبر ۲۰۰۶ و ۲۴ مارس ۲۰۰۷، به‌ترتیب تحت مصوبات ۱۷۳۷ و ۱۷۴۷، تحریم‌هایی را علیه ایران تصویب کرد. تحریم‌ها بعد از انقلاب اسلامی تا قبل از تصویب قطعنامه ۱۷۳۷ شورای امنیت سازمان ملل، جنبه جهانی نداشته است، اما اعمال تحریم‌ها بیشتر به‌صورت قطعنامه‌های شورای امنیت، به صورت جهانی علیه کشور هدف اجرا می‌گردند.

همان‌طور که بیان شد، تحریم تجاری، برای دادوستد با کشورهای خارجی ایجاد

مانع می‌کند. این قسمت از مطالعه بر جنبه وارداتی تحریم و ایجاد مانع در صادرات کالاها و خدمات تمرکز دارد که در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی نیز قابل بیان است. واردات کالاها و خدمات شامل دو گروه نهایی و واسطه‌ای و سرمایه‌ای است. کالاها و خدمات نهایی به طور مستقیم به مصرف تقاضاکنندگان اقتصاد می‌رسد و کالاها و خدمات واسطه‌ای و سرمایه‌ای نیز با وارد شدن در چرخه تولیدی کشور به عنوان نهاده تولیدی مورد استفاده بخش‌های تولیدی قرار می‌گیرد. از این جهت، تحریم واردات دارای دو اثر مهم است: اول اینکه با کاهش مصرف کالاها و خدمات نهایی، به طور مستقیم موجب کاهش رفاه مصرف‌کنندگان می‌گردد و دوم اینکه موجب اختلال در زنجیره تولیدی کشور شده، بر سطح تولید داخلی اثرات منفی می‌گذارد و از این طریق نیز رفاه جامعه را کاهش می‌دهد.

در سال‌های گذشته، بحث‌های مختلفی در خصوص اثرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر روابط تجاری کشور مطرح بوده است، عده‌ای معتقدند تحریم‌های اقتصادی یک فرصت برای اقتصاد کشور محسوب می‌شود و در مقابل عده‌ای نیز ادعا می‌کنند تحریم‌های اقتصادی بر تجارت و اقتصاد کشور اثر منفی داشته و تداوم آن می‌تواند جریان اقتصادی کشور را با اختلال روبه‌رو کند. تحریم‌ها از نظر موضوع ابزاری به دو دسته تحریم‌های اقتصادی و غیراقتصادی طبقه‌بندی می‌شود؛ تحریم‌های غیراقتصادی نظیر صادر نکردن ویزا برای مقامات دولت تحریم‌شونده در یک سازمان بین‌المللی و مخالفت با پیشنهاد کشور تحریم‌شونده برای میزبانی وقایع بین‌المللی به وسیله ابزارهایی به غیر از تحمیل هزینه‌های اقتصادی قابل دستیابی هستند، تحریم‌های اقتصادی اما از جنبه‌های تجاری و مالی برخوردارند. در تحریم‌های تجاری، ممنوعیت‌ها و محدودیت‌هایی در زمینه صادرات و واردات اعمال می‌شود، اما در تحریم‌های مالی، تحریم‌کننده از انجام معاملات مالی، نقل و انتقالات پول و سرمایه‌گذاری خودداری می‌کند و با استفاده از نفوذ خود در موسسه‌های بین‌المللی از هرگونه همکاری فنی، سرمایه‌گذاری رسمی و انعقاد قراردادهای وام جلوگیری می‌کند.

معمولاً اثر تحریم‌های تجاری، بیشتر بر طبقه متوسط جامعه و اقشار کم‌درآمد تحمیل می‌شود، در حالی که هدف تحریم‌های مالی بیشتر دولت و مقامات است.

در یک تعریف عمومی تحریم اقتصادی عبارت است از توقف عمدی یا تهدید به توقف روابط معمول تجاری یا مالی یک دولت. منزوی کردن اقتصادی وسیع‌تر از تحریم است و با هدف منزوی کردن کامل به وسیله محدودیت بازرگانی کشور معین می‌شود، همچنین محاصره اقتصادی نیز هزینه‌های خود را از طریق اثرگذاری بر متغیرهای اقتصادی مختلف اعمال می‌کند، که تحریم شدید محسوب می‌شود. در نهایت می‌توان گفت موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در شرایط تحریم می‌تواند به کم اثر شدن تحریم‌ها بر اقتصاد ایران موثر واقع گردد. از سوی دیگر، می‌توان با توجه به آنکه روسیه یکی از بازیگران اصلی این موافقت‌نامه است ایران احتمالاً به پشتوانه روابط سیاسی و اقتصادی خود با روسیه کمتر نگران اثرات تحریم بر این موافقت‌نامه است و دیگر آنکه تجارات ایران با اعضای اوراسیا می‌تواند با استفاده از پول‌های ملی کشورهای عضو این اتحادیه (به غیر از دلار) انجام شود که امکان اثربخشی تحریم‌های آمریکا را بر این موافقت‌نامه کمتر خواهد کرد، با تشدید تحریم‌های ظالمانه آمریکا علیه کشورمان، یکی از گزینه‌هایی که می‌تواند برای توسعه تجارت خارجی، گسترش روابط مطرح گردد ایجاد بسترهای برقراری پیمان پولی و تهاتر کالا با کشورهای طرف تجاری از جمله کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است.

۱-۱۱- خلاصه و جمع‌بندی

این فصل از کتاب در قالب کلیات تحقیق به ارائه اهمیت موضوع، هدف پژوهش، پرسش‌های تحقیق، چگونگی شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تجزیه و تحلیل مقدماتی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، اتحادیه‌های منطقه‌ای، عوامل موثر بر موفقیت موافقت‌نامه‌های تجاری، مروری بر ادبیات تجربی و موافقت‌نامه‌های تجاری و تحریم پرداخته است. این تحقیق در فصل دوم با موضوع تجزیه و تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ادامه خواهد یافت.

فصل دوم:

تجزیه تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۲-۱ - مقدمه

نقش تجارت بین‌الملل در رشد و شکوفایی اقتصاد هر کشوری غیر قابل انکار است، زیرا هر کشوری می‌تواند از طریق تجارت بین‌الملل، از منابع طبیعی و انسانی خود به صورت بهینه استفاده کرده و به انباشت ثروت و سرمایه دست یابد. از طرفی زمانی که کشوری کارایی یا کیفیت تولید را در صنایع صادراتی خود افزایش دهد، سایر کشورها به طور غیرمستقیم از طریق واردات کالاها و خدمات آن کشور در این ارتقا سهم خواهند شد. از سوی دیگر پیشرفت‌های تکنیکی در یک کشور معمولاً از طریق مبادلات تجهیزات سرمایه‌ای و دانش فنی در بازارهای جهانی به سایر کشورها انتقال می‌یابد و هرگونه بهبودی در ساختار اقتصادی و ترکیب نوع کالاهای صادراتی از نظر کاربری، سرمایه‌بری، انرژی و حتی منابع معدنی و مواد خام به عوامل زیادی بستگی دارد که از جمله می‌توان به سیاست‌های اقتصادی، برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های کلان اقتصادی اشاره کرد. اگر کشوری از نظر صادرات روند رو به رشدی را در پیش گیرد خواهد توانست یک بازار داخلی قدرتمند، کارآ و مولد ایجاد نماید که در آن هم منابع قابلیت تحرك لازم را داشته باشد و هم اقتصاد رشد مناسبی را تجربه کند. از طرف دیگر واضح است که ظرفیت بخش‌های داخلی اقتصاد در ایجاد فرصت‌های شغلی محدود است و یکی از راه‌هایی که می‌تواند در ایجاد فرصت‌های شغلی موثر باشد، توسعه صادرات است. یعنی آنکه، چنانچه صادرات غیرنفتی به عنوان محور حرکت اقتصاد قرار گیرد این بخش‌ها می‌تواند ضمن ایجاد نوآوری تکنولوژیکی در عرصه تولید فضای رقابتی را در اقتصاد و در بین فعالیتهای مختلف شکل داده و پیوندی میان اقتصاد داخل و اقتصاد بین‌الملل را به وجود آورد. تجزیه و تحلیل تجارت خارجی ایران در هر سطحی از مطالعه، اقدامی است که می‌تواند در جهت اطلاع‌رسانی به دست‌اندرکاران و تصمیم‌گیران

حوزه‌های تجارت خارجی (صادرات و واردات)، آگاهی‌های لازم را ارائه کند. این فصل از مطالعه، به تجزیه و تحلیل تجارت ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ با استفاده از شاخص‌های گوناگون از قبیل آمار کلی تجارت خارجی کشور، گروه‌بندی تجارت بر پایه نوع مصرف کالا و نوع تکنولوژی مورد کنکاش و تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

۲-۲- روند تجارت جهانی کالا

صادرات و واردات یکی از مباحث مهم اقتصادی است که ثروت کشورها را به نحو غیر قابل‌تصوری افزایش داده است. نقش بخش خارجی در رشد و شکوفایی اقتصاد غیر قابل‌انکار بوده زیرا هر کشوری با شرکت در مبادلات بین‌المللی، قادر به استفاده از کلیه منابع خود به کارآمدترین شکل ممکن و بهره‌برداری کامل از مقیاس‌های اقتصادی بوده که در نتیجه باعث افزایش درآمد حقیقی هر کشور می‌گردد که یکی از راه‌های افزایش حصول ارز و در نتیجه توسعه اقتصادی صادرات کالاها و خدمات است. توسعه صادرات علاوه بر تاثیری که بر دریافت درآمدهای ارزی دارد، دارای آثار مثبت دیگری نیز خواهد بود، بدین ترتیب که صنایع کشور می‌توانند میزان تولید خود را افزایش دهند و از مزایای بازدهی بیشتر و قیمت تمام‌شده کمتر بهره‌مند گردند. بازارهای بزرگ‌تر تخصیص منابع را به پروژه‌ها و زمینه‌هایی که قبلاً به علت محدود بودن بازار داخلی مساعد نبودند، امکان‌پذیر می‌سازد، از طرفی زمانی که کشوری کارایی یا کیفیت تولید را در صنایع صادراتی خود افزایش می‌دهد، سایر کشورها به طور غیرمستقیم از طریق واردات کالا و خدمات آن صنعت در این ارتقا سهم می‌شوند و با افزایش رقابت داخلی و ایجاد محیطی مناسب برای ابداعات بر رشد و شکوفایی اقتصادی تاثیر می‌گذارد.

امروزه بیش از هر زمان دیگری، صادرات غیرنفتی کشورها به‌ویژه در حوزه مواد واسطه‌ای امری دشوار شده؛ تا آنجا که این اقلام سهم بیشتری در صادرات غیرنفتی داشته و به مقصد کشورهای دیگر صادر شوند. همچنین هر روزه شاخص‌های تنوع‌پذیری و ماندگاری در بازار به تدریج بیشتر کاهش خواهد یافت که دلیل این

مدعا، کاهش سرعت تجارت جهانی است. رشد تجارت جهانی طی سال‌های اخیر کاهش یافته؛ چه به صورت نسبی در مقایسه با درآمد جهانی و چه در مقایسه با نرخ‌های رشد سنوات گذشته تجارت جهانی کاهش یافته است. تجارت جهانی، بعد از بازیابی اقتصاد جهانی از رکود بزرگ و تاریخی سال ۲۰۱۰، نرخ‌های رشد کمتر از ۳ درصد را طی سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ (در مقایسه با متوسط نرخ‌های رشد ۷/۱ درصدی طی سال‌های ۱۹۸۷ تا ۲۰۰۷) تجربه کرده است. کاهش نرخ رشد تجارت هم توجه‌های زیادی را از جانب نظریه‌پردازان جلب نموده^۱ که مورد بررسی‌های دقیق و تحلیل‌های کمی نیز قرار گرفته است^۲. از ابتدای سال ۲۰۱۵ میلادی این کاهش رشد به‌ویژه در چین و کشورهای همسایه آسیایی این کشور تشدید شده است. نقش بارز چین و آسیا در کاهش تجارت جهانی سال ۲۰۱۵ در مقایسه با شوک پیشین تجارت جهانی در سال ۲۰۰۹ به‌واسطه بحران مالی جهانی، روشن‌تر درک شده و واضح‌تر دیده می‌شود. نظریه‌پردازان تجارت بین‌الملل بیش از همه، کاهش واردات چین را یکی از نشانه‌های کاهش رشد اقتصادی این کشور و افول نقش چین در تجارت بین‌المللی در آینده نزدیک ارزیابی می‌کنند. اما اینکه کاهش سطح رشد تجارت جهانی به‌کندی رشد اقتصاد جهانی باز می‌گردد یا در نتیجه تغییر ساختار رابطه بین تجارت و تولید ناخالص داخلی در سطح جهانی است.

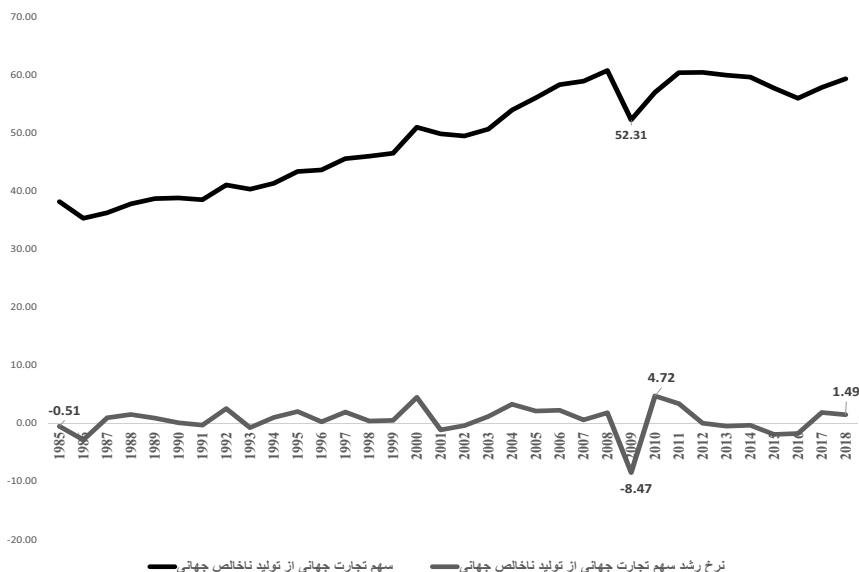
نگاهی دقیق‌تر به تحولات دهه ۲۰۰۰ میلادی نشان می‌دهد که کاهش کشش تجارت بلندمدت (که در سال‌های دهه ۱۹۹۰ در سطح بالایی بود)، به دلایلی پیش از بحران مالی جهانی باز می‌گردد که البته در شرایط بعد از بحران به شکل جدی‌تری مورد توجه قرار گرفته است^۳. این نتیجه نشان می‌دهد تغییر در رابطه درآمد-تجارت نمی‌تواند کاملاً به مساله بحران مالی نسبت داده شود و کاهش تجارت جهانی صرفاً کاهش درآمد جهانی نبوده، بلکه رابطه تجارت-درآمد در سطح جهانی دچار دگرگونی‌های اساسی شده است. یک نشانه دیگر این تغییر نیز، عدم مشاهده نرخ‌های رشد بالای تجارت جهانی در دهه ۱۹۹۰ به‌رغم نرخ‌های رشد

1. Krugman, (2013), Growing World Trade: Causes and Consequences

2. Constantinuescu, Mattoo and Ruta, (2015), The Global Trade Slowdown: Cyclical or Structural?, IMF

قابل توجه اقتصاد جهانی است. عوامل موثر در کاهش کثش تجارت نسبت به رشد اقتصاد بین‌الملل را می‌توان در دامنه وسیعی دسته‌بندی کرد که از افزایش حمایت‌گرایی تا تغییر ساختار تجارت و تقاضای کل قابل دسته‌بندی است.

شواهد نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین این عوامل، تغییر در ساختار «تقسیم کار عمودی» در سطح بین‌الملل به نفع مواد واسطه‌ای داخلی، به‌ویژه در دو کشور چین و آمریکا است. به‌عنوان مثال، صادرکنندگان چینی در حال حاضر نسبت به گذشته بیشتر از نهاده‌های داخلی استفاده می‌کنند تا نهاده‌های وارداتی. آمارها نشان می‌دهد که سهم واردات چین در صادرات این کشور (سهم ارزش‌افزوده کالاهای وارداتی در صادرات) از ۶۰ درصد در اواسط دهه ۱۹۹۰ در حال حاضر به کمتر از ۳۵ درصد رسیده است. در واقع با تقسیم کار بین‌المللی در دهه ۱۹۹۰ و تشکیل زنجیره‌های عرضه جهانی، رشد اقتصاد جهانی با ضریب فزاینده بالا، رشد تجارت بین‌الملل را خود به همراه می‌آورد، اما در نتیجه توسعه تقسیم کارهای عمودی در کشورهای اصلی موتور رشد اقتصاد بین‌الملل، این مهم تا حدود زیادی اثرگذاری خود را از دست داده است.

نمودار (۱-۲): کاهش سرعت تجارت جهانی (سهم تجارت جهانی از تولید ناخالص جهان)

ماخذ: سازمان جهانی تجارت (۲۰۲۰)

بعد از بحران مالی جهانی در ۲۰۰۸، نرخ رشد سهم تجارت جهانی کالا از تولید ناخالص جهانی تا حدود زیادی بهبود یافت، اما پس از آن، این نرخ همچنان تا ۲۰۱۶ پایین باقی مانده است. از ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸ اندکی بهبود یافته و در ۲۰۱۸ به ۱/۴۹ درصد افزایش یافته است که تقریباً در سطح نرخ‌های ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۲ بوده است، این تغییرات در نرخ رشد تجارت بین‌الملل، در حال حاضر تحت عنوان «کاهش سرعت تجارت جهانی» نام‌گذاری شده است.^۱

از سوی دیگر، با انباشت سیاست‌های محدودکننده تجارت، سهمی از تجارت جهان که هدف این سیاست‌ها قرار گرفته‌اند روندی افزایشی داشته است که در این رابطه می‌توان به تنش‌زدایی در روابط تجاری اقتصادهای گروه ۲۰^۲ در تقویت سرمایه‌گذاری، رشد و ایجاد اشتغال اشاره کرد. به طور تاریخی سطح بالای اقدامات محدودکننده تجاری اثرات واضحی بر رشد اقتصادی، ایجاد شغل و برابری قدرت خرید در سراسر جهان دارد. محدودیت‌های تجاری جدید در کنار افزایش تنش‌های تجاری تنها به نااطمینانی‌ها افزوده است. بر اساس آمار و ارقام، بین بازه اواسط ماه مه تا اواسط ماه اکتبر ۲۰۱۹، اقتصادهای عضو گروه ۲۰، بیست‌وهشت سیاست محدودکننده تجارت را به اجرا گذاشتند^۳، سیاست‌هایی که عمدتاً در قالب افزایش تعرفه‌ها، ممنوعیت‌های واردات و فرآیندهای گمرکی سخت‌گیرانه برای واردات بوده‌اند. این در حالی است که بسیاری از اقدامات محدودکننده اجرا شده از سال ۲۰۰۹، هنوز نیز به قوت باقی هستند، امری که باعث شده انباشت سیاست‌های محدودکننده تجارت در ۲۰۱۸ رشد قابل توجهی داشته باشد و در نتیجه بر ۸/۸ درصد از حجم واردات اقتصادهای گروه ۲۰ معادل ۱/۳ هزار میلیارد دلار اثر بگذارد. بر این اساس حجم تجارت مورد هدف اقدامات محدودکننده واردات در بازه ژانویه تا اکتبر ۲۰۱۹ بالغ بر ۱/۶ هزار میلیارد دلار تخمین زده می‌شود، رقمی که افزایش قابل توجهی را نشان می‌دهد.

البته در کنار سیاست‌های محدودکننده تجارت، اقتصادهای گروه ۲۰ در مجموع ۳۶ اقدام تسهیل‌کننده تجارت را نیز در دوره مورد بررسی اجرایی کردند، اقداماتی که

1. Constantinescu, Mattoo (2015)

2. G-20

۳. کشورهای آرژانتین، استرالیا، برزیل، کانادا، چین، اتحادیه اروپا، فرانسه، آلمان، هند، اندونزی، ایتالیا، ژاپن، کره جنوبی، مکزیک، روسیه، عربستان سعودی، آفریقای جنوبی، ترکیه، انگلیس و آمریکا عضو گروه ۲۰ هستند.

عمدتاً به شکل حذف یا کاهش تعرفه‌های واردات یا عوارض صادرات بوده است. بر این اساس حجم تجارت مشمول اقدامات تسهیل‌کننده این دوره بالغ بر ۹۲/۶ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود، حجمی که البته به طور قابل توجهی کمتر از رکورد ۳۹۷/۲ میلیارد دلاری پیشین است. به‌علاوه کاهش تعرفه‌های مربوط به اجرایی‌شدن «توافق فناوری اطلاعات سازمان تجارت جهانی» نیز حدود ۶۷۱ میلیارد دلار از حجم تجارت کالایی این کشورها را در دوره مورد بررسی شامل می‌شود. در این دوره، میانگین ماهانه اقدامات اصلاحی تجارت به اجرا گذاشته شده توسط اقتصادهای گروه ۲۰ بالاترین مقدار را از سال ۲۰۱۲ نشان می‌دهد، بر این اساس اجرایی‌شدن تحقیقات ضد دامپینگ متداول‌ترین این اقدامات بوده است که حدود چهار پنجم آنها را شامل می‌شود. در عین حال، میانگین ماهانه پایان یافتن اقدامات اصلاحی تجارت نیز پایین‌ترین مقدار را از سال ۲۰۱۲ نشان می‌دهد.

۲-۳- تجارت خارجی اتحادیه اقتصادی اوراسیا

تجارت خارجی این اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان در سال‌های اخیر نوسان‌های زیادی داشته است. صادرات و واردات کالایی این اتحادیه در سال ۲۰۱۸ به ترتیب حدود ۵۴۸ و ۳۱۹ میلیارد دلار بوده است.

جدول (۱-۲): تجارت اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴

سال	صادرات		واردات		تجارت	
	میلیارد دلار	نرخ رشد (%)	میلیارد دلار	نرخ رشد (%)	میلیارد دلار	نرخ رشد (%)
۲۰۱۴	۶۱۷		۳۷۸		۹۹۵	
۲۰۱۵	۴۱۹	-۳۱/۹۹	۲۵۱	-۳۳/۶۷	۶۷۰	-۳۲/۶۳
۲۰۱۶	۳۴۹	-۱۶/۷۹	۲۴۲	-۳/۵۳	۵۹۱	-۱۱/۸۲
۲۰۱۷	۴۴۱	۲۶/۲۵	۳۰۰	۲۳/۹۸	۷۴۱	۲۵/۳۲
۲۰۱۸	۵۴۸	۲۴/۳۲	۳۱۹	۶/۱۱	۸۶۶	۱۶/۹۴
منوسط دوره	۴۷۵	۰/۴۵	۲۹۸	-۱/۷۸	۷۷۳	-۰/۵۵

میزان صادرات از ۶۱۷ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۵۴۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است که در این دوره به متوسط، سالانه حدود ۲/۹۲ درصد کاهش یافته است. واردات اتحادیه نیز از ۳۷۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۹ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که با نرخ رشد متوسط سالانه‌ای برابر با ۴/۲۱ درصد کاهش یافته است. تجارت اتحادیه از ۹۹۵ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۸۶۶ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که در این دوره به متوسط، سالانه حدود ۳/۴۰ درصد کاهش یافته است.

۲-۴- صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت از مطالعه به تجزیه و تحلیل صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته می‌شود. روابط اقتصادی، سیاسی و تجاری با این اتحادیه یکی از مهم‌ترین موضوعات در حوزه سیاست خارجی و تجارت جمهوری اسلامی ایران است. جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو این اتحادیه به لحاظ قرارگرفتن در این منطقه خاص از موقعیت ویژه ژئوپلیتیکی برخوردار هستند. ضمن اینکه مشترکات مذهبی، فرهنگی و اقتصادی زمینه مساعدی را برای بهبود روابط بین ایران و کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان فراهم آورده است. از این‌رو لازم است جهت برقراری روابط میان ایران و کشورهای مذکور روند تجارت و کالاهایی مبادله‌شده مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۳۶۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۷/۴۶ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به اوراسیا در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۶۰ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۸۰۵ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به اوراسیا از کل صادرات ایران به جهان از ۵/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۳۷ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است که نشان می‌دهد افزایش صادرات ایران به اوراسیا با افزایش صادرات ایران به جهان همراه نبوده است، (سهم صادرات ایران به اوراسیا از کل صادرات ایران از ۵/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۳۷ درصد کاهش یافته است، علی‌رغم افزایش صادرات ایران به

جهان، صادرات به اوراسیا متناسب با افزایش صادرات ایران به جهان افزایش نیافته و این موضوعی است که مذاکره‌کننده ایرانی باید مد نظر قرار می‌داد.

جدول (۲-۲): صادرات ایران به اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		سهم اوراسیا درصد	نرخ رشد صادرات به	
	اوراسیا	جهان		اوراسیا	جهان
۱۳۸۳	۳۶۰	۶۸۰۳	۵/۳۰	۱۴/۸۸	۳۲/۰۱
۱۳۸۴	۴۳۵	۱۰۴۴۰	۴/۱۷	۵۳/۴۵	۲۰/۸۳
۱۳۸۵	۵۵۹	۱۲۸۵۳	۴/۳۵	۲۳/۱۲	۲۸/۴۵
۱۳۸۶	۶۱۰	۱۵۲۹۱	۳/۹۹	۱۸/۹۶	۹/۰۰
۱۳۸۷	۶۲۸	۱۸۳۱۲	۳/۴۳	۱۹/۷۵	۳/۰۵
۱۳۸۸	۵۴۳	۲۱۸۸۷	۲/۴۸	۱۹/۵۳	-۱۳/۵۱
۱۳۸۹	۵۵۸	۲۶۵۴۹	۲/۱۰	۲۱/۳۰	۲/۷۴
۱۳۹۰	۶۰۷	۳۳۸۰۵	۱/۸۰	۲۷/۳۳	۸/۷۵
۱۳۹۱	۸۰۵	۳۱۷۵۳	۲/۵۴	-۶/۰۷	۳۲/۵۹
۱۳۹۲	۶۸۴	۳۱۲۳۹	۲/۱۹	-۱/۶۲	-۱۴/۹۹
۱۳۹۳	۶۵۹	۳۶۵۳۹	۱/۸۰	۱۶/۹۶	-۳/۶۴
۱۳۹۴	۴۳۹	۳۲۶۱۶	۱/۳۴	-۱۰/۷۴	-۳۳/۴۹
۱۳۹۵	۶۰۱	۴۳۹۴۹	۱/۳۷	۳۴/۷۵	۳۷/۰۰
۱۳۹۶	۶۹۶	۴۶۸۲۷	۱/۴۹	۶/۵۵	۱۵/۹۲
۱۳۹۷	۶۰۷	۴۴۳۰۱	۱/۳۷	-۵/۳۹	-۱۲/۷۹
متوسط دوره	۵۸۶	۲۷۵۴۴	۲/۶۵	۱۵/۵۶	۷/۴۶

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

۲-۵- صادرات ایران به روسیه

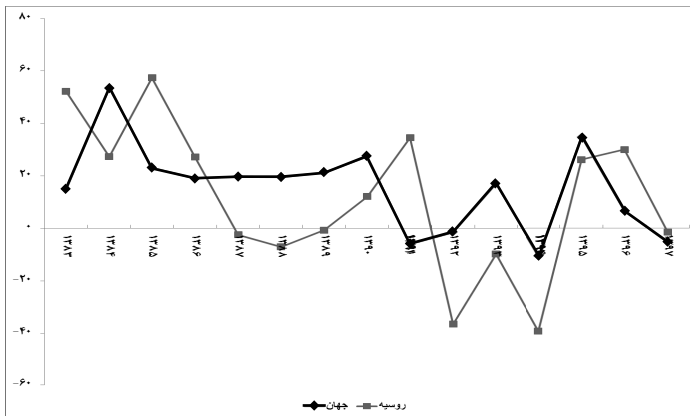
صادرات ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۱۴۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۱۱/۳۲ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به روسیه در سال ۱۳۸۳ برابر ۱۴۴ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۴۹۹ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به روسیه از صادرات ایران به جهان از ۲/۱۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۳): صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		سهم روسیه درصد	نرخ رشد صادرات به		ارزش واحد صادراتی به	
	جهان	روسیه		جهان	روسیه	جهان	روسیه
۱۳۸۳	۶۸۰.۳	۱۴۴	۲/۱۲	۵۲/۲۱	۱۴/۸۸	۱/۰۴	۰/۳۸
۱۳۸۴	۱۰۴۴۰	۱۸۳	۱/۷۶	۲۷/۳۵	۵۳/۴۵	۰/۸۸	۰/۴۲
۱۳۸۵	۱۲۸۵۳	۲۸۹	۲/۲۵	۵۷/۳۹	۲۳/۱۲	۱/۰۴	۰/۴۶
۱۳۸۶	۱۵۲۹۱	۳۶۷	۲/۴۰	۲۷/۱۶	۱۸/۹۶	۱/۵۵	۰/۴۸
۱۳۸۷	۱۸۳۱۲	۳۵۸	۱/۹۶	-۲/۴۲	۱۹/۷۵	۱/۷۸	۰/۵۵
۱۳۸۸	۲۱۸۸۷	۳۳۳	۱/۵۲	-۷/۰۷	۱۹/۵۳	۱/۶۸	۰/۴۶
۱۳۸۹	۲۶۵۴۹	۳۳۱	۱/۲۵	-۰/۷۱	۲۱/۳۰	۱/۳۶	۰/۴۴
۱۳۹۰	۳۳۸۰۵	۳۷۱	۱/۱۰	-۱۲/۱۴	۲۷/۳۳	۱/۰۹	۰/۵۱
۱۳۹۱	۳۱۷۵۳	۴۹۹	۱/۵۷	۳۴/۵۵	-۶/۰۷	۰/۵۴	۰/۴۶
۱۳۹۲	۳۱۲۳۹	۳۱۷	۱/۰۱	-۳۶/۵۱	-۱/۶۲	۰/۳۴	۰/۳۹
۱۳۹۳	۳۶۵۳۹	۲۸۶	۰/۷۸	-۹/۷۹	۱۶/۹۶	۰/۳۶	۰/۴۵
۱۳۹۴	۳۲۶۱۶	۱۷۴	۰/۵۳	-۳۹/۲۶	-۱۰/۷۴	۰/۴۰	۰/۴۳
۱۳۹۵	۴۳۹۴۹	۲۱۹	۰/۵۰	۲۶/۱۹	۳۴/۷۵	۰/۶۰	۰/۳۴
۱۳۹۶	۴۶۸۲۷	۲۸۵	۰/۶۱	۲۹/۹۷	۶/۵۵	۰/۵۴	۰/۳۵
۱۳۹۷	۴۴۳۰۱	۲۸۱	۰/۶۳	-۱/۴۳	-۵/۳۹	۰/۵۶	۰/۳۸
متوسط دوره	۲۷۵۴۴	۲۹۶	۱/۳۳	۱۱/۳۲	۱۵/۵۶	۰/۹۲	۰/۴۳

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات ایران به جهان و صادرات به روسیه در نمودار (۲-۲) نمایش داده شده است:

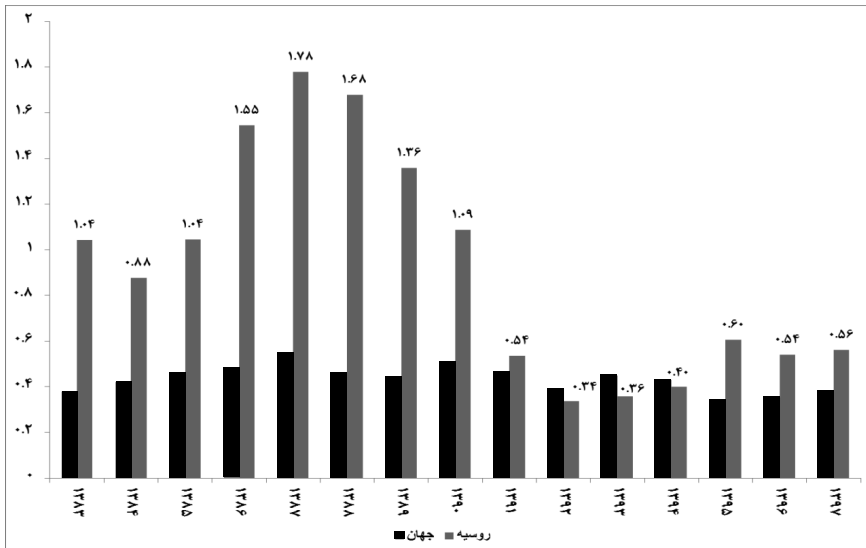
نمودار (۲-۲): مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات ایران به جهان و صادرات به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به روسیه هم‌جهتی وجود دارد به‌ویژه از سال ۱۳۹۳ به بعد این هم‌جهتی مشهودتر است و آن هم احتمالاً به دلیل بروز مشکلات ناشی از تحریم‌ها بوده است.

۲-۵-۱- قیمت واحد صادرات به روسیه

مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و روسیه نشان می‌دهد در فقط در دوره ۹۴-۱۳۹۲ ارزش واحد صادرات به روسیه از ارزش واحد صادرات به جهان کمتر است و در سایر دوره‌ها همواره ارزش واحد صادرات به روسیه بیشتر بوده است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای صادراتی باشد (نمودار (۲-۳)).

نمودار (۲-۳): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مساله مهم آن است از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به روسیه علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده است یعنی آنکه قیمت واحد صادراتی به روسیه از ۱/۷۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۷ به ۰/۵۶ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است. در بیشتر سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به روسیه دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به روسیه در سال ۱۳۸۷ اتفاق افتاده است.

۲-۵-۲- صادرات به روسیه بر حسب نوع تکنولوژی

راه‌های زیادی برای طبقه‌بندی محصولات بر اساس تکنولوژی وجود دارد که متداول‌ترین آنها متمایز کردن محصولات بر حسب تکنولوژی است که به طور خلاصه به توضیح هر کدام می‌پردازیم (لال^۱ (۲۰۰۰)).

محصولات منبع‌گرا^۲

محصولات این فرآیند ساده و کاربر هستند ولی ممکن است بخش‌هایی از آن سرمایه‌بر نیز باشد و یا اینکه نیاز به تکنولوژی‌ها و مهارت‌های پیشرفته‌تری داشته باشند و مزیت در این‌گونه صنایع و محصولات ریشه در منابع طبیعی دارد.

محصولات با تکنولوژی پایین^۳

این محصولات با تکنولوژی با ثبات تولید می‌شوند و معمولاً ابتدا در تجهیزات سرمایه‌ای شکل می‌گیرند. بسیاری از محصولات این گروه تفاوتی با هم نداشته و بر اساس رقابت قیمتی در بازار به فروش می‌رسند. با توجه به نقش داشتن نیروی انسانی در آن، هزینه تولید این محصولات نیز عامل مهمی برای رقابت به شمار می‌رود. مقیاس اقتصادی و موانع ورود با این صنعت برای محصولات معمولاً پایین است.

محصولات تکنولوژی متوسط^۴

در این محصولات مهارت و تکنولوژی‌های به‌کاررفته در کالاهای سرمایه‌ای و محصولات واسطه‌ای آنها نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. این محصولات نیاز به سطح بالای تحقیق و توسعه و مهارت‌های پیشرفته بلندمدت دارند.

محصولات تکنولوژی پیشرفته^۵

محصولات این گروه نیازمند تکنولوژی‌های پیشرفته، هزینه‌های تحقیق و توسعه بالا بوده و تأکید زیادی بر طراحی آنها می‌شود. علاوه بر این، نیاز متوسط به زیرساخت‌های کافی تکنولوژیکی، نیروی انسانی متخصص و مراکز تحقیقاتی پیشرفته مورد نیاز است.

1. Lall
2. Resource Based
3. low-Technology Products
4. Medium-Technology Products
5. High-Technology Products

صادرات ایران به روسیه طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه، تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۴) ارائه شده است.

جدول (۲-۴): صادرات ایران به روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی		منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین		
ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	
۱۱۹/۹۵	۸۳/۲۵	۸/۵۸	۵/۹۵	۳/۸۲	۲/۶۵	۰/۸۵	۰/۵۹	۱۰/۸۸	۷/۵۵	۱۳۸۳
۱۱۸/۱۱	۶۴/۳۷	۳۵/۷۰	۱۹/۴۶	۱۴/۳۴	۷/۸۱	۰/۴۵	۰/۲۵	۱۴/۸۹	۸/۱۱	۱۳۸۴
۱۷۴/۵۰	۶۰/۴۳	۳۹/۵۰	۱۳/۶۸	۶۰/۷۸	۲۱/۰۵	۰/۲۴	۰/۰۸	۱۳/۷۵	۴/۷۶	۱۳۸۵
۲۱۴/۷۱	۵۸/۴۷	۳۲/۴۴	۸/۸۳	۱۰۹/۱۲	۲۹/۷۲	۰/۱۴	۰/۰۴	۱۰/۷۹	۲/۹۴	۱۳۸۶
۲۲۰/۵۲	۶۱/۵۵	۳۰/۹۹	۸/۶۵	۸۹/۳۵	۲۴/۹۴	۱/۰۱	۰/۲۸	۱۶/۴۲	۴/۵۸	۱۳۸۷
۲۶۰/۶۶	۷۸/۲۹	۲۶/۶۹	۸/۰۲	۲۹/۷۰	۸/۹۲	۱/۱۳	۰/۳۴	۱۴/۷۶	۴/۴۳	۱۳۸۸
۲۷۷/۷۸	۸۴/۰۳	۲۶/۵۱	۸/۰۲	۱۳/۵۵	۴/۱۰	۰/۱۹	۰/۰۶	۱۲/۵۴	۳/۷۹	۱۳۸۹
۳۰۰/۳۸	۸۱/۰۲	۲۹/۹۰	۸/۰۶	۲۲/۰۶	۵/۹۵	۰/۱۲	۰/۰۳	۱۸/۲۸	۴/۹۳	۱۳۹۰
۳۳۰/۶۰	۶۶/۲۸	۱۱۰/۹۱	۲۲/۲۴	۲۰/۱۸	۴/۰۴	۱۲/۶۳	۲/۵۳	۲۴/۴۸	۴/۹۱	۱۳۹۱
۱۶۳/۵۲	۵۱/۶۴	۹۷/۹۴	۳۰/۹۳	۲۰/۱۵	۶/۳۶	۱۵/۳۴	۴/۸۴	۱۹/۷۱	۶/۲۲	۱۳۹۲
۱۵۵/۵۵	۵۴/۴۵	۶۲/۲۴	۲۱/۷۹	۲۸/۵۶	۱۰/۰۰	۲۸/۶۱	۱۰/۰۱	۱۰/۷۲	۳/۷۵	۱۳۹۳
۱۰۲/۶۳	۵۹/۱۵	۲۸/۷۰	۱۶/۵۴	۳۳/۶۲	۱۹/۳۸	۰/۵۵	۰/۳۲	۸/۰۲	۴/۶۲	۱۳۹۴
۱۵۱/۸۹	۶۹/۳۷	۱۹/۸۴	۹/۰۶	۱۷/۶۵	۸/۰۶	۱۸/۹۹	۸/۶۷	۱۰/۵۹	۴/۸۴	۱۳۹۵
۱۹۳/۳۳	۶۷/۹۴	۳۷/۰۳	۱۳/۰۱	۲۲/۶۵	۷/۹۶	۱۹/۱۶	۶/۷۳	۱۲/۴۰	۴/۳۶	۱۳۹۶
۱۹۸/۴۷	۷۰/۷۵	۳۲/۴۴	۱۱/۵۷	۲۸/۹۸	۱۰/۳۳	۶/۹۱	۲/۴۶	۱۳/۷۰	۴/۸۹	۱۳۹۷
۱۹۸/۸۴	۶۷/۴۰	۴۱/۲۹	۱۳/۷۲	۳۴/۳۰	۱۱/۴۲	۷/۰۹	۲/۴۸	متوسط	۴/۹۸	۱۳/۸۲

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی، به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به روسیه کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۶۷/۴۰ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۲/۴۸ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، البته طی دوره مورد بررسی به میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته افزوده شده و از ۰/۸۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶/۹۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۵-۳- صادرات به روسیه بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه: کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۵) ارائه شده است.

جدول (۲-۵): صادرات ایران به روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۰۰/۲۵	۶۹/۵۸	۶/۳۶	۴/۴۱	۳۵/۲۹	۲۴/۴۹	۲/۱۸	۱/۵۲
۱۳۸۴	۱۲۰/۷۷	۶۵/۸۳	۱۳/۶۸	۷/۴۶	۴۶/۷۲	۲۵/۴۷	۲/۳۰	۱/۲۵
۱۳۸۵	۱۷۵/۸۲	۶۰/۸۹	۱۴/۹۱	۵/۱۶	۹۲/۰۶	۳۱/۸۸	۵/۹۸	۲/۰۷
۱۳۸۶	۲۰۳/۶۰	۵۵/۴۵	۲۲/۱۷	۶/۰۴	۱۳۰/۳۲	۳۵/۴۹	۱۱/۱۰	۳/۰۲
۱۳۸۷	۲۰۹/۸۲	۵۸/۵۶	۲۲/۶۲	۶/۳۱	۱۱۸/۳۲	۳۳/۰۲	۷/۵۴	۲/۱۱
۱۳۸۸	۲۴۴/۰۰	۷۳/۲۹	۷/۱۷	۲/۱۵	۶۲/۲۷	۱۸/۷۰	۱۹/۴۹	۵/۸۶
۱۳۸۹	۲۶۷/۳۸	۸۰/۸۸	۴/۰۸	۱/۲۳	۴۶/۶۲	۱۴/۱۰	۱۲/۵۰	۳/۷۸
۱۳۹۰	۲۹۰/۰۷	۷۸/۲۴	۱۹/۹۴	۵/۳۸	۴۷/۱۰	۱۲/۷۱	۱۳/۶۰	۳/۶۷
۱۳۹۱	۳۱۷/۷۰	۶۳/۶۹	۹۹/۲۳	۱۹/۸۹	۷۵/۰۶	۱۵/۰۵	۶/۸۱	۱/۳۷
۱۳۹۲	۱۵۵/۲۸	۴۹/۰۳	۸۳/۲۰	۲۶/۲۷	۶۹/۵۵	۲۱/۹۶	۸/۶۴	۲/۷۳
۱۳۹۳	۱۳۸/۲۳	۴۸/۳۹	۶۸/۴۷	۲۳/۹۷	۷۱/۷۸	۲۵/۱۳	۷/۱۹	۲/۵۲
۱۳۹۴	۹۶/۵۷	۵۵/۶۶	۳۳/۴۶	۱۹/۲۸	۲۶/۳۵	۱۵/۱۹	۱۷/۱۳	۹/۸۷
۱۳۹۵	۱۳۶/۸۷	۶۲/۵۱	۲۷/۵۸	۱۲/۶۰	۴۷/۷۵	۲۱/۸۱	۶/۷۶	۳/۰۹
۱۳۹۶	۱۶۶/۸۷	۵۸/۶۴	۵۰/۹۵	۱۷/۹۰	۶۰/۲۵	۲۱/۱۷	۶/۵۱	۲/۲۹
۱۳۹۷	۱۹۳/۲۵	۶۸/۸۹	۳۴/۲۷	۱۲/۲۲	۴۵/۲۴	۱۶/۱۳	۷/۷۵	۲/۷۶
متوسط	۱۸۷/۷۷	۶۳/۳۰	۳۳/۸۷	۱۱/۳۵	۶۴/۹۸	۲۲/۱۵	۹/۰۳	۳/۱۹

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط، بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به روسیه، کالاهای اولیه بوده است که از ۱۰۰/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۹۳/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۳/۱۹ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در این دوره میزان صادرات کالاهای سرمایه‌ای از ۲/۱۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷/۷۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۵-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به روسیه

اقلام عمده صادراتی ایران به روسیه بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در صادرات ایران به روسیه در جدول (۲-۶) ارائه شده است.

جدول (۲-۶): صادرات عمده ایران به روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

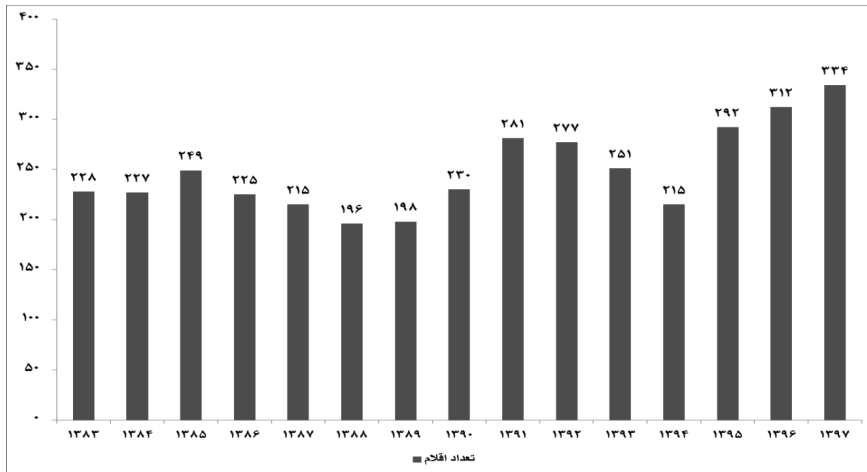
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۱۹/۸۸	۴۲/۷۴
۲	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۶۷/۷۳	۲۴/۱۴
۳	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵/۵۸	۵/۵۶
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۴/۰۹	۵/۰۲
۵	۳۰	محصولات دارویی	۶/۸۷	۲/۴۵
۶	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۶/۱۵	۲/۱۹
۷	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۵/۸۱	۲/۰۷
۸	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴/۶۸	۱/۶۷
۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴/۳۸	۱/۵۶
۱۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳/۸۱	۱/۳۶
مجموع			۲۴۸/۹۷	۸۸/۷۶

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.۱.۱. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۶) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه، میوه‌های خوراکی و سبزیجات از صادرات اصلی به روسیه هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در صادرات ایران به روسیه حدود ۸۹ درصد است.

۲-۵-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به روسیه

تعداد اقلام صادراتی ایران به روسیه بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۴) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به روسیه از ۲۲۸ در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۴): تعداد اقلام صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۶- صادرات ایران به ارمنستان

صادرات ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۱۴۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۵۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته و در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۶/۳۷ درصد را تجربه کرده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به ارمنستان در سال ۱۳۹۴ برابر ۱۰۲ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۶ برابر با ۲۰۳ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به ارمنستان از صادرات ایران به جهان از ۲/۱۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۳۶ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۸): صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

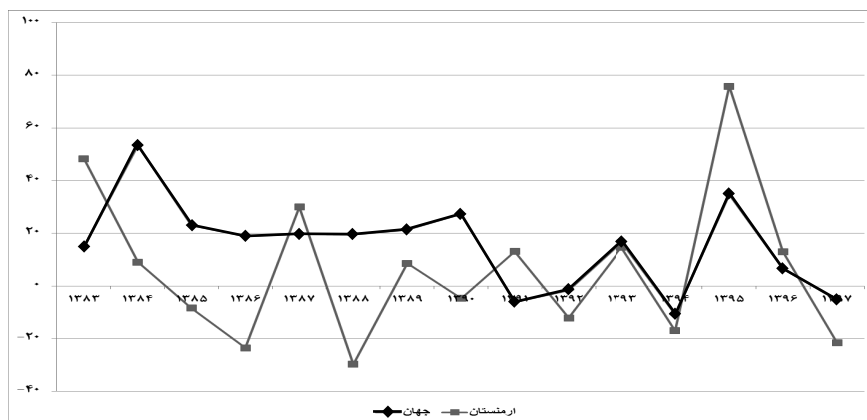
سال	صادرات به		سهم ارمنستان درصد	نرخ رشد صادرات به		ارزش واحد صادراتی به جهان
	ارمنستان	جهان		ارمنستان	جهان	
۱۳۸۳	۱۴۹	۶۸۰۳	۲/۱۹	۴۸/۲۹	۱۴/۸۸	۰/۳۸
۱۳۸۴	۱۶۳	۱۰۴۴۰	۱/۵۶	۹/۰۱	۵۳/۴۵	۰/۴۲
۱۳۸۵	۱۴۹	۱۲۸۵۳	۱/۱۶	-۸/۳۹	۲۳/۱۲	۰/۴۶

۰/۴۸	۰/۵۸	۱۸/۹۶	-۲۳/۴۸	۰/۷۵	۱۵۲۹۱	۱۱۴	۱۳۸۶
۰/۵۵	۰/۷۱	۱۹/۷۵	۲۹/۹۹	۰/۸۱	۱۸۳۱۲	۱۴۸	۱۳۸۷
۰/۴۶	۰/۵۲	۱۹/۵۳	-۲۹/۷۳	۰/۴۸	۲۱۸۸۷	۱۰۴	۱۳۸۸
۰/۴۴	۰/۵۶	۲۱/۳۰	۸/۶۰	۰/۴۳	۲۶۵۴۹	۱۱۳	۱۳۸۹
۰/۵۱	۰/۶۳	۲۷/۳۳	-۴/۷۲	۰/۳۲	۳۳۸۰۵	۱۰۸	۱۳۹۰
۰/۴۶	۰/۶۴	-۶/۰۷	۱۳/۱۴	۰/۳۸	۳۱۷۵۳	۱۲۲	۱۳۹۱
۰/۳۹	۰/۵۷	-۱/۶۲	-۱۲/۱۳	۰/۳۴	۳۱۲۳۹	۱۰۷	۱۳۹۲
۰/۴۵	۰/۶۱	۱۶/۹۶	۱۴/۷۰	۰/۳۴	۳۶۵۳۹	۱۲۳	۱۳۹۳
۰/۴۳	۰/۵۳	-۱۰/۷۴	-۱۶/۹۹	۰/۳۱	۳۲۶۱۶	۱۰۲	۱۳۹۴
۰/۳۴	۰/۳۰	۳۴/۷۵	۷۵/۸۱	۰/۴۱	۴۳۹۴۹	۱۷۹	۱۳۹۵
۰/۳۵	۰/۲۶	۶/۵۵	۱۳/۰۲	۰/۴۳	۴۶۸۲۷	۲۰۳	۱۳۹۶
۰/۳۸	۰/۲۸	-۵/۳۹	-۲۱/۵۱	۰/۳۶	۴۴۳۰۱	۱۵۹	۱۳۹۷
۰/۴۳	۰/۵۶	۱۵/۵۶	۶/۳۷	۰/۶۸	۲۷۵۴۴	۱۳۶	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات ایران به جهان و صادرات به ارمنستان در نمودار

(۲-۵) نمایش داده شده است:

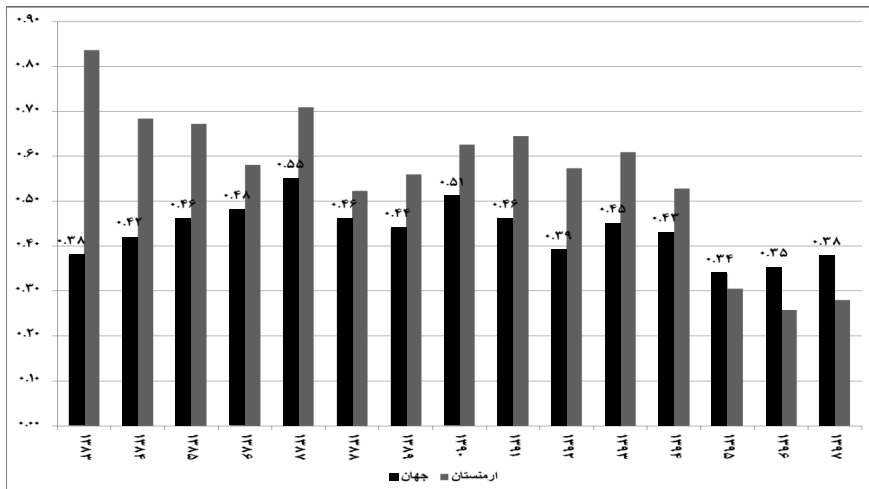
نمودار (۲-۵): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۹۱ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به ارمنستان هم‌جهتی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل بروز مشکلات ناشی از تحریم‌ها بوده است.

۲-۶-۱- قیمت واحد صادرات به ارمنستان

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به ارمنستان و جهان نشان می‌دهد در بیشتر سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به ارمنستان دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به ارمنستان در سال ۱۳۸۳ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۶)).

نمودار (۲-۶): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مساله مهم آن است از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به ارمنستان علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده؛ یعنی قیمت واحد صادراتی به ارمنستان از ۰/۵۵ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۷ به ۰/۳۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۶-۲- صادرات به ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به ارمنستان طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۹) ارائه شده است.

جدول (۲-۹): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع گرا		متوسط		پیشرفته		پایین		متوسط	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
۸/۸۳	۱۳/۱۷	۳۲/۰۵	۴۷/۷۸	۲۷/۱۲	۴۰/۴۵	۱/۵۷	۲/۳۵	۳۰/۴۳	۴۵/۳۷	۱۳۸۳
۶/۰۷	۹/۸۷	۴۱/۳۸	۶۷/۲۶	۲۶/۴۳	۴۲/۹۷	۰/۲۴	۰/۳۹	۲۵/۸۸	۴۲/۰۷	۱۳۸۴
۱۳/۱۶	۱۹/۶۰	۳۶/۵۸	۵۴/۴۷	۲۲/۹۶	۳۴/۱۹	۰/۲۰	۰/۳۰	۲۷/۰۹	۴۰/۳۴	۱۳۸۵
۱۱/۹۲	۱۳/۵۸	۳۳/۳۳	۳۷/۹۸	۲۴/۵۹	۲۸/۰۱	۰/۲۲	۰/۲۵	۲۹/۹۵	۳۴/۱۲	۱۳۸۶
۱۱/۳۲	۱۶/۷۷	۴۵/۴۰	۶۷/۲۴	۲۰/۸۲	۳۰/۸۴	۰/۹۴	۱/۳۹	۲۱/۵۱	۳۱/۸۶	۱۳۸۷
۱۷/۶۸	۱۸/۴۰	۳۵/۶۹	۳۷/۱۵	۲۷/۱۷	۲۸/۲۸	۱/۵۶	۱/۶۲	۱۷/۹۰	۱۸/۶۳	۱۳۸۸
۱۷/۰۸	۱۹/۳۱	۴۳/۲۰	۴۸/۸۳	۲۵/۱۹	۲۸/۴۷	۰/۱۸	۰/۲۰	۱۴/۳۵	۱۶/۲۲	۱۳۸۹
۱۲/۷۱	۱۳/۶۹	۳۷/۸۰	۴۰/۷۱	۲۹/۰۸	۳۱/۳۲	۰/۰۹	۰/۰۹	۲۰/۳۲	۲۱/۸۸	۱۳۹۰
۱۷/۲۹	۲۱/۰۷	۳۷/۴۰	۴۵/۵۷	۲۵/۹۶	۳۱/۶۳	۰/۱۰	۰/۱۲	۱۹/۲۶	۲۳/۴۶	۱۳۹۱
۱۵/۶۵	۱۶/۷۵	۳۵/۴۰	۳۷/۹۱	۲۷/۸۲	۲۹/۷۹	۰/۱۰	۰/۱۰	۲۱/۰۳	۲۲/۵۲	۱۳۹۲
۱۴/۲۶	۱۷/۵۱	۴۱/۱۱	۵۰/۴۸	۲۷/۲۴	۳۳/۴۶	۰/۱۸	۰/۲۳	۱۷/۲۱	۲۱/۱۳	۱۳۹۳
۱۷/۲۸	۱۷/۶۲	۴۴/۴۹	۴۵/۳۶	۲۵/۷۱	۲۶/۲۱	۱/۱۳	۱/۱۵	۱۱/۳۹	۱۱/۶۱	۱۳۹۴
۶۰/۲۹	۱۰۸/۰۵	۱۵/۶۰	۲۷/۹۶	۱۴/۹۰	۲۶/۷۰	۰/۰۳	۰/۰۵	۹/۱۹	۱۶/۴۸	۱۳۹۵
۵۶/۱۱	۱۱۳/۶۵	۱۳/۱۳	۲۶/۶۰	۱۷/۰۶	۳۴/۵۵	۰/۱۷	۰/۳۴	۱۳/۵۴	۲۷/۴۳	۱۳۹۶
۲۴/۴۳	۳۸/۸۵	۲۳/۱۸	۳۶/۸۵	۲۶/۸۵	۴۲/۷۰	۱/۱۶	۱/۸۵	۲۴/۳۷	۳۸/۷۴	۱۳۹۷
۲۰/۲۷	۳۰/۵۳	۳۴/۳۸	۴۴/۸۱	۲۴/۵۹	۳۲/۶۴	۰/۵۲	۰/۷۰	۲۰/۲۳	۲۷/۴۶	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به ارمنستان کالاهای منبع‌گرا است که متوسط سهم آن برابر ۳۴/۳۸ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۰/۵۲ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، البته طی دوره مورد بررسی از میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته کاسته شده و از ۱/۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱/۱۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۶-۳- صادرات به ارمنستان بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۰) ارائه شده است.

جدول (۲-۱۰): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱۳۸۳	۴/۶۷	۳/۱۳	۴۵/۰۲	۳۰/۱۹	۸۷/۳۷	۵۸/۵۹	۱۲/۰۷	۸/۰۹
۱۳۸۴	۵/۲۷	۳/۲۴	۵۲/۸۳	۳۲/۵۰	۹۴/۵۱	۵۸/۱۴	۹/۹۴	۶/۱۲
۱۳۸۵	۱۷/۰۱	۱۱/۴۲	۶۲/۰۰	۴۱/۶۴	۶۳/۰۶	۴۲/۳۵	۶/۸۴	۴/۶۰
۱۳۸۶	۱۱/۴۳	۱۰/۰۳	۴۴/۷۰	۳۹/۲۳	۵۱/۲۸	۴۵/۰۱	۶/۵۳	۵/۷۳
۱۳۸۷	۱۷/۳۳	۱۱/۷۰	۵۱/۱۰	۳۴/۵۱	۷۰/۶۳	۴۷/۶۹	۹/۰۴	۶/۱۰
۱۳۸۸	۱۱/۱۴	۱۰/۷۱	۴۷/۸۰	۴۵/۹۳	۳۸/۳۰	۳۶/۸۰	۶/۸۳	۶/۵۶
۱۳۸۹	۱۴/۹۰	۱۳/۱۸	۵۵/۴۱	۴۹/۰۲	۳۸/۸۲	۳۴/۳۵	۳/۹۰	۳/۴۵
۱۳۹۰	۱۲/۳۴	۱۱/۴۶	۵۷/۰۰	۵۲/۹۳	۳۵/۲۶	۳۲/۷۴	۳/۱۰	۲/۸۸
۱۳۹۱	۱۸/۳۱	۱۵/۰۲	۶۵/۷۱	۵۳/۹۳	۳۳/۹۱	۲۷/۸۳	۳/۹۲	۳/۲۲
۱۳۹۲	۱۴/۶۴	۱۳/۶۸	۶۱/۹۴	۵۷/۸۵	۲۷/۶۰	۲۵/۷۸	۲/۸۸	۲/۶۹
۱۳۹۳	۱۴/۵۹	۱۱/۸۸	۶۹/۲۷	۵۶/۴۱	۳۵/۴۰	۲۸/۸۳	۳/۵۴	۲/۸۸
۱۳۹۴	۱۵/۷۷	۱۵/۴۷	۵۱/۰۸	۵۰/۱۱	۳۲/۳۲	۳۱/۷۰	۲/۷۸	۲/۷۳
۱۳۹۵	۱۲/۵۴	۷/۰۰	۵۳/۱۶	۲۹/۶۶	۱۱۲/۲۱	۶۲/۶۱	۱/۳۲	۰/۷۴
۱۳۹۶	۲۷/۴۹	۱۳/۵۷	۶۷/۳۴	۳۳/۲۴	۱۰۵/۴۳	۵۲/۰۵	۲/۳۰	۱/۱۴
۱۳۹۷	۲۸/۰۹	۱۷/۶۷	۹۲/۸۵	۵۸/۴۰	۳۰/۵۶	۱۹/۲۲	۷/۴۸	۴/۷۱
متوسط	۱۵/۰۳	۱۱/۲۸	۵۸/۴۸	۴۴/۳۷	۵۷/۱۱	۴۰/۲۵	۵/۵۰	۴/۱۱

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به ارمنستان، کالاهای واسطه‌ای بوده است که از ۴۵/۰۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۹۲/۸۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۴/۱۱ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در این دوره میزان صادرات کالاهای سرمایه‌ای از ۱۲/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷/۴۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۶-۴- صادرات اقلام عمده کالایی به ارمنستان

اقلام عمده صادراتی ایران به ارمنستان بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در صادرات ایران به ارمنستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۱۱)).

جدول (۲-۱۱): صادرات عمده ایران به ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

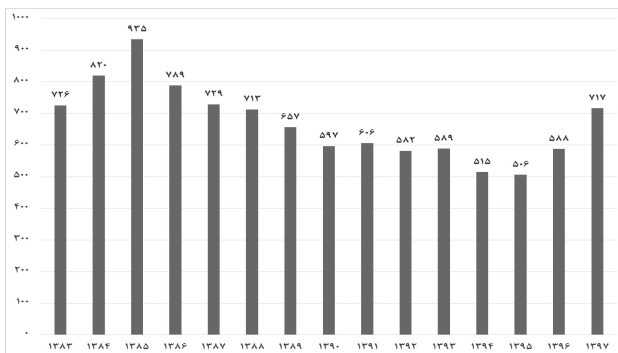
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۲۵/۰۹	۱۵/۷۸
۲	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۳/۹۱	۱۵/۰۴
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۳/۴۴	۱۴/۷۴
۴	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۱/۶۸	۷/۳۵
۵	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱/۵۰	۷/۲۳
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۸/۹۶	۵/۶۳
۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷/۹۴	۴/۹۹
۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۷/۴۶	۴/۶۹
۹	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶/۶۸	۴/۲۰
۱۰	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴/۶۹	۲/۹۵
		مجموع	۱۳۱/۳۶	۸۲/۸۶

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۱۱) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ سوخت‌های معدنی، چدن و مواد پلاستیکی از صادرات اصلی ایران به ارمنستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در صادرات ایران به ارمنستان حدود ۸۳ درصد است.

۲-۶-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به ارمنستان

تعداد اقلام صادراتی ایران به ارمنستان بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۷) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به ارمنستان از ۷۲۶ در ۱۳۸۳ به ۷۱۷ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۷): تعداد اقلام صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۷-۲- صادرات ایران به بلاروس

صادرات ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۱/۵۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۷۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۲۵/۰۵ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به بلاروس در سال ۱۳۸۴ برابر ۱/۰۴ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۸۷ برابر با ۷/۰۶ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به بلاروس از صادرات ایران به جهان از ۰/۰۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۱ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

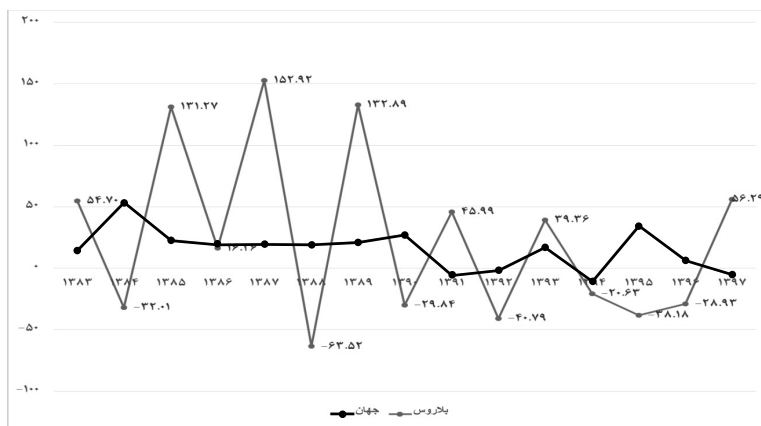
جدول (۲-۱۲): صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		سهم بلاروس درصد	نرخ رشد صادرات به		ارزش واحد صادراتی به بلاروس	جهان
	جهان	بلاروس		جهان	بلاروس		
۱۳۸۳	۶۸۰۳	۱/۵۳	۰/۰۲	۵۴/۷۰	۱۴/۸۸	۱/۱۲	۰/۳۸
۱۳۸۴	۱۰۴۴۰	۱/۰۴	۰/۰۱	-۳۲/۰۱	۵۳/۴۵	۱/۴۱	۰/۴۲
۱۳۸۵	۱۲۸۵۳	۲/۴۰	۰/۰۲	۱۳۱/۲۷	۲۳/۱۲	۱/۹۲	۰/۴۶
۱۳۸۶	۱۵۲۹۱	۲/۷۹	۰/۰۲	۱۶/۲۶	۱۸/۹۶	۲/۰۴	۰/۴۸
۱۳۸۷	۱۸۳۱۲	۷/۰۶	۰/۰۴	۱۵۲/۹۲	۱۹/۷۵	۴/۱۴	۰/۵۵
۱۳۸۸	۲۱۸۸۷	۲/۵۷	۰/۰۱	-۶۳/۵۲	۱۹/۵۳	۳/۶۵	۰/۴۶
۱۳۸۹	۲۶۵۴۹	۵/۹۹	۰/۰۲	۱۳۲/۸۹	۲۱/۳۰	۴/۲۹	۰/۴۴
۱۳۹۰	۳۳۰۰۵	۴/۲۱	۰/۰۱	-۲۹/۸۴	۲۷/۳۳	۵/۰۸	۰/۵۱
۱۳۹۱	۳۱۷۵۳	۶/۱۴	۰/۰۲	۴۵/۹۹	-۶/۰۷	۴/۸۵	۰/۴۶
۱۳۹۲	۳۱۲۳۹	۳/۶۴	۰/۰۱	-۴۰/۷۹	-۱/۶۲	۳/۲۳	۰/۳۹
۱۳۹۳	۳۶۵۳۹	۵/۰۷	۰/۰۱	۳۹/۳۶	۱۶/۹۶	۳/۰۳	۰/۴۵
۱۳۹۴	۳۲۶۱۶	۴/۰۲	۰/۰۱	-۲۰/۶۳	-۱۰/۷۴	۱/۴۹	۰/۴۳
۱۳۹۵	۴۳۹۴۹	۲/۴۹	۰/۰۱	-۳۸/۱۸	۳۴/۷۵	۱/۶۵	۰/۳۴
۱۳۹۶	۴۶۸۲۷	۱/۷۷	۰/۰۰	-۲۸/۹۳	۶/۵۵	۱/۵۲	۰/۳۵
۱۳۹۷	۴۴۳۰۱	۲/۷۶	۰/۰۱	۵۶/۲۹	-۵/۳۹	۱/۳۷	۰/۳۸
متوسط دوره	۲۷۵۴۴	۳/۵۶	۰/۰۲	۲۵/۰۵	۱۵/۵۶	۲/۷۲	۰/۴۳

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات ایران به جهان و صادرات به بلاروس در نمودار

(۲-۸) نمایش داده شده است:

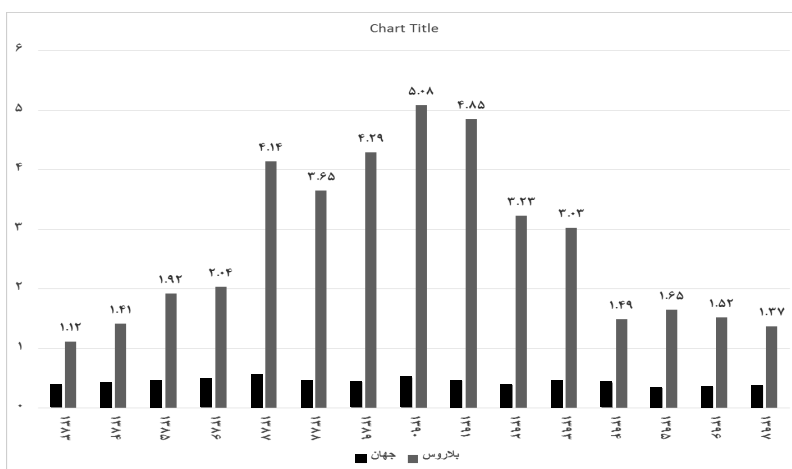
نمودار (۲-۸): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۹۱ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به بلاروس هم‌جهتی کمی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل بعد مسافت با این کشور باشد.

۲-۷-۱- قیمت واحد صادرات به بلاروس

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به بلاروس و جهان نشان می‌دهد در تمام سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به بلاروس دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به بلاروس در سال ۱۳۹۰ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۹)).

نمودار (۲-۹): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مساله مهم آن است از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به بلاروس علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده است یعنی آنکه قیمت واحد صادراتی به بلاروس از ۵/۰۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۰ به ۱/۳۷ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۷-۲- صادرات به بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به بلاروس طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج دسته، تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۳) ارائه شده است.

جدول (۲-۱۳): صادرات ایران به بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین		متوسط	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
۵۹/۴۵	۰/۹۱	۱۰/۰۸	۰/۱۵	۱۱/۲۳	۰/۱۷	۴/۷۰	۰/۰۷	۱۴/۵۴	۰/۲۲	۱۳۸۳
۵۱/۳۶	۰/۵۳	۷/۰۱	۰/۰۷	۷/۸۴	۰/۰۸	۱۷/۸۰	۰/۱۸	۱۵/۹۹	۰/۱۷	۱۳۸۴
۴۷/۵۵	۱/۱۴	۱/۳۸	۰/۰۳	۳۴/۸۷	۰/۸۴	۶/۸۴	۰/۱۶	۹/۳۶	۰/۲۲	۱۳۸۵
۷۹/۱۸	۲/۲۱	۰/۳۴	۰/۰۱	۱۷/۷۰	۰/۴۹	۲/۴۰	۰/۰۷	۰/۳۷	۰/۰۱	۱۳۸۶
۴۰/۲۲	۲/۸۴	۳/۱۱	۰/۲۲	۳۹/۹۰	۲/۸۲	۱۰/۸۳	۰/۷۶	۵/۹۴	۰/۴۲	۱۳۸۷
۵۹/۰۱	۱/۵۲	۱/۱۶	۰/۰۳	۴/۲۹	۰/۱۱	۳۵/۰۹	۰/۹۰	۰/۴۴	۰/۰۱	۱۳۸۸
۳۲/۰۲	۱/۹۲	۷/۰۶	۰/۴۲	۳۴/۳۵	۲/۰۶	۲۱/۰۴	۱/۲۶	۵/۵۲	۰/۳۳	۱۳۸۹
۲۲/۴۸	۰/۹۵	۲/۹۲	۰/۱۲	۳۷/۳۸	۱/۵۷	۳۵/۹۸	۱/۵۱	۱/۲۴	۰/۰۵	۱۳۹۰
۳۱/۲۸	۱/۹۲	۰/۷۲	۰/۰۴	۱۵/۴۵	۰/۹۵	۳۶/۸۶	۲/۲۶	۱۵/۶۹	۰/۹۶	۱۳۹۱
۲۳/۶۳	۰/۸۶	۳/۵۵	۰/۱۳	۲۴/۵۹	۰/۸۹	۳۰/۵۲	۱/۱۱	۱۷/۷۲	۰/۶۴	۱۳۹۲
۲۳/۷۴	۱/۲۰	۱/۸۵	۰/۰۹	۳۰/۶۳	۱/۵۵	۳۴/۰۸	۱/۷۳	۹/۶۹	۰/۴۹	۱۳۹۳
۲۱/۰۶	۰/۸۵	۳/۲۷	۰/۱۳	۳۶/۰۱	۱/۴۵	۳۷/۴۱	۱/۵۰	۲/۲۵	۰/۰۹	۱۳۹۴
۳۱/۷۷	۰/۷۹	۱/۸۴	۰/۰۵	۲۹/۷۱	۰/۷۴	۲۵/۹۳	۰/۶۴	۱۰/۷۴	۰/۲۷	۱۳۹۵
۵۷/۳۷	۱/۰۱	۲/۸۳	۰/۰۵	۴/۱۶	۰/۰۷	۲۸/۲۷	۰/۵۰	۷/۳۸	۰/۱۳	۱۳۹۶
۴۶/۸۱	۱/۲۹	۳/۸۳	۰/۱۱	۴/۶۲	۰/۱۳	۱۴/۶۰	۰/۴۰	۳۰/۱۴	۰/۸۳	۱۳۹۷
۴۱/۸۰	۱/۳۳	۳/۴۰	۰/۱۱	۲۲/۱۸	۰/۹۳	۲۲/۸۲	۰/۸۷	۹/۸۰	۰/۳۲	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به بلاروس کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۴۱/۸۰ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۳/۴۰ درصد مربوط به کالاهای با

منبع‌گرا است، البته طی دوره مورد بررسی از میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته رشد داشته و از ۰/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۴۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۷-۳- صادرات به بلاروس بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۴) ارائه شده است.

جدول (۲-۱۴): صادرات ایران به بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۸۸	۵۷/۹۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۵۲	۳۴/۲۱	۰/۱۲	۷/۸۸
۱۳۸۴	۰/۵۰	۴۷/۷۵	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۴۷	۴۵/۰۷	۰/۰۷	۷/۱۶
۱۳۸۵	۱/۱۳	۴۷/۱۲	۰/۰۳	۱/۳۵	۰/۴۰	۱۶/۶۸	۰/۸۴	۳۴/۸۴
۱۳۸۶	۲/۲۱	۷۹/۱۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۵	۱/۸۸	۰/۵۳	۱۸/۹۴
۱۳۸۷	۲/۸۳	۴۰/۱۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۴	۱۱/۹۱	۳/۳۸	۴۷/۹۱
۱۳۸۸	۱/۵۲	۵۸/۹۴	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۱۶	۶/۲۸	۰/۸۹	۳۴/۷۷
۱۳۸۹	۱/۱۲	۱۸/۷۲	۱/۳۷	۲۲/۹۰	۱/۲۳	۲۰/۵۱	۲/۲۷	۳۷/۸۷
۱۳۹۰	۰/۹۲	۲۱/۸۰	۰/۰۰	۰/۰۳	۱/۱۹	۲۸/۲۰	۲/۱۰	۴۹/۹۶
۱۳۹۱	۱/۸۰	۲۹/۲۳	۰/۰۸	۱/۳۸	۲/۱۹	۳۵/۷۰	۲/۰۷	۳۳/۶۹
۱۳۹۲	۰/۸۵	۲۳/۴۸	۰/۴۱	۱۱/۲۶	۱/۰۶	۲۹/۲۱	۱/۳۱	۳۶/۰۴
۱۳۹۳	۱/۱۹	۲۳/۵۰	۰/۴۱	۸/۱۲	۱/۱۷	۲۳/۱۹	۲/۲۹	۴۵/۲۰
۱۳۹۴	۰/۸۴	۲۰/۹۹	۱/۲۸	۳۱/۷۲	۰/۴۸	۱۲/۰۲	۱/۴۲	۳۵/۲۷
۱۳۹۵	۰/۷۹	۳۱/۶۲	۰/۵۹	۲۳/۷۸	۰/۴۶	۱۸/۴۶	۰/۶۵	۲۶/۱۳
۱۳۹۶	۱/۰۱	۵۷/۳۱	۰/۰۷	۴/۲۴	۰/۳۵	۲۰/۰۵	۰/۳۳	۱۸/۴۰
۱۳۹۷	۱/۲۴	۴۵/۰۲	۰/۱۱	۳/۹۰	۱/۵۰	۳۸/۰۷	۰/۳۶	۱۳/۰۱
متوسط	۱/۲۶	۴۰/۱۹	۰/۲۹	۷/۲۵	۰/۷۸	۲۲/۷۶	۱/۲۴	۲۹/۸۰

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به بلاروس، کالاهای اولیه بوده است که از ۰/۸۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱/۲۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته و کمترین سهم کالاهای صادراتی

با متوسط سهمی برابر با ۷/۲۵ درصد مربوط به کالاهای واسطه‌ای است، در همین دوره میزان صادرات کالاهای سرمایه‌ای از ۰/۰۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۳۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۷-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به بلاروس

اقلام عمده صادراتی ایران به بلاروس بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در صادرات ایران به بلاروس است ارائه می‌شود (جدول (۲-۱۵)).

جدول (۲-۱۵): صادرات عمده ایران به بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

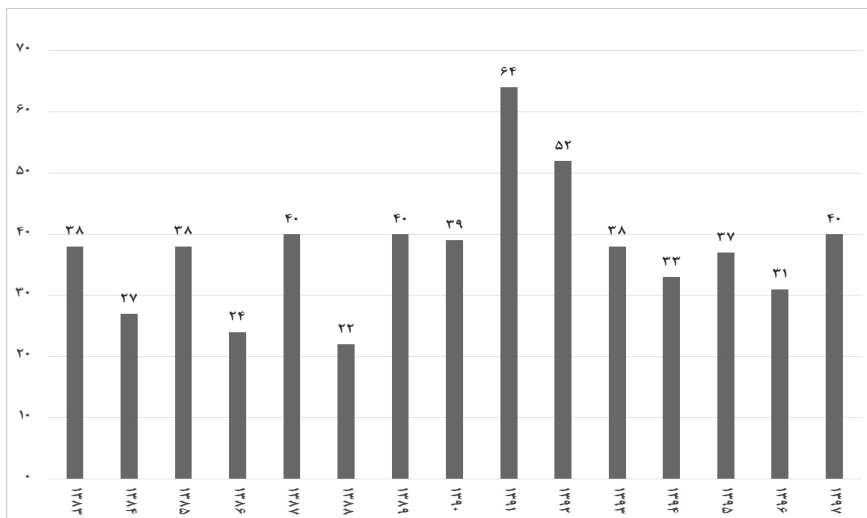
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱/۰۱	۳۶/۴۷
۲	۵۷	فرش و سایر کف‌پوش‌ها از مواد نساجی	۰/۶۱	۲۲/۱۶
۳	۹۰	ابزارآلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۰/۳۱	۱۱/۰۶
۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰/۲۳	۸/۴۳
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۰/۱۱	۴/۱۴
۶	۶۴	کفش، کتر و اشیای همانند	۰/۱۱	۳/۸۴
۷	۳۰	محصولات دارویی	۰/۱۰	۳/۵۵
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۰/۰۷	۲/۶۶
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۰/۰۶	۲/۲۶
۱۰	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۰۵	۱/۹۵
		مجموع	۲/۶۷	۹۶/۵۲

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۱۵) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، فرش و دستگاه‌های اپتیکی از صادرات اصلی ایران به بلاروس هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در صادرات ایران به بلاروس حدود ۹۷ درصد است.

۲-۷-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به بلاروس

تعداد اقلام صادراتی ایران به بلاروس بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۱۰) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به بلاروس از ۳۸ در ۱۳۸۳ به ۴۰ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۱۰): تعداد اقلام صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۸- صادرات ایران به قزاقستان

صادرات ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۳۷/۸۱ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۱/۴۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۱۰/۸۳ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به قزاقستان در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۷/۸۱ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۲ برابر با ۲۱۵/۱۲ میلیون دلار بوده است. صادرات ایران به قزاقستان از صادرات ایران به جهان از ۰/۵۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۳۰ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

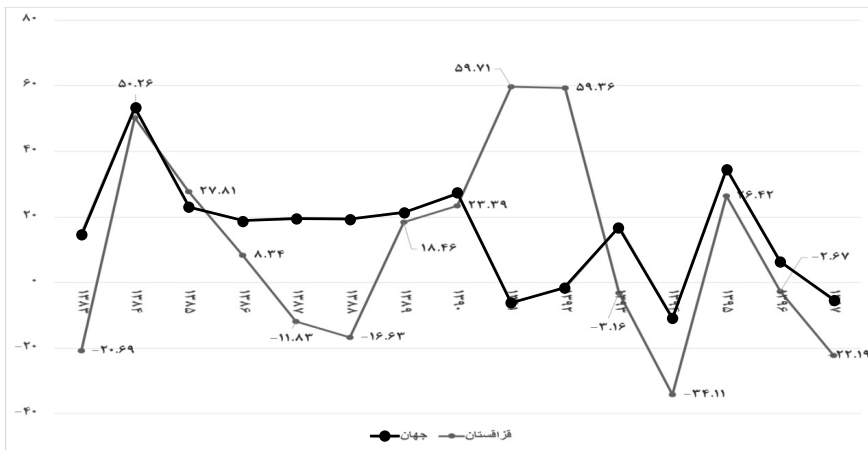
جدول (۲-۱۶): صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		سهم قزاقستان درصد	نرخ رشد صادرات به		ارزش واحد صادراتی به	
	جهان	قزاقستان		جهان	قزاقستان	جهان	قزاقستان
۱۳۸۳	۶۸۰۳	۳۷/۸۱	۰/۵۶	-۲۰/۶۹	۱۴/۸۸	۱/۱۲	
۱۳۸۴	۱۰۴۴۰	۵۶/۸۱	۰/۵۴	۵۰/۲۶	۵۳/۴۵	۱/۱۹	
۱۳۸۵	۱۲۸۵۳	۷۲/۶۱	۰/۵۶	۲۷/۸۱	۲۳/۱۲	۰/۹۹	
۱۳۸۶	۱۵۲۹۱	۷۸/۶۷	۰/۵۱	۸/۳۴	۱۸/۹۶	۰/۸۹	

۰/۵۵	۰/۹۳	۱۹/۷۵	-۱۱/۸۳	۰/۳۸	۱۸۳۱۲	۶۹/۳۶	۱۳۸۷
۰/۴۶	۱/۰۷	۱۹/۵۳	-۱۶/۶۳	۰/۲۶	۲۱۸۸۷	۵۷/۸۳	۱۳۸۸
۰/۴۴	۱/۲۱	۲۱/۳۰	۱۸/۴۶	۰/۲۶	۲۶۵۴۹	۶۸/۵۰	۱۳۸۹
۰/۵۱	۰/۷۸	۲۷/۳۳	۲۳/۳۹	۰/۲۵	۳۳۸۰۵	۸۴/۵۲	۱۳۹۰
۰/۴۶	۰/۵۵	-۶/۰۷	۵۹/۷۱	۰/۴۳	۳۱۷۵۳	۱۳۴/۹۹	۱۳۹۱
۰/۳۹	۰/۴۷	-۱/۶۲	۵۹/۳۶	۰/۶۹	۳۱۲۳۹	۲۱۵/۱۲	۱۳۹۲
۰/۴۵	۰/۵۸	۱۶/۹۶	-۳/۱۶	۰/۵۷	۳۶۵۳۹	۲۰۸/۳۱	۱۳۹۳
۰/۴۳	۰/۵۵	-۱۰/۷۴	-۳۴/۱۱	۰/۴۲	۳۲۶۱۶	۱۳۷/۲۶	۱۳۹۴
۰/۳۴	۰/۷۴	۳۴/۷۵	۲۶/۴۲	۰/۳۹	۴۳۹۴۹	۱۷۳/۵۲	۱۳۹۵
۰/۳۵	۰/۵۱	۶/۵۵	-۲/۶۷	۰/۳۶	۴۶۸۲۷	۱۶۸/۸۸	۱۳۹۶
۰/۳۸	۰/۲۸	-۵/۳۹	-۲۲/۱۹	۰/۳۰	۴۴۳۰۱	۱۳۱/۴۰	۱۳۹۷
۰/۴۳	۰/۷۹	۱۵/۵۶	۱۰/۸۳	۰/۴۳	۲۷۵۴۴	۱۱۳/۰۴	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات ایران به جهان و صادرات به قزاقستان در نمودار (۲-۱۱) نمایش داده شده است:

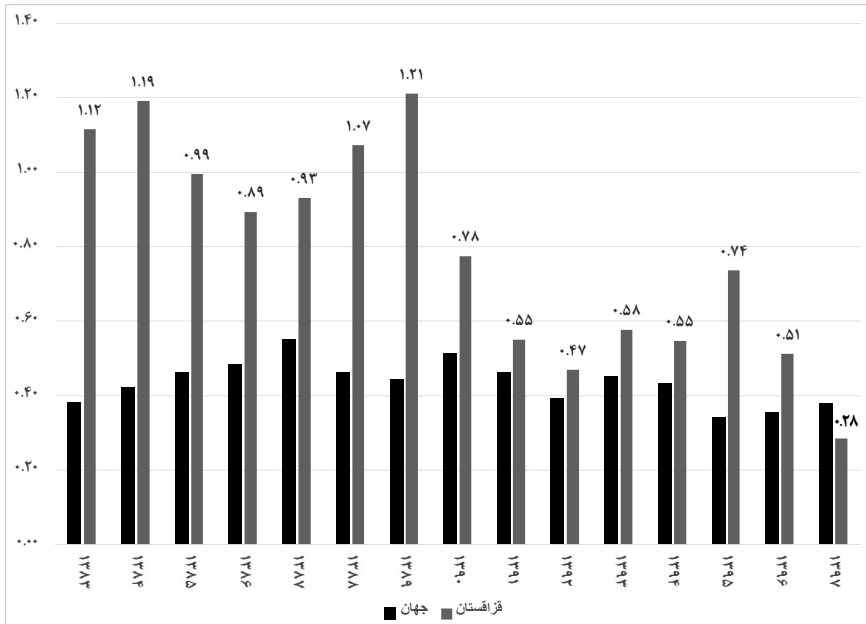
نمودار (۲-۱۱): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قزاقستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۱۳۹۲-۹۷ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به قزاقستان هم‌جهتی کمی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل وجود تحریم‌ها بوده است.

۲-۸-۱- قیمت واحد صادرات به قزاقستان

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به قزاقستان و جهان نشان می‌دهد در تمام سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به قزاقستان دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به قزاقستان در سال ۱۳۸۹ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۱۲)).

نمودار (۲-۱۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قزاقستان در ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ولی مساله مهم آن است از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به قزاقستان علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده؛ یعنی قیمت واحد صادراتی به قزاقستان از ۱/۲۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۹ به ۰/۲۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۸-۲- صادرات به قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به قزاقستان طی دوره ۱۳۸۳-۹۷ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۷) ارائه شده است.

جدول (۲-۱۷): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی		منبع گرا		متوسط		پیشرفته		پایین		
سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	
۱۰/۵۹	۴/۰۰	۲۱/۸۴	۸/۲۶	۲۲/۰۲	۸/۳۳	۰/۸۰	۰/۳۰	۴۴/۷۴	۱۶/۹۲	۱۳۸۳
۱۸/۵۰	۱۰/۵۱	۲۴/۲۴	۱۳/۷۷	۱۸/۴۵	۱۰/۴۸	۱/۱۴	۰/۶۵	۳۷/۶۸	۲۱/۴۰	۱۳۸۴
۲۰/۰۰	۱۴/۵۲	۱۸/۵۵	۱۳/۴۷	۲۷/۵۸	۲۰/۰۳	۱/۴۴	۱/۰۴	۳۲/۴۳	۲۳/۵۵	۱۳۸۵
۲۳/۳۰	۱۸/۳۳	۱۸/۲۷	۱۴/۳۷	۲۶/۱۲	۲۰/۵۴	۰/۹۴	۰/۷۴	۳۱/۳۷	۲۴/۶۸	۱۳۸۶
۳۱/۸۴	۲۲/۰۸	۲۳/۴۸	۱۶/۲۸	۲۱/۵۷	۱۴/۹۶	۰/۶۶	۰/۴۶	۲۲/۴۶	۱۵/۵۸	۱۳۸۷
۲۹/۷۵	۱۷/۲۰	۲۰/۴۳	۱۱/۸۲	۲۸/۵۴	۱۶/۵۰	۰/۶۷	۰/۳۹	۲۰/۶۱	۱۱/۹۲	۱۳۸۸
۲۲/۷۰	۱۵/۵۵	۱۸/۶۵	۱۲/۷۷	۳۱/۲۰	۲۱/۳۷	۰/۴۳	۰/۳۰	۲۷/۰۲	۱۸/۵۱	۱۳۸۹
۲۳/۹۲	۲۰/۲۱	۱۶/۴۵	۱۳/۹۰	۳۰/۵۵	۲۵/۸۲	۰/۰۶	۰/۰۵	۲۹/۰۳	۲۴/۵۴	۱۳۹۰
۳۷/۸۹	۵۱/۱۴	۱۷/۶۷	۲۳/۸۵	۲۱/۵۱	۲۹/۰۴	۰/۲۷	۰/۳۷	۲۲/۶۶	۳۰/۵۸	۱۳۹۱
۵۸/۵۵	۱۲۵/۹۵	۱۷/۶۱	۳۷/۸۹	۱۱/۸۸	۲۵/۵۵	۰/۰۱	۰/۰۲	۱۱/۹۵	۲۵/۷۰	۱۳۹۲
۵۶/۳۱	۱۱۷/۳۰	۱۲/۴۴	۲۵/۹۱	۱۸/۰۸	۳۷/۶۷	۰/۰۶	۰/۱۲	۱۳/۱۱	۲۷/۳۲	۱۳۹۳
۵۸/۲۹	۸۰/۰۱	۱۳/۰۶	۱۷/۹۲	۱۹/۳۱	۲۶/۵۱	۰/۰۸	۰/۱۲	۹/۲۵	۱۲/۷۰	۱۳۹۴
۷۱/۲۱	۱۲۳/۵۷	۷/۸۴	۱۳/۶۱	۱۱/۶۳	۲۰/۱۷	۰/۰۱	۰/۰۱	۹/۳۱	۱۶/۱۶	۱۳۹۵
۵۹/۷۴	۱۰۰/۸۹	۱۱/۲۴	۱۸/۹۸	۱۴/۹۷	۲۵/۲۸	۰/۱۷	۰/۲۹	۱۳/۸۸	۲۳/۴۴	۱۳۹۶
۴۸/۶۳	۶۳/۹۰	۱۷/۳۲	۲۲/۷۶	۱۷/۴۴	۲۲/۹۲	۰/۸۶	۱/۱۳	۱۵/۷۵	۲۰/۷۰	۱۳۹۷
۳۸/۰۸	۵۲/۳۴	۱۷/۲۷	۱۷/۷۰	۲۱/۳۹	۲۱/۶۸	۰/۵۱	۰/۴۰	۲۲/۷۵	۲۰/۹۱	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به قزاقستان کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۳۸/۰۸ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۰/۵۱ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، البته طی دوره مورد بررسی میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته رشد داشته و از ۰/۳۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱/۳۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۸-۳- صادرات به قزاقستان بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۸) ارائه شده است.

جدول (۲-۱۸): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۳/۲۶	۸/۶۳	۶/۴۶	۱۷/۰۸	۲۵/۷۶	۶۸/۱۳	۲/۳۳	۶/۱۶
۱۳۸۴	۸/۶۸	۱۵/۲۸	۷/۲۶	۱۲/۷۹	۳۷/۶۳	۶۶/۲۴	۳/۲۳	۵/۶۹
۱۳۸۵	۱۲/۶۹	۱۷/۴۷	۸/۶۸	۱۱/۹۶	۴۴/۵۷	۶۱/۳۹	۶/۶۷	۹/۱۸
۱۳۸۶	۱۶/۶۴	۲۱/۱۵	۷/۴۵	۹/۴۶	۴۶/۱۷	۵۸/۶۹	۸/۴۱	۱۰/۶۹
۱۳۸۷	۱۹/۷۲	۲۸/۴۳	۸/۶۴	۱۲/۴۶	۳۷/۸۲	۵۴/۵۲	۳/۱۸	۴/۵۹
۱۳۸۸	۱۴/۵۹	۲۵/۲۳	۶/۶۹	۱۱/۵۷	۳۴/۳۷	۵۹/۴۴	۲/۱۸	۳/۷۷
۱۳۸۹	۱۴/۰۲	۲۰/۴۷	۱۰/۰۱	۱۴/۶۱	۴۱/۷۰	۶۰/۸۸	۲/۷۷	۴/۰۴
۱۳۹۰	۲۰/۰۴	۲۳/۷۱	۱۴/۵۷	۱۷/۲۴	۴۶/۲۹	۵۴/۷۷	۳/۶۲	۴/۲۹
۱۳۹۱	۵۰/۸۹	۳۷/۷۰	۳۰/۵۰	۲۲/۵۹	۵۱/۱۲	۳۷/۸۷	۲/۴۸	۱/۸۴
۱۳۹۲	۱۲۵/۴۳	۵۸/۳۱	۳۶/۹۴	۱۷/۱۷	۴۷/۰۸	۲۱/۸۹	۵/۶۷	۲/۶۳
۱۳۹۳	۱۱۵/۶۱	۵۵/۵۰	۴۱/۵۹	۱۹/۹۶	۴۶/۹۸	۲۲/۵۵	۴/۱۴	۱/۹۹
۱۳۹۴	۷۹/۰۱	۵۷/۵۶	۲۰/۵۵	۱۴/۹۷	۳۲/۵۲	۲۳/۶۹	۵/۱۸	۳/۷۷
۱۳۹۵	۱۲۰/۷۶	۶۹/۵۹	۱۷/۵۴	۱۰/۱۱	۳۲/۷۱	۱۸/۸۵	۲/۵۲	۱/۴۵
۱۳۹۶	۱۰۰/۶۴	۵۹/۵۹	۲۶/۳۸	۱۵/۶۲	۳۷/۴۶	۲۲/۱۸	۴/۴۰	۲/۶۱
۱۳۹۷	۶۳/۹۴	۴۸/۶۶	۲۶/۹۲	۲۰/۴۹	۳۶/۵۸	۲۷/۸۴	۳/۹۵	۳/۰۱
متوسط	۵۱/۰۶	۳۶/۴۹	۱۸/۰۱	۱۵/۲۱	۳۹/۹۲	۴۳/۹۳	۴/۰۵	۴/۳۸

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به قزاقستان، کالاهای اولیه بوده است که از ۳۰/۲۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۳/۹۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۴/۳۸ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در همین دوره میزان صادرات کالاهای واسطه‌ای از ۶/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۶/۹۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۸-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قزاقستان

اقلام عمده صادراتی ایران به قزاقستان بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در صادرات ایران به قزاقستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۱۹)).

جدول (۲-۱۹): صادرات عمده ایران به قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

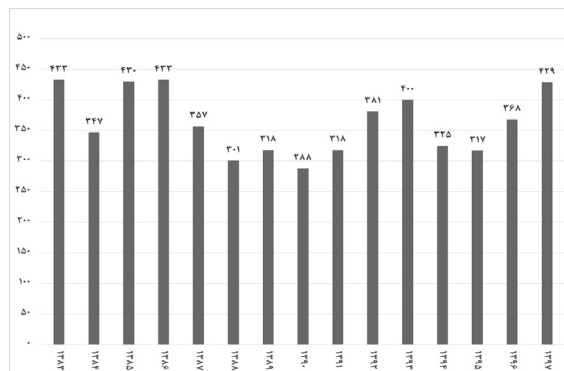
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۵۸/۷۱	۴۴/۶۸
۲	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۳/۷۵	۱۰/۴۶
۳	۲۵	نمک، گورد، خاك و سنگ و گچ، آهك و سیمان	۱۲/۲۹	۹/۳۶
۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۶/۱۲	۴/۶۶
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵/۹۷	۴/۵۴
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴/۵۴	۳/۴۵
۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳/۴۳	۲/۶۱
۸	۵۷	فرش و سایر کف‌پوش‌ها از مواد نساجی	۳/۲۰	۲/۴۴
۹	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳/۰۷	۲/۳۴
۱۰	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲/۸۴	۲/۱۶
		مجموع	۱۱۳/۹۲	۸۶/۶۹

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۱۹) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، مواد پلاستیکی و سنگ و گچ از صادرات اصلی ایران به قزاقستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در صادرات ایران به قزاقستان حدود ۸۷ درصد است.

۲-۸-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به قزاقستان

تعداد اقلام صادراتی ایران به قزاقستان بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۱۳) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به قزاقستان از ۴۳۳ در ۱۳۸۳ به ۴۲۹ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۱۳): تعداد اقلام صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۹- صادرات ایران به قرقیزستان

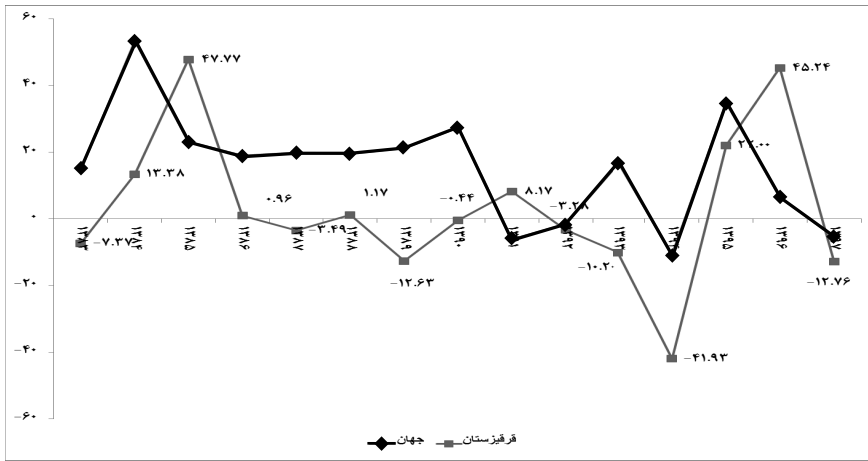
صادرات ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۲۷/۸۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۳/۷۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۳/۱۱ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به قرقیزستان در سال ۱۳۹۴ برابر ۲۱/۸۳ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۸۶ برابر با ۴۷/۱۱ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به قرقیزستان از صادرات ایران به جهان از ۰/۴۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۸ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۲۰): صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		نرخ رشد صادرات به		سهم قرقیزستان درصد	ارزش واحد صادراتی به قرقیزستان	جهان
	جهان	قرقیزستان	جهان	قرقیزستان			
۱۳۸۳	۶۸۰۳	۲۷/۸۵	۱۴/۸۸	-۷/۳۷	۰/۴۱	۱/۵۱	۰/۳۸
۱۳۸۴	۱۰۴۴۰	۳۱/۵۸	۵۳/۴۵	۱۳/۳۸	۰/۳۰	۱/۸۹	۰/۴۲
۱۳۸۵	۱۲۸۵۳	۴۶/۶۶	۲۳/۱۲	۴۷/۷۷	۰/۳۶	۱/۸۱	۰/۴۶
۱۳۸۶	۱۵۲۹۱	۴۷/۱۱	۱۸/۹۶	۰/۹۶	۰/۳۱	۱/۷۴	۰/۴۸
۱۳۸۷	۱۸۳۱۲	۴۵/۴۷	۱۹/۷۵	-۳/۴۹	۰/۲۵	۲/۰۱	۰/۵۵
۱۳۸۸	۲۱۸۸۷	۴۵/۹۹	۱۹/۵۳	۱/۱۷	۰/۲۱	۲/۰۲	۰/۴۶
۱۳۸۹	۲۶۵۴۹	۴۰/۱۹	۲۱/۳۰	-۱۲/۶۳	۰/۱۵	۱/۷۳	۰/۴۴
۱۳۹۰	۳۳۸۰۵	۴۰/۰۱	۲۷/۳۳	-۰/۴۴	۰/۱۲	۲/۱۲	۰/۵۱
۱۳۹۱	۳۱۷۵۳	۴۳/۲۸	-۶/۰۷	۸/۱۷	۰/۱۴	۲/۴۳	۰/۴۶
۱۳۹۲	۳۱۲۳۹	۴۱/۸۶	-۱/۶۲	-۳/۲۸	۰/۱۳	۲/۰۲	۰/۳۹
۱۳۹۳	۳۶۵۳۹	۳۷/۵۹	۱۶/۹۶	-۱۰/۲۰	۰/۱۰	۱/۹۱	۰/۴۵
۱۳۹۴	۳۲۶۱۶	۲۱/۸۳	-۱۰/۷۴	-۴۱/۹۳	۰/۰۷	۲/۴۷	۰/۴۳
۱۳۹۵	۴۳۹۴۹	۲۶/۶۳	۳۴/۷۵	۲۲/۰۰	۰/۰۶	۱/۹۵	۰/۳۴
۱۳۹۶	۴۶۸۲۷	۳۸/۶۷	۶/۵۵	۴۵/۲۴	۰/۰۸	۲/۰۴	۰/۳۵
۱۳۹۷	۴۴۳۰۱	۳۳/۷۴	-۵/۳۹	-۱۲/۷۶	۰/۰۸	۱/۷۱	۰/۳۸
متوسط دوره	۲۷۵۴۴	۳۷/۹۰	۱۵/۵۶	۳/۱۱	۰/۱۸	۱/۹۶	۰/۴۳

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات ایران به جهان و صادرات به قرقیزستان در نمودار (۲-۱۴) نمایش داده شده است:

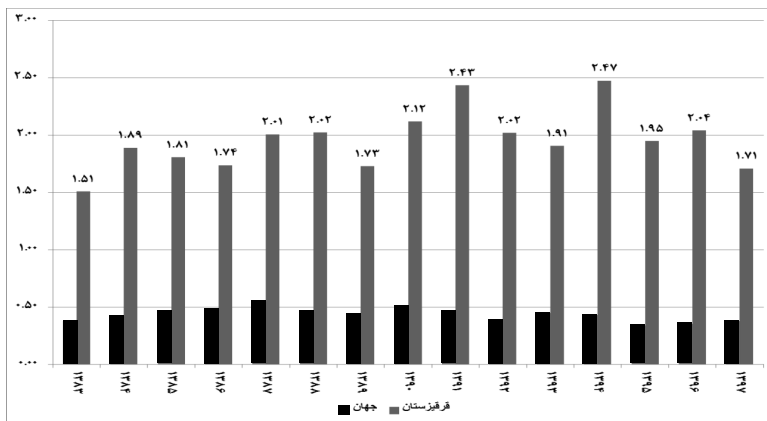
نمودار (۲-۱۴): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۹۳ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به قرقیزستان هم‌جهتی کمی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل وجود تحریم‌ها بوده است.

۲-۹-۱- قیمت واحد صادرات به قرقیزستان

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به قرقیزستان و جهان نشان می‌دهد در تمام سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به قرقیزستان دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به قرقیزستان در سال ۱۳۸۹ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۱۵)).

نمودار (۲-۱۵): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مساله مهم آن است از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به قرقیزستان علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان بیشتر بوده است. قیمت واحد صادراتی به قرقیزستان از ۱/۵۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۹ به ۱/۷۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۹-۲- صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به قرقیزستان طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۱) ارائه شده است.

جدول (۲-۲۱): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین			
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
۴/۳۲	۱/۲۰	۱۹/۰۴	۵/۳۰	۱۸/۹۲	۵/۲۷	۰/۰۲	۰/۰۱	۵۷/۷۰	۱۶/۰۷	۱۳۸۳
۷/۰۳	۲/۲۲	۱۴/۴۹	۴/۵۸	۱۴/۱۸	۴/۴۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۶۴/۲۹	۲۰/۳۰	۱۳۸۴
۱۴/۶۳	۶/۸۳	۱۴/۲۶	۶/۶۵	۱۷/۲۸	۸/۰۶	۰/۱۲	۰/۰۵	۵۳/۷۲	۲۵/۰۶	۱۳۸۵
۱۴/۳۹	۶/۷۸	۱۳/۴۲	۶/۳۲	۲۱/۸۲	۱۰/۲۸	۰/۰۳	۰/۰۲	۵۰/۳۴	۲۳/۷۲	۱۳۸۶
۱۰/۴۶	۴/۷۵	۲۱/۱۶	۹/۶۲	۱۵/۷۹	۷/۱۸	۰/۱	۰/۰۷	۵۲/۴۴	۲۳/۸۴	۱۳۸۷
۱۷/۴۴	۸/۰۲	۲۳/۹۰	۱۰/۹۹	۲۴/۰۶	۱۱/۰۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۴/۵۹	۱۵/۹۱	۱۳۸۸
۱۹/۶۶	۷/۹۰	۲۷/۱۱	۱۰/۹۰	۲۳/۳۰	۹/۳۶	۰/۰۱	۰/۰۰	۲۹/۹۲	۱۲/۰۲	۱۳۸۹
۱۷/۳۴	۶/۹۴	۲۱/۷۸	۸/۷۱	۲۵/۹۲	۱۰/۳۷	۰/۱۷	۰/۰۷	۳۴/۷۹	۱۳/۹۲	۱۳۹۰
۱۹/۹۸	۸/۶۵	۱۴/۴۸	۶/۲۷	۲۹/۵۴	۱۲/۷۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۵/۹۹	۱۵/۵۸	۱۳۹۱
۲۴/۵۵	۱۰/۲۸	۱۲/۲۰	۵/۱۰	۳۰/۹۲	۱۲/۹۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۲/۳۴	۱۳/۵۴	۱۳۹۲
۲۵/۳۰	۹/۵۱	۱۶/۹۵	۶/۳۷	۲۵/۳۱	۹/۵۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۲/۴۴	۱۲/۱۹	۱۳۹۳
۲۲/۳۹	۴/۸۹	۱۰/۷۳	۲/۳۴	۴۷/۶۰	۱۰/۳۹	۰/۰۳	۰/۰۱	۱۹/۲۵	۴/۲۰	۱۳۹۴
۳۷/۸۷	۱۰/۰۸	۱۰/۵۰	۲/۸۰	۲۷/۸۷	۷/۴۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۳/۷۶	۶/۳۳	۱۳۹۵
۳۳/۴۶	۱۲/۹۴	۹/۲۶	۳/۵۸	۲۵/۵۸	۹/۸۹	۰/۰۴	۰/۰۱	۳۱/۶۶	۱۲/۲۵	۱۳۹۶
۲۹/۴۶	۹/۹۴	۱۲/۶۰	۴/۲۵	۳۰/۷۴	۱۰/۳۷	۰/۰۱	۰/۰۰	۲۷/۱۸	۹/۱۷	۱۳۹۷
۱۹/۸۹	۷/۴۰	۱۶/۱۳	۶/۲۵	۲۵/۲۶	۹/۲۹	۰/۰۴	۰/۰۲	۳۱/۶۹	۱۴/۹۴	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به قرقیزستان کالاهای با تکنولوژی پایین است که متوسط سهم آن برابر ۳۸/۶۹ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۰/۰۴ درصد مربوط به

کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، طی دوره مورد بررسی میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی متوسط افزایش یافته و از ۵/۲۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۹-۳- صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۲) ارائه شده است.

جدول (۲-۲۲): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۶۴	۲/۲۹	۶/۷۲	۲۴/۱۴	۱۹/۸۲	۷۱/۱۶	۰/۶۷	۲/۴۱
۱۳۸۴	۱/۱۵	۳/۶۴	۳/۷۰	۱۱/۷۲	۲۵/۷۳	۸۱/۴۷	۱/۰۰	۳/۱۶
۱۳۸۵	۵/۵۷	۱۱/۹۳	۴/۶۸	۱۰/۰۳	۳۵/۵۱	۷۶/۱۰	۰/۹۰	۱/۹۴
۱۳۸۶	۴/۶۵	۹/۸۶	۴/۵۴	۹/۶۳	۳۷/۰۴	۷۸/۶۲	۰/۸۹	۱/۸۸
۱۳۸۷	۳/۳۳	۷/۳۳	۵/۸۲	۱۲/۸۰	۳۵/۱۹	۷۷/۳۹	۱/۱۳	۲/۴۸
۱۳۸۸	۶/۳۶	۱۳/۸۲	۳/۸۶	۸/۳۹	۳۴/۹۴	۷۵/۹۶	۰/۸۴	۱/۸۲
۱۳۸۹	۴/۳۷	۱۰/۸۶	۵/۷۵	۱۴/۳۱	۲۹/۴۳	۷۳/۲۴	۰/۶۴	۱/۵۹
۱۳۹۰	۶/۱۶	۱۵/۴۱	۶/۳۰	۱۵/۷۴	۲۷/۴۰	۶۸/۴۷	۰/۱۵	۰/۳۸
۱۳۹۱	۸/۵۲	۱۹/۶۹	۶/۳۱	۱۴/۵۸	۲۷/۶۷	۶۳/۹۲	۰/۷۸	۱/۸۱
۱۳۹۲	۱۰/۰۶	۲۴/۰۴	۵/۶۰	۱۳/۳۷	۲۵/۶۲	۶۱/۲۱	۰/۵۸	۱/۳۷
۱۳۹۳	۸/۸۶	۲۳/۵۶	۴/۹۱	۱۳/۰۷	۲۳/۱۸	۶۱/۶۵	۰/۶۴	۱/۷۱
۱۳۹۴	۴/۷۵	۲۱/۷۵	۸/۲۷	۳۷/۹۱	۸/۶۲	۳۹/۵۰	۰/۱۸	۰/۸۴
۱۳۹۵	۷/۴۹	۲۸/۱۳	۴/۲۱	۱۵/۸۰	۱۴/۸۴	۵۵/۷۴	۰/۰۹	۰/۳۳
۱۳۹۶	۱۰/۴۶	۲۷/۰۳	۹/۵۱	۲۴/۵۸	۱۸/۲۶	۴۷/۲۱	۰/۴۶	۱/۱۸
۱۳۹۷	۹/۴۶	۲۸/۰۴	۴/۷۴	۱۴/۰۶	۱۸/۱۸	۵۳/۸۹	۱/۳۵	۴/۰۱
متوسط	۶/۱۲	۱۶/۴۹	۵/۶۶	۱۶/۰۱	۲۵/۴۳	۶۵/۷۰	۰/۶۹	۱/۷۹

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.۱.۱. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به قرقیزستان، کالاهای مصرفی بوده که از ۱۹/۸۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۸/۱۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۱/۷۹ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است؛ در همین

دوره میزان صادرات کالاهای اولیه از ۰/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۹/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۹-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قرقیزستان

اقلام عمده صادراتی ایران به قرقیزستان بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در صادرات ایران به قرقیزستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۲۳)).

جدول (۲-۲۳): صادرات عمده ایران به قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

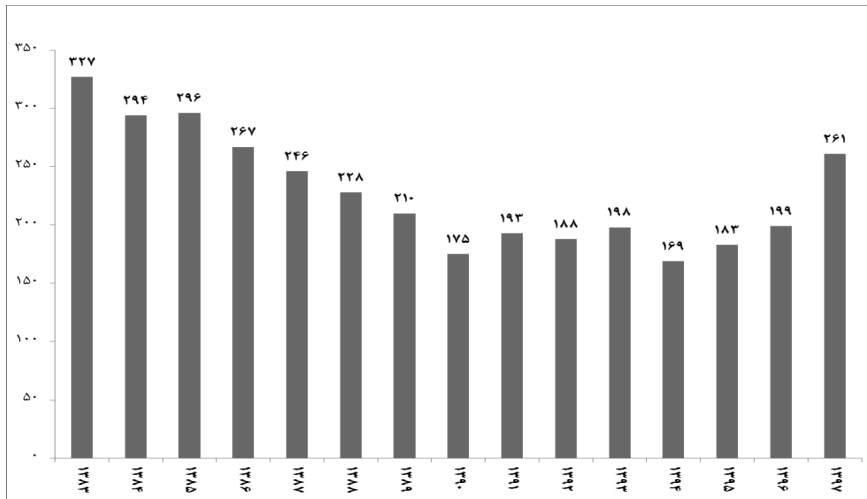
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸/۳۴	۲۴/۷۲
۲	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۵/۸۷	۱۷/۴۰
۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۴/۹۶	۱۴/۶۹
۴	۵۷	فروش و سایر کف‌پوش‌ها از مواد نساجی	۲/۰۶	۶/۱۰
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱/۶۶	۴/۹۲
۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱/۵۴	۴/۵۵
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۱/۳۹	۴/۱۳
۸	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی	۱/۳۵	۴/۰۰
۹	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱/۲۰	۳/۵۶
۱۰	۲۱	فرآورده‌های خوراکی گوناگون	۰/۷۵	۲/۲۳
		مجموع	۲۹/۱۲	۸۶/۳۱

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۲۳) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، مواد پلاستیکی و عصاره دباغی از صادرات اصلی ایران به قرقیزستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در صادرات ایران به قرقیزستان حدود ۸۶ درصد است.

۲-۹-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به قرقیزستان

تعداد اقلام صادراتی ایران به قرقیزستان بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۱۳۸۳-۹۷ در نمودار (۱۶-۲) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به قرقیزستان از ۳۲۷ در ۱۳۸۳ به ۲۶۱ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۱۶): تعداد اقلام صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۰- واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت از مطالعه به تجزیه و تحلیل واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته می‌شود. واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات ایران از ۱۹۹۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۳۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته و در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴۶/۶۵ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات از اوراسیا در سال ۱۳۸۹ برابر ۲۷۳ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۳۶۱۵ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از اوراسیا از واردات ایران از جهان از ۵/۶۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۶/۶۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته که نشان می‌دهد افزایش واردات ایران از اوراسیا با افزایش واردات از جهان همراه بوده است.

جدول (۲-۲۴): واردات ایران از اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		سهم اوراسیا درصد	نرخ رشد واردات از (درصد)	
	اوراسیا	جهان		اوراسیا	جهان
۱۳۸۳	۱۹۹۹	۳۵۲۲۶	۵/۶۸	-۱۹/۱۵	۳۳/۱۶
۱۳۸۴	۲۳۷۷	۳۹۱۳۲	۶/۰۷	۱۸/۹۰	۱۱/۰۹
۱۳۸۵	۱۷۴۲	۴۱۵۴۴	۴/۱۹	-۲۶/۷۲	۶/۱۶
۱۳۸۶	۲۱۵۷	۴۸۳۸۶	۴/۴۶	۲۳/۸۴	۱۶/۴۷
۱۳۸۷	۲۷۸۴	۵۵۸۳۰	۴/۹۹	۲۹/۰۵	۱۵/۳۸
۱۳۸۸	۲۰۹۸	۵۴۸۹۰	۳/۸۲	-۲۴/۶۳	-۱/۶۸
۱۳۸۹	۲۷۳	۵۵۷۳۰	۰/۴۹	-۸۶/۹۸	۱/۵۳
۱۳۹۰	۱۷۷۹	۵۷۴۸۸	۳/۱۰	۵۵/۵۰	۳/۱۵
۱۳۹۱	۳۶۱۵	۴۸۱۱۸	۷/۵۱	۱۰۳/۱۹	-۱۶/۳۰
۱۳۹۲	۱۸۷۹	۴۸۱۳۹	۳/۹۰	-۴۸/۰۴	۰/۰۴
۱۳۹۳	۱۵۳۳	۴۴۹۸۸	۳/۴۱	-۱۸/۳۹	-۶/۵۵
۱۳۹۴	۱۱۶۱	۳۳۷۷۰	۳/۴۴	-۲۴/۳۰	-۲۴/۹۴
۱۳۹۵	۳۳۵۲	۴۳۶۸۴	۷/۶۷	۱۸۸/۸۷	۲۹/۳۶
۱۳۹۶	۱۵۰۹	۵۴۳۰۲	۲/۷۸	-۵۵/۰۰	۲۴/۳۱
۱۳۹۷	۲۸۳۰	۴۲۶۱۲	۶/۶۴	۸۷/۶۰	-۲۱/۵۳
متوسط دوره	۲۰۷۲	۴۶۹۲۳	۴/۵۴	۴۶/۶۵	۴/۶۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

۲-۱۱- واردات ایران از روسیه

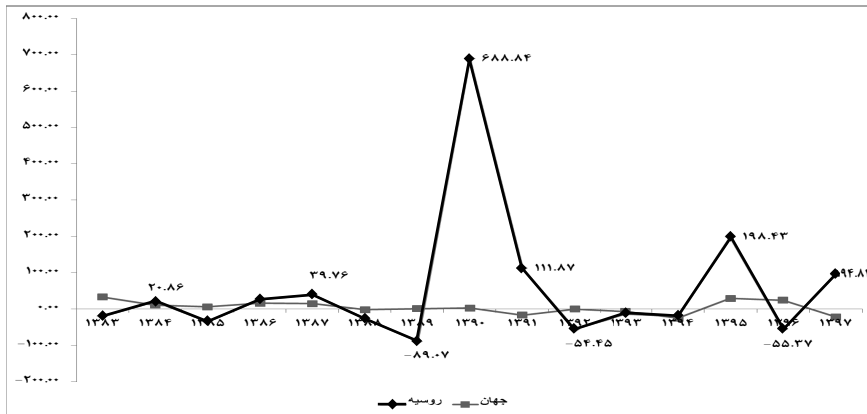
واردات ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۸۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۴۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۵۷/۹۳ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از روسیه در سال ۱۳۸۹ برابر ۹۸ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۵ برابر با ۱۵۴۴ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از روسیه از واردات ایران از جهان از ۲/۴۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۳/۱۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

جدول (۲-۲۵): واردات ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ارزش واحد وارداتی		نرخ رشد واردات از		سهم روسیه (درصد)	واردات از		سال
جهان	روسیه	جهان	روسیه		جهان	روسیه	
۱/۰۶	۰/۳۷	۳۳/۱۶	-۱۹/۹۵	۲/۴۳	۳۵۲۲۶	۸۵۷	۱۳۸۳
۱/۲۷	۰/۴۳	۱۱/۰۹	۲۰/۸۶	۲/۶۵	۳۹۱۳۲	۱۰۳۶	۱۳۸۴
۱/۳۲	۰/۶۳	۶/۱۶	-۳۳/۸۹	۱/۶۵	۴۱۵۴۴	۶۸۵	۱۳۸۵
۱/۶۲	۰/۶۵	۱۶/۴۷	۲۶/۰۸	۱/۷۸	۴۸۳۸۶	۸۶۳	۱۳۸۶
۱/۵۰	۰/۷۴	۱۵/۳۸	۳۹/۷۶	۲/۱۶	۵۵۸۳۰	۱۲۰۶	۱۳۸۷
۱/۴۷	۰/۵۶	-۱/۶۸	-۲۵/۶۳	۱/۶۳	۵۴۸۹۰	۸۹۷	۱۳۸۸
۱/۳۵	۰/۶۴	۱/۵۳	-۸۹/۰۷	۰/۱۸	۵۵۷۳۰	۹۸	۱۳۸۹
۱/۷۰	۰/۶۱	۳/۱۵	۶۸۸/۸۴	۱/۳۵	۵۷۴۸۸	۷۷۴	۱۳۹۰
۱/۳۷	۰/۵۴	-۱۶/۳۰	۱۱۱/۸۷	۳/۴۱	۴۸۱۱۸	۱۶۳۹	۱۳۹۱
۱/۳۳	۰/۵۲	۰/۰۴	-۵۴/۴۵	۱/۵۵	۴۸۱۳۹	۷۴۷	۱۳۹۲
۱/۰۹	۰/۴۹	-۶/۵۵	-۱۳/۲۸	۱/۴۴	۴۴۹۸۸	۶۴۷	۱۳۹۳
۱/۱۵	۰/۳۹	-۲۴/۹۴	-۲۰/۰۹	۱/۵۳	۳۳۷۷۰	۵۱۷	۱۳۹۴
۱/۳۱	۰/۷۴	۲۹/۳۶	۱۹۸/۴۳	۳/۵۳	۴۳۶۸۴	۱۵۴۴	۱۳۹۵
۱/۴۰	۰/۵۱	۲۴/۳۱	-۵۵/۳۷	۱/۲۷	۵۴۳۰۲	۶۸۹	۱۳۹۶
۱/۳۳	۰/۶۲	-۲۱/۵۳	۹۴/۸۴	۳/۱۵	۴۲۶۱۲	۱۳۴۳	۱۳۹۷
۱/۳۵	۰/۵۶	۴/۶۴	۵۷/۹۳	۱/۹۸	۴۶۹۲۳	۹۰۳	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه واردات ایران از جهان و واردات از روسیه در نمودار (۲-۱۷) نمایش داده شده است:

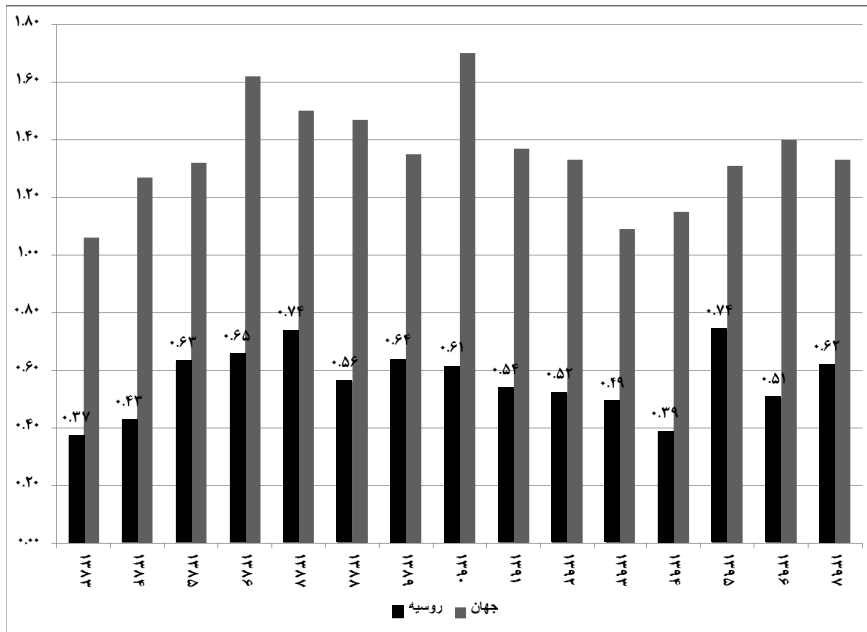
نمودار (۲-۱۷): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از روسیه تقریباً هم‌جهتی وجود ندارد.

۲-۱۱-۱- قیمت واحد وارداتی از روسیه

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و روسیه با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از روسیه از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از روسیه باشد (نمودار (۲-۱۸)).

نمودار (۲-۱۸): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از روسیه از ۰/۳۷ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۰/۶۲ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۱-۲- واردات از روسیه بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از روسیه طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه: تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۶) ارائه شده است.

جدول (۲-۲۶): واردات ایران از روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

سال	پایین		پیشرفته		متوسط		منبع گرا		بدون تکنولوژی	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۲۲۷	۲۶/۴۷	۵۰	۵/۸۳	۲۷۵	۳۲/۰۹	۲۳۸	۲۷/۷۷	۶۷	۷/۸۵
۱۳۸۴	۲۱۹	۲۱/۱۸	۲۲۱	۲۱/۳۴	۲۶۳	۲۵/۳۹	۲۵۱	۲۴/۲۴	۸۱	۷/۸۵
۱۳۸۵	۱۷۹	۲۶/۰۸	۱۵۵	۲۲/۶۳	۱۶۰	۲۳/۴۲	۱۶۳	۲۳/۸۷	۲۷	۴/۰۰
۱۳۸۶	۱۵۵	۱۷/۹۰	۸۵	۹/۸۸	۳۳۸	۳۹/۱۲	۲۰۸	۲۴/۱۵	۷۷	۸/۹۵
۱۳۸۷	۱۴۴	۱۱/۹۱	۱۸۸	۱۵/۵۵	۳۵۴	۲۹/۳۱	۴۰۲	۳۳/۳۱	۱۲۰	۹/۹۲
۱۳۸۸	۱۵۳	۱۷/۰۲	۹۹	۱۱/۰۰	۳۰۷	۳۴/۲۳	۱۹۳	۲۱/۵۵	۱۴۵	۱۶/۲۰
۱۳۸۹	۴۲	۴۲/۵۰	۳	۲/۸۶	۲۵	۲۵/۷۶	۱۷	۱۷/۴۵	۱۱	۱۱/۴۴
۱۳۹۰	۱۷۰	۲۲/۰۱	۳۴	۴/۳۳	۲۵۳	۳۲/۷۴	۱۹۴	۲۵/۱۳	۱۲۲	۱۵/۸۰
۱۳۹۱	۱۵۴	۹/۳۹	۶۱	۳/۷۲	۵۱۲	۳۱/۲۵	۲۸۰	۱۷/۰۵	۶۳۲	۳۸/۵۸
۱۳۹۲	۲۵	۳/۳۳	۷۷	۱۰/۳۱	۱۳۴	۱۷/۹۴	۱۹۵	۲۶/۰۸	۳۱۶	۴۲/۳۳
۱۳۹۳	۱۲	۱/۸۴	۵۴	۸/۲۸	۸۴	۱۳/۰۵	۲۲۳	۳۴/۴۹	۲۷۴	۴۲/۳۵
۱۳۹۴	۱۹	۳/۶۶	۲۴	۴/۱۱	۵۸	۱۱/۲۵	۱۵۱	۲۹/۲۴	۲۶۵	۵۱/۱۴
۱۳۹۵	۲۶	۱/۷۱	۹۱۵	۵۹/۲۴	۱۵۸	۱۰/۲۲	۱۶۰	۱۰/۳۹	۲۸۵	۱۸/۴۴
۱۳۹۶	۱۶	۲/۳۵	۸۰	۱۱/۵۶	۵۴	۷/۸۹	۱۶۶	۲۴/۱۵	۳۷۲	۵۴/۰۴
۱۳۹۷	۷	۰/۵۳	۴۵۷	۳۴/۰۲	۶۲	۴/۶۵	۲۸۵	۲۱/۲۰	۵۳۲	۳۹/۶۰
متوسط	۱۰۳	۱۳/۸۶	۱۶۷	۱۵/۰۲	۲۰۳	۲۲/۵۵	۲۰۹	۲۴/۰۰	۲۲۲	۲۴/۵۷

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از روسیه کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۲۴/۵۷ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۱۳/۸۶ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، البته طی دوره مورد بررسی از میزان واردات کالاهای با تکنولوژی متوسط کاسته شده و از ۲۷۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۱-۳- واردات از روسیه بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۷) ارائه شده است.

جدول (۲-۲۷): واردات ایران از روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۴۲	۴/۹۳	۷۲۲	۸۴/۲۰	۲۷	۳/۱۷	۶۶	۷/۷۰
۱۳۸۴	۶۲	۵/۹۴	۶۷۵	۶۵/۲۰	۴۷	۴/۵۲	۲۵۲	۲۴/۳۴
۱۳۸۵	۲۱	۳/۰۷	۴۵۱	۶۵/۸۴	۶	۰/۹۱	۲۰۷	۳۰/۱۸
۱۳۸۶	۳۴	۳/۹۶	۶۹۴	۸۰/۳۹	۳۹	۴/۴۷	۹۶	۱۱/۱۷
۱۳۸۷	۱۰۶	۸/۷۷	۸۶۸	۷۱/۹۱	۴۴	۳/۶۳	۱۸۹	۱۵/۶۹
۱۳۸۸	۹۷	۱۰/۸۱	۶۶۵	۷۴/۱۲	۵	۰/۵۲	۱۳۱	۱۴/۵۶
۱۳۸۹	۶	۶/۲۹	۷۸	۷۹/۹۲	۲	۲/۴۷	۱۱	۱۱/۳۱
۱۳۹۰	۱۱۷	۱۵/۱۱	۵۹۸	۷۷/۳۰	۶	۰/۸۰	۵۳	۶/۷۹
۱۳۹۱	۶۱۲	۳۷/۳۱	۹۲۴	۵۶/۳۸	۹	۰/۵۶	۹۴	۵/۷۵
۱۳۹۲	۳۰۲	۴۰/۳۹	۳۳۲	۴۴/۴۵	۲۳	۳/۱۱	۹۰	۱۲/۰۵
۱۳۹۳	۲۶۷	۴۱/۲۳	۲۹۶	۴۵/۷۹	۱۳	۲/۰۲	۷۱	۱۰/۹۶
۱۳۹۴	۲۶۱	۵۰/۳۹	۱۹۹	۳۸/۴۵	۱۶	۳/۱۲	۴۲	۸/۰۴
۱۳۹۵	۲۷۸	۱۷/۹۹	۲۹۱	۱۸/۸۴	۱۹	۱۲۴	۹۵۶	۶۱/۹۳
۱۳۹۶	۲۸۰	۴۰/۶۶	۲۹۰	۴۲/۰۳	۱۷	۲/۴۷	۱۰۲	۱۴/۸۴
۱۳۹۷	۵۱۴	۳۸/۳۲	۳۱۶	۲۳/۵۳	۱۵	۱/۱۴	۴۹۷	۳۷/۰۱
متوسط	۲۰۰	۲۱/۶۸	۴۹۳	۵۷/۸۹	۱۹	۲/۲۸	۱۹۰	۱۸/۱۶

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از روسیه، کالاهای واسطه‌ای بوده است که از ۷۲۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۱۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۲/۲۸ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۶۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۹۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۱-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از روسیه

اقلام عمده وارداتی ایران از روسیه بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در واردات ایران از روسیه است، ارائه می‌شود (جدول (۲-۲۸)).

جدول (۲-۲۸): واردات عمده ایران از روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

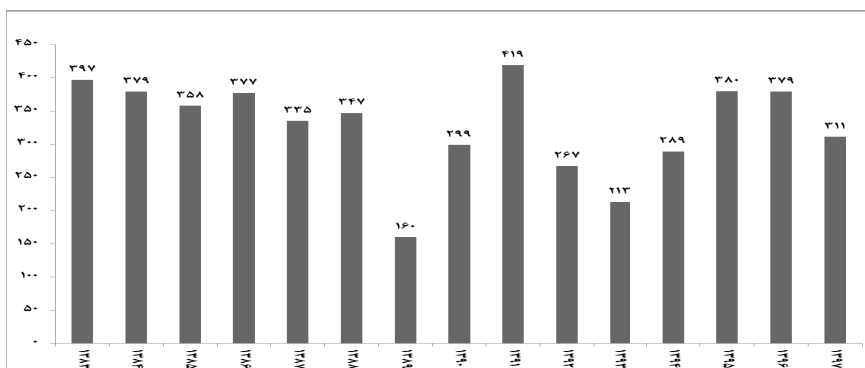
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۰۳/۰۵	۳۰/۰۲
۲	۱۰	غلات	۳۴۵/۲۶	۲۵/۷۲
۳	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی	۲۲۱/۲۵	۱۶/۴۸
۴	۴۴	چوب و اشیای چوبی، زغال چوب	۸۷/۸۱	۶/۵۴
۵	۲	گوشت و احشاء خوراکی	۶۸/۶۷	۵/۱۱
۶	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۵۷/۱۹	۴/۲۶
۷	۸۶	لکوموتیوهای راه‌آهن یا تراموای	۳۰/۷۴	۲/۲۹
۸	۴۸	کاغذ و مقوا، اشیای ساخته‌شده از خمیر	۲۸/۶۷	۲/۱۴
۹	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵/۴۴	۱/۱۵
۱۰	۱۲	دانه و میوه‌های روغن‌دار	۱۵/۳۵	۱/۱۴
		مجموع	۱۲۷۳/۴۳	۹۴/۸۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۲۸) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ رآکتورهای هسته‌ای، غلات و روغن‌ها از واردات اصلی از روسیه هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در واردات از روسیه حدود ۹۵ درصد است.

۲-۱۱-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه

تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۱۹) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از روسیه از ۲۲۸ در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۱۹): تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۲- واردات ایران از ارمنستان

واردات ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۳۴/۸۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۲/۲۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۵/۵۲ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از ارمنستان در سال ۱۳۸۹ برابر ۰/۲۹ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۸۳ برابر با ۳۴/۸۴ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از ارمنستان از واردات ایران از جهان از ۰/۱۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۵ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

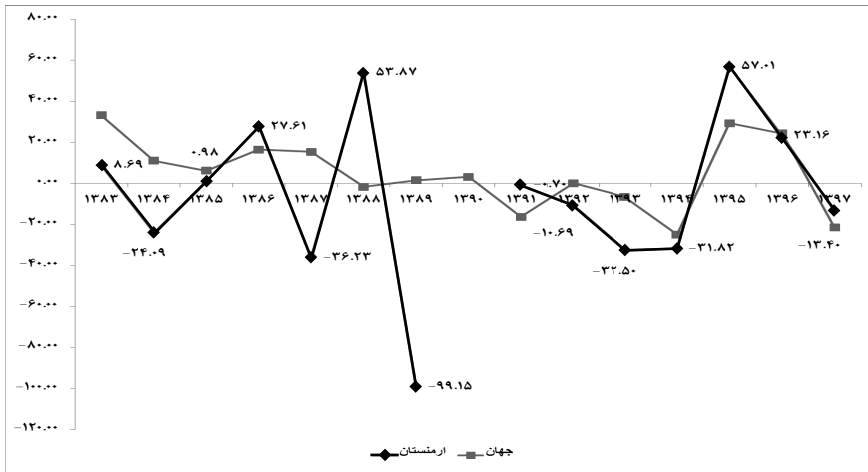
جدول (۲-۲۹): واردات ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		نرخ رشد واردات از	سهم ارمنستان (درصد)	ارزش واحد وارداتی	
	ارمنستان	جهان			ارمنستان	جهان
۱۳۸۳	۳۴/۸۴	۳۵۲۲۶	۰/۱۰	۸/۶۹	۳۳/۱۶	۰/۴۱
۱۳۸۴	۲۶/۴۵	۳۹۱۳۲	۰/۰۷	-۲۴/۰۹	۱۱/۰۹	۰/۱۹
۱۳۸۵	۲۶/۷۱	۴۱۵۴۴	۰/۰۶	۰/۹۸	۶/۱۶	۰/۱۹
۱۳۸۶	۳۴/۰۹	۴۸۳۸۶	۰/۰۷	۲۷/۶۱	۱۶/۴۷	۰/۲۸
۱۳۸۷	۲۱/۷۴	۵۵۸۳۰	۰/۰۴	-۳۶/۲۳	۱۵/۳۸	۰/۴۲
۱۳۸۸	۳۳/۴۵	۵۴۸۹۰	۰/۰۶	۵۳/۸۷	-۱/۶۸	۱/۰۳
۱۳۸۹	۰/۲۹	۵۵۷۳۰	۰/۰۰	-۹۹/۱۵	۱/۵۳	۱/۷۳
۱۳۹۰	۳۲/۵۹	۵۷۴۸۸	۰/۰۶	۳/۱۵	۳/۱۵	۱/۷۰
۱۳۹۱	۳۲/۳۷	۴۸۱۱۸	۰/۰۷	-۰/۷۰	-۱۶/۳۰	۲/۳۲
۱۳۹۲	۲۸/۹۱	۴۸۱۳۹	۰/۰۶	-۱۰/۶۹	۰/۰۴	۲/۱۷
۱۳۹۳	۱۹/۵۱	۴۴۹۸۸	۰/۰۴	-۳۲/۵۰	-۶/۵۵	۲/۰۵
۱۳۹۴	۱۳/۳۱	۳۳۷۷۰	۰/۰۴	-۳۱/۸۲	-۲۴/۹۴	۱/۳۷
۱۳۹۵	۲۰/۸۹	۴۳۶۸۴	۰/۰۵	۵۷/۰۱	۲۹/۳۶	۱/۵۷
۱۳۹۶	۲۵/۷۳	۵۴۳۰۲	۰/۰۵	۲۳/۱۶	۲۴/۳۱	۱/۷۶
۱۳۹۷	۲۲/۲۸	۴۲۶۱۲	۰/۰۵	-۱۳/۴۰	-۲۱/۵۳	۴/۴۸
متوسط دوره	۲۴/۸۸	۴۶۹۲۳	۰/۰۵	-۵/۵۲	۴/۶۴	۱/۴۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه واردات ایران از جهان و واردات از ارمنستان در نمودار (۲-)

(۲۰) نمایش داده شده است:

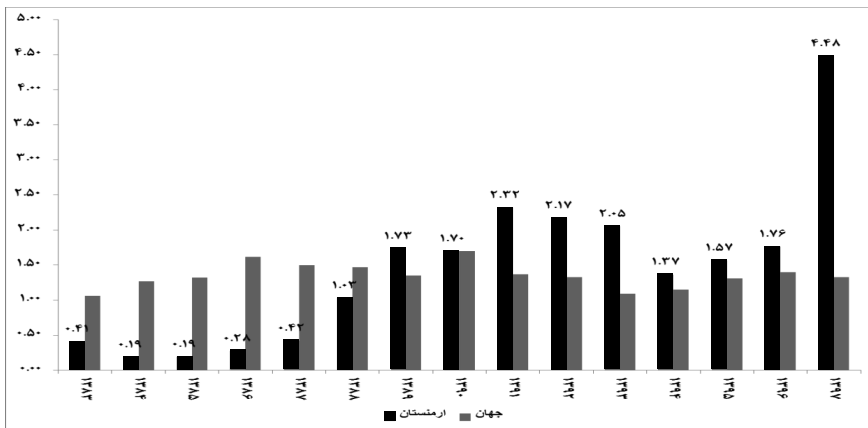
نمودار (۲-۲۰): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از ارمنستان تقریباً هم‌جهتی وجود دارد.

۲-۱۲-۱- قیمت واحد وارداتی از ارمنستان

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و ارمنستان با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۹ ارزش واحد واردات از ارمنستان از ارزش واحد واردات از جهان بیشتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از ارمنستان باشد (نمودار (۲-۲۱)).

نمودار (۲-۲۱): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از ارمنستان از ۰/۴۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۴/۴۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۲-۲- واردات از ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از ارمنستان طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۰) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۰): واردات ایران از ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

سال	پایین		پیشرفته		متوسط		منبع‌گرا		بدون تکنولوژی	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۳۲	۰/۹۳	۲/۳۴	۶/۷۲	۱۴/۳۹	۴۱/۳۰	۱۶/۴۸	۴۷/۳۱	۱/۳۰	۳/۷۴
۱۳۸۴	۰/۴۰	۱/۵۳	۱/۰۸	۴/۰۸	۱۱/۴۴	۴۳/۲۴	۱۲/۶۱	۴۷/۶۸	۰/۹۲	۳/۴۸
۱۳۸۵	۳/۷۴	۱۴/۰۰	۱/۰۲	۳/۸۱	۵/۷۳	۲۱/۴۵	۱۳/۰۴	۴۸/۸۳	۳/۱۸	۱۱/۹۱
۱۳۸۶	۰/۰۹	۰/۲۵	۳/۵۳	۱۰/۳۵	۳/۸۷	۱۱/۳۴	۱۵/۶۵	۴۵/۹۰	۱۰/۹۶	۳۲/۱۵
۱۳۸۷	۰/۰۴	۰/۱۸	۲/۸۸	۱۳/۲۵	۳/۲۱	۱۴/۷۶	۱۰/۱۲	۴۶/۵۷	۵/۴۹	۲۵/۲۴
۱۳۸۸	۰/۰۴	۰/۱۲	۱/۸۲	۵/۴۴	۳/۳۸	۱۰/۱۲	۵/۲۶	۱۵/۷۲	۲۲/۹۵	۶۸/۶۰
۱۳۸۹	۰/۰۴	۱۲/۵۰	۰/۰۰	۱/۰۲	۱۱۴	۴۹/۲۱	۰/۰۳	۱۱/۶۷	۰/۰۷	۲۵/۶۰
۱۳۹۰	۲/۱۹	۶/۷۲	۳/۶۵	۱۱/۱۹	۳/۴۷	۱۰/۶۴	۴/۵۹	۱۴/۰۹	۱۸/۷۰	۵۷/۳۶
۱۳۹۱	۱/۸۸	۵/۷۹	۳/۲۹	۱۰/۱۷	۱۰/۲۶	۳۱/۷۰	۳/۰۶	۹/۴۶	۱۳/۸۸	۴۲/۸۸
۱۳۹۲	۱/۹۴	۶/۷۰	۲/۲۴	۷/۷۳	۴/۳۵	۱۵/۰۳	۲/۴۰	۸/۳۱	۱۷/۹۹	۶۲/۲۳
۱۳۹۳	۰/۷۰	۳/۵۸	۴/۳۴	۲۲/۲۵	۹/۶۹	۴۹/۶۶	۱/۴۰	۷/۲۰	۳/۳۸	۱۷/۳۱
۱۳۹۴	۰/۷۹	۵/۹۰	۲/۳۷	۱۷/۸۱	۲/۹۷	۲۲/۳۲	۱/۴۰	۱۰/۵۱	۵/۷۸	۴۳/۴۶
۱۳۹۵	۱/۱۳	۵/۳۹	۳/۵۴	۱۶/۹۵	۲/۱۶	۱۰/۳۴	۱/۶۵	۷/۸۹	۱۲/۴۲	۵۹/۴۳
۱۳۹۶	۲/۲۲	۸/۶۴	۱/۹۳	۷/۴۹	۲/۸۵	۱۱/۰۶	۱/۳۹	۵/۴۱	۱۷/۳۴	۶۷/۳۹
۱۳۹۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۳/۵۲	۱۵/۸۲	۲/۰۷	۹/۲۷	۰/۵۸	۲/۶۰	۱۶/۱۱	۷۲/۳۱
متوسط	۱/۰۳	۴/۸۲	۲/۵۰	۱۰/۲۷	۵/۳۳	۲۳/۴۳	۵/۹۸	۲۱/۹۴	۱۰/۰۳	۳۹/۵۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از ارمنستان کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۳۹/۵۴ درصد و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۴/۸۲ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، البته طی دوره مورد بررسی از میزان واردات کالاهای با تکنولوژی متوسط کاسته شده و از ۱۴/۳۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۲-۳- واردات از ارمنستان بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۱) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۱): واردات ایران از ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۵/۲۴	۴۳/۷۳	۵/۵۸	۱۶/۰۲	۰/۷۷	۲/۲۱	۱۳/۲۵	۳۸/۰۴
۱۳۸۴	۷/۳۰	۲۷/۶۱	۷/۶۸	۲۹/۰۴	۱/۲۶	۴/۷۷	۱۰/۲۰	۳۸/۵۸
۱۳۸۵	۸/۵۵	۳۲/۰۳	۱۱/۰۰	۴۱/۱۷	۳/۰۴	۱۱/۳۷	۴/۱۲	۱۵/۴۴
۱۳۸۶	۱۳/۵۶	۳۹/۷۷	۴/۵۸	۱۳/۴۳	۱۰/۲۷	۳۰/۱۳	۵/۶۸	۱۶/۶۷
۱۳۸۷	۸/۹۲	۴۱/۰۵	۴/۳۸	۲۰/۱۵	۴/۱۶	۱۹/۱۴	۴/۲۷	۱۹/۶۶
۱۳۸۸	۲۶/۴۵	۷۹/۰۹	۲/۰۸	۶/۲۱	۱/۳۳	۳/۹۸	۳/۵۹	۱۰/۷۲
۱۳۸۹	۰/۰۱	۴/۶۹	۰/۱۴	۴۹/۲۲	۰/۱۱	۳۸/۱۰	۰/۰۲	۷/۹۹
۱۳۹۰	۲۴/۲۳	۷۴/۳۴	۲/۵۴	۷/۷۸	۰/۱۶	۰/۴۸	۵/۶۷	۱۷/۴۰
۱۳۹۱	۱۷/۲۲	۵۳/۲۱	۴/۱۲	۱۲/۷۳	۰/۰۶	۰/۱۹	۱۰/۹۶	۳۳/۸۷
۱۳۹۲	۲۰/۹۹	۷۲/۶۰	۳/۳۰	۱۱/۴۲	۰/۸۳	۲/۸۶	۳/۷۹	۱۳/۱۲
۱۳۹۳	۶/۴۱	۳۲/۸۵	۳/۵۳	۱۸/۰۷	۰/۳۴	۱/۷۳	۹/۲۴	۴۷/۳۵
۱۳۹۴	۶/۹۶	۵۲/۳۳	۲/۷۷	۲۰/۸۲	۰/۴۴	۳/۳۰	۳/۱۳	۲۳/۵۶
۱۳۹۵	۱۳/۹۰	۶۶/۵۲	۳/۰۷	۱۴/۷۰	۱/۵۴	۷/۳۸	۲/۳۸	۱۱/۴۰
۱۳۹۶	۱۷/۶۲	۶۸/۴۸	۴/۲۰	۱۶/۳۳	۱/۱۵	۴/۴۶	۲/۷۶	۱۰/۷۴
۱۳۹۷	۱۴/۸۹	۶۶/۸۴	۱/۶۸	۷/۵۴	۲/۷۶	۱۲/۴۰	۲/۹۵	۱۳/۲۳
متوسط	۱۳/۴۸	۵۰/۳۴	۴/۰۴	۱۸/۹۸	۱/۸۸	۹/۵۰	۵/۴۷	۲۱/۱۸

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از ارمنستان، کالاهای اولیه بوده که از ۱۵/۲۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۴/۸۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۹/۵۰ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۱۳/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۹۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۱۲-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از ارمنستان

اقلام عمده وارداتی ایران از ارمنستان بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل

۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در واردات ایران از ارمنستان است، ارائه می‌شود (جدول (۲-۳۲)).

جدول (۲-۳۲): واردات عمده ایران از ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

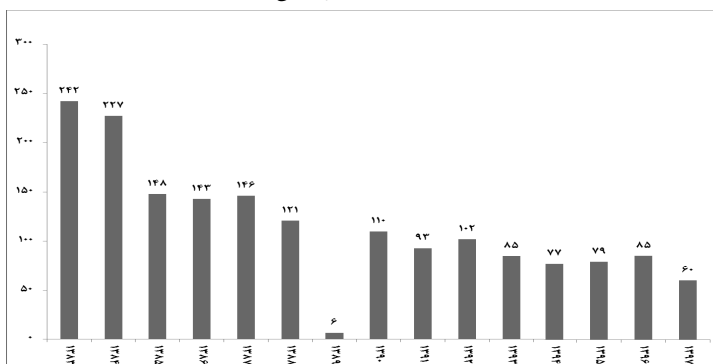
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۲	گوشت و احشاء خوراکی	۱۴/۴۸	۶۵/۰۰
۲	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۲/۰۰	۸/۹۷
۳	۳۰	محصولات دارویی	۱/۸۶	۸/۳۶
۴	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۰/۷۸	۳/۵۰
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۰/۷۷	۳/۴۶
۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۷۶	۳/۴۰
۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰/۷۴	۳/۳۲
۸	۴۴	چوب و اشیای چوبی، زغال چوب	۰/۳۰	۱/۳۴
۹	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۰/۲۱	۰/۹۵
۱۰	۲۳	آخال و تفاله صنایع خوراک‌سازی	۰/۱۳	۰/۵۷
		مجموع	۲۲/۰۳	۹۸/۸۸

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.۱.۱. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۳۲) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ گوشت، دستگاه‌های اپتیکی و محصولات دارویی از واردات اصلی از ارمنستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در واردات از ارمنستان حدود ۹۹ درصد است.

۲-۱۲-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان

تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۲۲) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از ارمنستان از ۲۲۸ در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۲۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۳- واردات ایران از بلاروس

واردات ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۸۷۲/۲۷ میلیارد دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۶۶/۶۰ میلیارد دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴۶/۸۸ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از بلاروس در سال ۱۳۸۹ برابر ۱۳۰/۴۶ میلیارد دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۱۷۴۵/۳۵ میلیارد دلار بوده است. سهم واردات ایران از بلاروس از واردات ایران از جهان از ۲/۴۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۳/۲۱ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

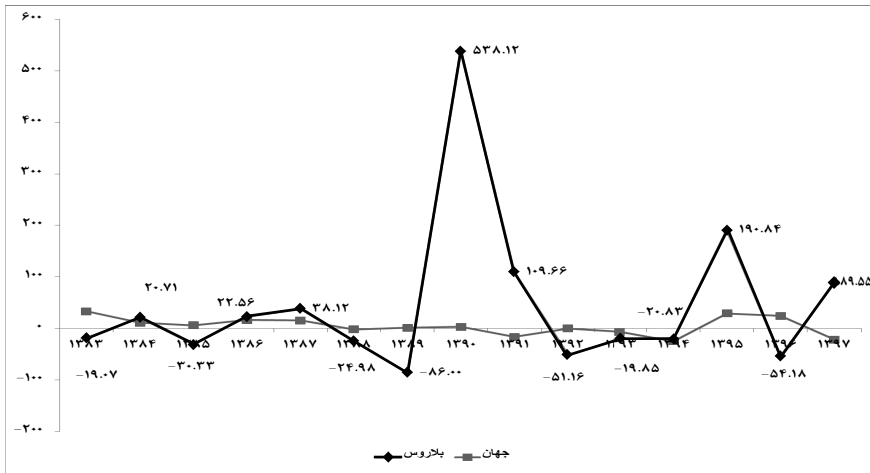
جدول (۲-۳۳): واردات ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		نرخ رشد واردات از		سهم بلاروس (درصد)
	بلاروس	جهان	جهان	بلاروس	
۱۳۸۳	۸۷۲/۲۷	۳۵۲۲۶	۱/۰۶	۱۹/۰۷	۲/۴۸
۱۳۸۴	۱۰۵۲/۹۵	۳۹۱۳۲	۱/۲۷	۲۰/۷۱	۲/۶۹
۱۳۸۵	۷۳۳/۶۱	۴۱۵۴۴	۱/۳۲	-۳۰/۳۳	۱/۷۷
۱۳۸۶	۸۹۹/۱۳	۴۸۳۸۶	۱/۶۲	۲۲/۵۶	۱/۸۶
۱۳۸۷	۱۲۴۱/۸۵	۵۵۸۳۰	۱/۵۰	۳۸/۱۲	۲/۲۲
۱۳۸۸	۹۳۱/۶۲	۵۴۸۹۰	۱/۴۷	-۲۴/۹۸	۱/۷۰
۱۳۸۹	۱۳۰/۴۶	۵۵۷۳۰	۱/۳۵	-۸۶/۰۰	۰/۲۳
۱۳۹۰	۸۳۲/۴۸	۵۷۴۸۸	۱/۷۰	۵۳۸/۱۲	۱/۴۵
۱۳۹۱	۱۷۴۵/۳۵	۴۸۱۱۸	۱/۳۷	۱۰۹/۶۶	۳/۶۳
۱۳۹۲	۸۵۲/۴۹	۴۸۱۳۹	۱/۳۳	-۵۱/۱۶	۱/۷۷
۱۳۹۳	۶۸۳/۳۰	۴۴۹۸۸	۱/۰۹	-۱۹/۸۵	۱/۵۲
۱۳۹۴	۵۴۰/۹۵	۳۳۷۷۰	۱/۱۵	-۲۴/۹۴	۱/۶۰
۱۳۹۵	۱۵۷۳/۲۸	۴۳۶۸۴	۱/۳۱	۱۹۰/۸۴	۳/۶۰
۱۳۹۶	۷۲۰/۹۵	۵۴۳۰۲	۱/۴۰	-۵۴/۱۸	۱/۳۳
۱۳۹۷	۱۳۶۶/۶۰	۴۲۶۱۲	۱/۳۳	-۲۱/۵۳	۳/۲۱
متوسط دوره	۹۴۵/۱۵	۴۶۹۲۳	۱/۳۵	۴۶/۸۸	۲/۰۷

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه واردات ایران از جهان و واردات از بلاروس در نمودار (۲-)

(۲۳) نمایش داده شده است:

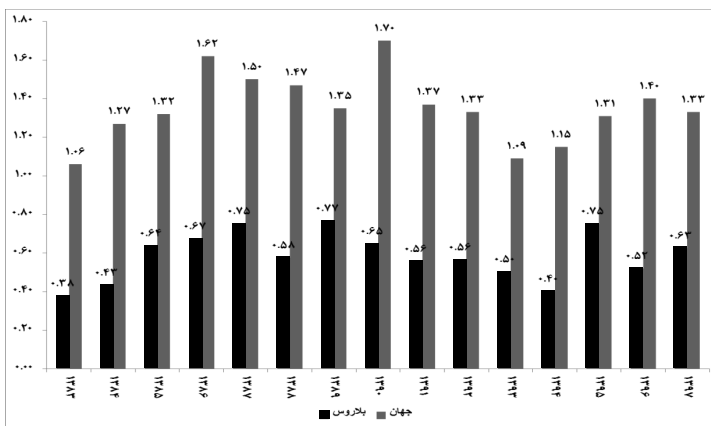
نمودار (۲-۲۳): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از بلاروس تقریباً هم‌جهتی وجود دارد.

۲-۱۳-۱- قیمت واحد وارداتی از بلاروس

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و بلاروس با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از بلاروس از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از بلاروس باشد (نمودار (۲-۲۴)).

نمودار (۲-۲۴): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران جهان و بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از بلاروس از ۰/۳۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۳-۲- واردات از بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از بلاروس طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۴) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۴): واردات ایران از بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

سال	پایین		پیشرفته		متوسط		منبع‌گرا		بدون تکنولوژی	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۲۲۶/۷۹	۲۶/۰۰	۵۰/۰۳	۵۰/۷۴	۲۸۸/۴۱	۳۳/۰۶	۲۳۷/۹۸	۲۷/۲۸	۶۹/۰۶	۷/۹۲
۱۳۸۴	۲۲۰/۶۷	۲۰/۹۶	۲۲۱/۰۰	۲۰/۹۹	۲۷۷/۳۱	۲۶/۳۴	۲۵۱/۰۱	۲۳/۸۴	۸۲/۹۶	۷/۸۸
۱۳۸۵	۱۷۸/۵۹	۲۴/۳۴	۱۵۴/۹۳	۲۱/۱۲	۱۷۸/۸۷	۲۴/۳۸	۱۹۳/۵۴	۲۶/۳۸	۲۷/۶۸	۳/۷۷
۱۳۸۶	۱۵۴/۵۳	۱۷/۱۹	۸۶/۰۰	۹/۵۶	۳۷۲/۰۲	۴۱/۳۸	۲۰۸/۶۷	۲۳/۲۱	۷۷/۹۲	۸/۶۷
۱۳۸۷	۱۴۳/۶۸	۱۱/۵۷	۱۹۰/۶۷	۱۵/۳۵	۳۸۵/۴۹	۳۱/۰۴	۴۰۱/۹۷	۳۲/۳۷	۱۲۰/۰۵	۹/۶۷
۱۳۸۸	۱۵۵/۴۵	۱۶/۶۹	۱۰۱/۶۵	۱۰/۹۱	۳۳۴/۸۲	۳۵/۹۴	۱۹۳/۸۵	۲۰/۸۱	۱۴۵/۸۴	۱۵/۶۵
۱۳۸۹	۴۲/۳۰	۳۲/۴۲	۵/۷۸	۴/۴۳	۵۳/۹۹	۴۱/۳۹	۱۷/۱۱	۱۳/۱۲	۱۱/۲۸	۸/۶۴
۱۳۹۰	۱۷۱/۰۹	۲۰/۵۵	۳۷/۰۰	۴/۴۴	۲۹۹/۹۷	۳۶/۰۳	۲۰۰/۴۶	۲۴/۰۸	۱۲۳/۹۵	۱۴/۸۹
۱۳۹۱	۱۶۵/۶۷	۹/۴۹	۶۴/۳۲	۳/۶۹	۵۷۵/۳۸	۳۲/۹۷	۳۰۷/۰۹	۱۷/۵۹	۶۳۲/۸۹	۳۶/۲۶
۱۳۹۲	۲۵/۳۸	۲/۹۸	۷۸/۷۲	۹/۲۳	۲۱۳/۲۱	۲۵/۰۱	۲۱۸/۹۳	۲۵/۶۸	۳۱۶/۲۶	۳۷/۱۰
۱۳۹۳	۱۲/۳۵	۱/۸۱	۵۸/۸۷	۸/۶۲	۱۱۲/۴۸	۱۶/۴۶	۲۲۴/۱۲	۳۲/۸۰	۲۷۵/۴۸	۴۰/۳۲
۱۳۹۴	۱۹/۰۴	۳/۵۲	۲۹/۵۴	۵/۴۶	۷۵/۶۵	۱۳/۹۸	۱۵۱/۳۶	۲۷/۹۸	۲۶۵/۳۶	۴۹/۰۵
۱۳۹۵	۲۸/۷۹	۱/۸۳	۹۱۹/۳۵	۵۸/۴۴	۱۷۸/۹۱	۱۱/۳۷	۱۶۱/۰۳	۱۰/۲۴	۲۸۵/۲۰	۱۸/۱۳
۱۳۹۶	۱۷/۱۸	۲/۳۸	۸۱/۸۷	۱۱/۳۶	۷۸/۸۳	۱۰/۹۳	۱۶۹/۶۱	۲۳/۵۳	۳۷۳/۴۷	۵۱/۸۰
۱۳۹۷	۷/۱۷	۰/۵۲	۴۵۷/۵۴	۳۳/۴۸	۸۳/۹۸	۶/۱۵	۲۸۵/۲۸	۲۰/۸۸	۵۳۲/۶۲	۳۸/۹۷
متوسط	۱۰۴/۵۸	۱۲/۸۲	۱۶۹/۱۵	۱۴/۸۵	۲۳۳/۹۵	۲۵/۷۶	۲۱۴/۸۰	۲۳/۳۲	۲۲۲/۶۷	۲۳/۲۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از بلاروس کالاهای منبع‌گرا است که متوسط سهم آن برابر ۲۳/۳۲ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۱۲/۸۲ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، البته طی دوره مورد بررسی به میزان واردات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته افزوده شده و از ۵۰/۰۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۵۷/۵۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۳-۳- واردات از بلاروس بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۵) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۵): واردات ایران از بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۴۳/۹۷	۵/۰۴	۷۳۳/۶۵	۸۴/۱۱	۲۷/۲۲	۳/۱۲	۶۷/۴۲	۷/۷۳
۱۳۸۴	۶۳/۱۶	۶/۰۰	۶۸۴/۸۳	۶۵/۰۴	۴۶/۸۱	۴/۴۵	۲۵۸/۱۴	۲۴/۵۲
۱۳۸۵	۲۱/۰۳	۲/۸۷	۴۶۴/۸۳	۶۳/۳۶	۳۶/۴۷	۴/۹۷	۲۱۱/۲۷	۲۸/۸۰
۱۳۸۶	۳۴/۲۴	۳/۸۱	۷۲۵/۸۴	۸۰/۷۳	۳۹/۱۷	۴/۳۶	۹۹/۸۸	۱۱/۱۱
۱۳۸۷	۱۰۵/۷۹	۸/۵۲	۸۹۶/۳۷	۷۲/۱۸	۴۴/۶۱	۳/۵۹	۱۹۵/۰۸	۱۵/۷۱
۱۳۸۸	۹۶/۹۵	۱۰/۴۱	۶۹۳/۰۸	۷۴/۴۰	۵/۲۵	۰/۵۶	۱۳۶/۳۴	۱۴/۶۳
۱۳۸۹	۶/۱۷	۴/۷۳	۱۰۵/۷۴	۸۱/۰۵	۲/۴۸	۱/۹۰	۱۶/۰۷	۱۲/۳۲
۱۳۹۰	۱۱۸/۶۸	۱۴/۲۶	۶۳۹/۹۸	۷۶/۸۸	۷/۶۷	۰/۹۲	۶۶/۱۵	۷/۹۵
۱۳۹۱	۶۱۱/۶۱	۳۵/۰۴	۱۰۰۱/۸۹	۵۷/۴۰	۱۰/۸۶	۰/۶۲	۱۲۰/۹۹	۶/۹۳
۱۳۹۲	۳۰/۱/۶۰	۳۵/۳۸	۳۸۶/۳۱	۴۵/۳۲	۲۳/۶۹	۲/۷۸	۱۴۰/۸۹	۱۶/۵۳
۱۳۹۳	۲۶۸/۲۵	۳۹/۲۶	۳۲۰/۸۰	۴۶/۹۵	۱۶/۴۰	۲/۴۰	۷۷/۸۴	۱۱/۳۹
۱۳۹۴	۲۶۱/۴۸	۴۸/۳۴	۲۱۰/۳۹	۳۸/۸۹	۱۷/۶۴	۳/۲۶	۵۱/۴۵	۹/۵۱
۱۳۹۵	۲۷۸/۳۰	۱۷/۶۹	۳۰۲/۳۶	۱۹/۲۲	۲۸/۲۶	۱/۸۰	۹۶۴/۳۷	۶۱/۳۰
۱۳۹۶	۲۸۱/۱۵	۳۹/۰۰	۳۱۲/۹۲	۴۳/۴۰	۲۲/۳۵	۳/۱۰	۱۰۴/۵۳	۱۴/۵۰
۱۳۹۷	۵۱۵/۳۶	۳۷/۷۱	۳۳۶/۴۲	۲۴/۶۲	۱۶/۴۰	۱/۲۰	۴۹۸/۴۲	۳۶/۴۷
متوسط	۲۰۰/۵۲	۲۰/۵۴	۵۲۱/۰۳	۵۸/۲۴	۲۳/۰۲	۲/۶۰	۲۰۰/۵۹	۱۸/۶۳

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از بلاروس، کالاهای واسطه‌ای بوده است که از ۷۳۳/۶۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۳۶/۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۲/۶۰ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۶۷/۴۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۹۸/۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۳-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از بلاروس

اقلام عمده وارداتی ایران از بلاروس بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در واردات ایران از بلاروس است، ارائه می‌شود (جدول (۲-۳۶)).

جدول (۲-۳۶): واردات عمده ایران از بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

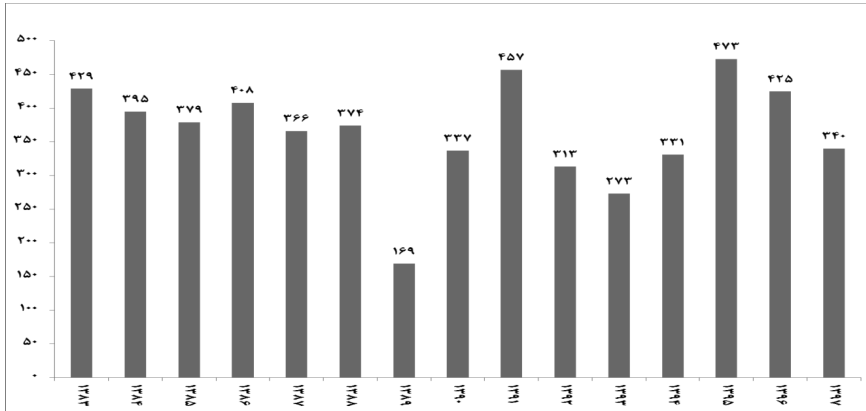
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱/۰۱	۳۶/۴۷
۲	۵۷	فروش و سایر کف‌پوش‌ها از مواد نساجی	۰/۶۱	۲۲/۱۶
۳	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۰/۳۱	۱۱/۰۶
۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰/۲۳	۸/۴۳
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۰/۱۱	۴/۱۴
۶	۶۴	کفش، گتر و اشیای همانند، اجزا	۰/۱۱	۳/۸۴
	۳۰	محصولات دارویی	۰/۱۰	۳/۵۵
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۰/۰۷	۲/۶۶
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۰/۰۶	۲/۲۶
۱۰	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۰۵	۱/۹۵
		مجموع	۲/۶۷	۹۶/۵۲

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.۱.۱. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۳۶) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، فرش و دستگاه‌های اپتیکی از واردات اصلی از بلاروس هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در واردات از بلاروس حدود ۹۷ درصد است.

۲-۱۳-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس

تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۲۵) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از بلاروس از ۴۲۹ در ۱۳۸۳ به ۳۴۰ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۲۵): تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۴- واردات ایران از قزاقستان

واردات ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۲۳۰/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۷/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته و در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۱۸/۰۳ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از قزاقستان در سال ۱۳۸۹ برابر ۳۶/۳۰ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۸۷ برابر با ۲۹۵/۴۲ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از قزاقستان از واردات ایران از جهان از ۰/۳۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۲۰ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۳۷): واردات ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

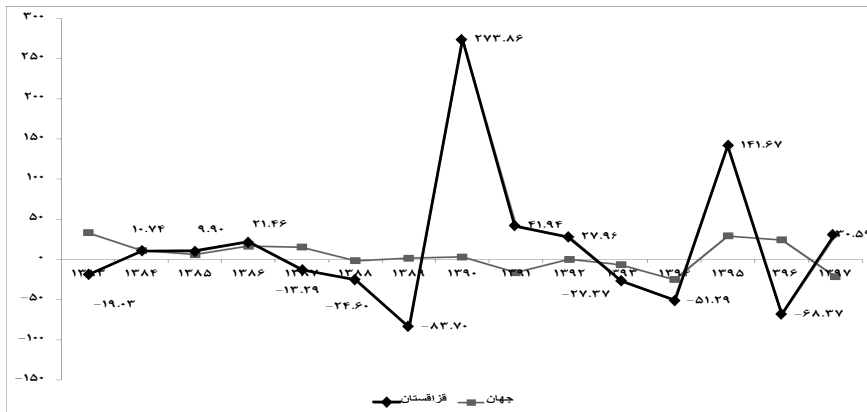
سال	واردات از		نرخ رشد واردات از		سهم قزاقستان (درصد)	ارزش واحد وارداتی	
	قزاقستان	جهان	قزاقستان	جهان		قزاقستان	جهان
۱۳۸۳	۲۳۰/۴۶	۳۵۲۲۶	۰/۶۵	۱۹/۰۳-	۰/۴۶	۱/۰۶	
۱۳۸۴	۲۵۵/۲۲	۳۹۱۳۲	۰/۶۵	۱۰/۷۴	۰/۳۹	۱/۲۷	
۱۳۸۵	۲۸۰/۴۸	۴۱۵۴۴	۰/۶۸	۹/۹۰	۰/۳۶	۱/۳۲	
۱۳۸۶	۳۴۰/۶۸	۴۸۳۸۶	۰/۷۰	۲۱/۴۶	۰/۴۳	۱/۶۲	
۱۳۸۷	۲۹۵/۴۲	۵۵۸۳۰	۰/۵۳	۱۳/۲۹-	۰/۴۰	۱/۵۰	
۱۳۸۸	۲۲۲/۷۵	۵۴۹۸۰	۰/۴۱	۲۴/۶۰-	۰/۲۵	۱/۴۷	
۱۳۸۹	۳۶/۳۰	۵۵۷۳۰	۰/۰۷	۸۳/۷۰-	۰/۲۷	۱/۳۵	
۱۳۹۰	۱۳۵/۷۲	۵۷۴۸۸	۰/۲۴	۲۷۳/۸۶	۰/۴۱	۱/۷۰	

۱/۳۷	۰/۳۷	-۱۶/۳۰	۴۱/۹۴	۰/۴۰	۴۸۱۱۸	۱۹۲/۶۴	۱۳۹۱
۱/۳۳	۰/۳۶	۰/۰۴	۲۷/۹۶	۰/۵۱	۴۸۱۳۹	۲۴۶/۵۰	۱۳۹۲
۱/۰۹	۰/۳۴	-۶/۵۵	-۲۷/۳۷	۰/۴۰	۴۴۹۸۸	۱۷۹/۰۳	۱۳۹۳
۱/۱۵	۰/۳۷	-۲۴/۹۴	-۵۱/۲۹	۰/۲۶	۳۳۷۷۰	۸۷/۲۱	۱۳۹۴
۱/۳۱	۰/۲۶	۲۹/۳۶	۱۴۱/۶۷	۰/۴۸	۴۳۶۸۴	۲۱۰/۷۶	۱۳۹۵
۱/۴۰	۰/۳۰	۲۴/۳۱	-۶۸/۳۷	۰/۱۲	۵۴۳۰۲	۶۶/۶۷	۱۳۹۶
۱/۳۳	۰/۲۹	-۲۱/۵۳	۳۰/۵۹	۰/۲۰	۴۲۶۱۲	۸۷/۰۷	۱۳۹۷
۱/۳۵	۰/۳۵	۴/۶۴	۱۸/۰۳	۰/۴۲	۴۶۹۲۳	۱۹۱/۱۳	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه واردات ایران از جهان و واردات از قزاقستان در نمودار (۲)-

(۲۶) نمایش داده شده است:

نمودار (۲-۲۶): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از

قزاقستان تقریباً هم‌جهتی وجود ندارد.

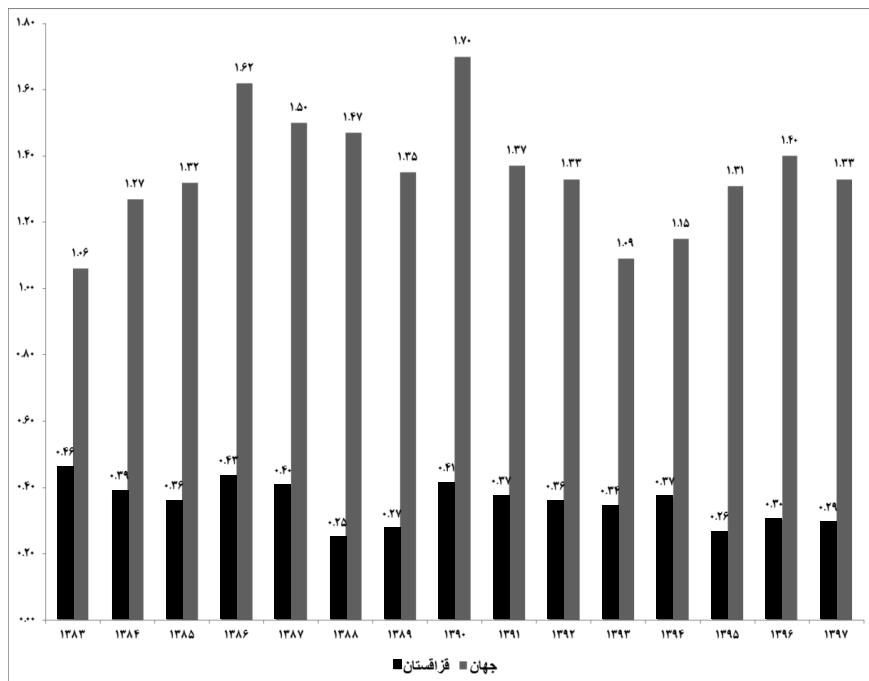
۲-۱۴-۱- قیمت واحد وارداتی از قزاقستان

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قزاقستان با هم مقایسه می‌گردد.

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از قزاقستان از ارزش واحد

واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از

قزاقستان باشد (نمودار (۲-۲۷)).

نمودار (۲-۲۷): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از قزاقستان از ۰/۶۴ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۰/۲۹ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۱۴-۲- واردات از قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از قزاقستان طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج دسته، تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۸) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۸): واردات ایران از قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

سال	پایین		پیشرفته		متوسط		منبع گرا		بدون تکنولوژی	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۰۳/۹۴	۴۵/۱۰	۰/۴۶	۰/۲۰	۱۰۱/۲۵	۴۳/۹۴	۹/۱۸	۳/۹۸	۱۵/۶۳	۶/۷۸
۱۳۸۴	۱۴۰/۳۳	۵۴/۹۸	۰/۰۷	۰/۰۳	۷۶/۲۹	۲۹/۸۹	۱۰/۳۲	۴/۰۴	۲۸/۲۱	۱۱/۰۵
۱۳۸۵	۱۲۶/۳۶	۴۵/۰۵	۰/۰۱	۰/۰۱	۹۱/۸۴	۳۲/۷۵	۱۸/۸۱	۶/۷۱	۴۳/۴۵	۱۵/۴۹
۱۳۸۶	۹۹/۸۰	۲۹/۲۹	۰/۶۳	۰/۱۹	۱۶۴/۱۲	۴۸/۱۷	۱۶/۲۲	۴/۷۶	۵۹/۹۱	۱۷/۵۹
۱۳۸۷	۴۹/۰۹	۱۶/۶۲	۰/۵۰	۰/۱۷	۸۹/۶۱	۳۰/۳۳	۲۵/۷۶	۸/۷۲	۱۳۰/۴۶	۴۴/۱۶
۱۳۸۸	۲۳/۲۰	۱۰/۴۲	۰/۳۷	۰/۱۶	۲۳/۳۵	۱۰/۴۸	۱۱/۲۳	۵/۰۴	۱۶۴/۶۰	۷۳/۸۹
۱۳۸۹	۶/۷۴	۱۸/۵۸	۰/۲۱	۰/۵۷	۴/۹۸	۱۳/۷۱	۰/۵۷	۱/۵۸	۲۳/۸۰	۶۵/۵۶
۱۳۹۰	۲۶/۵۶	۱۹/۵۷	۰/۲۰	۰/۱۵	۲۹/۹۹	۲۲/۰۹	۲/۵۴	۱/۸۷	۷۶/۴۴	۵۶/۳۲
۱۳۹۱	۴/۸۹	۲/۵۴	۰/۸۳	۰/۴۳	۴۱/۷۲	۲۱/۶۶	۰/۶۴	۰/۳۳	۱۴۴/۵۵	۷۵/۰۴
۱۳۹۲	۳/۱۴	۱/۲۷	۰/۵۸	۰/۲۳	۸/۰۴	۳/۲۶	۱/۰۹	۰/۴۴	۲۳۳/۶۶	۹۴/۷۹
۱۳۹۳	۱/۵۹	۰/۸۹	۲/۸۶	۱/۶۰	۳۲/۰۳	۱۷/۸۹	۳/۱۴	۱/۷۵	۱۳۹/۴۰	۷۷/۸۷
۱۳۹۴	۲۲/۲۵	۲۵/۵۱	۱/۰۲	۱/۱۷	۳۳/۸۳	۳۸/۷۹	۰/۰۵	۰/۰۶	۳۰/۰۶	۳۴/۴۷
۱۳۹۵	۴۸/۹۵	۲۳/۲۳	۰/۱۲	۰/۰۶	۴۷/۰۹	۲۲/۳۵	۰/۱۸	۰/۰۹	۱۱۴/۴۱	۵۴/۲۹
۱۳۹۶	۶/۶۶	۹/۹۹	۰/۲۴	۰/۳۶	۲/۱۱	۳/۱۷	۰/۲۶	۰/۳۸	۵۷/۴۰	۸۶/۰۹
۱۳۹۷	۲/۶۴	۳/۰۴	۰/۲۴	۰/۲۸	۲/۶۳	۳/۰۲	۰/۸۴	۰/۹۶	۸۰/۷۱	۹۲/۷۰
متوسط	۴۴/۴۱	۲۰/۴۰	۰/۵۶	۰/۳۷	۴۹/۹۳	۲۲/۷۷	۶/۷۲	۲/۷۲	۸۹/۵۱	۵۳/۷۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از قزاقستان کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۵۳/۷۴ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۰/۳۷ درصد مربوط به کالاهای با پیشرفته است، البته طی دوره مورد بررسی از میزان واردات کالاهای با تکنولوژی متوسط کاسته شده و از ۱۰۱/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۶۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۴-۳- واردات از قزاقستان بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۹) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۹): واردات ایران از قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۲/۷۰	۵/۵۱	۲۱۲/۹۰	۹۲/۳۸	۰/۰۳	۰/۰۱	۴/۸۳	۲/۱۰
۱۳۸۴	۲۶/۸۸	۱۰/۵۳	۲۲۳/۱۹	۸۷/۴۵	۰/۰۷	۰/۰۳	۵/۰۸	۱/۹۹
۱۳۸۵	۴۷/۶۵	۱۶/۹۹	۲۲۹/۵۳	۸۱/۸۴	۰/۲۰	۰/۰۷	۳/۱۰	۱/۱۱
۱۳۸۶	۵۹/۰۹	۱۷/۳۵	۲۷۹/۷۶	۸۲/۱۲	۰/۰۲	۰/۰۱	۱/۸۱	۰/۵۳
۱۳۸۷	۱۳۱/۷۸	۴۴/۶۱	۱۶۲/۵۳	۵۵/۰۲	۰/۰۶	۰/۰۲	۱/۰۶	۰/۳۶
۱۳۸۸	۱۶۲/۰۶	۷۲/۷۵	۵۶/۸۰	۲۵/۵۰	۰/۰۸	۰/۰۴	۳/۸۲	۱/۷۱
۱۳۸۹	۲۰/۷۳	۵۷/۰۹	۱۵/۰۱	۴۱/۳۵	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۵۵	۱/۵۱
۱۳۹۰	۶۵/۶۹	۴۸/۴۰	۶۹/۲۹	۵۱/۰۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۵۵
۱۳۹۱	۱۲۲/۳۹	۶۳/۵۴	۷۰/۰۷	۳۶/۳۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۷	۰/۰۹
۱۳۹۲	۲۳۴/۵۶	۹۵/۱۶	۱۱/۵۸	۴/۷۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۳۵	۰/۱۴
۱۳۹۳	۱۴۳/۲۵	۸۰/۰۲	۳۵/۲۱	۱۹/۶۷	۰/۰۶	۰/۰۳	۰/۵۱	۰/۲۸
۱۳۹۴	۲۹/۹۰	۳۴/۲۸	۵۵/۶۴	۶۳/۸۰	۰/۳۳	۰/۳۷	۱/۳۵	۱/۵۴
۱۳۹۵	۱۰۲/۲۳	۴۸/۵۱	۱۰۷/۳۲	۵۰/۹۲	۰/۷۰	۰/۳۳	۰/۵۰	۰/۲۴
۱۳۹۶	۵۴/۰۶	۸۱/۰۹	۱۲/۱۱	۱۸/۱۶	۰/۱۲	۰/۱۷	۰/۳۸	۰/۵۷
۱۳۹۷	۷۹/۴۰	۹۱/۲۰	۷/۶۶	۸/۸۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
متوسط	۸۶/۱۶	۵۱/۱۳	۱۰۳/۲۴	۴۷/۹۴	۰/۱۱	۰/۰۸	۱/۶۲	۰/۸۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از قزاقستان، کالاهای اولیه بوده است که از ۱۲/۷۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۹/۴۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۰/۸۰ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۴/۸۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۰۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۱۴-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قزاقستان

اقلام عمده وارداتی ایران از قزاقستان بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آنها در واردات ایران از قزاقستان است، ارائه می‌شود (جدول (۲-۴۰)).

جدول (۲-۴۰): واردات عمده ایران از قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۱۰	غلات	۵۶/۸۳	۶۵/۲۷
۲	۲	گوشت و احشاء خوراکی	۱۲/۳۲	۱۴/۱۵
۳	۱۲	دانه و میوه‌های روغندار - دانه	۷/۷۳	۸/۸۷
۴	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۵/۱۶	۵/۹۲
۵	۲۳	آخال و تفاله صنایع خوراکسازی	۲/۹۶	۳/۴۰
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۰/۷۶	۰/۸۸
۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰/۶۵	۰/۷۵
۸	۹۰	قهوه، چای، ماته و ادویه	۰/۲۴	۰/۲۸
۹	۱	حیوانات زنده	۰/۲۲	۰/۲۶
۱۰	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۱۴	۰/۱۶
		مجموع	۸۷/۰۲	۹۹/۹۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۴۰) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ غلات، گوشت و میوه‌ها از واردات

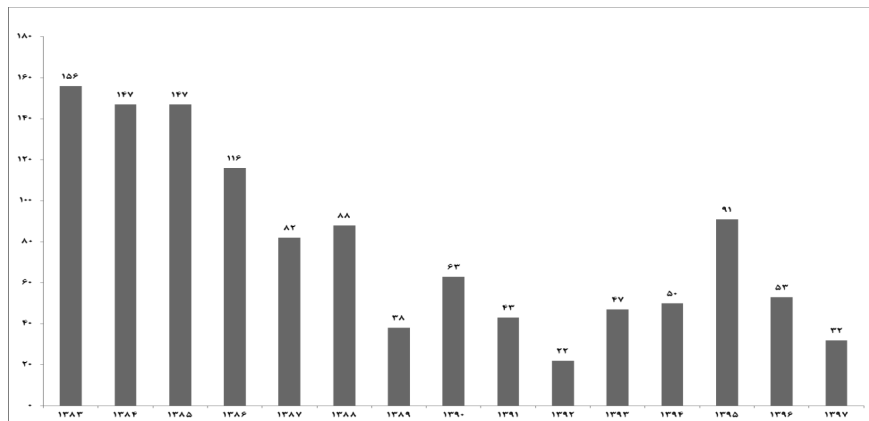
اصلی از قزاقستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در واردات از قزاقستان ۹۹ درصد است.

۲-۱۴-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان

تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳

در نمودار (۲-۲۸) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از

قزاقستان از ۱۵۶ در ۱۳۸۳ به ۳۲ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۲۸): تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۵- واردات ایران از قرقیزستان

واردات ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۴/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته و در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴/۶۴ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از قرقیزستان در سال ۱۳۹۴ برابر ۱/۷۰ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۸۶ برابر با ۱۹/۸۴ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از قرقیزستان از واردات ایران از جهان از ۰/۰۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

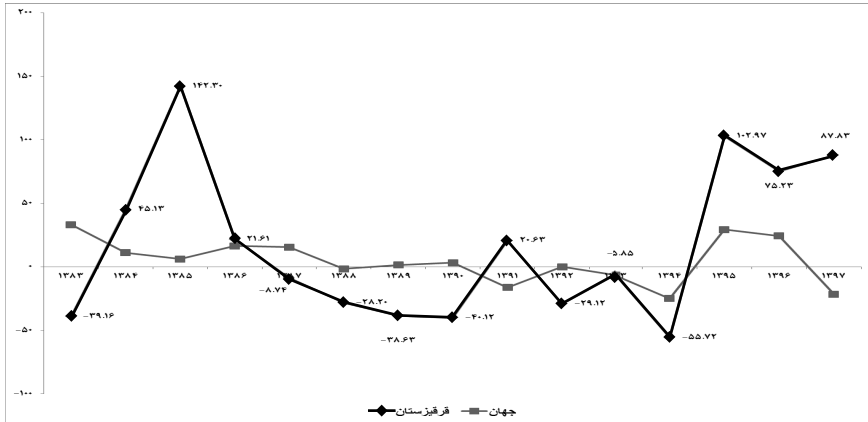
جدول (۲-۴۱): واردات ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		نرخ رشد واردات از		سهم قرقیزستان (درصد)
	قرقیزستان	جهان	قرقیزستان	جهان	
۱۳۸۳	۴/۶۴	۳۵۲۲۶	۰/۰۱	۳۳/۱۶	۰/۷۷
۱۳۸۴	۶/۷۳	۳۹۱۳۲	۰/۰۲	۴۵/۱۳	۱۲۹
۱۳۸۵	۱۶/۳۲	۴۱۵۴۴	۰/۰۴	۱۴۲/۳۰	۱۲۵
۱۳۸۶	۱۹/۸۴	۴۸۳۸۶	۰/۰۴	۲۱/۶۱	۱۲۶
۱۳۸۷	۱۸/۱۱	۵۵۸۳۰	۰/۰۳	-۸/۷۴	۱۲۷
۱۳۸۸	۱۳/۰۰	۵۴۸۹۰	۰/۰۲	-۲۸/۲۰	۰/۴۰
۱۳۸۹	۷/۹۸	۵۵۷۳۰	۰/۰۱	-۳۸/۶۳	۳/۷۲
۱۳۹۰	۴/۷۸	۵۷۴۸۸	۰/۰۱	-۴۰/۱۲	۱/۰۸
۱۳۹۱	۵/۷۶	۴۸۱۱۸	۰/۰۱	۲۰/۶۳	۱/۳۲
۱۳۹۲	۴/۰۸	۴۸۱۳۹	۰/۰۱	-۲۹/۱۲	۰/۷۰
۱۳۹۳	۳/۸۵	۴۴۹۸۸	۰/۰۱	-۵/۸۵	۰/۷۴
۱۳۹۴	۱/۷۰	۳۳۷۷۰	۰/۰۱	-۵۵/۷۲	۱/۳۱
۱۳۹۵	۳/۴۶	۴۳۶۸۴	۰/۰۱	۱۰۲/۹۷	۲/۰۹
۱۳۹۶	۶/۰۶	۵۴۳۰۲	۰/۰۱	۷۵/۲۳	۱/۳۱
۱۳۹۷	۱۱/۳۷	۴۲۶۱۲	۰/۰۳	۸۷/۸۳	۱/۹۱
متوسط دوره	۸/۵۱	۴۶۹۲۳	۰/۰۲	۱۶/۶۸	۴/۶۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالانه واردات ایران از جهان و واردات از قرقیزستان در نمودار

(۲-۲۹) نمایش داده شده است:

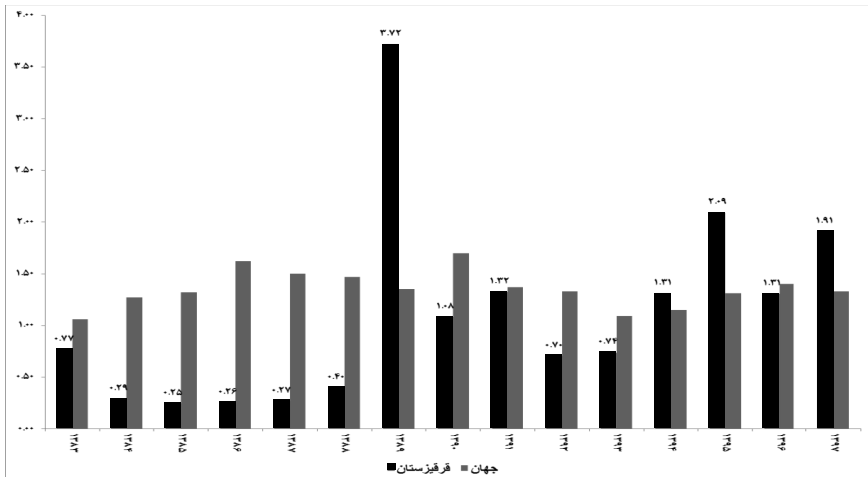
نمودار (۲-۲۹): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از قرقیزستان تقریباً هم‌جهتی وجود ندارد.

۲-۱۵-۱- قیمت واحد وارداتی از قرقیزستان

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قرقیزستان با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از قرقیزستان از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از قرقیزستان باشد (نمودار (۲-۳۰)).

نمودار (۲-۳۰): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از قرقیزستان از ۰/۷۷ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۱/۹۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۵-۲- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از قرقیزستان طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۴۲) ارائه شده است.

جدول (۲-۴۲): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

سال	پایین		پیشرفته		متوسط		منبع‌گرا		بدون تکنولوژی	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۱۶	۳/۳۶	۱/۱۲	۲۴/۱۱	۲/۷۲	۵۸/۵۶	۰/۳۱	۶/۵۸	۰/۳۴	۷/۳۹
۱۳۸۴	۰/۴۱	۶/۰۲	۱/۰۷	۱۵/۹۰	۱/۵۳	۲۲/۷۱	۳/۵۸	۵۳/۱۵	۰/۱۵	۲/۲۲
۱۳۸۵	۰/۲۷	۱/۶۳	۰/۷۲	۴/۳۹	۳/۳۰	۲۰/۲۰	۱۱/۶۰	۷۱/۱۰	۰/۴۴	۲/۶۸
۱۳۸۶	۰/۴۶	۲/۳۰	۵/۵۳	۲۷/۸۷	۲/۷۶	۱۳/۹۲	۱۰/۶۷	۵۳/۸۰	۰/۴۲	۲/۱۱
۱۳۸۷	۰/۵۸	۳/۱۸	۲/۶۷	۱۴/۷۳	۳/۲۸	۱۸/۱۱	۹/۹۷	۵۵/۰۷	۱/۶۱	۸/۹۰
۱۳۸۸	۰/۰۶	۰/۴۹	۱/۱۳	۸/۷۰	۲/۸۶	۲۲/۰۰	۴/۳۰	۳۳/۰۷	۴/۶۵	۳۵/۷۵
۱۳۸۹	۰/۰۵	۰/۶۵	۰/۱۱	۱/۳۷	۰/۶۶	۸/۲۸	۰/۱۵	۱/۸۶	۷/۰۱	۸۷/۸۴
۱۳۹۰	۰/۰۳	۰/۶۲	۰/۲۶	۵/۵۰	۳/۳۱	۶۹/۲۲	۰/۲۳	۴/۹۱	۰/۹۴	۱۹/۷۵
۱۳۹۱	۰/۰۷	۱/۲۷	۰/۶۸	۱۱/۸۴	۴/۲۵	۷۳/۷۷	۰/۷۲	۱۲/۵۷	۰/۰۳	۰/۵۵
۱۳۹۲	۰/۰۹	۲/۲۴	۰/۳۲	۷/۸۲	۲/۵۷	۶۲/۹۸	۱/۰۷	۲۶/۲۱	۰/۰۳	۰/۷۵
۱۳۹۳	۰/۰۱	۰/۱۷	۰/۸۸	۲۲/۹۸	۱/۵۶	۴۰/۶۲	۱/۲۵	۳۲/۴۰	۰/۱۵	۳/۸۳
۱۳۹۴	۰/۰۵	۲/۹۸	۰/۵۴	۳۱/۹۳	۰/۹۱	۵۳/۵۷	۰/۰۳	۱/۵۷	۰/۱۷	۹/۹۵
۱۳۹۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۲۱	۳۵/۱۱	۰/۳۲	۹/۳۵	۱/۹۲	۵۵/۵۴
۱۳۹۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۳	۰/۴۹	۰/۰۱	۰/۱۵	۶/۰۲	۹۹/۳۶
۱۳۹۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۰۹	۱۱/۳۶	۹۹/۸۴
متوسط	۰/۱۵	۱/۶۶	۱/۰۰	۱۱/۸۱	۲/۰۶	۳۳/۳۱	۲/۹۵	۲۴/۱۳	۲/۳۵	۲۹/۱۰

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از قرقیزستان کالاهای با تکنولوژی متوسط است که متوسط سهم آن برابر ۳۳/۳۱ درصد و کمترین سهم کالاهای وارداتی نیز با ۱/۶۶ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، طی دوره مورد بررسی به میزان واردات کالاهای بدون تکنولوژی افزوده شده و از ۰/۳۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۵-۳- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۴۳) ارائه شده است.

جدول (۲-۴۳): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۴۶	۹/۸۹	۰/۴۳	۹/۱۷	۱/۱۲	۲۴/۰۷	۲/۶۴	۵۶/۸۷
۱۳۸۴	۳/۷۱	۵۵/۰۵	۰/۴۶	۶/۸۱	۱/۰۹	۱۶/۱۴	۱/۴۸	۲۲/۰۰
۱۳۸۵	۱۰/۸۴	۶۶/۴۵	۱/۹۹	۱۲/۲۱	۰/۶۶	۴/۰۷	۲/۸۲	۱۷/۲۷
۱۳۸۶	۱۶/۰۵	۸۰/۸۸	۱/۱۴	۵/۷۵	۰/۰۹	۰/۴۷	۲/۵۶	۱۲/۹۰
۱۳۸۷	۱۲/۵۴	۶۹/۲۶	۳/۱۱	۱۷/۱۶	۰/۰۴	۰/۲۵	۲/۴۱	۱۳/۳۴
۱۳۸۸	۸/۳۶	۶۴/۳۳	۲/۰۱	۱۵/۴۵	۰/۱۳	۱/۰۱	۲/۵۰	۱۹/۲۲
۱۳۸۹	۷/۲۸	۹۱/۳۱	۰/۰۳	۰/۴۱	۰/۰۴	۰/۴۵	۰/۶۲	۷/۸۳
۱۳۹۰	۱/۲۹	۲۶/۹۵	۰/۲۷	۵/۶۵	۰/۰۱	۰/۲۲	۳/۲۱	۶۷/۱۸
۱۳۹۱	۱/۳۹	۲۴/۲۰	۰/۵۴	۹/۳۳	۰/۰۳	۰/۵۳	۳/۸۰	۶۵/۹۳
۱۳۹۲	۱/۲۹	۳۱/۵۲	۲/۵۷	۶۳/۰۳	۰/۰۶	۱/۵۴	۰/۱۶	۳/۹۱
۱۳۹۳	۲/۰۵	۵۳/۲۶	۱/۵۸	۴۱/۱۷	۰/۱۱	۲/۹۶	۰/۱۰	۲/۶۰
۱۳۹۴	۰/۲۴	۱۴/۱۴	۰/۲۵	۱۴/۴۱	۰/۳۳	۱۹/۳۷	۰/۸۹	۵۲/۰۸
۱۳۹۵	۱/۰۲	۲۹/۶۳	۱/۱۶	۳۳/۵۳	۰/۰۶	۱/۷۴	۱/۲۱	۳۵/۱۱
۱۳۹۶	۱/۲۳	۲۰/۳۱	۴/۷۹	۷۹/۱۰	۰/۰۱	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۴۹
۱۳۹۷	۶/۷۷	۵۹/۵۲	۴/۵۹	۴۰/۳۴	۰/۲۷	۵/۲۱	۰/۰۱	۰/۰۸
متوسط	۴/۹۷	۴۶/۴۵	۱/۶۶	۲۳/۵۷	۱/۱۲	۲۴/۰۷	۱/۶۳	۲۵/۱۲

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از قرقیزستان، کالاهای اولیه بوده است که از ۰/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶/۷۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۲۳/۵۷ درصد مربوط به کالاهای واسطه‌ای است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۲/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۰۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۱۵-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قرقیزستان

اقلام عمده وارداتی ایران از قرقیزستان بر حسب کدهای دورقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۷ گروه کالایی و سهم آنها در واردات ایران از قرقیزستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۴۴)).

جدول (۲-۴۴): واردات عمده ایران از قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۲	گوشت و احشاء خوراکی	۶/۳۹	۵۶/۱۴
۲	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴/۶۴	۴۰/۷۶
۳	۵۲	پنبه	۰/۲۲	۱/۹۶
۴	۱۰	غلات	۰/۱۲	۱/۰۲
۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۰۱	۰/۰۸
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۰/۰۱	۰/۰۶
۷	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۰/۰۰	۰/۰۳
		مجموع	۱۱/۳۷	۱۰۰/۰۰

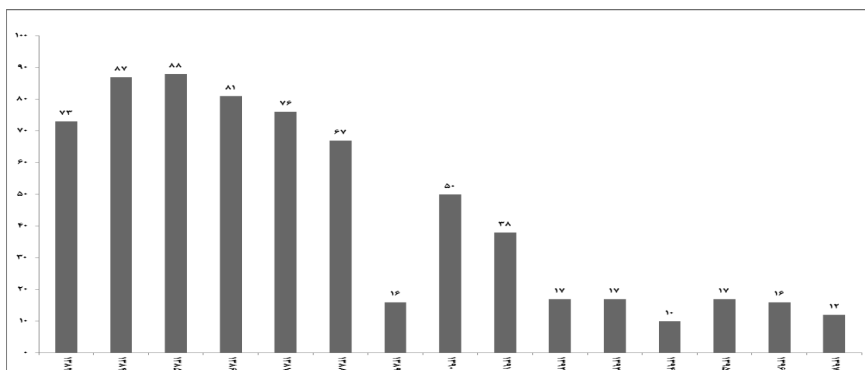
ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۴۴) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ گوشت، سبزیجات و پنبه از واردات

اصلی از قرقیزستان هستند، سهم ۷ گروه کالایی اول در واردات از قرقیزستان ۱۰۰ درصد است.

۲-۱۵-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان

تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان بر حسب کدهای شش‌رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۳۱) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از قرقیزستان از ۱۵۶ در ۱۳۸۳ به ۳۲ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۳۱): تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۶- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به تجزیه و تحلیل تجارت (واردات و واردات) ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، ارمنستان، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته شد. صادرات به تفکیک کل صادرات، قیمت واحد صادراتی، صادرات بر حسب نوع تکنولوژی (تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منیع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی)، صادرات کالا بر حسب نوع مصرف (کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای)، صادرات اقلام عمده گروه کالایی، تعداد اقلام صادراتی بر حسب کدهای شش‌رقمی HS و مقایسه نرخ رشد صادرات از هر کدام از کشورها با نرخ رشد صادرات به جهان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. واردات به تفکیک کل واردات، قیمت واحد وارداتی، واردات بر حسب نوع تکنولوژی (تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منیع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی)، واردات کالا بر حسب نوع مصرف (کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای)، واردات اقلام عمده گروه کالایی، تعداد اقلام وارداتی بر حسب کدهای شش‌رقمی HS کالاها و مقایسه نرخ رشد واردات از هر کدام کشورها با نرخ رشد واردات از جهان پرداخته شده است.

صادرات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۱۸-۲۰۱۴ با نرخ برابر با ۳/۴۰ درصد کاهش یافته است. صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ افزایش بوده و نرخ رشد سالانه‌ای برابر ۷/۴۶ درصد را تجربه نموده است، صادرات ایران در این دوره دارای نوسان‌هایی بوده است. صادرات ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بیشتر از سایر کشورهای عضو اتحادیه بوده است.

بیشترین صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کالاهای بدون تکنولوژی و یا دارای تکنولوژی پایین بوده است که منجر شده قیمت واحد این‌گونه کالا پایین باشد و برای کشور ایران درآمد کمتری را به دست دهد.

واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ دارای روند افزایشی بوده است و در این دوره حدود ۴۷ درصد رشد را تجربه نموده است. عمده واردات ایران از کشورهای عضو این اتحادیه کالاهای بدون تکنولوژی و یا کالاهای اولیه

بوده است تعداد اقلام وارداتی و صادراتی ایران حتی در سطح کدهای شش‌رقمی HS چندان مورد توجه نیست.

در نهایت می‌توان گفت تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای تغییراتی است، به طور متوسط بیشترین تجارت ایران به روسیه است و کمترین تجارت ایران نیز به قرقیزستان مربوط می‌شود.

فصل سوم: تجزیه و تحلیل وضعیت اقتصادی، تجاری و سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۳-۱- مقدمه

کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای ویژگی‌های مشترک در زمینه‌های سیاسی اداری، نظام اقتصادی و بافت اجتماعی فرهنگی هستند. ساختار این کشورها، میراث نظام واحدی از اتحاد جماهیر شوروی سابق است که با وجود آزادسازی اقتصادی و تجاری، وجوه مشترک نظام اداری سابق این کشورها بر قراردادهای اتحادیه‌های اقتصادی و تجاری منطقه‌ای سایه افکنده است. زبان و فرهنگ مصرف مشترک این کشورها یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های بازار این کشورها است که از یک سو آمریکا، اروپا، ژاپن و کره جنوبی و از سوی دیگر ترکیه، چین و هند به اهمیت آن واقف هستند و به صورت گام به گام، بازارهای مهم این کشورها را یکی پس از دیگری تسخیر می‌کنند و سهم خود را از اقتصاد و تجارت بهبود می‌بخشند. ایران علی‌رغم دستاوردهای مهم در بخش صادرات کالا، خدمات فنی و مهندسی، انرژی، حمل و نقل و ترانزیت به این کشورها داشته است، متأسفانه این دستاوردها با مزیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل ایران متناسب نبوده است. بهبود و گسترش روابط همه جانبه به ویژه اقتصادی و تجاری با این کشورها نیازمند شناخت وضعیت این کشورها در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و ... است.

هدف از این فصل بررسی وضعیت اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و چشم انداز اقتصادی این کشورها در سال‌های آتی است.

۳-۲- وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در این قسمت شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۰-۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. در

خصوص وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بعضاً مطالعاتی صورت گرفته است که اکثر این مطالعات قدیمی بوده و تحولات اخیر این کشورها به‌ویژه در حوزه اقتصادی را در بر نمی‌گیرند که در ادامه قصد داریم این مباحث را با آخرین آمار و اطلاعات در دسترس مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم.

۳-۳- بررسی وضعیت اقتصادی کشورها

۳-۳-۱- ارمنستان

جمهوری ارمنستان در قفقاز جنوبی در میان دریای سیاه و دریای خزر واقع شده است. این کشور از نظر وسعت کوچک‌ترین جمهوری اتحاد جماهیر شوروی سابق محسوب می‌شد که همسایگان آن در غرب؛ ترکیه، در شمال؛ گرجستان، در شرق؛ جمهوری آذربایجان و در جنوب؛ ایران و ناحیه خودگردان نخجوان هستند. این کشور کوهستانی است و در شمال فلات ایران، در غرب فلات ارمنستان و جنوب سلسله جبال قفقاز واقع شده است. ارتفاع ارمنستان از سطح دریا ۵۹۰۰ پا (۱۸۰۰ متر) است و تنها کمتر از ۱۰٪ سرزمین ارمنستان ارتفاع کمتر ۳۳۰۰ پا دارند. نکته مهم در مورد ارمنستان عدم دسترسی این کشور به آب‌های آزاد است، مهم‌ترین دریاچه ارمنستان دریاچه سوان، در شرق این کشور واقع شده است و نقش بسیار مهمی در اکوسیستم منطقه ایفا می‌کند که یکی از مرتفع‌ترین دریاچه‌های آب شیرین جهان است. پایتخت ارمنستان شهر ایروان است که بیش از یک سوم کل جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد. از دیگر شهرهای مهم ارمنستان می‌توان به شهر گیومری (لنیناکان)، آبویان، آخوریان، آنادزور (کیروواکان)، آماسیا، مارالیک، آپاران، تساخکاهوویت، آرتاشات، آشتاراک و اجمیادزین اشاره کرد.

بعد از استقلال در سال ۱۹۹۱ سیاست‌گذاران ارمنستان گذر از اقتصاد دولتی به اقتصاد بازار را در دستور کار خود قرار دادند به طوری که این کشور طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۵ با انجام اصلاحات اقتصادی به‌ویژه آزادسازی تجارت و قیمت‌ها، رشد اقتصادی ۴/۵ درصد را تجربه کرد. در این دوره بیشتر بنگاه‌های کوچک و متوسط به بخش خصوصی واگذار شد و مداخلات دولت در اقتصاد کاهش یافت که بر

همین اساس این کشور موفق شد وضعیت اقتصادی خود را با ثبات نماید و نرخ تورم را کنترل نماید. از سال ۲۰۰۰ به بعد این کشور اصلاحات اقتصادی را ادامه داد و با تقویت واسطه‌گری مالی، ارائه خدمات عمومی به مردم را بهبود بخشید.

جدول (۳-۱) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی ارمنستان را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۹۲۶۰ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۱۳۰۰۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۱۱۰۶۲ میلیون دلار است. نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی از ۲/۲۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۵/۲۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۴/۱۲ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۳۲۱۸ دلار در ۲۰۱۰ به ۴۴۰۷ دلار در ۲۰۱۸ رسیده است و متوسط آن در این دوره ۳۷۹۶ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۲/۵۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۴/۹۵ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و متوسط آن در دوره مورد بررسی برابر با ۳/۸۷ درصد بوده که البته در این دوره نوسان‌هایی نیز داشته است.

سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۱۷/۹۱ درصد در ۲۰۱۳ به ۱۴/۹۹ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهم آن در همین دوره برابر ۱۷/۱۷ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۲۷/۸۳ درصد در ۲۰۱۲ به ۲۴/۹۸ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط آن در همین دوره برابر ۲۵/۹۸ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۹/۴۲ درصد در ۲۰۱۲ به ۱۱/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سهم متوسط سالانه آن در همین دوره برابر ۱۰/۰۳ درصد بوده است. سهم درآمد نفت در تولید ناخالص داخلی ارمنستان در این برابر صفر بوده است.

سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۴۵/۳۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۲/۸۹ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۴۷/۰۴ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۲۰/۸۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۷/۵۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۲۹/۶۴ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۵۱/۷۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۹/۳۲ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۵۲/۳۸ درصد است.

نرخ تورم از ۸/۱۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۵۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که

متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۳/۶۶ درصد است.

جمعیت از ۲۸۷۷ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۲۹۵۲ هزار نفر ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن

در همین دوره برابر با ۲۹۱۲ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۰/۳۷- درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۲۴

درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۰/۲۴ درصد بوده است.

جدول (۱-۳): شاخص‌های اقتصاد کلان ارمنستان در ۲۰۱۰-۱۸

متغیر	واحد	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)	میلیون دلار	۹۲۶۰	۹۶۹۶	۱۰۳۹۴	۱۰۷۳۷	۱۱۱۲۳	۱۱۴۷۹	۱۱۵۰۲	۱۲۳۶۵	۱۳۰۰۸	۱۱۰۶۲
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	درصد	۲/۲۰	۴/۷۰	۷/۲۰	۳/۳۰	۳/۶۰	۳/۲۰	۰/۲۰	۷/۵۰	۵/۲۰	۴/۱۲
تولید ناخالص داخلی سرانه	دلار	۳۲۱۸	۳۳۷۱	۳۶۰۴	۳۷۰۵	۳۸۱۹	۳۹۲۴	۳۹۱۷	۴۱۹۹	۴۴۰۷	۳۷۹۶
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه	درصد	۲/۵۸	۴/۷۳	۶/۹۱	۲/۸۲	۳/۰۷	۲/۷۴	-۰/۱۶	۷/۱۸	۴/۹۵	۳/۸۷
سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی	درصد	//	//	//	۱۷/۹۱	۱۸/۴۳	۱۸/۰۷	۱۷/۲۲	۱۶/۳۹	۱۴/۹۹	۱۷/۱۷
سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی	درصد	//	//	۲۷/۸۳	۲۶/۷۱	۲۵/۲۷	۲۵/۷۱	۲۵/۵۸	۲۵/۸۱	۲۴/۹۸	۲۵/۹۸
سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی	درصد	//	//	۹/۴۲	۹/۶۸	۹/۶۷	۹/۲۱	۱۰/۲۸	۱۰/۶۳	۱۱/۳۱	۱۰/۰۳
سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴۵/۳۲	۴۷/۳۵	۴۸/۴۰	۴۸/۲۰	۴۷/۰۵	۴۱/۸۷	۴۲/۷۷	۴۹/۵۰	۵۲/۸۹	۴۷/۰۴
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۰/۸۳	۲۳/۷۶	۲۷/۵۷	۲۸/۳۶	۲۵/۵۷	۲۹/۷۳	۳۳/۱۵	۳۷/۳۳	۳۷/۵۱	۲۹/۶۴
سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی	درصد	۵۱/۷۷	۵۴/۰۲	۵۳/۱۲	۵۳/۵۶	۵۰/۹۹	۴۴/۷۶	۴۸/۰۳	۵۵/۸۱	۵۹/۳۲	۵۲/۳۸
نرخ تورم	درصد	۸/۱۸	۷/۶۵	۲/۵۶	۵/۷۹	۲/۹۸	۳/۷۳	-۱/۴۰	۰/۹۷	۲/۵۲	۳/۶۶
جمعیت	هزار نفر	۲۸۷۷	۲۸۷۷	۲۸۸۴	۲۸۹۸	۲۹۱۲	۲۹۲۶	۲۹۳۶	۲۹۴۵	۲۹۵۲	۲۹۱۲
نرخ رشد جمعیت	درصد	-۰/۳۷	-۰/۰۳	۰/۲۷	۰/۴۶	۰/۵۱	۰/۴۵	۰/۳۶	۰/۲۹	۰/۲۴	۰/۲۴
مساحت	کیلومتر مربع	۲۸۴۷۰									

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۲- بلاروس

جمهوری بلاروس یکی از کشورهای اروپای شرقی است که پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۰ تشکیل شد و تا پیش از آن جزء شوروی سابق بود. بلاروس از شمال و شرق با روسیه، از جنوب با اوکراین، از غرب با لهستان و از شمال با لتونی و لیتوانی همسایه است و پایتخت آن شهر مینسک است. بلاروس به دریا راه ندارد و تقریباً پست (کم ارتفاع) و شامل نواحی گسترده‌ای از سرزمین‌های باتلاقی (تالابی) است. آب‌وهوای بلاروس از زمستان‌های بسیار سرد تا تابستان‌های خنک و بارانی در نوسان است. منابع طبیعی بلاروس شامل؛ ذخایر زغال سنگ، اندکی نفت خام، گاز طبیعی، گرانیت، دولومیت، سنگ آهک، خاک رسوبی، گل سفید، ماسه، شن و خاک رس است.

اکثریت جمعیت بلاروس، بلاروس‌های بومی هستند که ۸۲ درصد کل جمعیت این کشور را شامل می‌شوند. زبان‌های رایج در بلاروس زبان روسی و بلاروسی است که هر دو از زبان‌های رسمی بلاروس هستند.

بلاروس کشوری صنعتی است و وابستگی بالایی به انرژی و مواد خام دارد که روسیه به عنوان یک شریک تجاری عمده با این کشور ارتباط دارد. رشد سریع قیمت انرژی مشکلات زیادی برای ثبات اقتصاد کلان این کشور پدید آورده به طوری که این کشور به دنبال کاهش وابستگی خود به انرژی است. بلاروس پل ارتباطی بین اروپا و روسیه است که موقعیت استراتژیکی برای خود ایجاد کرده است، اقتصاد بلاروس هنوز ویژگی‌های اقتصاد بسته و دولتی را دارد. دولت کنترل عوامل تولید، اتخاذ تصمیمات اقتصادی برای بنگاه‌ها، وضع مالیات‌های سنگین برای بنگاه‌ها، کمک به شرکت‌های سنتی تولید کالا و خدمات برای ایجاد اشتغال در قالب صندوق‌های حمایتی را در دستور کار خود دارد.

جدول (۲-۳) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی بلاروس را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۵۸۶۶۵ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۶۳۹۷۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته و متوسط آن در این دوره برابر با ۶۲۲۳۹ میلیون دلار است. نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی از ۷/۸۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۵۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و که متوسط

آن در همین دوره برابر با ۱/۸۷ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۶۱۸۱ دلار در ۲۰۱۰ به ۶۷۴۴ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته و متوسط آن در این ۶۵۶۴ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۷/۹۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۱۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط آن در این برابر با ۱/۹۰ درصد بوده که در این دوره نوسان‌هایی داشته است.

سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۸/۱۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۷/۵۷ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهم آن در همین دوره برابر ۷/۵۳ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۳۶/۹۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۱/۳۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط آن در همین دوره برابر ۳۴/۱۵ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۲۱/۹۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۱/۴۷ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سهم متوسط سالانه آن در همین دوره برابر ۲۲/۲۴ درصد بوده است. سهم درآمد نفت سهم بخش نفت از تولید ناخالص داخلی از ۰/۸۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۵۲ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سهم آن در همین دوره برابر ۰/۷۷ درصد است.

سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۶۲/۹۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۶۹/۱۴ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۶۵/۵۹ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۵۰/۱۱ درصد در ۲۰۱۰ به ۷۰/۲۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۶۴/۲۴ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۱۰۲/۵۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۲۰/۸۶ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۱۱۴/۷۸ درصد است.

نرخ تورم از ۱۱۳/۰۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۳۹/۳۴ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۱۲۹/۸۳ درصد است.

جمعیت از ۹۴۹۱ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۹۴۸۵ هزار نفر ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۹۴۸۳ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۰/۱۷- درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۱۴- درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۰/۰۳- درصد بوده است.

جدول (۳-۲): شاخص های اقتصاد کلان بلاروس در ۲۰۱۸-۲۰۱۰

متغیر	واحد	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)	میلیون دلار	۵۸۶۶۵	۶۱۸۲۱	۶۲۸۶۴	۶۳۴۹۴	۶۴۵۹۰	۶۲۱۱۷	۶۰۵۴۸	۶۲۰۸۱	۶۳۹۷۴	۶۲۲۳۹
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	درصد	۷/۸۰	۵/۳۸	۱/۶۹	۱/۰۰	۱/۷۳	-۳/۸۳	-۲/۵۳	۲/۵۳	۳/۰۵	۱/۸۷
تولید ناخالص داخلی سرانه	دلار	۶۱۸۱	۶۵۲۶	۶۶۴۲	۶۷۰۸	۶۸۱۷	۶۵۴۶	۶۳۷۲	۶۵۳۶	۶۷۴۴	۶۵۶۴
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه	درصد	۷/۹۸	۵/۵۷	۱/۷۸	۰/۹۹	۱/۶۳	-۲/۹۸	-۲/۶۵	۲/۵۷	۳/۱۹	۱/۹۰
سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی	درصد	۸/۱۳	۸/۶۷	۸/۰۰	۸/۱۳	۶/۸۱	۷/۳۰	۶/۲۸	۶/۹۰	۷/۵۷	۷/۵۳
سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۳۶/۹۸	۳۶/۰۹	۳۶/۲۸	۳۵/۹۰	۳۵/۳۸	۳۲/۶۹	۳۰/۹۶	۳۱/۵۵	۳۱/۴۹	۳۴/۱۵
سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۱/۹۶	۲۶/۴۲	۲۴/۷۸	۲۲/۰۰	۲۱/۰۹	۲۰/۶۴	۲۰/۱۵	۲۱/۶۳	۲۱/۴۷	۲۲/۲۴
سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۰/۸۷	۱/۲۵	۱/۱۳	۰/۸۷	۰/۷۴	۰/۴۲	۰/۳۸	۰/۵۲	//	۰/۷۷
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۶۲/۹۶	۷۹/۵۱	۷۴/۳۱	۶۱/۴۸	۵۵/۷۱	۵۷/۹۰	۶۲/۷۰	۶۶/۵۸	۶۹/۱۴	۶۵/۵۹
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۵۰/۱۱	۷۸/۴۷	۷۸/۷۸	۵۸/۳۳	۵۴/۹۴	۵۸/۰۱	۶۲/۵۱	۶۶/۷۹	۷۰/۲۰	۶۴/۲۴
سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۰۲/۵۶	۱۴۱/۱۶	۱۴۰/۷۷	۱۰۶/۲۲	۹۷/۳۷	۱۰۰/۸۸	۱۰۷/۱۸	۱۱۵/۹۹	۱۲۰/۸۶	۱۱۴/۷۸
نرخ تورم	درصد	۱۱۳/۰۷	۱۵۷/۹۷	۱۵۳/۰۹	۱۱۹/۸۲	۱۱۰/۶۵	۱۱۵/۹۱	۱۲۵/۲۱	۱۳۳/۳۷	۱۳۹/۳۴	۱۲۹/۸۳
جمعیت	هزار نفر	۹۴۹۱	۹۴۷۳	۹۴۶۴	۹۴۶۶	۹۴۷۵	۹۴۹۰	۹۵۰۲	۹۴۹۸	۹۴۸۵	۹۴۸۳
نرخ رشد جمعیت	درصد	-۰/۱۷	-۰/۱۸	-۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۰۹	۰/۱۶	۰/۱۳	-۰/۰۳	-۰/۱۴	-۰/۰۳
مساحت	کیلومتر مربع	۲۰۲۹۰۰									

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۳- روسیه

روسیه بزرگ‌ترین کشور جهان است که حدود ۱۱/۵ درصد خشکی‌های زمین را شامل می‌شود. این کشور به دو بخش اروپایی و آسیایی تقسیم شده که سلسله

کوه‌های اورال آنها را از یکدیگر جدا کرده است. روسیه از شمال به اقیانوس منجمد شمالی، دریای سفید، خلیج پچوا، دریای کارا، دریای بارتس، دریای لاپتف، دریای سیبری شرقی، دریای چوکچی و فنلاند و نروژ، از غرب با دریای بالتیک و خلیج فنلاند، استونی، لتونی، لهستان، بلاروس و اوکراین، مرز مشترک دارد. از جنوب با دریای سیاه، گرجستان، آذربایجان، دریای خزر با قزاقستان همسایه است. از شرق نیز با چین، مغولستان، کره شمالی، دریای ژاپن و اقیانوس آرام هم مرز است.

آب‌وهوای روسیه به علت وسعت زیاد، در نقاط مختلف متفاوت بوده و در زمستان و تابستان دارای اختلاف دمای بسیار زیادی است. در بخشی از نواحی سیبری، دمای متوسط در زمستان، ۵۰ درجه سانتیگراد زیر صفر است. مناطق مرکزی روسیه، دارای ویژگی‌های آب‌وهوایی اروپای شرقی و مرکزی است. در مجموع روسیه از سه نوع آب‌وهوای سرد و خشک در مناطق شمالی، معتدل و نیمه مرطوب در نواحی جنوب غربی و معتدل و خشک در نواحی جنوب شرقی برخوردار است.

روسیه دارای بزرگ‌ترین ذخایر گازی، دومین ذخایر ذغال سنگ و هشتمین ذخایر نفتی در جهان است، حدود ۴۶ درصد از تولید برق در این کشور از بخش گاز تامین می‌شود. شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی بیش از ۲۸ میلیارد دلار در بازار انرژی روسیه سرمایه‌گذاری نموده‌اند که توسعه بخش انرژی این کشور منجر به تقاضای فزاینده برای تکنولوژی‌های جدید است. جدول (۳-۳) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی روسیه را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۱۵۲۴۹۱۷ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۱۷۲۲۱۹۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۱۶۴۹۹۹۱ میلیون دلار است. نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی از ۴/۵۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۲۵ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۱/۸۸ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۱۰۶۷۵ دلار در ۲۰۱۰ به ۱۱۷۲۹ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این ۱۱۳۷۵ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی

سرانه از ۴/۴۵ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۲۶ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط آن در این برابر با ۱/۵۷ درصد بوده است که در این دوره نوسان‌هایی داشته است. سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۴/۰۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۵۵ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهمی آن در همین دوره برابر ۳/۵۳ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۳۰/۰۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۲/۰۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط آن در همین دوره برابر ۲۹/۶۳ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۱۲/۸۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۲/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و سهم متوسط سالانه آن در همین دوره برابر ۱۲/۰۰ درصد بوده است. سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی از ۹/۹۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۶/۴۳ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سهمی آن در همین دوره برابر ۸/۴۳ درصد است.

سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۲۱/۱۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۰/۷۷ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۲۰/۵۶ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی داخلی از ۲۹/۲۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۰/۷۴ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۲۷/۵۸ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۴۲/۵۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۴۱/۸۱ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۳۹/۴۴ درصد است.

نرخ تورم از ۵۰/۳۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۱/۵۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۴۸/۱۴ درصد است.

جمعیت از ۱۴۲۸۴۹ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۱۴۴۴۷۸ هزار نفر ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۱۴۳۷۵۰ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۰/۰۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۰۱- درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۰/۱۳ درصد بوده است.

جدول (۳-۳): شاخص های اقتصاد کلان روسیه در ۱۸-۲۰۱۰

متغیر	واحد	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)	میلیون دلار	۱۵۲۴۹۱۷	۱۵۹۰۴۸۹	۱۶۴۹۳۳۸	۱۶۷۹۰۲۶	۱۶۹۰۷۸۰	۱۶۵۱۷۶۱	۱۶۵۷۲۰۰	۱۶۸۴۲۱۶	۱۷۲۲۱۹۲	۱۶۴۹۹۹۱
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	درصد	۴/۵۰	۴/۳۰	۳/۷۰	۱/۸۰	۰/۷۰	-۲/۳۱	۰/۳۳	۱/۶۳	۲/۲۵	۱/۸۸
تولید ناخالص داخلی سرانه	دلار	۱۰۶۷۵	۱۱۱۲۵	۱۱۵۱۸	۱۱۷۰۰	۱۱۵۷۳	۱۱۲۸۲	۱۱۲۹۸	۱۱۴۷۰	۱۱۷۲۹	۱۱۳۷۵
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه	درصد	۴/۴۵	۴/۲۲	۳/۵۳	۱/۵۸	-۱/۰۸	-۲/۵۲	۰/۱۵	۱/۵۲	۲/۲۶	۱/۵۷
سهام بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴/۰۸	۳/۳۴	۳/۳۹	۳/۲۰	۳/۱۶	۳/۳۶	۳/۸۷	۳/۸۵	۳/۵۵	۳/۵۳
سهام بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۳۰/۰۰	۲۹/۲۶	۲۹/۲۶	۲۸/۲۱	۲۸/۰۷	۲۹/۸۹	۲۹/۴۶	۳۰/۴۷	۳۲/۰۷	۲۹/۶۳
سهام صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۲/۸۲	۱۱/۵۸	۱۱/۸۰	۱۱/۳۲	۱۱/۴۸	۱۲/۴۸	۱۲/۰۱	۱۲/۲۲	۱۲/۳۱	۱۲/۰۰
سهام درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۹/۹۴	۱۱/۳۷	۱۰/۳۳	۹/۰۸	۹/۱۹	۵/۹۳	۵/۱۶	۶/۴۳	//	۸/۴۳
سهام واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۱/۱۴	۱۹/۹۲	۲۰/۲۳	۲۰/۴۰	۲۰/۶۸	۲۰/۶۴	۲۰/۵۷	۲۰/۷۱	۲۰/۷۷	۲۰/۵۶
سهام صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۹/۲۲	۲۷/۹۸	۲۶/۸۸	۲۵/۷۹	۲۷/۱۰	۲۸/۷۱	۲۵/۷۴	۲۶/۰۵	۳۰/۷۴	۲۷/۵۸
سهام تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴۲/۵۸	۴۱/۲۳	۳۹/۱۲	۳۷/۵۷	۳۹/۰۶	۳۹/۱۹	۳۶/۸۹	۳۷/۴۸	۴۱/۸۱	۳۹/۴۴
نرخ تورم	درصد	۵۰/۳۶	۳۷/۹۰	۴۷/۱۱	۴۶/۱۹	۴۷/۷۸	۴۹/۳۵	۴۶/۳۰	۴۶/۷۶	۵۱/۵۱	۴۸/۱۴
جمعیت	هزار نفر	۱۴۲۸۴۹	۱۴۲۹۶۱	۱۴۳۲۰۲	۱۴۳۵۰۷	۱۴۳۸۲۰	۱۴۴۰۹۷	۱۴۴۳۴۲	۱۴۴۴۹۷	۱۴۴۴۷۸	۱۴۳۷۵۰
نرخ رشد جمعیت	درصد	۰/۰۴	۰/۰۸	۰/۱۷	۰/۲۱	۰/۲۲	۰/۱۹	۰/۱۷	۰/۱۱	-۰/۰۱	۰/۱۳
مساحت	کیلومتر مربع	۱۶۳۷۶۸۷۰									

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۴- قزاقستان

جمهوری قزاقستان مساحتی برابر با ۲۷۱۷ هزار کیلومتر مربع دارد که از این لحاظ وسیع‌ترین جمهوری آسیای مرکزی و دومین جمهوری بزرگ شوروی سابق پس از روسیه است. این کشور از شمال با روسیه از جنوب با ازبکستان و ترکمنستان و قرقیزستان و از شرق با چین مرز مشترک دارد و دریای خزر در غرب و دریاچه آرال در مرز این کشور با ازبکستان قرار گرفته است.

بندر آکتانوب با توجه به موقعیت استقرار صنایع نفت، پتروشیمی، شیلات و نیروگاه اتمی از مهم‌ترین مراکز صنعتی قزاقستان به شمار می‌رود که ذخایر غنی نفت و اورانیوم بر اهمیت این بندر افزوده است و از بندرگاه این شهر جهت حمل نفت خام و مواد معدنی استفاده می‌شود؛ کشتی‌ها و تانکرها تا ظرفیت پنج هزار تن قادر به پهلو گرفتن در این بندر هستند. از دیگر بنادر مهم این کشور می‌توان به بندر گوریف، بندر یارعلی‌یف، بندر آق‌سو اشاره نمود. بعد از استقلال در سال ۱۹۹۱، قزاقستان اصلاحاتی را برای گذر اقتصاد از دولتی به اقتصاد بازار شروع نمود. از جمله می‌توان به آزادسازی قیمت‌ها و خصوصی‌سازی بنگاه‌های کوچک و متوسط، ایجاد محیطی مناسب برای فعالیت کسب‌وکارها، انجام اصلاحات در بخش بانکداری و خصوصی‌سازی بخشی از صنعت برق اشاره کرد. همچنین این کشور به دلیل مزیت‌های فراوان در صنایع نفت و مواد معدنی با اصلاحاتی در قوانین جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، سعی نمود آن را به سمت صنایع فوق‌هدایت کند. تاسیس صندوق ملی برای پس‌انداز بخشی از درآمدهای نفت و گاز از دیگر اقدامات این دولت به شمار می‌رود.

جدول (۳-۴) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی قزاقستان را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۱۴۸۰۴۷ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۲۰۴۰۶۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۱۷۸۷۸۲ میلیون دلار است. نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی از ۷/۳۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۴/۱۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۴/۴۷ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۹۰۷۰ دلار در ۲۰۱۰ به ۱۱۱۶۶ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این

۱۰۳۱۶ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۵/۷۹ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۷۴ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط آن در این برابر با ۳/۰۰ درصد بوده است که در این دوره نوسان‌هایی داشته است.

سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۶/۱۵ درصد در ۲۰۱۳ به ۴/۳۶ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهم آن در این دوره برابر ۴/۷۱ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۴۰/۶۰ درصد در ۲۰۱۲ به ۳۴/۰۷ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سهم آن در این دوره برابر ۳۴/۴۷ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۱۱/۳۲ درصد در ۲۰۱۲ به ۱۱/۶۳ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سهم متوسط سالانه آن در همین دوره برابر ۱۰/۹۹ درصد بوده است. سهم درآمد نفت در تولید ناخالص داخلی از ۱۶/۶۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۰/۱۹ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سهم آن در این دوره برابر ۱۳/۱۶ درصد است.

سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۲۹/۸۹ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۶/۲۶ درصد در ۲۰۱۷ رسیده که متوسط سالانه آن در این دوره برابر با ۲۷/۲۳ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۴۴/۲۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۶/۳۴ درصد در ۲۰۱۷ رسیده که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۳۸/۴۴ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۶۱/۵۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۴/۸۲ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالانه آن در این دوره برابر با ۵۴/۳۱ درصد است.

نرخ تورم از ۷۴/۱۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۶۰/۶۲ درصد در ۲۰۱۷ کاهش یافته که متوسط سالانه آن در این دوره برابر با ۶۵/۶۷ درصد است.

جمعیت از ۱۶۳۲۲ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۱۸۲۷۶ هزار نفر ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۱۷۲۹۴ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۱/۴۱ درصد در ۲۰۱۰ به ۱/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۱/۴۱ درصد بوده است.

جدول (۳-۴): شاخص های اقتصاد کلان قزاقستان در ۲۰۱۰-۱۸

متغیر	واحد	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)	میلیون دلار	۱۴۸۰۴۷	۱۵۹۰۰۳	۱۶۶۶۳۵	۱۷۶۶۳۳	۱۸۴۰۵۲	۱۸۶۲۶۰	۱۸۸۳۰۹	۱۹۶۰۳۰	۲۰۴۰۶۷	۱۷۸۷۸۲
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	درصد	۷/۳۰	۷/۴۰	۴/۸۰	۶/۰۰	۴/۲۰	۱/۲۰	۱/۱۰	۴/۱۰	۴/۱۰	۴/۴۷
تولید ناخالص داخلی سرانه	دلار	۹۰۷۰	۹۶۰۳	۹۹۲۳	۱۰۳۶۸	۱۰۶۴۶	۱۰۶۱۷	۱۰۵۸۳	۱۰۸۶۸	۱۱۱۶۶	۱۰۳۱۶
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه	درصد	۵/۷۹	۵/۸۷	۳/۳۳	۴/۴۹	۲/۶۸	-۰/۲۷	-۰/۳۳	۲/۶۹	۲/۷۴	۳/۰۰
سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی	درصد	۶/۱۵	۴/۵۱	۴/۹۹	۴/۲۹	۴/۵۰	۴/۳۳	۴/۷۱	۴/۵۶	۴/۳۶	۴/۷۱
سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴۰/۶۰	۳۷/۲۷	۳۶/۳۰	۳۳/۷۰	۳۳/۲۱	۳۰/۸۵	۳۱/۹۸	۳۲/۲۲	۳۴/۰۷	۳۴/۴۷
سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۱/۳۲	۱۱/۰۹	۱۱/۰۸	۱۰/۶۳	۱۰/۳۲	۱۰/۲۸	۱۱/۳۳	۱۱/۲۰	۱۱/۶۳	۱۰/۹۹
سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۶/۶۰	۱۹/۴۲	۱۷/۲۶	۱۴/۲۹	۱۳/۶۳	۶/۷۵	۷/۱۵	۱۰/۱۹	//	۱۳/۱۶
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۹/۸۹	۲۶/۶۵	۲۹/۶۱	۲۶/۷۹	۲۵/۶۳	۲۴/۵۳	۲۸/۴۷	۲۶/۲۶	//	۲۷/۲۳
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴۴/۲۴	۴۶/۴۶	۴۴/۱۱	۳۸/۶۲	۳۹/۳۴	۲۸/۵۲	۳۱/۸۴	۳۴/۳۶	//	۳۸/۴۴
سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی	درصد	۶۱/۵۲	۶۲/۹۴	۶۳/۸۵	۵۶/۴۲	۵۴/۵۴	۴۱/۵۰	۴۵/۲۵	۴۷/۹۵	۵۴/۸۲	۵۴/۳۱
نرخ تورم	درصد	۷۴/۱۴	۷۳/۱۲	۷۳/۷۲	۶۵/۴۱	۶۴/۹۷	۵۳/۰۵	۶۰/۳۱	۶۰/۶۲	//	۶۵/۶۷
جمعیت	هزار نفر	۱۶۳۲۲	۱۶۵۵۷	۱۶۷۹۲	۱۷۰۳۶	۱۷۲۸۸	۱۷۵۴۳	۱۷۷۹۴	۱۸۰۳۸	۱۸۲۷۶	۱۷۲۹۴
نرخ رشد جمعیت	درصد	۱/۴۱	۱/۴۳	۱/۴۱	۱/۴۴	۱/۴۷	۱/۴۶	۱/۴۲	۱/۳۶	۱/۳۱	۱/۴۱
مساحت	کیلومتر مربع	۲۶۹۹۷۰۰									

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۵- قرقیزستان

جمهوری قرقیزستان در شمال شرقی آسیای مرکزی در ناحیه تیان‌شان و جنوب خاوری ارتفاعات پامیر-الای قرار دارد. این کشور از شمال با قزاقستان، از شرق با چین و از جنوب با ازبکستان و تاجیکستان مرز مشترک دارد. آب‌وهوای قرقیزستان معتدل کوهستانی است که دارای بهار و تابستان معتدل و زمستان‌های سرد و سخت است. میانگین دما بین ۱۸ درجه زیر صفر تا ۴۰ درجه بالای صفر است. میزان بارندگی در سال بستگی به ارتفاع مناطق از ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ میلی‌متر در نوسان است که میزان بارندگی در ناحیه فرغانه بیشتر از سایر مناطق است.

این کشور از نظر اقتصادی وابستگی زیادی به جمهوری‌های اتحاد جماهیر شوروی سابق به‌خصوص در زمینه بازارهای صادراتی، واردات نفت، گاز و کالاهای مصرفی دارد. پس از استقلال در سال ۱۹۹۱ اقدامات وسیعی به منظور تغییر و تعدیل ساختار سیاست‌گذاری، نهادی و اقتصادی کشور صورت گرفت، به طوری که زمینه ایجاد اقتصاد بازار را فراهم نماید.

بعد از استقلال این کشور در سال ۱۹۹۱، این کشور با قطع یارانه‌های دریافتی از دولت مرکزی، با کاهش دارایی‌ها، کاهش مصرف بخش خصوصی و افزایش در مخارج دولت مواجه گشت که در نتیجه تولید ناخالص داخلی در سال ۱۹۹۵ نصف تولید ناخالص داخلی در سال ۱۹۹۰ شد که در نهایت رشد منفی اقتصادی در سال ۱۹۹۵ را رقم زد، از سوی دیگر، در این سال‌ها تمامی شاخص‌های اقتصادی کاهش یافت، تورم و بیکاری افزایش پیدا کرد و درآمد حقیقی مردم کم شد که افزایش فقر در این کشور را به همراه آورد.

جدول (۳-۵) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۴۷۹۴ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۶۶۶۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۵۷۹۲ میلیون دلار است. نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی از ۰/۴۷- درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۵۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۴/۰۶ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۸۸۰ دلار در ۲۰۱۰ به ۱۰۸۷ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این

دوره برابر با ۹۹۰ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۱/۶۵- درصد در ۲۰۱۰ به ۱/۵۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و متوسط آن در این دوره برابر با ۲/۲۳ درصد بوده که البته طی این بازه زمانی نوسان‌هایی نیز داشته است.

سهام بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۱۸/۷۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۲/۵۱ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهم آن در این دوره برابر ۱۵/۳۵ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۲۶/۲۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۷/۴۶ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط آن در این دوره برابر ۲۵/۶۸ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۱۶/۸۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۵/۱۶ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سهم متوسط سالانه آن در دوره مورد نظر برابر ۱۵/۱۴ درصد بوده است. سهم درآمد نفت در تولید ناخالص داخلی از تولید ناخالص داخلی از ۰/۳۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۱۰ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سهم آن در این دوره برابر ۰/۲۶ درصد است.

سهام واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۸۱/۶۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۶۸/۳۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالانه آن در دوره مورد بررسی برابر با ۷۹/۸۴ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۵۱/۵۵ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۲/۷۳ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالانه آن در این دوره برابر با ۴۰/۹۱ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۱۰۳/۸۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۸۲/۴۴ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که سهم متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۹۵/۰۶ درصد است.

نرخ تورم از ۱۳۳/۲۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۰۱/۱۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالانه آن در این دوره برابر با ۱۲۰/۷۵ درصد است.

جمعیت نیز از ۵۴۴۸ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۶۳۱۳ هزار نفر ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در همین دوره برابر با ۵۸۵۳ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۱/۱۹ درصد در ۲۰۱۰ به ۱/۸۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالانه آن در دوره مورد بررسی برابر با ۱/۷۸ درصد بوده است.

جدول (۳-۵): شاخص‌های اقتصاد کلان قرقیزستان در ۲۰۱۰-۱۸

متغیر	واحد	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)	میلیون دلار	۴۷۹۴	۵۰۸۰	۵۰۷۰	۵۶۲۲	۵۸۴۷	۶۰۷۵	۶۳۳۷	۶۶۳۴	۶۶۶۷	۵۷۹۲
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	درصد	-۰/۴۷	۵/۹۶	-۰/۲۰	۱۰/۹۰	۴/۰۰	۳/۹۰	۴/۳۰	۴/۷۰	۳/۵۰	۴/۰۶
تولید ناخالص داخلی سرانه	دلار	۸۸۰	۹۲۱	۹۰۴	۹۸۳	۱۰۰۲	۱۰۲۰	۱۰۴۲	۱۰۷۰	۱۰۸۰	۹۹۰
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه	درصد	-۱/۶۵	۴/۶۷	-۱/۸۵	۸/۷۲	۱/۹۳	۱/۷۸	۲/۲۰	۲/۶۹	۱/۵۷	۲/۲۳
سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۸/۷۶	۱۷/۴۵	۱۶/۵۷	۱۶/۶۵	۱۴/۶۴	۱۴/۷۲	۱۴/۰۶	۱۲/۸۳	۱۲/۵۱	۱۵/۳۵
سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۶/۲۷	۲۷/۴۵	۲۲/۲۶	۲۴/۸۴	۲۳/۸۹	۲۵/۰۸	۲۶/۵۵	۲۷/۳۱	۲۷/۴۶	۲۵/۶۸
سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۶/۸۶	۱۸/۲۷	۱۲/۰۷	۱۵/۷۷	۱۳/۶۸	۱۴/۰۵	۱۵/۴۳	۱۴/۹۹	۱۵/۱۶	۱۵/۱۴
سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۰/۳۷	۰/۴۱	۰/۳۹	۰/۳۲	۰/۲۹	۰/۱۲	۰/۰۸	۰/۱۰	//	۰/۲۶
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۸۱/۶۸	۸۱/۶۴	۹۵/۲۷	۹۱/۷۸	۸۷/۶۸	۷۵/۷۷	۷۰/۰۰	۶۶/۳۶	۶۸/۳۹	۷۹/۸۴
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۵۱/۵۵	۵۴/۵۴	۴۴/۴۰	۴۲/۲۵	۳۷/۴۵	۳۵/۱۹	۳۵/۸۳	۳۴/۲۵	۳۲/۷۳	۴۰/۹۱
سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۰۳/۸۵	۱۰۰/۶۸	۱۱۰/۰۴	۱۱۰/۸۱	۱۰۲/۱۵	۸۲/۵۲	۸۱/۸۰	۸۱/۲۵	۸۲/۴۴	۹۵/۰۶
نرخ تورم	درصد	۱۳۳/۲۳	۱۳۶/۱۸	۱۳۹/۶۸	۱۳۴/۰۳	۱۲۵/۱۳	۱۱۰/۹۶	۱۰۵/۸۲	۱۰۰/۶۲	۱۰۱/۱۲	۱۲۰/۷۵
جمعیت	هزار نفر	۵۴۴۸	۵۵۱۵	۵۶۰۷	۵۷۲۰	۵۸۳۶	۵۹۵۷	۶۰۸۰	۹۱۹۸	۶۳۱۶	۵۸۵۳
نرخ رشد جمعیت	درصد	۱/۱۹	۱/۲۲	۱/۶۷	۱/۹۸	۲/۰۱	۲/۰۶	۲/۰۴	۱/۹۳	۱/۸۸	۱/۷۸
مساحت	کیلومتر مربع	۱۹۱۸۰۰									

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۶- رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های اقتصادی

رتبه‌بندی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر اساس متوسط مقدار هر متغیر در دوره ۲۰۱۰-۱۸ در تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰، رشد و سرانه)، سهم تولید ناخالص داخلی از (واردات کالا و خدمات، صادرات کالا و خدمات و تجارت کالا) و تورم در جدول (۳-۶) ارائه شده است.

بر اساس متوسط دوره ۲۰۱۰-۱۸، شاخص تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰، روسیه بیشترین درآمد و قرقیزستان کمترین درآمد را داشته‌اند. در نرخ رشد درآمد قزاقستان بالاترین و بلاروس پایین‌ترین رتبه را داشته‌اند. در درآمد سرانه، بالاترین رتبه مربوط به روسیه و پایین‌ترین رتبه مربوط به قرقیزستان است. در سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بهترین رتبه مربوط به قرقیزستان و بدترین رتبه مربوط به روسیه است، در سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بالاترین رتبه متعلق به بلاروس و پایین‌ترین رتبه نیز در اختیار روسیه است، در سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی بهترین رتبه به بلاروس تعلق دارد و بدترین رتبه نیز به نام روسیه ثبت شده است. در شاخص تورم بهترین وضعیت مربوط به ارمنستان و بدترین وضعیت متعلق به بلاروس است.

جدول (۳-۶): رتبه‌بندی شاخص‌های مرتبط با تجارت در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۰-۱۸

رتبه	تولید ناخالص داخلی (متوسط دوره)			سهم از تولید ناخالص داخلی (متوسط دوره)			تورم (دوره)
	ثابت ۲۰۱۰	نرخ رشد	سرانه	واردات (کالا و خدمات)	صادرات (کالا و خدمات)	تجارت (کالا)	
۱	روسیه	قزاقستان	روسیه	قرقیزستان	بلاروس	بلاروس	ارمنستان
۲	قزاقستان	ارمنستان	قزاقستان	بلاروس	قرقیزستان	قرقیزستان	روسیه
۳	بلاروس	قرقیزستان	بلاروس	ارمنستان	قزاقستان	قزاقستان	قزاقستان
۴	ارمنستان	روسیه	ارمنستان	قزاقستان	ارمنستان	ارمنستان	قرقیزستان
۵	قرقیزستان	بلاروس	قرقیزستان	روسیه	روسیه	روسیه	بلاروس

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۷- رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های آزادی اقتصادی

رتبه‌بندی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر اساس شاخص آزادی اقتصادی به بررسی میزان آزادی فعالیت‌های اقتصادی هر کشور بر اساس اصول اقتصاد بازار آزاد می‌پردازد. بر اساس تعریف ارائه‌شده از سوی بنیاد هریتیج، آزادی اقتصادی حق اساسی هر انسانی برای در دست داشتن اختیار کار و اموالش است. در جامعه‌ای که اقتصادش آزاد است افراد آزادند هر گونه که می‌خواهند برای کار، تولید، مصرف و سرمایه‌گذاری اقدام کنند. تضمین حقوق مالکیت افراد جامعه و حداقل بودن میزان دخالت دولت در اقتصاد، از شاخصه‌های اصلی وجود آزادی اقتصادی در هر کشوری است. جدول (۳-۷) شاخصه‌های آزادی اقتصادی را برای کشور مورد این تحقیق در سال ۲۰۱۹ نشان می‌دهد.

حقوق مالکیت^۱؛ این شاخص توانایی بخش خصوصی نسبت به نگهداری و جابه‌جایی دارایی‌ها، تضمین مالکیت شخصی توسط قوانین شفاف و اجرای کامل این قوانین توسط دولت را نشان می‌دهد.

کارایی سیستم قضایی^۲؛ این شاخص کارایی سیستم قضایی برای حفاظت از حقوق همه شهروندان در برابر اقدامات غیرقانونی دیگران، از جمله دولت‌ها و احزاب قدرتمند را نشان می‌دهد به گونه‌ای که اطمینان حاصل شود قوانین به طور کامل مورد احترام بوده و اقدامات قانونی مناسب علیه نقض آن انجام می‌شود.

سلامت دولت^۳؛ این شاخص میزان نبود فساد سیستماتیک در نهادهای دولتی از قبیل رشوه، اخاذی، احضار، حمایت، اختلاس و ... است.

بدهی مالیاتی^۴؛ این شاخص نشان‌دهنده نرخ‌های مالیات نهایی در درآمد شخصی و شرکت‌ها و میزان کلی مالیات (از جمله مالیات مستقیم و غیرمستقیم اعمال‌شده توسط تمام سطوح دولت) به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی است.

مخارج دولت^۵؛ این شاخص سطح مخارج دولت را نسبت به تولید ناخالص

1. Property Rights
2. Judicial Effectiveness
3. Government Integrity
4. Tax Burden
5. Government Spending

داخلی اندازه می‌گیرد و کوچک‌تر بودن آن به معنای آزادی بیشتر است. سلامت مالی^۱؛ تجزیه و تحلیل می‌کند که چگونه یک کشور به اندازه کافی بدهی و کسری بودجه رو به رشد خود را مدیریت می‌کند.

آزادی کسب و کار^۲؛ توانائی آغاز، ادامه و خاتمه کسب و کار توسط بخش خصوصی را با توجه به میزان محدودیت ایجاد شده از جانب قوانین و مقررات دولتی، نشان می‌دهد.

آزادی کار^۳؛ این شاخص جوانب مختلف چارچوب قانونی بازار کار کشور مانند حداقل دستمزد، استخدام و ساعت کار و شرایط شغلی را مورد توجه قرار می‌دهد. آزادی پولی^۴؛ معیاری از ثبات قیمت و کنترل‌های قیمتی توسط دولت است.

آزادی تجاری^۵؛ شاخصی ترکیبی از نبود موانع تعرفه‌ای واردات و صادرات کالاها و خدمات است.

آزادی سرمایه‌گذاری^۶؛ این شاخص سیاست‌های دولت‌ها در رابطه با ورود جریان سرمایه به کشور را مورد توجه قرار می‌دهد.

آزادی مالی^۷؛ معیاری از امنیت و آزادی از کنترل‌های دولتی در امور بانکی و بانکداری است.

با توجه به مطالب ارائه شده در جدول (۳-۷) می‌توان گفت در شاخص آزادی تجاری ارمنستان از سایر کشورها وضعیت بهتری دارد.

1. Fiscal Health
2. Business Freedom
3. Labor Freedom
4. Monetary Freedom
5. Trade Freedom
6. Investment Freedom
7. Financial Freedom

جدول (۷-۳): رتبه کشورها در شاخص‌های آزادی اقتصادی

ردیف	کشور	شاخص کل	حقوق مالکیت	کارایی سیستم قضایی	سلامت دولت	بدهی مالیاتی	مخارج دولت	سلامت مالی	آزادی کسب وکار	آزادی کار پولی	آزادی تجاری	آزادی سرمایه‌گذاری	آزادی مالی
۱	ارمنستان	۶۷/۷	۵۷/۲	۴۶/۳	۳۸/۶	۸۴/۷	۷۹	۵۳	۷۸/۳	۷۱/۴	۸۰/۸	۷۵	۷۰
۲	قزاقستان	۶۵/۴	۵۹/۳	۵۶/۱	۴۰/۳	۹۳/۴	۸۳/۷	۴۱	۷۳/۹	۸۶/۲	۸۰	۵۰	۵۰
۳	قرقیزستان	۶۲/۳	۴۹/۹	۲۷/۹	۲۷/۲	۹۴/۱	۵۴/۲	۷۸/۴	۷۳/۴	۷۹/۸	۷۸/۶	۶۰	۵۰
۴	روسیه	۵۸/۹	۵۲/۴	۴۵/۱	۳۶/۶	۸۹/۴	۶۲/۳	۸۶/۶	۷۸/۴	۵۲/۵	۷۷/۸	۳۰	۳۰
۵	ایران	۵۱/۱	۳۳/۵	۴۱/۳	۳۵	۸۹/۸	۸۰/۹	۸۹/۵	۶۲/۲	۵۰/۷	۵۴/۶	۵	۱۰
۶	بلاروس	۵۷/۹	۵۵/۲	۳۷/۷	۵۱/۷	۸۹/۴	۴۱/۳	۸۵/۴	۷۵	۷۵/۳	۶۷	۳۰	۱۰

ماخذ: <http://www.heritage.org>, INDEX OF ECONOMIC FREEDOM, (2019)

۳-۳-۸- محیط سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

از منظر جغرافیایی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در منطقه‌ای متشنج به لحاظ وقوع بحران‌های سیاسی و امنیتی قرار دارند. برخی از این تحولات سیاسی که مطلقاً بر شرایط اقتصادی حاکم بر این کشورها در حال حاضر و نیز آینده اثرگذار خواهد بود. تحولات سیاسی به‌ویژه در سال‌های اخیر در مناطق مختلف این کشورها با تاکید بر آزادسازی فضای سیاسی همگرا با غرب دنبال شده است. تحولات سیاسی نارنجی، مخملی و غیره در قرقیزستان و همچنین تحولات در قزاقستان ثبات سیاسی این کشورها را در سال‌های اخیر دچار خدشه نموده است.^۱

با این وجود اکثر کشورهای عضو این اتحادیه، الگوهای آزادسازی غربی را دنبال می‌کنند و به‌شدت از نفوذ آمریکا و غرب نگران هستند. این کشورها بعد از دو دهه آزادسازی سیاسی در مورد اینکه در کدام حوزه سیاسی و امنیتی (روسیه و آمریکا) قرار گیرند به نتیجه نهایی نرسیده‌اند هرچند بیشتر تمایل دارند که در حوزه سیاسی و امنیتی روسیه باشند. بنابراین می‌توان گفت این کشورها هنوز دوران گذار تحولات سیاسی خود را طی می‌کنند و به مدت زمان بیشتری برای ثبات سیاسی نیاز دارند.^۲ بررسی محیط سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب اطلاعات کمی کار ساده و آسانی نیست. بر این اساس سعی می‌شود از مطالعاتی که سازمان‌های بین‌المللی در این زمینه انجام داده‌اند بهره گرفته شود و این امکان

۱. ایران پناه (۱۳۸۵)، ص ۳.

۲. ایران پناه (۱۳۸۵)، ص ۳.

فراهم باشد که بتوان کشورها را بر اساس آنها رتبه‌بندی نمود. یکی از نهادهای بین‌المللی که اقدام به اندازه‌گیری ثبات سیاسی کشورها می‌کند، بانک جهانی است که فضای سیاسی کشورها را در قالب شاخص‌های حکمرانی خوب دسته‌بندی نموده و برای تمام کشورها این مطالعات را انجام می‌دهد.

۳-۳-۸-۱ - ساختار سیاسی و فرهنگی ارمنستان

کشور ارمنستان شامل ۱۱ استان است و یکی از کشورهای قفقاز جنوبی محسوب می‌شود. رژیم سیاسی در ارمنستان به صورت جمهوری دموکراتیک است و در این کشور سه قوه مستقل مجریه، مقننه و قضاییه وجود دارد. نهاد اصلی قانون‌گذاری در ارمنستان مجلس ملی است. این کشور شامل ۱۳۱ کرسی است که ۹۰ نماینده آن حزبی بوده و ۴۱ نماینده در وضعیت انفرادی هستند. به طور کلی وظایف موجود به سه بخش قانون‌گذاری، نظارت، سازمان‌دهی عملکرد و فعالیت‌های مجلس تقسیم می‌شود. ریاست جمهوری این کشور هر پنج سال یکبار با رای‌گیری انتخاب می‌شود. وضعیت سیاسی کشور ارمنستان در دوره خاصی از زمان از جمهوری به پارلمانی تغییر یافته است، در این کشور فضای همه‌پرسی به طور دقیق و روتین مشخص شده است. مردم کشور ارمنستان به طور کلی دارای فرهنگی بسیار مشابه مردم ایران هستند. وضعیت اقتصادی کشور ارمنستان به صورتی است که می‌تواند فضای بسیار ایده‌آلی ایجاد کند. در این کشور جشن‌های مذهبی زیادی وجود دارد و افراد در محیط‌های کاری بسیار جدی هستند. پیشرفت در کشور ارمنستان دسته‌بندی‌های مختلفی دارد، یعنی این کشور بیشترین تأکید خود را به فضای رشد اقتصادی اختصاص داده است البته در زمینه تحصیل نیز توانسته به رتبه خوبی دست یابد. ارمنستان یک کشور قدرتمند در زمینه کسب‌وکار نیز محسوب می‌شود.

دولت ارمنستان سیاست‌های خود را به طور دقیق به پیش می‌برد، این کشور در مسیر مواد سوختنی نیز رشد بالایی داشته است به طوری که مواد سوختنی صادراتی از ارمنستان در کل جهان شهرت زیادی دارد و مشخص است که محصول بسیار باکیفیت عرضه می‌شود. حمل‌ونقل از دیگر بخش‌های ارمنستان است، هزینه‌های این بخش نیز کنترل‌شده بوده و توانسته پیشرفت خوبی را شامل شود.

۳-۳-۸-۲- ساختار سیاسی و فرهنگی بلاروس

در سال ۱۹۹۴ نظام سیاسی بلاروس به جمهوری تغییر کرده است. رئیس‌جمهور در این کشور توسط مردم و بر اساس یک دوره پنج‌ساله تعیین می‌شود که می‌تواند بالاترین مقامات قضایی را عزل و نصب نماید. هیات دولت در بلاروس متشکل از ۲۵ وزیر است که توسط رئیس‌جمهور تعیین می‌شوند. امور برنامه ریزی و بودجه بر عهده کمیته‌های دولتی است. شهر مینسک پایتخت بلاروس است و یکی از شهرهای بسیار مهم در این کشور محسوب می‌شود که دارای جمعیت تقریباً ۲ میلیون نفری است (۲۰۱۷). این شهر قدمت زیادی دارد و بسیار دیدنی طراحی شده است.

در بلاروس مردم هر آنچه در ذهن خود دارند به زبان می‌آورند و این موضوع یکی از فرهنگ‌های بسیار مهم مردم بلاروس محسوب می‌شود. اصلی‌ترین زیرگروه در بلاروس خانواده است، رتبه اقتصادی کشور بلاروس در سال‌های اخیر بهتر از قبل شده است. کشور بلاروس در زمینه ادوات کشاورزی رشد خوبی داشته است. به طوری که از جدیدترین ابزارهای کشاورزی در این زمینه استفاده شده است. رشد کشور بلاروس در زمینه بهداشت و درمان در کل دنیا مشخص است، این کشور توانسته بیش از ۷۹ درصد از مردم کشور را تحت پوشش بیمه‌ای قرار دهد و ساختارهای بیمه‌ای مورد نظر در کشور بلاروس دسته‌بندی‌های مربوط به خود را دارد به طوری که افراد بر حسب بودجه‌ای که دارند می‌توانند از شرایط بیمه‌ای برخوردار شوند. بلاروس در زمینه حمل و یا استعمال دارو قرار خاصی دارد به طوری که در این کشور اگر دیده شود که فردی مواد مخدر یا روان‌گردان حمل می‌کند قطعاً جرم‌های بسیار سنگینی پیش روی فرد قرار می‌گیرد که حبس‌های طولانی و پرداخت جریمه‌های سنگین را شامل می‌شود. بلاروس یکی از کشورهایی است که برای افرادی که از نظر کاری پتانسیل خوبی دارند، شرایط درآمدزایی ایده‌آلی فراهم می‌سازد.

۳-۳-۸-۳- ساختار سیاسی و فرهنگی روسیه

تا پیش از قرن ۱۸، کشور روسیه چندان در سطح دنیا مطرح بود، تا اینکه با تغییر و اندیشه مردی بزرگ به نام تزار پتر کبیر، این کشور به یکی از قدرتمندترین امپراتوری‌های جهان تبدیل شد؛ با قدرت گرفتن این حکومت و نگرانی دولت‌های

غربی، بابت تضعیف جایگاه آنها در جهان، اتحادی میان کشورهای غربی به وجود آمد تا این کشور را از کار بیندازند و با طرح یک جنگ سرد بسیار هوشمندانه، این حکومت متلاشی و تبدیل به فدراسیون روسیه کنونی شد. از آن پس، کشور روسیه با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، منابع اقتصادی خود در زمینه نفت و گاز را مورد توجه قرار داد، به گونه‌ای که هم‌اکنون این کشور جزو هشت اقتصاد برتر دنیا محسوب می‌شود. نوع حکومت روسیه، آزادی‌خواهی است. پایتخت کشور روسیه، شهر مسکو است. مسکو بزرگ‌ترین شهر اروپا و پرجمعیت‌ترین شهر روسیه با جمعیتی معادل ۱۴ میلیون نفر است. همچنین این شهر یکی از شهرهای لوکس در قاره اروپا و یکی از گران‌ترین‌ها به شمار می‌رود. از نظر جمعیت، مسکو در رتبه یازدهمین شهر پرجمعیت جهان قرار دارد. شهر مسکو در زمینه سیاسی و اقتصادی از مهم‌ترین شهرهای قاره اروپا به حساب می‌آید.

مردمان کشور روسیه، خوی آب‌وهوای سرد این کشور را به خود گرفته‌اند و اغلب، انسان‌هایی سرد و خشک هستند که به‌ندرت لبخند بر روی لب‌های آنان می‌نشیند. از جمله مواد غذایی که مردم کشور روسیه بسیار به آن علاقه‌مند هستند و در اغلب مواد غذایی این مواد اولیه یافت می‌شود شامل: پیاز، خیار، گوجه‌فرنگی، هویج، سیب زمینی، لبنیات و ماهی است. اما نوشیدنی‌های مشهور روسیه بیشتر از آب میوه‌های تمشک، شاه‌توت و همچنین آب میوه‌هایی که ناشسته به آنها اضافه شده، تشکیل شده است. خانواده‌های روسی به اعضای خانواده خود وابستگی زیادی دارند و اکثر آنها دارای یک یا دو فرزند هستند. از شیوه معماری‌ها و بناهای تاریخی به جا مانده از تاریخ شگفت‌انگیز روسیه می‌توان به فرهنگ این کشور پی برد. روسیه کشوری است با میراث عظیم فرهنگی که در موزه‌ها نمایان است. مردم این کشور به‌شدت به فرهنگ غنی خود افتخار می‌کنند، در روسیه حدود ۱۶۰ گروه گوناگون قومی و فرهنگی زندگی می‌کنند. روسیه معروف به فرهنگ قومیت‌های گوناگونی چون اسلاو، چچن، تاتار و باشقیر است. تلفیق نژاد روس با قومیت‌های مختلف، باعث به وجود آمدن هنر و فرهنگی ویژه شده و از این جهت هنرهای چون نقاشی، رقص، مینیاتور و به ویژه ادبیات در این کشور بسیار غنی است، تا جایی که ادبیات روسیه در سه قرن اخیر جایگاه برتری نسبت به ادبیات

کل اروپا داشته است. در کارنامه هنری و فرهنگی روسیه، نام نویسندگان بزرگی چون تولستوی و داستایوفسکی و آنتوان چخوف ثبت است.

روس‌ها مردمانی فرهنگ‌دوست هستند و برای شخصیت‌های بزرگ فرهنگی، ارزش زیادی قائل می‌شوند. روسیه با فرهنگ کهن و ریشه‌دار خود در سراسر اروپا الهام‌بخش نژاد اسلاو است. ایران و روسیه، شباهت‌های فرهنگی بسیاری با هم دارند؛ هر دو کشور، مدعی پیشینه امپراتوری و فرهنگ چندقومیتی غنی و استواری هستند و در واقع از نظر فرهنگی خود را اصیل و محترم می‌شمارند. تکیه بر تاریخ و فرهنگ ایرانی در میان ایرانیان به طرز اغراق‌آمیزی رواج دارد تا جایی که شاعر می‌گوید: هنر نزد ایرانیان است و بس. نظیر چنین ادعاهایی در روسیه هم دیده می‌شود. در بحث دین و مذهب هم ایرانی‌ها و روس‌ها دچار دودستگی در ارزش‌ها و اعتقادات شده‌اند؛ برخی از ایرانیان مسلمانان خالصی هستند که مذهب شیعه همچون فرهنگ باستانی جزء لاینفکی از زندگی آنهاست.

۳-۳-۸-۴ - ساختار سیاسی و فرهنگی قزاقستان

نظام سیاسی در کشور قزاقستان جمهوری است. رئیس‌جمهور در این کشور ریاست نیروی نظامی را بر عهده دارد و به طور کلی حق وتوی مصوبات پارلمان را نیز در نظر گرفته است. نخست‌وزیر مسئولیت تشکیل کابینه بوده و همین‌طور رئیس دولت کشور قزاقستان محسوب می‌شود. در کشور قزاقستان به طور کلی ساختار سیاسی دقیقی دیده می‌شود و این اصل مشخص ساخته است که سیاست در این کشور دسته‌بندی‌های مشخصی دارد. در کشور قزاقستان دو پارلمان وجود دارد که یک مجلسی بوده که از نظر اختیارات رده پایینی دارد و دیگری سنا نام دارد که اختیارات بالاتری دارد. در مجلس دارای ۷۷ کرسی نمایندگی است و سنا ۳۹ کرسی دارد. قزاق‌ها از دو نژاد مغول و ترک تشکیل شده‌اند. آستانا پایتخت قزاقستان است و جمعیت زیادی دارد. این شهر سردسیر است و به طور کلی در فصل زمستان گزینه خوبی برای زندگی محسوب نمی‌شود. این شهر دیدنی‌های وسیعی دارد و مشخص است برای گردشگری می‌تواند بسیار ارزشمند باشد.

در قزاقستان آداب و رسوم زیادی دیده می‌شود و این موضوع به دلیل وجود تنوع قومیتی در این کشور است. کوچ‌نشینان زیادی در قزاقستان وارد شده‌اند و به این

ترتیب شاهد فضای فرهنگی وسیعی در این کشور هستیم. وضعیت تحصیلی در کشور قزاقستان از امکانات خوبی برخوردار نبود اما امروزه این روال بهبود یافته و مشخص است که تحصیل در این کشور جنبه درستی دارد. تحصیل در کشور قزاقستان بر اساس رویکردهای مشخصی دنبال می‌شود.

۳-۳-۸-۵- ساختار سیاسی و فرهنگی قرقیزستان

تا سال ۲۰۱۰ حکومت در کشور قرقیزستان در قالب جمهوری بوده است و رئیس حکومت در این کشور، رئیس‌جمهور محسوب می‌گشت، وی قدرت بالایی داشته و حق انحلال و وتوی تصمیمات قانون‌گذاری را نیز داشته است. سپس حکومت کشور قرقیزستان از جمهوری به پارلمانی تغییر کرده است و این کشور به عنوان اولین نظام دارای دموکراسی پارلمانی لقب گرفت. نخست‌وزیر، رئیس دولت محسوب می‌شود و همین‌طور اعضای کابینه از سوی ایشان معرفی می‌شوند. مجلس ملی در این کشور شامل ۹۰ کرسی است و نمایندگان این مجلس با رای مردم برای دوره پنج‌ساله انتخاب می‌شوند. قانون اساسی در قرقیزستان در سال ۱۹۹۳ تصویب شده است؛ این قانون ۸ بخش و ۹۷ ماده دارد. قوه مقننه از دو مجلس قانون‌گذاری و مجلس مردمی تشکیل شده است. قوه قضاییه عالی‌ترین نهاد قضایی قرقیزستان محسوب می‌شود و در قانون اساسی کشور قرقیزستان اشاره‌ای به مستقل بودن قوه قضاییه نشده است. شهر بیشکک پایتخت و بزرگ‌ترین شهر در قرقیزستان محسوب می‌شود و در دامنه کوه‌های تیان‌شان واقع شده است و جاذبه‌های طبیعی بسیاری دارد. این شهر دارای جاذبه‌های تفریحی و گردشگری بسیار مناسبی است.

شرکت‌های ایرانی در قرقیزستان سهم زیادی در بخش‌های اقتصادی دارند و این موضوع خود سبب جذب سرمایه‌گذاران خارجی به این کشور شده است. تاریخ این کشور به سال ۲۰۱۰ پیش از میلاد باز می‌گردد. قرقیزیان از اقوام ترک زاده شده‌اند، در ابتدا قرقیزها در بخش‌های شمال شرقی این کشور زندگی کرده و پس از دوره‌ای به سمت جنوب مهاجرت کرده‌اند و در اطراف رودخانه ینی‌سئی در بخش جنوب سیبری سکونت گزیدند. این کشور در طول تاریخ به تصرف امپراطوری‌ها درآمد و یک سری تنش‌ها و شورش‌ها نیز شکل گرفت. در دوران تسلط شوروی قرقیزستان از نظر اقتصادی و اجتماعی توسعه یافته است. این کشور در طول دهه ۱۹۹۰ و اوایل ۲۰۰۰

دچار بی‌ثباتی سیاسی شده است و به طور کلی انتخابات دموکراتیک و آزاد در آن برگزار می‌شود. زندگی در قرقیزستان به طور کلی بر اساس قوانین بهداشتی نیز پیش می‌رود به طوری که فرد بدون داشتن بهداشت فردی حق ندارد وارد مکان‌های عمومی شود.

۳-۳-۹- رتبه‌بندی بر اساس شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی

بانک جهانی به‌صورت مستمر در مورد فضای سیاسی کشورها گزارشی تحت عنوان شاخص‌های حکمرانی منتشر می‌کند.^۱ در این گزارش کشورها بر اساس شاخص‌های حکمرانی^۲ رتبه‌بندی می‌شوند. در حکمرانی خوب شیوه اعمال اقتدار به گونه‌ای است که مدیران یا کارگزاران حافظ منافع مالکان یا کارفرمایان هستند. تعامل خوب و روان بین ارکان مورد نظر، زمینه را برای تحقق حکمرانی خوب در ابعاد مختلف فراهم می‌آورد. حکمرانی خوب صرفاً انجام وظایف نیست بلکه چگونگی و شیوه انجام وظایف را نیز شامل می‌شود. هدف‌ها و روش‌ها، هر دو اهمیت یکسانی برای حکمرانی خوب دارند و لذا هر کشوری می‌تواند شرایط حکمرانی خوب را با فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و هنجارهای خود ترکیب و آن را بومی نماید. حکمرانی خوب نباید همراه خود، فرهنگ و ارزش‌های خاص را تحمیل نموده یا ارزش‌های نادرست را دامن بزند. معیارهای مورد استفاده جهت رتبه‌بندی حکمرانی کشورها شامل موارد زیر است:

فرآیند انتخاب، عزل و نظارت بر حکومت؛ شامل شاخص‌های حق اظهار نظر و پاسخگویی^۳ و ثبات سیاسی و عدم خشونت^۴ است. ظرفیت دولت برای تدوین و اجرای سیاست‌ها؛ شامل اثربخشی^۵ و کیفیت مقررات^۶ است.

اقدام مردم و حکومت بر نهادهای حاکم بر تعاملات اقتصادی و اجتماعی؛ شامل حاکمیت قانون^۷ و مبارزه با فساد^۸ است.

1. www.govindicators.org
2. Governance
3. Voice and Accountability (VA)
4. Political Stability and Absence of Violence (PS)
5. Government Effectiveness (GE)
6. Regulatory Quality (RQ)
7. Rule of Law (RL)
8. Control of Corruption (CC)

اندازه‌گیری شاخص‌های حکمرانی خوب به طور مستقیم امکان‌پذیر نیست، لذا لازم است ملاک‌های هر کدام از شاخص‌ها معرفی و سپس از طریق اندازه‌گیری آنها و اهمیت هر یک در شاخص‌های فوق در حکمرانی خوب، شاخص‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد. بدین ترتیب عمده‌ترین ملاک‌های هر یک از شاخص‌ها عبارتند از:

حق اظهار نظر و پاسخگویی؛ (تغییر منظم حکومت‌ها، نظام حقوقی شفاف و عادلانه، توزیع برابر فرصت‌ها، میزان نظامی‌های بودن کشور، میزان اطلاعات صاحبان کسب‌وکار و تغییر در قوانین و رویه‌ها)

ثبات سیاسی و عدم خشونت؛ (آشوب‌های شهری، کودتا، ترورها و اعدام‌های سیاسی، تنش‌های قومی، قطبی‌شدن طیف‌های سیاسی و نزاع‌های اجتماعی و اعتصاب‌ها)

اثربخشی دولت؛ (سیاست‌گذاری به نفع کسب‌وکار، کارایی نهادهای دولتی، کیفیت کارکنان دولت، توانایی دولت در اجرای برنامه‌های خود، استقلال استخدام و خدمات کشوری از فشارهای سیاسی و کیفیت خدمات عمومی)

کیفیت مقررات تنظیمی؛ (مداخله دولت در اقتصاد، کنترل قیمت‌ها و دستمزدها، موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای، مداخله دولت در نظام‌های مالی، مقررات دست‌وپاگیر صادرات و واردات و محدودیت دولتی برای تاسیس بنگاه‌های جدید)

حاکمیت قانون؛ (هزینه‌های جرم و جنایت و ربودن خارجی‌ها، فساد در نظام بانکی و گستردگی بازار سیاه، اعتماد مردم به مسئولان در حفظ دارایی‌ها، توانایی اقامه دعوا بر علیه حکومت، اعتماد به نظام قضایی، استقلال نظام قضایی از سایر قوا، سرقت از کسب‌وکار و کارایی نیروهای ایمنی برای ایجاد امنیت)

مبارزه با فساد؛ (فساد در میان مقامات رسمی، فساد در میان مدیران ارشد، ذهنیت نسبت به فساد، فساد در خدمات عمومی، فراوانی فساد در مقامات عمومی و پرداخت رشوه). جدول (۳-۸) رتبه‌بندی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در این خصوص نشان می‌دهد.

جدول (۳-۸): شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی کشورها

ردیف	کشور	VA	PS	GE	RQ	RL	CC
۱	ارمنستان	۰/۵۰	۰/۶۸	۰/۲۵	۰/۵۹	۰/۵۰	۰/۳۳
۲	بلاروس	۰/۳۳	۰/۷۳	۰/۳۸	۰/۵۹	۰/۵۸	۰/۳۳
۳	قزاقستان	۰/۵۴	۰/۷۲	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۵۸	۰/۲۵
۴	روسیه	۰/۵۰	۰/۵۸	۰/۲۵	۰/۶۴	۰/۵۰	۰/۲۵
۵	ایران	۰/۶۳	۰/۶۷	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۶۷	۰/۲۵
	بلاروس	۱۱/۸۲	۵۸/۱۰	۵۹/۶۲	۲۵/۹۶	۱۹/۲۳	۴۹/۰۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹)،

بر اساس اطلاعات جدول فوق، به لحاظ ثبات سیاسی بهترین کشور بلاروس و بدترین کشور روسیه است و در شاخص حاکمیت قانون، قزاقستان و بلاروس رتبه یک و روسیه بدترین وضعیت را دارد.

۳-۱۰- وضعیت شاخص‌های کسب‌وکار در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
شاخص‌های کسب‌وکار اثرات قابل توجهی بر متغیرهای عملکردی اقتصاد کلان در هر کشوری دارد. فضای کسب‌وکار را می‌توان از حوزه‌های استراتژیک توسعه صنعتی هر کشوری تلقی کرد که عمدتاً ناشی از کلیه عوامل بیرونی بوده و عواملی چون بهره‌وری و اشتغال نیروی کار، سرمایه‌گذاری، آزادی‌های اقتصادی تولیدکنندگان و ظرفیت‌های تولیدی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. گزارش فضای کسب‌وکار در سال ۲۰۱۹ به کنکاش در خصوص چارچوب بهبود فضای کسب‌وکار و شناسایی چالش‌های موجود جهت ارتقای وضعیت فضای کسب‌وکار می‌پردازد.

در گزارش منتشره شاخص‌های کمی مربوط به مقررات کسب‌وکار و حمایت از حقوق مالکیت در میان ۱۹۰ کشور جهان مورد مقایسه قرار می‌گیرد. در این گزارش مقرراتی که ۱۰ مرحله از عمر یک کسب‌وکار (از زمان شکل‌گیری تا انحلال) را متاثر می‌سازد به شرح زیر مورد ارزیابی و مقایسه قرار می‌گیرد:

شروع کسب‌وکار (فرآیند ثبت شرکت)، اخذ مجوزها (تمامی فرآیند لازم‌الرعايه از اخذ مجوز تا تاسیس و راه‌اندازی یک کارگاه را شامل می‌شود)، استخدام و اخراج نیروی کار، ثبت مالکیت (فرآیند لازم جهت ثبت دارایی در دفتر اسناد رسمی است)، اخذ اعتبار، حمایت از سرمایه‌گذاران (سهامداران)، پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی، انحلال یک فعالیت و الزام‌آور بودن قراردادها. بانک جهانی با استناد به

۱۰ شاخص فوق، رتبه سهولت کسب و کار را محاسبه و به صورت مقایسه‌ای برای تمامی ۱۹۰ کشور گزارش می‌کند. در تازه‌ترین گزارش بانک جهانی که کشورها را به لحاظ میزان آزادی فضای کسب و کار در جهان درجه‌بندی کرده است که بر اساس این گزارش (جدول (۳-۹))، قزاقستان رتبه ۲۵، روسیه رتبه ۲۸، ارمنستان رتبه ۴۷، قرقیزستان رتبه ۸۰ و ایران رتبه ۱۲۷ را دارد.

جدول (۳-۹): رتبه کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در کسب و کار در ۲۰۱۹

شخص	قزاقستان	روسیه	ارمنستان	بلاروس	قرقیزستان	ایران
انجام آسان کسب و کار	۲۵	۲۸	۴۷	۴۹	۸۰	۱۲۷
شروع کسب و کار	۲۵	۲۸	۴۷	۴۹	۸۰	۱۲۷
مجوزهای کسب و کار	۲۲	۴۰	۱۰	۳۰	۴۲	۱۷۸
اشتغال نیروی کار	۳۷	۲۶	۶۲	۴۸	۹۰	۷۳
ثبت دارایی	۶۷	۷	۳۰	۲۰	۱۴۳	۱۱۳
به دست آوردن اعتبارات	۲۴	۱۲	۱۳	۱۴	۷	۷۰
حمایت از سرمایه‌گذاران	۲۵	۲۵	۴۸	۱۰۴	۱۵	۱۰۴
پرداخت مالیات‌ها	۷	۷۲	۱۲۰	۷۹	۱۲۸	۱۲۸
تجارت با سایر کسب و کارها	۶۴	۵۸	۵۲	۹۹	۱۱۷	۱۴۴
اجرای قراردادهای	۱۰۵	۹۹	۴۳	۲۴	۸۹	۱۲۳
پایان کسب و کار	۴	۲۱	۳۰	۴۰	۱۳۴	۹۰

Source: Worldbank, (2020), DoingBusiness.org

۳-۴- شناخت بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت ابتدا وضعیت تجارت خارجی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و در ادامه روند صادرات، واردات و شرکای عمده هر کشور، عضویت هر کدام از کشورها در موافقت‌نامه‌های تجاری و میزان سرمایه‌گذاری خارجی در این کشورها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۳-۴-۴- صادرات کل اتحادیه

جدول (۳-۱۰) صادرات کل کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد مجموع صادرات اتحادیه از ۶۱۶۷۴۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۵۴۷۸۳۶ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. نرخ رشد سالانه در دوره ۱۸-۲۰۱۴ برابر با ۲/۹۲- درصد بوده است که از دلایل کاهش صادرات در این کشورها می‌توان وضعیت تقریباً رکودی حاکم بر جهان در این دوره اشاره نمود. در میان این کشورها، سهم عمده صادرات به روسیه تعلق دارد. در ۲۰۱۸ از

مجموع ۵۴۷۸۳۶ میلیون دلار صادرات منطقه، ۴۴۹۳۴۷ میلیون دلار آن به روسیه اختصاص داشته است. میزان صادرات این کشور در ۲۰۱۴ برابر ۴۹۷۸۳۴ میلیون دلار بوده که به طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از صادرات منطقه برابر با ۸۱/۲۰ درصد است.

قزاقستان دومین کشور است که در دوره ۲۰۱۴-۱۸ بالاترین عملکرد صادراتی اتحادیه را داشته است. صادرات این کشور از ۷۹۴۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۶۰۹۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، به طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم قزاقستان از صادرات منطقه برابر با ۱۱/۳۹ درصد است.

کشورهای روسیه و قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۹۲/۵۹ درصد و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان ۷/۴۱ درصد صادرات این اتحادیه را در این دوره در اختیار داشته‌اند.

جدول (۳-۱۰): صادرات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۴-۱۸

کشور	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره	نرخ رشد	سهم از کل
ارمنستان	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۲	۹۳۰۷	۱۲/۴۴	۰/۳۹
روسیه	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۹۳۵۷۳۱	-۲/۵۳	۸۱/۵۵
بلاروس	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۴۶۱	۱۴۸۹۷۹	-۱/۸۷	۶/۲۸
قزاقستان	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۳۴۲	۶۰۹۵۶	۲۷۱۴۸۷	-۶/۴۱	۱۱/۴۴
قرقیزستان	۱۸۸۴	۱۴۴۱	۱۴۲۳	۱۷۹۱	۱۶۹۰	۸۲۲۹	-۲/۶۷	۰/۳۵
جمع اتحادیه	۶۱۶۷۴۷	۴۱۹۴۴۷	۳۴۹۰۳۵	۴۴۰۶۷۰	۵۴۷۸۳۶	۲۳۷۳۷۳۴	-۲/۹۲	۱۰۰/۰۰

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۱) شرکای عمده صادراتی (۱۰ واردکننده اول) از ارمنستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، سوئیس، بلغارستان و عراق از مقاصد عمده صادراتی ارمنستان هستند و ایران نیز با سهم ۳/۹۵ درصدی از صادرات ارمنستان در رتبه هشتم قرار دارد. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی ارمنستان از ۷۰/۴۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۹۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تمرکز ارمنستان در مقاصد صادراتی است.

جدول (۱۱-۳): شرکای عمده صادراتی ارمنستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۲	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۳۰۵	۲۲۶	۳۷۳	۵۴۱	۶۴۱	۲۶/۹۲
۲	سوئیس	۱۴	۴۱	۹۵	۲۴۶	۳۳۶	۱۴/۱۲
۳	بلغارستان	۸۶	۷۹	۱۶۳	۲۸۲	۲۱۵	۹/۰۴
۴	عراق	۸۱	۱۳۱	۱۴۱	۱۱۷	۱۵۱	۶/۳۲
۵	آلمان	۱۵۸	۱۴۵	۱۳۵	۱۲۷	۱۳۶	۵/۷۱
۶	هلند	۷۴	۴۷	۵۶	۸۸	۱۳۲	۵/۵۶
۷	چین	۱۷۱	۱۶۵	۱۰۰	۱۱۹	۱۰۷	۴/۵۰
۸	ایران	۸۴	۷۸	۷۰	۸۴	۹۴	۳/۹۵
۹	امارات	۱۲	۱۱	۶۹	۹۲	۷۳	۳/۰۸
۱۰	گرجستان	۶۶	۱۱۴	۱۴۱	۱۴۵	۶۶	۲/۷۶
	جمع ۱۰ کشور اول	۱۰۵۰	۱۰۳۷	۱۳۴۲	۱۸۴۱	۱۹۵۲	۸۱/۹۷
	جمع سایر کشورها	۴۴۰	۴۴۶	۴۶۶	۳۰۴	۴۳۰	۱۸/۰۳
	سهم ۱۰ کشور اول	۷۰/۴۶	۶۹/۹۳	۷۴/۲۳	۸۵/۸۳	۸۱/۹۷	
	سهم سایر کشورها	۲۹/۵۴	۳۰/۰۷	۲۵/۷۷	۱۴/۱۷	۱۸/۰۳	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۱۲-۳) شرکای عمده صادراتی (۱۰ واردکننده اول) از بلاروس را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، اوکراین، انگلستان و آلمان از مقاصد عمده صادراتی بلاروس هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۹۳۶۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۲۱۱ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی بلاروس از ۸۱/۴۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۳۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در مقاصد صادراتی است.

جدول (۱۲-۳): شرکای عمده صادراتی بلاروس

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۴۶۱	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۱۵۰۷۲	۱۰۳۰۱	۱۰۹۰۲	۱۲۸۳۶	۱۲۸۶۹	۳۸/۴۶
۲	اوکراین	۴۰۵۷	۲۵۱۲	۲۸۳۳	۳۳۵۵	۴۰۶۰	۱۲/۱۳
۳	انگلستان	۲۹۲۴	۲۹۲۹	۱۰۷۷	۲۳۸۲	۳۰۷۹	۹/۲۰
۴	آلمان	۱۶۴۱	۱۰۷۴	۹۳۶	۱۱۰۳	۱۴۴۳	۴/۳۱
۵	هلند	۱۷۰۹	۱۱۴۹	۹۲۷	۱۱۰۲	۱۴۲۵	۴/۲۶
۶	لهستان	۸۴۳	۷۵۱	۸۱۴	۱۰۸۲	۱۳۴۳	۴/۰۱
۷	لیتونی	۱۰۳۸	۹۶۴	۷۶۴	۸۴۷	۱۱۵۴	۳/۴۵

۲/۳۳	۷۸۰	۵۸۸	۳۶۳	۵۲۳	۸۷۵	قزاقستان	۸
۱/۷۵	۵۸۵	۴۴۰	۴۴۱	۵۲۱	۷۱۰	برزیل	۹
۱/۴۱	۴۷۲	۳۴۹	۲۶۹	۵۹۸	۵۰۱	لتونی	۱۰
۸۱/۳۲	۲۷۲۱۱	۲۴۰۸۴	۱۹۳۲۶	۲۱۳۲۲	۲۹۳۶۹	جمع ۱۰ کشور اول	
۱۸/۶۸	۶۲۵۰	۵۱۵۶	۴۲۱۲	۵۳۳۸	۶۷۱۲	جمع سایر کشورها	
	۸۱/۳۲	۸۲/۳۷	۸۲/۱۱	۷۹/۹۸	۸۱/۴۰	سهم ۱۰ کشور اول	
	۱۸/۶۸	۱۷/۶۳	۱۷/۸۹	۲۰/۰۲	۱۸/۶۰	سهم سایر کشورها	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۳) شرکای عمده صادراتی (۱۰ واردکننده اول) از روسیه را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای چین، آلمان، هلند و بلاروس از مقاصد عمده صادراتی روسیه هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۴۶۵۹۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۳۰۰۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی روسیه از ۴۹/۵۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز روسیه در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۳): شرکای عمده صادراتی روسیه

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۰۰/۰۰
۱	چین	۳۷۴۱۵	۲۸۳۳۵	۲۸۰۲۱	۳۷۵۲۵	۵۶۰۴۱	۱۲/۴۷
۲	هلند	۶۶۶۸۳	۴۰۱۹۸	۲۹۲۵۵	۳۴۶۳۰	۴۳۴۷۱	۹/۶۷
۳	آلمان	۲۴۹۵۰	۱۵۹۰۶	۲۱۲۵۸	۱۵۴۹۱	۳۴۰۹۶	۷/۵۹
۴	بلاروس	۱۶۵۴۰	۱۲۴۲۸	۱۴۰۵۱	۱۵۵۳۷	۲۱۸۲۰	۴/۸۶
۵	ترکیه	۱۴۷۵۵	۱۱۷۰۳	۱۳۶۹۸	۱۲۹۳۰	۲۱۳۴۵	۴/۷۵
۶	کره جنوبی	۱۸۰۸۲	۱۳۱۹۶	۱۰۰۲۷	۱۲۱۰۱	۱۷۸۳۲	۳/۹۷
۷	لهستان	۱۵۷۶۰	۹۵۱۳	۹۰۹۹	۱۰۵۷۰	۱۶۵۴۰	۳/۶۸
۸	ایتالیا	۲۸۹۹۱	۱۶۲۰۴	۱۱۹۳۱	۹۸۰۵	۱۶۴۰۶	۳/۶۵
۹	قزاقستان	۱۳۸۶۲	۱۰۳۰۲	۹۴۲۷	۱۱۹۲۴	۱۲۹۲۳	۲/۸۸
۱۰	آمریکا	۹۵۵۳	۸۳۹۳	۹۴۲۶	۹۸۸۵	۱۲۵۳۴	۲/۷۹
	جمع ۱۰ کشور اول	۲۴۶۵۹۲	۱۶۶۱۸۰	۱۵۶۱۹۳	۱۷۰۳۹۸	۲۵۳۰۰۹	۵۶/۳۱
	جمع سایر کشورها	۲۵۱۴۴۱	۱۷۷۷۲۸	۱۲۹۲۹۸	۱۸۸۷۵۴	۱۹۶۳۳۹	۴۳/۶۹
	سهم ۱۰ کشور اول	۴۹/۵۳	۴۸/۳۲	۵۴/۷۱	۴۷/۴۴	۵۶/۳۱	
	سهم سایر کشورها	۵۰/۴۷	۵۱/۶۸	۴۵/۲۹	۵۲/۵۶	۴۳/۶۹	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۴) شرکای عمده صادراتی (۱۰ واردکننده اول) از قرقیزستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای انگلستان، روسیه، قزاقستان و

ازبکستان از مقاصد عمده صادراتی قرقیزستان هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۲۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۶۰۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قرقیزستان از ۵۴/۴۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۵/۱۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش شدید تمرکز قرقیزستان در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۴): شرکای عمده صادراتی قرقیزستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۱۸۸۴	۱۴۴۱	۱۴۲۳	۱۷۹۱	۱۶۹۰	۱۰۰/۰۰
۱	انگلستان	۳	۲	۳۲	۱۹۱	۶۷۰	۳۹/۶۴
۲	روسیه	۱۲۲	۱۵۷	۱۴۵	۲۶۲	۳۷۲	۱۶/۱۱
۳	قزاقستان	۵۰۹	۲۲۸	۱۵۱	۲۹۷	۲۲۰	۱۳/۰۴
۴	اریکستان	۱۶۴	۹۵	۱۲۵	۱۴۶	۱۵۹	۹/۳۸
۵	ترکیه	۸۶	۸۴	۹۰	۱۳۱	۱۰۴	۶/۱۵
۶	چین	۳۳	۳۶	۸۰	۹۷	۶۱	۳/۶۲
۷	تاجیکستان	۷۵	۲۴	۲۲	۲۴	۴۷	۲/۷۸
۸	لیتوانی	۵	۴	۸	۱۵	۴۶	۲/۷۳
۹	بلژیک	۲۳	۲۲	۱۱	۲۱	۱۴	۰/۸۳
۱۰	ایران	۷	۴	۸	۱۳	۱۴	۰/۸۲
	جمع ۱۰ کشور اول	۱۰۲۶	۶۵۶	۶۷۲	۱۱۹۹	۱۶۰۸	۹۵/۱۱
	جمع سایر کشورها	۸۵۸	۷۸۶	۷۵۱	۷۹۲	۸۳	۴/۸۹
	سهم ۱۰ کشور اول	۵۴/۴۶	۴۵/۴۸	۴۷/۱۹	۶۶/۹۶	۹۵/۱۱	
	سهم سایر کشورها	۴۵/۵۴	۵۴/۵۲	۵۲/۸۱	۳۳/۰۴	۴/۸۹	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۵) شرکای عمده صادراتی (۱۰ واردکننده اول) از قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای ایتالیا، چین، هلند و روسیه از مقاصد عمده صادراتی قرقیزستان هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۵۵۲۵۴ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۴۰۶۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قرقیزستان از ۶۹/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۲/۲۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قزاقستان در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۵): شرکای عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۳۴۲	۶۰۹۵۶	۱۰۰/۰
۱	ایتالیا	۱۶۰۵۲	۸۱۳۶	۷۴۷۵	۸۶۶۹	۱۱۷۳۵	۱۹/۲۵
۲	چین	۹۷۹۹	۵۴۸۰	۴۲۱۵	۵۷۷۶	۶۲۷۳	۱۰/۲۹
۳	هلند	۸۷۲۴	۴۹۸۱	۳۲۵۶	۴۷۴۸	۶۱۹۰	۱۰/۱۵
۴	روسیه	۶۳۸۹	۴۵۴۸	۳۵۰۹	۴۵۱۵	۵۱۶۲	۸/۴۷
۵	فرانسه	۴۶۹۰	۲۶۸۱	۱۷۹۸	۲۸۶۱	۳۸۳۹	۶/۳۰
۶	کره جنوبی	۸۷۳	۷۷۰	۲۲۴	۱۱۲۸	۲۹۷۶	۴/۸۸
۷	سوئیس	۴۵۳۹	۲۶۵۹	۲۶۸۸	۳۱۰۱	۲۸۸۱	۴/۷۳
۸	اسپانیا	۲۳۶۳	۱۲۱۹	۹۹۲	۱۴۴۴	۱۸۶۲	۳/۰۶
۹	ازبکستان	۱۰۸۴	۹۴۲	۹۲۳	۱۲۵۰	۱۶۴۳	۲/۷۰
۱۰	ژاپن	۷۴۱	۸۵۹	۵۵۹	۸۸۶	۱۵۰۳	۲/۴۷
	جمع ۱۰ کشور اول	۵۵۲۵۴	۳۲۲۷۵	۲۵۶۳۷	۳۳۳۸۱	۴۴۰۶۵	۷۲/۲۹
	جمع سایر کشورها	۲۴۲۰۵	۱۳۶۷۹	۱۱۱۳۸	۱۳۹۶۱	۱۶۸۹۱	۲۷/۷۱
	سهم ۱۰ کشور اول	۶۹/۵۴	۷۰/۲۳	۶۹/۷۱	۷۱/۱۲	۷۲/۲۹	
	سهم سایر کشورها	۳۰/۴۶	۲۹/۷۷	۳۰/۲۹	۲۸/۸۸	۲۷/۷۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۶) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) ارمنستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سنگ فلز، جوش و خاکستر»، «مروارید طبیعی یا پرورده»، «توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو» و «نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه» از کالاهای عمده صادراتی ارمنستان هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۱۲۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی ارمنستان از ۸۳/۳۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۵۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز ارمنستان در گروه کالایی صادراتی است.

جدول (۳-۱۶): کالاهای عمده صادراتی ارمنستان

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۲	۱۰۰/۰۰
۱	[?]	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۲۹۱	۳۶۶	۴۱۳	۵۵۹	۵۵۷	۲۳/۳۷
۲	[?]	مروارید طبیعی یا پرورده	۲۲۸	۲۰۵	۳۴۳	۲۵۶	۳۰۷	۱۲/۹۰
۳	[?]	نوتون و تنباکو و بدل نوتون و تنباکو	۱۱۶	۱۷۱	۲۱۲	۲۳۷	۲۶۸	۱۱/۲۳
۴	[?]	نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه	۱۸۹	۱۱۰	۱۷۶	۲۴۲	۲۳۰	۹/۶۴
۵	[?]	لباس و متفرعات لباس غیرکشاف و غیر	۴۷	۶۱	۷۵	۹۴	۱۵۸	۶/۶۱
۶	[?]	چدن، آهن و فولاد	۱۱۰	۵۶	۶۶	۸۵	۱۲۶	۵/۳۱
۷	[?]	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۹۳	۸۶	۸۳	۱۰۲	۹۶	۴/۰۳
۸	[?]	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۹۰	۹۲	۶۱	۷۲	۸۱	۳/۴۱
۹	[?]	مس و مصنوعات از مس	۷۵	۷۲	۶۶	۷۷	۶۸	۲/۸۶
۱۰	[?]	لباس و متفرعات لباس، از کشاف	۲	۷	۱۶	۲۹	۵۳	۲/۲۴
جمع ۱۰ گروه کالایی اول			۱۲۴۳	۱۲۲۷	۱۵۱۱	۱۷۹۲	۱۹۴۵	۸۱/۵۹
جمع سایر گروه‌های کالایی			۲۴۸	۲۵۵	۲۹۷	۳۵۳	۴۳۹	۱۸/۴۱
سهم ۱۰ گروه کالایی اول			۸۳/۳۸	۸۲/۷۸	۸۳/۵۷	۸۳/۵۶	۸۱/۵۹	
سهم سایر گروه‌های کالایی			۱۶/۶۲	۱۷/۲۲	۱۶/۴۳	۱۶/۴۴	۱۸/۴۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۷) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) بلاروس را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی»، «کودها»، «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» و «شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل» از کالاهای عمده صادراتی بلاروس هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۶۰۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۳۶۰۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی بلاروس از ۷۲/۳۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۹/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده کاهش تمرکز بلاروس در گروه کالایی صادراتی است.

جدول (۳-۱۷): کالاهای عمده صادراتی بلاروس

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۷۲۹	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۱۲۰۸۴	۷۷۶۸	۴۸۴۹	۶۸۹۱	۸۴۷۷	۲۵/۱۴
۲	۳۱	کودها	۳۰۵۴	۳۱۸۳	۲۴۱۴	۲۶۴۲	۳۲۲۵	۹/۵۶
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۴۷۸	۱۵۶۷	۱۸۴۱	۲۲۹۹	۲۶۴۷	۷/۸۵
۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۲۳۶۷	۱۷۸۵	۱۸۵۹	۲۱۸۴	۲۰۴۷	۶/۰۷
۵	۴۴	چوب و اشیای چوبی، زغال چوب	۷۹۱	۶۹۵	۸۴۴	۱۱۲۴	۱۴۰۴	۴/۱۶
۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۶۶۳	۱۰۸۲	۱۳۰۵	۱۴۹۶	۱۳۹۹	۴/۱۵
۷	۹۹	تجهیزات خدماتی	۵۹۷	۶۵۶	۶۳۶	۷۹۱	۱۱۸۹	۳/۵۳
۸	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۰۴۴	۷۸۴	۶۲۱	۸۴۱	۱۰۹۰	۳/۲۳
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۱۱۱۵	۸۷۷	۹۱۳	۱۰۶۶	۱۰۸۵	۳/۲۲
۱۰	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۹۰۰	۶۶۵	۷۵۷	۹۴۲	۱۰۴۳	۳/۰۹
جمع ۱۰ گروه کالایی اول			۲۶۰۹۱	۱۹۰۶۲	۱۶۰۳۹	۲۰۲۷۳	۲۳۶۰۵	۶۹/۹۹
جمع سایر گروه‌های کالایی			۹۹۹۰	۷۵۹۹	۷۴۹۸	۸۹۶۶	۱۰۱۲۱	۳۰/۰۱
سهم ۱۰ گروه کالایی اول			۷۲/۳۱	۷۱/۵۰	۶۸/۱۴	۶۹/۳۳	۶۹/۹۹	
سهم سایر گروه‌های کالایی			۲۷/۶۹	۲۸/۵۰	۳۱/۸۶	۳۰/۶۷	۳۰/۰۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۸) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) روسیه را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی»، «تجهیزات خدماتی»، «چدن، آهن و فولاد» و «غلات» از کالاهای عمده صادراتی روسیه هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۴۳۴۴۹۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۸۳۵۸۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی روسیه از ۸۷/۲۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۳۶ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده کاهش تمرکز روسیه در گروه کالایی صادراتی است.

جدول (۳-۱۸): کالاهای عمده صادراتی روسیه

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۳۴۶۱۱۹	۲۱۶۱۰۱	۱۳۴۷۰۳	۲۱۱۹۹۳	۲۳۷۵۹۲	۵۲/۸۷
۲	۹۹	تجهیزات خدماتی	۱۱۶۴۷	۱۰۷۹۷	۴۵۲۳۹	۱۴۱۴۶	۶۳۷۴۶	۱۴/۱۹
۳	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۰۵۵۶	۱۵۲۲۰	۱۴۱۲۲	۱۸۷۶۲	۲۳۳۵۸	۵/۲۰
۴	۱۰	غلات	۷۰۸۷	۵۶۵۳	۵۶۰۶	۷۵۲۷	۱۰۴۵۸	۲/۳۳
۵	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۱۱۸۴۵	۷۸۷۵	۸۹۰۶	۱۱۰۴۸	۱۰۰۹۸	۲/۲۵
۶	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۹۲۵۷	۸۶۷۷	۶۸۰۱	۸۵۴۱	۹۱۷۱	۲/۰۴
۷	۴۴	چوب و اشیای چوبی، زغال چوب	۷۷۶۴	۶۳۱۴	۶۵۲۴	۷۹۰۲	۹۰۰۹	۲/۰۰
۸	۳۱	کودها	۸۹۸۸	۸۸۵۳	۶۶۳۷	۷۲۱۷	۸۲۲۶	۱/۸۳
۹	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۶۳۲۵	۷۰۶۰	۵۹۸۰	۶۶۷۳	۶۵۵۶	۱/۴۶
۱۰	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۹۰۵	۴۴۶۰	۳۳۱۳	۴۷۰۹	۵۳۷۲	۱/۲۰
		جمع ۱۰ گروه کالایی اول	۴۳۴۴۹۳	۲۹۱۰۱۰	۲۳۷۸۳۱	۲۹۸۵۱۹	۳۸۳۵۸۴	۸۵/۳۶
		جمع سایر گروه‌های کالایی	۶۳۳۴۰	۵۲۸۹۸	۴۷۶۶۰	۶۰۶۳۳	۶۵۷۶۳	۱۴/۶۴
		سهم ۱۰ گروه کالایی اول	۸۷/۲۸	۸۴/۶۲	۸۳/۳۱	۸۳/۱۲	۸۵/۳۶	
		سهم سایر گروه‌های کالایی	۱۲/۷۲	۱۵/۳۸	۱۶/۶۹	۱۶/۸۸	۱۴/۶۴	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۹) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی « مروارید طبیعی یا پرورده»، « لباس و متفرعات لباس، از کشباف»، « سوخته‌های معدنی، روغن‌های معدنی» و « سنگ فلز، جوش و خاکستر» از کالاهای عمده صادراتی قرقیزستان هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۱۱۷۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی قرقیزستان از ۶۲/۴۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۷/۴۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در گروه کالایی صادراتی است.

جدول (۳-۱۹): کالاهای عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۱۸۸۴	۱۴۴۱	۱۴۲۳	۱۷۹۱	۱۸۳۵	۱۰۰/۰۰
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۷۲۵	۶۶۹	۷۰۷	۷۱۰	۶۸۲	۳۷/۱۸
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۲۷	۱۰	۳۴	۱۱۸	۱۴۰	۷/۶۵
۳	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۱۲۹	۷۵	۴۹	۸۷	۱۳۹	۷/۵۹
۴	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۴۱	۲۰	۶۸	۱۴۴	۱۲۵	۶/۷۹
۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹	۹	۱۱	۱۶	۱۱۱	۶/۰۶
۶	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۸۷	۵۶	۶۲	۷۸	۶۳	۳/۴۴
۷	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۷۵	۶۳	۵۵	۶۱	۴۹	۲/۶۵
۸	۵۲	پنبه	۲۵	۱۶	۲۰	۲۶	۳۸	۲/۰۵
۹	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۹	۴۰	۳۱	۵۱	۳۷	۲/۰۴
۱۰	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۰	۹	۱۶	۲۵	۳۶	۱/۹۴
جمع ۱۰ گروه کالایی اول			۱۱۷۷	۹۶۷	۱۰۵۳	۱۳۱۶	۱۴۲۰	۷۷/۴۰
جمع سایر گروه‌های کالایی			۷۰۷	۴۷۴	۳۷۰	۴۷۵	۴۱۵	۲۲/۶۰
سهم ۱۰ گروه کالایی اول			۶۲/۴۷	۶۷/۱۰	۷۴/۰۳	۷۳/۴۸	۷۷/۴۰	
سهم سایر گروه‌های کالایی			۳۷/۵۳	۳۲/۹۰	۲۵/۹۷	۲۶/۵۲	۲۲/۶۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۰) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی»، «چدن، آهن و فولاد»، «مس و مصنوعات از مس» و «محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات» از کالاهای عمده صادراتی قزاقستان هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۸۴۷۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۵۷۲۴۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی قزاقستان از ۹۴/۱۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۳/۹۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نیافتن تمرکز قزاقستان در گروه کالایی صادراتی است.

جدول (۳-۲۰): کالاهای عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۵۰۳	۶۰۹۵۶	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۶۰۷۰۱	۳۱۱۲۰	۲۲۳۳۵	۳۰۷۱۵	۴۲۷۳۸	۷۰/۱۱
۲	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۳۳۸۳	۲۵۰۱	۲۷۵۱	۴۱۹۷	۴۱۶۰	۶/۸۳
۳	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۸۳۰	۲۰۰۹	۱۹۱۹	۲۵۴۴	۲۵۴۹	۴/۱۸
۴	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۸۳۹	۳۱۰۶	۲۴۱۳	۲۱۶۷	۲۱۳۵	۳/۵۰
۵	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۲۶۰۳	۱۰۸۴	۱۱۹۴	۲۱۱۹	۲۰۸۷	۳/۴۲
۶	۱۰	غلات	۱۱۳۵	۸۳۳	۸۱۷	۸۲۸	۱۲۹۶	۲/۱۳
۷	۲۵	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۵۸۷	۵۴۹	۳۶۰	۳۶۶	۶۵۰	۱/۰۷
۸	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۳۸۱	۴۲۰	۳۸۲	۵۳۸	۶۳۵	۱/۰۴
۹	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۷۵۵	۷۴۸	۶۴۹	۵۹۵	۵۲۳	۰/۸۶
۱۰	۱۱	محصولات صنعت آرسازی، مالت، نشاسته	۵۷۵	۵۰۰	۵۱۸	۴۸۸	۴۶۶	۰/۷۶
		جمع ۱۰ گروه کالایی اول	۷۴۷۸۹	۴۲۸۶۸	۳۳۳۳۸	۴۴۵۵۳	۵۷۲۴۰	۹۳/۹۰
		جمع سایر گروههای کالایی	۴۶۷۰	۳۰۸۶	۳۴۳۷	۳۹۵۰	۳۷۱۶	۶/۱۰
		سهم ۱۰ گروه کالایی اول	۹۴/۱۲	۹۳/۲۸	۹۰/۶۵	۹۱/۸۶	۹۳/۹۰	
		سهم سایر گروههای کالایی	۵/۸۸	۶/۷۲	۹/۳۵	۸/۱۴	۶/۱۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۱) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) ارمنستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۱۰۷۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۶۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول صادراتی ارمنستان از ۷۱/۸۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده کاهش تمرکز ارمنستان در صادرات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۲۱): کدهای کالایی عمده صادراتی ارمنستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۳	۱۰۰/۰۰
۱	۲۶۰۳۰۰	۲۳۶	۳۱۷	۳۷۰	۵۷۱	۵۲۵	۲۲/۰۵
۲	۲۴۰۲۲۰	۱۱۶	۱۷۰	۲۱۱	۲۳۷	۲۶۶	۱۱/۱۵
۳	۲۲۰۸۲۰	۱۵۸	۸۵	۱۴۳	۲۰۰	۱۹۳	۸/۰۹
۴	۷۱۰۸۱۳	۸۲	۹۸	۱۴۱	۱۴۴	۱۷۱	۷/۱۷
۵	۷۲۰۲۷۰	۱۱۰	۵۶	۶۶	۸۴	۱۲۶	۵/۲۸
۶	۷۶۰۷۱۱	۸۸	۸۳	۷۷	۹۶	۹۳	۸/۲۸
۷	۲۷۱۶۰۰	۸۱	۷۷	۵۷	۷۱	۸۰	۳/۳۶
۸	۷۱۰۲۳۹	۱۰۷	۶۷	۹۷	۵۷	۶۶	۲/۷۵
۹	۷۴۰۲۰۰	۷۲	۶۶	۶۳	۷۱	۵۹	۲/۴۶
۱۰	۷۱۱۳۱۹	۲۱	۱۸	۱۷	۲۴	۳۶	۱/۵۰
	جمع ۱۰ کد اول	۱۰۷۱	۱۰۳۶	۱۲۴۲	۱۵۵۷	۱۶۱۴	۶۷/۷۰
	جمع سایر کدها	۴۱۹	۴۴۷	۵۶۶	۵۸۸	۷۷۰	۳۲/۳۰
	سهم ۱۰ کد اول	۷۱/۸۷	۶۹/۸۵	۶۸/۶۸	۷۲/۶۰	۶۷/۷۰	
	سهم سایر کدها	۲۸/۱۳	۳۰/۱۵	۳۱/۳۲	۲۷/۴۰	۳۲/۳۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۲) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) بلاروس را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۱۵۶۶۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۱۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول صادراتی بلاروس از ۴۳/۴۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۴۲/۰۷ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نیافتن تمرکز بلاروس در صادرات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۲۲): کدهای کالایی عمده صادراتی بلاروس

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۷۲۶	۱۰۰/۰۰
۱		۷۷۲۵	۵۲۵۶	۲۸۷۹	۳۸۱۶	۴۵۴۹	۱۳/۴۹
۲		۲۶۶۹	۲۶۷۴	۲۰۲۰	۲۴۶۱	۲۷۲۰	۸/۰۶
۳		۲۱۲۸	۱۵۳۰	۱۱۶۳	۱۴۹۰	۱۹۳۹	۵/۷۵
۴		۱۰۶۹	۱۰۳۶	۹۷۰	۱۱۸۰	۱۵۲۰	۴/۵۱
۵		۱۲	۲۱۹	۳۶۳	۶۶۶	۹۳۹	۲/۷۸
۶		۱۱۲۴	۵۷۹	۴۷۲	۶۰۷	۸۱۰	۲/۴۰
۷		۶۵۶	۵۲۱	۵۸۰	۶۵۴	۶۵۸	۱/۹۵
۸		۰	۰	۰	۳۶۸	۳۶۱	۱/۰۷
۹		۲۸۵	۲۲۳	۳۰۰	۳۹۶	۳۵۳	۱/۰۵
۱۰		۰	۰	۰	۱۹۱	۳۴۰	۱/۰۱
	جمع ۱۰ کد اول	۱۵۶۶۹	۱۲۰۳۹	۸۷۴۸	۱۱۶۲۷	۱۴۱۸۹	۴۲/۰۷
	جمع سایر کدها	۲۰۴۱۲	۱۴۶۲۱	۱۴۷۹۰	۱۷۶۱۳	۱۹۵۳۷	۵۷/۹۳
	سهم ۱۰ کد اول	۴۳/۴۳	۴۵/۱۶	۳۷/۱۶	۳۹/۷۶	۴۲/۰۷	
	سهم سایر کدها	۵۶/۵۷	۵۴/۸۴	۶۲/۸۴	۶۰/۲۴	۵۷/۹۳	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۳) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) روسیه را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۳۱۲۹۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۲۰۳۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول صادراتی روسیه از ۶۲/۸۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۹/۴۴ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز روسیه در صادرات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۲۳): کدهای کالایی عمده صادراتی روسیه

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۰۹۰۰	۱۵۳۸۸۸	۸۹۵۷۶	۷۳۶۷۶	۹۳۳۰۶	۱۲۹۰۴۹	۲۸/۷۲
۲	۹۹۹۹۹۹	۱۱۶۴۷	۱۰۷۹۷	۴۵۲۳۹	۱۴۱۴۷	۶۳۷۴۶	۱۴/۱۹
۳	۲۷۱۰۱۹	۹۳۵۹۵	۵۴۵۶۴	۳۵۱۹۳	۴۵۳۳۵	۶۱۳۵۸	۱۳/۶۵
۴	۲۷۱۰۱۲	۲۲۲۱۲	۱۲۸۴۹	۱۰۷۵۹	۱۲۹۰۹	۱۶۷۵۱	۳/۷۳
۵	۲۷۰۱۱۲	۱۰۴۰۸	۸۱۵۵	۸۰۵۴	۱۱۸۹۹	۱۴۶۰۷	۳/۲۵
۶	۱۰۰۱۹۹	۵۳۸۷	۳۹۱۶	۴۱۷۱	۵۷۳۰	۸۲۲۲	۱/۸۵
۷	۲۷۱۱۱۱	۵۲۴۴	۴۵۴۶	۲۹۰۰	۳۱۷۴	۵۲۸۶	۱/۱۸
۸	۷۲۰۷۱۲	۴۱۵۷	۲۴۸۵	۲۵۳۴	۳۶۱۹	۴۵۰۹	۱/۰۰
۹	۷۱۰۲۳۱	۴۴۷۹	۳۳۳۵	۴۲۶۶	۴۱۸۴	۴۳۶۱	۰/۹۷
۱۰	۷۴۰۳۱۱	۱۸۹۶	۳۰۶۰	۲۳۵۷	۳۴۱۹	۴۰۴۲	۰/۹۰
	جمع ۱۰ کد اول	۳۱۲۹۱۴	۱۹۳۲۷۴	۱۸۹۱۵۰	۱۹۷۷۲۲	۳۱۲۰۳۰	۶۹/۴۴
	جمع سایر کدها	۱۸۴۹۲۰	۱۵۰۶۳۴	۹۶۳۴۱	۱۶۱۴۳۰	۱۳۷۳۱۷	۳۰/۵۶
	سهم ۱۰ کد اول	۶۲/۸۶	۵۶/۲۰	۶۶/۲۵	۵۵/۰۵	۶۹/۴۴	
	سهم سایر کدها	۳۷/۱۴	۴۳/۸۰	۳۳/۷۵	۴۴/۹۵	۳۰/۵۶	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۴) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) قرقیزستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۹۹۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۲۳۱ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول صادراتی قرقیزستان از ۵۲/۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۰۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در صادرات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۲۴): کدهای کالایی عمده صادراتی قرقیزستان

سهم ۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	HS شش رقمی	ردیف
۱۰۰/۰۰	۱۸۳۵	۱۷۹۱	۱۴۲۳	۱۴۴۱	۱۸۸۴	کل	
۳۶/۱۹	۶۶۴	۷۰۰	۷۰۲	۶۶۵	۷۱۷	۷۱۰۸۱۲	۱
۶/۷۸	۱۲۴	۱۴۴	۶۸	۱۹	۴۱	۲۶۱۶۹۰	۲
۵/۸۶	۱۰۸	۱۶	۱۱	۸	۹	۷۴۰۴۰۰	۳
۵/۰۸	۹۳	۴۹	۲	۰	۰	۶۱۰۶۱۰	۴
۳/۷۵	۶۹	۴۴	۳۶	۵۴	۹۸	۲۷۱۰۱۹	۵
۲/۴۵	۴۵	۴۵	۵۴	۴۴	۶۲	۷۱۳۳۳	۶
۲/۰۵	۳۸	۲۵	۱۹	۱۶	۲۴	۵۲۰۱۰۰	۷
۱/۶۶	۳۱	۲۱	۲	۱۷	۱۴	۸۷۰۸۹۱	۸
۱/۶۵	۳۰	۷۸	۴۳	۳۷	۴	۸۸۰۲۴۰	۹
۱/۶۰	۲۹	۲۷	۱۵	۱۱	۲۵	۷۰۰۵۲۹	۱۰
۶۷/۰۸	۱۲۳۱	۱۱۵۰	۹۵۱	۸۷۰	۹۹۳	جمع ۱۰ کد اول	
۳۲/۹۲	۶۰۴	۶۴۱	۴۷۲	۵۷۱	۸۹۱	جمع سایر کدها	
	۶۷/۰۸	۶۴/۲۰	۶۶/۸۳	۶۰/۳۷	۵۲/۷۰	سهم ۱۰ کد اول	
	۳۲/۹۲	۳۵/۸۰	۳۳/۱۷	۳۹/۶۳	۴۷/۳۰	سهم سایر کدها	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۵) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) قزاقستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۶۵۸۴۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۹۵۵۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول صادراتی قزاقستان از ۸۲/۸۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در صادرات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۲۵): کدهای کالایی عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۵۰۳	۶۰۹۵۶	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۰۹۰۰	۵۳۶۲۷	۲۶۷۷۳	۱۹۳۷۸	۲۶۵۸۴	۳۷۷۹۶	۶۲/۰۱
۲	۷۴۰۳۱۱	۱۳۳۱	۱۵۶۲	۱۵۰۹	۲۰۰۴	۲۲۴۹	۳/۶۹
۳	۲۷۱۱۲۱	۱۸۸۴	۱۷۴۶	۱۲۸۴	۱۵۷۸	۲۱۷۱	۳/۵۶
۴	۷۲۰۲۴۱	۱۱۹۴	۱۱۲۹	۱۱۳۰	۱۸۳۵	۱۷۶۷	۲/۹۰
۵	۲۸۴۴۱۰	۲۰۰۷	۲۲۴۸	۱۷۳۹	۱۳۳۴	۱۲۸۷	۲/۱۱
۶	۲۷۱۰۱۹	۲۹۴۷	۱۳۸۱	۸۰۲	۱۱۶۲	۱۲۱۷	۲/۰۰
۷	۲۶۰۳۰۰	۸۲۵	۳۱۱	۴۴۵	۱۰۹۳	۱۱۸۵	۱/۹۴
۸	۱۰۰۱۹۹	۸۵۱	۵۸۸	۵۵۸	۵۲۰	۸۱۵	۱/۳۴
۹	۷۶۰۱۱۰	۳۳۵	۳۶۵	۳۳۴	۴۶۱	۵۶۰	۰/۹۲
۱۰	۲۷۱۱۱۲	۸۴۳	۳۷۳	۲۶۷	۴۳۴	۵۱۰	۰/۸۴
	جمع ۱۰ کد اول	۶۵۸۴۳	۳۶۴۷۵	۲۷۴۴۵	۳۷۰۰۶	۴۹۵۵۷	۸۱/۳۰
	جمع سایر کدها	۱۳۶۱۶	۹۴۸۰	۹۳۰	۱۱۴۹۷	۱۱۳۹۹	۱۸/۷۰
	سهم ۱۰ کد اول	۸۲/۸۶	۷۹/۳۷	۷۴/۶۳	۷۶/۳۰	۸۱/۳۰	
	سهم سایر کدها	۱۷/۱۴	۲۰/۶۳	۲۵/۳۷	۲۳/۷۰	۱۸/۷۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

۳-۴-۵- واردات کل اتحادیه

جدول (۳-۲۶) واردات کل کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد مجموع واردات اتحادیه از ۳۷۸۳۴۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۸۵۱۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. نرخ رشد سالانه در دوره ۱۸-۲۰۱۴ برابر با ۴/۲۱- درصد بوده است که از دلایل کاهش واردات در این کشورها می‌توان وضعیت تقریباً رکودی حاکم بر جهان در این دوره اشاره نمود. در بین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سهم عمده واردات به روسیه تعلق دارد. در ۲۰۱۸ از مجموع ۳۱۸۵۱۲ میلیون دلار واردات اتحادیه، ۲۳۸۱۵۱ میلیون دلار آن به روسیه اختصاص داشته است که میزان واردات این کشور در ۲۰۱۴ برابر ۲۸۶۶۴۹ میلیون دلار بوده است، به طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۴ سهم روسیه از واردات اتحادیه برابر با ۷۵/۰۳ درصد است.

بلاروس دومین کشور است که در دوره ۱۸-۲۰۱۴ بالاترین عملکرد وارداتی اتحادیه را داشته است. واردات این کشور از ۴۰۵۰۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۸۲۰۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته و به طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۴ سهم قزاقستان از صادرات منطقه برابر با ۱۱/۴۷ درصد است.

کشورهای روسیه و بلاروس در دوره ۱۸-۲۰۱۴ مجموع ۸۶/۵۰ درصد و کشورهای ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان ۱۳/۵۰ درصد واردات اتحادیه را در همین دوره در اختیار داشته‌اند.

جدول (۳-۲۶): واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴

کشور	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره	نرخ رشد دوره	سهم از کل دوره
ارمنستان	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۷۹۶	۱۹۳۲۴	۳/۶۲	۱/۳۰
روسیه	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۲۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۱۱۸۰۵۷	-۴/۵۳	۷۵/۰۳
بلاروس	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۲۰۲	۱۷۰۸۴۱	-۱/۴۵	۱۱/۴۷
قزاقستان	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۳۴۶	۳۲۵۳۴	۱۵۸۹۱۷	-۵/۷۹	۱۰/۶۶
قرقیزستان	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۴۸۳۰	۲۲۹۵۸	-۴/۲۰	۱/۵۴
جمع اتحادیه	۳۷۸۳۴۱	۲۵۰۹۶۶	۲۴۲۱۰۹	۳۰۰۱۶۸	۳۱۸۵۱۲	۱۴۹۰۰۹۶	-۴/۲۱	۱۰۰/۰۰

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۷) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به ارمنستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، چین، ایران و ترکیه از مبادی عمده وارداتی ارمنستان هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۲۸۱۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۸۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی ارمنستان از ۶۷/۶۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۰/۵۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز ارمنستان در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۲۷): شرکای عمده وارداتی ارمنستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۷۹۶	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۱۰۶۹	۹۹۱	۹۹۱	۱۱۶۶	۱۲۵۷	۲۶/۲۲
۲	چین	۴۱۴	۳۱۵	۳۶۳	۴۶۶	۶۶۱	۱۳/۷۸
۳	ایران	۲۰۶	۱۹۸	۱۶۵	۱۷۴	۲۶۹	۵/۶۱
۴	ترکیه	۲۳۱	۱۳۷	۱۶۹	۲۲۲	۲۵۱	۵/۲۳
۵	آلمان	۱۷۶	۱۸۲	۱۶۰	۱۶۴	۲۳۷	۴/۹۴
۶	ایتالیا	۱۷۹	۱۴۸	۱۲۷	۱۲۴	۱۸۲	۳/۷۹
۷	اوکراین	۲۰۲	۱۲۵	۹۹	۱۱۵	۱۵۴	۳/۲۰
۸	آمریکا	۱۱۳	۱۰۵	۷۹	۱۱۴	۱۳۶	۲/۸۳
۹	سوئیس	۱۴۶	۵۲	۳۸	۹۳	۱۲۹	۲/۶۹
۱۰	فرانسه	۷۹	۶۵	۵۳	۷۲	۱۱۰	۲/۲۹
	جمع ۱۰ کشور اول	۲۸۱۵	۲۳۱۸	۲۲۴۴	۲۷۱۰	۳۳۸۵	۷۰/۵۸
	جمع سایر کشورها	۱۳۴۵	۹۳۹	۹۵۷	۱۱۸۳	۱۴۱۱	۲۹/۴۲
	سهم ۱۰ کشور اول	۶۷/۶۷	۷۱/۱۷	۶۹/۷۲	۶۹/۶۱	۷۰/۵۸	
	سهم سایر کشورها	۳۲/۳۳	۲۸/۸۳	۳۰/۲۸	۳۳/۳۹	۲۹/۴۲	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۸) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به بلاروس را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، چین، آلمان و اوکراین از مبادی عمده وارداتی بلاروس هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۴۲۶۸ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۲۴۸۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی بلاروس از ۸۴/۶۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۲۸): شرکای عمده وارداتی بلاروس

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۲۰۲	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۲۱۸۶۹	۱۶۸۹۴	۱۴۹۷۳	۱۹۳۶۲	۲۲۳۹۵	۵۸/۶۲
۲	چین	۹۴۸	۲۳۲۱	۲۱۱۷	۲۶۹۸	۳۰۰۲	۷/۸۶
۳	آلمان	۲۴۱۱	۱۳۸۴	۱۳۱۹	۱۷۰۸	۱۸۰۹	۴/۷۴
۴	اوکراین	۱۷۷۹	۹۴۹	۹۷۷	۱۲۱۴	۱۳۹۰	۳/۶۴
۵	لهستان	۲۴۳۲	۱۰۸۴	۱۱۸۱	۱۳۳۵	۱۱۹۲	۳/۱۲
۶	ترکیه	۳۳۹	۴۸۷	۷۳۲	۸۰۵	۷۹۶	۲/۰۸
۷	ایتالیا	۶۷۰	۶۳۸	۵۷۹	۶۹۶	۷۸۶	۲/۰۶
۸	آمریکا	۷۸	۳۹۴	۳۸۲	۳۷۵	۴۳۸	۱/۱۵
۹	لیتوانی	۳۲۹۰	۲۷۸	۲۶۴	۳۱۶	۳۵۴	۰/۹۳
۱۰	هلند	۴۵۳	۲۱۱	۲۰۹	۳۰۰	۳۲۱	۰/۸۴
	جمع ۱۰ کشور اول	۳۴۲۶۸	۲۴۶۴۱	۲۲۷۳۴	۲۸۸۱۰	۳۲۴۸۴	۸۵/۰۳
	جمع سایر کشورها	۶۲۳۵	۵۶۵۱	۴۸۷۶	۵۶۲۵	۵۷۱۸	۱۴/۹۷
	سهم ۱۰ کشور اول	۸۴/۶۱	۸۱/۳۵	۸۲/۳۴	۸۴/۱۵	۸۵/۰۳	
	سهم سایر کشورها	۱۵/۳۹	۱۸/۶۵	۱۷/۶۶	۱۵/۸۵	۱۴/۹۷	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۹) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به روسیه را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای چین، آلمان، آمریکا و بلاروس از مبادی عمده وارداتی روسیه هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۱۷۵۷۲۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۹۳۲۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی روسیه از ۶۱/۳۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز روسیه در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۲۹): شرکای عمده وارداتی روسیه

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۲۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۰۰/۱۰۰
۱	چین	۵۰۸۵۳	۳۵۱۹۹	۳۸۰۸۷	۴۸۳۷۳	۵۲۲۱۸	۲۱/۹۳
۲	آلمان	۳۲۹۴۷	۱۸۹۹۲	۱۹۴۵۱	۲۲۷۴۰	۲۵۵۱۰	۱۰/۷۱
۳	آمریکا	۱۸۵۹۴	۱۱۴۹۰	۱۱۰۶۶	۱۲۵۹۰	۱۲۶۸۲	۵/۳۳
۴	بلاروس	۱۲۳۱۶	۷۹۸۹	۹۴۰۶	۱۰۶۹۲	۱۲۱۷۹	۵/۱۱
۵	ایتالیا	۱۲۶۸۳	۷۹۳۴	۷۸۴۵	۹۸۵۰	۱۰۵۹۰	۴/۴۵
۶	فرانسه	۱۰۵۵۲	۵۵۶۳	۸۴۹۲	۹۱۲۵	۹۵۶۲	۴/۰۱
۷	ژاپن	۱۰۹۱۷	۶۸۱۹	۶۶۸۰	۷۷۶۴	۸۸۱۹	۰/۷۰
۸	کره جنوبی	۸۹۷۲	۴۵۳۲	۵۱۱۳	۶۹۲۰	۷۰۰۹	۲/۹۴
۹	اوکراین	۱۰۷۱۴	۵۶۴۳	۳۹۵۱	۴۹۳۶	۵۴۶۱	۲/۲۹
۱۰	قزاقستان	۷۱۷۲	۴۲۷۵	۳۶۱۲	۴۶۰۰	۵۲۹۶	۲/۲۲
	جمع ۱۰ کشور اول	۱۷۵۷۲۳	۱۰۸۴۳۵	۱۱۳۷۰۳	۱۳۷۵۹۰	۱۴۹۳۲۷	۶/۷۰
	جمع سایر کشورها	۱۱۰۹۲۶	۷۴۳۴۷	۶۸۵۵۹	۹۰۶۲۳	۸۸۸۲۴	۳۷/۳۰
	سهم ۱۰ کشور اول	۶۱/۳۰	۵۹/۳۲	۶۲/۳۸	۶۰/۲۹	۶۲/۷۰	
	سهم سایر کشورها	۳۸/۷۰	۴۰/۶۸	۳۷/۶۲	۳۹/۷۱	۳۷/۳۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۰) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای چین، روسیه، قزاقستان و ترکیه از مبادی عمده وارداتی قرقیزستان هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۴۷۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۳۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قرقیزستان از ۸۳/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۱/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۳۰): شرکای عمده وارداتی قرقیزستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۴۸۳۰	۱۰۰/۰۰
۱	چین	۱۰۹۸	۱۰۲۹	۱۴۶۵	۱۵۰۰	۱۹۴۲	۴۰/۲۲
۲	روسیه	۱۷۸۰	۱۲۷۲	۸۰۰	۱۱۸۱	۱۱۹۸	۲۴/۸۱
۳	قزاقستان	۷۷۷	۶۷۷	۶۳۶	۵۸۶	۴۷۰	۹/۷۴
۴	ترکیه	۳۰۸	۱۶۴	۱۹۱	۲۲۵	۲۹۰	۶/۰۱
۵	ازبکستان	۱۰۲	۵۹	۷۰	۱۶۴	۱۷۸	۳/۶۸
۶	آمریکا	۱۰۹	۱۲۲	۱۵۴	۱۵۵	۱۲۸	۲/۶۶
۷	آلمان	۱۱۵	۹۳	۶۲	۶۸	۷۴	۱/۵۴
۸	ژاپن	۱۸۵	۶۱	۱۹	۳۴	۴۸	۱/۰۰
۹	لیتوانی	۲۹۸	۱۴	۸	۲۸	۳۶	۰/۷۴
۱۰	هند	۱۹	۲۳	۲۳	۲۹	۳۱	۰/۶۵
	جمع ۱۰ کشور اول	۴۷۹۱	۳۵۱۵	۳۴۲۷	۳۹۶۹	۴۳۹۷	۹۱/۰۵
	جمع سایر کشورها	۹۴۴	۵۵۳	۴۱۸	۵۱۲	۴۳۲	۸/۹۵
	سهم ۱۰ کشور اول	۸۳/۵۴	۸۶/۴۱	۸۹/۱۳	۸۸/۵۶	۹۱/۰۵	
	سهم سایر کشورها	۱۶/۴۶	۱۳/۵۹	۱۰/۸۷	۱۱/۴۴	۸/۹۵	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۱) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، چین، آلمان و ایتالیا از مبادی عمده وارداتی قزاقستان هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۱۴۷۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۸۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قزاقستان از ۷۶/۲۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۹/۶۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نیافتن تمرکز قزاقستان در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۳۱): شرکای عمده وارداتی قزاقستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۳۴۶	۳۲۵۳۴	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۱۳۸۰۸	۱۰۵۲۹	۹۱۳۰	۱۱۴۷۳	۱۲۳۹۲	۳۸/۰۹
۲	چین	۷۳۵۷	۵۰۸۸	۳۶۶۶	۴۶۹۲	۵۳۸۴	۱۶/۵۵
۳	آلمان	۲۳۱۵	۱۹۸۶	۱۴۴۴	۱۴۸۴	۱۶۴۲	۵/۰۵
۴	ایتالیا	۱۰۳۹	۱۱۷۶	۸۳۵	۹۴۶	۱۴۹۸	۴/۶۰
۵	آمریکا	۱۹۹۳	۱۴۸۴	۱۲۷۷	۱۲۵۳	۱۳۰۳	۴/۰۱
۶	کره جنوبی	۱۰۶۷	۶۰۷	۴۵۳	۵۶۷	۹۲۳	۲/۸۴
۷	اریکستان	۱۰۱۸	۷۲۶	۵۸۸	۷۳۵	۸۴۵	۲/۶۰
۸	فرانسه	۱۰۸۶	۶۷۱	۶۶۱	۵۳۵	۶۶۱	۲/۰۳
۹	ایتالیا	۱۰۱۹	۷۴۲	۶۱۸	۷۳۰	۶۵۵	۲/۰۱
۱۰	بلاروس	۷۷۴	۴۸۸	۳۳۳	۵۰۹	۵۹۳	۱/۸۲
	جمع ۱۰ کشور اول	۳۱۴۷۵	۲۳۴۹۷	۱۹۰۰۴	۲۲۹۲۶	۲۵۸۹۷	۷۹/۶۰
	جمع سایر کشورها	۹۸۲۰	۷۰۷۰	۶۱۷۱	۶۴۲۰	۶۶۳۷	۲۰/۴۰
	سهم ۱۰ کشور اول	۷۶/۲۲	۷۶/۸۷	۷۵/۴۹	۷۸/۱۲	۷۹/۶۰	
	سهم سایر کشورها	۲۳/۷۸	۲۳/۱۳	۲۴/۵۱	۲۱/۸۸	۲۰/۴۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۲) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) ارمنستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی»، «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آب‌گرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا» و «مروارید طبیعی یا پرورده» از کالاهای عمده وارداتی ارمنستان هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۳۱۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۳۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی ارمنستان از ۵۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز ارمنستان در گروه کالایی وارداتی است.

جدول (۳-۳۲): کالاهای عمده وارداتی ارمنستان

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۸۵۰	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۸۱۴	۶۷۴	۵۶۷	۶۲۷	۶۷۸	۱۳/۹۸
۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۷۸	۲۶۳	۲۵۴	۳۶۹	۵۶۶	۱۱/۶۶
۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲۰۰	۱۴۴	۲۲۳	۲۵۶	۳۶۶	۷/۵۶
۴	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۳۰۳	۱۱۹	۱۵۹	۱۹۹	۲۸۸	۵/۹۴
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط		۱۵۵	۱۰۵	۱۴۷	۱۸۸	۳/۸۸
۶	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۰	۱۱۲	۱۱۱	۱۸۵	۱۵۹	۳/۲۷
۷	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۱۲۹	۹۷	۹۰	۱۰۹	۱۴۲	۲/۹۴
۸	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو	۸۲	۸۶	۹۵	۷۴	۱۳۰	۲/۶۹
۹	۹۴	میل، میل‌های طبی، جراحی	۷۳	۴۲	۴۱	۷۸	۱۰۹	۲/۲۴
۱۰	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۰۴	۶۶	۵۸	۸۱	۱۰۷	۲/۲۲
		جمع ۱۰ گروه کالایی اول	۲۳۱۷	۱۷۵۷	۱۷۰۲	۲۱۲۴	۲۷۳۴	۵۶/۳۷
		جمع سایر گروه‌های کالایی	۱۸۴۲	۱۵۰۰	۱۵۱۶	۱۷۷۰	۲۱۱۶	۴۳/۶۳
		سهم ۱۰ گروه کالایی اول	۵۵/۷۱	۵۳/۹۴	۵۲/۸۹	۵۴/۵۴	۵۶/۳۷	
		سهم سایر گروه‌های کالایی	۴۴/۲۹	۴۶/۰۶	۴۷/۱۱	۴۵/۴۶	۴۳/۶۳	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۳) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) بلاروس را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی»، «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا» و «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» از کالاهای عمده وارداتی بلاروس هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۷۶۴۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۶۱۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی بلاروس از ۶۸/۲۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در گروه کالایی وارداتی است.

جدول (۳-۳۳): کالاهای عمده وارداتی بلاروس

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۴۰۹	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۱۱۸۴۹	۹۲۱۱	۷۳۷۳	۹۶۷۰	۱۱۰۸۶	۲۸/۸۶
۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۶۱۹	۳۲۰۳	۲۶۱۸	۳۲۹۴	۳۶۷۹	۹/۵۸
۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲۰۸۱	۱۷۱۵	۱۷۶۸	۲۱۷۹	۲۵۵۰	۶/۶۴
۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۲۵۶۰	۱۵۱۱	۱۳۴۱	۱۵۷۶	۲۲۱۵	۵/۷۷
۵		چدن، آهن و فولاد	۱۶۵۴	۱۰۶۷	۱۰۶۰	۱۵۵۹	۱۸۰۴	۴/۷۰
۶	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۱۸۳۴	۱۳۰۵	۱۳۳۹	۱۵۵۱	۱۶۹۱	۴/۴۰
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۰۷۸	۷۵۹	۷۰۸	۹۳۴	۱۰۱۹	۲/۶۵
۸	۳۰	محصولات دارویی	۸۱۸	۶۱۱	۵۹۹	۷۱۴	۷۳۱	۱/۹۰
۹	۹۹	تجهیزات خدماتی	۴۶۵	۴۲۹	۵۹۲	۴۷۲	۶۷۲	۱/۷۵
۱۰	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۶۸۶	۵۰۵	۴۵۳	۶۰۹	۶۶۹	۱/۷۴
		جمع ۱۰ گروه کالایی اول	۲۷۶۴۶	۲۰۳۱۶	۱۷۸۵۰	۲۲۵۵۹	۲۶۱۱۴	۶۷/۹۹
		جمع سایر گروه‌های کالایی	۱۲۸۵۷	۹۹۷۵	۹۷۶۰	۱۱۶۷۵	۱۲۲۹۵	۳۲/۰۱
		سهم ۱۰ گروه کالایی اول	۶۸/۲۶	۶۷/۰۷	۶۴/۶۵	۶۵/۹۰	۶۷/۹۹	
		سهم سایر گروه‌های کالایی	۳۱/۷۴	۳۲/۹۳	۳۵/۳۵	۳۴/۱۰	۳۲/۰۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۴) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) روسیه را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا»، «وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط» و «محصولات دارویی» از کالاهای عمده وارداتی روسیه هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۱۶۷۸۳۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۷۴۵۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی روسیه از ۵۸/۵۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۱/۹۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز روسیه در گروه کالایی وارداتی است.

جدول (۳-۳۴): کالاهای عمده وارداتی روسیه

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۴۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۰۰/۰۰
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۲۱۰۵	۳۴۱۴۸	۳۵۳۶۱	۴۵۲۸۸	۴۳۶۰۱	۱۸/۳۱
۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۳۷۴۰	۲۱۱۱۰	۲۱۵۰۴	۲۶۷۳۱	۲۹۹۱۲	۱۲/۵۶
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۳۱۴۲۶	۱۵۳۷۸	۱۵۶۳۷	۲۱۴۹۹	۲۳۶۲۳	۹/۹۲
۴	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۸۰۴	۸۶۹۱	۸۹۰۸	۱۰۸۳۵	۱۰۵۸۲	۴/۴۴
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۱۱۰۳۰	۷۶۲۹	۷۵۴۲	۸۷۶۶	۹۷۶۳	۴/۱۰
۶	۹۹	تجهیزات خدماتی	۷۱۹	۸۳۹	۶۵۸۱	۱۶۵۶	۷۰۵۴	۲/۹۶
۷	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۷۹۲۵	۵۱۰۶	۵۱۶۳	۶۱۹۳	۶۷۴۷	۲/۸۳
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۶۹۰۵	۴۰۷۸	۴۱۴۹	۵۳۰۵	۵۸۰۶	۲/۴۴
۹	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۵۷۰۲	۳۳۰۱	۳۰۳۳	۴۸۲۶	۵۲۸۷	۲/۲۲
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۵۴۸۰	۳۹۴۴	۳۸۳۱	۴۶۷۸	۵۰۷۷	۲/۱۳
		جمع ۱۰ گروه کالایی اول	۱۶۷۸۳۷	۱۰۴۲۲۵	۱۱۱۷۰۹	۱۳۵۷۷۶	۱۴۷۴۵۳	۶۱/۹۲
		جمع سایر گروه‌های کالایی	۱۱۸۸۱۲	۷۸۵۵۷	۷۰۵۵۳	۹۲۴۳۶	۹۰۶۹۸	۳۸/۰۸
		سهم ۱۰ گروه کالایی اول	۵۸/۵۵	۵۷/۰۲	۶۱/۲۹	۵۹/۵۰	۶۱/۹۲	
		سهم سایر گروه‌های کالایی	۴۱/۴۵	۴۲/۹۸	۳۸/۷۱	۴۰/۵۰	۳۸/۰۸	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۵) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «سخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی»، «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «کفش، کتر و اشیای همانند، اجزا» و «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا» از کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۳۳۸۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۷۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی قرقیزستان از ۵۹/۰۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۹/۹۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نیافتن تمرکز قرقیزستان در گروه کالایی وارداتی است.

جدول (۳-۳۵): کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۵۲۹۲	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۱۱۶۶	۷۷۸	۴۰۲	۶۳۶	۹۰۱	۱۷/۰۳
۲	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۷۸	۳۵۹	۳۹۵	۳۶۴	۴۷۵	۸/۹۸
۳	۶۴	کفش، کت و اشیای همانند، اجزا	۵۰	۸۷	۲۵۸	۳۰۱	۳۷۳	۷/۰۴
۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲۱۶	۱۷۲	۲۰۸	۲۵۴	۳۰۷	۵/۸۱
۵	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۹۸	۶۷	۱۵۱	۱۵۷	۲۳۶	۴/۴۷
۶	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۲۷	۲۹۶	۱۳۴	۱۴۵	۱۹۱	۳/۶۰
۷	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۶۱	۸۲	۱۵۵	۱۹۲	۱۷۸	۳/۳۷
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۱۷۳	۱۲۲	۱۳۴	۱۳۳	۱۷۵	۳/۳۰
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط		۲۰۶	۱۲۲	۱۴۸	۱۷۱	۳/۲۳
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۱۹۹	۱۴۸	۱۱۷	۱۶۹	۱۶۳	۳/۰۸
		جمع ۱۰ گروه کالایی اول	۳۳۸۷	۲۳۱۷	۲۰۷۷	۲۵۰۰	۳۱۷۰	۵۹/۹۱
		جمع سایر گروه‌های کالایی	۲۳۴۸	۱۷۵۱	۱۷۶۸	۱۹۸۱	۲۱۲۲	۴۰/۰۹
		سهم ۱۰ گروه کالایی اول	۵۹/۰۶	۵۶/۹۷	۵۴/۰۲	۵۵/۷۹	۵۹/۹۱	
		سهم سایر گروه‌های کالایی	۴۰/۹۴	۴۳/۰۳	۴۵/۹۸	۴۴/۲۱	۴۰/۰۹	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۶) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالایی «رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا»، «سرب و مصنوعات از سرب» و «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» از کالاهای عمده وارداتی قزاقستان هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۵۶۸۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۰۱۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی قزاقستان از ۶۲/۱۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در گروه کالایی وارداتی است.

جدول (۳-۳۶): کالاهای عمده وارداتی قزاقستان

ردیف	کد	شرح گروه کالایی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۵۹۹	۳۲۵۳۴	۱۰۰/۰۰
۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶۸۵۳	۵۶۰۱	۴۳۹۸	۴۷۴۳	۵۱۹۳	۱۵/۹۶
۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۹۷۶	۳۰۶۹	۲۴۲۹	۳۰۵۰	۳۸۴۵	۱۱/۸۲
۳	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۵۲۴	۲۵۸۵	۱۹۵۹	۱۷۲۲	۲۱۸۸	۶/۷۲
۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۴۰۲	۲۰۲۲	۱۱۰۹	۱۷۷۳	۲۰۳۸	۶/۲۶
۵	۲۷	سرخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۲۳۱۹	۱۶۸۲	۱۵۱۷	۱۸۴۵	۱۷۴۴	۵/۳۶
۶	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۱۴۸۵	۱۰۹۳	۹۸۱	۱۱۲۶	۱۲۴۱	۳/۸۲
۷	۳۰	محصولات دارویی	۱۴۲۰	۱۲۲۳	۹۶۱	۱۰۸۵	۱۱۷۸	۳/۶۲
۸	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۰۴۹	۸۷۵	۶۵۷	۱۰۳۳	۱۱۲۵	۳/۴۶
۹	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۱۱۲۰	۷۹۴	۷۴۹	۹۰۹	۸۸۰	۲/۷۱
۱۰	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۵۳۳	۵۲۵	۶۹۵	۷۸۹	۷۵۵	۲/۳۲
جمع ۱۰ گروه کالایی اول			۲۵۶۸۲	۱۹۴۶۸	۱۵۴۵۳	۱۸۰۷۳	۲۰۱۸۹	۶۲/۰۵
جمع سایر گروه‌های کالایی			۱۵۶۱۳	۱۱۰۹۹	۹۷۲۲	۱۱۵۲۶	۱۲۳۴۵	۳۷/۹۵
سهم ۱۰ گروه کالایی اول			۶۲/۱۹	۶۳/۶۹	۶۱/۳۸	۶۱/۰۶	۶۲/۰۵	
سهم سایر گروه‌های کالایی			۳۷/۸۱	۳۶/۳۱	۳۸/۶۲	۳۸/۹۴	۳۷/۹۵	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۷) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) ارمنستان را بر حسب کدهای HS شش‌رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی از ۱۲۰۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۲۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی ارمنستان از ۲۸/۸۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۸/۷۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز ارمنستان در واردات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۳۷): کدهای کالایی عمده وارداتی ارمنستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۸۵۰	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۱۱۲۱	۴۶۴	۴۲۹	۳۴۶	۳۵۶	۳۶۸	۷/۵۹
۲	۲۷۱۰۱۹	۱۹۸	۱۲۵	۱۱۴	۱۴۸	۱۶۸	۳/۴۷
۳	۷۱۰۲۳۹	۸۹	۵۳	۶۹	۸۹	۱۲۰	۲/۴۷
۴	۳۰۰۴۹۰	۸۴	۷۹	۷۴	۱۴۷	۱۱۴	۲/۳۶
۵	۲۷۱۰۱۲	۱۲۳	۹۳	۸۴	۹۵	۱۱۰	۲/۲۷
۶	۷۱۰۸۱۲	۸۷	۲۱	۱۸	۵۴	۸۴	۱/۷۳
۷	۸۵۱۷۱۲	۲۶	۲۱	۴۳	۵۸	۸۴	۱/۷۲
۸	۲۴۰۱۲۰	۳۷	۴۱	۵۶	۳۴	۷۸	۱/۶۰
۹	۸۷۰۳۲۳	۲۷	۴۶	۲۴	۲۸	۶۲	۱/۲۸
۱۰	۱۰۰۱۹۹	۶۶	۶۹	۵۹	۵۸	۶۲	۱/۲۸
	جمع ۱۰ کد اول	۱۲۰۱	۹۷۷	۸۸۸	۱۰۶۷	۱۲۵۰	۲۵/۷۸
	جمع سایر کدها	۲۹۵۹	۲۲۸۰	۲۳۳۰	۲۸۲۶	۳۶۰۰	۷۴/۲۲
	سهم ۱۰ کد اول	۲۸/۸۷	۳۰/۰۱	۲۷/۵۹	۲۷/۴۱	۲۵/۷۸	
	سهم سایر کدها	۷۱/۱۳	۶۹/۹۹	۷۲/۴۱	۷۲/۵۹	۷۴/۲۲	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۸) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) بلاروس را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۱۴۷۴۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۳۷۱۶ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول وارداتی بلاروس از ۳۶/۴۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۳۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در واردات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۳۸): کدهای کالایی عمده وارداتی بلاروس

ردیف	HS شش‌رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۴۰۹	۱۰۰/۰۰
۱		۷۶۲۹	۵۶۶۸	۳۹۷۱	۵۳۳۸	۶۸۲۳	۱۷/۷۶
۲		۳۴۱۱	۲۷۱۵	۲۵۴۷	۲۷۷۹	۲۶۹۱	۷/۰۱
۳		۱۹۳۴	۱۲۸۴	۹۹۵	۷۷۴	۱۱۷۰	۳/۰۵
۴		۱۳۲	۳۱۱	۴۴۷	۹۴۰	۷۹۰	۲/۰۶
۵		۲۸۰	۲۰۴	۲۶۰	۳۶۹	۵۱۵	۱/۳۴
۶		۱۴۸	۲۰۱	۱۲۱	۲۰۷	۳۹۷	۱/۰۳
۷		۳۴۵	۲۶۵	۲۱۴	۳۲۷	۳۹۲	۱/۰۲
۸		۱۹۶	۱۵۳	۱۷۵	۲۶۲	۳۴۳	۰/۸۹
۹		۴۲۲	۲۸۷	۲۸۵	۳۲۴	۳۱۱	۰/۸۱
۱۰		۲۴۶	۱۲۳	۱۳۶	۲۳۱	۲۸۵	۰/۷۴
	جمع ۱۰ کد اول	۱۴۷۴۳	۱۱۲۱۱	۹۱۵۱	۱۱۵۵۱	۱۳۷۱۶	۳۵/۷۱
	جمع سایر کدها	۲۵۷۶۰	۱۹۰۸۰	۱۸۴۵۹	۲۲۶۸۴	۲۴۶۹۳	۶۴/۲۹
	سهم ۱۰ کد اول	۳۶/۴۰	۳۷/۰۱	۳۳/۱۴	۳۳/۷۴	۳۵/۷۱	
	سهم سایر کدها	۶۳/۶۰	۶۲/۹۹	۶۶/۸۶	۶۶/۲۶	۶۴/۲۹	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۹) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) روسیه را بر حسب کدهای HS شش‌رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی از ۳۱۷۹۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۴۱۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی روسیه از ۱۱/۰۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز روسیه در واردات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۳۹): کدهای کالایی عمده وارداتی روسیه

سهم ۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	HS شش رقمی	ردیف
۱۰۰/۰۰	۲۳۸۱۵۱	۲۲۸۲۱۳	۱۸۲۲۶۲	۱۸۲۷۸۲	۲۸۶۶۴۹	کل	
۲/۹۶	۷۰۵۴	۱۶۶۳	۶۵۸۱	۸۳۹	۷۱۹	۹۹۹۹۹۹	۱
۲/۶۴	۶۲۹۲	۵۳۱۳	۴۰۶۹	۳۲۹۱	۴۷۳۳	۸۵۱۷۱۲	۲
۲/۵۰	۵۹۵۴	۶۲۸۷	۵۱۶۱	۴۹۳۳	۷۳۸۵	۳۰۰۴۹۰	۳
۱/۱۴	۲۷۰۹	۲۴۱۷	۲۲۳۰	۲۷۸۳	۶۶۶۱	۸۷۰۳۲۳	۴
۰/۹۳	۲۲۰۸	۱۸۵۸	۱۶۳۴	۱۶۱۸	۲۶۶۵	۸۴۷۱۳۰	۵
۰/۹۰	۲۱۴۶	۱۴۶۸	۱۲۶۷	۱۴۳۴	۱۴۲۴	۲۸۱۸۲۰	۶
۰/۷۸	۱۸۴۷	۱۷۹۷	۱۷۵۲	۱۴۷۷	۱۹۲۲	۸۷۰۳۳۳	۷
۰/۷۶	۱۸۲۰	۱۵۷۶	۱۰۷۸	۱۱۲۳	۲۱۴۲	۸۷۰۸۲۹	۸
۰/۷۵	۱۷۹۰	۱۳۲۸	۱۰۴۰	۱۰۱۰	۲۶۳۳	۸۷۰۷۱۰	۹
۰/۶۷	۱۵۹۷	۱۴۳۸	۱۱۳۶	۱۲۳۹	۱۵۱۱	۸۵۱۷۶۲	۱۰
۱۴/۰۳	۳۳۴۱۸	۲۵۱۴۴	۲۵۹۴۷	۱۹۷۴۷	۳۱۷۹۵	جمع ۱۰ کد اول	
۸۵/۹۷	۲۰۴۷۳۳	۲۰۳۰۶۹	۱۵۶۳۱۵	۱۶۳۰۳۵	۲۵۴۸۵۴	جمع سایر کدها	
	۱۴/۰۳	۱۱/۰۲	۱۴/۲۴	۱۰/۸۰	۱۱/۰۹	سهم ۱۰ کد اول	
	۸۵/۹۷	۸۸/۹۸	۸۵/۷۶	۸۹/۲۰	۸۸/۹۱	سهم سایر کدها	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۴۰) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) قرقیزستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی از ۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۵۷۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش رقمی اول وارداتی قرقیزستان از ۱۶/۰۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۹/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در واردات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۴۰): کدهای کالایی عمده وارداتی قزاقستان

ردیف	HS شش‌رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۵۲۹۲	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۱۰۱۹	۵۶۶	۳۶۲	۱۹۹	۳۲۹	۴۸۹	۹/۲۵
۲	۲۷۱۰۱۲	۰	۲۸۱	۱۳۰	۲۲۷	۳۰۷	۵/۸۰
۳	۶۴۰۲۹۹	۲۸	۳۲	۱۳۶	۱۵۴	۲۰۲	۳/۸۲
۴	۳۰۰۴۹۰	۱۵۸	۱۱۶	۹۰	۱۳۰	۱۲۹	۲/۴۳
۵	۸۵۱۷۱۲	۳۲	۲۶	۲۹	۶۰	۱۰۸	۲/۰۵
۶	۸۳۰۲۴۲	۲	۴	۴	۷	۸۲	۱/۵۶
۷	۲۴۰۲۲۰	۷۸	۴۷	۳۵	۷۳	۷۸	۱/۴۸
۸	۵۵۱۵۹۹	۵	۲۴	۶۲	۴۸	۶۹	۱/۳۱
۹	۶۴۰۶۹۰	۰	۲	۲	۲۱	۶۰	۱/۱۴
۱۰	۲۷۱۱۲۱	۵۱	۴۰	۴۰	۴۲	۴۶	۰/۸۷
	جمع ۱۰ کد اول	۹۱۹	۹۳۵	۷۲۶	۱۰۹۲	۱۵۷۲	۲۹/۷۰
	جمع سایر کدها	۴۸۱۵	۳۱۳۳	۳۱۱۸	۳۳۸۹	۳۷۲۰	۷۰/۳۰
	سهم ۱۰ کد اول	۱۶/۰۳	۲۲/۹۹	۱۸/۹۰	۲۴/۳۸	۲۹/۷۰	
	سهم سایر کدها	۸۳/۹۷	۷۷/۰۱	۸۱/۱۰	۷۵/۶۲	۷۰/۳۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۴۱) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) قزاقستان را بر حسب کدهای HS شش‌رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی از ۵۶۸۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۶۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی قزاقستان از ۱۳/۷۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در واردات اقلام کالایی است.

جدول (۳-۴): کدهای کالایی عمده وارداتی قزاقستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۵۹۹	۳۲۵۳۴	۱۰۰/۰۰
۱		۵۹۳	۴۲۲	۳۸۹	۵۵۸	۶۴۲	۱/۹۷
۲		۸۵۵	۶۷۵	۵۰۴	۵۴۹	۶۲۰	۱/۹۰
۳		۶۳۰	۳۲۶	۳۶۱	۵۳۴	۵۷۲	۱/۷۶
۴		۴۷۰	۳۵۷	۳۹۴	۳۳۱	۴۸۹	۱/۵۰
۵		۳۰۶	۳۹۸	۲۱۷	۲۳۱	۴۲۲	۱/۲۳
۶		۱۶۳۷	۶۹۶	۲۶۲	۳۵۰	۴۰۵	۱/۲۵
۷		۴۶۹	۲۴۷	۹۲	۵۷	۴۰۲	۱/۲۳
۸		۲۱	۹۹	۱۳	۱۶	۳۹۶	۱/۲۲
۹		۳۷۰	۴۳۹	۴۷۲	۳۵۶	۳۸۸	۱/۱۹
۱۰		۳۲۷	۲۶۲	۲۵۶	۲۳۴	۳۰۶	۰/۹۴
	جمع ۱۰ کد اول	۵۶۸۰	۳۹۲۰	۲۹۶۱	۳۲۱۶	۴۶۵۲	۱۴/۳۰
	جمع سایر کدها	۳۵۶۱۵	۲۶۶۴۷	۲۲۲۱۴	۲۶۳۸۳	۲۷۸۸۲	۸۵/۷۰
	سهم ۱۰ کد اول	۱۳/۷۵	۱۲/۸۲	۱۱/۷۶	۱۰/۸۷	۱۴/۳۰	
	سهم سایر کدها	۸۶/۲۵	۸۷/۱۸	۸۸/۲۴	۸۹/۱۳	۸۵/۷۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

۳-۴-۶- تراز تجاری اتحادیه

جدول (۳-۴) تراز تجاری کل کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد مجموع تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه از ۲۳۸۴۰۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۲۹۳۲۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. در میان این کشورها، روسیه و قزاقستان در تمام دوره تراز مثبت دارند و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان در تمام دوره تراز منفی دارند.

جدول (۳-۴۲): تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴

کشور	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره
ارمنستان	-۲۶۶۹	-۱۷۷۴	-۱۴۱۱	-۱۷۴۸	-۲۴۱۴	-۱۰۰۱۷
روسیه	۲۱۱۸۵	۱۶۱۱۲۶	۱۰۳۲۲۹	۱۳۰۹۳۹	۲۱۱۱۹۶	۸۱۷۶۷۵
بلاروس	-۴۴۲۲	-۳۶۳۱	-۴۰۷۳	-۴۹۹۵	-۴۷۴۱	-۲۱۸۶۲
قزاقستان	۳۸۱۶۳	۱۵۳۸۷	۱۱۶۰۱	۱۸۹۹۶	۲۸۴۲۳	۱۱۲۵۷۰
قرقیزستان	-۳۸۵۱	-۲۶۲۷	-۲۴۲۱	-۲۶۹۱	-۳۱۳۹	-۱۴۷۲۹
جمع اتحادیه	۲۳۸۴۰۶	۱۶۸۴۸۱	۱۰۶۹۲۵	۱۴۰۵۰۱	۲۲۹۳۲۴	۸۸۳۶۳۷

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

۳-۵- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در شرایط فعلی جهان، بسیاری از کشورها به دلیل کافی نبودن منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، تمایل زیادی به جذب سرمایه‌های خارجی دارند. سرمایه‌گذاری خارجی معمولاً در دو قالب، سرمایه‌گذاری سهام‌داران خارجی^۱ (FPI) و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۲ (FDI) صورت می‌گیرد. خرید اوراق قرضه و سهام شرکت‌ها در معاملات بورس و سپرده‌ها در بانک‌های خارجی از انواع (FPI) است که در این حالت سرمایه‌گذار خارجی در اداره واحد تولیدی نقش مستقیم نداشته و مسئولیت مالی نیز متوجه وی نیست اما سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، نوعی سرمایه‌گذاری است که به منظور کسب منفعت دائمی و همیشگی در موسسه‌ای مستقر در کشوری غیر از کشور سرمایه‌گذار صورت می‌گیرد و نتیجه آن کسب حق رای موثر در مدیریت شرکت است. طبق بررسی‌های انجام‌شده علت اصلی ورود حجم بالایی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشورها می‌تواند به شرح زیر باشد:

الف- عوامل سیاست‌گذاری اقتصادی

ب- عوامل ساختار اقتصادی

ج- عوامل تشویقی و حمایتی

د- عوامل جغرافیایی و سیاسی

تجربه نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به هر علت و شکلی که صورت پذیرد، اثرات قابل ملاحظه‌ای بر روی متغیرهای کلان اقتصادی از جمله

1. Foreign Portfolio Investment (FPI)

2. Foreign Direct Investment (FDI)

کاهش نرخ بهره، کاهش نرخ ارز، افزایش رشد اقتصادی، افزایش درآمد مالیاتی دولت، کاهش بدهی دولت، بهبود توزیع درآمد، انتقال تکنولوژی، افزایش اشتغال، توسعه صادرات، کاهش واردات و تاثیر مثبت در تراز پرداختها دارد. با توجه به امکان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای مختلف، مطلوبیت يك يا چند متغیر به تنهایی برای تشویق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کافی نخواهد بود، بلکه ارزیابی تمام متغیرها به صورت يك مجموعه، می‌تواند منجر به انجام سرمایه‌گذاری خارجی شود.

جدول (۳-۴۳): جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی

اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۳

کشور	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره
ارمنستان	۳۴۶	۴۰۴	۱۷۸	۳۳۸	۲۵۰	۲۵۴	۱۷۷۰
روسیه	۵۳۳۹۷	۲۹۱۵۲	۱۱۸۵۸	۳۷۱۷۶	۲۵۹۵۴	۱۳۳۳۲	۱۷۰۸۶۹
بلاروس	۲۲۳۰	۱۸۲۸	۱۶۶۸	۱۲۳۸	۱۲۷۹	۱۴۶۹	۹۷۱۲
قزاقستان	۱۰۳۲۱	۸۴۸۹	۴۰۵۷	۸۵۱۱	۴۶۶۹	۳۸۱۷	۳۹۸۶۴
قرقیزستان	۶۲۶	۲۴۸	۱۱۴۲	۶۱۶	-۱۰۷	۴۷	۲۵۷۲
جمع اتحادیه	۶۶۹۲۰	۴۰۱۲۱	۱۸۹۰۳	۴۷۸۷۹	۳۲۰۴۵	۱۸۹۱۹	۲۲۴۷۸۷

ماخذ: www.wir.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۴۳) روند جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۱۸-۲۰۱۳ نشان می‌دهد. مجموع ورودی سرمایه‌گذاری خارجی به اتحادیه از ۶۶۹۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۳ به ۱۸۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. توزیع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اتحادیه چندان عادلانه نیست و توزیع ناعادلانه نیز شاید به مقدار زیادی متأثر از وجود منابع طبیعی فراوان در برخی از این کشورها است.

۳-۶- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، بررسی وضعیت اقتصادی کشورهای عضو این اتحادیه، رتبه‌بندی این کشورها بر اساس شاخص‌های اقتصادی، رتبه‌بندی بر اساس شاخص‌های آزادی اقتصادی، محیط سیاسی کشورهای عضو این اتحادیه، رتبه‌بندی کشورها بر اساس

شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی، بررسی وضعیت شاخص‌های کسب‌وکار، ساخت بازار کشورهای عضو این اتحادیه و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته شده است.

شاخص‌های کلان اقتصادی کشورهای مورد بررسی نشان می‌دهد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ در دوره ۲۰۱۰-۱۸ رو به بهبود بوده و نرخ‌های رشد متفاوتی را تجربه نموده‌اند. در این کشورها در دوره مذکور از سهم بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی کاسته و به سهم بخش خدمات افزوده شده است. در همین دوره به طور متوسط سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی در کشورها افزایش یافته است.

جمعیت طی ۲۰۱۰-۱۸ در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نرخ کمی افزایش یافته و با بعضا دارای نرخ رشد صفر بوده است. همچنین نرخ تورم به طور متوسط در این کشورها کاهش یافته است فقط در نرخ تورم در بلاروس افزایش یافته است.

روسیه دارای بزرگ‌ترین ذخایر گازی، دومین ذخایر ذغال سنگ و هشتمین ذخایر نفتی در جهان است، حدود ۴۶ درصد از تولید برق در این کشور از بخش گاز تامین می‌شود. شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی بیش از ۲۸ میلیارد دلار در بازار انرژی روسیه سرمایه‌گذاری نموده‌اند که توسعه بخش انرژی این کشور منجر به تقاضای فزاینده برای تکنولوژی‌های جدید است.

به طور متوسط در دوره ۲۰۱۰-۱۸، شاخص تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰، روسیه بیشترین درآمد و قرقیزستان کمترین درآمد را داشته‌اند. در نرخ رشد درآمد قزاقستان بالاترین و بلاروس پایین‌ترین رتبه را داشته‌اند. در درآمد سرانه بالاتر رتبه مربوط به روسیه و پایین‌ترین رتبه مربوط به قرقیزستان است. در سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بهترین رتبه مربوط به قرقیزستان و بدترین رتبه مربوط به روسیه است، در سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بالاترین رتبه متعلق به بلاروس و پایین‌ترین رتبه نیز متعلق است به روسیه. در سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی بهترین رتبه متعلق است به بلاروس و بدترین رتبه نیز به روسیه تعلق دارد و در شاخص تورم بهترین وضعیت مربوط به ارمنستان و

بدترین وضعیت به نام بلاروس ثبت شده است.

در شاخص آزادی تجاری ارمنستان از سایر کشورها وضعیت بهتری دارد. از لحاظ ثبات سیاسی بهترین کشور بلاروس و بدترین کشور روسیه است و در شاخص حاکمیت قانون، قزاقستان و بلاروس رتبه یک و روسیه بدترین وضعیت را دارد. در شاخص آزادی فضای کسب‌وکار در جهان، قزاقستان رتبه ۲۵، روسیه رتبه ۲۸، ارمنستان رتبه ۴۷، قرقیزستان رتبه ۸۰ و ایران رتبه ۱۲۷ را دارد.

در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سهم عمده صادرات به روسیه تعلق دارد به طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از صادرات منطقه برابر با ۸۱/۲۰ درصد است.

قزاقستان دومین کشور است که در دوره ۲۰۱۴-۱۸ بالاترین عملکرد صادراتی اتحادیه را داشته است، کشورهای روسیه و قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۹۲/۵۹ درصد و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان ۷/۴۱ درصد صادرات این اتحادیه را در این دوره در اختیار داشته‌اند. در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای سوئیس، بلغارستان، عراق، اوکراین، انگلستان، آلمان چین، ایران و هلند از مقاصد عمده صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستند و ایران نیز در جایگاه هشتم قرار دارد.

کالاهای عمده صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالایی «سنگ فلز، جوش و خاکستر»، «مروارید طبیعی یا پرورده»، «توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو» و «نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه»، «سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی»، «کودها»، «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» و «شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل»، «تجهیزات خدماتی»، «چدن، آهن و فولاد» و «غلات»، «مروارید طبیعی یا پرورده»، «لباس و متفرعات لباس، از کشف»، «مس و مصنوعات از مس» و «محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات» است.

به طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از واردات اتحادیه برابر با ۷۵/۰۳ درصد است و بلاروس دومین کشور است که بالاترین عملکرد وارداتی اتحادیه را داشته است. کشورهای روسیه و بلاروس در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۸۶/۵۰ درصد و

کشورهای ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان ۱۳/۵۰ درصد واردات اتحادیه را در همین دوره در اختیار داشته‌اند.

کشورهای چین، ایران، ترکیه، آلمان، اوکراین، آلمان، آمریکا و ایتالیا از مبادی عمده وارداتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستند.

مجموع تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه از ۲۳۸۴۰۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۲۹۳۲۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است که در این بین این کشورها عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، روسیه و قزاقستان در تمام دوره تراز مثبت دارند و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان در تمام دوره تراز منفی دارند.

مجموع ورودی سرمایه‌گذاری خارجی به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۶۶۹۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۳ به ۱۸۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. توزیع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اتحادیه چندان عادلانه نیست و توزیع ناعادلانه نیز شاید به مقدار زیادی متاثر از وجود منابع طبیعی فراوان در برخی از این کشورها است.

فصل چهارم:

تجزیه و تحلیل تجارت کالاهای ارائه شده در موافقت نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۴-۱ - مقدمه

اثر بخشی موافقت نامه تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر تجارت کشور از پرسش های اساسی دست اندرکاران بخش تجارت خارجی و برنامه ریزان و بخش خصوصی متولی صادرات و واردات کشور است. از سوی دیگر، در جهان با افزایش تعداد موافقت نامه های تجارت ترجیحی، سهم تجارت به شکل بلوک های تجاری و در قالب این موافقت نامه ها روند رو به رشدی را در پیش گرفته است. در جمهوری اسلامی ایران در سال های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت نامه های تجاری با کشورهای مختلف صورت پذیرفته که موافقت نامه تجارت ترجیحی^۱ با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آنها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا - شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان - که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت نامه، با این اتحادیه، موافقت نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن ایران مختار است ادامه همکاری خود را با این اتحادیه در قالب موافقت نامه تجارت آزاد^۲ ادامه دهد یا با ادامه آن مخالفت نماید.

هر کدام از موافقت نامه های تجاری دارای ساختاری متفاوت هستند که می توان آنها را در دو گروه دسته بندی کرد؛ گروه اول، موافقت نامه هایی که به صورت سنتی بین شرکای طبیعی تجاری که از لحاظ جغرافیایی همسایه هستند منعقد می گردد (کشورها، نخستین تجربه خود در انعقاد موافقت نامه تجارت منطقه ای را با یک یا چند کشور همجوار خود به دست می آورند) و گروه دوم موافقت نامه هایی هستند که بین کشورهای غیر همجوار تشکیل می شوند. از آنجایی که ایران به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت است ضرورت دارد زمینه های لازم برای دستیابی به این هدف را تحقق بخشیده و با کاهش موانع تجاری (بالاخص تعرفه) و ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه روابط تجاری با

1. Preferential Trade Agreement (PTA)

2. Free Trade Agreement (FTA)

کشورهای هدف و تشکیل بلوک تجاری مراحل رو به توسعه را هرچه سریع‌تر طی کند که در این میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از کشورهای مهم منطقه و همسایه ایران به شمار می‌روند و جمعیت (بازار) قابل توجهی نیز دارند در اولویت برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی هستند. مطالعه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند الگویی مناسب برای ایران بوده و زمینه عضویت در سازمان جهانی تجارت و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ را مهیا کند. به علاوه، عضویت ایران در این‌گونه موافقت‌نامه‌ها به طور قطع می‌تواند موجب ارتقای تجارت منطقه‌ای و جهانی گردد.

سیاست‌های تعرفه‌ای، هسته اصلی سیاست‌های تجاری کشورها و نحوه تعامل با تجارت جهانی تلقی می‌شوند و چگونگی تنظیم تعرفه‌ها و توازن یا ناهمگونی آنها نیز در میزان حمایت موثر از کالاها و رشته‌های مختلف تاثیر بسزایی دارد. تعرفه^۱، ساده‌ترین نوع سیاست‌گذاری تجاری است که شامل مالیاتی است که هنگام ورود کالا به کشور دریافت می‌شود. تعرفه‌های ویژه^۲ مالیات‌هایی است که به صورت یک هزینه ثابت بر روی هر واحد از کالاهای وارداتی اعمال می‌شود، تعرفه ارزشی^۳ مالیات‌هایی است که به صورت درصدی از ارزش کالاهای وارد شده اعمال می‌شود که اثر هر دو نوع تعرفه مذکور افزایش هزینه ورود کالا به کشور است.

از سوی دیگر، همکاری‌های اقتصادی منجر به ارتباط گسترده‌تر بین دو یا چند کشور می‌شود به گونه‌ای که گسترش حجم مبادلات بین کشورهای عضو، ظرفیت تولید و کارایی اعضا را افزایش خواهد داد. البته میزان و سطح همکاری‌های تجاری و اقتصادی در موافقت‌نامه‌های مختلف بسته به پتانسیل‌های اقتصادی و تجاری کشورهای عضو و میزان اكمال تجاری^۴ بین آنها با هم متفاوت است. امروزه همگرایی‌های اقتصادی طی مراحل مختلف گسترش می‌یابد که کاهش موانع تعرفه‌ای اولین مرحله همگرایی است. یک طرح همگرایی می‌تواند با حذف کامل موانع گمرکی برای مبادلات کالاها و جابه‌جایی عوامل تولید گسترش یافته

1. Tariff

2. Specific Tariffs

3. Ad-Valorem Tariffs

4. Trade Complementarity

و در نهایت تا آنجا پیش رود که کشورهای عضو، سیاست‌های اقتصادی مشترك اتخاذ کنند. در واقع هر مرحله، دربرگیرنده مراحل قبل بوده و تسهیلات بیشتری برای همکاری بین کشورها را فراهم می‌سازد.

هدف از انجام این فصل از تحقیق، تجزیه و تحلیل تجزیه و تحلیل تجارت کالاها را ارائه شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا است.

۲-۴ - موافقت‌نامه تجارت ترجیحی

یکی از مهم‌ترین تحولات در نظام تجارت جهانی پس از اواسط دهه ۱۹۹۰، افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای^۱ (RTA) بوده است. تعداد موافقت‌نامه‌های اطلاع داده شده به سازمان جهانی تجارت تا سال ۱۹۹۰ حدود ۵۰ مورد بوده که در سال ۲۰۰۴ از مرز ۲۸۵ مورد فراتر رفته و در سال ۲۰۱۶ به ۴۲۱ مورد افزایش یافته است.^۲ موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای يك استثناي مهم در اصل عدم تبعیض سازمان جهانی تجارت است که بر اساس آن، کشورهای عضو يك موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای می‌توانند با استفاده از تعرفه‌های ترجیحی و شرایط آسان‌تر برای دسترسی به بازار در مقایسه با شرایطی که در مورد دیگر کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت اعمال می‌شود در بین خود به تجارت بپردازند که این مساله سبب خواهد شد آن گروه از کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت که سهمی در موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای ندارند در این بازارها سهمی شوند.

موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای (RTA) بنا به تعریف؛ موافقتی است (صرف نظر از اینکه فقط از يك منطقه جغرافیایی واحد باشد) که با هدف کاهش موانع تجاری بین کشورهای عضو ایجاد می‌شود، با توجه به عمق موافقت (همگرایی) ایجاد شده می‌توان آن را به پنج دسته تقسیم نمود: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی^۳ ((PTA)، موافقت‌نامه تجارت آزاد^۴ ((FTA)، اتحادیه گمرکی^۵ (CU)، بازار مشترك^۶ و اتحادیه اقتصادی^۷.

1. Regional Trade Agreements (RTA)
2. WTO (2016), List of all RTAs in force, by type of Agreement
3. Preferential Trade Agreements (PTA)
4. Free Trade Agreements (FTA)
5. Customs Unions (CU)
6. Common Markets
7. Economic Unions

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، موافقت‌نامه‌ای است که در آن، کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در کشورهای عضو موافقت‌نامه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند. موافقت‌نامه تجارت آزاد مورد خاصی از موافقت‌نامه تجارت ترجیحی است که در آن کشورهای عضو، هم موانع تعرفه‌ای و هم موانع غیرتعرفه‌ای تجاری را از سر راه کالاهایی که مبدا آنها کشورهای عضو موافقت‌نامه است کاملاً برمی‌دارند، لازم به ذکر است کشورها، موانع تجاری خود را کاملاً حذف نمی‌کنند.

اتحادیه گمرکی در مقایسه با موافقت‌نامه تجارت آزاد همگرایی بیشتری را فراهم می‌کند، زیرا برخلاف موافقت‌نامه تجارت آزاد که در آن کشورهای عضو می‌توانند سطح جداگانه‌ای از موانع تعرفه‌ای را در مورد کالاهای وارد شده از کشورهای غیرعضو حفظ کنند در اتحادیه گمرکی کشورهای عضو، یک تعرفه خارجی مشترک^۱ (CET) نیز بر کالاهای وارد شده از سایر کشورها را اعمال می‌کنند. تعرفه خارجی مشترک می‌تواند برای کالاهای مختلف تفاوت داشته باشد ولی در ارتباط با شرکای گوناگون اتحادیه نمی‌تواند متفاوت باشد. موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، موافقت‌نامه تجارت آزاد و اتحادیه گمرکی در فنون تجاری به نام ترتیبات همگرایی کم‌عمق^۲ خوانده می‌شوند. به غیر از ترتیبات کم‌عمق، ترکیبات منطقه‌ای دیگری وجود دارد که فراهم‌کننده همگرایی عمیق^۳ است. نخستین مرحله همگرایی عمیق بازار مشترک نامیده می‌شود که در آن کشورهای عضو تلاش می‌کنند برخی ترتیبات نهادی و قوانین و مقررات تجاری و مالی را در میان خود هماهنگ کنند. یک بازار مشترک همچنین متضمن تحرکات آزادانه عوامل تولید یعنی حذف کنترل‌ها در مورد جابه‌جایی آزادانه نیروی کار و سرمایه است. سطح نهایی همگرایی عمیق، اتحادیه اقتصادی است که در آن، کشورها سیاست‌ها و مقررات اقتصادی مشترک را اجرا و از یک پول واحد استفاده می‌کنند^۴. در میان موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای، اکثر قریب به

1. Common External Tariff (CET)
2. Shallow Integration
3. Deep Integration
4. Das (2001)

اتفاق آنها موافقت‌نامه‌های همگرایی کم‌عمق هستند. به عبارت دیگر اکثر آنها موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد است که در مقابل، تنها چند اتحادیه گمرکی، بازار مشترک و اتحادیه اقتصادی عمیق در سراسر جهان وجود دارد.

سازمان جهانی تجارت در سال ۲۰۰۳ نشان داده که در موج کنونی موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای دوروند گسترده در حال ظهور است^۱، اول آنکه کشورهایی که از دیرباز به رژیم تجارت چندجانبه اتکا داشتند به طور روزافزون در حال پیوستن به موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای به منظور افزایش تجارت هستند و دیگری، مذاکراتی است که در خصوص ایجاد شماری از بلوک‌های تجارت مهم قاره‌ای مانند منطقه آزاد و تجاری قاره آمریکا^۲ (FTAA) یا منطقه همکاری اقتصادی دریای سیاه^۳ در جریان است.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح‌شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند. کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارائه می‌شود. گاهی اوقات کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا حذف می‌کند و در حالی که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.

ماده ۲۴ موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت^۴ (GATT) مصوب ۱۹۴۷ به‌عنوان استثنایی بر اصل دولت کامله الوداد^۵ (MFN)، اجازه تشکیل اتحادیه‌های گمرکی و مناطق تجارت آزاد را می‌داد که هدف از این استثنا آن بود که کشورهای اروپای غربی امکان برقراری همکاری اقتصادی میان مستعمرات سابق‌شان را به دست آورند. از زمان تشکیل سازمان جهانی تجارت، بر تعداد موافقت‌نامه‌های منعقدشده بر مبنای

1. www.wto.org (2003)

2. Free Trade Area of the Americas (FTAA)

3. Black Sea Economic Cooperation (BSEC)

4. General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)

5. Most Flavored Nations (MFN)

ماده ۲۴ گات افزوده شده به گونه‌ای که از ۱۹۹۵، همواره بر موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی افزایش داشته است. این‌گونه تبعیض (تعمیم ترجیحات به کشورهای مشخص) پس از آن مقبولیت یافت که کنگره ایالات متحده موافقت‌نامه تجارت آزاد امریکای شمالی را در ۱۹۹۳ به تصویب رساند و در پی اعطای اجازه ترویج تجارت در سال ۲۰۰۲ که به رئیس‌جمهور آن کشور اجازه انجام مذاکرات تجاری چندجانبه و مذاکره درباره موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه را می‌داد هم‌چنان مقبولیت خود را حفظ کرده است. این موافقت‌نامه‌ها چون موانع تجاری موجود در برابر کشورهای غیرعضو را حفظ می‌کند به تجارت آزاد جهانی منجر نمی‌شود، گرچه موانع تجاری را میان اعضای موافقت‌نامه کاهش می‌دهد، با انعقاد هر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، مقررات تجاری جهان پیچیده‌تر می‌شود. هنگام نهایی شدن موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، تعیین مقررات مبدا به یکی از مهم‌ترین موضوعات مبدل می‌شود، زیرا از بسیاری جهات، مقررات مبدا بیش از تعرفه‌ها یک اقتصاد را از رقابت حفظ می‌کند و مقررات یادشده کالاهایی را که مشمول ترجیح هستند، تعیین می‌کند.

نتایج مطالعات گذشته نشان می‌دهد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی بیشتر سبب انحراف تجارت^۱ شده تا ایجاد تجارت^۲؛ (در این خصوص می‌توان به مطالعات برگستراند^۳ (۱۹۸۹)، بایر و برگستراند^۴ (۲۰۰۷)، کرار^۵ (۲۰۰۶)، وسترلوند و ویلهامسون^۶ (۲۰۱۱) و اسناگو و همکاران^۷ (۲۰۱۷) مراجعه نمود). به عبارت دیگر، تبعیضات مبتنی بر تعرفه، موجب می‌شود واردات از مبادی کم‌هزینه‌تری که عضو موافقت‌نامه تجارت ترجیحی نیستند جای خود را به واردات پرهزینه‌تر از شرکای تجاری عضو موافقت‌نامه بدهد و این هزینه‌ها بر منافع حاصل از توزیع کارآمدتر محصولات میان اعضای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بیشتر می‌شود. به همین دلیل ممکن است تقسیم تولیدات در سطح جهان کمتر از آنچه در انواع چندجانبه

1. Trade Creation Effect
2. Trade Diversion Effect
3. Bergstrand
4. Baier and Bergstrand
5. Carrere
6. Westerlund and Wilhelmsson
7. Osnago, et al.

آزادسازی تجارت مشاهده می‌شود کارآمد باشد. برعکس، هزینه‌های اداری و هزینه‌های تعاملات در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی می‌تواند کم‌تر باشد و این مساله به‌ویژه در حوزه خدمات از اهمیت خاصی برخوردار است. با پایین بودن میانگین تعرفه‌های مربوط به عمده کالاهای ساخته‌شده و مواد اولیه و باقی ماندن معدودی از محدودیت‌های مقداری، تبعیضات تجاری اهمیت کمتری پیدا می‌کنند از جمله دلایل افزایش علاقه‌مندی به موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، آزادسازی و دسترسی به بازار است.

یکی از مهم‌ترین مطالعات انجام‌شده، مطالعه کارشناسان آنکتاد^۱ در خصوص بررسی اثرات موافقت‌نامه ناحیه تجارت آزاد بر جریان تجاری دوطرفه بین آفریقای جنوبی و اتحادیه اروپا است.^۲ در این مطالعه یکی از مدل‌هایی که برای اندازه‌گیری آثار کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای در موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای و یا اتحادیه‌های گمرکی در سال‌های اخیر به کار رفته، تحت عنوان مدل «اسمارت» است. مدل اسمارت، یک مدل تعادل جزئی است که اثرات ایجاد تجارت و انحراف تجارت را در اثر کاهش موانع تعرفه‌ای در قالب یک موافقت‌نامه تجاری اندازه‌گیری می‌نماید. هرچند محاسبه آثار ایجاد تجارت و انحراف تجارت در مطالعات قبل‌تر نیز متداول بوده اما روابطی که در مدل مذکور برای اندازه‌گیری این آثار (در چارچوب یک مدل تعادل جزئی) به کار رفته، بسیار دقیق‌تر و کامل‌تر از مدل‌های دیگر است. با استفاده از مدل مذکور می‌توان در سطح کلی اثرات آزادسازی بر تراز پرداخت‌ها و درآمد دولت و در سطح بخشی تبعات موافقت‌نامه مذکور بر صنایع خاص را مورد نقد و بررسی قرار داد. به‌علاوه در مورد مطالعه فوق یک شبیه‌سازی از اثر موافقت‌نامه بر تجارت آفریقای جنوبی با سایر شرکای تجاری نیز انجام شده است. نتایج مطالعه نشان داده است که اثرات منطقه آزاد تجاری پیشنهادی بر جریان‌ات تجاری دوجانبه یکدست نبوده و دارای اثر وسیع بر واردات آفریقای جنوبی از اتحادیه اروپا و اثرات کمتری بر صادرات آن کشور به بازار اتحادیه اروپا است. علت این امر پایین‌تر بودن تعرفه اتحادیه اروپا بر کالاهای کشورهای آفریقای جنوبی نسبت به تعرفه آفریقای جنوبی بر کالاهای وارداتی از اروپا بوده است. نتایج این مطالعه همچنین

1. UNCTAD

2. Jachia and Teljur (1998)

نشان داده است که این موافقت‌نامه بر تراز بازرگانی و درآمدهای دولت آفریقای جنوبی اثر منفی دارد و نتایج در سطح بخشی حاکی است که امکان افزایش بیشتر صادرات کالاهای کشاورزی اتحادیه اروپا به آفریقای جنوبی وجود دارد و بالعکس اثر موافقت‌نامه بر صادرات تولیدات آفریقای جنوبی به اتحادیه اروپا به طور نسبی کمتر پیش‌بینی شده است (به جز تولیدات پوشاک). بر اساس پیش‌بینی‌های انجام‌شده در این تحقیق، واردات آفریقای جنوبی از اتحادیه اروپا به میزان $\frac{2}{3}$ تا $\frac{12}{3}$ درصد نسبت به سال ۱۹۹۶ افزایش یافته و صادرات به اتحادیه اروپا نیز تنها به میزان $\frac{1}{3}$ درصد نسبت به سال ۱۹۹۶ افزایش خواهد یافت. بنابراین حتی با فرض اینکه که آفریقای جنوبی تنها ۸۵ درصد از واردات خود را آزادسازی کند و در مقابل اتحادیه اروپا ۹۴ درصد از واردات خود را، باز هم کسری تراز بازرگانی به نفع اتحادیه اروپا خواهد بود.

در یکی دیگر از مطالعات، آزادسازی تجاری در جنوب آفریقا با استفاده از مدل تعادل جزئی مورد بررسی قرار گرفت^۱، از آنجا که هدف جامعه توسعه جنوب آفریقا^۲ که شامل ۱۴ کشور آفریقایی بوده و از سال ۱۹۹۶ شروع به فعالیت کرده، ایجاد منطقه آزاد تجاری بین کشورهای عضو تا سال ۲۰۰۴ بوده است. در این مطالعه اثرات تغییرات تعرفه در درون کشورهای عضو جامعه توسعه جنوب آفریقا بر جریان تجاری درون منطقه جامعه و تغییرات درآمدهای تعرفه‌ای بعد از انعقاد موافقت‌نامه در سه سناریوی مختلف با استفاده از یک مدل تعادل جزئی مورد بررسی قرار گرفته است. در سناریوی اول با فرض حذف کامل موانع تعرفه‌ای بین کشورهای عضو و حفظ این موانع برای کشورهای غیرعضو و در سناریوی دوم با فرض کاهش تعرفه‌های بالای ۱۰ درصد به حداکثر ۱۰ درصد و در سناریوی سوم با فرض کاهش تعرفه در بین خود و وضع تعرفه‌های مشترک با کشورهای غیرعضو این اثرات مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که اندازه زیان ناشی از کاهش درآمدهای گمرکی برای دولت بسیار زیاد است و علت آن سهم بالای درآمدهای تعرفه‌ای دولت از کل درآمدها است. بنابراین از پیش نیازهای ایجاد منطقه آزاد تجاری افزایش کارایی روش‌های وصول مالیات در داخل کشورها برای

1. Seventer and Thembi (2001)

2 Southern Africa Development Community (SADC)

جبران کاهش درآمدهای دولت است.

موافقت‌نامه تجارت آزاد بین مکزیك و اتحادیه اروپا^۱ از دیگر تحقیقاتی است که با استفاده از مدل‌های تعادل جزئی مورد بررسی قرار گرفته است. این موافقت‌نامه اولین پیمان تجارت دوجانبه بین اتحادیه اروپا و يك کشور از نیم‌کره غربی یعنی مکزیك بوده است. اتحادیه اروپا جهت دستیابی بهتر به بازار کشورهای آمریکای لاتین مانند اعضای مرکوسور^۲ و مکزیك و تنوع‌بخشی به تجارت و کاهش وابستگی به آمریکا از این موافقت‌نامه حمایت نموده است.

واینر^۳ (۱۹۵۰) ارائه‌دهنده نظریه اتحادیه گمرکی اعتقاد داشت تجارت ترجیحی نیز تخصیص مجدد منابع و افزایش رفاه را به دنبال دارد. نظریه واینر اشتباه بودن این مساله را اثبات کرد و نشان داد تجارت ترجیحی همیشه باعث افزایش رفاه نمی‌شود. وی برقراری همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور را عامل بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد اقتصادی می‌دانست. اثرات رفاهی ناشی از تشکیل یکپارچگی به برآیند دو اثر ایجاد تجارت و انحراف تجارت بستگی دارد. اگر اثر ایجاد تجارت بزرگ‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، افزایش رفاه حتمی است ولی اگر اثر ایجاد تجارت کوچک‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، رفاه کاهش خواهد یافت.

واینر (۱۹۵۰) نظریه اتحادیه گمرکی را به صورت ایستا مطرح نمود و به صورت صریح بیان کرد که مناطق تجاری ترجیحی با تبعیض در آزادسازی تجارت می‌توانند به تجارت اعضای خود و رفاه جهانی آسیب وارد کنند. در مقابل این نظریه، نظریه «شرکای تجاری طبیعی» ارائه شد. این نظریه بر مبنای وجود حجم تجارت بالا در میان دو یا چند کشور با کمترین فاصله جغرافیایی تعریف می‌شود. از سوی دیگر، کروگمن^۴ (۱۹۹۱) با نقد این نظریه، معتقد است اگرچه تجارت بر مزیت نسبی استوار است ولی تحت تاثیر مسائلی از قبیل جغرافیا نیز قرار دارد. از این رو همسایگان در چنین مناطقی در گستره وسیعی با یکدیگر به دادوستد می‌پردازند و

1. Busse, et al.

2. Mercosur

3. Viner

4. Krugman

انحراف تجارت بسیار اندک خواهد بود. این نظریه، مورد بحث اقتصاددانانی نظیر باگواتی واقع شد. وی اثرات پویای این ترتیبات را با در نظر گرفتن عامل زمان در تسریع و یا کاهش موانع تجاری در تجارت جهانی ارزیابی می‌کند. مولفه‌ها و پیش‌زمینه‌های منطقه‌گرایی موجود در جهان متنوع است، اما همگی از یک دسته از عوامل و شرایط مشابه و یا یکسانی برخوردارند که به مولفه‌هایی نظیر جغرافیا، اندازه اقتصاد، عزم و اراده سیاسی و اشتراکات فرهنگی قابل دسته‌بندی است. از عمده انگیزه‌های غیراقتصادی که در شکل‌گیری ترتیبات منطقه‌ای موثرند، می‌توان به ثبات و امنیت منطقه‌ای، انگیزه تثبیت اصلاحات و افزایش قدرت چانه‌زنی اشاره نمود. دستاوردهای اصلی منطقه‌گرایی در سه گروه زیر طبقه‌بندی می‌شود: گروه اول؛ اثرات تجاری از طریق آزادسازی تجاری از جمله گسترش بازارها، ایجاد تجارت، انحراف تجارت و بهبود تراز تجاری؛ گروه دوم؛ اثرات اقتصادی از قبیل ایجاد صرفه‌جویی‌های ناشی از مقیاس، افزایش میزان دسترسی به منابع تولید، افزایش مازاد مصرف‌کننده و افزایش درآمدهای تعرفه‌ای دولت، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، بهبود رابطه مبادله اعضا و گروه سوم؛ اثرات غیراقتصادی از قبیل بهبود موقعیت قراردادهای سیاسی، هماهنگی در موضوعات سیاسی-امنیتی منطقه‌ای، و ایجاد شرایط لازم برای یک وحدت سیاسی بلندمدت است. منطقه‌گرایی در دو دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ تحت تاثیر جنگ سرد و دو قطبی شدن اقتصادی و سیاسی جهان قرار داشت. تا اواسط دهه ۱۹۷۰ سیاست‌های اقتصادی اغلب کشورها مبنی بر سیاست‌های حمایتی و سیاست‌های جایگزینی واردات بود. از اواخر دهه ۱۹۷۰ سیاست‌های تجاری برون‌گرایانه در دستور کار سیاست‌گذاران اقتصادی قرار گرفت و از اواسط دهه ۱۹۸۰ ترتیبات منطقه‌ای مهمی به وجود آمدند که نه همانند اتحادیه اروپا ناشی از سیاست درون‌گرایانه اقتصادی، بلکه به دلیل اتخاذ سیاست‌های مبتنی بر بازار آزاد و توسعه تجارت بودند. عوامل مختلفی جریان منطقه‌گرایی در دهه ۱۹۹۰ را شکل دادند، به طوری که روند غالب این دهه را می‌توان منطقه‌گرایی دانست.

علی‌رغم نقش مکملی که موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای برای نظام چندجانبه داشته و باعث تقویت آن می‌شوند، ولی در طبیعت خود تبعیض‌آمیز هستند به طوری که از اصل دولت کامله‌الوداد فاصله می‌گیرند. تاثیرات آنها بر

آزادسازی تجاری جهانی و رشد اقتصادی جهان نیز به وضوح مشخص نیست؛ زیرا اثرات اقتصادی منطقه‌ای این موافقت‌نامه‌ها قبل از تشکیل مبهم است. اگرچه این ترتیبات باید به نفع کشورهای تشکیل‌دهنده آن عمل کند اما در صورتی که انحراف در تخصیص منابع و انحراف در تجارت و سرمایه‌گذاری که به صورت بالقوه در هر موافقت‌نامه منطقه‌ای ممکن است وجود داشته باشد کاهش نیابد و یا کلاً حذف نشود، منافع مورد انتظار کشورهای تشکیل‌دهنده را تامین نخواهد کرد.

طرح همگرایی در هر مرحله‌ای که باشد تغییراتی در الگو و نوع تعرفه بین کشورهای عضو و بین کشورهای عضو با غیراعضا را در بر خواهد داشت، زیرا باعث کاهش سطح موانع تجاری بین کشورهای عضو می‌شود که در واقع گامی است به سوی تجارت آزاد، ولی به علت محدودیت‌هایی که کشورهای عضو بر واردات سایر کشورها ایجاد می‌کنند، حرکت به طرف تجارت آزاد محدود می‌شود. نظریه شرکای تجاری طبیعی بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک هم تعریف می‌شود.

کروگمن (۱۹۹۱) ادعا می‌کند اگرچه تجارت بر مبنای مزیت نسبی استوار است، ولی تحت تاثیر مسائلی مانند فاصله جغرافیایی نیز قرار می‌گیرد. فاصله اقتصادی کمتر باعث کاهش هزینه‌های حمل و نقل گردیده و باعث انحراف تجارت کمتری می‌گردد. تجارت گسترده بین مناطق توسعه‌یافته نظیر اروپا و آمریکای شمالی تاییدکننده این نظریه است و سودمندی یک موافقت‌نامه تجاری منطقه‌ای تا حدودی به فاصله جغرافیایی کشورهای عضو منطقه (RTA) که بر هزینه‌های حمل و نقل موثر است بستگی دارد.

گروهی از اقتصاددانان به رهبری سامرز^۱ (۱۹۹۱) بر این عقیده‌اند موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای احتمالاً بیشتر موجب ارتقای رفاه می‌شود زیرا به عقیده آنها، انحراف تجارت تنها ممکن است اثر مساعدی بر کشورهای عضو داشته باشد. لیبسی^۲ (۱۹۵۷) معتقد است اگر کشورهای عضو از نظر جغرافیایی به هم نزدیک باشند و از وابستگی تجاری بسیار زیاد به یکدیگر برخوردار باشند (شرکای تجاری طبیعی)^۳، در این صورت خطر انحراف تجارت به حداقل می‌رسد.

1. Summers

2. Lipsey

3. Natural Trading Partners

فرانکل^۱ (۱۹۹۷)، فرانکل و همکاران^۲ (۱۹۹۵) و فرانکل و وی^۳ (۱۹۹۷) نیز نظرات مشابهی ابراز داشته‌اند.

باگواتی^۴ (۱۹۹۵)، پاناگاریا^۵ (۱۹۹۶) و باگواتی و پاناگاریا^۶ (۱۹۹۶) به این دیدگاه ایراداتی داشته‌اند، به عقیده آنها این احتمال بیشتر است که انحراف تجارت در بیشتر موارد بر ایجاد تجارت فرونی باشد. آنها استدلال می‌کنند وقتی تجارت چندجانبه است (وقتی کشورها از کشورهای عضو اتحادیه و نیز از کشورهای خارج از آن واردات و به آنها صادرات دارند) انحراف تجارت، گریزناپذیر است. همچنین اگر اعضای موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای در مقایسه با جهان بیرون کوچک باشند، ایجاد تجارت در سطح بسیار کمتری خواهد بود. در نتیجه در این شرایط انحراف تجارت احتمالاً اثر غالب‌تر خواهد داشت.^۷

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دارای دو ویژگی عمده است؛ اول، قائل شدن تعرفه‌های ترجیحی در بین اعضا، و دوم تبعیض در برابر طرف‌های ثالث. پاناگاریا و ملو^۸ (۱۹۹۳) ادعا می‌کنند؛ از آنجایی که ترجیحات در قالب منطقه‌گرایی فقط به شرکای تجاری داده می‌شود لذا تبعیض‌آمیز است و چون این ترتیبات متضمن حرکت به سوی کاهش تعرفه‌ها در میان شرکای تجاری است به تسهیل تجارت کمک می‌کند. در این ترتیبات موانع تجاری به کلی حذف نمی‌شوند و این ترتیبات در حد آزادسازی تجاری در سطح جهانی نیست اما اینکه تا چه حد این ترتیبات از آزادسازی جهانی فاصله دارند بستگی به درجه ایجاد و انحراف تجارت ترتیبات تجاری مختلف دارد که برای اولین بار از طرف واینر مطرح گردیده است.

پس از واینر (۱۹۵۰)، مطالعات تجربی زیادی برای مشخص کردن اینکه ترتیبات

1. Frankel
2. Frankel et al.
3. Frankel and Wei
4. Bhagwati
5. Panagariya
6. Bhagwati and Panagariya

۷. در سال ۱۹۹۳، کروگمن در پاسخ به این پرسش که گات چه مشکلاتی دارد که کشورها را به سمت روی آوردن به همسایگان شان سوق می‌دهد؟ چنین گفت: کشورها منطقه‌گرایی را جایگزین آسان‌تری می‌یابند، زیرا شمار فراوان مشارکت‌کنندگان در مذاکرات تجارت چندجانبه، هزینه عدم همکاری را کاهش می‌دهد و موجب عدم انعطاف در سیستم می‌شود. همچنین به گفته او مذاکره در مورد موانع تجاری مدرن در یک مجمع چندجانبه بسیار پیچیده‌تر و برای بیشتر کشورها آسان‌تر است که در سطح دوجانبه یا منطقه‌ای به این مسائل بپردازند.

8. Panagraya and Melo

ترجیحی تجاری ایجاد تجارت و یا انحراف تجارت را سبب می‌شود صورت گرفته است و تقریباً این اجماع وجود دارد که ترتیبات تجاری ترجیحی تشکیل شده طی قرن نوزدهم به سمت ایجاد تجارت تمایل داشته‌اند ولی در مورد ترتیبات مزبور پس از جنگ جهانی دوم اجماع وجود ندارد.^۱ حتی اگر یک ترتیب تجاری ترجیحی با انحراف تجارت همراه باشد اما در عین حال می‌تواند رفاه اعضا را با تاثیرگذاری بر رابطه مبادله آنها و ظرفیت آنان برای استفاده از صرفه‌های مقیاس بهبود بخشد. ایجاد این ترتیبات نوعاً رابطه مبادله اعضا را در مقابل بقیه جهان بهبود می‌بخشد، زیرا قدرت بازار این ترتیبات به مراتب بیش از هر عضو است. البته در این زمینه کروگمن^۲ (۱۹۹۱) خاطرنشان می‌سازد که کوشش‌های یک ترتیب تجاری ترجیحی برای استفاده از قدرت بازار خود می‌تواند در صورت وجود ترتیبات مشابه با مشکل مواجه شود. همچنین در جهانی که تعداد زیاد بلوک‌های کوچک وجود داشته باشد انحراف تجاری انتظاری کمتر خواهد بود، زیرا تعرفه بهینه برای هر بلوک کاملاً در سطح پایین و اثر انحراف برانگیز یک تعرفه حداقل خواهد بود، وی اضافه می‌کند که نظام متشکل از سه بلوک دارای اثر منفی بر رفاه جهانی خواهد بود چرا که در چنین اوضاع و احوالی هر بلوک دارای بخشی از قدرت بازار خواهد بود.

یک ترتیب تجاری ترجیحی همچنین می‌تواند رفاه اعضا را بر اثر صرفه‌جویی‌های مقیاس افزایش دهد. مطالعات گذشته در این خصوص نشان داده است کشورها می‌توانند هزینه صنعتی شدن از طریق رقابت کردن با واردات را از راه ایجاد ترتیبات فوق که در آنها بتوان از صرفه‌های ناشی از مقیاس استفاده کرده و علیه کالاهای سایر اعضا سیاست مقتضی را در پیش گیرند.

دو دلیل عمده برای گرایش به این نوع ترتیبات وجود دارد، یکی از موانع سیاستی بر سر راه تجارت آزاد است که نمی‌توان همه آنها را در سراسر جهان از میان برداشت و دیگری این موضوع است که در قالب این موافقت‌نامه‌ها کشورها می‌توانند از منافع حاصل از تجارت محصولات که توان رقابت جهانی را ندارند منتفع شوند. به عبارت دیگر، در قالب این موافقت‌نامه‌ها می‌توان با رقبای برتر مقابله کرد.

1. Edward and Milner (1999)

2. Krugman

دلیل دیگر انعقاد این موافقت‌نامه‌ها جلب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به سوی کشورهای عضو است که از شرایط ترجیحی و بازار اولیه استفاده می‌کنند.

۴-۳- استراتژی مذاکراتی کاهش تعرفه‌ها

استراتژی در معنای سنتی به معنای هنر راهبردی نظامی است که ریشه لغوی استراتژی به کلمه استراتوس^۱ یونانی برمی‌گردد. ولی امروزه دارای تعاریف بسیار گسترده‌تری است. در مباحث مربوط به برنامه‌ریزی، استراتژی تعیین اهداف اساسی بلندمدت برای یک نهاد اقتصادی، نظامی و غیره و اتخاذ طرز عمل و تخصیص منابع لازم جهت رسیدن به هدف‌های مذکور است^۲. از سوی دیگر، استراتژی را برنامه‌ای جامع و منسجم برای حصول اطمینان از اینکه اهداف مهم نهاد (اقتصادی یا نظامی) قابل دسترسی است تعریف می‌کنند. استراتژی به تعیین اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌ها در تمام سطوح فعالیت اقتصادی و تجاری کمک می‌کند و تا حدی به مورد اجرا گذاردن طرح‌ها و برنامه‌ها، اجرای سیاست‌ها و به‌کارگیری منابع و امکانات لازم مربوط می‌شود^۳.

طراحی استراتژی مذاکره از اهمیت بسزایی برخوردار بوده و لازم است مذاکره‌کننده قبل از شرکت در مذاکره، آن را مورد توجه قرار دهد. استراتژی در معنای سنتی به معنای هنر راهبردی نظامی است که ریشه لغوی استراتژی به کلمه استراتوس یونانی برمی‌گردد. ولی امروزه دارای تعاریف بسیار گسترده‌تری است. در مباحث مربوط به برنامه‌ریزی، استراتژی تعیین اهداف اساسی بلندمدت برای یک نهاد اقتصادی، نظامی و غیره و اتخاذ طرز عمل و تخصیص منابع لازم جهت رسیدن به هدف‌های مذکور است. از سویی دیگر استراتژی را برنامه‌ای جامع و منسجم برای حصول اطمینان از اینکه اهداف مهم نهاد (اقتصادی یا نظامی) قابل دسترسی است تعریف می‌کنند. البته اگرچه گروهی از صاحب‌نظران به استراتژی‌هایی که بر اهمیت برنامه‌ریزی تأکید زیاد می‌کنند خرده گرفته و معتقدند که ممکن است استراتژی‌هایی که بر برنامه‌ریزی‌های دقیق تکیه نداشته باشند در عمل به علت نامعلومی‌های آینده موفق

1. Strategies

2. Chandler (1992)

3. Mintzberg and Hugh

و مناسب‌تر باشند. مسلم است استراتژی به تعیین اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌ها در تمام سطوح فعالیت اقتصادی و تجاری کمک می‌کند و تا حدی به مورد اجرا گذاردن طرح‌ها و برنامه‌ها، اجرای سیاست‌ها و به‌کارگیری منابع و امکانات لازم مربوط می‌شود.

۴-۳-۱ - عوامل موثر در طراحی استراتژی مذاکره

یکی از عوامل اصلی موثر در طراحی استراتژی مذاکره قدرت چانه‌زنی است، قدرت چانه‌زنی عامل اصلی نحوه طراحی نوع استراتژی مذاکره محسوب می‌گردد. زیرا هر طرف با ارزیابی دقیق از قدرت چانه‌زنی خود و طرف مقابل و با در نظر گرفتن سایر عوامل قادر خواهد بود استراتژی مناسبی را اتخاذ کند.

برخی از نویسندگان، تعیین میزان قدرت چانه‌زنی را مستلزم بررسی چهار عامل، توانایی‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و خطرهای دانسته‌اند. این عوامل با توجه به طرف مقابل می‌تواند متغیر باشد. به عنوان نمونه ممکن است در مورد یک طرف مذاکره، نقطه ضعف، ناآشنایی کافی متقاضی خرید با محصول و در مورد شخص دیگر، نیاز فوری وی به انجام معامله باشد. همچنین موضوع قرارداد می‌تواند وضعیت این عوامل را نیز تغییر دهد. ارزیابی فرصت‌ها می‌تواند بر اساس شرایط بازار و خارج شدن رقبا از صحنه صورت گیرد به طوری که حضور رقبای جدی در بازار یکی از خطراتی است که می‌تواند در تعیین قدرت چانه‌زنی مذاکره‌کننده تاثیر مستقیمی داشته باشد. اهداف اصلی مذاکره عامل مهم دیگری برای تبیین استراتژی مذاکره محسوب می‌گردد. اهداف مذاکره با توجه به ماهیت مذاکره متغیر است. در مذاکرات تجاری بزرگ‌ترین هدف، تحصیل منفعت مادی است و معمولا هیچ سقفی برای سود مورد تمایل باطنی اشخاص وجود ندارد. لیکن حداقل سود قابل قبول ضرورت دارد.

اهداف اصلی مذاکره عامل مهم دیگری برای تبیین استراتژی مذاکره محسوب می‌گردد. اهداف مذاکره با توجه به ماهیت مذاکره متغیر است. در مذاکرات تجاری بزرگ‌ترین هدف، تحصیل منفعت مادی است و معمولا هیچ سقفی برای سود مورد تمایل باطنی اشخاص وجود ندارد. لیکن حداقل سود قابل قبول، ضرورت دارد.

مذاکرات در حقیقت مسیری است که با کمک گرفتن از آن، دولت‌ها می‌کوشند

تا به توافق با یکدیگر دست یابند. از سویی دیگر، استراتژی به عنوان نخستین گام در فرآیند جست‌وجوی راه‌حل برای یک یا چند مشکل و مشخص نمودن موانع بر سرراه توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری میان کشورها به شمار می‌آید. امروزه مهم‌ترین ابزار حل و فصل اختلافات در سطوح مختلف بین‌المللی در ابعاد اقتصادی، سیاسی و بازرگانی، مذاکره است که می‌تواند در قالب استراتژی مطرح گردد. طبقه‌بندی‌های مختلفی از استراتژی مذاکرات ارائه شده است که می‌توان استراتژی مذاکره را با توجه به ماهیت آنها، به دو گروه تخصصی^۱ و مشکل‌گشا^۲ طبقه‌بندی نمود.

استراتژی تخصصی را نوع سنتی آن دانسته‌اند که هدف نهایی، کسب حداکثر دستاورد به صورت یک‌طرفه است. در این نوع استراتژی اصطلاحاً مذاکره با «جمع نهایی صفر» به پایان می‌رسد. به این معنی که چنانچه فرضاً یک طرف ۴ واحد (امتیاز) از مذاکرات حاصل به دست آورد، طرف مقابل به همان میزان (یعنی ۴ واحد) از دست خواهد داد، و در نتیجه جمع نهایی مذاکره صفر خواهد شد ($4-4=0$). در مقابل این‌گونه استراتژی، استراتژی «مشکل‌گشا» پیشنهاد وجود دارد، برخلاف استراتژی قبلی، در استراتژی نوع اخیر، هیچ‌یک از طرفین در تلاش برای کسب بیشترین سود در ازای ضرر طرف مقابل نیست. به عبارت دیگر، هر یک از طرفین به طور یک‌جانبه به قضیه نمی‌نگرند. در استراتژی حل‌کننده مشکل، در ابتدا طرفین، خواسته‌های خود را مطرح کرده و دو طرف با مشارکت یکدیگر با تعیین خواسته‌های مشترک، راه‌های تامین خواسته‌های متقابل را مورد بررسی قرار می‌دهند. در مرحله بعدی دامنه خواسته‌های غیرمشترک هر یک از طرفین گسترده شده تا مورد مشترک بیشتری بتوان از آن استخراج کرد.

معمولاً استراتژی تخصصی در مواردی اتخاذ می‌گردد که مذاکرات دو طرف اولین و آخرین بوده و انجام مذاکرات بعدی در مورد موضوعات دیگر پیش‌بینی نمی‌شود، لیکن، با توجه به گسترش روابط بین‌المللی برخلاف گذشته، امروزه اشخاص ناگزیرند به دلایل مختلف با یکدیگر در تماس بعدی بوده و همکاری کنند. در

1. Adversarial
2. Problem - Solving

این چنین اوضاع و احوالی، در صورت موفقیت در یک مذاکره با اتخاذ استراتژی تخصصی، در مذاکرات بعدی مشکلاتی در روند مذاکرات پدید خواهد آمد. این موضوع در دو حالت به وجود می‌آید؛ اول، طرف مقابل مذاکره‌کننده همان طرف بازنده در مذاکرات قبلی است. دوم، امروزه مشروح مذاکرات مهم بین‌المللی معمولاً از دو جنبه علمی و کاربردی به صورت عمومی توسط پژوهشگران و محققان، یا به طور اختصاصی توسط کارشناسان طرف‌های ثالث علاقه‌مند به موضوع مذاکره، مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. آگاهی از اتخاذ استراتژی تخصصی توسط یک شرکت در مذاکرات بین‌المللی، موجب اتخاذ استراتژی تدافعی توسط طرف‌های آتی مذاکره خواهد شد. در این چنین وضعیتی امکان کمتری برای موفقیت استراتژی تخصصی وجود خواهد داشت.

۴-۳-۲- انواع استراتژی‌های مذاکراتی کاهش تعرفه

مذاکرات در حقیقت مسیری است که با کمک گرفتن از آن، دولت‌ها می‌کوشند تا به توافق با یکدیگر دست یابند. از سوی دیگر، استراتژی به عنوان نخستین گام در فرآیند جست‌وجوی راه حل برای یک یا چند مشکل و مشخص نمودن موانع بر سر راه توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری میان کشورها به شمار می‌آید. امروزه مهم‌ترین ابزار حل و فصل اختلافات در سطوح مختلف بین‌المللی در ابعاد اقتصادی، سیاسی و بازرگانی، مذاکره است که می‌تواند در قالب استراتژی مطرح گردد. انتخاب استراتژی‌ها بستگی به نوع موافقت‌نامه‌ها دارد. انتخاب استراتژی‌ها بستگی به نوع موافقت‌نامه‌ها دارد که به طور کلی مشتمل بر چهار نوع است:

۱- موافقت‌نامه تمدیدی^۱: شامل آن دسته از موافقت‌نامه‌هایی است که زمینه‌های تصویب رسمی و ادامه همکاری‌های موجود میان کشورها را فراهم می‌آورد. مانند قراردادهایی که برای تعیین تعرفه‌های گمرکی و سطح مبادلات بازرگانی به امضا و تصویب می‌رسند.

۲- موافقت‌نامه توزیع مجدد^۲: موافقت‌نامه‌ای است که فقط منافع یک کشور به صورت یک‌جانبه تأمین می‌شود مانند قراردادهای نظام ترجیحات عمومی؛ که بر اساس آنها یک کشور امتیازهایی را مانند تعرفه‌های گمرکی با نرخ کمتر به کشور مرجع می‌دهد.

1. Extension Agreement
2. Redistribution Agreement

۳- موافقت‌نامه به حالت عادی برگرداندن^۱: موافقت‌نامه مذکور باعث می‌شود که وضع غیرعادی ایجادشده در روابط بین دو کشور به حالت عادی برگردد. مانند موافقت‌نامه‌های برقراری روابط مجدد دیپلماتیک بین دو کشور.

۴- موافقت‌نامه مبتکرانه و خلاق^۲: این نوع موافقت‌نامه زمینه را برای ایجاد ترتیباتی جدید و نو فراهم می‌کند که در نهایت موجب بالا رفتن منافع اعضا خواهد شد.

با توجه به ماهیت و ابعاد هر یک از موافقت‌نامه‌های مذکور، شیوه‌ها و استراتژی‌های مذاکراتی متفاوت خواهد بود. لذا در این زمینه می‌توان سه استراتژی عمده برای مذاکرات را مطرح کرد.

الف: استراتژی مسالمت آمیز^۳: موقعی که قدرت چانه‌زنی دو کشور یا دو گروه تجاری نسبتاً یکسان باشد می‌توان از این استراتژی استفاده کرد. در واقع با انتخاب این استراتژی باید با طرف دیگر کنار آمد. معمولاً زمانی این استراتژی کاربرد دارد که روابط بین دو کشور یا دو گروه دوستانه بوده و امکان به توافق رسیدن بسیار زیاد باشد.

ب: استراتژی محکم اما انعطاف‌پذیر^۴: بر اساس استراتژی مذکور باید با طرف دیگر تجاری آنقدر چانه‌زنی نمود تا حداکثر منافع عاید کشور شود. لذا چنانچه طرف دیگر تجاری حاضر به دادن امتیازهای تعرفه‌ای شده می‌توان به همان میزان برای ایشان اقدام به اعطای امتیاز کرد.

ج: استراتژی قلدرمآبانه^۵: بر مبنای استراتژی مذکور، طرف تجاری قوی‌تر درصد تهدید و آزار طرف ضعیف‌تر برمی‌آید و تلاش می‌کند تا با به زانو درآوردن طرف مقابل به اهدافش در مذاکرات دست یابد. البته این استراتژی عموماً توسط طرفی که قدرت چانه‌زنی بیشتری دارد، انتخاب می‌شود.

در تعیین و انتخاب استراتژی‌های مذکور، عوامل مختلفی از جمله نحوه توزیع قدرت بین طرفین (متساوی یا غیر متساوی)، نوع سابقه رابطه بین دو طرف (دوستانه

1. Normalization Agreement
2. Innovative Agreement
3. Conciliatory Strategy
4. Firm but Flexible Strategy
5. Bullying Strategy

یا غیر دوستانه) و اهمیت موضوع مورد مذاکره (حیاتی یا غیرحیاتی) نقش مهمی دارند. البته عوامل مذکور تنها تعیین کننده نوع استراتژی مذاکراتی هستند، در حالی که فاکتورها و عوامل مختلف دیگری وجود دارند که در تعیین اجزا و چارچوب خطوط کلی استراتژی های مذاکراتی نقش بسیار مهمی دارند که از کشوری به کشور دیگر فرق می کند.

سیاست بازرگانی یکی از سیاست های محدودکننده واردات است. ابزار سیاست بازرگانی برای کنترل واردات در کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه به ابزار قیمتی (تعرفه های اسمی، شعبه تعرفه ها و سایر مالیات های وارداتی) و ابزار غیرقیمتی (مجوزهای محدودکننده، سهمیه بندی، ممنوعیت ها، اقدامات پولی و مالی، کنترل قیمت ها و تعیین کانال واحد جهت واردات) تقسیم می شوند. همان طور که ملاحظه می شود ابزار قیمتی شامل سیاست های تعرفه ای و شبه تعرفه ای و ابزار غیرقیمتی مشمول سیاست های غیرتعرفه ای می گردد.

در استفاده از هر یک از ابزار سیاست بازرگانی چند هدف عمده وجود دارد که عمده ترین آنها کسب درآمد، بهبود تراز پرداخت ها، بهبود رابطه مبادله و حمایت از تولیدات داخلی است. البته اهداف مذکور برحسب شرایط و سطح توسعه اقتصادی کشورها ممکن است متفاوت باشند. معمولاً در اقتصادهای غیرصنعتی نظیر نیجریه که سهم عمده فعالیت های اقتصادی را کشاورزی تشکیل می دهد و دارای ساختار اقتصاد سنتی است، شاید مهم ترین اهداف سیاست بازرگانی کسب درآمد دولت باشد. ولی هرچه اقتصاد به سمت صنعتی شدن گام بردارد اهداف و ابزار سیاست بازرگانی متنوع تر و پیچیده تر می شود. از سویی دیگر شرایط محیطی حاکم بر اقتصاد، سیاست و وضعیت حقوقی کشورها و حتی شرایط اجتماعی نقش موثری در تنظیم خطوط کلی استراتژی مذاکراتی دارد. هر استراتژی به موفقیت نسبی هر کشور برحسب شرایط محیطی حاکم بر آن بستگی دارد. از سویی دیگر نه تنها اثرات و شرایط فعلی محیطی بر کشور، بلکه اثرات تغییرات مورد انتظار و احتمالی بر متغیرهای محیطی نیز باید در نظر گرفته شوند.

در چارچوب مقررات گات و با هدف پیشبرد مذاکرات و رفع اختلاف بین دو قطب

مهم اقتصادی^۱، دولت‌های عضو باید کمک‌های خود را به بخش کشاورزی در سه زمینه دسترسی به بازار، حمایت‌های داخلی و رقابت‌پذیری صادرات کاهش دهند. در خصوص دسترسی به بازار، محدودیت‌های کلیه موانع وارداتی شامل عوارض متعدد جامعه اقتصادی و موانع داوطلبانه صادراتی^۲ که به طور دوجانبه مورد موافقت قرار گرفته به عوارض گمرکی تبدیل شده و به تدریج کاهش یابد. در زمینه موانع وارداتی، بر تبدیل کلیه موانع به تعرفه‌های گمرکی تاکید^۳ و تصریح شد که تبدیل تمام محدودیت‌های وارداتی به تعرفه‌ها، یک حرکت اساسی در تجارت جهانی محصولات کشاورزی بشمار می‌رود. به طور کلی می‌توان گفت گات طی مدت فعالیت بیش از شصت سال خود، علاوه بر تنظیم و تدوین مجموعه‌ای از مقررات تجاری که مورد پذیرش کشورهای عضو قرار گرفته، موفق شد طی برگزاری هشت دور مذاکرات تجاری بین کشورهای عضو، ضمن برطرف کردن موانع تعرفه‌ای و تا حدودی غیرتعرفه‌ای و دیگر موانع که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم موجب گسترش تجارت جهانی می‌شود، جدول (۴-۱) دستاورد مذاکرات ادواری گات را در زمینه کاهش تعرفه‌های محصولات صنعتی نشان می‌دهد.

جدول (۴-۱): کاهش تعرفه‌های گمرکی در چارچوب مذاکرات ادواری گات

مذاکرات گات	واردات مشمول کاهش تعرفه‌ها (درصد)	متوسط کاهش نرخ تعرفه‌ها	متوسط کاهش نرخ تمامی عوارض
قبل از تاسیس گات ۱۹۴۷-۱۹۳۴	۶۳/۹	۴۴	۳۲/۲
اولین دور مذاکرات ژنو-۱۹۴۷	۵۳/۶	۳۵	۲۱/۱
دومین دور آنسی-۱۹۴۹	۵/۶	۳۵/۱	۱/۹
سومین دور توکیو-۱۹۵۰-۵۱	۱۱/۷	۲۶	۳
چهارمین دور ژنو-۵۶-۱۹۵۷	۱۶	۱۵/۶	۳/۵
پنجمین دور، دبلن-ژنو-۶۷-۱۹۶۴	۷۹/۲	۴۵/۵	۳۶
ششمین دور کندهی-ژنو-۶۷-۱۹۶۴	۷۹/۲	۴۵/۵	۳۶
هفتمین دور توکیو-۷۹-۱۹۷۳	-	۳۳	۲۹/۷
هشتمین دور - اوروگوئه-۹۳-۱۹۸۶	۹۸	۳۸	-

Unctad (1994), Baldwin (1988)

کشورهای عضو گات طی مذاکرات طولانی و فشرده تلاش می‌کردند ضمن حفظ منافع اقتصادی و تجاری خود، به تسهیل نظام تجاری چندجانبه در چارچوب اصول

۱. ایالات متحده و جامعه اقتصادی اروپا

2. Voluntary Export Restraints (VERs)

3. Total Ratification

و قواعد موافقت‌نامه عمومی کمک نمایند. طی هشت دور مذاکرات ادواری گات متوسط نرخ تعرفه محصولات صنعتی از ۴۰ درصد به ۳/۹ درصد کاهش یافته و این سازمان تأثیر مثبتی بر افزایش ثروت کشورهای صنعتی داشته است، جدول (۴-۲) برخی از فنون کلی را که در زمان گات به کار رفته‌اند، ارائه می‌کند.

جدول (۴-۲): روش‌ها و فرمول‌های مذاکره

روش	خصوصیات مهم
قلم به قلم یا پیشنهاد-درخواست	مذاکرات دوجانبه و مبتنی بر درخواست‌ها و پیشنهادها. تکنیک اصلی مورد استفاده تا دور کندهی، به طور وسیع در ادوار بعدی و گفت‌وگوهای الحاق
کاهش خطی (سراسری) تعرفه‌ها	تکنیک مذاکره سراسری، متضمن کاهش درصدی یکسان در موانع در تمام بخش‌ها به کاررفته در دور کندهی (فرمول $T_2 = r T_1$ که T_2 تعرفه کاهش یافته، T_1 تعرفه اولیه و r ضریب متغیر بین صفر و یک است)
فرمول‌های هماهنگ سازی	به منظور حرکت به ساختار تعرفه‌ای اعشاری به سوی یکنواختی بیشتر، کاهش تناسبی بیشتر بالاترین تعرفه‌ها نسبت به پایین تعرفه‌ها در دور توکیو، از فرمول به اصطلاح فرمول سوئیس استفاده شد، $T_2 = RT_1/R + T_1$ که R یک ضریب است (۱۶ یا ۱۴ = R)
مذاکرات صفر در برابر صفر	لغو کامل تعرفه‌ها برای یک بخش یا گروهی از کالاها

Hoekman and Kostecki (2001)

۴-۴- سیاست تجاری جمهوری اسلامی ایران

جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهایی است که هنوز به عضویت سازمان جهانی تجارت درنیامده است. با این وجود طی سال‌های اخیر، این کشور گام‌های بلندی در جهت نزدیک کردن نظام تجاری خود با مقررات این سازمان - که در حال حاضر به یکی از بزرگ‌ترین و موثرترین سازمان‌های بین‌المللی در زمینه سیاست‌گذاری تجارت جهانی تبدیل شده - برداشته است. در این راستا و به منظور تعامل هوشمند با اقتصاد جهانی و نظام تجاری چندجانبه، جمهوری اسلامی ایران طی سال‌های اخیر اقدامات مثبت و تأثیرگذاری را در عرصه تجارت و اقتصاد کشور انجام داده که از آن جمله می‌توان به اقداماتی نظیر حذف موانع غیرتعرفه‌ای و تبدیل آن به معادل‌های تعرفه‌ای، تصویب قانون تجمیع عوارض وارداتی، حذف بیش از ۹۰ درصد مجوزهای ورود، تجدید نظر در قانون مالیات‌های مستقیم، کاهش نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها، تصویب قانون جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری، تصویب قانون تجارت الکترونیک، اصلاح مقررات صادرات و واردات، تسهیل تجاری و راه‌اندازی مرکز اطلاع‌رسانی بازرگانی، مکانیزه کردن امور گمرکی، تقویت بخش خصوصی،

تدوین رژیم تجاری و پیگیری مذاکرات ترجیحی تجارت آزاد در سطح دوجانبه و منطقه‌ای کرد.

۴-۴-۱ - چارچوب سیاست تعرفه‌ای ایران

طی سال‌های اخیر جمهوری اسلامی ایران اقدامات مناسبی در خصوص اصلاح و تنظیم سیاست‌های تعرفه‌ای انجام داده است. به طوری که ساختار تعرفه‌ای ایران در سال ۱۳۸۳ نسبت به سال قبل شاهد تبدیل کدهای شش‌رقمی نظام هماهنگ به هشت‌رقمی، کاهش تعداد طبقات حقوق ورودی، کاهش میانگین حقوق ورودی کل کالاها و بالاخره اضافه شدن ستون تعرفه‌های ترجیحی در جداول تعرفه‌ای بوده است. هر یک از تغییرات فوق به نوبه خود تحولی در بخش بازرگانی کشور بوده و گامی جهت تسهیل و شفاف‌سازی در مقررات تجاری محسوب می‌شود. تغییر کدهای شش‌رقمی نظام هماهنگ به هشت‌رقمی در واقع موجب توصیف دقیق‌تر کالاها و همچنین تفکیک کالاهای ذیل کد شش‌رقمی شده و هدف‌گذاری دقیق‌تر در تعیین نرخ‌های حقوق ورودی کالاهای دارای ویژگی‌های خاص مورد نظر سیاست‌گذاران را امکان‌پذیر می‌کند. این اقدام باعث افزایش تعداد ۱۵۱۸ ردیف تعرفه‌ای جدید به مجموع ردیف‌های تعرفه‌ای کشور گردیده و بدین ترتیب کل ردیف‌های تعرفه‌ای کشور به ۷۳۰۹ ردیف در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت.

در کنار کاهش میانگین حقوق ورودی، تعداد طبقات نرخ‌های تعرفه نیز در سال ۱۳۸۳ در مقایسه با سال قبل کاهش چشم‌گیری نشان می‌دهد. در سال ۱۳۸۲ تعداد ۲۲ طبقه نرخ حقوق ورودی در دامنه‌ای بین ۴ تا ۱۵۰ درصد به کالاهای وارداتی تعلق می‌گرفت ولی در سال ۱۳۸۳ این تعداد (به استثنای کالاهای مربوط به خودرو و قطعات آن) به ۱۳ طبقه کاهش پیدا کرده است. کاهش تعداد طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در عمل باعث افزایش سطح شفافیت در مقررات شده و پیچیدگی نظام تعرفه‌ای کشور را کاهش داده است. با اختصاص ستون مربوط به ترجیحات تعرفه‌ای در سال ۱۳۸۳، امکان درج تعرفه‌های ترجیحی در کتاب مقررات صادرات و واردات فراهم شده است. با توجه به قانون تجمیع عوارض وارداتی (که در نوع خود اقدام بسیار مثبت و منطبق با الزامات سازمان جهانی تجارت و در جهت شفاف‌سازی رویه‌های تجاری به شمار می‌رود) از ابتدای سال ۱۳۸۲ جدول تعرفه‌های گمرکی

کشور تنها دارای يك ستون خواهد بود که تحت عنوان حقوق ورودی از نرخ ثابت ۴ درصدی در مورد تمامی واردات آغاز شده بود به تناسب حمایت مورد نظر از کالاها به تدریج افزایش یافت.

جدول (۳-۴) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی و سهم آنها را در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود به تعداد ۳۰۳ ردیف تعرفه‌ای (۲۶/۷۷ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۶۵ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۰۸ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد دارند، تعداد ۴۲۶ ردیف تعرفه‌ای (۳۷/۶۳ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ درصد دارند و تعداد ۲۴۱ ردیف تعرفه‌ای (۲۱/۲۹ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۳-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۵

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۵	۳۰۳	۲۶,۷۷	۳۰۳	۲۶,۷۷
۲	۱۰	۱۰۱	۸,۹۲	۴۰۴	۳۵,۶۹
۳	۱۵	۶۱	۵,۳۹	۴۶۵	۴۱,۰۸
۴	۲۰	۸۱	۷,۱۶	۵۴۶	۴۸,۲۳
۵	۲۶	۸۳	۷,۳۳	۶۲۹	۵۵,۵۷
۶	۳۲	۹۲	۸,۱۳	۷۲۱	۶۳,۶۹
۷	۴۰	۱۷۰	۱۵,۰۲	۸۹۱	۷۸,۷۱
۸	۵۵	۲۴۱	۲۱,۲۹	۱۱۳۲	۱۰۰,۰۰
	کل	۱۱۳۲	۱۰۰,۰۰		

ماخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۵

جدول (۴-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۵

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۵	۲۶۹۸	۴۳/۱۸	۲۶۹۸	۴۳/۱۸
۲	۱۰	۷۲۲	۱۱/۵۶	۳۴۲۰	۵۴/۷۴
۳	۱۵	۶۱۹	۹/۹۱	۴۰۳۹	۶۴/۶۴
۴	۲۰	۶۲۷	۱۰/۰۴	۴۶۶۶	۷۴/۶۸
۵	۲۶	۳۷۰	۵/۹۲	۵۰۳۶	۸۰/۶۰
۶	۳۲	۴۱۶	۶/۶۶	۵۴۵۲	۸۷/۲۶
۷	۴۰	۳۴۵	۵/۵۲	۵۷۹۷	۹۲/۷۸
۸	۵۵	۴۵۱	۷/۲۲	۶۲۴۸	۱۰۰/۰۰
	کل	۶۲۴۸	۱۰۰/۰۰		

ماخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۵

جدول (۴-۴) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آنها را در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. تعداد ۲۶۹۸ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۱۸ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۰۳۹ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۴ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۷۵۸ ردیف تعرفه‌ای (۲۸/۱۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۴۵۱ ردیف تعرفه‌ای (۷/۲۲ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۵-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۵

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۵	۳۰۰۱	۴۰/۶۶	۳۰۰۱	۴۰/۶۶
۲	۱۰	۸۲۳	۱۱/۱۵	۳۸۲۴	۵۱/۸۲
۳	۱۵	۶۸۰	۹/۲۱	۴۵۰۴	۶۱/۰۳
۴	۲۰	۷۰۸	۹/۵۹	۵۲۱۲	۷۰/۶۲
۵	۲۶	۴۵۳	۶/۱۴	۵۶۶۵	۷۶/۷۶
۶	۳۲	۵۰۸	۶/۸۸	۶۱۷۳	۸۳/۶۴
۷	۴۰	۵۱۵	۶/۹۸	۶۶۸۸	۹۰/۶۲
۸	۵۵	۶۹۲	۹/۳۸	۷۳۸۰	۱۰۰/۰۰
	کل	۷۳۸۰	۱۰۰/۰۰		

ماخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۵

جدول (۴-۵) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آنها را در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. تعداد ۳۰۰۱ ردیف تعرفه‌ای (۴۰/۶۶ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۵۰۴ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۲۱۸۴ ردیف تعرفه‌ای (۳۴/۹۶ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۶۹۲ ردیف تعرفه‌ای (۹/۳۸ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۴-۶) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی و سهم آنها را در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تعداد ۲۰ ردیف تعرفه‌ای (۱/۵۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۲۶/۷۸ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۸ ردیف تعرفه‌ای (۴۰/۲۵ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد دارند، تعداد ۳۵۸ ردیف تعرفه‌ای (۵/۷۳ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ درصد دارند و تعداد ۳۹۶ ردیف تعرفه‌ای (۳۱/۳۸ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۴-۶): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۸

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۰	۳	۰/۲۴	۳	۰/۲۴
۲	۴	۱۷	۱/۳۵	۲۰	۱/۵۸
۳	۵	۳۳۸	۲۶/۷۸	۳۵۸	۲۸/۳۷
۴	۱۰	۹۰	۷/۱۳	۴۴۸	۳۵/۵۰
۵	۱۵	۶۰	۴/۷۵	۵۰۸	۴۰/۲۵
۶	۲۰	۸۷	۶/۸۹	۵۹۵	۴۷/۱۵
۷	۲۶	۶۰	۴/۷۵	۶۵۵	۵۱/۹۰
۸	۳۲	۷۳	۵/۷۸	۷۲۸	۵۷/۶۹
۹	۴۰	۱۳۸	۱۰/۹۴	۸۶۶	۶۸/۶۲
۱۰	۵۵	۳۹۶	۳۱/۳۸	۱۲۶۲	۱۰۰/۰۰
	کل	۱۲۶۲	۱۰۰/۰۰		

ماخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۸

جدول (۴-۷): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۸

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۰	۱۴	۰/۲۰	۱۴	۰/۲۰
۲	۴	۳۸	۰/۵۵	۵۲	۰/۷۵
۳	۵	۳۰۱۹	۴۳/۴۳	۳۰۷۱	۴۴/۱۷
۴	۱۰	۷۵۸	۱۰/۹۰	۳۸۲۹	۵۵/۰۸
۵	۱۵	۶۶۶	۹/۵۸	۴۴۹۵	۶۴/۶۶
۶	۲۰	۵۹۳	۸/۵۳	۵۰۸۸	۷۳/۱۹
۷	۲۵	۲	۰/۰۳	۵۰۹۰	۷۳/۲۲
۸	۲۶	۴۷۱	۶/۷۸	۵۵۶۱	۷۹/۹۹
۹	۳۲	۴۵۰	۶/۴۷	۶۰۱۱	۸۶/۴۶
۱۰	۳۵	۲	۰/۰۳	۶۰۱۳	۸۶/۴۹
۱۱	۴۰	۲۲۷	۳/۲۷	۶۲۴۰	۸۹/۷۶
۱۲	۴۵	۲	۰/۰۳	۶۲۴۲	۸۹/۷۹
۱۳	۵۵	۶۹۸	۱۰/۰۴	۶۹۴۰	۹۹/۸۳
۱۴	۷۵	۲	۰/۰۳	۶۹۴۲	۹۹/۸۶
۱۵	۹۵	۴	۰/۰۶	۶۹۴۶	۹۹/۹۱
۱۶	۱۰۰	۶	۰/۰۹	۶۹۵۲	۱۰۰/۰۰
	کل	۶۹۵۲	۱۰۰/۰۰		

ماخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۸

جدول (۴-۷) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آنها را در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. تعداد ۵۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۷۵ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۰۱۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۴۳ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۴۹۵ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۶ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۱۵۰ ردیف تعرفه‌ای (۱۶/۵۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۷۰۲ ردیف تعرفه‌ای (۱۰/۱۰ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

جدول (۴-۸): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۸

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۰	۱۷	۰/۲۱	۱۷	۰/۲۱
۲	۴	۵۵	۰/۶۷	۷۲	۰/۸۸
۳	۵	۳۳۵۷	۴۰/۸۷	۳۴۲۹	۴۱/۷۵
۴	۱۰	۸۴۸	۱۰/۳۲	۴۲۷۷	۵۲/۰۷
۵	۱۵	۷۳۶	۸/۹۶	۵۰۱۳	۶۱/۰۳
۶	۲۰	۶۸۰	۸/۲۸	۵۶۹۳	۶۹/۳۱
۷	۲۵	۲	۰/۰۲	۵۶۹۵	۶۹/۳۳
۸	۲۶	۵۴۸	۶/۶۷	۶۲۴۳	۷۶/۰۰
۹	۳۲	۵۲۳	۶/۳۷	۶۷۶۶	۸۲/۳۷
۱۰	۳۵	۲	۰/۰۲	۶۷۶۸	۸۲/۴۰
۱۱	۴۰	۳۶۵	۴/۴۴	۷۱۳۳	۸۶/۸۴
۱۲	۴۵	۲	۰/۰۲	۷۱۳۵	۸۶/۸۶
۱۳	۵۵	۱۰۶۷	۱۲/۹۹	۸۲۰۲	۹۹/۸۵
۱۴	۷۵	۲	۰/۰۲	۸۲۰۴	۹۹/۸۸
۱۵	۹۵	۴	۰/۰۵	۸۲۰۸	۹۹/۹۳
۱۶	۱۰۰	۶	۰/۰۷	۸۲۱۴	۱۰۰/۰۰
	کل	۸۲۱۴	۱۰۰/۰۰		

ماخذ: مقررات صادرات و واردات ۱۳۹۸

جدول (۴-۸) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آنها را در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. تعداد ۷۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۸۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۴۲۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۷۵ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۱۳ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۴۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۱۷/۵۱ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۱۰۷۱ ردیف تعرفه‌ای (۱۳/۰۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

۴-۵- ایران و موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه

تعامل با اقتصاد جهانی از طریق سه طریق تجارت کالا، خدمات و سرمایه‌گذاری خارجی میسر است. استراتژی توسعه برون‌گرا، نیازمند سیاست تجاری برون‌گرا است که در قالب پیوستن به سازمان جهانی تجارت یا انعقاد موافقت‌نامه‌های

تجاری دو یا چندجانبه امکان‌پذیر است. متأسفانه حضور ایران در اقتصاد جهانی از طریق انعقاد پیمان‌های تجاری دوجانبه یا الحاق به سازمان جهانی تجارت مورد توجه جدی نبوده و بررسی‌ها حاکی از آن است که در حال حاضر، ایران (به‌جز انعقاد پیمان‌نامه تجاری با چند کشور) در هیچ نظام تجاری قاعده‌مند و تعهدآوری عضویت ندارد و در شمار غیرفعال‌ترین کشورها در پیمان‌های دوجانبه، منطقه‌ای و چندجانبه است و این سبب شده، دولت در هر زمان به‌راحتی قادر به تغییر تعرفه‌ها و بخش‌نامه‌ها باشد.

علی‌رغم این موضوع، در دهه اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری مختلف بین ایران و شرکای تجاری صورت گرفته است. برخی صاحب‌نظران معتقدند عمده موافقت‌نامه‌های دو یا چندجانبه یا کمیسیون‌های مشترک به صورت صوری و شکلی بوده و توجه کمتری به محتوا دارند. هرچند اقدام طرفین و امضای این نوع موافقت‌نامه‌ها به عنوان قدم اولیه اقدامی قابل قبول محسوب می‌شود، اما نکته مهم آن، عملیاتی شدن موافقت‌نامه‌ها است که در عمل تنها تعدادی از آنها به صورت عملیاتی درآمده و تعداد زیادی در حد همان مذاکرات اولیه باقی مانده است. به نظر می‌رسد هنگام امضای موافقت‌نامه‌ها به الزامات آنها توجه نمی‌شود و علاوه بر آن توجه نداشتن به وجود روابط حسنه سیاسی با شرکای تجاری و حتی پیگیری نکردن اجرای موافقت‌نامه‌ها را نیز می‌توان از جمله مشکلات اساسی در این زمینه ذکر کرد. همچنین اثربخش نبودن این موافقت‌نامه‌ها را می‌توان به این دلیل دانست که تنظیم چارچوب آنها معمولاً به شکل شماتیک و کلی بوده و با توجه به تفاوت شرایط کشورها تهیه نمی‌شوند و در نتیجه از اثربخشی مطلوب برخوردار نیستند. به طور کلی موضوع اثربخشی موافقت‌نامه‌های تجاری اجرایی شده بین ایران و شرکای تجاری بر تجارت و رشد اقتصادی کشور همواره از دغدغه‌های مسئولین بخش بازرگانی و اقتصادی کشور بوده است.

همچنین ۱۶۴ کشور به عضویت سازمان تجارت جهانی^۱ درآمده‌اند که بیش از ۹۷ درصد تجارت جهانی در قالب این سازمان در جریان است و برای کشور ما که در ابتدای راه عضویت در این سازمان قرار دارد و به نظر می‌رسد راهی طولانی

و پیچیده برای عضویت در این سازمان در پیش دارد لذا توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد دوجانبه می‌تواند تمرینی نه‌چندان پرخطر برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری هم در بازار داخلی و هم با رقبا و تولیدکنندگان بین‌المللی باشد. موافقت‌نامه تعرفه‌های ترجیحی و موافقت‌نامه تجارت آزاد می‌تواند با کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای (کاهش پایدار تعرفه‌های گمرکی) و نیز کاهش موانع غیرتعرفه‌ای (کاهش مجوزهای لازم برای صادرات و واردات)، هزینه‌های فعالان اقتصادی برای دسترسی به بازار کشورها را کاهش دهد.

۴-۶- عضویت ایران در موافقت‌نامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای

جمهوری اسلامی ایران تاکنون چند موافقت‌نامه دوجانبه ترجیحی یا تجارت آزاد را امضا کرده است، هرچند در تلاش است تا با برخی دیگر از کشورها موافقت‌نامه به امضا برساند و در این خصوص نیز اقداماتی در حال انجام است. در این زمینه می‌توان به موافقت‌نامه با کشورهای سوریه، لبنان، سودان، اردن، کویت، یمن، عمان، عربستان، مراکش، تونس، لیبی و الجزایر اشاره نمود. یکپارچگی اقتصادی و منطقه‌گرایی یکی دیگر از اولویت‌های سیاست اقتصادی خارجی ایران بوده و طی سال‌های اخیر تلاش‌های جدی در این خصوص صورت گرفته به طوری که علاوه بر گروه‌های اقتصادی منطقه‌ای که تاکنون ایران در آنها عضویت داشته است طی چند سال اخیر نیز به عضویت چند گروه‌بندی اقتصادی دیگر درآمده است. در ادامه عمده‌ترین همکاری‌های یکپارچگی اقتصادی که تاکنون جمهوری اسلامی ایران در آن عضویت پیدا کرده به صورت خلاصه توضیح داده خواهد شد.

۴-۶-۱ - سازمان همکاری‌های اقتصادی (اكو)

موافقت‌نامه تجاری اكو^۱ (ECO) موسوم به اكو تا^۲ (ECOTA) يك موافقت‌نامه جامع در زمینه تجارت کالا است که هدف آن آزاد سازی تجاری از طریق رفع موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای است و میان پنج کشور (قرقیزستان، قزاقستان، پاکستان، ترکیه

1. Economic Cooperation Organization (ECO)

2. Economic Cooperation Organization Trade Agreement (ECOTA)

و جمهوری اسلامی ایران) امضا شده است، مطابق این توافق‌نامه باید ۸۰ درصد خطوط تعرفه‌ای ظرف مدت پنج سال به ۱۰ درصد کاهش بیابد.

۴-۶-۲- گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین کشورهای ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان از ابتدای تیرماه سال ۱۳۹۵ اجرایی گردید. گروه هشت کشور در حال توسعه (D۸) متشکل از هشت کشور مسلمان در حال توسعه ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی، پاکستان، مصر و بنگلادش است که برای ایجاد روابط اقتصادی بین کشورهای در حال توسعه اسلامی و تقویت نفوذ این کشورها در بازارهای جهانی تشکیل شده است. در جدیدترین توافق این کشورها، تجارت ترجیحی میان ۶ عضو از این کشورها (ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان) اجرایی شده است. لازم به ذکر است از سال ۱۳۸۶، قانون موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین کشورهای عضو (D۸) در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، اما بر اساس توافق به عمل آمده در دومین اجلاس وزرای تجارت (D۸) در اسلام‌آباد پاکستان، مقرر شد که این موافقت‌نامه در اول تیرماه ۱۳۹۵ بین کشورهای ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان اجرایی شود و بر اساس هدف‌گذاری‌های کشورهای گروه (D۸) تا سال ۲۰۱۸، قرار است سطح تجارت این کشورها به ۵۰۰ میلیارد دلار برسد که با استفاده از تعرفه ترجیحی میان این کشورها تسهیل و توسعه تجارت انجام خواهد شد.

بر اساس توافق انجام‌شده در دومین اجلاس وزرای تجارت (D۸) فهرستی که در سال ۱۳۹۱ به تصویب هیات دولت وقت رسیده بود، شامل ۲۳۰ ردیف تعرفه کالایی است که از سوی کشورهای مذکور مشمول کاهش سود بازرگانی می‌شود و همواره از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت، نسبت به شرایط هر زمان قابلیت بازننگری و تجدید نظر را دارد، اجرایی گردید. این فهرست، تعرفه ترجیحی اقلام تعیین‌شده در این مبادله تجاری، بسته به نوع کالاها ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰، ۴۰، ۴۵، ۵۵ و ۶۵ درصد تعیین شده است.

کالاهای مشمول تعرفه ترجیحی شامل مکمل‌های غذایی و دارویی، انواع سیمان، فیلم‌های عکاسی، لوازم آرایشی، خالک‌رنگی، موم پارافین، عصاره‌ها و اسانس‌ها،

آرد و زیره، برخی مصنوعات پلاستیکی، کائوچو، نخ، طناب، چوب‌های متراکم شده، خمیر پنجه، شیشه‌های قالب‌گیری شده، کاغذ و مقوا، وسایل نوشت‌افزار، کاتولوگ‌های تجاری و طبی، تمبر، کتاب‌های نت موسیقی، وسایل ورزشی و تفریحی، ماشین‌آلات اداری، دستگاه کارت‌خوان، وسایل پزشکی و دندان پزشکی، لوازم و دستگاه‌های جوشکاری، صنایع نساجی، مودم، کفش، کره، چربی، آرد، اتانول، ست سرم و خون، چرم خزندگان و سایر حیوانات، ساکشن پزشکی، هدفون گوشی، چوب‌های ماهیگیری، وازلین و ... است که مشمول تعرفه ترجیحی میان این کشورها می‌شود و سود بازرگانی‌شان برای تجارت ترجیحی میان هشت کشور در حال توسعه اسلامی کاهش یافته است.

همچنین اقدامات اعضای گروه (D۸) طی سال‌های اخیر را از جمله انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، ایجاد تسهیلات روند صدور روادید برای تجار و بازرگانان کشورهای عضو، اقدامات گمرکی و همکاری هوایی کشوری اشاره کرد. به هر حال، کشورهای مسلمان (D۸) به دنبال توسعه روابط خود در موافقت‌نامه‌های دوجانبه و چندجانبه هستند که بتوانند با متنوع‌سازی کالاهای مبادله‌شده با هدف کمک به توسعه بیشتر اقتصاد خود پردازند که کاهش و حذف تدریجی موانع و تعرفه‌های پیش روی تجارت از جمله اقدامات آنها است.

۴-۶-۳- سازمان کنفرانس اسلامی

موافقت‌نامه چارچوب نظام ترجیحات تجاری کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی با هدف برقراری نظام ترجیحات تجاری بین اعضا توسط ۲۳ کشور عضو امضا شده که از این بین ۱۳ کشور (ایران، ترکیه، پاکستان، بنگلادش، کامرون، مصر، گینه، اردن، لبنان، لیبی، سنگال، تونس و اوگاندا) آن را در سال ۲۰۰۹ به تصویب مجالس ملی خود رسانده‌اند. مطابق این توافق طی ۶ سال و در سه مرحله از سال ۲۰۰۷ در هر مرحله کشورها باید به ترتیب ۲۰، ۵۰ و ۹۰ درصد کل خطوط تعرفه‌ای (به استثنای ۱۰ درصد کل خطوط تعرفه‌ای) کشورهای عضو کاهش یابد.

۴-۶-۴- موافقت‌نامه نظام جهانی ترجیحات تجاری

علاوه بر نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد، ایران عضویت اوپک، طرح کلمبو و

همچنین موافقت‌نامه نظام جهانی ترجیحات تجاری^۱ (GSTP) (یک ترتیب چندجانبه بین‌المللی) را دارد. در دور دوم این مذاکرات جمهوری اسلامی ایران پیش‌نویس فهرست تبادل امتیازهای تعرفه‌ای را با کشورهای کوبا، کلمبیا، اکوادور، مرکوسور، تایلند، نیجریه، مراکش، اندونزی، هند و جمهوری کره به امضا رسانید و موفق به تبادل امتیازهای تعرفه‌ای با این کشورها شده است. در این تبادل امتیازها در مجموع برای ۱۷ قلم کالا امتیاز اعطاء شده و در مقابل برای ۲۸ قلم کالا امتیاز دریافت شده است. از آنجایی که هیچ‌یک از کشورهای عضو تا کنون پروتکل دومین دور مذاکرات را طی تشریفات قانونی نپذیرفته‌اند سبب شده است امتیازهای مبادله‌ای در دور دوم غیر قابل اجرا گردد.

به طور خلاصه می‌توان گفت ایران با کشورهای مختلفی موافقت‌نامه دوجانبه امضا کرده که این موافقت‌نامه‌ها را می‌توان در قالب موافقت‌نامه‌های بازرگانی، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و یادداشت تفاهم تقسیم‌بندی کرد که در این بین موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی از جایگاه خاصی برخوردار هستند. موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی در واقع توافق‌های بین‌المللی میان کشورها به منظور تسهیل تجارت و در نتیجه افزایش حجم تجارت میان کشورهای طرف تجاری است. در این قبیل موافقت‌نامه‌ها، دولت‌ها تسهیلاتی را در فرآیند تجارت بین‌المللی برای یکدیگر به وجود می‌آورند که در مورد سایر کشورها قائل نمی‌شوند. جمهوری اسلامی ایران طی سال‌های ۹۸-۱۳۸۴ با هشت کشور؛ ازبکستان، بلاروس، بوسنی و هرزگوین، پاکستان، ترکیه، تونس، کوبا و قرقیزستان (لغو شده) و پنج کشور عضو آکو (مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان) موافقت‌نامه تجارت ترجیحی منعقد کرده است که ۱۱ موافقت‌نامه تجارت ترجیحی در حال اجرا با سایر کشورها دارد.

تجارت ترجیحی بین کشورها، رشد چشمگیری داشته و تعداد موافقت‌نامه‌های فعال (اجرایی شده) به بیش از دو برابر افزایش داشته است؛ به طوری که تعداد آنها از کمتر از ۱۲۰ مورد در سال ۲۰۰۴ به بیش از ۳۰۳ مورد در ژانویه ۲۰۲۰ بالغ گردیده است. این رشد در سال‌های آتی نیز ادامه خواهد داشت زیرا تعداد کل موافقت‌نامه‌های فعال و در حال مذاکره از سوی سازمان تجارت جهانی در ژانویه

1. Global System of Trade Preferences among Developing Countries(GSTP)

۲۰۲۰ برابر با ۴۸۳ مورد عنوان شده است. نکته جالب توجه این است که دامنه شمول بیش از نیمی از این موافقت‌نامه‌ها فراتر از کاهش تعرفه‌ها بوده، خدمات و سایر اقدامات را نیز تحت پوشش قرار داده و تسهیلاتی فراتر از امتیازهای تعرفه‌ای متقابل دارند.

جدول (۴-۹) فهرست انواع موافقت‌نامه‌های تجاری ایران و کشورهای شریک تجاری را نشان می‌دهد.

جدول (۴-۹): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها

ردیف	کشور	تعداد ترجیحات تعرفه‌ای	تاریخ انعقاد
۱	ازبکستان	اعطایی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۴/۰۳/۲۱
۲	پاکستان	اعطایی: ۳۰۹ کد ۶ رقمی دریافتی: ۳۳۸ کد ۶ رقمی	۱۳۸۵/۰۳/۰۲
۳	تونس	اعطایی: ۲۵۶ کد ۶، ۴ و ۸ رقمی دریافتی: ۱۷۴ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۶/۰۸/۲۷
۴	کوبا	اعطایی: ۴۴ کد ۸ رقمی دریافتی: ۸۸ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۷/۰۲/۲۲
۵	بوسنی و هرزگوین	اعطایی: ۱۷۰ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۷۰ کد ۴ و ۶ رقمی	۱۳۸۸/۰۶/۱۵
۶	ترکیه	اعطایی: ۱۲۵ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۴۰ کد ۶ رقمی	۱۳۹۳/۰۳/۱۸
۷	دی هشت (مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی، بنگلادش، مصر و پاکستان)	اعطایی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی دریافتی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی	۱۳۹۵/۰۴/۰۱
۸	اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان)	دریافت ترجیح در ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی و اعطا ترجیح در ۳۶۰ کد ۸ رقمی	امضانشده در ۱۳۹۷/۲/۲۷

ماخذ: موافقت‌نامه‌ها و تفاهم‌نامه‌های سازمان توسعه تجارت ایران، سازمان توسعه تجارت ایران

در هر حال جمهوری اسلامی ایران باید در راستای استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خود برای رقابت‌پذیرکردن تولیدات داخلی و تنوع‌بخشی به کالاهای صادراتی و توسعه تجارت خارجی با کشورهای هدف درصدد برقراری موافقت‌نامه‌های

تجارت ترجیحی دوجانبه جدید و توسعه موافقت‌نامه‌های موجود باشد زیرا تجربه جهانی نیز این موضوع را تایید می‌کند. از سوی دیگر، در دودهمه اخیر، جهان شاهد افزایش روند موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه زیادی بوده است.

بر اساس جدول (۴-۹) در دوره ۹۸-۱۳۸۴ جمهوری اسلامی ایران اقدام به برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با کشورهای مختلف کرده است که آخرین آنها، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرایی شده است. در تمامی موافقت‌نامه‌ها، منظور از ترجیحات اعطایی آن است که ایران تعرفه‌های وارداتی خود را در سطح کدهای سیستم هماهنگ HS^۱ برای کشورهای عضو موافقت‌نامه کاهش داده است که میزان کاهش در موافقت‌نامه مشخص است و منظور از ترجیحات دریافتی آن است که کشورهای عضو موافقت‌نامه برای واردات از ایران نرخ‌های تعرفه خود را در سطح کدهای HS کاهش داده‌اند تا برای آنها هزینه واردات از ایران نسبت به هزینه واردات از سایر کشورهای عضو موافقت‌نامه نیستند کمتر شود تا به واردات از ایران تمایل بیشتری داشته باشند.

برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با شرکای طبیعی و دارای سابقه تجارت گسترده با ایران، اثر ایجاد تجارت بیشتری به دنبال خواهد داشت. انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای در حال توسعه سبب توسعه صادرات ایران و با کشورهای توسعه‌یافته از طریق انتقال تکنولوژی، سرمایه‌گذاری و ایجاد شبکه‌های تولید سبب ارتقای رفاه و سطح درآمد ایران خواهد شد. به طور کلی، جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۸۴ تاکنون با ۹ کشور جمهوری ازبکستان (۱۳۸۴)، پاکستان (۱۳۸۵)، تونس (۱۳۸۶)، کوبا (۱۳۸۷)، بوسنی هرزگوین (۱۳۸۸)، قرقیزستان (۱۳۸۸) (که اخیراً لغو شده است)، بلاروس (۱۳۹۱) (که به طور یک طرفه از سوی ایران منعقد شده است) و ترکیه (۱۳۹۳) و افغانستان (۱۳۹۵) موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دوجانبه و از سال ۱۳۸۷ با کشور سوریه موافقت‌نامه تجارت آزاد دوجانبه منعقد و اجرایی کرده است. این کشورها با ارزش تجارت حدود ۵/۷ میلیارد دلار (۱۳۹۴)، ۷/۸ درصد از کل ارزش تجارت ایران را به خود اختصاص داده‌اند که سهم کشورهای ترکیه و پاکستان از تجارت با ایران به ترتیب ۸۰ درصد و ۱۶ درصد بوده و هفت کشور

1. Harmonized System Codes (HS Code)

دیگر در مجموع کمتر از ۴ درصد سهم دارند. بنابراین تنها دو کشور ترکیه و پاکستان از شرکای عمده و طبیعی تجاری ایران محسوب می‌شوند و از پیش مشخص است که احتمال موفقیت برای کسب منافع تجاری از طریق انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با هفت شریک تجاری دیگر ضعیف‌تر است. عملکرد تجارت دوجانبه با شرکای ترجیحی موید این امر است؛ منافع اجرای موافقت‌نامه‌ها با شرکای تجاری طبیعی و عمده ایران شامل ترکیه و پاکستان، مثبت و با سایر شرکای برخوردار از سهم پایین تجارت (در حین و قبل از اجرای موافقت‌نامه)، رو به افول بوده است. منافع تجاری نسبتاً رضایت‌بخش و رو به افزایش با کشور سوریه در قالب موافقت‌نامه تجارت آزاد دوجانبه بیانگر تاثیر مثبت برخورداری از سطح روابط سیاسی قوی در ارتقای روابط تجاری است، هرچند درگیری کشور مذکور در جنگ داخلی و تنش‌های منطقه‌ای، روند رو به رشد تجارت را متوقف و باعث کاهش آن گردیده است.

برای استفاده از ابزار موافقت‌نامه‌های تجاری در جهت توسعه تجارت کشور، ضروری است پیگیری لازم به منظور توسعه پوشش ترجیحات کالایی در موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با ترکیه، پاکستان و افغانستان صورت پذیرد. همچنین نسبت افزایش تعداد موافقت‌نامه تجاری با جلب توافق کشور عراق به منظور حفظ و تعمیق صادرات فعلی و جلب همکاری کشورهای آسیای میانه از جمله ترکمنستان و آذربایجان در جهت توسعه صادرات بالقوه و ایجاد انگیزه در اقتصادهای بزرگ عضو گروه بریکس از قبیل چین، هند و روسیه به عنوان بازارهای مناسب صادراتی و تامین‌کننده نیازهای وارداتی اقدام گردد.

هرچند تعداد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی مطابق آمار سازمان تجارت جهانی رو به افزایش بوده و همچنان به رشد خود ادامه می‌دهد ولی جمهوری اسلامی ایران در زمره معدود کشورهایی است که کمترین فعالیت را در حوزه اجرای موافقت‌نامه‌های دو و چندجانبه تجاری دارد. از دلایل تمایل کشورها به حضور در این‌گونه موافقت‌نامه‌ها از بعد اقتصادی می‌توان به موضوع دستیابی به رشد اقتصادی از طریق توسعه بازار داخلی، ایجاد صرفه‌های ناشی از مقیاس، تخصص‌گرایی در سطح منطقه، جذب سرمایه‌گذاری، توسعه رقابت و همچنین از بعد سیاسی به دستیابی به ثبات سیاسی، مسایل امنیتی، افزایش قدرت چانه‌زنی، کسب تجربه برای حضور در

مذاکرات جدی‌تر تجاری در سطح چندجانبه اشاره کرد. به عنوان مثال کره جنوبی با ۷۳ درصد اقتصاد جهان موافقت‌نامه ترجیحی دارد و ترکیه در نزدیک به ۵۰ بلوک اقتصادی عضو است، کارشناسان معتقدند راه ورود ایران به سازمان جهانی تجارت از راه حضور نیرومند در بلوک‌های بزرگ اقتصادی می‌گذرد.

جدول (۴-۱۰): تجارت ترجیحی و کل تجارت ایران در ۹۷-۱۳۸۴

سال	تجارت با شرکای ترجیحی (میلیون دلار)			سهم از کل تجارت ایران (درصد)		
	تجارت	صادرات	واردات	تجارت	صادرات	واردات
۱۳۸۴	۲۰۳	۷۰	۱۳۳	۰/۴۱	۰/۶۷	۰/۳۴
۱۳۸۵	۷۲۱	۳۶۹	۳۵۳	۱/۳۳	۲/۸۷	۰/۸۵
۱۳۸۶	۷۱۴	۳۵۰	۳۶۳	۱/۱۲	۲/۲۹	۰/۷۵
۱۳۸۷	۱۴۱۰	۷۰۶	۷۰۴	۱/۹۰	۳/۸۶	۱/۲۶
۱۳۸۹	۱۵۷۳	۹۴۴	۶۲۹	۲/۰۵	۴/۳۱	۱/۱۵
۱۳۹۰	۱۷۷۰	۱۱۹۵	۷۵۷	۲/۱۵	۴/۵۰	۱/۰۳
۱۳۹۱	۱۵۵۹	۱۱۱۳	۴۴۶	۱/۷۱	۳/۳۰	۰/۷۸
۱۳۹۲	۱۵۳۸	۱۰۴۵	۴۹۳	۱/۸۵	۳/۲۹	۰/۹۶
۱۳۹۳	۱۵۰۴	۹۱۰	۵۹۴	۱/۸۹	۲/۹۱	۱/۲۳
۱۳۹۴	۷۴۸۸	۳۲۱۹	۴۲۶۹	۸/۴۳	۸/۸۱	۸/۱۷
۱۳۹۵	۵۶۶۸	۲۳۷۴	۳۲۹۳	۷/۸۱	۷/۲۸	۸/۲۴
۱۳۹۶	۱۰۲۲۱	۶۹۷۱	۳۲۵۰	۱۱/۸۱	۱۵/۹۰	۷/۶۱
۱۳۹۷	۱۱۸۹۳	۸۱۹۴	۳۶۹۹	۱۲/۰۹	۱۷/۵۲	۷/۱۷
متوسط دوره	۴۰۱۳	۲۴۵۵	۱۵۵۸	۴/۷۳	۶/۶۵	۳/۳۵

ماخذ: محاسبات تحقیق

دلایل اثرگذار نبودن انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و شرکا در افزایش تجارت ایران به شرح زیر است:

انگیزه غالب در انعقاد این موافقت‌نامه‌ها، نه اهداف اقتصادی و تجاری بلکه سیاسی بوده است.

از لحاظ عمق به جز موافقت‌نامه تجارت آزاد با سوریه، مابقی به صورت ترجیحی بوده یعنی هم تعداد کالاهای مشمول کاهش تعرفه‌ای و هم مقدار کاهش‌ها بسیار محدود بوده است.

هیچ‌گونه تلاش از سوی طرفین تجاری بعد از انعقاد موافقت‌نامه و ارائه فهرست کالایی اولیه در جهت توسعه و گسترش کالاها یا کاهش‌های تعرفه‌ای صورت نگرفته است.

علی‌رغم گستردگی این‌گونه موافقت‌نامه‌ها در سطح بین‌المللی فراتر از کاهش صرف تعرفه کالاها و پوشش اقدامات تسهیل تجارت بین کشورها، در مورد ایران تنها محدود به کاهش‌های تعرفه‌ای بوده است.

انتخاب نامناسب شرکای تجاری (بلاروس، کوبا، بوسنی هرزگوین و...) برای انعقاد موافقت‌نامه همگرایی تجاری و جایگاه نازلی در تجارت ایران (در مجموع تنها ۷/۸ درصد در تجارت ایران سهم دارند که عمدتاً ۹۶ درصد) مربوط به ترکیه و افغانستان است)

۴-۷- موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

موافقت‌نامه موقت در راستای ایجاد ترتیبات تجارت آزاد بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ به امضا رسید که دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی شد. لازم به ذکر است که طی یک سال بعد از اجرایی شدن موافقت‌نامه، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع خواهد شد و سه سال پس از تاریخ اجرایی شدن، چنانچه موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه موقت تصمیم‌گیری خواهند کرد. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد کرده که شامل ۹ فصل به قرار زیر است:

قواعد عمومی^۱

تجارت کالا^۲

هشدارها و توصیه‌ها در خصوص تجارت کالا^۳

موانع فنی فراروی تجارت^۴

اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی^۵

1. Institutional and General Provisions

2. Trade in Goods

3. Trade Remedies

4. Technical Barriers to Trade

5. Sanitary and Phytosanitary Measures

قواعد مبدا^۱

تسهیل تجاری^۲

حل و فصل اختلافات^۳

مقررات پایانی^۴

امتیازهای اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول تعرفه‌ای سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازهای اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی) است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آنها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند.

امتیازات اعطاشده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده است، امتیازهای اعطاشده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازهای اعطایی ایران به اوراسیا و برعکس در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان‌دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است.

از امتیازهای اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته که حدود ۳۷ درصد امتیازهای اعطایی ایران است. در امتیازهای دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته که حدود هشت درصد امتیازهای دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌ای ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح و اوراسیا

1. Rules of Origin
2. Trade Facilitation and Customs Cooperation
3. Dispute Settlement
4. Final Provisions

در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح دریافت کرده است. جدول (۴-۱۱) وضعیت تخفیفات اعطایی هر دو طرف را نشان می‌دهد.

جدول (۴-۱۱): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا

متوسط نرخ تعرفه بعد از ترجیح	متوسط کاهش	متوسط نرخ تعرفه قبل از ترجیح	کدهای HS				دریافتی ایران
			(۱) به (۲) درصد	کاهش (۲)	ثبیت (۱)	تعداد	
۳/۰۶	۶۵/۱۶	۷/۰۴	۸	463	39	502	دریافتی ایران
۱۲/۹۷	۲۲/۵۰	۱۹/۳۹	۳۷	۲۲۸	۱۳۲	۳۶۰	اعطایی ایران

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و محاسبات تحقیق

متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای دریافتی ایران ۶۵/۱۶ درصد و متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای اعطایی ایران ۲۲/۵۰ درصد است که تخفیف تعرفه‌ای اوراسیا برای ایران بسیار بیشتر از تخفیف تعرفه‌ای ایران برای اوراسیا است، متوسط نرخ‌های تعرفه اعطایی ایران، بعد از ترجیح ۱۲/۹۷ درصد و متوسط نرخ‌های تعرفه دریافتی ایران بعد از ترجیح ۳/۰۶ درصد خواهد بود.

در دریافت ترجیحات ایران از اوراسیا ملاحظه می‌گردد که از ۵۰۲ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۱۲۶ قلم با سهم ۲۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۷/۷۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۱۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۳۷۶ قلم کالا با سهم ۷۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۶/۹۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۵۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

در اعطایی ترجیحات ایران به اوراسیا ملاحظه می‌شود که از ۳۶۰ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۹۸ قلم با سهم ۲۷ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۳۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۳/۷۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۲۶۲ قلم کالا با سهم ۷۳ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۲۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۵/۴۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

جدول (۴-۱۲): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا در بخش‌های کشاورزی و صنعت

تعداد کل HS		کشاورزی						صنعتی	
		تعداد	سهم (درصد)	متوسط نرخ تعرفه قبل از ترجیح (درصد)	متوسط نرخ تعرفه بعد از ترجیح (درصد)	تعداد	سهم (درصد)	متوسط نرخ تعرفه قبل از ترجیح (درصد)	متوسط نرخ تعرفه بعد از ترجیح (درصد)
۵۰۲	۱۲۶	۲۵	۷/۷۰	۲/۱۰	۳۷۶	۷۵	۶/۹۰	۲/۵۰	
۳۶۰	۹۸	۲۷	۳۲	۱۳/۷۰	۲۶۲	۷۳	۲۲	۱۵/۴۰	

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و محاسبات تحقیق

۴-۸- صادرات ترجیحی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت صادرات اقلام ترجیحی ایران به کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان را در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از لحاظ ارزش، تعداد کدها و سهم مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم.

۴-۸-۱- صادرات به ارمنستان

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۳) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۳): صادرات ترجیحی ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS		درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	
۱۳۸۳	۱۴۹	۵۱	۳۴/۴۴	۷۲۶	۵۰	۶/۸۹
۱۳۸۴	۱۶۳	۲۵	۱۵/۲۳	۸۲۰	۵۰	۶/۱۰
۱۳۸۵	۱۴۹	۲۱	۱۳/۸۰	۹۳۵	۵۲	۵/۵۶
۱۳۸۶	۱۱۴	۱۹	۱۶/۵۹	۷۸۹	۵۵	۶/۹۷
۱۳۸۷	۱۴۸	۱۶	۱۰/۵۶	۷۲۹	۵۴	۷/۴۱
۱۳۸۸	۱۰۴	۷	۶/۴۷	۷۱۳	۹۷	۱۳/۶۰
۱۳۸۹	۱۱۳	۶	۵/۶۸	۶۵۷	۷۷	۱۱/۷۲
۱۳۹۰	۱۰۸	۹	۸/۰۸	۵۹۷	۳۷	۶/۲۰
۱۳۹۱	۱۲۲	۱۱	۹/۲۸	۶۰۶	۴۰	۶/۶۰
۱۳۹۲	۱۰۷	۱۲	۱۰/۸۶	۵۸۲	۳۹	۶/۷۰
۱۳۹۳	۱۲۳	۸	۶/۸۸	۵۸۹	۴۵	۷/۶۴
۱۳۹۴	۱۰۲	۷	۶/۹۳	۵۱۵	۴۸	۹/۳۲
۱۳۹۵	۱۷۹	۶	۳/۴۶	۵۰۶	۸۴	۱۶/۶۰
۱۳۹۶	۲۰۳	۲۱	۱۰/۲۰	۵۸۸	۱۱۷	۱۹/۹۰
۱۳۹۷	۱۵۹	۱۸	۱۱/۴۲	۷۱۷	۵۴	۷/۵۳
متوسط	۱۳۶	۱۶	۱۱/۳۳	۶۷۱	۶۰	۹/۲۵

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۳) صادرات ایران به ارمنستان را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به ارمنستان از ۱۴۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۵۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۵۱ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۳۴/۴۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۴۲ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۷۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۵۰ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۸۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۹/۶۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۳۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۲) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۰ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۱/۳۳ درصد صادرات ایران به ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۹/۲۵ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۲- صادرات به بلاروس

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۴) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۴): صادرات ترجیحی ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

درصد تحقق	تعداد کد HS			میلیون دلار			سال
	کد HS	سهام (درصد)	ترجیحی	کل	سهام (درصد)	ترجیحی	
۰/۹۶	۱۳/۱۶	۵	۳۸	۱۱/۰۹	۰/۱۷	۱/۵۳	۱۳۸۳
۰/۳۸	۷/۴۱	۲	۲۷	۰/۱۸	۰/۰۰	۱/۰۴	۱۳۸۴
۱/۳۵	۱۸/۴۲	۷	۳۸	۱۲/۷۴	۰/۳۱	۲/۴۰	۱۳۸۵
۰/۳۸	۸/۳۳	۲	۲۴	۱۵/۴۸	۰/۴۳	۲/۷۹	۱۳۸۶
۱/۱۵	۱۵/۰۰	۶	۴۰	۳۵/۲۰	۲/۴۸	۷/۰۶	۱۳۸۷
۱/۱۵	۲۷/۲۷	۶	۲۲	۳۶/۲۰	۰/۹۳	۲/۵۷	۱۳۸۸
۱/۳۵	۱۷/۵۰	۷	۴۰	۱۶/۵۶	۰/۹۹	۵/۹۹	۱۳۸۹
۱/۳۵	۱۷/۹۵	۷	۳۹	۱۶/۷۵	۰/۷۰	۴/۲۱	۱۳۹۰
۱/۳۵	۱۰/۹۴	۷	۶۴	۲۰/۸۶	۱/۲۸	۶/۱۴	۱۳۹۱
۱/۱۵	۱۱/۵۴	۶	۵۲	۱۴/۰۶	۰/۵۱	۳/۶۴	۱۳۹۲
۲/۵۰	۳۴/۲۱	۱۳	۳۸	۲۳/۷۲	۱/۲۰	۵/۰۷	۱۳۹۳
۱/۳۵	۲۱/۲۱	۷	۳۳	۶/۳۲	۰/۲۵	۴/۰۲	۱۳۹۴
۱/۳۵	۱۸/۹۲	۷	۳۷	۱۸/۳۶	۰/۴۶	۲/۴۹	۱۳۹۵
۱/۱۵	۱۹/۳۵	۶	۳۱	۳۹/۰۹	۰/۶۹	۱/۷۷	۱۳۹۶
۱/۹۲	۲۵/۰۰	۱۰	۴۰	۲۲/۷۰	۰/۶۳	۲/۷۶	۱۳۹۷
۱,۲۶	۱۷/۷۵	۷	۳۸	۱۹/۲۹	۰/۷۴	۳/۵۶	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۴) صادرات ایران به بلاروس را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به بلاروس از ۱/۵۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۷۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۱/۰۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۲/۷۰ در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۰ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۳/۱۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۰/۹۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به

نتایج جدول (۴-۱۳) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۹/۲۹ درصد صادرات ایران به بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۳- صادرات به روسیه

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۵) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۵): صادرات ترجیحی ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

درصد تحقق	تعداد کد HS			میلیون دلار			سال
	کد HS	سهم (درصد)	ترجیحی	کل	سهم (درصد)	ترجیحی	
۵/۰۰	۱۱/۴۰	۲۶	۲۲۸	۱۵/۱۵	۲۲	۱۴۴	۱۳۸۳
۴/۶۲	۱۰/۵۷	۲۴	۲۲۷	۱۲/۵۶	۲۳	۱۸۳	۱۳۸۴
۵/۹۶	۱۲/۴۵	۳۱	۲۴۹	۹/۹۱	۲۹	۲۸۹	۱۳۸۵
۶/۱۵	۱۴/۲۲	۳۲	۲۲۵	۸/۰۰	۲۹	۳۶۷	۱۳۸۶
۵/۹۶	۱۴/۴۲	۳۱	۲۱۵	۹/۹۲	۳۶	۳۵۸	۱۳۸۷
۱۰/۵۸	۲۸/۰۶	۵۵	۱۹۶	۲۵/۵۰	۸۵	۳۳۳	۱۳۸۸
۸/۶۵	۲۲/۷۳	۴۵	۱۹۸	۱۴/۴۰	۴۸	۳۳۱	۱۳۸۹
۷/۸۸	۱۷/۸۳	۴۱	۲۳۰	۱۴/۲۴	۵۳	۳۷۱	۱۳۹۰
۸/۰۸	۱۴/۹۵	۴۲	۲۸۱	۱۶/۴۷	۸۲	۴۹۹	۱۳۹۱
۵/۹۶	۱۱/۱۹	۳۱	۲۷۷	۱۱/۴۰	۳۶	۳۱۷	۱۳۹۲
۵/۷۷	۱۱/۹۵	۳۰	۲۵۱	۱۹/۸۹	۵۷	۲۸۶	۱۳۹۳
۶/۷۳	۱۶/۲۸	۳۵	۲۱۵	۲۱/۹۶	۳۸	۱۷۴	۱۳۹۴
۱۵/۳۸	۲۷/۴۰	۸۰	۲۹۲	۳۹/۸۱	۸۷	۲۱۹	۱۳۹۵
۲۰/۳۸	۳۳/۹۷	۱۰۶	۳۱۲	۴۱/۲۲	۱۱۷	۲۸۵	۱۳۹۶
۷/۸۸	۱۲/۲۸	۴۱	۳۳۴	۵۶/۹۰	۱۶۰	۲۸۱	۱۳۹۷
۸/۲۳	۱۷/۳۱	۴۳	۲۴۹	۲۱/۱۶	۶۰	۲۹۶	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۵) صادرات ایران به روسیه را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به روسیه از ۱۴۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته

است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۵/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۶/۹۰ درصد در سال ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۲۲۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۱ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۱/۴۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۲/۲۸ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۵/۰۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۸۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۴) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۸ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۱/۱۶ درصد صادرات ایران به روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۸/۳۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۴- صادرات به قرقیزستان

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۶) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۶): صادرات ترجیحی ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

درصد تحقق	تعداد کد HS			میلیون دلار			سال
	کد HS	سهم (درصد)	کل	سهم (درصد)	ترجیحی	کل	
۴/۴۲	۷/۰۳	۲۳	۳۲۷	۲۷/۳۶	۸	۲۸	۱۳۸۳
۵/۵۸	۹/۸۶	۲۹	۲۹۴	۳۹/۴۳	۱۲	۳۲	۱۳۸۴
۶/۹۲	۱۲/۱۶	۳۶	۲۹۶	۲۹/۸۴	۱۴	۴۷	۱۳۸۵
۶/۱۵	۱۱/۹۹	۳۲	۲۶۷	۳۵/۲۵	۱۷	۴۷	۱۳۸۶
۵/۷۷	۱۲/۲۰	۳۰	۲۴۶	۴۶/۵۰	۲۱	۴۵	۱۳۸۷
۷/۸۸	۱۷/۹۸	۴۱	۲۲۸	۳۱/۷۱	۱۵	۴۶	۱۳۸۸
۶/۳۵	۱۵/۷۱	۳۳	۲۱۰	۲۰/۹۰	۸	۴۰	۱۳۸۹
۳/۴۶	۱۰/۲۹	۱۸	۱۷۵	۲۵/۹۱	۱۰	۴۰	۱۳۹۰
۵/۹۶	۱۶/۰۶	۳۱	۱۹۳	۲۶/۹۳	۱۲	۴۳	۱۳۹۱
۳/۸۵	۱۰/۶۴	۲۰	۱۸۸	۲۴/۰۲	۱۰	۴۲	۱۳۹۲
۵/۷۷	۱۵/۱۵	۳۰	۱۹۸	۳۶/۰۱	۱۴	۳۸	۱۳۹۳
۴/۲۳	۱۳/۰۲	۲۲	۱۶۹	۱۹/۹۵	۴	۲۲	۱۳۹۴
۸/۴۶	۲۴/۰۴	۴۴	۱۸۳	۲۷/۸۸	۷	۲۷	۱۳۹۵
۸/۰۸	۲۱/۱۱	۴۲	۱۹۹	۳۱/۵۲	۱۲	۳۹	۱۳۹۶
۵/۰۰	۹/۹۶	۲۶	۲۶۱	۲۹/۱۶	۱۰	۳۴	۱۳۹۷
۵/۸۶	۱۳/۸۱	۳۰	۲۲۹	۳۰/۱۶	۱۲	۳۸	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۶) صادرات ایران به قرقیزستان را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به قرقیزستان از ۲۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۲۷/۳۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۷/۸۸ در سال ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۲۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۰۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۹/۹۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۴/۴۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۵) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۶ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۳۰/۱۶ درصد صادرات ایران به قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۸۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۵- صادرات به قزاقستان

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۷) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۷): صادرات ترجیحی ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۳۸	۳	۷/۲۵	۴۳۳	۳۷	۸/۵۵	۷/۱۲
۱۳۸۴	۵۷	۹	۱۵/۱۱	۳۴۷	۳۵	۱۰/۰۹	۶/۷۳
۱۳۸۵	۷۳	۱۶	۲۱/۳۹	۴۳۰	۵۲	۱۲/۰۹	۱۰/۰۰
۱۳۸۶	۷۹	۱۸	۲۳/۴۰	۴۳۳	۴۵	۱۰/۳۹	۸/۶۵
۱۳۸۷	۶۹	۲۱	۳۰/۸۴	۳۵۷	۴۴	۱۲/۳۲	۸/۴۶
۱۳۸۸	۵۸	۱۲	۲۱/۳۷	۳۰۱	۸۷	۲۸/۹۰	۱۶/۷۳
۱۳۸۹	۶۹	۱۲	۱۷/۴۸	۳۱۸	۸۱	۲۵/۴۷	۱۵/۵۸
۱۳۹۰	۸۵	۱۵	۱۸/۲۱	۲۸۸	۳۵	۱۲/۱۵	۶/۷۳
۱۳۹۱	۱۳۵	۲۴	۱۷/۹۲	۳۱۸	۴۵	۱۴/۱۵	۸/۶۵
۱۳۹۲	۲۱۵	۲۷	۱۲/۶۴	۳۸۱	۴۳	۱۱/۲۹	۸/۲۷
۱۳۹۳	۲۰۸	۱۱۳	۵۴/۲۰	۴۰۰	۴۹	۱۲/۲۵	۹/۴۲
۱۳۹۴	۱۳۷	۶۱	۴۴/۲۹	۳۲۵	۴۹	۱۵/۰۸	۹/۴۲
۱۳۹۵	۱۷۴	۹۶	۵۵/۰۴	۳۱۷	۱۰۶	۳۳/۴۴	۲۰/۳۸
۱۳۹۶	۱۶۹	۸۳	۴۸/۹۷	۳۶۸	۱۱۴	۳۰/۹۸	۲۱/۹۲
۱۳۹۷	۱۳۱	۴۲	۳۱/۷۳	۴۲۹	۴۶	۱۰/۷۲	۸/۸۵
متوسط	۱۱۳	۳۷	۲۷/۹۹	۳۶۳	۵۸	۱۶/۵۲	۱۱/۱۳

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۷) صادرات ایران به قزاقستان را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به قزاقستان از ۳۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۷/۲۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۳۱/۷۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۳۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۲۹ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۸/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۷/۱۲ درصد در

۱۳۸۳ به ۸/۸۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۶) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۱ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۷/۹۹ درصد صادرات ایران به قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۱۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹- واردات ترجیحی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت واردات اقلام ترجیحی ایران از کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان را در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از لحاظ ارزش، تعداد کدها و سهم مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم.

۴-۹-۱- واردات از ارمنستان

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۸) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۸): واردات ترجیحی ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

درصد تحقق	تعداد کد HS			میلیون دلار			سال
	کد HS	سهم (درصد)	کل	سهم (درصد)	ترجیحی	کل	
۱/۳۹	۲/۰۷	۵	۲۴۲	۰/۴۹	۰/۱۷	۳۵	۱۳۸۳
۱/۶۷	۲/۶۴	۶	۲۲۷	۲/۰۷	۰/۵۵	۲۶	۱۳۸۴
۱/۱۱	۲/۷۰	۴	۱۴۸	۱/۰۴	۰/۲۸	۲۷	۱۳۸۵
۰/۵۶	۱/۴۰	۲	۱۴۳	۰/۱۹	۰/۰۶	۳۴	۱۳۸۶
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰	۱۴۶	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۲۲	۱۳۸۷
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰	۱۲۱	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۳۳	۱۳۸۸
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰	۶	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰	۱۳۸۹
۰/۵۶	۱/۸۲	۲	۱۱۰	۰/۲۵	۰/۰۸	۳۳	۱۳۹۰
۱/۳۹	۵/۳۸	۵	۹۳	۱/۰۸	۰/۳۵	۳۲	۱۳۹۱
۲/۵۰	۸/۸۲	۹	۱۰۲	۵/۱۳	۱/۴۸	۲۹	۱۳۹۲
۲/۷۸	۱۱/۷۶	۱۰	۸۵	۱۰/۵۰	۲/۰۵	۲۰	۱۳۹۳
۲/۷۸	۱۲/۹۹	۱۰	۷۷	۴۸/۶۶	۶/۴۷	۱۳	۱۳۹۴
۲/۵۰	۱۱/۳۹	۹	۷۹	۶۰/۲۹	۱۲/۵۹	۲۱	۱۳۹۵
۴/۱۷	۱۷/۶۵	۱۵	۸۵	۷۵/۳۹	۱۹/۴۰	۲۶	۱۳۹۶
۱/۹۴	۱۱/۶۷	۷	۶۰	۷۵/۸۳	۱۶/۹۰	۲۲	۱۳۹۷
۱/۵۶	۶/۰۲	۶	۱۱۵	۱۸/۷۳	۴	۲۵	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۸) واردات ایران از ارمنستان را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از ارمنستان از ۳۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶/۹۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۰/۴۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷۵/۸۳ در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۲۴۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۰ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۰/۷۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۶۷۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۱/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۷) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۸/۷۳ درصد واردات ایران از ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۵۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۲- واردات از بلاروس

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۹) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۹): واردات ترجیحی ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	تعداد کد HS			میلیون دلار			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۸۷۲	۱۴۳	۱۶/۳۸	۴۲۹	۳۱	۷/۲۳	۸/۶۱
۱۳۸۴	۱۰۵۳	۱۴۴	۱۳/۶۷	۳۹۵	۳۰	۷/۵۹	۸/۱۳۳
۱۳۸۵	۷۳۴	۱۲۲	۱۷/۹۷	۳۷۹	۳۱	۸/۱۸	۸/۶۱
۱۳۸۶	۸۹۹	۱۲۷	۱۴/۱۲	۴۰۸	۳۱	۷/۶۰	۸/۶۱
۱۳۸۷	۱۲۴۲	۱۸۲	۱۴/۶۵	۳۶۶	۳۰	۸/۲۰	۸/۳۳
۱۳۸۸	۹۳۲	۱۶۴	۱۷/۶۴	۳۷۴	۵۵	۱۴/۷۱	۱۵/۲۸
۱۳۸۹	۱۳۰	۳۳	۲۴/۹۹	۱۶۹	۲۵	۱۴/۷۹	۶/۱۹۴
۱۳۹۰	۸۳۲	۲۱۲	۲۵/۴۸	۳۳۷	۴۱	۱۲/۱۷	۱۱/۳۹
۱۳۹۱	۱۷۴۵	۴۸۹	۲۷/۹۹	۴۵۷	۶۳	۱۳/۷۹	۱۷/۵۰
۱۳۹۲	۸۵۲	۲۰۷	۲۴/۲۸	۳۱۳	۴۸	۱۵/۳۴	۱۳/۳۳
۱۳۹۳	۶۸۳	۲۶۳	۳۸/۴۶	۲۷۳	۴۷	۱۷/۲۲	۱۳/۰۶
۱۳۹۴	۵۴۱	۱۸۷	۳۴/۵۸	۳۳۱	۴۶	۱۳/۹۰	۱۲/۷۸
۱۳۹۵	۱۵۷۳	۳۶۵	۲۳/۱۷	۴۷۳	۱۱۷	۲۴/۷۴	۳۲/۵۰
۱۳۹۶	۷۲۱	۴۵۲	۶۲/۶۶	۴۲۵	۱۳۶	۳۲/۰۰	۳۷/۷۸
۱۳۹۷	۱۳۶۷	۷۵۲	۵۵/۰۵	۳۴۰	۶۳	۱۸/۵۳	۱۷/۵۰
متوسط	۹۴۵	۲۵۷	۲۷/۴۱	۳۶۵	۵۳	۱۴/۴۰	۱۴/۷۰

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۹) واردات ایران از بلاروس را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از بلاروس از ۸۷۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۶۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۴۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۵۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۶/۳۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۵/۰۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۲۹ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۱ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۳ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۲۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۸/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۸/۶۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۸)

می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۵ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۷/۴۱ درصد واردات ایران از بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱۴/۷۰ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۳- واردات از روسیه

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۲۰) ارائه شده است.

جدول (۴-۲۰): واردات ترجیحی ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

درصد تحقق	تعداد کد HS			میلیون دلار			سال
	سهم (درصد)	ترجیحی	کل	سهم (درصد)	ترجیحی	کل	
۷/۲۲	۶/۵۵	۲۶	۳۹۷	۱۵/۴۸	۱۳۳	۸۵۷	۱۳۸۳
۷/۲۲	۶/۸۶	۲۶	۳۷۹	۱۳/۰۴	۱۳۵	۱۰۳۶	۱۳۸۴
۷/۲۲	۷/۲۶	۲۶	۳۵۸	۱۷/۲۷	۱۱۸	۶۸۵	۱۳۸۵
۷/۵۰	۷/۱۶	۲۷	۳۷۷	۱۱/۱۷	۹۶	۸۶۳	۱۳۸۶
۶/۹۴	۷/۴۶	۲۵	۳۳۵	۱۲/۸۷	۱۵۵	۱۲۰۶	۱۳۸۷
۱۱/۶۷	۱۲/۱۰	۴۲	۳۴۷	۱۵/۵۳	۱۳۹	۸۹۷	۱۳۸۸
۵/۲۸	۱۱/۸۸	۱۹	۱۶۰	۶/۱۱	۶	۹۸	۱۳۸۹
۹/۷۲	۱۱/۷۱	۳۵	۲۹۹	۲۲/۷۸	۱۷۶	۷۷۴	۱۳۹۰
۱۵/۰۰	۱۲/۸۹	۵۴	۴۱۹	۲۷/۰۰	۴۴۳	۱۶۳۹	۱۳۹۱
۱۰/۲۸	۱۳/۸۶	۳۷	۲۶۷	۲۳/۲۶	۱۷۴	۷۴۷	۱۳۹۲
۹/۷۲	۱۶/۴۳	۳۵	۲۱۳	۳۸/۶۲	۲۵۰	۶۴۷	۱۳۹۳
۱۰/۲۸	۱۲/۸۰	۳۷	۲۸۹	۳۳/۶۸	۱۷۴	۵۱۷	۱۳۹۴
۲۳/۶۱	۲۲/۳۷	۸۵	۳۸۰	۲۲/۶۵	۳۵۰	۱۵۴۴	۱۳۹۵
۳۰/۰۰	۲۸/۵۰	۱۰۸	۳۷۹	۶۲/۰۷	۴۲۸	۶۸۹	۱۳۹۶
۱۵/۰۰	۱۷/۳۶	۵۴	۳۱۱	۵۴/۵۰	۷۳۲	۱۳۴۳	۱۳۹۷
۱۱/۷۸	۱۳/۰۱	۴۲	۳۲۷	۲۵/۰۷	۲۳۴	۹۰۳	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۲۰) واردات ایران از روسیه را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از روسیه از ۸۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۴۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۳۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۳۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات

ترجیحی از کل واردات از ۱۵/۴۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۴/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۹۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۱۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۳۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۷/۲۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۹) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت ارقام ترجیحی حداکثر ۱۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۵/۰۷ درصد واردات ایران از روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۷۸ درصد (از لحاظ تعداد ارقام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۴- واردات از قرقیزستان

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۲۱) ارائه شده است.

جدول (۴-۲۱): واردات ترجیحی ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

درصد تحقق	تعداد کد HS			میلیون دلار			سال	
	کد HS	سهم (درصد)	کل	سهم (درصد)	ترجیحی	کل		
	۱۵۶	۲/۷۴	۲	۷۳	۱/۱۵	۰/۰۵	۴/۶۴	۱۳۸۳
	۱۵۶	۲/۳۰	۲	۸۷	۱/۱۰	۰/۰۷	۶/۷۳	۱۳۸۴
	۱۸۳	۳/۴۱	۳	۸۸	۳/۱۲	۱۵۱	۱۶/۳۲	۱۳۸۵
	۱/۱۱	۴/۹۴	۴	۸۱	۰/۶۲	۰/۱۲	۱۹/۸۴	۱۳۸۶
	۱/۳۹	۶/۵۸	۵	۷۶	۳/۶۱	۰/۶۵	۱۸/۱۱	۱۳۸۷
	۱/۹۴	۱۰/۴۵	۷	۶۷	۴/۶۴	۰/۶۰	۱۳/۰۰	۱۳۸۸
	۱/۳۹	۳۱/۲۵	۵	۱۶	۸۲/۶۹	۶/۶۰	۷/۹۸	۱۳۸۹
	۱/۱۱	۸/۰۰	۴	۵۰	۱۳/۲۹	۰/۶۳	۴/۷۸	۱۳۹۰
	۰/۸۳	۷/۸۹	۳	۳۸	۰/۴۹	۰/۰۳	۵/۷۶	۱۳۹۱
	۰/۲۸	۵/۸۸	۱	۱۷	۱۱۵۴	۱۰۶	۴/۰۸	۱۳۹۲
	۰/۰۰	۰/۰۰	۰	۱۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۳/۸۵	۱۳۹۳
	۰/۵۶	۲۰/۰۰	۲	۱۰	۳/۹۴	۰/۰۷	۱/۷۰	۱۳۹۴
	۲/۵۰	۵۲/۹۴	۹	۱۷	۴۹/۶۳	۱/۷۲	۳/۴۶	۱۳۹۵
	۳/۸۹	۸۷/۵۰	۱۴	۱۶	۹۶/۳۹	۵/۸۴	۶/۰۶	۱۳۹۶
	۱/۶۷	۵۰/۰۰	۶	۱۲	۹۵/۳۳	۱۰/۸۴	۱۱/۳۷	۱۳۹۷
	۱/۲۴	۱۹/۵۹	۴	۴۴	۲۳/۸۴	۲	۹	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۲۱) واردات ایران از قرقیزستان را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از قرقیزستان از ۴/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۰۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰/۸۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۵/۳۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۷۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲/۷۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۰/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۰/۵۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۶۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۲۰) می‌توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۳/۸۴ درصد واردات ایران از قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۵- واردات از قزاقستان

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۲۲) ارائه شده است.

جدول (۴-۲۲): واردات ترجیحی ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۲۳۰	۶۴	۲۷/۶۶	۱۵۶	۱۲	۷/۶۹	۳/۳۳
۱۳۸۴	۲۵۵	۶۰	۲۳/۵۴	۱۴۷	۱۵	۱۰/۲۰	۴/۱۷
۱۳۸۵	۲۸۰	۸۰	۲۸/۵۰	۱۴۷	۱۸	۱۲/۲۴	۵/۰۰
۱۳۸۶	۳۴۱	۸۲	۲۴/۰۵	۱۱۶	۱۹	۱۶/۳۸	۵/۲۸
۱۳۸۷	۲۹۵	۵۳	۱۷/۹۸	۸۲	۱۴	۱۷/۰۷	۳/۸۹
۱۳۸۸	۲۲۳	۳۱	۱۳/۹۸	۸۸	۲۰	۲۲/۷۳	۵/۵۶
۱۳۸۹	۳۶	۱۰	۲۷/۵۹	۳۸	۱۵	۳۹/۴۷	۴/۱۷
۱۳۹۰	۱۳۶	۳۱	۲۲/۶۵	۶۳	۱۵	۲۳/۸۱	۴/۱۷
۱۳۹۱	۱۹۳	۶۸	۳۵/۲۳	۴۳	۱۲	۲۷/۹۱	۳/۳۳
۱۳۹۲	۲۴۶	۱۹	۷/۶۴	۲۲	۷	۳۱/۸۲	۱/۹۴
۱۳۹۳	۱۷۹	۵۱	۲۸/۳۳	۴۷	۱۴	۲۹/۷۹	۳/۸۹
۱۳۹۴	۸۷	۲۶	۲۹/۶۲	۵۰	۱۱	۲۲/۰۰	۳/۰۶
۱۳۹۵	۲۱۱	۱۳۸	۶۵/۴۳	۹۱	۴۶	۵۰/۵۵	۱۲/۷۸
۱۳۹۶	۶۷	۶۰	۸۹/۶۳	۵۳	۳۷	۶۹/۸۱	۱۰/۲۸
۱۳۹۷	۸۷	۸۰	۹۱/۷۷	۳۲	۱۷	۵۳/۱۳	۴/۷۲
متوسط	۱۹۱	۵۷	۳۵/۵۷	۷۸	۱۸	۲۸/۹۷	۵/۰۴

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۲۲) واردات ایران از قزاقستان را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از قزاقستان از ۲۳۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۲۷/۶۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۱/۷۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۱۵۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۶۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۳/۱۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۳/۳۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۴/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۲۱)

می توان ادعا کرد که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۵ درصد به درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۳۵/۵۷ درصد واردات ایران از قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۰۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۱۰- تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت تراز تجاری ایران با کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان را در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از لحاظ ارزش را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهیم که در جدول (۴-۲۳) ارائه شده است. بر اساس جمع جبری متوسط تراز تجارت کالاهای دارای ترجیح در دوره ۹۷-۱۳۸۳ تراز تجاری منفی است یعنی آنکه احتمالاً کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در انتخاب اقلام برای ترجیح از این بهتر عمل نمودند و انتخاب آنها برای دریافت ترجیحات با توجه به عملکرد صادراتی به ایران بوده است، (جمع جبری متوسط تراز تجاری پنج کشور با ایران برابر با ۴۲۸/۳۵- است).

جدول (۴-۲۳): تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳

سال	ارمنستان			بلاروس			روسیه			قرقیزستان			قزاقستان		
	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز
۱۳۸۳	۵۱/۳۵	۰/۱۷	۵۱/۱۸	۰/۱۷	۱۴۲/۹۱	-۱۴۲/۷۴	۲۱/۸۳	۱۳۲/۶۳	-۱۱۰/۸۰	۷/۶۲	۰/۰۵	۷/۵۷	۲/۱۴	۶۳/۷۳	-۶۰/۹۹
۱۳۸۴	۲۴/۹۲	۰/۵۵	۲۴/۳۷	۰/۰۰	۱۴۳/۹۵	-۱۴۳/۹۵	۲۳/۰۵	۱۳۵/۰۶	-۱۱۲/۰۱	۱۲/۴۵	۰/۰۷	۱۲/۳۸	۸/۵۹	۶۰/۰۷	-۵۱/۴۹
۱۳۸۵	۲۰/۵۶	۰/۲۸	۲۰/۲۸	۰/۳۱	۱۳۱/۸۰	-۱۳۱/۵۰	۲۸/۶۲	۱۱۸/۲۷	-۸۹/۶۵	۱۳/۹۲	۰/۵۱	۱۳/۴۲	۱۵/۵۳	۷۹/۹۴	-۶۴/۴۱
۱۳۸۶	۱۸/۹۰	۰/۰۶	۱۸/۸۴	۰/۴۳	۱۲۶/۹۴	-۱۲۶/۵۱	۲۹/۳۸	۹۶/۴۳	-۶۷/۰۵	۱۶/۶۰	۰/۱۲	۱۶/۴۸	۱۸/۴۱	۸۱/۹۴	-۶۳/۵۳
۱۳۸۷	۱۵/۶۴	۰/۰۰	۱۵/۶۴	۲/۴۸	۱۸۱/۹۲	-۱۷۹/۴۴	۳۵/۵۳	۱۵۵/۳۲	-۱۱۹/۷۹	۲۱/۱۴	۰/۶۵	۲۱/۴۹	۲۱/۳۹	۵۳/۱۲	-۳۱/۷۴
۱۳۸۸	۶/۷۴	۰/۰۰	۶/۷۴	۰/۹۳	۱۶۴/۳۳	-۱۶۳/۴۰	۸۴/۹۱	۱۳۹/۳۰	-۵۴/۳۸	۱۴/۵۸	۰/۶۰	۱۴/۹۸	۱۲/۳۶	۳۱/۱۳	-۱۸/۷۷
۱۳۸۹	۶/۴۲	۰/۰۰	۶/۴۲	۰/۹۹	۳۲/۶۰	-۳۱/۶۱	۴۷/۶۱	۵/۹۹	-۴۱/۶۲	۸/۴۰	۶/۶۰	۶/۶۰	۱۱/۹۷	۱۰/۰۲	۱/۹۶
۱۳۹۰	۸/۷۰	۰/۰۸	۸/۶۲	۰/۷۰	۲۱۲/۱۱	-۲۱۱/۴۰	۵۲/۷۸	۱۷۶/۲۸	-۱۲۳/۵۰	۱۰/۳۷	۰/۶۳	۹/۷۳	۱۵/۳۹	۳۰/۷۴	-۱۵/۳۵
۱۳۹۱	۱۱/۳۱	۰/۳۵	۱۱/۹۶	۱/۲۸	۴۸۸/۵۸	-۴۸۷/۳۰	۸۲/۱۶	۴۴۲/۵۸	-۳۶۰/۴۲	۱۱/۵۵	۰/۰۳	۱۱/۶۳	۲۴/۸۷	۶۷/۸۷	-۴۳/۶۸
۱۳۹۲	۱۱/۶۳	۱/۴۸	۱۰/۱۵	۰/۵۱	۲۰۶/۹۷	-۲۰۶/۴۶	۳۶/۰۹	۱۷۳/۶۸	-۱۳۷/۵۹	۱۰/۰۶	۰/۰۶	۹/۹۹	۲۷/۱۹	۱۸/۸۴	۸/۳۵
۱۳۹۳	۸/۴۵	۲/۰۵	۶/۴۰	۱/۲۰	۲۶۲/۸۱	-۲۶۱/۶۱	۵۶/۸۱	۲۵۰/۰۶	-۱۹۳/۲۶	۱۳/۵۴	۰/۰۰	۱۳/۵۴	۱۳/۵۴	۵۰/۷۱	۶۲/۱۹
۱۳۹۴	۷/۰۷	۶/۴۷	۰/۵۹	۰/۲۵	۱۸۷/۰۵	-۱۸۶/۸۰	۳۸/۱۱	۱۷۴/۲۶	-۱۳۶/۱۵	۴/۳۶	۰/۰۷	۴/۲۹	۶۰/۷۹	۲۵/۸۳	۳۴/۹۵
۱۳۹۵	۱۲/۵۹	۶/۲۰	-۶/۴۰	۰/۴۶	۳۴۹/۵۳	-۳۴۶/۰۸	۸۷/۱۶	۳۴۹/۱۷	-۲۶۲/۵۶	۷/۴۲	۱/۷۲	۵/۷۱	۹۵/۵۱	۱۳۷/۸۳	-۴۲/۳۸
۱۳۹۶	۲۰/۶۷	۱۹/۴۰	۱/۲۷	۰/۶۹	۴۵۱/۷۸	-۴۵۱/۰۹	۱۱۷/۲۹	۴۲۷/۷۴	-۳۱۰/۴۵	۱۲/۱۹	۵/۴۴	۶/۳۵	۸۲/۷۰	۵۹/۶۶	۲۲/۹۴
۱۳۹۷	۱۸/۱۵	۱۶/۹۰	۱/۲۶	۰/۶۳	۷۵۲/۳۵	-۷۵۱/۷۳	۱۵۹/۶۲	۷۳۱/۷۴	-۵۷۲/۱۲	۹/۸۴	۱/۰۸	-۱/۰۱	۴۱/۷۰	۷۹/۹۱	-۳۸/۲۱
متوسط	۱۵/۷۸	۴/۰۳	۱۱/۷۵	۰/۷۴	۲۵۶/۹۱	-۲۵۵/۹۷	۶۰/۰۶	۲۳۳/۹۴	-۱۷۳/۸۷	۱۱/۶۱	۱/۸۵	۹/۷۶	۳۶/۶۶	۵۶/۷۷	-۲۰/۰۱

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

۴-۱۱- سیاست‌های تجاری

در این قسمت به بررسی سیاست‌های تجاری هر یک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های اخیر می‌پردازیم. سیاست‌های تجاری این کشورها طی سال‌های اخیر متأثر از تغییرات و اصلاحات بنیادی بوده است. این سیاست‌ها در بخش‌های مختلف اقتصادی و با هدف ایجاد اصول و قواعدی به منظور تجارت آزاد و با در نظر گرفتن الزامات سازمان جهانی تجارت و موافقت‌نامه‌های گوناگون تدوین شده است. از سوی دیگر، از زمان شروع فرآیند تشکیل هسته‌های اولیه شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۲۰۱۰ به بعد، اجرای تعهدات گمرکی در چارچوب قوانین این اتحادیه، نقش اساسی در تنظیم سیاست‌های تجاری این کشورها ایفاء کرده است. این کشورها تلاش‌هایی را در جهت ایجاد تجارت آزاد بین کشورهای منطقه و همسایه‌های خود انجام داده‌اند. بر همین اساس، این کشورهای در سازمان‌های منطقه‌ای مانند سازمان همکاری‌های اقتصادی و سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه^۱ عضویت دارند. سیستم کدهای کالایی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به تبعیت از روسیه تنظیم است که شش رقم اول بر مبنای نمائکلاتور^۲ سیستم هماهنگ‌شده و یکسان با فهرست نام‌گذاری بین‌المللی است، رقم هفتم و هشتم بر اساس تقسیم‌بندی اتحادیه است و هماهنگ با خطوط تعرفه این اتحادیه و رقم نهم و دهم برای نمایش عناوین فرعی جهت نیازهای داخلی اتحادیه در نظر گرفته شده است، بر این اساس سیستم گمرکی اتحادیه کلیه کالاهایی که در فصول ۱ تا ۹۷ قرار دارند در ۶ گروه عمده به شرح زیر تقسیم‌بندی کرده است:

گروه اول؛ محصولات کشاورزی

گروه دوم؛ محصولات صنعتی

گروه سوم؛ محصولات کشاورزی فرآوری شده^۳

گروه چهارم؛ محصولات معدنی

گروه پنجم؛ محصولات مربوط به فهرست تعلیقی^۴

1. Black Sea Economic Cooperation (BSEC)
2. Nomenclature
3. Processed Agricultural Products
4. Suspension List

گروه ششم؛ محصولات مربوط به هواپیماهای غیرنظامی است.

۴-۱۱-۱- عوارض گمرکی اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این اتحادیه بیش از ۹۰ درصد تعرفه واردات کالاها بر مبنای ارزش کالا تعیین می‌گردد (میزان حقوق گمرکی اخذشده تابعی از ارزش کالا است)، البته تعداد کمی از کالاهای وارداتی مشمول تعرفه‌های مختلط^۲، خاص^۳، ترکیبی^۴ و متغیر^۵ است. بر اساس سیاست تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۶ از مجموع ۱۱۵۶۱ خطوط تعرفه‌ای، تعداد ۹۸۵۰ خط تعرفه بر اساس ارزش کالاها محاسبه می‌شود. خطوط تعرفه‌ای ترکیبی برابر ۱۱۵۴ خط تعرفه است (جدول (۴-۲۴)).

جدول (۴-۲۴): خلاصه وضعیت تعرفه‌ای اتحادیه اقتصادی اوراسیا

سال	تعداد خطوط تعرفه	تعداد طبقات تعرفه	حداکثر نرخ تعرفه	میانگین ساده	سهم تعرفه‌های معاف از حقوق گمرکی	سهم تعرفه‌های غیرارزشی	سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵٪ (بیک‌بین‌المللی)	سهم تعرفه‌های بیش از سه برابر میانگین (بیک‌ملی)
۲۰۱۲	۱۱۱۲۳	۷۰۲۸	۸۰	۷/۰۰	۴۶/۸۰	۱۸/۲۳	۱۴/۰۰	۲/۳۰
۲۰۱۶	۱۱۵۶۱	۸۲۰	۱۰۰	۷/۴۳	۴۶/۶۰	۱۴/۸۰	۶/۴۰	۳/۰۰

World Tariff Profiles, WTO

۴-۱۱-۲- ساختار تعرفه در اتحادیه اقتصادی اوراسیا

از آنجایی که اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌جز بلاروس عضو سازمان جهانی تجارت است، نظام تعرفه‌ای این اتحادیه مبتنی بر اصل رفتار دولت کامله الوداد^۶ (MFN) است؛ (هر امتیازی؛ شامل تعرفه و کلیه امتیازهایی که به یکی از اعضای سازمان جهانی تجارت برای کالایی و برای هر مبدا و مقصدی داده شود به طور خودکار این امتیاز به همه اعضای این سازمان اعطا می‌شود). جداول (۴-۲۲) الی (۴-۲۶) وضعیت تعرفه‌های کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را نشان می‌دهد.

جدول (۴-۲۵) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی

1. Ad Valorem

۲. این تعرفه بر اساس ارزش یا مبنای واحد و با توجه به هدف قانون‌گذار که از این دو دریافت عوارض بیشتر یا کمتر باشد دریافت می‌شود، Mixed Tariff

۳. تعرفه خاص به صورت مبلغ ثابت برای هر واحد از کالا اخذ می‌شود، Specific Tariff

۴. این تعرفه ترکیبی از تعرفه ارزشی و تعرفه بر حسب واحد کالا است، Compound Tariff

5. Variable tariff

6. Most Favored Nations (MFN)

و غیرکشاورزی و واردات ارمنستان را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی در به دامنه ($15 < \text{تعرفه} \leq 10$)، (نرخ تعرفه بین ۱۰ تا ۱۵ درصد) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت‌شده نهایی متعلق به دامنه ($15 < \text{تعرفه} \leq 10$) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) است. در حدود ۹ درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۳۰ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۶) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات بلاروس را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$)، (نرخ تعرفه بین صفر تا ۱۵ درصد) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) است. در حدود ۱۲ درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۴۳ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۷) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات روسیه را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی در به دامنه ($15 < \text{تعرفه} \leq 10$) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت‌شده نهایی متعلق به دامنه ($15 < \text{تعرفه} \leq 10$) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) است. در حدود ۱۸ درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۳۶ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۸) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات قرقیزستان را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی در به دامنه ($10 < \text{تعرفه} \leq 5$) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) و در بخش

غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت‌شده نهایی متعلق به دامنه ($10 < \text{تعرفه}$) است. و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) است. در حدود پنج درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۲۱ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۹) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات قزاقستان را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی در به دامنه ($10 < \text{تعرفه} \leq 5$) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت‌شده نهایی متعلق به دامنه ($10 < \text{تعرفه} \leq 5$) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه ($5 < \text{تعرفه} \leq 0$) است. در حدود ۹ درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۲۵ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۵): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی ارمنستان

کشاورزی										
تعرفه	ت	صفر	$0 < t \leq 5$	$5 < t \leq 10$	$10 < t \leq 15$	$15 < t \leq 20$	$20 < t \leq 25$	$25 < t \leq 50$	$t > 100$	ت غیرارزشی (%)
تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی	۱/۳۰	۰/۴۰	۱/۱۰	۹۷/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸	۱۰/۱۰	۴۰/۵۰	۱۹/۸۰	۲۵/۸۰	۰/۴۰	۱/۱۰	۲/۵۰	۰/۰۰	۱۸/۷۰	۰/۰۰
واردات ۲۰۱۷ (درصد)	۸/۹۰	۳۵/۳۰	۱۸/۲۰	۲۸/۷۰	۰/۱۰	۳/۲۰	۵/۵۰	۰/۰۰	۴۱/۱۰	۰/۰۰
غیرکشاورزی										
تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی	۴۰/۹۰	۷/۰۰	۶/۹۰	۴۵/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸	۱۷/۰۰	۴۳/۴۰	۲۷/۹۰	۱۱/۴۰	۰/۳۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۵۰	۰/۰۰
واردات ۲۰۱۷	۲۸/۵۰	۳۶/۴۰	۲۴/۸۰	۸/۴۰	۱/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۶۰	۰/۰۰

جدول (۴-۲۶): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی بلاروس

کشاورزی									تعرفه
ت غیر ارزشی (%)	$t \geq 100$	$100 > t \geq 50$	$50 > t \geq 25$	$25 > t \geq 15$	$15 > t \geq 10$	$10 > t \geq 5$	$5 > t \geq 0$	ت صفر	
									تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۲۴/۱۰	۰/۳۰	۳/۵۰	۱/۲۰	۲/۶۰	۲۲/۵۰	۲۰/۲۰	۳۹/۹۰	۹/۸۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴۲/۳۰	۰/۰۰	۱/۵۰	۲/۱۰	۱/۷۰	۲۵/۱۰	۲۰/۸۰	۳۷/۳۰	۱۲/۰۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									تعرفه
ت غیر ارزشی (%)	$t \geq 100$	$100 > t \geq 50$	$50 > t \geq 25$	$25 > t \geq 15$	$15 > t \geq 10$	$10 > t \geq 5$	$5 > t \geq 0$	ت صفر	
									تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۰	۱۰/۴۰	۲۹/۴۰	۴۲/۲۰	۱۷/۰۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴/۱۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۷۰	۴/۰۰	۲۰/۵۰	۳/۶۰	۴۲/۹۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۷): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی روسیه

کشاورزی									تعرفه
ت غیر ارزشی (%)	$t \geq 100$	$100 > t \geq 50$	$50 > t \geq 25$	$25 > t \geq 15$	$15 > t \geq 10$	$10 > t \geq 5$	$5 > t \geq 0$	ت صفر	
									تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۲۲/۹۰	۰/۳۰	۲/۵۰	۱/۱۰	۴/۱۰	۲۳/۹۰	۲۱/۷۰	۴۳/۳۰	۳/۰۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۲۴/۱۰	۰/۳۰	۳/۵۰	۱/۳۰	۲/۹۰	۲۲/۳۰	۲۰/۲۰	۳۹/۷۰	۹/۸۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
۳۹/۳۰	۰/۰۰	۴/۹۰	۴/۵۰	۱/۶۰	۲۵/۳۰	۱۶/۸۰	۲۸/۷۰	۱۸/۲۰	
غیر کشاورزی									تعرفه
ت غیر ارزشی (%)	$t \geq 100$	$100 > t \geq 50$	$50 > t \geq 25$	$25 > t \geq 15$	$15 > t \geq 10$	$10 > t \geq 5$	$5 > t \geq 0$	ت صفر	
									تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۰	۱۴/۱۰	۳۰/۶۰	۵۱/۱۰	۳/۴۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۶/۸۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۳/۴۰	۵/۵۰	۲۲/۴۰	۳۳/۱۰	۳۵/۵۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۸): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قرقیزستان

کشاورزی									
تغیر ارزشی (%)	$t \geq 100$	$100 > t \geq 50$	$50 > t \geq 25$	$25 > t \geq 15$	$15 > t \geq 10$	$10 > t \geq 5$	$5 > t \geq 0$	تغیر ارزشی تغیر	تعرفه
۲/۳۰	۰/۳۰	۰/۲۰	۰/۴۰	۲۲/۰۰	۱۱/۹۰	۵۵/۰۰	۹/۰۰	۱/۲۰	تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی
۲۴/۱۰	۰/۳۰	۰/۹۰	۱/۲۰	۰/۹۰	۲۶/۹۰	۲۰/۳۰	۳۹/۳۰	۱۰/۳۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۶۲/۲۰	۰/۰۰	۱/۳۰	۳/۹۰	۰/۷۰	۳۶/۶۰	۳۲/۴۰	۲۰/۵۰	۴/۵۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
۰/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۷/۴۰	۵۹/۲۰	۱۰/۹۰	۲۲/۴۰	تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۱/۰۰	۱۱/۸۰	۲۸/۳۰	۴۰/۶۰	۱۸/۴۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۱۴/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۰/۴۰	۱۱/۳۰	۲۶/۴۰	۴۰/۸۰	۲۰/۷۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۹): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قزاقستان

کشاورزی									
تغیر ارزشی (%)	$t \geq 100$	$100 > t \geq 50$	$50 > t \geq 25$	$25 > t \geq 15$	$15 > t \geq 10$	$10 > t \geq 5$	$5 > t \geq 0$	تغیر ارزشی تغیر	تعرفه
۱۸/۲۰۰	۰/۴۰	۰/۵۰	۲/۶۰	۳/۲۰	۲۰/۹۰	۲۳/۹۰	۴۲/۶۰	۶/۰۰	تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی
۱۸/۲۰	۰/۳۰	۱/۴۰	۱/۶۰	۲/۸۰	۲۳/۱۰	۱۹/۹۰	۴۱/۱۰	۹/۷۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴۱/۱۰	۰/۰۰	۴/۷۰	۲/۱۰	۰/۹۰	۳۲/۶۰	۲۳/۳۰	۲۷/۵۰	۸/۹۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
۶/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۸/۸۰	۲۸/۹۰	۴۴/۹۰	۱۶/۳۰	تعرفه‌های تثبیت‌شده نهایی
۶/۳۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۲۰	۱۰/۹۰	۲۷/۸۰	۴۴/۱۰	۱۶/۶۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴/۱۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۹۰	۸/۲۰	۲۴/۲۰	۴۰/۴۰	۲۵/۰۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

در ادامه جداول حقوق و عوارض وارداتی گروه‌های کالای هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در جداول (۴-۳۰) الی (۴-۳۴) ارائه می‌شود.

جدول (۴-۳۰): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات ارمنستان

واردات		حقوق و عوارض کاربردی MFN			حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی				گروه‌های کالایی
معاف از حقوق و عوارض (درصد)	سهم از کل واردات (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	خطوط تثبیت شده (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	
۷/۰	½	۵۵/۰	۱۵/۱	۱۸/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	محصولات حیوانی
۰/۰	۱/۲	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	محصولات لبنی
۱۰/۰	۱/۸	۲۰/۰	۷/۸	۸/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	میوه و سبزیجات
۳۷/۸	۲/۰	۱۵/۰	۲۸/۲	۵/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۲	قهوه، چای
۵/۵	۳/۶	۱۵/۰	۴/۰	۸/۲	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	غلات و فراورده‌های آن
۱۹/۲	۱/۷	۱۵/۰	۲۰/۳	۸/۴	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۰/۸	۱۳/۴	دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها
۰/۰	۱/۷	۲۵/۰	۰/۰	۸/۸	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰	۱۴/۴	قند و شکر
۰/۵	۳/۶	۲۰/۰	۴/۲	۱۰/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲/۰	۱۴/۷	نوشیدنی‌ها
۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	پنبه
۰/۱	۰/۸	۱۱/۰	۱۰/۳	۴/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۷	۱۴/۶	سایر محصولات کشاورزی
۲۸/۱	۰/۲	۳۰/۰	۳/۲	۶/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	ماهی و فراورده‌های آن
۴۷/۹	۲۵/۳	۱۵/۰	۸/۱	۷/۲	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۴۵/۸	۷/۲	مواد معدنی و فلزات
۰/۰	۶/۰	۵/۰	۱۲/۷	۴/۴	۱۰۰/۰	۵/۰	۰/۰	۵/۰	نفت
۲/۹	۱۲/۲	۱۰/۰	۹/۸	۴/۸	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۹۶/۴	۰/۳	مواد شیمیایی
۱/۶	¼	۱۵/۰	۵/۹	۷/۹	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۷۵/۴	۳/۴	چوب و کاغذ
۰/۳	۳/۸	۲۰/۰	۱/۰	۷/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۵/۱	۹/۲	منسوجات
۰/۰	۳/۳	۱۵/۰	۰/۰	۸/۸	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	پوشاک
۲/۴	۲/۹	۲۰/۰	۱۱/۵	۵/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۷/۷	۱۳/۸	چرم و کفش
۸۷/۷	۹/۳	۱۵/۰	۶۷/۰	۲/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۳۰/۰	۴/۹	ماشین‌آلات غیرالکتریکی
۵۸/۸	۸/۴	۲۰/۰	۴۵/۵	۴/۳	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۳۱/۰	۱۰/۳	ماشین‌آلات الکتریکی
۰/۸	۳/۷	۲۵/۰	۱۹/۰	۸/۱	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۲/۹	۹/۱	تجهیزات حمل و نقل
۳۱/۲	۴/۴	۲۰/۰	۲۲/۲	۷/۱	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۹/۶	۱۰/۵	مصنوعات کارخانه‌ای

جدول (۴-۳۱): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات بلاروس

گروه‌های کالایی	حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی			حقوق و عوارض کاربردی MFN		واردات	
	میانگین	مغاف از حقوق و عوارض	حداکثر	خطوط تثبیت شده	میانگین	مغاف از حقوق و عوارض	حداکثر
	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)
محصولات حیوانی				۲۵/۷	۱۴/۸	۸۰/۰	۰/۴
محصولات لبنی				۱۴/۷	۰/۰	۱۵/۰	۰/۱
میوه و سبزیجات				۸/۰	۵/۱	۱۵/۰	۵/۶
قهوه، چای				۵/۴	۲۹/۲	۱۳/۰	۰/۸
غلات و فرآورده‌های آن				۹/۵	۳/۵	۷۹/۰	۱/۹
دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها				۶/۵	۱۸/۱	۱۵/۰	۱/۶
قند و شکر				۱۳/۲	۰/۰	۶۱/۰	۰/۶
نوشیدنی‌ها				۲۴/۱	۴/۲	۳۰۸/۰	۰/۷
پنبه				۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۱
سایر محصولات کشاورزی				۴/۷	۱۰/۳	۱۰/۰	۰/۶
ماهی و فرآورده‌های آن				۶/۹	۱/۲	۷۳/۰	۱/۲
مواد معدنی و فلزات				۷/۲	۸/۴	۲۰/۰	۲۱/۴
نفت				۴/۴	۱۲/۷	۵/۰	۱۹/۴
مواد شیمیایی				۴/۸	۹/۷	۱۰/۰	۱۲/۰
چوب و کاغذ				۸/۱	۵/۹	۲۶/۰	۲/۷
منسوجات				۷/۶	۱/۰	۱۸/۰	۳/۲
پوشاک				۸/۱	۰/۰	۱۸/۰	۱/۱
چرم و کفش				۵/۷	۱۱/۵	۱۵/۰	۲/۴
ماشین‌آلات غیرالکتریکی				۲/۶	۶۷/۱	۱۵/۰	۸/۹
ماشین‌آلات الکتریکی				۴/۴	۴۵/۳	۱۷/۰	۶/۵
تجهیزات حمل‌ونقل				۸/۲	۱۹/۰	۲۵/۰	۴/۶
مصنوعات کارخانه‌ای				۷/۲	۲۲/۲	۲۰/۰	۳/۲

جدول (۴-۳۲): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات روسیه

گروه‌های کالایی	حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی				حقوق و عوارض کاربردی MFN		واردات	
	میانگین	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	حداکثر	خطوط تثبیت شده	میانگین	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	حداکثر	سهم از کل واردات (درصد)
محصولات حیوانی	۲۳/۲	۷/۴	۸۰/۰	۱۰۰/۰	۲۵/۸	۱۴/۸	۸۰/۰	۱/۴
محصولات لبنی	۱۵/۴	۰/۰	۴۷/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۲	۰/۰	۴۷/۰	۱/۱
میوه و سبزیجات	۸/۴	۰/۲	۱۸/۰	۱۰۰/۰	۸/۰	۵/۱	۱۸/۰	۳/۷
قهوه، چای	۶/۴	۴/۲	۱۳/۰	۱۰۰/۰	۵/۴	۲۹/۲	۱۳/۰	۱/۲
غلات و فراورده‌های آن	۱۰/۱	۱/۳	۷۸/۰	۱۰۰/۰	۸/۵	۳/۵	۷۸/۰	۱/۱
دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها	۷/۱	۸/۲	۲۵/۰	۱۰۰/۰	۶/۵	۱۸/۱	۱۵/۰	۱/۳
قند و شکر	۱۳/۱	۰/۰	۵۵/۰	۱۰۰/۰	۱۱/۵	۰/۰	۵۳/۰	۰/۲
نوشیدنی‌ها	۲۳/۳	۰/۰	۳۰۳/۰	۱۰۰/۰	۲۲/۴	۴/۲	۳۰۳/۰	۱/۷
پنبه	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰
سایر محصولات کشاورزی	۵/۳	۰/۰	۱۰/۰	۱۰۰/۰	۴/۷	۱۰/۳	۱۰/۰	۰/۸
ماهی و فراورده‌های آن	۷/۸	۰/۰	۱۳۸/۰	۱۰۰/۰	۶/۹	۲/۱	۷۳/۰	۰/۹
مواد معدنی و فلزات	۸/۰	۰/۱	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۷/۲	۸/۴	۲۰/۰	۱۰/۱
نفت	۵/۰	۰/۰	۵/۰	۱۰۰/۰	۴/۴	۱۲/۷	۵/۰	۰/۴
مواد شیمیایی	۵/۲	۰/۴	۱۰/۰	۱۰۰/۰	۴/۶	۸/۷	۱۰/۰	۱۶/۰
چوب و کاغذ	۸/۰	۵/۰	۱۸/۰	۱۰۰/۰	۸/۰	۵/۹	۱۸/۰	۲/۷
منسوجات	۷/۸	۰/۰	۱۸/۰	۱۰۰/۰	۷/۵	۱/۰	۱۸/۰	۲/۲
پوشاک	۸/۹	۰/۰	۲۳/۰	۱۰۰/۰	۷/۸	۰/۰	۲۳/۰	۳/۰
چرم و کفش	۶/۲	۰/۰	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۵/۷	۱۱/۵	۱۵/۰	۳/۴
ماشین‌آلات غیرالکتریکی	۵/۸	۸/۰	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۲/۶	۶۷/۱	۱۵/۰	۲۰/۵
ماشین‌آلات الکتریکی	۶/۱	۲۳/۸	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۴/۴	۴۵/۳	۱۵/۰	۱۲/۳
تجهیزات حمل‌ونقل	۸/۹	۲/۵	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۸/۲	۱۸/۰	۲۵/۰	۱۱/۱
مصنوعات کارخانه‌ای	۸/۴	۸/۰	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۷/۲	۲۲/۲	۲۰/۰	۴/۹

جدول (۴-۳۳): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قرقیزستان

واردات		حقوق و عوارض کاربردی MFN			حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی				گروه‌های کالایی
معاف از حقوق و عوارض (درصد)	سهم از کل واردات (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	خطوط تثبیت شده (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	
۳/۲	۰/۸	۸۰/۰	۱۴/۸	۱۳/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۰/۲	محصولات حیوانی
۰/۰	۱/۲	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۱/۵	محصولات لبنی
۶/۴	۲/۰	۲۰/۰	۵/۸	۷/۵	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۳/۸	۱۵/۶	میوه و سبزیجات
۵/۹	۱/۴	۱۵/۰	۲۹/۲	۵/۶	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۰/۶	قهوه، چای
٪	۳/۷	۳۰/۰	۴/۲	۹/۳	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۰/۰	۱۱/۹	غلات و فرآورده‌های آن
۸/۸	۱/۳	۱۵/۰	۱۸/۱	۶/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۱/۰	دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها
۰/۰	۰/۹	۳۰/۰	۰/۰	۱۱/۸	۱۰۰/۰	۳۰/۰	۶/۳	۹/۷	قند و شکر
۰/۳	۲/۷	۱۷۳/۰	۴/۲	۱۹/۳	۱۰۰/۰	۱۷۳/۰	۰/۰	۲۰/۰	نوشیدنی‌ها
۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۰/۰	۱۰/۰	پنبه
۳۶/۴	۰/۳	۱۰/۰	۱۱/۱	۴/۶	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۰/۰	۱۰/۵	سایر محصولات کشاورزی
۳/۱	۰/۲	۲۰/۰	۱/۲	۶/۷	۹۹/۸	۲۰/۰	۰/۰	۱۰/۲	ماهی و فرآورده‌های آن
۱۰/۲	۱۳/۴	۶۱/۰	۹/۲	۷/۲	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۴۲/۲	۵/۵	مواد معدنی و فلزات
۰/۱	۱۲/۴	۵/۰	۱۲/۷	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۰/۰	۷/۵	نفت
۴۴/۸	۱۰/۶	۱۰/۰	۱۳/۴	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۱۰/۵	۵/۴	مواد شیمیایی
۱/۹	۴/۲	۱۴/۰	۵/۹	۷/۷	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۹۳/۳	۰/۷	چوب و کاغذ
۵/۳	۱۰/۵	۳۵/۰	۱/۱	۷/۸	۹۹/۸	۱۲/۰	۰/۲	۸/۸	منسوجات
۰/۰	۵/۷	۱۸/۰	۰/۰	۱۰/۲	۱۰۰/۰	۱۲/۰	۰/۰	۱۱/۹	پوشاک
۹/۱	۸/۳	۱۵/۰	۱۲/۲	۵/۶	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۸/۳	چرم و کفش
۶۵/۴	۸/۲	۱۵/۰	۶۸/۸	۲/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۰/۰	۶/۷	ماشین‌آلات غیرالکتریکی
۶۹/۱	۵/۷	۱۵/۰	۴۵/۸	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۹/۸	۶/۸	ماشین‌آلات الکتریکی
۱۷/۰	٪	۰/۲۵	۲۴/۹	۷/۴	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۵/۸	۸/۹	تجهیزات حمل‌ونقل
۳۵/۱	۲/۳	۲۰/۰	۲۲/۶	۷/۱	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۴/۹	۷/۷	مصنوعات کارخانه‌ای

جدول (۴-۳۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قزاقستان

گروه‌های کالایی	حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی		حقوق و عوارض کاربردی MFN		واردات				
	میانگین	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	حداکثر	خطوط تثبیت شده (درصد)	میانگین	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	سهم از کل واردات (درصد)	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	
محصولات حیوانی	۱۷/۸	۸/۷	۱۲۰/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۲	۱۹/۰	۵۵/۰	۱/۰	۷/۴
محصولات لبنی	۱۴/۴	۰/۰	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۱۴/۴	۰/۰	۱۵/۰	۰/۹	۰/۰
میوه و سبزیجات	۸/۱	۰/۲	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۷/۹	۴/۶	۱۷/۰	۲/۸	۶/۷
قهوه، چای	۵/۶	۴/۲	۲۴/۰	۱۰۰/۰	۵/۴	۲۰/۸	۲۴/۰	۱/۳	۳۲/۴
غلات و فرآورده‌های آن	۹/۸	۱/۹	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۹/۲	۴/۲	۲۰/۰	۱/۸	۱/۱
دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها	۵/۸	۳۲/۰	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۵/۹	۱۹/۱	۱۵/۰	۰/۸	۳۶/۳
قند و شکر	۱۰/۹	۰/۰	۷۷/۰	۱۰۰/۰	۱۰/۸	۰/۰	۶۲/۰	۱/۰	۰/۰
نوشیدنی‌ها	۲۴/۲	۲/۱	۳۰۳/۰	۱۰۰/۰	۲۴/۸	۴/۲	۳۰۳/۰	۱/۴	۱/۴
پنبه	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰
سایر محصولات کشاورزی	۵/۳	۰/۸	۱۰/۰	۱۰۰/۰	۴/۸	۷/۴	۱۰/۰	۰/۴	۱/۸
ماهی و فرآورده‌های آن	۰/۸	۸۸/۶	۱۴/۰	۱۰۰/۰	۴/۹	۶/۳	۱۷/۰	۰/۳	۵/۲
مواد معدنی و فلزات	۷/۰	۶/۴	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۷/۰	۸/۸	۱۵/۰	۱۹/۹	۱۳/۹
نفت	۵/۰	۰/۰	۵/۰	۱۰۰/۰	۴/۴	۱۲/۷	۵/۰	۳/۶	۰/۷
مواد شیمیایی	۴/۷	۹/۱	۱۲/۰	۱۰۰/۰	۴/۶	۹/۰	۹/۰	۱۴/۳	۴/۴
چوب و کاغذ	۵/۰	۳۷/۶	۱۹/۰	۱۰۰/۰	۶/۹	۶/۰	۱۶/۰	۴/۵	۵/۴
منسوجات	۷/۴	۰/۲	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۷/۵	۰/۸	۱۷/۰	۱/۷	۲/۲
پوشاک	۸/۸	۰۰/۰/۰	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۸/۹	۰/۰	۲۰/۰	۱/۶	۰/۰
چرم و کفش	۶/۰	۴/۲	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۵/۷	۱۰/۲	۱۵/۰	۲/۷	۳/۲
ماشین‌آلات غیرالکتریکی	۴/۴	۳۱/۱	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۲/۳	۶۷/۵	۱۵/۰	۱۶/۲	۵۸/۲
ماشین‌آلات الکتریکی	۴/۸	۴۱/۱	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۴/۰	۴۵/۳	۱۷/۰	۱۰/۲	۵۹/۳
تجهیزات حمل و نقل	۷/۵	۱۱/۶	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۷/۲	۱۶/۴	۱۸/۰	۸/۲	۶/۶
مصنوعات کارخانه‌ای	۷/۰	۲۲/۵	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۶/۹	۲۱/۱	۱۸/۰	۵/۲	۴۳/۶

www.wto.org

جدول (۴-۳۰) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به محصولات حیوانی، لبنی، میوه و سبزیجات، غلات، پنبه، ماهی و پوشاک با ۱۵/۰ درصد و کمترین آن مربوط به مواد شیمیایی با ۰/۳ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله‌الوداد بر حسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در ارمنستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۱۸/۷ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز بر حسب گروه‌بندی‌های

کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۱) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی در بلاروس بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۷ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و محصولات لبنی کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۲) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۳/۳ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در روسیه بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۸ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۳) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۰/۰ درصد و کمترین آن مربوط به چوب و کاغذ با ۰/۷ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در قرقیزستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۱۹/۳ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۴) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۲ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض

گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در قزاقستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۸ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

۴-۱۲ - موافقت‌نامه‌های فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران

در این قسمت موافقت‌نامه‌های تجاری و همکاری‌های منطقه‌ای فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران را در دو گروه موافقت‌نامه‌های صادراتی و وارداتی ارائه می‌کنیم.

جدول (۴-۳۵): فهرست موافقت‌نامه‌های فعال صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران

نام موافقت‌نامه و کشور	سال	کشور	ردیف
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	ارمنستان	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
EU for GSP+ Countries	۲۰۰۹		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
United States for GSP countries	۱۹۷۶		۵
Canada for GSP Countries	۱۹۷۴		۶
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۷
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۸
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۹
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶		۱۰
Armenia for Developing Countries	۲۰۱۵		۱۱
Armenia for Least Developed Countries	۲۰۱۵		۱۲
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۱۳
Regional group, CIS	۲۰۰۰		۱۴
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	قزاقستان	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
FTA, Kazakhstan-Serbia	۲۰۱۲		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
United States for GSP countries	۱۹۷۶		۵
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۶
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۷

نام موافقت‌نامه و کشور	سال	کشور	ردیف
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	فرقیزستان	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
EU for GSP+ Countries	۲۰۰۵		۳
Turkey for GSP countries	۲۰۰۲		۴
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۵
United States for GSP countries	۱۹۷۶		۶
Canada for GSP Countries	۱۹۷۴		۷
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۸
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۹
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۱۰
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	روسیه	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
FTA, Russia-Serbia and Montenegro	۲۰۰۰		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	بلاروس	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
FTA, Belarus-Serbia	۲۰۱۰		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۵
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۶
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۷
Belarus (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶	ایران	۱
Group of Eight (D8)	۲۰۱۶		۲
Kazakhstan (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۳
Russian Federation (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۴
Armenia for Developing Countries	۲۰۱۵		۵
Kyrgyzstan for Developing Countries	۲۰۱۵		۶
Iran-Bosnia and Herzegovina	۲۰۱۰		۷
Iran-Syria	۲۰۰۹		۸
Iran-Turkey	۲۰۰۸		۹
Iran-Pakistan	۲۰۰۶		۱۰
Iran-Uzbekistan	۲۰۰۵		۱۱
GSTP	۲۰۰۴		۱۲
New Zealand for GSP Countries	۱۹۷۲		۱۳
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۱۴
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۱۵
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۱۶
Australia for GSP Countries	۱۹۶۶		۱۷

ماخذ: سازمان جهانی تجارت، ۲۰۱۹

جدول (۴-۳۶): فهرست موافقت‌نامه‌های فعال وارداتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران

ردیف	کشور	سال	نام موافقت‌نامه و کشور
۱	ارمنستان	۲۰۱۶	FTA, EEU-Vietnam
۲		۲۰۱۶	Kazakhstan (EAEU) for Developing Countries
۳		۲۰۱۶	Kazakhstan (EAEU) for Least Developed Countries
۴		۲۰۱۵	Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)
۵		۲۰۱۲	FTA, Kazakhstan-Serbia
۶		۱۹۹۴	Regional group, CIS
۱	قزاقستان	۲۰۱۶	FTA, EEU-Vietnam
۲		۲۰۱۶	Kazakhstan (EAEU) for Developing Countries
۳		۲۰۱۶	Kazakhstan (EAEU) for Least Developed Countries
۴		۲۰۱۵	Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)
۵		۲۰۱۲	FTA, Kazakhstan-Serbia
۶		۱۹۹۴	Regional group, CIS
۱	قرقیزستان	۲۰۱۶	FTA, EEU-Vietnam
۲		۲۰۱۵	Kyrgyzstan for Developing Countries
۳		۲۰۱۵	Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)
۴		۲۰۰۶	Kyrgyzstan for Least Developed Countries
۵		۱۹۹۵	Regional group, CIS
۱	روسیه	۲۰۱۶	FTA, EEU-Vietnam
۲		۲۰۱۶	Russian Federation (EAEU) for Developing Countries
۳		۲۰۱۶	Russian Federation (EAEU) for Least Developed Countries
۴		۲۰۱۵	Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)
۵		۲۰۰۰	FTA, Russia-Serbia and Montenegro
۶		۱۹۹۴	Regional group, CIS
۱	بلاروس	۲۰۱۶	Belarus (EAEU) for Developing Countries
۲		۲۰۱۶	Belarus (EAEU) for Least Developed Countries
۳		۲۰۱۶	FTA, EEU-Vietnam
۴		۲۰۱۵	Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)
۵		۲۰۱۰	FTA, Belarus-Serbia
۶		۱۹۹۹	Regional group, CIS
۱	ایران	۲۰۱۶	Group of Eight (D8)
۲		۲۰۱۰	Iran-Bosnia and Herzegovina
۳		۲۰۰۹	Iran-Syria
۴		۲۰۰۸	Iran-Turkey
۵		۲۰۰۶	Iran-Pakistan
۶		۲۰۰۵	Iran-Uzbekistan

ماخذ: سازمان جهانی تجارت، ۲۰۱۹

۴-۱۳ - موانع تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این بخش به طور خلاصه به برخی موانع تجاری ورود به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود.

۴-۱۳-۱ - مالیات بر ارزش افزوده

در طبقه‌بندی انواع مالیات‌ها، مالیات بر ارزش افزوده نوعی مالیات غیرمستقیم بر مصرف و فروش داخلی کالاها و خدمات است، این نوع مالیات، چندمرحله‌ای و در هر یک از مراحل تولید و تکمیل تا مصرف نهایی، بر حسب ارزش افزوده ایجاد می‌شود. به عبارت دیگر، مالیات بر ارزش افزوده، نوعی مالیات بر فروش چندمرحله‌ای است که خرید کالاها و خدمات واسطه‌ای را از پرداخت مالیات معاف می‌کند. بعضی از پیمان‌های منطقه‌ای بنا به دلایلی، مانند شکل‌گیری وحدت نظام مالیاتی در مناسبات اقتصادی کشورهای عضو پیمان، برقراری یکنواخت فشار مالیاتی، ایجاد تمایل برای کشورهای عضو برای افزایش کارایی، استفاده از مزایای بی‌طرفی و خنثی بودن، تحت تاثیر قرار نگرفتن کالاهای وارداتی و تشویق سرمایه‌گذاری و گسترش صنعت، نظام مالیات بر ارزش افزوده را یکی از پیش‌شرط‌های ورود به چنین پیمان‌هایی قرار داده‌اند. به هر حال، امروزه این نظام سازوکاری است که ضمن پایداری درآمدهای دولت به ابزاری برای یکسان‌سازی ساختار مالیاتی کشورهای عضو اتحادیه‌های منطقه‌ای تبدیل شده است.

مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای مورد قرقیزستان ۲۰ درصد، روسیه ۱۸ درصد، بلاروس ۱۸ درصد، ارمنستان ۲۰ درصد و قزاقستان نیز ۱۸ درصد است. این نوع مالیات از تمام کالاهای وارداتی رقبا اخذ می‌شود (مگر در مواردی که کشور با کشور شریک تجاری به توافق برسد) لذا در توان رقابتی ایران در بازار کشور مقابل تاثیری ندارد. با این وجود موانع کمی برای ورود به بازار در واقع نرخ تعرفه، مالیات بر ارزش افزوده و احیاناً سایر عوارض خواهد بود. در ارتباطات دوجانبه آنچه مهم است مجموع عوارض پرداختی است که باید مد نظر قرار گیرد. زیرا کشورهای عضو این اتحادیه هرچند دارای تعرفه پایین هستند، لیکن با دریافت مالیات بر ارزش افزوده و سایر عوارض، موانع زیادی ایجاد می‌کنند، این در حالی است که ایران دارای تعرفه بالا و مالیات بر ارزش افزوده پایینی است.

۴-۱۳-۲- مالیات مضاعف

مالیات مضاعف^۱ نوعی مالیات است که بر تولید داخلی و واردات کالاها برای کنترل مصرف داخلی وضع می‌شود. این نوع مالیات با مالیات بر ارزش افزوده متفاوت است، زیرا مالیات بر ارزش افزوده از مصرف‌کننده نهایی اخذ می‌شود در حالی که این نوع مالیات از تولیدکننده و واردکننده دریافت می‌شود. سهم این نوع مالیات از تولید ناخالص داخلی در کشورهای عضو این اتحادیه در سال ۲۰۱۸، در حدود ۰/۱۵ درصد بوده است.

بلاروس بر کالاهای مشروبات الکلی، سیگار (با فیلتر و بدون فیلتر)، جواهرآلات، محصولات جامه خردار، خودرو، محصولات نفتی نظیر بنزین و انواع آن، موتور و سائط نقلیه موتوری این نوع مالیات را وضع می‌کند.

روسیه بر سیگار بدون فیلتر و با فیلتر این نوع مالیات را وضع می‌کند. ارمنستان بر تنباکو و مشروبات الکلی این نوع مالیات را وضع می‌کند. قزاقستان بر گروه محصولات زیر مالیات مضاعف وضع نموده است: آبجو، مشروبات الکلی، بنزین، سوخت دیزل، موتور و سائط نقلیه موتوری، اسلحه گرم، نفت خام و گاز. همچنین بر فعالیت‌های قماربازی و شرطبندی و لاتاری نیز مالیات مضاعف در نظر گرفته شده است.

قرقیزستان بر گروه محصولات مشروبات الکلی، تنباکو، محصولات نفتی (بنزین، سوخت جت، سوخت دیزل، فرآورده‌های نفتی و گازی، نفت خام)، کالاهایی از جنس کریستال، جواهرآلات (طلا، نقره و پلاتینیوم) و پوست خردار و محصولات حاصل از آن مالیات مضاعف اخذ می‌کند. ملاحظه می‌گردد در اکثر این کشورها مشروبات الکلی، نوشیدنی‌های غیرالکلی، تنباکو، محصولات نفتی و خودرو مشمول مالیات مضاعف هستند.

۳-۱۳-۳- استانداردها

تاریخ استاندارد منطقه‌ای کشورهای عضو این اتحادیه، به استاندارد ملی اتحادیه جماهیر شوروی در سال ۱۹۲۵ برمی‌گردد که بعداً آن را گوست استاندارد^۲ نامیدند. این استاندارد مبنای تدوین سایر استانداردها قرار گرفت و اولین سیستم استاندارد بر

1. Excise Tax
2. Gosstandart

اساس آن در سال ۱۹۶۸ منتشر شد. بعد از جنگ جهانی دوم، برنامه استانداردسازی ملی به سمت تغییرات عمده گام برداشت. بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، گوشت استاندارد تحت دولت‌های جدید شکل گرفت که از آن به عنوان گوشت استاندارد منطقه‌ای یاد می‌شود. در حال حاضر گوشت استاندارد دارای بیست هزار عنوان استاندارد است. این استاندارد در کنار سایر استانداردهای محلی و بومی کشورها به عنوان منبعی برای تدوین استاندارد مورد پذیرش کلیه کشورهای این منطقه قرار گرفت.

این استاندارد بخش‌های انرژی، نفت و گاز، محیط زیست، حمل‌ونقل، ارتباطات، معادن، بخش فرآوری مواد غذایی و دیگر صنایع را در بر می‌گیرد. در حال حاضر شاید مهم‌ترین منبع تدوین استانداردهای محلی یا بومی در این کشورها، گوشت استاندارد منطقه‌ای است. در کنار این منبع، کشورها به منظور ارتقای سیستم استانداردسازی (برخی از بخش‌ها) خود به سمت به‌کارگیری منابع استاندارد دیگری نیز هستند. بلاروس که هنوز عضو دائم سازمان جهانی تجارت نیست، موافقت‌نامه موانع فنی فراروی تجارت سازمان جهانی تجارت را در عمل مورد استفاده قرار می‌دهد و مرکز اطلاعات ملی موانع فراروی تجارت و معیار بهداشتی و نباتی را ایجاد کرده است. بلاروس نیز استانداردسازی محصولات خود را بر پایه قانون استانداردسازی و قواعد فنی بنا نهاده که بیشتر از قوانین استاندارد اروپا استفاده می‌کند. در حال حاضر تعداد استانداردهای تدوین‌شده در کشور روسیه به ۲۲ هزار مورد بالغ می‌شود که ۷۰ درصد آنها اجباری و ۳۰ درصد نیز تشویقی است^۱. در تمامی این کشورها موسسه استاندارد در آن کشورها مسئول گواهی و اعتبارسنجی است.

در تمامی این کشورها رعایت قوانین برچسب‌گذاری اجباری است و تمامی کالاها در سیستم خرده‌فروشی باید برچسب محصول داشته باشند و اطلاعات آن به زبان محلی و یا روسی باشد. برچسب‌ها باید شامل اطلاعات عمومی برای مصرف‌کنندگان بوده و منطبق با قانون حمایت از مصرف‌کنندگان باشد. حتی در برخی از این کشورها بر روی محصولات که شامل مالیات اضافی می‌شوند باید برچسب مهر مربوط کالاهای مشمول مالیات مضاعف درج شده باشد. هم‌اکنون

پذیرش استانداردهای کالایی، صدور گواهی‌نامه‌های استاندارد برای کالاها، اعتبارنامه‌ها، فرم‌های بهداشتی و سایر استانداردها موجود در اغلب کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جمله موانع جدی بر سر راه تجارت با این کشورهاست. رعایت استاندارد مورد نظر این کشور به طور صحیح می‌تواند موجبات افزایش توسعه صادرات ایران را رقم بزند.

۴-۱۳-۴- حمل و نقل کالا به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

رشد و توسعه فراگیر شبکه‌های ارتباطی به همراه کاهش موانع تجاری از طریق اتخاذ سیاست‌های تجارت آزاد^۱، در دهه‌های اخیر موجب گسترش روزافزون تجارت و تشدید رقابت در بازارهای بین‌المللی گردیده و این امر، باعث افزایش اهمیت خدماتی چون حمل و نقل شده است؛ به‌ویژه آنکه امروزه خدمات، ارتباط تنگاتنگی با رفاه عمومی و توسعه پایدار دارد. پس از اعمال آزادسازی تجاری در بخش تجارت کالا و با افزایش سهم خدمات در تجارت بین‌الملل، آزادسازی و اصلاح مقررات در زمینه خدمات از جمله خدمات حمل و نقل به عنوان بخش مهمی از سیاست‌های تجاری کشورهای پیشرفته در دهه ۱۹۹۰، در دستور کار دور اروگوئه قرار گرفت و به پیدایش موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات^۲ (گتس) به عنوان یکی از سه پایه اصلی سازمان تجارت جهانی^۳ منجر گردید. علت عمده ظهور چنین موافقت‌نامه‌ای آن بود که ارائه خدمات از جمله حمل و نقل خارجی با موانع و محدودیت‌هایی مانند تبعیض کشورها میان بخش داخلی و بخش خارجی و وضع محدودیت‌های مقداری در ارائه خدمات همراه بود.

امروزه حمل و نقل یکی از اجزای مهم اقتصاد ملی محسوب می‌گردد و به دلیل داشتن نقش زیربنایی تاثیر فراوانی بر فرآیند رشد اقتصادی کشور دارد. این بخش دربرگیرنده فعالیت‌هایی است که به شکلی گسترده در تمامی زمینه‌های تولید، توزیع و مصرف کالا و خدمات جریان دارد. بدون وجود شبکه حمل و نقل، تاسیسات

1. Free Trade Policies

2. General Agreement on Trade in Services (GATS)

۳. تجارت کالا، تجارت خدمات و حقوق مالکیت فکری، تشکیل دهنده سه محور اصلی موافقت‌نامه‌های سازمان تجارت جهانی به شمار می‌آیند؛ برای دیدن توضیحات بیشتر؛ ر.ک: اسفندیار امیدبخش، از موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت تا سازمان جهانی تجارت، مندرج در مجموعه آموزشی سازمان جهانی تجارت، (تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۸۵).

و تجهیزات جانبی و ناوگان مطلوب تصور رشد و توسعه عمومی کشور غیر ممکن بنظر می‌رسد. اساسا در رشد و توسعه اقتصاد و تجارت جهانی در مقطع زمانی فعلی و روند گسترش آن نمی‌توان نقش سیستم‌های حمل‌ونقل در بهینه‌سازی هزینه‌ها، زمان سفر، سرعت جابه‌جایی، ایمنی و سطح خدمات ارائه‌شده را انکار کرد.

حمل‌ونقل موجب پیوندهای اقتصادی و تقویت مناسبات تجاری با کشورهای همسایه و رونق فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد بسترهای مطلوب برای سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی داخلی و خارجی با هم‌افزایی، مشارکت و همکاری‌های بین دستگاهی توسعه و گسترش خواهد بود. در شرایط کنونی و موقعیت ممتاز بنادر جنوبی ایران و دسترسی به بازارهای منطقه‌ای به ویژه کشورهای حلقه اتصال مسیر ترانزیتی به کشورهای آسیای میانه و اوراسیا، تسریع در تکمیل زیرساخت‌های جاده‌ای و ریلی و تخصیص سهم کالاهای اساسی از طریق بنادر جنوبی کشور و تسهیل و تسریع در انجام فرآیندها و فعالیت‌های تجاری و بازرگانی، علاوه بر رونق تولید و اشتغال‌زایی عامل توسعه، جهش و همکاری‌های اقتصادی است.

امروزه ایجاد بستری مناسب و جدید برای توسعه تجارت و بازرگانی مبتنی بر علم روز و آخرین دستاوردهای جهانی و ایجاد زنجیره لجستیک کارا به منظور ایجاد چابکی در حمل‌ونقل و توزیع بار از طریق بنادر و مراکز توزیع، استفاده از توان و تکنولوژی کشورهای پیشرو در حوزه مدیریت زنجیره تامین و ایجاد پارک‌های لجستیکی و حمل‌ونقل می‌تواند در تحقق رونق تولید نقش بسزایی ایفا کند. دریای خزر اهمیت بسیاری در حمل‌ونقل دریایی دارد، شبکه راه‌های دریایی بین بنادر مهم آن برقرار است. بنادر مهم و تجاری اقتصادی دریای خزر عبارتند از: در ساحل شرقی بندر ترکمن (ایران)، اوکارم، ترکمن باشی (کراسنودسک سابق)، بکدش (در قلمرو جمهوری ترکمنستان)، آکتائو (شوچنکو سابق) (در قزاقستان)، در ساحل شمالی آیرائو (گوری‌یف سابق) (در قزاقستان)، آستاراخان (در روسیه)، در ساحل غربی ماخاچ قلعه (در روسیه)، باکو، لنکران و آستارا (در جمهوری آذربایجان) در ساحل غربی، انزلی، نوشهر؛ امیرآباد و ترکمن (در ایران). پس از فروپاشی اتحاد شوروی شبکه حمل‌ونقل داخلی بین بنادر، به ویژه بین بنادر جمهوری اسلامی و جمهوری‌های مشترک‌المنافع افزایش یافته است.

ناوگان تجاری دریای خزر در اواخر قرن ۱۹ در شهر باکو تاسیس شد. این ناوگان مسئولیت حمل و نقل محصولات صنعتی و کشاورزی و مسافر را به عهده داشت. ناوگان تجاری دریای خزر در سال ۱۹۰۱ دارای ۷۸۸ فروند کشتی بود که ظرفیت کل آنها حدود ۳۰۰ هزار تن بود. از نظر ترکیب کشتی‌ها، به جهت حجم زیاد تعداد کشتی‌های تجاری، این ناوگان مقام اول را در روسیه دارا بود. حدود ۷۰ درصد از حمل و نقل کالا به نفت و فرآورده‌های آن اختصاص داشت.

به دلیل واقع شدن راه آبی ولگا-دُن در خاک فدراسیون روسیه و نیز محدودیت‌هایی که برای ترانزیت کالا وجود دارد، هزینه‌های حمل و نقل بالاست. علاوه بر آن، مسکو در زمان‌های مورد نظر خود، اراده سیاسی خود را به منطقه تحمیل می‌کند. بالا بودن هزینه و صرف وقت زیاد برای عبور از کانال، از مزیت این راه آبی می‌کاهد. به همین سبب در دریای خزر، فقط خطوط کشتیرانی داخلی می‌تواند کارایی بیشتری داشته باشد و نمی‌توان به گسترش ارتباطات با آب‌های آزاد خوشبین بود.

دریای خزر نقطه تلاقی دو طرح بزرگ حمل و نقل «تراسکا» و «کریدور ترانزیتی شمال جنوب» است. در سال ۱۹۹۳ کشورهای اتحادیه اروپا در کنفرانس حمل و نقل اروپا-آسیا کریدورهای ترانزیتی ریلی و ترکیبی را که قاره اروپا و آسیا قرار دارد تعیین کردند. در این اجلاس در زمینه کریدورهای ترکیبی ۱۰ کریدور تعریف شد که ۸ کریدور مربوط به تجارت و ترانزیت داخل اروپا و ۲ کریدور مهم یکی کریدور غرب-شرق، ارتباط تجاری-ترانزیتی اروپا با آسیای مرکزی (که بعدها به «تراسکا»^۱، معروف شد) هدف گرفته و کریدور شمال-جنوب، ارتباط کشورهای شمال (شامل اروپا و اسکاندیناوی) و جنوب (شامل جنوب روسیه) را مورد نظر داشت که کریدور اخیر به طور مستقیم و غیرمستقیم با موقعیت ترانزیتی ایران مرتبط است.^۲ هر دو این شبکه‌ها از میان دریای خزر و با عبور از آب‌های این دریا ارتباط غرب-شرق و شمال-جنوب را برقرار می‌کنند.

دریای خزر اگرچه دریایی بسته به حساب می‌آید، ولی شبکه راه‌های آبی آن از طریق رودها و کانال‌های آبی واقع در روسیه، با دریای آزوف، سیاه، دریای

1. TRACECA (Europe-Caucasus-Asia Transport Corridor)

۲. روزنامه اطلاعات، شماره ۲۲۰۸۷ مورخ ۲۷ آذر ۱۳۷۹.

سفید، دریای بالتیک، ارتباط دارد. از سال ۱۹۶۲ بین بنادر ترکمن‌باشی و باکو و از سال ۱۹۸۵ بین بنادر باکو و آکتائو خط کشتیرانی کشتی‌های واگن‌بر دایر و از طریق این کشتی‌ها راه‌آهن دوسوی دریا به یکدیگر متصل می‌شود. در این مسیر تعدادی شناور به همین منظور فعالیت می‌کردند که عبارت بودند از: «آذربایجان»، «ترکمنستان»، «ازبکستان»، «حمیدسلطانف» و «قزاقستان». شناورهای یادشده، این مسیر را در ۱۲ ساعت طی کرده و هرکدام از آنها ده‌ها واگن و ۳۵۰ نفر مسافر را حمل می‌کردند. حمل واگن‌ها از این راه، قیمت تمام‌شده کالاها را کاهش داده و موجب افزایش حجم بار می‌شد. این خط در حال نیز حاضر فعال است. فاصله این خط ۳۰۵ کیلومتر است. این خط کشتیرانی، در توسعه جاده ابریشم جدید در دالان ترانزیتی تراسکا، جایگزین راه‌های ارتباطی ایران این شبکه شده است. حمل و نقل و جابه‌جایی کالاها از طریق بنادر دریای خزر به اروپا در مقایسه با مسیر خلیج فارس به علت شرایط مساعد آب‌وهوایی، ارزانی نرخ حمل و نقل و کوتاه بودن مسیر کشتیرانی بسیار مناسب‌تر و مقرون‌به‌صرفه خواهد بود.

اگرچه قدمت و تاریخچه حمل و نقل به قدمت بشر برمی‌گردد ولی مهم‌ترین اسناد در زمینه حمل و نقل مربوط به راه ابریشم است که از قدیمی‌ترین مسیرهای مبادله کالای تجاری و دانش و فرهنگ بشری بین تمدن‌های یونانی و لاتین با آسیای شرقی، هندوستان و چین به مسافت ۱۲ هزار امتداد دارد، است. در اوایل قرن بیستم بخشی دیگر از حمل و نقل یعنی راه‌آهن نقش‌آفرینی نمود تا اینکه در دهه‌های آخر قرن بیستم با توسعه و تکمیل کامیون‌های باری و تجاری شدن عملیات حمل و نقل جاده‌ای، حیات جدیدی در تجارت زمینی دمیده شد. به نحوی که دهه ۸۰ میلادی را نقطه عطفی در حیات حمل و نقل و تجارت زمینی پس از چند قرن رکود تلقی نموده‌اند و بار دیگر توسعه تجارت زمینی آسیا-اروپا در دستور کار بین‌المللی قرار گرفت.

از علل پژوهش‌هایی که از سوی غرب و دولت‌های منطقه‌ای پیرامون جابه‌جایی کالا و ترانزیت از آسیا به اروپا و بالعکس صورت می‌گیرد می‌توان به دلایل مهم و سیاسی (حضور پررنگ‌تر در منطقه، تسلط بیشتری بر مسیرهای ارتباطی در این کشورها و حمایت از گروه‌های معارض داخلی) اشاره کرد. در نهایت می‌توان گفت

هدف اصلی آنها این است که سریع‌ترین و کم‌هزینه‌ترین مسیر حمل‌ونقل کالا را شناسایی و ایجاد نمایند که بتواند نیاز اقتصادی جهان امروز را به‌خوبی پاسخ دهند. شدت این مساله در میان اعضای آسیایی اقتصاد جهانی محسوس‌تر است و باعث تشدید مواضع آنها نه‌تنها در قلمرو خودشان بلکه در غرب نیز شده است. پروژه‌های مرتبط با راهگذرهای حمل‌ونقل بین‌المللی جدید بیشتر به حمل و جابه‌جایی کالا با قیمت مناسب‌تر و از طریق مسیرهای کوتاه‌تر توجه دارند. این مساله هم در مورد پروژه راهگذر حمل‌ونقل بین‌المللی تراسیکا و هم در مورد راهگذر حمل‌ونقل بین‌المللی شمال- جنوب صادق است. اهمیت ارتباطات حمل‌ونقل بین‌المللی به میزان زیادی بر بازارهای آتلانتیک اروپایی و اقیانوس آرام در آسیا و بازارهای کشورهای آسیای جنوبی، مرکزی، قزاقستان، کشورهای آسیای میانه و ماورای قفقاز بیشتر تاثیرگذار است و در میان این مناطق به سبب این مساله انگیزه‌های قوی برای توسعه داخلی پدیدار شده است.^۱

در سال ۱۹۹۳ وزیرای حمل‌ونقل کشورهای اروپایی در اجلاس کمسیون اروپا در هلسینکی مسیر جدیدی به نام راهگذر بین‌المللی حمل‌ونقل شمال-جنوب را معرفی کردند و با امضای توافق‌نامه بین سه کشور ایران، روسیه و هندوستان در سال ۲۰۰۰ میلادی این مسیر رسمیت یافت. انگیزه تعریف چنین راهگذاری ایجاد یک پل ارتباطی بین کشورهای جنوب و جنوب شرق آسیا، شبه‌قاره هند با کشورهای آسیای میانه و اروپا از طریق خاک روسیه است. این راهگذر از کشورهای اسکاندیناوی و شمال اروپا شروع و پس از عبور از روسیه به بنادر حاشیه دریای خزر متصل شده و از طریق خاک ایران و بنادر شهید رجایی و امام خمینی تا شبه‌قاره هند و کشورهای جنوب شرق آسیا امتداد می‌یابد. در این راهگذر ضمن استفاده از سیستم حمل‌ونقل مدرن چندوجهی فاصله زمانی حمل کالا نسبت به مسیر کانال سوئز تا نصف و هزینه حمل نیز تا ۳۰ درصد کاهش می‌یابد.

در حال حاضر هفت کشور شامل ایران، هند، روسیه، قزاقستان، بلاروس، عمان و تاجیکستان به طور رسمی عضو راهگذر(راهگذار) شمال-جنوب^۲ هستند

1. Kurenko, North-South international transit corridor, International Journal of Transit(№4): <http://www.knysh.net>.

2. North –South Transport Corridor

که سه کشور اول، از بنیان‌گذاران موافقت‌نامه این راه‌گذر محسوب می‌شوند. همچنین تاکنون شش کشور بلغارستان، آذربایجان، ارمنستان، سوریه، اوکراین و ترکیه، تقاضای مشارکت کرده‌اند که بعد از اجماع و موافقت کشورهای عضو این راه‌گذر، کشورهای جدید به طور رسمی عضو راه‌گذر شمال-جنوب خواهند شد. گفتنی است، موافقت‌نامه راه‌گذر شمال-جنوب، یک موافقت‌نامه همکاری‌های ترانزیتی و حمل‌ونقلی بین‌المللی میان کشورها است.

با عنایت به اینکه عمده کالاهای صادراتی ایران از طریق زمینی و به‌صورت جاده‌ای به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا حمل می‌شود، لذا فقط محدودیت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای در این قسمت مد نظر قرار گرفته است. اهم موانع موجود در تجارت ایران با کشورهای عضو این اتحادیه در زمینه ناوگان حمل‌ونقل بین‌المللی جاده‌ای به قرار زیر است:^۱

قرقیزستان؛ صدور نکردن روادید کثیرالمسافره سه و شش ماهه توسط نمایندگی‌های سیاسی کشور قرقیزستان، به خاطر کوهستانی بودن قرقیزستان، حمل‌ونقل با کامیون مهم‌ترین شیوه ترانزیت در این کشور محسوب می‌گردد به طوری که ۹۵ درصد حمل‌ونقل توسط کامیون انجام می‌گردد.

قزاقستان؛ ارائه نکردن پروانه تردد به میزان کافی جهت ناوگان جاده‌ای ایرانی که قصد حمل کالا به مقصد قزاقستان دارند، طرف قزاقی با این اقدام، در عمل اعمال محدودیت برای ورود ناوگان جاده‌ای ایرانی می‌کند.

روسیه؛ مسدود بودن مسیر جاده‌ای داغستان که بالاجبار ناوگان جاده‌ای ایرانی باید از کشتی‌های رو-رودریای خزر استفاده کنند که در نتیجه هزینه و زمان حمل کالا بین دو کشور به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. دریافت روادید از سفارت روسیه جهت رانندگان ناوگان جاده‌ای ایرانی، مستلزم ارائه اصل دعوت‌نامه از صاحب کالا در روسیه بوده که این امر حدوداً یک ماه به طول می‌انجامد.

۴-۱۴ - موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و صنایع داخلی

در سال‌های اخیر ارتباط میان آزادسازی تجاری حاصل از موافقت‌نامه‌های تجارت

۱. بر اساس اطلاعات سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای، وزارت راه و شهرسازی

ترجیحی و رشد اقتصادی هسته مرکزی مباحث اقتصاددانان را تشکیل داده است. از این رو بررسی این امر که آزادسازی چه تاثیری بر صنایع داخلی خواهد داشت؟ و این تاثیرات مثبت و یا منفی است؟ که در پاسخ باید گفت این تاثیرات مثبت ارزیابی می‌شود، زیرا اصولاً آزادسازی تجاری، باعث انتقال تکنولوژی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای پیشرفته می‌گردد. این‌گونه واردات کالاهای سرمایه‌ای با تکنولوژی برتر همچنین باعث بالابردن افزایش درآمدهای صادراتی و بالابردن جریان ورودی سرمایه‌های خارجی می‌گردند عده‌ای معتقدند که میزان رشد واردات، کاهنده فعالیت‌های صنایع داخلی و میزان رشد صادرات، افزایش‌دهنده رشد اقتصادی است.

اکثر مطالعات اقتصادی به‌خصوص مطالعات اقتصاددانان نئوکلاسیک خاطرنشان می‌سازد که یک اقتصاد کاملاً آزاد، به احتمال بسیار قوی نسبت به یک اقتصاد شدیداً مهارشده برتری دارد. مشاهدات کاربردی بازبودن تجارت خارجی می‌تواند به ارائه نظریات جدیدی در نوع سیاست‌های اقتصادی منتهی شود که ملازم رشد اقتصادی است. مشاهدات خاطرنشان می‌کند که در توجیه چگونگی رابطه میان رشد اقتصادی و درجه بازبودن تجاری در یک اقتصاد، کاهش محدودیت‌های کمی، سیاست‌های محتاطانه اقتصاد کلان، سیاست‌های دولت و ثبات سیاسی نقش تعیین‌کننده‌ای دارند. رابطه بین رشد و آزادسازی تجاری از عنوان‌هایی است که به طور وسیع در ادبیات رشد و توسعه مورد بحث قرار گرفته است. امروزه در رویکردهای جدید مدل‌های رشد، از جمله مدل رشد درونزا امکان وجود رابطه بلندمدت میان جهت‌گیری تجاری و رشد اقتصادی به روش‌های مختلف تشریح شده است؛

۱- با آزادسازی واردات انتظار می‌رود تا از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای با تکنولوژی پیشرفته، انتقال تکنولوژی به داخل کشور صورت پذیرد.

۲- به طور کلی استراتژی توسعه جهت‌گیری صادراتی نسبت به استراتژی جانشین واردات دارای عملکرد رضایت‌بخش‌تری است.

۳- به‌کارگیری استراتژی برون‌گرا سرمایه خارجی مورد استفاده جهت توسعه اقتصادی را به دست می‌دهد بدون اینکه اقتصاد با مشکلاتی نظیر بدهی (اعم از داخلی و خارجی) مواجه شود.

۴- با آزادسازی تجاری، اثرات سرریز مثبت ناشی از توسعه تکنولوژی کشورهای صنعتی، اقتصاد را به مقیاس‌های بزرگ اقتصادی در تولید هدایت می‌کند و این امر به تسریع در رشد اقتصادی منجر می‌شود، زیرا یک اقتصاد با درجه بالای باز بودن تجاری و رژیم تجاری با محدودیت پایین، همواره از قابلیت بیشتری برای جذب تکنولوژی جهت‌گیری‌شده از کشورهای پیشرفته برخوردار است.

همچنین برای کشورهای در حال توسعه، مانند ایران توصیه می‌شود که با کاهش محدودیت‌های تجاری نظیر تعرفه‌ها از یک طرف و از طرف دیگر توسعه صادرات و همچنین به‌کارگیری نیروی کار ماهر (به عنوان سرمایه انسانی) جهت افزایش رشد اقتصادی گام‌های اساسی برداشته شود؛ زیرا آزادسازی تجاری از طریق کاهش تعرفه‌ها و توسعه صادرات و با تقویت نیروهای متخصص و کارآمد و به موازات آن اتخاذ سیاست‌های همگام با سیاست آزادسازی تجاری، می‌تواند به رشد بالایی در اقتصاد دست یافت. به این ترتیب از ظرفیت‌ها و توانایی‌های موجود، استفاده بهینه به عمل آمده و منابع و عوامل تولید نیز با حداکثر کارایی در تولید به کار گرفته می‌شود.

۴-۱۵ - خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به تجزیه و تحلیل کالاهای ارائه‌شده در موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان) در دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته شد. در این فصل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، استراتژی مذاکره‌ای کاهش تعرفه‌ها، سیاست تجاری جمهوری اسلامی ایران، عضویت ایران در موافقت‌نامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، صادرات ترجیحی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، واردات ترجیحی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سیاست‌های تجاری، موافقت‌نامه‌های فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران، موانع تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و حمل و نقل کالا به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد

تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. به طور خلاصه نتایج نشان می‌دهد: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح‌شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند. کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارائه می‌شود. گاهی اوقات کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا حذف می‌کند و در حالی که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.

طی سال‌های اخیر جمهوری اسلامی ایران اقدامات مناسبی در خصوص اصلاح و تنظیم سیاست‌های تعرفه‌ای انجام داده است. به طوری که ساختار تعرفه‌ای ایران در سال ۱۳۸۳ نسبت به سال قبل شاهد تبدیل کدهای شش‌رقمی نظام هماهنگ به هشت‌رقمی، کاهش تعداد طبقات حقوق ورودی، کاهش میانگین حقوق ورودی کل کالاها و بالاخره اضافه شدن ستون تعرفه‌های ترجیحی در جداول تعرفه‌ای بوده است. هر یک از تغییرات فوق به نوبه خود تحولی در بخش بازرگانی کشور بوده و گامی جهت تسهیل و شفاف‌سازی در مقررات تجاری محسوب می‌شود. تغییر کدهای شش‌رقمی نظام هماهنگ به هشت‌رقمی در واقع موجب توصیف دقیق‌تر کالاها و همچنین تفکیک کالاهای ذیل کد شش‌رقمی شده و هدف‌گذاری دقیق‌تر در تعیین نرخ‌های حقوق ورودی کالاهای دارای ویژگی‌های خاص مورد نظر سیاست‌گذاران را امکان‌پذیر می‌کند. این اقدام باعث افزایش تعداد ۱۵۱۸ ردیف تعرفه‌ای جدید به مجموع ردیف‌های تعرفه‌ای کشور گردیده و بدین ترتیب کل ردیف‌های تعرفه‌ای کشور به ۷۳۰۹ ردیف در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آنها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۵۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۷۵ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۰۱۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۴۳ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۴۹۵ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۶ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۱۵۰

ردیف تعرفه‌ای (۱۶/۵۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۷۰۲ ردیف تعرفه‌ای (۱۰/۱۰ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آنها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۷۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۸۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۴۲۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۷۵ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۱۳ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۴۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۱۷/۵۱ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۱۰۷۱ ردیف تعرفه‌ای (۱۳/۰۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

در دوره ۹۸-۱۳۸۴ جمهوری اسلامی ایران اقدام به برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با کشورهای مختلف کرده است که آخرین آنها، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرایی شده است. در تمامی موافقت‌نامه‌ها، منظور از ترجیحات اعطایی آن است که ایران تعرفه‌های وارداتی خود را در سطح کدهای سیستم هماهنگ HS^۱ برای کشورهای عضو موافقت‌نامه کاهش داده است که میزان کاهش در موافقت‌نامه مشخص است و منظور از ترجیحات دریافتی آن است که کشورهای عضو موافقت‌نامه برای واردات از ایران نرخ‌های تعرفه خود را در سطح کدهای HS کاهش داده‌اند تا برای آنها هزینه واردات از ایران نسبت به هزینه واردات از سایر کشورهای که عضو موافقت‌نامه نیستند کمتر شده تا به واردات از ایران تمایل بیشتری داشته باشند.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ امضا شد این موافقت‌نامه دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون‌گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. لازم به ذکر است که در یک سال بعد از اجرایی موافقت‌نامه، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع خواهد شد و سه سال پس از تاریخ اجرایی شدن، چنانچه موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه

1.. Harmonized System Codes (HS Code)

موقت تصمیم‌گیری خواهند کرد. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد کرده است. امتیازهای اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول تعرفه‌ای سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازهای اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی) است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آنها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند.

امتیازات اعطاشده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده است، امتیازهای اعطاشده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازهای اعطایی ایران به اوراسیا و برعکس در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان‌دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است.

از امتیازهای اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته که حدود ۳۷ درصد امتیازهای اعطایی ایران است. در امتیازهای دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته که حدود هشت درصد امتیازهای دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌ای ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح دریافت کرده و اوراسیا در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح گرفته است.

متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای دریافتی ایران ۶۵/۱۶ درصد و متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای اعطایی ایران ۲۲/۵۰ درصد است که تخفیف تعرفه‌ای اوراسیا برای ایران بسیار بیشتر از تخفیف تعرفه‌ای ایران برای اوراسیا است، متوسط نرخ‌های تعرفه اعطایی ایران، بعد از ترجیح ۱۲/۹۷ درصد و متوسط نرخ‌های تعرفه دریافتی

ایران بعد از ترجیح ۳/۰۶ درصد خواهد بود.

در دریافت ترجیحات ایران از اوراسیا از ۵۰۲ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۱۲۶ قلم با سهم ۲۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۷/۷۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۱۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۳۷۶ قلم کالا با سهم ۷۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۶/۹۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۵۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

در اعطایی ترجیحات ایران به اوراسیا از ۳۶۰ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۹۸ قلم با سهم ۲۷ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۳۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۳/۷۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۲۶۲ قلم کالا با سهم ۷۳ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۲۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۵/۴۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

متوسط تراز تجارت کالاهای دارای ترجیح در دوره ۹۷-۱۳۸۳ تراز تجاری منفی است یعنی آنکه احتمالاً کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در انتخاب اقلام برای ترجیح از این بهتر عمل کردند و انتخاب آنها برای دریافت ترجیحات با توجه به عملکرد صادراتی به ایران بوده است (جمع جبری متوسط تراز تجاری پنج کشور با ایران برابر با ۴۲۸/۳۵- است).

در اتحادیه اقتصادی اوراسیا بیش از ۹۰ درصد تعرفه واردات کالاها بر مبنای ارزش کالا تعیین می‌گردد (میزان حقوق گمرکی اخذشده تابعی از ارزش کالا است)، البته تعداد کمی از کالاهای وارداتی مشمول تعرفه‌های مختلط، خاص، ترکیبی و متغیر است. بر اساس سیاست تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۶ از مجموع ۱۱۵۶۱ خطوط تعرفه‌ای، تعداد ۹۸۵۰ خط تعرفه بر اساس ارزش کالاها محاسبه می‌شود. خطوط تعرفه‌ای ترکیبی برابر ۱۱۵۴ خط تعرفه است.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به محصولات حیوانی، لبنی، میوه و سبزیجات، غلات، پنبه، ماهی و پوشاک با ۱۵/۰ درصد و کمترین آن مربوط به

مواد شیمیایی با ۰/۳ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در ارمنستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۱۸/۷ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی در بلاروس بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۷ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و محصولات لبنی کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۳/۳ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در روسیه بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۸ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۰/۰ درصد و کمترین آن مربوط به چوب و کاغذ با ۰/۷ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در قرقیزستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۱۹/۳ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض

گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند. میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت‌شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۲ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه‌بندی کالایی نشان می‌دهد در قزاقستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۸ درصد و کمترین آنها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند. نتایج نشان می‌دهد همکاری‌های اقتصادی منجر به ارتباط گسترده‌تر بین دو یا چند کشور می‌شود به گونه‌ای که گسترش حجم مبادلات بین کشورهای عضو، ظرفیت تولید و کارایی اعضا را افزایش خواهد داد، به گونه‌ای که میزان و سطح همکاری‌های تجاری و اقتصادی در موافقت‌نامه‌های مختلف بسته به پتانسیل‌های اقتصادی و تجاری کشورهای عضو و میزان اکیال تجاری بین آنها بستگی دارد.

در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند و پس از برقراری تجارت ترجیحی بین کشورها ضمن کمک به تسهیل تجاری بین آنها، شاید امکان استفاده از صرفه‌های ناشی از مقیاس به واسطه گسترش تجارت را فراهم کند.

فصل پنجم:

ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه)

۵-۱ - مقدمه

یکی از اهداف اساسی کشورهای در حال توسعه دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار است که در این راستا، شناخت عواملی که بر رشد اقتصادی موثر هستند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همچنین با توجه به اهمیت کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت خام و نیز جایگاه صادرات غیرنفتی در برنامه‌های توسعه اقتصادی و سند چشم‌انداز، بررسی عوامل موثر بر صادرات ضرورت می‌یابد؛ بر همین اساس، سیاست‌های کلان اقتصادی باید به گونه‌ای تدوین شود که در آن صادرات غیرنفتی ضمن تأمین بخش عمده‌ای از نیازهای ارزی کشور جایگاه واقعی خود را در اقتصاد کشور به دست آورد. از سوی دیگر، از گذشته‌های بسیار دور، به‌ویژه در سال‌های بعد از انقلاب صنعتی، تجارت خارجی همواره مساله‌ای مهم در اقتصاد کشورهای جهان محسوب شده است.

امروزه، تجارت خارجی یکی از بنیادی‌ترین مباحث اقتصادی محسوب می‌شود. توسعه صادرات غیرنفتی، تنها به افزایش درآمد ارزی از طریق توسعه صادرات انواع کالاها و خدمات محدود نمی‌شود؛ بلکه توسعه صادرات، نقش مهم‌تری به عنوان یک راهبرد در زمینه رشد و حتی توسعه اقتصادی بر عهده دارد که لازم است برای کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور و مصون ماندن از نوسان‌های غیرعادی قیمت نفت و جلوگیری از وقفه در اجرای برنامه‌های اقتصادی، توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد تنوع در بازارهای صادراتی و کسب بازارهای جدید مد نظر برنامه‌ریزان اقتصادی و سیاسی قرار گیرد.

برای دستیابی به اهداف یادشده، گسترش روابط تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا^۱ (EAEU) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. توسعه روابط تجاری

1. Eurasian Economic Union (EAEU)

متقابل می‌تواند در کاهش بحران‌های سیاسی منطقه‌ای نقش موثری ایفا نماید؛ ایران و اتحادیه با وجود مناسبات تجاری فعلی از روابط دوجانبه مناسبی برخوردارند که می‌تواند مشوقی برای تشکیل هم‌پیوندی تجاری منطقه‌ای محسوب شود؛^۱ ایران در راستای پیوستن به «سازمان جهانی تجارت»^۲ می‌تواند برخی تجارب اولیه را از طریق تسهیل روابط تجاری متقابل به دست آورد که در نهایت موجب بهبود استاندارد زندگی ملت‌های آنها و نیز ارتقای صلح و ثبات جهانی خواهد شد و این ترتیبات به تدریج گسترش یافته و به زمینه‌های جدیدی از منافع مشترک تعمیم خواهد یافت. در سال‌های اخیر، ایران، اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد «موافقت‌نامه تجارت ترجیحی»^۳ با سایر کشورها انجام داده است.^۴ موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در مه ۲۰۱۸ (اردیبهشت ۱۳۹۷) منعقد شده و در مجموع، شامل ۵۰۲ قلم کالای ترجیحی است که قرار است پس از سه سال، این موافقت‌نامه تبدیل به «موافقت‌نامه تجارت آزاد»^۵ شود. گزارش سازمان تجارت جهانی (۱۹۹۰) اهمیت موافقت‌نامه‌ها و بلوک‌های تجاری در گسترش سهم تجارت خارجی کشورها را نشان می‌دهد.^۶

با توجه به حساسیت برقراری تجارت ترجیحی بین ایران و پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، هدف این فصل، ارزیابی این موافقت‌نامه برای توسعه روابط تجاری و گسترش همکاری‌های اقتصادی، افزایش منافع طرفین با در نظر داشتن آثار مثبت آن در اقتصاد و بازرگانی، بهره‌مندی از فرصت‌های موجود تجاری و تسهیل برای ورود به سازمان جهانی تجارت با استفاده از مدل‌های جاذبه مبتنی بر پانل دیتا طی دوره ۲۰۰۷-۱۸ و برآوردگر گشتاورهای تعمیم‌یافته (GMM)^۷ است.

۱. این اتحادیه شامل کشورهای چوون روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان است. تولید ناخالص داخلی این اتحادیه ۱۹۰ میلیارد دلار است (۳/۲ درصد تولید ناخالص داخلی جهان). ارزش تولیدات کشاورزی اتحادیه ۱۲۳/۹ میلیارد دلار است (۵/۵ درصد کل تولیدات کشاورزی جهان). مساحت کشورهای عضو این اتحادیه بیش از ۲۰ میلیون کیلومتر مربع و جمعیت آن بیش از ۱۸۰ میلیون نفر است.

2. World Trade Organization (WTO)

3. Preferential Trade Agreement (PTA)

۴. موافقت‌نامه تجارت ترجیحی: موافقت‌نامه‌ای است که در آن، کشورهای عضو، موانع تجاری کم‌تری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و یکایک اعضاء از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند.

5. Free Trade Agreement (FTA)

۶. تعداد موافقت‌نامه‌های اطلاع داده شده به سازمان جهانی تجارت ۱۹۹۰ حدود ۵۰ مورد بوده که در سال ۲۰۰۴ از مرز ۲۸۵ مورد فراتر رفته و در سال ۲۰۱۶ به ۴۲۱ مورد افزایش یافته است به آدرس <http://ptadb.wto.org> مراجعه شود.

7. Generalize Method of Moments (GMM)

بنابراین، پرسش کلیدی این است که عوامل موثر بر صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کدامند و سهم هریک به چه میزان است؟

۵-۲- مروری بر ادبیات

«موافقت‌نامه تجارت ترجیحی» موافقت‌نامه‌ای است که در آن کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند. «موافقت‌نامه تجارت آزاد» مورد خاصی از موافقت‌نامه تجارت ترجیحی است که در آن کشورهای عضو، هم موانع تعرفه‌ای و هم موانع غیرتعرفه‌ای تجاری را از سر راه کالاهایی که مبدا آنها کشورهای خودشان است، کاملاً برمی‌دارند. گفتنی است در بیشتر موارد، کشورها، موانع تجاری را کاملاً حذف نمی‌کنند. در واقع، در داخل مناطق آزاد تجاری بیشتر موافقت‌نامه‌ها نوعاً مربوط به بخش‌های غیرحساس هستند.

واینر^۱ (۱۹۵۰) نشان داد تجارت ترجیحی همیشه باعث افزایش رفاه نمی‌شود. وی برقراری همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور را عامل بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد اقتصادی می‌داند ولی طبق نظریه او اینکه چنین تجارتی قطعاً باعث افزایش رفاه شود، حتمی نیست. او در یک مدل تعادل جزئی (وجود سه کشور و یک کالا) نشان داد که اثرات رفاهی ناشی از تشکیل یکپارچگی به برآیند دو اثر ایجاد تجارت^۲ و انحراف تجارت^۳ بستگی دارد. اگر اثر ایجاد تجارت بزرگ‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، افزایش رفاه حتمی است ولی اگر اثر ایجاد تجارت کوچک‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، رفاه کاهش خواهد یافت.

یک طرح همگرایی در هر مرحله که باشد، تغییراتی در الگو و نوع تعرفه بین کشورهای عضو و بین کشورهای عضو با غیر اعضا را در بر دارد. زیرا باعث کاهش

1. Viner

2. Trade Creation Effect

3. Trade Diversion Effect

سطح موانع تجاری بین کشورهای عضو می‌شود که در واقع گامی است به سوی تجارت آزاد ولی به علت محدودیت‌هایی که کشورهای عضو روی واردات سایر کشورها ایجاد می‌کنند حرکت به طرف تجارت آزاد محدود می‌شود. نظریه واینر (۱۹۵۰) توسط بسیاری از اقتصاددانان معاصر او مورد نقد قرار گرفت. در مقابل آن نظریه «شرکای تجاری طبیعی» مطرح شد، نظریه شرکای تجاری طبیعی بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک هم تعریف می‌شود که ترتیبات تجارت منطقه‌ای، به علت کوتاه بودن فاصله جغرافیایی طبیعی هستند و اثر ایجاد تجارت بیشتری نسبت به اثر انحراف تجارت دارند.

۵-۲-۱- انحراف تجارت

واینر (۱۹۵۰) اولین کسی بود که اثرات ایجاد و انحراف تجارت را در چارچوب نظریه همگرایی منطقه‌ای مطرح نمود. انحراف تجارت به عنوان اثر منفی ترتیبات تجارت منطقه‌ای وضعیتی را نشان می‌دهد که تولیدات با قیمت تمام‌شده بالاتر کشورهای عضو به علت برخورداری از شرایط ترتیبات ترجیحی، جایگزین تولیدات با قیمت تمام‌شده کمتر کشورهای غیرعضو می‌گردد. زیرا کاهش یا حذف عوارض وارداتی در چارچوب همکاری‌های منطقه‌ای در ارتباط با تولیدات اعضا که در رقابت مستقیم با تولیدات کشورهای غیرعضو هستند موجب کاهش قیمت تمام‌شده این محصولات تولیدی در بازار منطقه گشته و زمینه جایگزینی واردات کم‌هزینه‌تر را فراهم می‌آورد که مفهوم آن کاهش تجارت با تولیدکنندگان غیرمنطقه‌ای است. این مفهوم در ادبیات تجارت بین‌الملل، انحراف تجارت نام دارد. انحراف تجارت آثار منفی زیادی در پی دارد، از جمله مهم‌ترین این اثرات، ایجاد اختلال در شرایط طبیعی رقابت بین‌المللی، تقسیم بین‌المللی منابع و بهره‌گیری از مزیت نسبی در سطح بین‌الملل است. تغییر الگوهای مبتنی بر مزیت نسبی در تجارت بین‌المللی در اثر انحراف تجارت در نهایت موجب کاهش رفاه مصرف‌کنندگان می‌گردد، زیرا مصرف‌کنندگان محدوده طرح همگرایی ناگزیر هستند به دلیل وجود اثر انحراف تجارت، کالاهای تولیدکنندگان منطقه‌ای را با هزینه‌ای بیشتر خریداری کنند. اثر انحراف تجارت زمانی حادث می‌شود که موانع تجاری برای کشورهای غیرعضو حفظ شود. معمولاً هزینه انحراف تجارت معادل میزان عوارضی است که بر واردات کالاهای تولیدکنندگان

غیرمنطقه‌ای وضع می‌گردد. بر این اساس کاهش موانع تجاری برای صادرکنندگان کشورهای غیرعضو، همزمان با مبادله ترجیحات تجاری بین کشورهای عضو ترتیبات منطقه‌ای، هزینه انحراف تجارت را کاهش داده و یا از بین می‌برد.^۱

انحراف تجارت در دنیای واقعی عمدتاً باعث فشار بر تولیدکنندگان غیرمنطقه‌ای شده و هزینه‌هایی را بر آنان تحمیل می‌کند، در حالی که تولیدکنندگان داخلی کشورهای عضو ترتیبات تجاری منطقه‌ای از منافع آن برخوردار می‌شوند، لذا آن دسته از ترتیبات تجاری که اثر انحراف تجارت دارند از حمایت داخلی بیشتری برخوردار بوده و با ثبات‌تر هستند.^۲ از نمونه‌های مشهور انحراف تجارت در همگرایی‌های منطقه‌ای، سیاست مشترک کشاورزی اروپا به منظور حمایت از کشاورزان در قالب اعطای یارانه، اعمال تعرفه‌های گمرکی و وضع سهمیه‌های وارداتی برای محصولات کشاورزی تولیدکنندگان غیرمنطقه‌ای است که یک مورد مشهور و پرهزینه انحراف تجارت در تاریخ تجارت دنیا محسوب می‌گردد. این سیاست مشترک به کاهش رفاه عمومی در اروپا و سایر نقاط جهان منجر گشت.

۵-۲-۲- ایجاد تجارت

ایجاد تجارت زمانی حادث می‌شود که تولیدات کارآمدتر و کم‌هزینه‌تر دیگر کشورهای عضو همگرایی جایگزین تولیدات غیرکارآمد و هزینه‌بر داخلی شود.^۳ ایجاد تجارت بدان سبب که مربوط به تولیدات کارآمدتر منطقه نسبت به تولیدات داخل کشور است هیچ‌گونه اثر سوء برای تولیدکنندگان غیرمنطقه‌ای به همراه ندارد. ایجاد تجارت موجب افزایش بهره‌وری و تخصصی شدن تولیدات منطقه‌ای بر پایه مزیت نسبی و نیز بهبود رفاه عمومی کشورهای عضو یک ترتیب تجاری منطقه‌ای می‌شود.

ترتیبات منطقه‌ای که به ایجاد تجارت منجر می‌شود به مخالفت گروه‌های ذی‌نفع داخلی می‌انجامد. در نتیجه فضای رقابتی بین تولیدکنندگان منطقه‌ای، تولیدکنندگان ناکارآمد داخلی دچار بحران شده و ناگزیر به افزایش بهره‌وری و یا خروج از گردونه رقابت می‌شوند. در نتیجه تعطیلی صنایع و تولیدات ناکارآمدتر از

1. World Bank (2000)

2. Hoekman & Schiff (2002)

3. World Bank (2000)

پیامدهای منفی ایجاد تجارت به حساب می‌آیند، زیرا باعث کاهش تولیدات داخلی و از دست رفتن فرصت‌های شغلی به علت وفور واردات از تولیدکنندگان کارآمدتر منطقه‌ای می‌شود. این مساله باعث افزایش فشارهای سیاسی برعلیه این ترتیبات گشته و مقاومت‌هایی را برابر آنها ایجاد می‌کند. به همین دلیل کشورهای عضو غالبا برای جلوگیری از این پیشامدها در جریان آزادسازی تجاری، بخش‌ها و یا محصولات خاصی را از شمول تعهدات آزادسازی مستثنی و یا ابزارهای حفاظتی را برای آنها فراهم می‌کنند.^۱

برای محاسبه اثر انحراف و یا ایجاد تجارت در يك طرح همگرایی از شاخص شدت تجارت^۲ استفاده می‌شود. شدت تجارت از اندازه‌گیری نسبت تجارت درون منطقه‌ای يك کشور به تجارت فرامنطقه‌ای آن و یا سهم آن در تجارت غیر منطقه‌ای تعیین می‌گردد. این نسبت همچنین می‌تواند در ارتباط با کلیه اعضای يك طرح همگرایی به صورت دسته جمعی محاسبه شود. این شاخص گویای این نکته است که آیا افزایش تجارت درون منطقه‌ای به قیمت کاهش تجارت این منطقه با دنیا بوده یا این افزایش به صورت هماهنگ و متوازن اتفاق افتاده است. همچنین اندازه‌گیری این شاخص نشان می‌دهد که رشد تجارت درون منطقه‌ای و تجارت منطقه با خارج چگونه بوده است.

در اینجا لازم است به این نکته مهم توجه کنیم که در چارچوب مباحث نظری، انگیزه‌های اقتصادی شکل‌دهنده و تکمیل‌کننده طرح‌های همگرایی هستند ولی در بسیاری نمونه‌های عملی، این همگرایی‌ها وسیله‌ای برای تأمین اهداف سیاسی و امنیتی به شمار می‌رود. در این حالت، روابط اقتصادی به عنوان ابزاری برای پیشبرد اهداف سیاست خارجی به کار گرفته می‌شود. وجود انگیزه‌های قوی‌تر غیراقتصادی موجب شده است تا هزینه‌ها و زیان‌های احتمالی عضویت در چنین ترتیباتی نادیده انگاشته شوند. عمده انگیزه‌های غیراقتصادی را که ممکن است در شکل‌گیری ترتیبات تجاری منطقه‌ای نقش داشته باشند برقرار ثبات و امنیت در منطقه، افزایش قدرت چانه‌زنی در ارتباط با قدرت‌های بزرگ اقتصادی، مکملی برای اصلاحات داخلی و ... هستند.

1. Hoekman & Schiff

2. Trade Intensity

۵-۵-۳- شرایط موفقیت همگرایی منطقه‌ای

دلایل اختلاف عملکرد پیمان‌های منطقه‌ای چیست؟ چرا برخی از کشورهای عضو ترتیبات منطقه‌ای به درجه بالایی از همگرایی نایل شده و برخی دیگر از کشورها نمی‌توانند در چارچوب این ترتیبات به اهداف و مقاصد خود برسند؟

به نظر می‌رسد ترکیب اعضای یک طرح همگرایی زمینه‌ساز موفقیت یا شکست آن طرح است. پیمان‌های برقرارشده بین کشورهای در حال توسعه، در بیشتر مواقع به ضرر اعضای فقیرتر و کمتر توسعه‌یافته تمام می‌شود زیرا چنین ترتیباتی فاقد اثر ایجاد تجارت بوده و عموماً موجب بروز انحراف تجارت می‌گردند. عموماً در چنین ترتیباتی، کشور در حال توسعه‌ای که از سطح توسعه صنعتی بالاتری نسبت به سایر اعضا برخوردار است از مزایای همگرایی بهره‌مند می‌شود. از آنجایی که بخش‌های صنعتی عمدتاً در این دسته از کشورها از حمایت بالایی برخوردارند کشورهای عضوی که از سطح صنعتی بالاتری برخوردارند با کاهش تعرفه‌ها و دیگر موانع تجاری در چارچوب این ترتیبات، کشورهای کمتر توسعه‌یافته عضورا به بازار صادراتی محصولات صنعتی خود تبدیل خواهند کرد. بدین ترتیب چنین ترتیبات تجاری منطقه‌ای نابرابر بوده و غالباً موجب انتقال درآمد از کشورهای فقیر به کشورهای پیشرفته‌تر عضو می‌گردند. به عبارت دیگر کشورهای فقیرتر در ترتیبات تجاری جنوب-جنوب هزینه صنعتی شدن کشورهای توسعه‌یافته‌تر عضورا می‌پردازند. توزیع نابرابر منافع ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای موجب بروز تنش بین اعضا و در حالاتی به از هم پاشیدگی این ترتیبات منجر می‌شود.

ولی همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه‌یافته منافع بیشتری را برای آنها در بر خواهد داشت. این موضوع غالباً از طریق انتقال تکنولوژی، سرمایه‌گذاری و ایجاد شبکه‌های تولید به کشورهای در حال توسعه اتفاق می‌افتد که خود باعث ارتقای رفاه و سطح درآمد کشورهای در حال توسعه و نزدیک شدن و همگرایی سطح درآمد بین این دو دسته از کشورها خواهد گردید. همچنین همگرایی بین کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه‌یافته امکان بیشتری را برای بهره‌گیری آنها از مزیت‌های نسبی خود به دلیل تفاوت در بهره‌مندی از منابع بین این دو دسته

از کشورها در مقایسه با کشورهای در حال توسعه با کشورهای در حال توسعه دیگری که عمدتاً از مزیت‌های نسبی مشابهی برخوردارند فراهم می‌کند. این موضوع زمینه برخورداری از ویژگی مکمل بودن اقتصادهای این دو گروه از کشورها را فراهم می‌سازد.

هرچند همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه‌یافته ممکن است منافع بسیاری را برای آنها در بر داشته باشد و منافع ناشی از سرمایه‌گذاری، ایجاد شبکه‌های تولید و انتقال فناوری هزینه‌های انحراف تجارت در ایجاد ترتیبات تجاری منطقه‌ای با این دسته از کشورها را جبران کند ولی منافع ناشی از ایجاد تجارت در چارچوب همگرایی اقتصادی اصولاً بین کشورهایی که از سطح توسعه صنعتی یکسان برخوردار بوده و دارای ساختار اقتصادی مشابه هستند، تحقق می‌یابد. هرچه بخش‌های اقتصادی کشورهای عضو ترتیبات تجاری منطقه‌ای بیشتر با یکدیگر در رقابت باشند فرصت‌های بیشتری برای تخصیص شدن تولید و ایجاد تجارت فراهم می‌شود. این مساله همچنین ارتقای بهره‌وری و در نهایت افزایش سطح رفاه مصرف‌کنندگان این کشورها را به دنبال دارد. آزادسازی تجاری بین کشورهای که دارای ساختار اقتصادی مشابهی هستند موجب می‌شود تا تولیدکنندگان داخلی ناگزیر به افزایش کارایی به منظور مواجهه و رقابت با دیگر تولیدکنندگان منطقه‌ای شده و یا به ادغام و یا تعطیلی تن دهند. افزایش سطح رقابت ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای همچنین موجب تشویق به‌کارگیری فناوری‌های جدید شده که این عوامل همگی به نوبه خود کاهش هزینه تولید و در نتیجه افزایش سطح رفاه مصرف‌کنندگان را سبب می‌شود.

از دیگر عواملی که می‌تواند معیاری برای ارزیابی شانس موفقیت یک ترتیب تجاری منطقه‌ای به شمار آید حجم تجارت قبلی اعضای آن ترتیبات است. هرچه سطح تجارت و روابط اقتصادی کشورهای عضو یک ترتیب تجاری قبل از تاسیس بیشتر بوده باشد احتمال ایجاد تجارت در نتیجه همگرایی بین آنها بیشتر خواهد بود. زیرا این کشورها قبل از برخورداری از دسترسی ترجیحی از سطح بالایی مبادلات تجاری بهره‌مند بوده و شرکای تجاری طبیعی محسوب می‌شوند و از مزایای نزدیکی و

پیوستگی جغرافیایی برای رقابت در بازارهای یکدیگر برخوردار هستند. ایجاد همگرایی بین این دسته از کشورها آثار انحراف تجارت کمتری در بر خواهد داشت.^۱

سامرز و هستون^۲ (۱۹۹۱) بر این عقیده هستند که موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای در ایجاد رفاه کشورها نقش موثرتری دارند؛ نتایج این پژوهش نشان داده است که میزان انحراف تجارت می‌تواند اثرات مثبتی بر کشورهای عضو داشته باشد. این مطالعه شامل کشورهای برونئی، کامبوج، چین، اندونزی، لائوس، میانمار، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایلند، ویتنام، استرالیا، بلژیک، برزیل، کانادا، فرانسه؛ آلمان، هنگ کنگ، هند، ایتالیا، ژاپن، مکزیک، هلند، پاناما، تایوان، کره جنوبی، روسیه، اسپانیا، انگلستان و آمریکا است.

دملو و پاناکاریا^۳ (۱۹۹۳) موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی را تبعیض‌آمیز دانسته‌اند؛ زیرا این موافقت‌نامه متضمن حرکت به سوی کاهش تعرفه‌ها در میان شرکای تجاری است و تسهیل تجارت با کاهش تعرفه‌ها صورت می‌گیرد و این در حالی است که موانع تجاری به کلی حذف نمی‌شوند. آنها همچنین بیان می‌کنند سطح موافقت‌نامه تجارت ترجیحی که بین دو یا چند کشور منعقد می‌شود از سطح آزادسازی تجاری جهانی پایین‌تر است که مقدار اختلاف بستگی به میزان ایجاد تجارت^۴ و انحراف تجارت^۵ ایجادشده به واسطه برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی مورد نظر دارد.

کروگمن^۶ (۱۹۹۱) نشان می‌دهد در صورت وجود موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی مشابه، تلاش‌ها برای برقراری ترتیبات تجارت ترجیحی جدید ممکن است به دلیل آنکه در جهان تعداد زیاد بلوک‌های کوچک منطقه‌ای وجود دارد و در هر بلوک تعرفه بهینه در سطح پایینی برقرار است انحراف تجاری ایجادشده نیز در سطح حداقل باشد که این موضوع برای برقراری موافقت‌نامه جدید می‌تواند موانعی را ایجاد نماید.

1. Bhagwati & Panagaria
2. Summers & Heston
3. Dd Melo & Panagrara
4. Trade Creation
5. Trade Diversion
6. Krugman

ایران تاکنون چند موافقت‌نامه دوجانبه ترجیحی یا تجارت آزاد را اجرایی کرده است و اکنون نیز تلاش می‌کند، این نوع موافقت‌نامه را با کشورهای دیگر اجرایی کند.

پیش از انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اوراسیا، ایران طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۸۴ با کشورهای ازبکستان، بوسنی و هرزگوین، پاکستان، ترکیه، تونس، کوبا و پنج کشور عضو (D۸)؛ یعنی، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان نیز موافقت‌نامه تجارت ترجیحی منعقد کرده است و افزون بر آن، یک موافقت‌نامه تجارت آزاد با سوریه دارد که همگی برقرار هستند. موافقت‌نامه ترجیحی با قرقیزستان، در پی عضویت این کشور در اتحادیه اقتصادی اوراسیا لغو شده است. موافقت ترجیحی یک‌طرفه با بلاروس نیز لغو و موافقت یک‌طرفه با افغانستان در اقلام بسیار محدودی جایگزین آن شده است. جدول (۵-۱) فهرست انواع موافقت‌نامه‌های تجاری ایران و کشورهای شریک تجاری را نشان می‌دهد.

جدول (۵-۱): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها (بر حسب سال انعقاد قرارداد)

ردیف	کشور	تعداد ترجیحات تعرفه‌ای	تاریخ انعقاد
۱	ازبکستان	اعطایی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۴/۰۳/۲۱
۲	پاکستان	اعطایی: ۳۰۹ کد ۶ رقمی دریافتی: ۳۳۸ کد ۶ رقمی	۱۳۸۵/۰۳/۰۲
۳	تونس	اعطایی: ۲۵۶ کد ۴، ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۱۷۴ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۶/۰۸/۲۷
۴	کوبا	اعطایی: ۴۴ کد ۸ رقمی دریافتی: ۸۸ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۷/۰۲/۲۲
۵	بوسنی و هرزگوین	اعطایی: ۱۷۰ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۷۰ کد ۴ و ۶ رقمی	۱۳۸۸/۰۶/۱۵
۶	ترکیه	اعطایی: ۱۲۵ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۴۰ کد ۶ رقمی	۱۳۹۳/۰۳/۱۸
۷	دی هشت (مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان)	اعطایی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی دریافتی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی	۱۳۹۵/۰۴/۰۱
۸	اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان)	دریافت ترجیح در ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی و اعطا ترجیح در ۳۶۰ کد ۸ رقمی	امضانشده در ۱۳۹۷/۲/۲۷

منبع: سازمان توسعه تجارت ایران، (۱۳۹۸)

بر اساس جدول (۵-۱) در دوره ۱۳۹۸-۱۳۸۴ جمهوری اسلامی ایران اقدام به برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با کشورهای مختلف کرده است که آخرین آنها، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرایی شده است. در تمامی موافقت‌نامه‌ها، منظور از ترجیحات اعطایی آن است که ایران تعرفه‌های وارداتی خود را در سطح کدهای سیستم هماهنگ‌شده^۱ (HS) برای کشورهای عضو موافقت‌نامه کاهش داده است که میزان کاهش در موافقت‌نامه مشخص است و منظور از ترجیحات دریافتی آن است که کشورهای عضو موافقت‌نامه برای واردات از ایران نرخ‌های تعرفه خود را در سطح کدهای HS کاهش داده‌اند تا برای آنها هزینه واردات از ایران نسبت به هزینه واردات از سایر کشورهای عضو موافقت‌نامه نیستند کمتر شود تا به واردات از ایران تمایل بیشتری داشته باشند.

مطالعات داخلی و خارجی زیادی با استفاده از الگوهای تجارت به تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر صادرات و واردات کشورها پرداخته‌اند که در زیر به اهم آنها اشاره می‌شود.

آنکتاد^۲ (۲۰۰۳) با استفاده از مدل جاذبه به بررسی اثرات تجاری هفت موافقت‌نامه همگرایی نظیر منطقه کاریکام^۳، اکوواس^۴ و مرکوسور^۵ پرداخته است. بررسی‌های مدل جاذبه نشان می‌دهد با موافقت‌نامه تجارت ترجیحی هم تجارت درون منطقه‌ای و هم تجارت برون منطقه‌ای افزایش می‌یابد و فقط در مرکوسور ایجاد تجارت^۶ بیش از انحراف تجارت بوده است. به عبارت دیگر، این مطالعه نشان می‌دهد مقدار تجارت بین کشورهای عضو موافقت‌نامه بیش از مقدار تجارت با کشورهای غیرعضو افزایش یافته است.

ویحیدی و آنگیتا^۷ (۲۰۱۵) به بررسی تجارت دوجانبه اندونزی با استفاده از مدل

1. Harmonized System Codes (HS Code)

2. UNCTAD

3. CARICOM

4. ECOWAS

5. MERCOSUR

۶. تجارت زمانی امکان‌پذیر است که تولیدات کارآمدتر و کم‌هزینه‌تر دیگر کشورهای عضو هم‌گرایی، جایگزین تولیدات غیرکارآمد و هزینه‌بر داخلی شود.

7. Wahyudi and Anggita

جاذبه پرداخته‌اند. در این مطالعه ۱۰ شریک اول صادراتی اندونزی در دوره ۲۰۱۳-۲۰۰۳ با استفاده از روش پانل دیتا مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نتایج نشان می‌دهد هزینه تجارت، نرخ ارز واقعی، تولید ناخالص داخلی سرانه بر صادرات اندونزی موثر بوده است.

چوکدری و همکاران^۱ (۲۰۱۸) در مطالعه خود عوامل موثر بر صادرات نپال به ۲۶ کشور را با استفاده از مدل جاذبه طی دوره ۲۰۱۶-۱۹۹۰ بررسی کرده‌اند. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که استفاده از مدل‌های جاذبه در شناسایی عوامل موثر بر صادرات کشورها به خوبی می‌تواند این عوامل را توضیح دهد، همچنین صادرات نپال به هند به دلیل فاصله کم و شباهت‌های دیگر برای نپال از صرفه اقتصادی برخوردار است.

دیسبردیز و ایبره‌هارت^۲ (۲۰۱۹) با بررسی مدل‌های جاذبه مطالعه‌شده در ۵۵ سال گذشته نتیجه‌گیری می‌کنند که به طور متوسط برقراری موافقت‌نامه‌های تجاری حداقل ۲۰ درصد موجب افزایش جریان‌ات تجاری شده است

یانو و همکاران^۳ (۲۰۱۹) در مطالعه خود به تجربه و تحلیل اثرات انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد با استفاده از مدل جاذبه پرداخته‌اند و نتیجه‌گیری می‌کنند موافقت‌نامه تجارت آزاد برای محیط زیست منفعتی ایجاد نمی‌کند بلکه موجب افزایش آلودگی دی اکسید کربن برای دو طرف موافقت‌نامه خواهد.

ردینگ و وینتینگ^۴ (۲۰۱۹) در مطالعه خود دریافته‌اند یکی از مهم‌ترین دستاوردهای مدل‌های جاذبه شناسایی عوامل موثر بر جریان‌ات تجاری بین کشورهای منعقدکننده موافقت‌نامه‌های تجاری است که این کار را با استفاده از مدل‌های تقاضای واردات و عرضه صادرات انجام داده‌اند.

رحمان^۵ (۲۰۰۳) در پژوهش خود برای ارزیابی تجارت بنگلادش با ۵۳ شریک تجاری طی دوره ۱۹۹۹-۱۹۷۲ از مدل جاذبه استفاده کرده و دریافته است موافقت‌نامه تجارت ترجیحی عامل افزایش تجارت بنگلادش بوده است.

1. Chaudhary, et al.
2. Desbordes and Eberhardt
3. Yao, et al.
4. Redding and Weinstein
5. Rahman

واینر^۱ (۱۹۵۰) برای اولین بار در مطالعه خود درباره اثرات اتحادیه گمرکی، اثرات ایجاد و انحراف تجارت را در چارچوب نظریه همگرایی منطقه‌ای مطرح کرده است. نتایج نشان می‌دهد تجارت ترجیحی، تخصیص مجدد منابع و افزایش رفاه را به دنبال دارد. همچنین برقراری همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور عامل بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد می‌شود.

طیبی و آذربایجانلی (۱۳۸۰) در مطالعه خود پس از بررسی حجم همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی دو کشور ایران و اوکراین، با استفاده از مدل جاذبه امکان برآورد پتانسیل تجاری را با به‌کارگیری عوامل تاثیرگذار هر دو کشور از قبیل ویژگی‌های ساختار اقتصادی آنها، فاصله جغرافیایی و موافقت‌نامه‌های تجاری-اقتصادی را مورد بررسی قرار می‌دهند و نتیجه‌گیری می‌کنند وجود همکاری‌های اقتصادی بین ایران و اوکراین باعث افزایش پتانسیل تجاری بین دو کشور می‌شود و افزایش قابل ملاحظه‌ای را در جریان‌های تجاری دوجانبه ایجاد می‌کند.

جلایی و سلیمانی (۱۳۸۵) در مطالعه خود با استفاده از مدل جاذبه، جریان‌های تجارت دوجانبه بین ایران و کشورهای عضو اکو را در سال ۲۰۰۳ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد الگوی تجارت دوجانبه‌ای که بین ایران و سایر شرکای تجاری خود در اکو وجود دارد الگوی هکشر-اوهلین سنتی با تجارت بین صنعتی است، نتایج حاصل از ۱۰ بخش مجزاشده نشان می‌دهد که ایران در گروه کالاهای سوم و نهم با کشورهای عضو اکو دارای تجارت درون صنعتی عمودی است که ایران با استفاده از کیفیت برتری که در تولید این کالاها دارد با این کشورها تجارت می‌کند. زاغیان و عسگری (۱۳۸۵) در مطالعه خود اثرات پیوستن ایران به موافقت‌نامه بانکوک بر صادرات غیرنفتی کشور را بررسی کرده‌اند. آنها دریافتند کشش‌های درآمدی، قیمتی و قیمت‌های جانشینی واردات بانکوک از ایران به ترتیب ۰/۷۸، ۲/۶۱- و ۱/۲۰- است. همچنین کشش قیمتی تقاضای واردات بانکوک از ایران به ترتیب در سرفصل‌های پنجم، ششم و پانزدهم برابر با ۱/۵۵-، ۱/۴۵- و ۰/۶۶- است. با توجه به کشش قیمتی فصل پنجم انتظار می‌رود اخذ ترجیحات بیشتر بر اقلام این فصل

بتواند به کسب منافع بیشتری بینجامد. در مجموع ضرایب فوق همگی نشان‌دهنده تاثیر مثبت پیوستن ایران به موافقت‌نامه بر صادرات غیرنفتی کشور بوده و ارزیابی کمی این اثرات با استفاده از ضرایب یادشده و حاشیه ترجیح بر اقلام منتخب، نشان‌دهنده رشدی حدود ۶ درصد در صادرات فصل‌های منتخب کشور به اعضا در وضعیت موجود است.

رحمانی و عسگری (۱۳۸۵) در مطالعه خود با استفاده از مدل جاذبه نشان داده‌اند ایجاد يك بلوك منطقه‌ای در مركز قاره آسیا می‌تواند تجارت دوجانبه بین این کشورها را افزایش دهد و ایجاد يك بلوك منطقه‌ای در مركز قاره آسیا تجارت این کشورها با سایر کشورها (صادرات و واردات) را نیز افزایش خواهد داد.

هراتی و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای با عنوان بررسی عوامل موثر بر صادرات ایران (کاربرد مدل جاذبه) با استفاده از داده‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۰ اقدام به شناسایی عوامل موثر بر صادرات ایران به شرکای تجاری و نتیجه‌گیری کردند صادرات ایران تا حدود زیادی با توجه به سطح عوامل الگوی جاذبه قابل توجیه است و این الگو در شناسایی شرکای عمده تجاری ایران قابلیت کاربرد دارد.

دهقانی (۱۳۹۴) در مطالعه خود به بررسی عوامل موثر بر صادرات ایران در دوره ۸۶-۱۳۷۹ با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم‌یافته (GMM) و آمار و اطلاعات ۲۳ کد دورقمی ISIC بخش صنعت دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر پرداخته است، نتایج نشان می‌دهد سهم بازار، میزان هزینه‌های تحقیق و توسعه، میزان هزینه‌های تبلیغات، سودآوری و نرخ واقعی ارز بر صادرات زیر بخش‌های صنعتی ایران موثر است، همچنین متغیر ساختار بازار یکی از مهم‌ترین متغیرهای موثر بر صادرات ایران است.

با توجه به مطالعات انجام‌شده، می‌توان گفت این مطالعه در خصوص دوره زمانی تحقیق، کشورهای مورد بررسی، شاخص‌های مورد استفاده، ارزیابی اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای مورد نظر و روش تحقیقی دارای مزیت و ارزش افزوده‌ای نسبت آنها است زیرا در عمده مطالعات صورت‌گرفته در کشور فقط به بحث صادرات پرداخته شده و بعضاً با روش‌های غیر از روش اقتصادسنجی انجام شده‌اند.

۵-۳- روش تحقیق

دو دلیل عمده برای گرایش به موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی وجود دارد، یکی موانع سیاستی بر سر راه تجارت آزاد وجود دارد و نمی‌توان همه آنها را در سراسر جهان از میان برداشت و دیگری آن است که در قالب این موافقت‌نامه‌ها کشورها می‌توانند از منافع حاصل از تجارت محصولاتی که توان رقابت جهانی را ندارند منتفع شوند. به طور کلی می‌توان گفت برقراری تجارت ترجیحی بین کشورها ضمن کمک به تسهیل تجاری بین آنها، امکان استفاده از صرفه‌های ناشی از مقیاس را به واسطه گسترش تجارت ممکن می‌سازد. از آنجایی که دلایل مذکور در خصوص موافقت‌نامه میان ایران و اوراسیا نیز صادق است، ارزیابی این موافقت‌نامه در این فصل مد نظر قرار گرفته که جدیدترین موافقت‌نامه انعقاد یافته ایران است.

کاربرد مدل‌های علوم طبیعی توسط اقتصاددانان مکتب اتریشی و نهادگرایان همواره با انتقاد مواجه بوده ولی اعتبار قابل قبول این الگوها در مطالعات تجربی باعث استفاده از آنها توسط پژوهشگران و اقتصاددانان شده است که در این رابطه (هید،^۱ ۲۰۰۳) ادعا می‌کند معادله جاذبه^۲ از این الگوها است. در ابتدای دهه ۱۸۶۰، برای اولین بار قانون نیوتون توسط گری^۳ از فیزیک به مطالعات اجتماعی وارد شد و کاربرد گسترده‌ای پیدا کرد. در ابتدا، این قانون برای توصیف و آزمون پدیده‌های اجتماعی مهاجرت که خصوصیت آن انتقال یا جریان بین دو (بیشتر) مکان است مورد استفاده قرار گرفت و بعدها این معادله در مباحث اقتصادی وارد شد که در این رابطه (تینبرگن و هیندریکاس^۴، ۱۹۶۲) اولین کسانی بودند که الگوی جاذبه را در جریان‌های تجاری بین کشورها مورد استفاده قرار دادند.

مدل‌های جاذبه سطح تجارت بین دو کشور را برآورد و میزان تاثیر مشخصات سیاستی (از قبیل عضویت در یک اتحادیه اقتصادی مفروض) را بر روی جریان‌های تجاری ارزیابی می‌کند. این مدل‌ها بر اساس این ایده شکل گرفته‌اند که تجارت بین دو کشور شبیه نیروی جاذبه بین دو جسم، تابعی مستقیم از جرم کشورها (که در اینجا جمعیت و تولید

1. Head
2. Gravity Equation
3. Garey
4. Tinbergen and Endricus

ناخالص داخلی است) و تابعی معکوس از فاصله بین آنها است. با وجود نقصان پایه تنوریک اقتصاد خرد مدل جاذبه اولیه به میزان وسیعی به عنوان یک مدل پیش‌بینی‌کننده برای برآورد سطح تجارت بین دو کشور عمل کرده است^۱ (مخصوصاً وقتی که سایر متغیرهای کنترل از قبیل فاصله کشور از مراکز تجاری مهم نیز اضافه شوند). با وجود اینکه مدل جاذبه در بسیاری از مطالعات اولیه تجارت بین‌المللی استفاده شده است، ولی به دلیل اینکه با مدل هکچر-اوهلین^۲ (که بیان می‌دارد جریان‌ات تجارت به دلیل تفاوت در منابع است)، سازگار نیست مورد شک و تردید قرار گرفته است. با این حال هنوز در بسیاری از مطالعات تجربی به وفور از مدل جاذبه استفاده می‌شود^۳.

مدل جاذبه مقدار جذب فاصله‌ای بین دو یا چند شی را توضیح می‌دهد، تنوری جاذبه کلاسیک در فیزیک نیروی جاذبه α_{ij} بین دو ماده i و j را متناسب با وزن آنها و معکوس با مجذور فاصله d_{ij}^2 بین این دو ماده بیان می‌کند^۴:

$$\alpha_{ij} = \gamma * m_i * m_j * d_{ij}^{-2} \quad (1-5)$$

که γ یک عامل ثابت است.

در ساده‌ترین حالت بر اساس الگوی جاذبه (با فرض ثبات سایر شرایط) تجارت بین کشورها با تولید ناخالص داخلی یا GDP این کشورها ارتباط مستقیم (مثبت) دارد و با فاصله جغرافیایی دو کشور ارتباط معکوس (منفی) دارد به طوری که هرچه فاصله بیشتر باشد تجارت بین دو کشور کمتر است^۵. مبانی نظری مدل‌های جاذبه را می‌توان در مطالعات (لینمان^۶، ۱۹۶۶)، (اندرسون^۷، ۱۹۷۹)، (برگستراند^۸، ۱۹۸۵)، (دیردورف^۹، ۱۹۹۵)، (ایچین جری و ایروین^{۱۰}، ۱۹۹۶)، (راوچ^{۱۱}، ۱۹۹۹)، (باچ

1. Sologa and Winters (2001)

2. Heckscher - Ohlin

3. Clarete, R.C. Edmonds and J. Seddon. Forthcoming (2001)

4. Nijkamp and Reggiani (1992), Harvey (1969)

۵. در قانون نیوتن هرچه فاصله دو جرم بیشتر باشد میزان نیروی جاذبه کمتر است.

6. Linnman

7. Anderson

8. Bergstrand

9. Deardorff

10. Eichengree and Irwin

11. Rauch

و ایگر^۱، (۱۹۹۷) و (ایگر^۲، ۲۰۰۰) جست‌وجو کرد که در خصوص توسعه مدل‌های جاذبه تلاش‌های زیادی انجام دادند. با توجه مطالعات مذکور، مدل‌های جاذبه در تجارت بین‌الملل به یکی از با اهمیت‌ترین یافته‌های تجربی اقتصادسنجی که امکان برآورد جریان‌های تجارت دوطرفه در یک مقطع زمانی خاص و به طور هم‌زمان از دیدگاه کشور صادرکننده و واردکننده را فراهم می‌آورد تبدیل شده است. با توجه توسعه مدل‌های جاذبه متغیرهای مانند هزینه حمل‌ونقل، جمعیت، مرز مشترک، زبان مشترک، عضویت در بلوک‌های تجاری، نواحی آزاد تجاری و پول رایج به عنوان عوامل موثر بر جریان تجارت دوجانبه به الگوی اولیه جاذبه اضافه شدند. Y_i, Y_j درآمد سرانه کشور Z و α است، مدل جاذبه در سال t با استفاده از لگاریتم به شکل خطی تبدیل می‌شود که به صورت زیر بازنویسی می‌گردد:

$$LX_{ijt} = \beta_0 + \gamma_1 LX_{ijt-1} + \beta_1 LY_{it} + \beta_2 LY_{jt} + \beta_3 Ly_{it} + \beta_4 Ly_{jt} + \beta_5 LD_{ijt} + \sum_h \delta_h A_{ijt} + U_{ijt} \quad (2-5)$$

در این معادله L نشان‌دهنده لگاریتم طبیعی هر متغیر است و A_{ijt} مجموعه متغیرهای مجازی را در زمان t نشان می‌دهد.

در ابتدا این مدل‌ها برای داده‌های مقطعی چند کشور یا داده‌های سری زمانی یک کشور به کار می‌رفتند. این شکل برآورد مدل محدودیت‌های آشکار و ضمنی زیادی را بر تصریح مدل تحمیل می‌کرد که از آن جمله اریب‌دار بودن نتایج است. ممکن است در چنین برآوردهایی تعدادی از متغیرها در نظر گرفته نشوند. از سوی دیگر ممکن است این برآوردها نتواند ناهمگنی (تفاوت) بین کشورها را در نظر بگیرد که به‌منظور رفع این مشکلات در سال‌های اخیر از روش برآورد داده‌های تلفیقی^۳ برای تخمین مدل‌های جاذبه استفاده می‌شود یعنی مدل‌های جاذبه با داده‌های پانل نیز قابل تخمین هستند که مجموعه‌ای از داده‌های سری زمانی و مقطعی در آن ترکیب می‌شوند. این روش اثرات ثابت، اثرات ناهمگنی و انفرادی مربوط به کشورها را نیز در نظر می‌گیرد و اثر زمان (t) نیز در چارچوب آن قابل بررسی است در مجموع، در

1. Bauch and Eegger
2. Eegger
3. Panel Data

روش داده‌های تلفیقی کارایی بهتر شده و قدرت توضیح دهندگی مدل نیز افزایش می‌یابد، در ادر ادامه با استفاده از مدل جاذبه به ارائه الگوی تحقیق می‌پردازیم. لازم به ذکر است هنگامی که در مدل داده‌های تلفیقی، متغیر وابسته به صورت وقفه در سمت راست ظاهر می‌شود دیگر برآوردهای OLS سازگار نیست (هیشائو^۱، ۱۹۹۵)، (آرلانو و باند^۲، ۱۹۹۵) و (بالتاجی^۳، ۱۹۹۵) و باید به روش‌های برآورد دو مرحله‌ای ۲SLS (اندرسون و هیشائو، ۱۹۸۲)^۴ یا گشتاورهای تعمیم‌یافته (GMM)، (آرلانو و باند، ۱۹۹۱) استفاده نمود. ماتیاس و سوستر^۵ (۲۰۰۸)، ادعا می‌کنند برآورد ۲SLS ممکن است به دلیل مشکل در انتخاب متغیرهای ابزاری، واریانس‌های بزرگ برای ضرایب را به دست دهد و برآوردها از لحاظ آماری معنی‌دار نباشد. بنابراین روش (GMM) توسط آرلانو و باند برای حل این مشکل پیشنهاد شد که این برآوردها از طریق کاهش تورش نمونه پایداری تخمین را افزایش می‌دهد.

۵-۳-۱- الگوی تحقیق

با عنایت به آنکه تعداد قابل توجهی از مطالعات تجارت خارجی با استفاده از الگوی جاذبه به بررسی تجارت دوجانبه و عوامل موثر بر آن پرداخته‌اند این گروه از مطالعات را می‌توان به دو دسته مطالعات نظری و تجربی تقسیم کرد. مطالعات نظری بسیاری با هدف برطرف نمودن محدودیت‌های الگوی جاذبه در چارچوب الگوهای مختلف تجارت بوده است که در این خصوص می‌توان به این مطالعات اشاره داشت؛ (آرمینگتون^۶، ۱۹۶۹) با محصولات غیرهمگن و با فرض ترجیحات با کشش جانشینی ثابت و (اندرسون^۷، ۱۹۷۹) با استفاده از الگوی تعادل عمومی اقدام به استخراج الگوی جاذبه کردند. (دردورف و استرن^۸، ۱۹۹۴) نشان دادند الگوی جاذبه را می‌توان از الگوی هکچر-اوهلین^۹ و تجارت بر مبنای تفاوت در موجودی عوامل تولید کشورها به دست آورد. (برگستراند^{۱۰}، ۱۹۸۹) قیمت‌های چندگانه صادرات

1. Hsiao
2. Arrelano and Bonad
3. Baltagi
4. Anderson and Hsiao
5. Matyas and Sevestre
6. Armington
7. Anderson
8. Deardorff and Stern
9. Heckscher-Ohlin Model (H-O Model)
10. Bergesstrand

و واردات را به عنوان عامل تعیین کننده جریان تجارت دوجانبه در چارچوب الگوی هکچر- اوهلین وارد و معادله جاذبه را استخراج کرد. در ادامه الگوی مورد نظر این فصل برای صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان) به صورت کلان مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.^۱

در معادلاتی که در تخمین آنها اثرات غیر قابل مشاهده خاص هر کشور وجود وقفه متغیر وابسته در متغیرهای توضیحی مشکل اساسی است، از برآوردگر (GMM) که مبتنی بر مدل های پویای پانلی است استفاده می شود (بارو و لی^۲، ۱۹۹۶). برای تخمین مدل به با این روش لازم است ابتدا متغیرهای ابزاری به کاررفته در مدل مشخص شوند. سازگاری برآوردگر (GMM) به معنی بودن فرض عدم همبستگی پیاپی جملات خطا و متغیرهای ابزاری بستگی دارد که می تواند به وسیله دو آزمون تصریح شده توسط آرلانو و باند (۱۹۹۱)، آرلانو و بوور^۳ (۱۹۹۵) و بلوندل و باند^۴ (۱۹۹۸) بررسی شود. آزمون اول همان آزمون سارگان^۵ از محدودیت های از پیش تعیین شده است که معتبر بودن ابزارها را آزمون می کند. دومین آزمون نیز آزمون خودهمبستگی مرتبه دو آزمون سارگان محدودیت های زیادی مشخص (آماره M۲) است که وجود همبستگی پیاپی مرتبه دوم در جملات خطای تفاضلی مرتبه اول را آزمون می کند. رد نشدن فرضیه صفر هر دو آزمون شواهدی را دال بر فرض عدم همبستگی پیاپی و معتبر بودن متغیرهای ابزاری فراهم می کند. برآوردگر (GMM) سازگار است اگر همبستگی پیاپی مرتبه دوم در جملات خطا از معادله تفاضلی مرتبه اول وجود نداشته باشد.

با توجه به آنکه الگوی مورد نظر این فصل بر پایه برآوردگرهای پویا به روش گشتاورهای تعمیم یافته یا (GMM) است، که بر اساس الگوی استفاده شده توسط بالتاجی (۲۰۰۷) است که می توان آن را به طور خلاصه به صورت زیر تعریف کرد:

$$Y_{it} = \alpha + \beta Y_{it-1} + \gamma x_{it} + \eta_i + \varepsilon_{it} \quad (3-5)$$

۱. لازم به ذکر است روابط ارائه شده در این روابط اندیسی ۱ مربوط به ایران است و اندیسی ۲ مربوط به کشورهای روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان است.

2. Barro and Lee
3. Arellano and Bover
4. Blundell and Bond
5. Sargan Test

در معادله فوق، α_{ij} ؛ عرض از مبدا و Y_{ijt} ؛ متغیر وابسته و Y_{ijt-1} متغیر وابسته با یک وقفه زمانی است. همچنین X_{ijt} ؛ شامل متغیرهای مستقل است که تحت متغیرهای ابزاری نیز به کار می‌روند و η_i ؛ اثر ویژه فردی مستقل از زمان که مربوط به هر یک از کشورها و ε_{ijt} ؛ جمله خطاست. حال این رابطه را می‌توان بر اساس متغیرهای مورد نظر که در بخش ارئه الگوی تحقیق به بحث گذاشته شد، تصریح کرد:

$$\begin{aligned} X_{ijt} = & \beta_0 + \gamma_1 X_{ijt-1} + \beta_1 (G_{ijt} - G_{ijt-1}) + \beta_2 (S_{ijt} - S_{ijt-1}) \\ & + \beta_3 (R_{ijt} - R_{ijt-1}) + \beta_4 (RER_{ijt} - RER_{ijt-1}) + \beta_5 Dis_{ij} \\ & + \beta_6 PTA_{ijt} + \beta_7 CL_{ij} + \beta_8 BC_{ij} + \beta_9 PC_{ij} + (\varepsilon_{ijt} - \varepsilon_{ijt-1}) \end{aligned} \quad (5-4)$$

$$\varepsilon_{ijt} = \mu_{ij} + V_{ijt} \quad t = 2007 - 2018$$

متغیرها به صورت واقعی (سال پایه ۲۰۰۵) و لگاریتمی در الگو به کار می‌روند. μ_{ij} نشان‌دهنده اثرات (ثابت و یا تصادفی) غیر قابل مشاهده تجارت دو جانبه و V_{ijt} نیز خطای باقی مانده‌ها را نشان می‌دهد.

در معادله (۵-۴) فرض می‌شود $Cov(\varepsilon_{it}, \varepsilon_{it-1}) = 0$ برقرار است (کوواریانس بین دو جمله اخلاص متوالی برابر صفر است یا جملات اخلاص مستقل از هم هستند) و $Cov(X, \varepsilon_{it}) = 0$ (کوواریانس بین متغیرهای توضیحی و جمله اخلاص برابر صفر است یا متغیرهای توضیحی مستقل از جمله اخلاص هستند) و X بردار متغیرهای توضیحی مدل است.

از آزمون سارگان برای قضاوت در خصوص مشخص بودن معادله مورد تخمین استفاده می‌شود و پذیرش فرض صفر بیان‌گر آن است که معادله زیادی مشخص است و مدل به متغیرهای ابزاری که همان متغیر وابسته با وقفه است نیازمند است تا همبستگی بین متغیرهای توضیحی و جمله اخلاص رفع شود. لازم به ذکر است که برای تخمین سازگار در این روش باید مدل خودرگرسیون جمله اخلاص از مرتبه دو نباشد (در تفاضل مرتبه اول باید حملات اخلاص از فرآیند خودرگرسیونی مرتبه اول داشته باشند).

۱. لازم به ذکر است مدل اساسی و اولیه مورد استفاده در این تحقیق از مطالعات (ایگر، ۲۰۰۰) اقتباس شده است.

به صورتی که:

$$\begin{aligned}
 RX_{ijt} &= \text{Log} \left(\frac{X_{ijt} * 100}{PX_{it}} \right), \quad G_{ijt} = \text{Log}(GDP_{it} + GDP_{jt}) \\
 R_{ijt} &= \text{Log} \left[\left(\frac{GDP_{it}}{POP_{it}} \right) - \left(\frac{GDP_{jt}}{POP_{jt}} \right) \right], \quad RER_{ijt} = \text{Log} \left(\frac{ER_{it}}{ER_{jt}} * \frac{CPI_{it}}{CPI_{jt}} \right) \\
 S_{ijt} &= \text{Log} \left[1 - \left(\frac{GDP_{it}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 - \left(\frac{GDP_{jt}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 \right], \\
 Wdis_{ij} &= \sum_j \frac{Dis_{ij}}{GDP_{jt} / GDP_{wt}}
 \end{aligned} \tag{5-5}$$

اندیس t-1 در هر متغیر نشان‌دهنده همان متغیر در دوره قبل است

X_{ijt} : صادرات اسمی ایران به کشور ژام در زمان t

RX_{ijt} : صادرات واقعی ایران به کشور ژام در زمان t

G_{ijt} : مجموع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادرکننده و واردکننده در زمان t

S_{ijt} : شاخص تشابه تولید ناخالص داخلی دو کشور در زمان t، در واقع بیان

می‌کند میزان تجارت دو کشور با اندازه نسبی آنها در ارتباط است. این شاخص

برای نخستین بار توسط (کروگمن و هلپمن^۱)، (۱۹۸۵) برای تحلیل تجارت بین دو

کشور ارائه گردید که مقدار آن بین ۰/۵ تا صفر (با توجه به فرمول ارائه شده) است.

R_{ijt} : تفاوت درآمد سرانه بین دو کشور صادرکننده و واردکننده در زمان t است،

این شاخص برای اولین مرتبه توسط (هلپمن^۲)، (۱۹۸۷) ارائه و در الگوهای جاذبه مورد

استفاده قرار گرفت. همچنین در این شاخص $\frac{GDP}{POP}$ در هر کشور یک جانشینی برای

نسبت سرمایه به نیروی کار (این نسبت تولید ناخالص داخلی سرانه نیروی کار

است و با توجه به آنکه تولید از دو عامل سرمایه و نیروی کار به دست می‌آید این

تعبیر که این نسبت جانشینی برای نسبت سرمایه به نیروی کار است صحیح خواهد

بود) است.

RER_{ijt} : نرخ مبادله واقعی ارز در زمان t

PX_{it} : شاخص قیمت صادراتی ایران

1. Helpman and Krugman

2. Helpman

$Wdis_{ij}$: فاصله تعدیل شده بر حسب GDP کشور واردکننده و GDP جهانی^۱ و فاصله پایتخت دو کشور کشور ایران و شرکای تجاری

GDP_{ijt} : تولید ناخالص داخلی کشور واردکننده در زمان t

GDP_{wt} : تولید ناخالص جهان در زمان t

ER_{it} : نرخ ارز ایران بر حسب دلار امریکا

ER_{jt} : نرخ ارز در کشور زام بر حسب دلار امریکا

CPI_{it} : شاخص قیمت‌ها در ایران در زمان t

CPI_{jt} : شاخص قیمت‌ها در کشور زام در زمان t

POP_{it} : جمعیت کشور i در زمان t

POP_{jt} : جمعیت کشور j در زمان t

PTA_{ijt} : متغیر دامی نشان‌دهنده موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین دو کشور صادرکننده و واردکننده در زمان t

BC_{ij} : متغیر دامی نشان‌دهنده مرز مشترک دو کشور صادرکننده و واردکننده

CL_{ij} : متغیر دامی نشان‌دهنده زبان مشترک دو کشور صادرکننده و واردکننده

PC_{ij} : متغیر دامی نشان‌دهنده اشتراکات سیاسی دو کشور صادرکننده و واردکننده

همچنین فرض می‌شود $\mu_{ij} \sim (0, \sigma_{\mu}^2)$ و $V_{ijt} \sim (0, \sigma_V^2)$ باشد و μ_{ij} مستقل از V_{ijt} است و متغیرهای توضیحی باید از μ_{ij} و V_{ijt} در تمام مقاطع (ij) و زمان (t) مستقل باشند.

نیروی کار: کل نفر-سال نیروی کار یک کشور با فرض همگن بودن شاغلان در هر طبقه‌ای که بر اساس گروه‌های عمده فعالیت و وضع شغلی طبقه‌بندی شده‌اند، در برخی از مطالعات نیروی کار برحسب واحدهای معادل بهره‌وری همگن در نظر گرفته و در برخی دیگر برحسب دریافتی واحدهای نیروی کار همگن می‌شوند.

سرمایه فیزیکی: موجودی سرمایه که شامل کلیه ساختمان‌ها، ماشین‌آلات، تجهیزات و ابزار و ادوات و امثال آن که در فرآیند تولید به کار گرفته می‌شود.

وفور نسبی عوامل: بر اساس نظریات مطرح وفور نسبی عوامل تولید، هر کشوری معمولاً کالایی را تولید و صادر می‌کند که در تولید آن کالا، مقدار بیشتری از عامل

نسبتاً فراوان در کشور استفاده شده باشد، یعنی فراوانی نسبی يك عامل تولید در کشور نسبت به سایر کشورها.

ساختار اقتصادی: اکثر علمای اقتصادی، تغییر ساختار اقتصادی را به صورت انتقال از اقتصاد سنتی به اقتصاد توسعه می‌دانند. به عبارت دیگر، هرچه کشور در فرآیند تولیدات به سمت استفاده از سرمایه و تکنولوژی با مهارت‌های بالا حرکت کند و همچنین رابطه مثبت میان سهم‌های نسبی صادرات و واردات صنایع بهره‌مند از مهارت‌های سطح بالا و با فناوری از نشانه‌های بهبود روند ساختار اقتصادی کشور است. یعنی طی دوره مطالعه در تولید کالاهای صادراتی از چه عواملی به نسبت بیشتر استفاده می‌شود؛ سرمایه فیزیکی، نیروی کار ساده، منابع طبیعی و مواد خام. همچنین کالاهای وارداتی از نظر عامل‌بری چگونه است.

۵-۳-۲- شرح داده‌ها

در این مطالعه برای تحلیل داده‌ها و مدل‌های مورد استفاده از روش کتابخانه‌ای و اسنادی استفاده خواهد شد. تمام داده‌ها بر اساس قیمت ثابت سال ۲۰۰۵ است. در راستای هدف مطالعه یعنی عوامل موثر بر صادرات ایران به منطقه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ از دو دسته متغیر استفاده کرده‌ایم. دسته متغیرهای در دسترس مانند صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان)، نرخ ارز ایران (رسمی)، نرخ ارز کشورهای عضو اتحادیه، شاخص قیمت مصرف‌کننده ایران، شاخص قیمت مصرف‌کننده در کشورهای عضو اتحادیه، جمعیت ایران، جمعیت کشورهای عضو اتحادیه و فاصله بین پایتخت ایران (تهران) با پایتخت‌های کشورهای عضو اتحادیه است و دسته دیگر، متغیرهای هستند که بر اساس قواعد و فرمول‌های ارائه شده برای هر کدام محاسبه شده که شامل متغیرهای مجموع تولید ناخالص داخلی ایران با هریک از کشورهای عضو اتحادیه، شاخص تشابه تولید ناخالص داخلی ایران با هریک از کشورها و متغیر تفاوت درآمد سرانه بین ایران با هریک از کشورها است.

۵-۴- نتایج تجربی

استفاده از روش (GMM) پانل دیتای پویا در بردارنده مزیت‌های همچون لحاظ

کردن ناهمسانی واریانس فردی و اطلاعات بیشتر و حذف تورش‌های موجود در رگرسیون‌های مقطعی است که منجر به برآوردهای دقیق‌تر، کارایی بیشتر و هم‌خطی کمتر خواهد بود. به طور کلی می‌توان مزیت برآوردگر (GMM) پویا را در؛ کاهش هم‌خطی، رفع مساله درون‌زا بودن متغیرها، حذف اثر متغیرهایی طی زمان ثابت هستند و افزایش بعد زمانی متغیرها خلاصه کرد.

۵-۴-۱- جامعه آماری

جامعه آماری این برآورد متشکل از شش کشور ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان است. داده‌های مورد استفاده متعلق به دوره زمانی ۲۰۱۶-۲۰۰۷ است. این اطلاعات از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سایت‌های WDI، WITS، ITC و IFS استخراج شده‌اند و برای تخمین مدل جاذبه از نرم افزار Stata استفاده شده است.

جدول (۵-۲): خلاصه آمارهای اصلی تحقیق

متغیر	تعداد مشاهده	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
صادرات حقیقی	۶۰	۷۹/۵۵	۱۰۰/۸۶	۰/۵۶	۴۶۵/۲۲
واردات حقیقی	۶۰	۱۰۷/۹۳	۱۱۱/۴۴	۱/۱۶	۴۳۴/۳۵
شاخص قیمت صادراتی	۶۰	۲۰۳/۱۸	۹۵/۹۸	۷۹/۹۳	۳۳۴/۱۵
شاخص قیمت وارداتی	۶۰	۱۱۹/۴۹	۲۴/۴۵	۸۶/۷۸	۱۵۹/۳۵
GDP کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا	۶۰	۳/۷۲	۶/۳۱	۴/۳۲	۱/۷۲
جمعیت کشورهای عضو اتحادیه	۶۰	۳/۵۷	۵/۴۶	۲۹۷۶۵۳۸	۱/۴۴
نرخ ارز ایران	۶۰	۱۹۹۹۹	۱۰۹۷۷	۹۲۸۱/۱۵	۴۰۸۶۴/۳۳
جمعیت ایران	۶۰	۷/۶۲	۳۳۱۲۳۶۹	۷/۱۳	۸/۱۸
GDP ایران	۶۰	۷/۹۳	۴/۰۶	۴/۵۵	۵/۷۴
GDP جهان	۶۰	۷/۱۷	۷/۱۸	۶/۳۰	۸/۵۶
CPI ایران	۶۰	۱۹۵/۹۳	۱۰۳/۹۸	۶۳/۷۹	۳۵۸/۲۰
CPI کشورهای عضو اتحادیه	۶۰	۱۴۷/۳۰	۹۱/۷۱	۶۹/۶۲	۴۷۳/۹۵
شاخص تشابه تولید ناخالص داخلی دو کشور	۶۰	۰/۹۳	۰/۵۱	-۱/۷۳	-۰/۴۰
نرخ ارز کشورهای عضو اتحادیه	۶۰	۱۴۰/۷۰	۱۵۸/۴۹	۰/۲۱	۴۸۲/۹۹
مجموع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادرکننده و واردکننده	۶۰	۱۱/۸۶	۰/۲۴	۱۱/۶۶	۱۲/۳۶
مسافت	۶۰	۲۰۹۵/۵۰	۵۸۱/۵۸	۷۸۹	۲۷۴۳

ماخذ: آمار و اطلاعات WDI و محاسبات تحقیق

۵-۴-۲- آزمون ساکن بوده متغیرها

در این قسمت نتایج تجربی حاصل از برآورد مدل تحقیق یا رابطه (۸) را ارائه می‌کنیم. مدل تحت بررسی این مطالعه پس از انجام آزمون‌های مانایی (ساکن

بودن) و آزمون همگرایی متغیرها برآورد می‌گردد. برای انجام آزمون مانایی از آزمون؛ ایم، پسران و شین^۱، (IPS) همراه با متغیر روند زمانی و عرض از مبدا استفاده شده که نتایج آن در جدول (۳-۵) ارائه شده است. در این آزمون فرضیه H_0 بیان‌گر آن است که متغیر مورد نظر ریشه واحد دارد (غیر ساکن است) و فرضیه H_1 بیان‌گر آن است که متغیر مورد نظر ساکن است.

جدول (۳-۵): نتایج احتمال آزمون ریشه واحد

P-Value		متغیر	
تفاضل مرتبه اول متغیرها	سطح		
۰/۰۴*	۰/۱۱	لگاریتم صادرات واقعی	X_{ijt}
۰/۰۳*	۰/۶۹	لگاریتم مجموع تولید دو کشور	G_{ijt}
۰/۰۱*	۰/۰۶	لگاریتم شاخص تشابه	S_{ijt}
۰/۰۳*	۰/۵۴	لگاریتم شاخص تفاوت درآمد	R_{ijt}
۰/۰۴*	۰/۵۷	لگاریتم نرخ ارز واقعی (در معادله صادرات)	RER_{ijt}
۰/۰۳*	۰/۴۲	لگاریتم مسافت تعدیل شده	$Wdis_{ij}$
۰/۰۰*	۰/۰۹	لگاریتم واردات واقعی	M_{ijt}
۰/۰۰*	۰/۱۶	لگاریتم نرخ ارز واقعی (در معادله واردات)	RER_{ijt}

ماخذ: محاسبات تحقیق * رد فرضیه H_0

با توجه به نتایج جدول (۳-۵) که نشان می‌دهد متغیرهای مورد بررسی همگی دارای ریشه واحد هستند و با یک مرتبه تفاضل‌گیری تبدیل به متغیر ساکن می‌شوند ضرورت دارد که وجود روابط بلندمدت همگرایی در بین متغیرهای الگو انجام گیرد که نتایج آن در جدول (۳-۵) ارائه شده است.

۳-۴-۵- تخمین مدل صادرات

در این قسمت تخمین صادرات ایران به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود، نتایج با استفاده از برآوردگر (GMM) پانل دیتای پویا در جدول (۴-۵) ارائه شده است.

جدول (۴-۵): نتایج برآورد الگوی صادرات طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ به روش (GMM)

متغیر توضیحی	ضریب	احتمال
X_{ijt-1}	۰/۴۴	۰/۰۰*
G_{ijt}	۰/۸۲	۰/۰۳*
S_{ijt}	-۲/۳۴	-۰/۰۸**
R_{ijt}	-۰/۱۳	-۰/۰۲*
RER_{ijt}	۰/۴۰	۰/۰۲*
$Wdis$	-۲/۹۵	-۰/۰۰*
PTA	۰/۳۹	۰/۰۰*
احتمال آماره آزمون سارگان		۰/۲۰۸
احتمال آماره آزمون همبستگی مرتبه اول پسماندها یا $AR(1)$		۰/۰۴۹
احتمال آماره آزمون همبستگی مرتبه دوم پسماندها یا $AR(2)$		۰/۳۳۶
تعداد مشاهدات		۵۰
تعداد مقاطع		۵

ماخذ: محاسبات تحقیق * معنی دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ** معنی دار در سطح اطمینان ۹۰ درصد

نتایج جدول (۴-۵) نشان می‌دهد آزمون سارگان و آزمون‌های همبستگی از مرتبه اول و دوم پسماندها صحت اعتبار تخمین الگورا با روش (GMM) تایید می‌کند. مشاهده می‌گردد ضریب متغیر صادرات در دوره یک قبل مثبت و مورد انتظار است و می‌توان گفت با فرض ثبات سایر شرایط هرچه قدر صادرات در دوره قبل بیشتر باشد در این دوره نیز می‌تواند صادرات افزایش یابد که نشان‌دهنده ثبات روابط تجاری نیز می‌تواند باشد.

ضریب متغیر G_{ijt} (جمع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادرکننده و واردکننده) مثبت و مورد انتظار است به گونه‌ای که می‌توان با گفت با افزایش اندازه کشورهای طرف تجاری ایران میزان صادرات ایران به این کشورها نیز افزایش خواهد یافت. ضریب متغیر S_{ijt} (تشابه اقتصادی) دارای علامت منفی است و نشان‌دهنده آن است که هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری (روسیه،

قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) کمتر باشد میزان صادرات ایران به این کشورها بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر تفاوت درآمد سرانه دو کشور صادرکننده و واردکننده یعنی R_{ijt} نیز دارای علامت منفی است که نشان می‌دهد هرچه تفاوت بین درآمد صادرکننده (ایران) و واردکننده (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) کمتر باشد میزان صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری نیز بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر نرخ ارز RER_{ijt} نشان‌دهنده اثر مثبت افزایش نرخ ارز بر صادرات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری افزایش صادرات ایران به شرکای تجاری استفاده کرد. متغیر مسافت تعدیل شده بر حسب درآمد کشور واردکننده و درآمد جهانی نیز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) دارای اثر منفی است و به گونه‌ای جاننشینی برای هزینه صادرات است. ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با $0/39$ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش صادرات ایران به میزان $47/70$ درصد خواهد شد.

۴-۴-۵- تخمین مدل واردات

تصریح الگوی واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با توجه به مبانی تحقیق و مطالب ارائه شده در قسمت‌های قبل به صورت در نظر گرفته می‌شود:

$$\begin{aligned}
 M_{ijt} = & \beta_0 + \gamma_1 M_{ijt-1} + \beta_1 (G_{ijt} - G_{ijt-1}) + \beta_2 (S_{ijt} - S_{ijt-1}) \\
 & + \beta_3 (R_{ijt} - R_{ijt-1}) + \beta_4 (RER_{ijt} - RER_{ijt-1}) + \beta_5 Dis_{ij} \\
 & + \beta_6 PTA_{ijt} + \beta_7 CL_{ij} + \beta_8 BC_{ij} + \beta_9 BC_{ij} + (\varepsilon_{ijt} - \varepsilon_{ijt-1}) \quad (6-5) \\
 \varepsilon_{ijt} = & \mu_{ij} + V_{ijt} \quad t = 2007 - 2018
 \end{aligned}$$

متغیرها به صورت واقعی (سال پایه ۲۰۰۵) و لگاریتمی در الگو به کار می‌روند

به صورتی که:

$$RM_{ijt} = \text{Log} \left(\frac{M_{ijt} * 100}{PM_{it}} \right), \quad G_{ijt} = \text{Log}(GDP_{it} + GDP_{jt})$$

$$R_{ijt} = \text{Log} \left[\left(\frac{GDP_{it}}{POP_{it}} \right) - \left(\frac{GDP_{jt}}{POP_{jt}} \right) \right], \quad RER_{ijt} = \text{Log} \left(\frac{ER_{jt}}{ER_{it}} * \frac{CPI_{jt}}{CPI_{it}} \right)$$

$$S_{ijt} = \text{Log} \left[1 - \left(\frac{GDP_{it}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 - \left(\frac{GDP_{jt}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 \right], \quad (V-5)$$

$$Wdis_{ij} = \sum_j \frac{Dis_{ij}}{GDP_{jt} / GDP_{wt}}$$

اندیس t-1 در هر متغیر نشان‌دهنده همان متغیر در دوره قبل است

M_{ijt} : واردات اسمی ایران به کشور زام در زمان t

RM_{ijt} : واردات واقعی ایران به کشور زام در زمان t

PM_{it} : شاخص قیمت وارداتی ایران

همچنین فرض می‌شود $\mu_{ij} \sim (0, \sigma_{\mu}^2)$ و $V_{ijt} \sim (0, \sigma_V^2)$ باشد و μ_{ij} مستقل از V_{ijt} است و متغیرهای توضیحی باید از μ_{ij} و V_{ijt} در تمام مقاطع (ij) و زمان (t) مستقل باشند.

جدول (5-5): نتایج برآورد الگوی واردات طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ به روش (GMM)

متغیر توضیحی	ضریب	احتمال
M_{ijt-1}	۰/۵۰	۰/۰۰*
G_{ijt}	۰/۳۹	۰/۰۶**
S_{ijt}	۰/۲۳	۰/۰۲*
R_{ijt}	۰/۴۱	۰/۰۱*
RER_{ijt}	-۰/۱۲	۰/۰۸**
Wdis	-۰/۱۸	-۰/۰۵*
PTA	۰/۱۲	۰/۰۳*
احتمال آماره آزمون سارگان		۰/۲۴۲
احتمال آماره آزمون همبستگی مرتبه اول پسماندها یا AR(1)		۰/۰۳
احتمال آماره آزمون همبستگی مرتبه دوم پسماندها یا AR(2)		۰/۷۷
تعداد مشاهدات		۵۰
تعداد مقاطع		۵

ماخذ: محاسبات تحقیق * معنی دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ** معنی دار در سطح اطمینان ۹۰ درصد

نتایج جدول (۵-۵) نشان می‌دهد آزمون سارگان و آزمون‌های همبستگی از مرتبه اول و دوم پسماندها صحت اعتبار تخمین الگورا با روش (GMM) تایید می‌کند. مشاهده می‌گردد ضریب متغیر واردات در دوره یک قبل مثبت و مورد انتظار است و می‌توان گفت با فرض ثبات سایر شرایط هرچقدر واردات در دوره قبل بیشتر باشد در این دوره نیز می‌تواند واردات افزایش یابد که نشان‌دهنده ثبات روابط تجاری نیز می‌تواند باشد.

ضریب متغیر G_{ijt} (جمع تولید ناخالص دلخلی دو کشور صادرکننده و واردکننده) مثبت و مورد انتظار است به گونه‌ای که می‌توان گفت با افزایش اندازه کشور ایران میزان واردات ایران از این کشورها نیز افزایش خواهد یافت.

ضریب متغیر S_{ijt} (تشابه اقتصادی) دارای علامت مثبت است و نشان‌دهنده آن است که هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از این کشورها بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر تفاوت درآمد سرانه دو کشور صادرکننده و واردکننده یعنی R_{ijt} نیز دارای علامت مثبت است که نشان می‌دهد هرچه تفاوت بین درآمد صادرکننده (ایران) و واردکننده (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از کشورهای طرف تجاری نیز بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر نرخ ارز RER_{ijt} نشان‌دهنده اثر منفی افزایش نرخ ارز بر واردات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری و کنترل واردات از شرکای تجاری استفاده کرد.

متغیر مسافت تعدیل شده بر حسب درآمد کشور واردکننده و درآمد جهانی نیز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) دارای اثر منفی است و به گونه‌ای جانشینی برای هزینه صادرات کشورهای صادرکننده کالا به ایران است.

ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۱۲ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش واردات ایران به میزان ۱۲/۷۵ درصد خواهد شد.

۵-۵- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل از تحقیق به تجزیه و تحلیل اثر برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) با استفاده از مدل جاذبه، و آمار و اطلاعات ۲۰۱۸-۲۰۰۷ (سال پایه ۲۰۰۵) بر صادرات و واردات ایران پرداخته شد. در این فصل برای دستیابی به تخمین‌هایی با کارایی بالاتر و دقت بیشتر از روش (GMM) پانل دیتای پویا استفاده شده است.

با افزایش اندازه (تولید ناخالص داخلی) کشورهای طرف تجاری ایران میزان صادرات ایران به این کشورها نیز افزایش خواهد یافت که روسیه و قزاقستان بزرگ‌ترین اقتصادهای اوراسیا هستند.

هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری کمتر باشد میزان صادرات ایران افزایش خواهد یافت که بلاروس، ارمنستان و قرقیزستان کمترین تشابهات اقتصادی را با ایران دارند. هرچه تفاوت بین درآمد صادرکننده و واردکننده کمتر باشد میزان صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری افزایش خواهد یافت که بلاروس کمترین تفاوت درآمدی را با ایران دارد، روسیه و قزاقستان وضعیتی بهتر از ایران و ارمنستان و قرقیزستان وضعیتی بدتر از ایران دارند.

متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری افزایش صادرات ایران به شرکای تجاری استفاده کرد به گونه‌ای با افزایش یک درصد در نرخ ارز می‌توان انتظار داشت صادرات ایران ۰/۴ درصد افزایش یابد.

متغیر مسافت بر صادرات ایران دارای اثر منفی است و مانند جانشینی برای هزینه صادرات عمل می‌کند، ارمنستان نزدیک‌ترین و بلاروس و قرقیزستان دورترین هستند. مرز مشترک نیز از عوامل موثر بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری اتحادیه (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) است، ایران صرفاً با ارمنستان مرز مشترک زمینی و با روسیه و قزاقستان مرز مشترک دریایی دارد.

برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و شرکای تجاری خود اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش صادرات ایران خواهد شد.

میزان افزایش صادرات، حدود ۴۸ درصد برآورد شده است که مهم‌ترین عوامل موثر بر آن، به ترتیب اندازه تولید ناخالص داخلی، شاخص تشابه اقتصادی و شاخص تفاوت درآمد سرانه بوده‌اند. با توجه به آنکه متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای مورد مطالعه مثبت است و داری کششی در حدود ۰/۴ درصد است توصیه می‌گردد هر ساله به نرخ ارز اجازه افزایش داده شود تا صادرات کشور بتواند از این کانال که در اختیار سیاست‌گذار داخلی است افزایش یابد و این موضوع که نرخ واقعی ارز به عنوان عاملی که باید منجر به افزایش درجه رقابت بین‌المللی کشور و در نتیجه افزایش صادرات شود در این فصل نیز تایید می‌شود و انتظار می‌رود با افزایش نرخ ارز (افزایش قدرت رقابتی و افزایش صادرات) را سبب گردد.

ضریب متغیر G_{ijt} (جمع تولید ناخالص دلخلی دو کشور صادرکننده و واردکننده) مثبت و مورد انتظار است به گونه‌ای که می‌توان با گفت با افزایش اندازه کشور ایران میزان واردات ایران از این کشورها نیز افزایش خواهد یافت.

ضریب متغیر S_{ijt} (تشابه اقتصادی) دارای علامت مثبت است و نشان‌دهنده آن است که هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از این کشورها بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر تفاوت درآمد سرانه دو کشور صادرکننده و واردکننده یعنی R_{ijt} نیز دارای علامت مثبت است که نشان می‌دهد هرچه تفاوت بین درآمد صادرکننده (ایران) و واردکننده (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از کشورهای طرف تجاری نیز بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر نرخ ارز RE_{ijt} نشان‌دهنده اثر منفی افزایش نرخ ارز بر واردات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری و کنترل واردات از شرکای تجاری استفاده کرد.

متغیر مسافت تعدیل شده بر حسب درآمد کشور واردکننده و درآمد جهانی نیز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) دارای اثر منفی است و به گونه‌ای جانشینی برای هزینه صادرات کشورهای

صادرکننده کالا به ایران است.

ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۱۲ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش واردات ایران به میزان ۱۲/۷۵ درصد خواهد شد.

فصل ششم:

ارزیابی و تجزیه و تحلیل اکمال تجاری بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۶-۱ - مقدمه

در این فصل به تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر انتخاب اقلام کالایی در سطح کدهای شش رقمی HS با استفاده از شاخص‌ها و روش‌هایی از قبیل شاخص‌های تعیین پتانسیل تجاری، معیار آلن، شاخص درایسدل، شاخص تشابه و مکملی فینگر-کرنین، شاخص تشابه صادرات-واردات، شاخص پتانسیل ساده، مزیت نسبی آشکار شده و ماندگاری صادرات را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد.

۶-۲ - تعیین پتانسیل تجاری

آنکتاد^۱ (۲۰۰۵) در تخمین و برآورد پتانسیل تجاری بر اساس مدل جاذبه یک نوآوری در شبیه‌سازی پتانسیل تجاری دوجانبه^۲ (TradeSim) را ارائه نموده است، زیرا مدل‌های قبلی اهداف آنکتاد را در زمینه برآورد پتانسیل تجاری دوجانبه بین یک کشور در حال توسعه و یا اقتصادهای در حال گذار با هر یک از طرف‌های تجاری آنها تأمین نمی‌کرد که در این شرایط مدل تکمیلی برآورد پتانسیل تجاری کشورهای مذکور با تکیه بر پشتوانه نظری و مطالعات تجربی نسبتاً قوی تحت عنوان مدل (TradeSim) یا مدل شبیه‌سازی پتانسیل تجاری دوجانبه توسط این سازمان ارائه گردید^۳، این مدل امکان برآورد میزان پتانسیل تجاری در هر دو سطح کلان و بخشی نه صرفاً کالایی را مهیا می‌سازد.

در این روش، ابتدا باید ساختار صادرات و واردات کشورها بر حسب گروه‌های مختلف کالایی مشخص کرد. بدین ترتیب که ارزش واردات گروه کالایی یک کشور را بر حسب طبقه‌بندی مختلف کالایی و بازار مشخص در نظر گرفته، سپس در مقابل

1. UNCTAD

2. Trade Simulation / Model of Bilateral Trade Potential (TradeSim)

3. Market Analysis Section (2005)

آن، باید ارزش صادرات کشور طرف تجاری را از همان گروه کالایی مشخص کرد، بدین صورت برای هر کشور یک بردار صادرات یا واردات به وجود می‌آید و در نهایت با استفاده از روش‌ها و شاخص‌های مربوطه به اندازه‌گیری و برآورد پتانسیل تجاری جهت تجزیه و تحلیل امکان تجارت پرداخته می‌شود. در مطالعات تجربی در زمینه بررسی و تجزیه و تحلیل امکان تجارت دوجانبه با استفاده از روابط ریاضی که مبتنی بر مقایسه ترکیب کالایی جریان‌های تجاری استوار است روش‌ها و شاخص‌های مختلفی مورد استفاده قرار گرفته که در این تحقیق به عمده‌ترین آنها پرداخته می‌شود که در ادامه جداول تشابه صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه در دوره ۲۰۱۵-۱۸ ارائه می‌گردد، در جدول (۶-۱) کدهای دورقمی HS مورد استفاده در این قسمت معرفی می‌شود.

جدول (۶-۱): معرفی کدهای دورقمی HS

ردیف	کد HS	شرح	ردیف	کد HS	شرح
۱	۱	حیوانات زنده	۴۹	۴۹	کتاب، روزنامه، تصویر و سایر محصولات
۲	۲	گوشت و احشاء خوراکی	۵۰	۵۰	ابریشم
۳	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۵۱	۵۱	پشم، موی نرم (کِرک) یا زبر حیوان، نخ
۴	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۲	۵۲	پنبه
۵	۵	سایر محصولات حیوانی، که در جای دیگر	۵۳	۵۳	الیاف طبیعی
۶	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۵۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی
۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره
۸	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۵۶	۵۶	آوات، نم‌د و پارچه‌های نبافته، نخ‌های
۹	۹	قهوه، چای، ماته و ادویه	۵۷	۵۷	فرش و سایر کف‌پوش‌ها از مواد نساجی
۱۰	۱۰	غلات	۵۸	۵۸	پارچه‌های تار و پودباف مخصوص، پارچه
۱۱	۱۱	محصولات صنعت آرمسازی - مالت - نشاسته	۵۹	۵۹	پارچه‌های نساجی آغشته، اندوده
۱۲	۱۲	دانه و میوه‌های روغندار - دانه	۶۰	۶۰	پارچه‌های کشیاف یا قلاب‌باف
۱۳	۱۳	انگم‌ها، رزین‌ها و سایر شیره‌ها و عصاره	۶۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف
۱۴	۱۴	مواد قابل بافت، سایر محصولات نباتی	۶۲	۶۲	لباس و متفرعات لباس غیرکشیاف
۱۵	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی	۶۳	۶۳	سایر اشیای نساجی دوخته و مهیا.
۱۶	۱۶	فراورده‌های گوشت، ماهی یا قشرداران	۶۴	۶۴	کفش، کت و اشیای همانند، اجزا
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۶۵	۶۵	کلاه و اجزا کلاه
۱۸	۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۶۶	۶۶	چتر بارانی، چترآفتابی، عصا، شلاق، تازبان و اجزا
۱۹	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۶۷	۶۷	پر و پر نرم آماده و اشیای ساخته‌شده از آنها، گل‌های مصنوعی، اشیای ساخته‌شده از موی انسان
۲۰	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۶۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز
۲۱	۲۱	فراورده‌های خوراکی گوناگون	۶۹	۶۹	محصولات سرمایی
۲۲	۲۲	نوشابه‌ها، آبگرم‌های الکلی و سرکه	۷۰	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای

ردیف	کد HS	شرح	ردیف	کد HS	شرح
۲۳	۲۳	آخال و تقاله صنایع خوراکسازی	۷۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های
۲۴	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو	۷۲	۷۲	چدن، آهن و فولاد
۲۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷۳	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب
۲۶	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۷۴	۷۴	مس و مصنوعات از مس
۲۷	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۷۵	۷۵	نیکل و مصنوعات از نیکل
۲۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۷۶	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم
۲۹	۲۹	محصولات شیمیایی آلی	۷۸	۷۷	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد
۳۰	۳۰	محصولات دارویی	۷۹	۷۸	روی و مصنوعات از روی
۳۱	۳۱	کردها	۷۹	۸۰	قلع و مصنوعات از قلع
۳۲	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تان‌ها	۸۰	Si	سایر فلزات معمولی، سرب‌ها، مصنوعات
۳۳	۳۳	روغن‌های اسانسی و رزینوئیدها	۸۲	Si	ابزارها، ابزارآلات، مصنوعات
۳۴	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسیراکتیف	۸۲	۵۳	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی
۳۵	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۵۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم
۳۶	۳۶	فرآورده‌های صنایع شیمیایی شامل آلیازهای آتش‌زا	۸۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا
۳۷	۳۷	محصولات عکاسی و سینماتوگرافی	۸۵	۸۶	لکوموتیوهای راه‌آهن یا تراموای
۳۸	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۸۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط
۳۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۸۷	۸۸	وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزا و قطعات آنها
۴۰	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۸۸	۸۹	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط
۴۱	۴۱	پوست (غیر از پوست‌های نرم) و چرم	۸۹	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی
۴۲	۴۲	اشیای ساخته‌شده از چرم، مصنوعات زین	۹۰	۹۱	اشیای صنعت ساعت‌سازی
۴۳	۴۳	پوست‌های نرم طبیعی و پوست‌های نرم بدلی	۹۱	۹۲	آلات موسیقی، اجزا و قطعات و متفرعات
۴۴	۴۴	چوب و اشیای چوبی، زغال چوب	۹۲	۹۳	اسلحه و مهمات؛ اجزا و قطعات و متفرعات آنها
۴۵	۴۵	چوب پنبه و اشیای ساخته‌شده از چوب پنبه	۹۳	۹۴	مبیل، مبیل‌های طبی، جراحی، اسباب
۴۶	۴۶	مصنوعات حصیریافی یا سبیدیافی	۹۴	۹۵	بازیچه، اسباب‌بازی و لوازم ورزش
۴۷	۴۷	خمیر چوب یا سایر مواد الیافی سلولزی	۹۵	۹۶	مصنوعات گوناگون
۴۸	۴۸	کاغذ و مقوا، اشیای ساخته‌شده از خمیر	۹۶	۹۷	اشیای هنری، اشیای کلکسیون یا عتیقه

ماخذ: قانون و مقررات بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران

۶-۲-۱- شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات ارمنستان از جهان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بر حسب کدهای دورقمی HS در جدول (۶-۲) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۲): شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات ارمنستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۶۶۵۲	۶۶۷۲	۶۶۶۲
۲	۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۷۰۸۹۹	۶۸۳۲۲	۶۹۶۱۱
۳	۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۴۳۲۶	۳۸۴۷	۴۰۸۷
۴	۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۴۶۸۰۶	۴۶۱۵۷	۴۶۴۸۲
۵	۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۱۲۰۰	۶۹۲۵	۴۰۶۳
۶	۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۲۵۹۰	۴۵۴۷	۳۵۶۹
۷	۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۸۳۴۸	۱۱۹۳۱	۱۰۱۴۰
۸	۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۳۹۰۵۷	۵۵۲۴۷	۴۷۱۵۲
۹	۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۲۹۳۹۷	۲۹۸۹۳	۲۹۶۴۵
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۷۶۲۰۳	۸۳۵۰۸	۷۹۸۵۶
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۱۱۶۲۴	۱۲۴۱۰	۱۲۰۱۷
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۱۲۵۲۷	۱۱۸۵۶	۱۲۱۹۲
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۵۹۷۷	۷۳۹۷	۶۶۸۷
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۵۶	۳۴	۴۵
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۴۹۱۵۵	۵۵۰۵۹	۵۲۱۰۷
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۸۸۲۳	۸۳۱۳	۸۵۶۸
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۳۳۸	۲۳۵۸۹۶	۵۶۵۶۱	۴۱۷۰۵	۴۹۱۳۳
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۴۶۶۲۵	۴۷۷۱۵	۴۷۱۷۰
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۲۹۹۲۷	۳۴۴۰۵	۳۲۱۶۶
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۶۹۳۰	۱۹۲۹۵	۱۸۱۱۳
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۲۵۴۶۸	۳۱۱۶۷	۲۸۳۱۸
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۶۱۴۳۰	۴۰۹۷۱	۵۱۲۰۱
۲۳	۲۳	۸۴۳۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۳۰۴۲۰	۴۵۸۲۴	۳۸۱۲۲
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۷۴۰۷۴	۱۳۰۴۲۲	۱۰۲۲۴۸
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۱۶۹۲۸	۴۰۵۲۷	۲۸۷۲۸
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۱۱۸۴	۲۱۸۱	۱۶۸۳
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۳۷۱	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۲۶۶۷۳	۶۷۷۹۲۳	۶۵۲۲۹۸
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۳۲۱۰۸	۳۰۷۱۲	۳۱۴۱۰
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۱۰۰۹۳	۱۲۵۴۱	۱۱۳۱۷
۳۰	۳۰	۱۸۷۸۴۶	۱۰۵۰۳۰	۱۴۶۴۳۸	۱۸۴۶۶۰	۱۵۸۵۷۵	۱۷۱۶۱۸
۳۱	۳۱	۷۶۹۵۱۷	۸۴۳۷۱۴	۸۰۶۶۱۶	۲۷۱۴۶	۲۵۱۱۱	۲۶۱۲۹
۳۲	۳۲	۸۰۵۳۳	۱۰۰۴۱۵	۹۰۴۷۴	۲۳۲۲۶	۲۸۷۸۲	۲۶۰۵۴
۳۳	۳۳	۴۴۱۵۲	۴۱۵۳۷	۴۲۸۴۵	۵۱۱۲۶	۶۱۹۴۱	۶۰۰۳۴
۳۴	۳۴	۲۳۰۵۷۹	۲۰۱۲۸۹	۲۱۵۹۳۴	۳۳۰۷۱	۳۴۷۳۹	۳۳۹۰۵
۳۵	۳۵	۴۳۳۵۷	۳۹۹۹۶	۴۱۷۲۷	۶۸۴۹	۸۵۶۵	۷۷۰۷
۳۶	۳۶	.	.	.	۲۴۰۶	۲۶۹۱	۲۵۴۹
۳۷	۳۷	۹	۸	۹	۱۲۵۸	۱۲۹۲	۱۲۷۵
۳۸	۳۸	۲۸۸۷۸۱	۱۲۳۰۶۰	۲۰۵۹۲۱	۲۷۷۰۰	۲۹۵۳۶	۲۸۶۱۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات ارمنستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۳۹	۳۹	۶۰۴۲۶۷۸	۵۵۵۱۴۶۹	۵۷۹۷۰۷۴	۱۰۹۲۳۴	۱۴۲۳۸۴	۱۲۵۸۰۹
۴۰	۴۰	۱۱۵۱۵۴	۱۰۴۹۴۹	۱۱۰۰۵۲	۵۹۳۷۷	۵۷۳۹۱	۵۸۳۳۴
۴۱	۴۱	۱۰۳۵۰۳	۷۵۰۱۴	۸۹۲۵۹	۱۶۰۸	۲۵۸۱	۲۰۹۵
۴۲	۴۲	۱۵۱۹	۷۹۵۴	۴۷۳۷	۱۴۲۲۶	۱۶۵۲۹	۱۵۳۷۸
۴۳	۴۳	۳۲	۹	۲۱	۳۸۶	۵۱۷۵	۲۷۸۱
۴۴	۴۴	۴۹۹۴۱	۶۹۱۷۷	۵۹۵۵۹	۴۱۳۳۱	۵۲۱۷۳	۴۶۷۵۲
۴۵	۴۵	۳	۷	۵	۴۰۳۶	۴۰۸۱	۴۰۵۹
۴۶	۴۶	۸۱۵	۲۶۴۹	۱۷۳۲	۶۴	۱۳۰	۹۷
۴۷	۴۷	۶۲۷۵	۱۱۲۵۰	۸۷۶۳	۲۰	۴۳	۳۲
۴۸	۴۸	۱۰۹۲۹۰	۱۶۲۳۰۸	۱۳۵۷۹۹	۷۰۷۱۹	۸۶۷۶۸	۷۸۷۴۴
۴۹	۴۹	۴۹۲۲	۱۱۶۹۳	۸۳۰۸	۵۸۹۶	۵۴۳۴۱	۳۰۱۱۹
۵۰	۵۰	۸۰	۷۵	۷۸	۵۸	۷۴	۶۶
۵۱	۵۱	۱۳۰۰۱	۹۱۵۳	۱۱۰۷۷	۸۱۱	۶۹۱	۷۵۱
۵۲	۵۲	۱۲۷۸	۲۹۴۵	۲۱۱۲	۱۷۸۳۵	۲۶۲۳۹	۲۲۰۳۷
۵۳	۵۳	۱۹۱	۹۷	۱۴۴	۷۱۲	۷۶۸	۷۴۰
۵۴	۵۴	۵۰۹۸۱	۶۲۵۵۰	۵۶۷۶۶	۱۱۷۵۲	۳۰۸۰۲	۲۱۲۷۷
۵۵	۵۵	۱۲۰۰۲۲	۱۱۷۴۵۴	۱۱۸۷۳۸	۲۳۹۴۵	۲۳۸۹۸	۲۳۹۲۲
۵۶	۵۶	۲۸۹۹۶	۴۲۳۵۶	۳۵۶۷۶	۶۰۰۸	۶۳۰۲	۶۱۵۵
۵۷	۵۷	۸۱۷۳۳۱	۶۶۸۴۷۱	۷۴۲۸۹۶	۳۳۲۷	۴۰۰۵	۳۶۶۶
۵۸	۵۸	۱۸۲۸۸	۱۵۰۹۹	۱۶۶۹۴	۱۱۶۴	۶۱۷۲	۳۶۶۸
۵۹	۵۹	۶۸۲۷	۷۴۶۵	۷۱۴۶	۴۳۰۸	۷۶۷۴	۵۹۹۱
۶۰	۶۰	۶۳۴	۳۰۴۳	۱۸۳۹	۱۶۰۶۱	۱۵۷۶۳	۱۵۹۱۲
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۵۳۹۴۰	۸۴۶۵۳	۶۹۲۹۷
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۷۶۸۴۹	۹۶۴۳۰	۸۶۶۴۰
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۱۵۱۶۱	۱۳۹۷۱	۱۴۵۶۶
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۴۳۳۳۲	۵۴۰۱۲	۴۸۶۷۲
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۱۳۷۳	۱۵۳۳	۱۴۵۳
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۴۵۰	۹۳۹	۶۹۵
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۴۵۱	۵۶۶	۵۰۹
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۱۹۱۵۳	۱۸۶۵۵	۱۸۹۰۴
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۲۸۰۰۹	۳۴۹۵۷	۳۱۴۸۳
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۳۹۱۷۶	۴۰۲۷۴	۳۹۷۲۵
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۱۹۸۵۹۰	۲۸۸۲۷۲	۲۴۴۳۱
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۸۱۱۲۵	۱۰۷۴۴۰	۹۴۲۸۳
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۸۲۶۲۹	۹۳۳۳۹	۸۷۹۳۴
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۳۹۳۸	۵۷۶۵	۴۸۵۲
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۱۱۶	۱۰۷	۱۱۲
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۹۳۹۹۰	۹۵۹۳۲	۹۴۹۶۱
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۵۷۶	۷۸۱	۶۷۹

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات ارمنستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۷۸	۷۹	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۹۳	۲۷۷	
۷۹	۸۰	۰	۲	۱	۵۸	۵۷	
۸۰	۸۱	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۳۷۰	۳۵۸	
۸۱	۸۲	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۹۵۶۶	۱۲۰۳۸	
۸۲	۸۳	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۸۴۸۶	۲۴۲۷۰	
۸۳	۸۴	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۳۶۹۲۷۸	۵۶۵۶۳۳	
۸۴	۸۵	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۵۵۶۱۶	۳۶۶۴۷۱	
۸۵	۸۶	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۱۵۳۶	۴۴۲۲	
۸۶	۸۷	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۱۴۶۶۰۳	۱۸۷۹۴۸	
۸۷	۸۸	۰	۰	۰	۱۶۶۵	۱۲۴۲۰	
۸۸	۸۹	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۲۵۰	۷۳۷	
۸۹	۹۰	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۷۰۰۷۷	۱۰۳۷۳۹	
۹۰	۹۱	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۶۴۷۸	۱۲۰۷۷	
۹۱	۹۲	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۷۲۷	۷۸۴	
۹۲	۹۴	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۷۷۸۰۸	۱۰۸۶۲۰	
۹۳	۹۵	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۳۴۹۶	۱۸۹۷۷	
۹۴	۹۶	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۲۰۷۱۴	۲۸۸۱۰	
۹۵	۹۷	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۱۲۷	۶۰	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

ملاحظه می‌گردد در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بیشترین صادرات ایران به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات ارمنستان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های تزئینی (۷۱) و محصولات دارویی (۳۰) است.

۶-۲-۲- شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات بلاروس از جهان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بر حسب کدهای دورقمی HS در جدول (۶-۳) ارائه می‌شود.

جدول (۳-۶): شباهت‌های صادرات ایران به واردات بلاروس در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۱	۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۲۱۰۵۹	۲۲۹۹۶	۲۲۰۲۸
۲	۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۹۰۲۸۶	۱۲۸۱۲۹	۱۰۹۲۰۸
۳	۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۳۶۳۸۹۱	۳۶۱۶۳۷	۳۶۲۷۶۴
۴	۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۵۶۵۶۵	۵۵۸۳۱	۵۶۱۹۸
۵	۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۱۱۹۳۰	۱۲۳۴۲	۱۲۱۳۶
۶	۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۲۶۲۳۱۹	۳۷۷۳۰۹	۳۱۹۸۱۴
۷	۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۵۰۶۸۴۷	۳۱۰۱۶۷	۴۰۸۵۰۷
۸	۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۹۸۹۴۶۹	۶۶۸۷۰۶	۸۲۹۰۸۸
۹	۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۹۱۰۹۴	۸۴۶۰۱	۸۷۸۴۸
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۱۰۸۳۵۳	۱۵۶۳۶۶	۱۳۲۳۶۰
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۳۸۴۴۲	۳۳۷۴۷	۳۵۹۹۵
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۱۳۵۶۳۵	۳۴۶۲۲۸	۲۴۰۹۳۲
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۱۳۰۲۲	۱۴۹۷۱	۱۳۹۹۷
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۲۶۳	۳۵۵	۳۰۹
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۱۸۴۴۸	۱۸۴۸۱۵	۱۸۴۶۶۲
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۴۷۸۳۶	۶۶۶۴۵	۵۷۲۴۱
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۳۳۸	۲۳۵۸۹۶	۱۸۴۷۸۷	۱۰۱۲۱۱	۱۴۲۹۹۹
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۱۴۰۹۱۴	۱۵۴۶۷۳	۱۴۷۷۹۴
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۲۷۳۹۱۲	۲۰۳۰۷۸	۲۳۸۴۹۵
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۳۲۶۹۰	۱۴۶۱۸۴	۱۳۹۴۳۷
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۲۷۸۰۷۹	۲۸۶۷۴۵	۲۸۲۴۱۲
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۲۱۸۶۲۶	۲۳۷۵۶۳	۲۲۸۰۹۵
۲۳	۲۳	۸۴۱۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۳۳۳۳۲۵	۴۰۰۴۷۶	۳۸۶۹۰۱
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	.	.	.
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۲۳۵۸۱۹	۲۴۵۵۷۶	۲۴۰۶۹۸
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۱۴۰۱۹	۱۹۳۸۳	۱۶۷۰۱
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۳۷۱	۶۶۳۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۹۶۷۰۰۴۶	۱۱۰۸۵۶۰۴	۱۰۳۷۷۸۲۵
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۲۱۵۹۵۵	۲۳۹۷۹۵	۲۲۷۸۱۷۵
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۵۷۴۷۲۷	۶۶۲۳۴۰	۶۱۸۵۳۴
۳۰	۳۰	۱۸۷۸۴۶	۱۰۵۰۳۰	۱۴۶۴۳۸	۷۱۴۴۶۷	۷۳۰۶۰۳	۷۲۲۵۳۵
۳۱	۳۱	۷۶۹۵۱۷	۸۴۳۷۱۴	۸۰۶۶۱۶	۷۲۸۵۱	۸۴۲۹۸	۷۸۵۷۵
۳۲	۳۲	۸۰۵۳۳	۱۰۰۴۱۵	۹۰۴۷۴	۲۱۴۴۴۹	۲۲۷۱۹۲	۲۲۰۸۲۱
۳۳	۳۳	۴۴۱۵۲	۴۱۵۳۷	۴۲۸۴۵	۲۵۶۴۹۵	۳۰۰۵۹۷	۲۷۸۵۴۶
۳۴	۳۴	۲۳۰۵۷۹	۲۰۱۲۸۹	۲۱۵۹۳۴	۲۹۳۵۰	۲۵۷۶۷۷	۲۴۳۵۱۴
۳۵	۳۵	۴۳۴۵۷	۳۹۹۹۶	۴۱۷۲۷	۵۲۷۴۵	۵۲۰۰۲	۵۲۳۷۴
۳۶	۳۶	.	.	.	۴۶۲۱	۶۳۹۹	۵۵۱۰
۳۷	۳۷	۹	۸	۹	۱۷۶۷۹	۱۸۴۳۴	۱۸۰۵۷
۳۸	۳۸	۲۸۸۷۸۱	۱۲۳۰۶۰	۲۰۵۹۲۱	۳۲۹۳۸۸	۳۵۸۲۷۶	۲۴۳۸۳۲

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۳۹	۳۹	۶۰۴۲۶۷۸	۵۵۵۱۴۶۹	۵۷۹۷۰۷۴	۱۵۵۱۱۸۸	۱۶۹۱۲۸۳	۱۶۲۱۲۳۶
۴۰	۴۰	۱۱۵۱۵۴	۱۰۴۹۴۹	۱۱۰۰۵۲	۴۵۲۵۱۶	۵۰۹۱۲۷	۴۸۰۸۲۲
۴۱	۴۱	۱۰۳۵۰۳	۷۵۰۱۴	۸۹۲۵۹	۵۳۴۶۶	۴۴۴۱۷	۴۸۹۴۲
۴۲	۴۲	۱۵۱۹	۷۹۵۴	۴۷۳۷	۴۴۹۶۲	۵۳۳۰۰	۴۹۱۳۱
۴۳	۴۳	۳۲	۹	۲۱	۲۳۶۸۲	۲۶۳۹۵	۲۵۰۳۹
۴۴	۴۴	۴۹۹۴۱	۶۹۱۷۷	۵۹۵۵۹	۱۴۵۲۴۹	۱۷۶۵۶۵	۱۶۰۹۰۷
۴۵	۴۵	۳	۷	۵	۲۷۵۱	۳۳۶۳	۳۰۵۷
۴۶	۴۶	۸۱۵	۲۶۴۹	۱۷۳۲	۸۷۴	۱۱۲۷	۱۰۰۱
۴۷	۴۷	۶۲۷۵	۱۱۲۵۰	۸۷۶۳	۲۲۴۵۱	۲۵۰۲۲	۲۳۷۳۷
۴۸	۴۸	۱۰۹۲۹۰	۱۶۲۳۰۸	۱۳۵۷۹۹	۴۵۳۵۷۹	۵۱۴۸۷۰	۴۸۴۲۲۵
۴۹	۴۹	۴۹۲۲	۱۱۶۹۳	۸۳۰۸	۴۷۴۳۸	۶۲۲۱۳	۵۴۸۲۶
۵۰	۵۰	۸۰	۷۵	۷۸	۶۹۰	۱۲۱۱	۹۵۱
۵۱	۵۱	۱۳۰۰۱	۹۱۵۳	۱۱۰۷۷	۴۲۴۹۷	۳۹۷۳۸	۴۱۱۱۸
۵۲	۵۲	۱۲۷۸	۲۹۴۵	۲۱۱۲	۱۰۶۶۰۴	۱۰۳۸۸۲	۱۰۵۲۴۳
۵۳	۵۳	۱۹۱	۹۷	۱۴۴	۸۸۶۴	۱۰۴۹۲	۹۶۷۸
۵۴	۵۴	۵۰۹۸۱	۶۲۵۵۰	۵۶۷۶۶	۱۹۲۷۲۹	۲۰۰۰۱۱	۱۹۶۳۷۵
۵۵	۵۵	۱۲۰۰۲۲	۱۱۷۴۵۴	۱۱۸۷۳۸	۱۰۸۳۲۶	۱۱۰۷۸۱	۱۰۹۵۵۴
۵۶	۵۶	۲۸۹۹۶	۴۲۳۵۶	۳۵۶۷۶	۸۷۸۰۲	۹۳۷۲۹	۹۰۷۶۶
۵۷	۵۷	۸۱۷۳۲۱	۶۶۸۴۷۱	۷۴۲۸۹۶	۲۶۴۰۰	۲۶۴۵۱	۲۶۴۲۶
۵۸	۵۸	۱۸۲۸۸	۱۵۰۹۹	۱۶۶۹۴	۵۴۲۰۹	۵۴۴۳۷	۵۴۳۲۳
۵۹	۵۹	۶۸۲۷	۷۴۶۵	۷۱۴۶	۴۵۸۶۸	۴۳۲۴۶	۴۴۵۵۷
۶۰	۶۰	۶۳۴	۳۰۴۳	۱۸۳۹	۱۷۰۸۴۳	۱۹۰۶۶۱	۱۸۰۷۵۲
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۲۰۲۶۵۴	۲۴۱۳۶۷	۲۲۲۰۱۱
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۱۶۱۷۲۴	۱۸۸۶۵۳	۱۷۵۱۸۹
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۱۲۷۲۱۴	۱۶۷۵۹۰	۱۴۷۴۰۲
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۲۷۲۹۷۰	۳۳۵۱۷۳	۳۰۴۰۷۲
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۱۱۲۷۶	۱۳۹۱۰	۱۲۶۴۳
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۵۲۹۷	۵۷۶۳	۵۵۳۰
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۲۵۷۱	۴۷۰۳	۳۶۳۷
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۱۲۲۱۵۶	۱۵۳۱۱۰	۱۳۷۶۳۳
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۹۲۵۵۱	۱۰۷۸۷۴	۱۰۰۲۱۳
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۱۵۴۴۶۸	۱۶۳۳۳۹	۱۵۸۹۰۴
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۰	۰	۰
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۱۵۵۹۳۸۳	۱۸۰۳۵۵۹	۱۶۸۱۴۷۱
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۹۳۴۱۲۲	۱۰۸۷۲۸	۹۷۶۴۲۵
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۱۹۹۴۴۵	۲۰۷۵۳۷	۲۰۳۴۹۱
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۷۶۱۴	۷۶۳۷	۷۶۲۶
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۳۴۵۴۱۳	۳۶۲۹۹۲	۳۵۴۲۰۳
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۳۲۰۷	۲۰۹۸	۲۶۵۳

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۷۸	۷۹	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۱۸۷۲۲	۱۸۹۵۹	
۷۹	۸۰	۰	۲	۱	۲۶۷۸	۴۰۸۳	
۸۰	۸۱	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۴۲۶۹	۷۴۹۲	
۸۱	۸۲	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۷۴۸۳۹	۱۵۰۴۲۵	
۸۲	۸۳	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۲۰۶۰۱۵	۱۸۱۱۸۹	
۸۳	۸۴	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۳۶۷۹۱۹۰	۳۲۹۴۳۷۶	
۸۴	۸۵	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۵۴۹۵۵۲	۲۱۷۹۴۲۳	
۸۵	۸۶	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۱۶۵۳۷۱	۲۴۰۸۴۹	
۸۶	۸۷	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۲۲۱۵۲۶۳	۱۵۷۶۱۲۷	
۸۷	۸۸	۰	۰	۰	۰	۰	
۸۸	۸۹	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۲۸۱۷	۴۵۳۰	
۸۹	۹۰	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۶۶۸۸۵۴	۶۰۸۵۲۵	
۹۰	۹۱	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۲۰۹۶۵	۱۲۴۹۳	
۹۱	۹۲	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۴۱۳۴	۲۶۸۷	
۹۲	۹۴	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۳۰۷۱۶۸	۲۵۳۴۵۷	
۹۳	۹۵	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۳۸۷۳۹	۱۰۳۲۲۳	
۹۴	۹۶	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۶۸۲۸۵	۱۵۳۷۷۸	
۹۵	۹۷	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۱۰۴۰	۱۵۱	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۲۰۱۶-۱۸ بیشترین صادرات ایران به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات بلاروس در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و چدن، آهن و فولاد (۷۲) است.

۲-۳-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات روسیه از جهان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بر حسب کدهای دورقمی HS در جدول (۶-۴) ارائه می‌شود.

جدول (۴-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات روسیه از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۲۰۸۰۹۱	۳۰۸۰۶۰	۲۵۸۰۷۶
۲	۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۲۶۷۰۳۸۴	۲۰۶۵۵۴۷	۲۳۶۷۹۶۶
۳	۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۱۶۲۶۲۰۷	۱۸۰۱۸۵۲	۱۷۱۴۰۳۰
۴	۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۲۶۳۰۰۶۶	۲۳۳۴۸۵۶	۲۴۸۲۴۶۱
۵	۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۷۸۱۱۹	۹۸۱۳۷	۸۸۱۷۸
۶	۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۵۶۷۹۱۱	۵۹۹۰۹۵	۵۸۳۵۰۳
۷	۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۱۷۹۴۸۰۰	۱۸۴۳۴۴۱	۱۸۱۹۱۲۱
۸	۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۴۶۷۷۷۴۶	۵۰۷۶۹۵۳	۴۸۷۷۳۵۰
۹	۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۲۷۱۹۲۸	۱۱۸۸۲۴۲	۱۲۳۰۰۸۵
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۳۵۷۹۳۸	۳۲۷۶۱۶	۳۴۲۷۷۷
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۱۲۸۵۶۵	۱۲۳۲۲۰	۱۲۵۸۹۳
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۱۸۱۵۵۴۱	۱۸۹۱۰۴۷	۱۸۵۳۲۹۴
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۲۰۰۲۸۵	۲۳۸۰۰۸	۲۱۹۱۴۷
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۵۱۲۲	۴۸۷۵	۴۹۹۹
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۱۲۱۲۱۰۶	۱۳۴۰۰۴۸	۱۲۷۶۰۷۷
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۴۸۰۲۰۸	۵۶۸۵۶۵	۵۲۴۳۸۷
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۲۳۸	۲۳۵۸۹۶	۴۰۰۷۲۸	۴۰۵۵۴۵	۴۰۳۱۳۷
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۱۰۴۸۵۵۶	۱۱۷۹۸۲۵	۱۱۱۴۱۹۱
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۸۱۵۷۶۸	۹۵۳۶۴۴	۸۸۴۷۰۶
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۱۸۱۹۶۳	۱۲۸۶۳۹۴	۱۲۳۴۱۷۹
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۱۳۴۶۷۸۴	۱۳۹۲۷۰۸	۱۳۷۱۲۴۶
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۲۴۹۲۶۶۳	۲۶۸۱۶۹۳	۲۵۸۱۷۱۸
۲۳	۲۳	۸۴۱۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۸۶۶۳۲۷	۹۴۶۴۸۲	۹۰۶۴۰۵
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۹۳۷۹۱۰	۹۷۵۵۸۸	۹۵۶۷۴۹
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۷۸۲۹۱۹	۷۸۹۶۷۵	۷۸۶۷۹۷
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۱۵۸۵۵۰۴	۱۹۱۸۱۱۸	۱۷۵۱۸۱۱
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۱۷۱	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۲۰۶۴۳۹۴	۲۰۹۵۴۰۷	۲۰۷۹۹۰۱
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۲۹۳۸۸۸۲	۳۸۱۰۳۲۰	۳۳۷۴۶۰۱
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۳۵۱۵۷۶۷	۴۱۰۴۳۳۳	۳۸۱۰۰۵۰
۳۰	۳۰	۱۸۷۸۴۶	۱۰۵۰۳۰	۱۴۶۴۳۸	۱۰۸۳۴۸۷۵	۱۰۵۸۲۳۷۲	۱۰۷۰۸۶۲۴
۳۱	۳۱	۷۶۹۵۱۷	۸۴۳۷۱۴	۸۰۶۶۱۶	۱۳۰۷۲۷	۱۱۹۸۱۷۱	۱۲۵۲۹۹
۳۲	۳۲	۸۰۵۳۳	۱۰۰۴۱۵	۹۰۴۷۴	۱۸۱۵۹۹۷	۱۹۲۵۵۳۵	۱۸۷۰۷۶۶
۳۳	۳۳	۴۴۱۵۲	۴۱۵۳۷	۴۲۸۴۵	۳۱۱۲۷۵۲	۳۳۳۸۱۴۹	۳۲۳۵۸۰۱
۳۴	۳۴	۲۳۰۵۷۹	۲۰۱۲۸۹	۲۱۵۹۳۴	۱۳۷۰۲۸۲	۱۵۰۴۴۴۵	۱۴۳۷۳۶۴
۳۵	۳۵	۲۳۴۵۷	۳۹۹۹۶	۴۱۷۲۷	۶۷۰۱۱۶	۷۰۱۷۷۵	۶۸۵۹۴۶
۳۶	۳۶	.	.	.	۴۴۶۸۰	۵۳۸۲۷	۴۹۲۵۴
۳۷	۳۷	۹	۸	۹	۲۶۷۳۹۴	۲۹۴۰۹۴	۲۸۰۷۴۴
۳۸	۳۸	۲۸۸۸۱	۱۲۳۰۶۰	۲۰۵۹۲۱	۳۱۶۹۲۷۱	۳۲۹۱۳۲۴	۳۲۸۰۲۹۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات روسیه از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۳۹	۳۹	۶۰۴۲۶۷۸	۵۵۵۱۴۶۹	۵۷۹۷۰۷۴	۸۷۶۵۷۸۹	۹۷۶۳۱۰۶	۹۲۶۴۴۴۸
۴۰	۴۰	۱۱۵۱۵۴	۱۰۴۹۴۹	۱۱۰۰۵۲	۳۵۸۹۰۵۵	۳۸۷۳۳۸۹	۳۷۳۱۲۲۲
۴۱	۴۱	۱۰۳۵۰۳	۷۵۰۱۴	۸۹۲۵۹	۶۰۳۲۸	۵۷۹۷۶	۵۹۱۵۲
۴۲	۴۲	۱۵۱۹	۷۹۵۴	۴۷۳۷	۷۷۸۳۰۸	۹۴۳۲۰۹	۸۶۰۷۵۹
۴۳	۴۳	۳۲	۹	۲۱	۲۸۹۸۴۱	۲۶۷۹۹۳	۲۷۸۹۱۷
۴۴	۴۴	۴۹۹۴۱	۶۹۱۷۷	۵۹۵۵۹	۶۵۷۹۹۷	۷۰۷۲۶۵	۶۸۲۶۳۱
۴۵	۴۵	۳	۷	۵	۳۹۳۲۹	۴۳۵۷۷	۴۱۴۵۳
۴۶	۴۶	۸۱۵	۲۶۴۹	۱۷۳۲	۱۵۸۵۴	۱۷۳۵۵	۱۶۶۰۵
۴۷	۴۷	۶۲۷۵	۱۱۲۵۰	۸۷۶۳	۱۳۴۹۵۴	۱۴۰۴۲۷	۱۳۷۶۹۱
۴۸	۴۸	۱۰۹۲۹۰	۱۶۲۳۰۸	۱۳۵۷۹۹	۲۴۰۴۷۹۶	۲۶۵۳۲۴۰	۲۵۲۹۰۱۸
۴۹	۴۹	۴۹۲۲	۱۱۶۹۳	۸۳۰۸	۳۴۵۰۷۱	۳۴۶۱۶۹	۳۴۵۶۲۰
۵۰	۵۰	۸۰	۷۵	۷۸	۳۹۷۰	۳۹۰۳	۳۹۳۷
۵۱	۵۱	۱۳۰۰۱	۹۱۵۳	۱۱۰۷۷	۳۵۰۱۳	۴۰۹۱۰	۳۷۹۶۲
۵۲	۵۲	۱۲۷۸	۲۹۴۵	۲۱۱۲	۵۲۲۵۷۷	۵۹۲۱۲۹	۵۵۷۳۵۳
۵۳	۵۳	۱۹۱	۹۷	۱۴۴	۴۱۷۲۴	۴۱۵۸۸	۴۱۶۵۶
۵۴	۵۴	۵۰۹۸۱	۶۲۵۵۰	۵۶۷۶۶	۴۱۶۲۷۱	۵۱۴۵۹۹	۴۶۵۴۳۵
۵۵	۵۵	۱۲۰۰۲۲	۱۱۷۴۵۴	۱۱۸۷۳۸	۵۵۳۳۰۱	۶۲۸۴۶۴	۵۹۰۸۸۳
۵۶	۵۶	۲۸۹۹۶	۴۲۳۵۶	۳۵۶۷۶	۴۴۲۷۶۵	۴۶۵۹۶۱	۴۵۴۳۶۳
۵۷	۵۷	۸۱۷۳۲۱	۶۶۸۴۷۱	۷۴۲۸۹۶	۱۸۵۴۲۵	۲۱۳۹۸۷	۱۹۹۷۰۶
۵۸	۵۸	۱۸۲۸۸	۱۵۰۹۹	۱۶۶۹۴	۱۰۳۷۱۰	۱۲۷۸۹۷	۱۱۵۸۰۴
۵۹	۵۹	۶۸۲۷	۷۴۶۵	۷۱۴۶	۳۲۶۸۰۱	۳۶۸۷۷۵	۳۴۷۷۸۸
۶۰	۶۰	۶۳۴	۳۰۴۳	۱۸۳۹	۲۴۶۱۱۶	۳۰۱۷۳۵	۲۷۳۹۲۶
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۳۱۸۱۲۰۸	۳۳۵۴۸۴۱	۳۲۶۸۰۲۵
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۳۳۹۲۰۳۱	۳۷۰۶۸۹۹	۳۵۵۰۴۶۵
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۷۳۱۴۱۵	۸۰۹۷۸۵	۷۷۰۶۰۰
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۳۱۷۵۴۰۵	۳۴۳۰۴۷۹	۳۳۰۲۹۴۲
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۱۳۳۸۸۶	۱۵۵۴۳۱	۱۴۴۶۵۹
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۱۹۸۹۲	۲۷۸۶۹	۲۳۸۸۱
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۳۳۹۳۵	۳۹۳۷۵	۳۶۶۵۵
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۸۲۰۰۲۴	۱۰۱۴۳۰۲	۹۱۷۱۶۳
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۸۶۸۴۶۷	۹۷۳۴۵۳	۹۲۰۹۶۰
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۸۲۸۸۱۳	۹۰۳۷۱۵	۸۶۶۲۹۴
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۵۶۷۶۶۶	۷۶۱۷۵۱	۶۶۴۷۰۹
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۴۲۵۶۷۳	۵۲۸۶۷۲۸	۵۰۵۶۲۰۱
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۵۲۰۵۱۷۳	۵۸۰۶۴۷۴	۵۵۵۵۸۲۴
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۸۰۲۷۶۴	۷۸۸۹۵۴	۷۹۵۸۵۹
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۱۰۲۲۴۹	۱۰۹۳۷۰	۱۰۵۸۱۰
۷۶	۷۶	۳۵۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۱۲۳۶۸۰۵	۱۲۲۸۴۴۴	۱۲۳۲۶۲۵
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۶۶۷۱	۱۴۰۸۰	۱۰۳۷۶

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات روسیه از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۷۹	۷۸	۳۶۲۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۱۰۳۰۸۸	۶۷۵۳۱	
۸۰	۷۹	۰	۲	۱	۳۳۰۱۸	۲۶۹۶۷	
۸۱	۸۰	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۳۰۱۰۵۱	۴۵۴۵۲۶	
۸۲	۸۱	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۵۴۵۰۰۸	۱۶۷۲۳۲۰	
۸۳	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۳۷۲۱۲۲	۱۶۰۰۱۱۹	
۸۴	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۴۵۲۸۷۶۷۳	۴۳۶۰۱۱۰۲	
۸۵	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۶۷۳۱۴۳۴	۲۹۹۱۱۹۲۳	
۸۶	۸۵	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۵۷۹۰۱۱	۵۱۱۰۷۴	
۸۷	۸۶	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۲۱۴۹۱۵۵۶	۲۳۶۲۳۴۱۹	
۸۸	۸۷	۰	۰	۰	۶۴۵۱۴۴۱	۰	
۸۹	۸۸	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۳۲۳۲۴۸۳	۱۵۵۵۲۰۳	
۹۰	۸۹	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۶۱۹۳۰۸۴	۶۷۴۷۴۳۱	
۹۱	۹۰	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۲۸۹۳۴۶	۳۴۱۲۳۷	
۹۲	۹۱	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۶۴۷۰۲	۸۳۰۷۸	
۹۴	۹۲	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۲۷۰۳۱۱۱	۲۸۷۲۱۸۵	
۹۵	۹۳	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۸۷۸۷۷۵	۲۰۶۲۷۶۸	
۹۶	۹۴	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۱۲۴۷۶۳	۱۱۴۷۵۶۵	
۹۷	۹۵	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۱۸۱۸۹	۳۲۱۴۵	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۲۰۱۶-۱۸ بیشترین صادرات ایران به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات روسیه در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷)، محصولات دارویی (۳۰) و مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) است.

۶-۲-۴- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات قرقیزستان از جهان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بر حسب کدهای دورقمی HS در جدول (۶-۵) ارائه می‌شود.

جدول (۵-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قرقیزستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۱۳۳۹	۷۰۵	۱۰۲۲
۲	۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۳۱۷۴۸	۳۱۷۹۹	۳۱۷۷۴
۳	۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۴۸۷۸	۴۸۰۶	۴۸۴۲
۴	۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۵۶۱۲۱	۹۰۱۱	۳۲۵۶۶
۵	۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۷۴۹	۵۷۷	۶۶۳
۶	۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۳۷۳۵	۳۷۹۰	۳۷۶۳
۷	۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۱۹۷۸۸	۱۴۷۳۲	۱۷۲۶۰
۸	۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۵۲۰۵۲	۶۹۸۶۷	۶۰۹۶۰
۹	۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۳۵۱۷	۱۵۷۷۴	۱۴۶۴۶
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۵۸۰۳۵	۲۶۳۳۷	۴۲۱۸۶
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۲۲۲۵۰	۲۰۷۸۲	۲۱۵۱۶
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۵۱۲۱	۶۴۹۷	۵۸۰۹
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۱۵۰	۱۶۵	۱۵۸
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۷۶	۲۳	۵۰
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۵۳۹۸۴	۵۳۹۴۲	۵۳۹۶۳
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۵۸۱۰	۵۶۱۵	۵۷۱۳
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۳۳۸	۲۳۵۸۹۶	۴۱۷۸۰	۳۷۱۰۶	۳۹۴۴۳
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۴۴۷۲۷	۴۲۴۰۳	۴۳۵۶۵
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۵۲۰۱۱	۵۳۸۴۴	۵۲۹۲۸
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۳۸۴۱	۱۴۳۶۴	۱۴۱۰۳
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۳۸۹۶۱	۳۸۳۰۴	۳۸۶۳۳
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۴۲۵۵۱	۵۵۶۴۷	۴۹۰۹۹
۲۳	۲۳	۸۴۳۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۸۳۰۸	۱۱۱۲۸	۹۶۶۸
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۷۴۱۹۸	۷۸۹۹۰	۷۶۵۹۴
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۲۷۹۰۹	۳۷۴۰۶	۳۲۶۵۸
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۲۳۹۵	۴۱۰۱	۳۲۴۸
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۱۳۷۱	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۳۶۲۶۵	۹۰۱۴۲۱	۷۶۸۸۴۳
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۱۸۶۷۴	۲۸۹۲۸	۲۳۸۰۱
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۱۲۷۳۳	۱۳۵۲۰	۱۳۱۲۷
۳۰	۳۰	۱۸۷۸۴۶	۱۰۵۰۳۰	۱۴۶۴۳۸	۱۶۸۷۱۵	۱۶۳۲۳۳	۱۶۵۹۷۴
۳۱	۳۱	۷۶۹۵۱۷	۸۴۳۷۱۴	۸۰۶۶۱۶	۳۰۲۶۷	۳۶۸۱۷	۳۳۵۴۲
۳۲	۳۲	۸۰۵۳۳	۱۰۰۴۱۵	۹۰۴۷۴	۲۷۲۲۵	۳۵۷۸۸	۳۱۵۵۷
۳۳	۳۳	۴۴۱۵۲	۴۱۵۳۷	۴۲۸۴۵	۵۳۳۶۰	۵۶۶۷۳	۵۵۰۱۷
۳۴	۳۴	۲۳۰۵۷۹	۲۰۱۲۸۹	۲۱۵۹۳۴	۳۶۶۳۸	۵۲۷۰۸	۴۴۶۷۳
۳۵	۳۵	۴۳۳۵۷	۳۹۹۹۶	۴۱۷۲۷	۵۰۱۸	۵۹۴۸	۵۴۸۳
۳۶	۳۶	.	.	.	۳۰۱۱	۶۲۶۷	۴۶۳۹
۳۷	۳۷	۹	۸	۹	۱۸۸۷	۱۷۴۴	۱۸۱۶
۳۸	۳۸	۲۸۸۷۸۱	۱۲۳۰۶۰	۲۰۵۹۲۱	۳۳۰۷۱	۴۳۵۲۵	۳۸۲۹۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قرقیزستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۳۹	۳۹	۶۰۴۲۶۷۸	۵۵۵۱۴۶۹	۵۷۹۷۰۷۴	۱۳۳۴۸۱	۱۷۴۸۵۴	۱۵۴۱۶۸
۴۰	۴۰	۱۱۵۱۵۴	۱۰۴۹۴۹	۱۱۰۰۵۲	۶۴۶۶۱	۶۲۰۹۱	۶۳۳۷۶
۴۱	۴۱	۱۰۳۵۰۳	۷۵۰۱۴	۸۹۲۵۹	۲۷۳۶	۲۲۴	۱۴۸۰
۴۲	۴۲	۱۵۱۹	۷۹۵۴	۴۷۳۷	۴۰۹۷۸	۵۸۷۶۳	۴۹۸۷۱
۴۳	۴۳	۳۲	۹	۲۱	۶۱۶	۶۲۱۷	۳۴۱۷
۴۴	۴۴	۴۹۹۴۱	۶۹۱۷۷	۵۹۵۵۹	۷۰۵۳۱	۶۴۶۶۸	۶۷۶۰۰
۴۵	۴۵	۳	۷	۵	۱۹۲	۲۶۴	۲۲۸
۴۶	۴۶	۸۱۵	۲۶۴۹	۱۷۳۲	۵۸	۶۰	۵۹
۴۷	۴۷	۶۲۷۵	۱۱۲۵۰	۸۷۶۳	۱۳۸۴	۱۷۱۰	۱۵۴۷
۴۸	۴۸	۱۰۹۲۹۰	۱۶۲۳۰۸	۱۳۵۷۹۹	۵۱۹۸۳	۶۳۷۲۴	۵۷۸۵۴
۴۹	۴۹	۴۹۲۲	۱۱۶۹۳	۸۳۰۸	۱۲۸۰۲	۱۲۲۶۴	۱۲۵۳۳
۵۰	۵۰	۸۰	۷۵	۷۸	۲۶۲۴	۴۸۷۸	۳۷۵۱
۵۱	۵۱	۱۳۰۰۱	۹۱۵۳	۱۱۰۷۷	۳۸۱۷	۶۹۸۷	۵۴۰۲
۵۲	۵۲	۱۲۷۸	۲۹۴۵	۲۱۱۲	۱۴۰۶۵	۱۶۱۶۴	۱۵۱۱۵
۵۳	۵۳	۱۹۱	۹۷	۱۴۴	۳۰۹	۸۳	۱۹۶
۵۴	۵۴	۵۰۹۸۱	۶۲۵۵۰	۵۶۷۶۶	۱۱۴۴۷۱	۸۷۰۸۶	۱۰۰۷۷۹
۵۵	۵۵	۱۲۰۰۲۲	۱۱۷۴۵۴	۱۱۸۷۳۸	۱۹۲۴۳۳	۱۷۸۱۶۹	۱۸۵۳۰۱
۵۶	۵۶	۲۸۹۹۶	۴۲۳۵۶	۳۵۶۷۶	۲۵۳۳۱	۱۳۷۲۴	۱۹۵۲۸
۵۷	۵۷	۸۱۷۳۳۱	۶۶۸۴۷۱	۷۴۲۸۹۶	۱۶۵۵۸	۱۴۸۳۸	۱۵۶۹۸
۵۸	۵۸	۱۸۲۸۸	۱۵۰۹۹	۱۶۶۹۴	۸۵۹۹	۵۵۴۱	۷۰۷۰
۵۹	۵۹	۶۸۲۷	۷۴۶۵	۷۱۴۶	۳۳۸۴	۳۳۹۴	۳۳۸۹
۶۰	۶۰	۶۳۴	۳۰۴۳	۱۸۳۹	۲۰۵۸۸	۶۳۱۸۳	۴۱۸۸۶
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۱۵۶۷۹۸	۲۳۶۳۵۶	۱۹۶۵۷۷
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۹۷۱۵۸	۱۳۲۱۹۳	۱۱۴۶۷۶
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۱۸۴۷۲	۱۹۱۱۴	۱۸۷۹۳
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۳۰۱۲۵۰	۳۷۲۵۷۶	۳۳۶۹۱۳
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۲۰۶۶	۳۴۳۷	۲۷۵۲
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۹۸۱	۲۰۱۸	۱۵۰۰
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۲۷۹۴	۸۴۸۵	۵۶۴۰
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۱۸۴۰۲	۱۹۷۹۸	۱۹۱۰۰
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۷۸۱۶۸	۴۰۰۱۵	۵۹۰۹۲
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۱۸۰۳۲	۲۰۴۵۶	۱۹۲۴۴
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۵۱۰۱	۱۲۳۰۰	۸۷۰۱
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۱۴۴۵۵۹	۱۹۰۷۱۹	۱۶۷۶۳۹
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۱۰۱۰۰۱	۹۸۶۵۷	۹۹۸۲۹
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۵۹۳۰	۵۷۵۵	۵۸۴۳
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۷۴	۱۶۷	۱۲۱
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۳۴۳۷۷	۲۲۷۰۶	۲۸۵۴۲
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۱۷۶	۷۶۴	۴۷۰

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قرقیزستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	متوسط دوره
۷۸	۷۹	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۹۲	۴۴	
۷۹	۸۰	۰	۲	۱	۶۰۲	۲۶۶	
۸۰	۸۱	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۱۴۴۳	۱۲۴۰	
۸۱	۸۲	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۰۰۳۶	۱۷۶۱۹	
۸۲	۸۳	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۴۲۹۲۴	۹۸۵۹۷	
۸۳	۸۴	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۳۶۴۲۵۲	۴۷۴۹۹۴	
۸۴	۸۵	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۵۴۳۷۱	۳۰۷۲۰۵	
۸۵	۸۶	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۶۹۱۹	۷۰۵۴	
۸۶	۸۷	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۱۴۸۰۴۷	۱۷۰۸۲۰	
۸۷	۸۸	۰	۰	۰	۳۳۸۵۵	۴۲۰۲۷	
۸۸	۸۹	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۲۰۸	۵۱۷	
۸۹	۹۰	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۴۶۶۸۸	۵۲۰۵۰	
۹۰	۹۱	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۲۱۸۹	۳۰۸۲	
۹۱	۹۲	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۹۰	۴۸	
۹۲	۹۳	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۳۵۴۴۵	۳۸۷۱۱	
۹۳	۹۴	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۳۵۳۴	۱۶۱۳۹	
۹۴	۹۵	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۴۳۲۹۵	۴۹۳۵۵	
۹۵	۹۶	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۳۰	۱۲۷	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۱۸-۲۰۱۶ بیشترین صادرات ایران به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قرقیزستان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگر بخار و آبگرم (۸۴)، کفش، گتر و اشیای همانند، اجزا (۶۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵) و لباس و متفرعات لباس، از کشف (۶۱) است.

۶-۲-۵- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات قزاقستان از جهان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بر حسب کدهای دورقمی HS در جدول (۶-۶) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان در سطح کدهای دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)		واردات قزاقستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)	
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	متوسط دوره
۱	۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۲۶۲۰۱
۲	۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۲۰۷۴۷۳
۳	۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۶۰۳۱۰
۴	۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۲۸۱۰۹۱
۵	۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۳۰۴۲
۶	۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۶۱۴۳۵
۷	۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۱۷۰۴۲۳
۸	۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۴۴۴۸۲۴
۹	۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۳۸۲۰۸
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۱۶۶۴۵
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۲۴۰۳۲
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۵۵۹۶۸
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۷۳۴۶
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۶۴۰
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۱۸۹۰۱۶
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۹۱۰۶۴
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۳۳۸	۲۳۵۸۹۶	۲۹۰۰۹۵
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۱۹۷۹۰۶
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۲۷۸۷۹۲
۲۰	۲۰	۵۷۵۰۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۹۰۶۱۵
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۲۵۹۰۹۵
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۲۲۰۱۴۹
۲۳	۲۳	۸۴۳۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۸۴۴۳۱
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۱۷۴۴۴۲
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۱۱۴۵۲۹
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۷۸۹۰۹۴
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۱۳۷۱	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۱۸۴۴۸۲۷
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۳۸۰۱۴۰
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۲۲۲۹۲۳
۳۰	۳۰	۱۸۷۸۴۶	۱۰۵۰۳۰	۱۴۶۴۳۸	۱۰۸۵۴۱۶
۳۱	۳۱	۷۶۹۵۱۷	۸۴۳۷۱۴	۸۰۶۶۱۶	۷۸۵۲۹
۳۲	۳۲	۸۰۵۳۳	۱۰۰۴۱۵	۹۰۴۷۴	۱۸۰۳۵۵
۳۳	۳۳	۴۴۱۵۲	۴۱۵۳۷	۴۲۸۴۵	۳۶۳۷۲۱
۳۴	۳۴	۲۳۰۵۷۹	۲۰۱۲۸۹	۲۱۵۹۳۴	۲۶۱۲۳۸
۳۵	۳۵	۴۳۳۵۷	۳۹۹۹۶	۴۱۷۲۷	۴۴۵۵۲
۳۶	۳۶	.	.	.	۳۳۸۸۲
۳۷	۳۷	۹	۸	۹	۱۴۵۳۴
۳۸	۳۸	۲۸۸۷۸۱	۱۲۳۰۶۰	۲۰۵۹۲۱	۶۴۳۹۴۳

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قزاقستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۳۹	۳۹	۶۰۴۲۶۷۸	۵۵۵۱۴۶۹	۵۷۹۷۰۷۴	۱۱۲۵۵۰۵	۱۲۴۴۸۰	۱۱۸۳۴۹۳
۴۰	۴۰	۱۱۵۱۵۴	۱۰۴۹۴۹	۱۱۰۰۵۲	۵۱۱۰۳۷	۵۴۵۵۷۵	۵۲۸۳۰۶
۴۱	۴۱	۱۰۳۵۰۳	۷۵۰۱۴	۸۹۲۵۹	۳۰۳۰	۴۱۹۶	۳۶۱۳
۴۲	۴۲	۱۵۱۹	۷۹۵۴	۴۷۳۷	۶۲۹۶۰	۵۵۲۵۰	۵۹۱۰۵
۴۳	۴۳	۳۲	۹	۲۱	۵۹۴۰	۶۱۳۳	۶۰۳۷
۴۴	۴۴	۴۹۹۴۱	۶۹۱۷۷	۵۹۵۵۹	۳۴۰۶۴۲	۳۵۸۰۶۸	۳۴۹۳۵۵
۴۵	۴۵	۳	۷	۵	۱۷۲۲	۱۶۲۰	۱۶۷۱
۴۶	۴۶	۸۱۵	۲۶۴۹	۱۷۳۲	۱۹۵۲	۱۱۲۴	۱۵۳۸
۴۷	۴۷	۶۲۷۵	۱۱۲۵۰	۸۷۶۳	۷۰۴۹	۷۲۷۴	۷۱۶۲
۴۸	۴۸	۱۰۹۲۹۰	۱۶۲۳۰۸	۱۳۵۷۹۹	۴۳۱۶۰۲	۴۵۱۸۱۰	۴۴۱۷۰۶
۴۹	۴۹	۴۹۲۲	۱۱۶۹۳	۸۳۰۸	۹۴۹۸۱	۷۲۱۶۱	۸۳۵۷۱
۵۰	۵۰	۸۰	۷۵	۷۸	۲۳۹۰	۲۵۸	۱۳۲۴
۵۱	۵۱	۱۳۰۰۱	۹۱۵۳	۱۱۰۷۷	۴۷۷۵	۹۶۴۶	۷۲۱۱
۵۲	۵۲	۱۲۷۸	۲۹۴۵	۲۱۱۲	۳۴۰۱۸	۵۹۵۰۲	۴۶۷۶۰
۵۳	۵۳	۱۹۱	۹۷	۱۴۴	۵۵۳۸	۳۴۵۳	۴۴۹۶
۵۴	۵۴	۵۰۹۸۱	۶۲۵۵۰	۵۶۷۶۶	۳۶۸۸۰	۵۷۲۲۷	۴۷۰۵۴
۵۵	۵۵	۱۲۰۰۲۲	۱۱۷۴۵۴	۱۱۸۷۳۸	۴۱۰۵۳	۲۶۹۸۹	۳۴۰۲۱
۵۶	۵۶	۲۸۹۹۶	۴۲۳۵۶	۳۵۶۷۶	۵۳۲۷۱	۷۷۱۲۴	۶۵۱۹۸
۵۷	۵۷	۸۱۷۳۳۱	۶۶۸۴۷۱	۷۴۲۸۹۶	۴۳۰۳۱	۴۶۴۸۳	۴۴۷۵۷
۵۸	۵۸	۱۸۲۸۸	۱۵۰۹۹	۱۶۶۹۴	۷۷۷۸	۱۹۷۶۱	۱۳۷۷۰
۵۹	۵۹	۶۸۲۷	۷۴۶۵	۷۱۴۶	۴۷۲۷۶	۵۸۳۶۹	۵۲۸۲۳
۶۰	۶۰	۶۳۴	۳۰۴۳	۱۸۳۹	۱۴۲۵۰	۱۳۸۲۵	۱۴۰۳۸
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۲۳۷۵۸۷	۲۳۷۶۸۵	۲۳۷۶۳۶
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۲۴۸۱۳۵	۲۷۴۶۸۲	۲۶۱۴۵۹
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۸۷۰۲۶	۱۱۸۵۷۷	۱۰۲۸۰۲
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۲۷۶۹۱۶	۲۹۳۵۷۸	۲۸۵۲۴۷
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۱۴۵۷۳	۱۶۸۹۱	۱۵۷۳۲
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۳۳۸۰	۳۶۴۰	۳۵۱۰
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۳۶۶۲	۶۷۸۹	۵۲۲۶
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۲۱۶۶۰۳	۱۸۲۴۶۰	۱۹۹۵۳۲
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۲۷۷۷۳۰	۳۲۴۶۰۶	۳۰۱۱۶۸
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۲۰۹۳۲۳	۱۷۸۲۱۷	۱۹۳۷۷۰
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۸۰۱۱۵	۵۹۴۱۴	۶۹۷۶۵
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۱۰۳۲۶۰۲	۱۱۲۵۲۸۸	۱۰۷۸۹۴۵
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۱۷۲۱۶۳۴	۲۱۸۷۵۷۷	۱۹۵۴۶۰۶
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۶۶۱۷۶	۷۶۱۷۴	۷۱۱۷۵
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۱۱۲۳۲	۴۴۰۶۰	۲۷۶۴۶
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۲۴۲۱۶۶	۲۷۲۲۹۲	۲۵۷۲۲۹
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۷۰۱۹	۴۷۳۹	۵۸۷۹

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قزاقستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۷۹	۷۸	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۴۰۶۴۴	۱۶۴۷۳	
۸۰	۷۹	۰	۲	۱	۱۰۹۶۰	۱۲۶۳۴	
۸۱	۸۰	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۲۷۷۶۳	۳۳۴۹۷	
۸۲	۸۱	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۳۸۰۷۱	۱۵۶۶۳۵	
۸۳	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۳۲۲۰۹	۱۴۷۵۱۸	
۸۴	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۴۷۴۲۶۷۰	۵۱۹۳۳۶۷	
۸۵	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۳۰۵۰۱۱۳	۳۸۴۵۴۶۸	
۸۶	۸۵	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۳۵۲۳۷۱	۳۹۸۱۴۳	
۸۷	۸۶	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۱۷۷۲۶۷۱	۲۰۳۷۹۰۲	
۸۸	۸۷	۰	۰	۰	۲۲۳۶۶۸	۵۴۱۰۶۴	
۸۹	۸۸	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۱۱۰۵۹۰	۱۸۰۹۴۱	
۹۰	۸۹	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۹۰۸۷۵۰	۸۸۰۳۰۸	
۹۱	۹۰	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۱۸۶۶۵	۱۷۵۷۸	
۹۲	۹۱	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۳۵۲۴	۶۵۸۳	
۹۴	۹۲	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۵۷۱۱۷۳	۵۲۷۵۸۵	
۹۵	۹۳	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۶۱۴۱۸	۱۹۶۶۶۰	
۹۶	۹۴	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۶۵۸۱۷	۱۷۰۳۰۲	
۹۷	۹۵	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۴۹۱۹	۸۱۰	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۱۸-۲۰۱۶ بیشترین صادرات ایران به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قزاقستان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به ترتیب در راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، سرب و مصنوعات از سرب (۷۳)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) است.

۶-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات اوراسیا

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جهان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بر حسب کدهای دورقمی HS در جدول (۶-۶) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۷): شباهت‌های صادرات ایران و واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سطح کدهای

دورقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۱	۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۲۶۳۳۸	۳۹۲۱۴۰	۳۲۷۷۳۹
۲	۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۳۰۷۰۷۹۳	۲۵۰۴۸۸۶	۲۷۸۷۸۴۰
۳	۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۲۰۵۹۶۱۲	۲۲۴۲۹۴۸	۲۱۵۱۲۸۰
۴	۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۳۰۷۰۶۵۱	۲۷۰۲۳۲۷	۲۸۸۶۴۸۹
۵	۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۹۵۰۴۱	۱۲۲۱۰۴	۱۰۸۵۷۳
۶	۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۸۹۷۹۸۹	۱۰۴۶۸۱۸	۹۷۲۴۰۴
۷	۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۲۵۰۰۲۰۸	۲۲۴۶۶۶۷	۲۴۲۳۴۳۸
۸	۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۶۲۰۲۰۸۲	۶۳۷۴۶۵۳	۶۲۸۸۳۶۸
۹	۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۵۳۷۲۸۲	۱۴۴۳۱۳۱	۱۴۹۰۲۰۷
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۶۱۷۱۶۹	۶۲۱۸۵۰	۶۱۹۵۱۰
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۲۲۴۷۱۰	۲۱۴۸۴۸	۲۱۹۷۷۹
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۲۰۲۴۷۹۰	۲۳۱۵۸۸۲	۲۱۷۰۳۳۶
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۲۲۶۷۸۳	۲۶۹۸۴۸	۲۴۸۳۱۶
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۶۱۵۷	۵۷۶۵	۵۹۶۱
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۱۶۸۸۷۰۶	۱۸۳۰۵۷۵	۱۷۵۹۶۴۱
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۶۳۳۷۴۰	۷۴۴۹۷۰	۶۸۹۳۵۵
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۲۳۸	۲۳۵۸۹۶	۹۷۳۹۶۷	۸۴۲۱۸۷	۹۰۸۰۶۷
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۱۴۷۸۷۲۷	۱۶۳۱۰۰۱	۱۵۵۴۸۶۴
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۱۴۴۴۹۹۵	۱۵۲۰۳۲۳	۱۴۸۲۶۵۹
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۵۳۶۰۳۷	۱۶۷۲۰۸۶	۱۶۰۴۰۶۲
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۱۹۵۱۳۸۵	۲۰۲۱۱۶۶	۱۹۸۶۲۷۶
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۳۰۳۵۴۱۵	۳۳۷۷۶۵۲	۳۱۵۶۵۳۴
۲۳	۲۳	۸۴۱۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۱۳۶۲۷۱۱	۱۴۹۸۷۷۱	۱۴۳۰۷۴۱
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۱۲۶۰۶۲۵	۱۳۵۶۸۹۷	۱۳۰۸۷۶۱
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۱۱۷۹۱۰۲	۱۲۲۸۲۸۵	۱۲۰۳۶۹۴
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۲۳۹۲۱۹۵	۲۶۹۹۲۷۸	۲۵۴۵۷۳۷
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۳۷۱	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۱۴۸۴۲۲۰۸	۱۶۵۰۴۱۵۵	۱۵۶۷۳۱۸۲
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۳۵۸۵۷۵۵	۴۵۱۲۳۲۷	۴۰۴۹۰۴۱
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۴۳۳۶۱۷۳	۵۰۲۰۵۸۲	۴۶۷۸۳۷۸
۳۰	۳۰	۱۸۷۸۴۶	۱۰۵۰۳۰	۱۴۶۴۳۸	۱۲۹۸۸۱۳۳	۱۲۸۱۲۷۳۲	۱۲۹۰۰۴۲۳
۳۱	۳۱	۷۶۹۵۱۷	۸۴۳۷۱۴	۸۰۶۶۱۶	۳۳۹۵۲۳	۳۶۴۲۷۷	۳۵۱۹۰۰
۳۲	۳۲	۸۰۵۳۳	۱۰۰۴۱۵	۹۰۴۷۴	۲۶۱۳۴۹	۲۳۹۹۰۹۰	۲۳۳۰۲۲۰
۳۳	۳۳	۴۴۱۵۲	۴۱۵۳۷	۴۲۸۴۵	۳۸۱۵۰۵۸	۴۱۲۱۷۸۴	۳۹۶۸۴۲۱
۳۴	۳۴	۲۳۰۵۷۹	۲۰۱۲۸۹	۲۱۵۹۳۴	۱۹۳۰۵۷۲	۲۱۱۳۷۹۲	۲۰۲۲۱۸۲
۳۵	۳۵	۴۳۴۵۷	۳۹۹۹۶	۴۱۷۲۷	۷۷۹۲۸۱	۸۱۱۲۸۲	۷۹۵۲۸۲
۳۶	۳۶	۰	۰	۰	۸۸۶۰۳	۱۰۶۳۳۹	۹۷۴۷۱

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۳۷	۳۷	۹	۸	۹	۹	۳۳۲۰۶۱	۳۱۶۹۰۷
۳۸	۳۸	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۴۲۰۳۰۳۴	۴۲۸۷۳۸۳	۴۲۹۵۲۰۹
۳۹	۳۹	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۱۱۶۸۴۵۸۳	۱۳۰۱۲۸۶۷	۱۲۳۴۸۷۲۵
۴۰	۴۰	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۶۷۶۶۴۲	۵۰۴۷۴۶۶	۴۸۶۲۰۵۴
۴۱	۴۱	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۱۲۱۱۶۹	۱۰۹۳۹۰	۱۱۵۲۸۰
۴۲	۴۲	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۹۴۱۴۳۶	۱۱۲۷۰۵۳	۱۰۳۴۲۴۵
۴۳	۴۳	۲۱	۹	۳۲	۳۲۰۴۶۵	۳۱۱۹۱۵	۳۱۶۱۹۰
۴۴	۴۴	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۱۲۵۵۵۵۷	۱۳۵۷۱۸۱	۱۳۰۶۳۶۹
۴۵	۴۵	۵	۷	۳	۴۸۰۳۰	۵۲۹۰۴	۵۰۴۶۷
۴۶	۴۶	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۱۸۸۰۱	۱۹۷۹۹	۱۹۳۰۰
۴۷	۴۷	۸۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۱۶۵۸۶۲	۱۷۴۴۷۶	۱۷۰۱۶۹
۴۸	۴۸	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۳۳۱۶۲۷۳	۳۷۷۰۴۱۹	۳۵۹۱۵۴۶
۴۹	۴۹	۸۳۰۸	۱۱۶۹۳	۴۹۲۲	۵۰۶۱۸۹	۵۴۷۱۴۹	۵۲۶۶۶۹
۵۰	۵۰	۷۸	۷۵	۸۰	۹۷۳۰	۱۰۳۲۵	۱۰۰۲۸
۵۱	۵۱	۱۱۰۷۷	۹۱۵۳	۱۳۰۰۱	۸۶۹۱۳	۹۷۹۷۸	۹۲۴۴۶
۵۲	۵۲	۲۱۱۲	۲۹۴۵	۱۲۷۸	۶۹۵۰۸۷	۷۹۷۹۲۳	۷۴۶۵۰۵
۵۳	۵۳	۱۴۴	۹۷	۱۹۱	۵۷۱۴۸	۵۶۳۸۷	۵۶۷۶۸
۵۴	۵۴	۵۶۷۶۶	۶۲۵۵۰	۵۰۹۸۱	۷۷۲۱۲۰	۸۸۹۷۲۳	۸۳۰۹۲۲
۵۵	۵۵	۱۱۸۷۳۸	۱۱۷۴۵۴	۱۲۰۰۲۲	۹۱۹۰۵۲	۹۶۸۳۱۱	۹۴۳۶۸۲
۵۶	۵۶	۳۵۶۷۶	۴۲۳۵۶	۲۸۹۹۶	۶۱۵۱۷۳	۶۵۶۸۳۵	۶۳۶۰۰۴
۵۷	۵۷	۷۴۲۸۹۶	۶۶۸۴۷۱	۸۱۷۳۲۱	۲۷۴۷۴۰	۳۰۵۷۵۷	۲۹۰۲۴۹
۵۸	۵۸	۱۶۶۹۴	۱۵۰۹۹	۱۸۲۸۸	۱۷۵۴۶۷	۲۱۳۸۱۱	۱۹۴۶۳۹
۵۹	۵۹	۷۱۴۶	۷۴۶۵	۶۸۲۷	۴۲۷۶۴۱	۴۸۱۴۶۵	۴۵۴۵۵۳
۶۰	۶۰	۱۸۳۹	۳۰۴۳	۶۳۴	۴۶۷۸۵۲	۵۸۵۱۷۳	۵۲۶۵۱۳
۶۱	۶۱	۳۸۷۹۰	۳۹۳۶۳	۳۸۲۱۷	۳۸۲۹۳۲۲	۴۱۵۲۴۶۸	۳۹۹۰۹۰۰
۶۲	۶۲	۲۰۱۴۳	۲۵۱۳۸	۱۵۱۴۷	۳۹۷۴۵۰۳	۴۳۹۵۱۹۸	۴۱۸۴۸۵۱
۶۳	۶۳	۱۴۳۶۰۵	۱۳۶۳۴۴	۱۵۰۸۶۶	۹۷۹۲۹۰	۱۱۲۹۰۳۸	۱۰۵۴۱۶۴
۶۴	۶۴	۱۰۳۵۳۵	۱۱۵۰۰۴	۹۲۰۶۵	۴۰۴۷۷۴۵	۴۴۵۶۶۱۱	۴۲۵۲۱۷۸
۶۵	۶۵	۹۹۸	۱۳۸۱	۶۱۵	۱۶۳۲۷۶	۱۹۱۲۰۰	۱۷۷۲۳۸
۶۶	۶۶	۱۹	۳۴	۴	۳۰۰۰۱	۴۰۲۲۵	۳۵۱۱۳
۶۷	۶۷	۷۱۵	۱۴۰۳	۲۶	۴۳۴۱۱	۵۹۹۹۸	۵۱۶۶۵
۶۸	۶۸	۲۵۹۶۶۳	۲۲۶۳۳۵	۲۹۲۹۹۱	۱۱۹۶۳۴۱	۱۳۸۸۳۰	۱۲۹۲۳۳۶
۶۹	۶۹	۴۸۲۱۴۶	۵۰۳۳۴۵	۴۶۰۹۴۷	۱۳۴۴۱۸	۱۴۸۰۸۵۱	۱۴۱۲۴۸۵
۷۰	۷۰	۳۳۲۹۴۱	۳۵۵۹۸۱	۳۰۹۹۰۰	۱۲۴۹۸۷۳	۱۳۰۶۰۰۱	۱۲۷۷۹۳۷
۷۱	۷۱	۶۶۴۷۹	۴۸۸۱۰	۸۴۱۴۷	۸۵۱۴۷۳	۱۱۲۱۷۳۸	۹۸۶۶۰۶
۷۲	۷۲	۳۶۷۱۹۴۶	۳۹۰۵۵۲۸	۳۳۳۸۳۶۴	۷۶۴۳۳۴۸	۸۵۱۳۷۲۵	۸۰۷۸۵۳۷
۷۳	۷۳	۶۱۵۶۶۱	۶۹۹۳۵۸	۵۳۱۹۶۳	۸۱۴۱۷۶۰	۹۲۰۱۹۵۰	۸۶۷۱۸۵۵
۷۴	۷۴	۴۶۱۱۸۳	۷۰۰۵۵۸	۲۲۱۸۰۷	۱۰۷۸۲۵۰	۱۰۸۴۱۹۱	۱۰۸۱۲۲۱
۷۵	۷۵	۶۳۳	۲۸۹	۹۷۶	۱۲۱۲۸۳	۱۶۱۳۴۸	۱۴۱۳۱۶

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۱۹۵۲۷۴۹	۱۹۸۳۳۷۰	
۷۷	۷۸	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۱۷۶۴۹	۲۲۴۶۱	
۷۸	۷۹	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۱۶۲۸۱۷۸	۱۰۳۰۴۶	
۷۹	۸۰	۰	۲	۱	۴۸۷۲۳	۴۲۶۰۲	
۸۰	۸۱	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۳۳۸۱۲۰	۴۹۳۸۹۳	
۸۱	۸۲	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۸۵۳۱۰۳	۲۰۳۳۴۶۱	
۸۲	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۷۴۶۹۳۱	۲۰۷۶۵۱۶	
۸۳	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۵۴۰۴۷۰۰۲	۵۳۴۹۹۷۷۸	
۸۴	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۳۲۴۶۵۱۵۲	۳۶۹۷۵۱۸۳	
۸۵	۸۵	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۱۱۸۰۴۴۷	۱۰۸۵۸۰۶	
۸۶	۸۶	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۲۴۸۹۸۰۳۶	۲۷۸۰۶۹۸۳	
۸۷	۸۷	۰	۰	۰	۶۷۱۰۶۲۸	۵۹۵۵۱۲	
۸۸	۸۸	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۳۳۴۸۰۵۶	۱۷۴۰۲۱۴	
۸۹	۸۹	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۷۸۲۶۳۴۲	۸۴۵۱۸۷۸	
۹۰	۹۰	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۳۲۹۱۷۴	۳۹۴۹۴۱	
۹۱	۹۱	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۷۱۷۲۸	۹۴۶۲۵	
۹۲	۹۲	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۳۶۴۰۹۲۹	۳۸۵۴۲۳۹	
۹۳	۹۳	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۲۱۷۰۴۳۸	۲۴۳۳۲۸۹	
۹۴	۹۴	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۵۰۸۳۷۰	۱۵۶۴۳۲۴	
۹۵	۹۷	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۲۳۴۱۸	۳۴۱۸۳	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۱۸-۲۰۱۶ بیشترین صادرات ایران به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به ترتیب در راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) و محصولات دارویی (۳۰) است.

۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران

در این قسمت فهرستی از پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان، قزاقستان و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر حسب ردیف‌های

تعرفه‌ای کد شش‌رقمی HS ارائه می‌گردد. فهرست کالاهای مورد بررسی در این فصل بر حسب کدهای شش‌رقمی نظام هماهنگ (HS) است. ارزش کل پتانسیل صادراتی شامل ارزش پتانسیل صادراتی ایران به هر یک از کشورهای مورد مطالعه بر حسب کدهای شش‌رقمی HS است که مبتنی بر ارقام صادرات ایران و واردات هر کدام از کشورها از جهان است. برای تخمین پتانسیل صادراتی دوجانبه از طریق رابطه زیر استفاده شده است.

$$IXP_{ij}^k = \text{MIN}(X_{iw}^k, M_{jw}^k) \quad (1-6)$$

IXP_{ij}^k : ارزش پتانسیل صادراتی کشور i در تجارت با کشور j از کالای k

X_{iw}^k : ارزش صادرات کشور i به جهان (w) از کالای k

M_{jw}^k : ارزش واردات کشور j از جهان (w) از کالای k

شاخص مذکور ارزش پتانسیل صادراتی یک کشور را در تجارت با کشور دیگر (به صورت دوجانبه) در خصوص کالای خاصی نشان می‌دهد با توجه به اینکه شاخص مذکور برای مجموعه‌ای از کالاها به کار رفته، کل ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با هر کشور شامل مجموع پتانسیل تمام ردیف‌های تعرفه‌ای خواهد بود. بدین ترتیب پتانسیل کل (به صورت دوجانبه) از طریق رابطه زیر محاسبه و گزارش می‌شود.

$$IXP_{ij} = \sum_{k=1}^n \text{MIN}(X_{iw}^k, M_{jw}^k) \quad (2-6)$$

$k = 1, 2, \dots, n$

IXP_{ij} : کل پتانسیل صادراتی کشور i در تجارت با کشور j

پتانسیل صادراتی تحقق‌یافته؛ نشان‌دهنده ارزش واردات هریک از کشورهای مورد نظر از ایران بر حسب کدهای شش‌رقمی HS است. برای تعیین کارایی صادراتی ایران از نسبت پتانسیل صادراتی تحقق‌یافته ایران (واردات هریک از کشورها از ایران) به کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با هریک از کشورها استفاده می‌گردد. پتانسیل صادراتی تحقق‌نیافته، شامل سهمی از کل ارزش پتانسیل صادراتی از پتانسیل صادراتی تحقق‌یافته است. درصد پتانسیل صادراتی تحقق‌نیافته؛ نسبت پتانسیل

صادراتی تحقق نیافته از ارزش کل پتانسیل صادراتی است. درصد پتانسیل صادراتی قابل تحقق؛ درصد مذکور برابر پنجاه درصد پتانسیل صادراتی تحقق نیافته در قالب سناریوی خوشبینانه این تحقیق است، ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق شامل درصدی از پتانسیل صادراتی قابل تحقق بر ارزش کل پتانسیل صادراتی در حالت سناریوی خوشبینانه است. کل ارزش صادرات مورد انتظار؛ ارزش صادرات برابر با حاصل جمع پتانسیل صادراتی تحقق یافته و ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق در قالب سناریوی خوشبینانه است.

کروگمن^۱ (۱۹۹۱) بیان می‌کند اگرچه تجارت بر اساس مزیت نسبی استوار است ولی تحت تاثیر مسائلی از قبیل فاصله جغرافیایی نیز قرار دارد و در نظر نگرفتن فاصله جغرافیایی، هزینه‌های حمل و نقل را کاهش می‌دهد و در نتیجه کشورهای هم مرز (بدون فاصله جغرافیایی) در گستره وسیعی با یکدیگر به دادوستد می‌پردازند و بدین ترتیب انحراف تجاری بسیار اندک خواهد بود. فرانکل^۲ (۱۹۹۵) در بررسی‌های خود به این نتیجه رسید که نزدیکی جغرافیایی کشورهای عضو که از جمله عوامل موثر در کاهش هزینه مبادلاتی است (کاهش هزینه حمل و نقل) می‌تواند منافع تجاری طبیعی را توجیه کند.

لیندر^۳ (۱۹۶۱) معتقد است که هم‌پیوندی اقتصادی بین کشورهایی که دارای سلیقه‌های یکسانی باشند، عامل مهمی در موفقیت و اثربخشی بهتر هم‌پیوندی اقتصادی بین اعضا است. بر اساس نظریه مذکور، تشابه در درآمد سرانه میان کشورها عامل ایجاد ساختار مشابه در تقاضای مصرف‌کنندگان و تقاضا برای تولیدات متنوع است که این امر عرضه محصولات متنوع را تحریک می‌کند و باعث ایجاد تجارت متقابل میان کشورها می‌شود. در این میان، هر چه درجه تنوع تقاضا به واسطه بالا بودن درآمد سرانه و تفاوت در مقیاس اقتصادی تولیدی بیشتر باشد باعث گردش بیشتر کالاها میان کشورها خواهد شد.

بر اساس نظریه لیندر شرط لازم برای آنکه یک محصول از جمله صادرات بالقوه باشد، این است که باید در خود کشور مورد نظر، مصرف یا سرمایه‌گذاری شود و به عبارت دیگر،

1. Krugman

2. Frankel

3. Linder

باید يك تقاضای داخلی برای خود محصول وجود داشته باشد. وی در مورد واردات بالقوه، بازار داخلی را تعیین‌کننده نوع کالای وارداتی می‌داند. از این حکم اساسی این نتیجه حاصل می‌شود هر چه ساختارهای تقاضای دو کشور مشابهت بیشتری داشته باشد، تجارت بالقوه بین آنها شدت بیشتری خواهد داشت. بر اساس نظریه لیندر، اگر درآمد سرانه نسبی بین دو کشور به عنوان نماینده تشابه سلیقه‌ها و تقاضا در نظر گرفته شود، به احتمال زیاد کشورها پس از اشباع بازار داخلی خود، بر بازار کشورهای دارای الگوی مشابه اقدام به صادرات خواهند کرد چرا که وجود تشابه بیشتر بین دو کشور در محصولات تقاضاشده بیانگر پتانسیل تجاری بزرگ‌تر خواهد بود، بدین ترتیب هر اندازه اختلاف درآمد سرانه بین کشورها کمتر باشد، تشابه صادرات-واردات بین آنها بیشتر خواهد بود.

وجود هزینه‌های نسبی غیر مشابه در کشورهای عضو يك منطقه مبنای اصلی در کارآمد بودن و سودآور بودن يك ترتیبات منطقه‌ای نظیر بازار مشترک به حساب می‌آید. هزینه‌های نسبی غیر مشابه ممکن است ناشی از نسبت‌های غیر مشابه عرضه و تقاضای عوامل اصلی یا فرعی تولید و یا ناشی از صرفه‌جویی‌های حاصل از تولید انبوه و یا موقعیت جغرافیایی و مزیت‌های طبیعی کشورها و در نهایت ممکن است به دلیل ابداعات و تحولات تکنیکی تولید باشد. به نظر می‌رسد به دلیل شکل‌گیری نظریه یکپارچگی اقتصادی همچون اتحادیه گمرکی و بازار مشترک در محیط کشورهای بیشتر توسعه‌یافته که از شرایط و عوامل محیطی و کسب‌وکار بین‌المللی و منطقه‌ای در وضعیت مناسب‌تری برای آزادی و تحرک کالا و عوامل تولید برخوردارند. به همین دلیل نتیجه مستقیم نظریه بازار مشترک، دستاوردهای همکاری تعداد محدودی از کشورهای توسعه‌یافته و هم‌سطح است که این کشورها ابتدا در بعضی از جنبه‌ها، آستانه‌های پایه‌ای ایجاد يك هم‌پیوندی اقتصادی را به دست آورده‌اند که این آستانه پایه‌ای را می‌توان تحت عنوان فضای همگرایی درون منطقه‌ای تعریف کرد.

۶-۳-۱- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان

بر اساس جدول (۶-۸)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با ارمنستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۶۱۴ میلیون دلار است که ۲۰۱ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱۲ درصد است. به عبارت دیگر ۸۸ درصد از ظرفیت بازار ارمنستان که معادل ۱۴۱۴ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار،

کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به ارمنستان به حدود ۸۰۷ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار ارمنستان ۵۰ درصد افزایش یابد. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۱۱۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به ارمنستان است که در این میان برای تعداد ۲۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۳۰۷ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، آلومینیوم به صورت کارنشده غیرممزوج (۷۱۰۱۱۰) و خمیر قطعات و احشاء مرغ و خروس از نوع خانگی یخ‌زده (۰۲۰۷۱۴) است.

۶-۳-۲- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس

بر اساس جدول (۶-۹)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با بلاروس در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۱۲۰۵ میلیون دلار است که ۸/۳۶ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۰۷ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۹۳ درصد از ظرفیت بازار بلاروس که معادل ۱۱۱۹۷ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به بلاروس به حدود ۵۶۰۲ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار بلاروس ۵۰ درصد افزایش یابد. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۳۰ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به بلاروس است که در این میان برای تعداد ۱۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۰۸۶۵ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: مواد

نفتی خام (۲۷۰۹۰۰)، روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، گوجه‌فرنگی تازه یا سرد کرده (۰۷۰۲۰۰) و سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع‌شده غیر مذکور در ظروف یک‌هزار سانتیمتر مکعب و بیشتر (۲۷۱۱۱۹) است.

۶-۳-۳- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه

بر اساس جدول (۶-۱۰)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۲۳۱۵ میلیون دلار است که ۳۷۳ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۳/۰۳ درصد است. به عبارت دیگر ۹۷ درصد از ظرفیت بازار روسیه که معادل ۱۱۹۴۲ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به روسیه به حدود ۶۱۵۸ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار روسیه ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۸۷ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به روسیه است که در این میان برای تعداد ۵۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۱۹۳۶ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بلی اتیلن‌گرید لوله با چگالی کمتر از ۹۴ درصد به‌جز نوع پودری (۳۹۰۱۱۰)، پلی اتیلن‌گرید فیلم به‌صورت غیرپودر با وزن مخصوص ۹۴ درصد یا بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، سنگ مس و کنسانتره‌های آن (۲۶۰۳۰۰) و سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن کمتر از ۴۰ درصد (۲۶۰۱۱۱) است.

۶-۳-۴- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان

بر اساس جدول (۶-۱۱)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۲۰۹۹ میلیون دلار است که ۹/۳۹ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن

بازار ۰/۴۵ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۵۵ درصد از ظرفیت بازار قرقیزستان که معادل ۲۰۸۹ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قرقیزستان به حدود ۱۰۴۹ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار قرقیزستان ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۵۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قرقیزستان است که در این میان برای تعداد ۲۹۲ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۷۹۹ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، کفش که در جای دیگر گفته نشده، فوزک پا را نمی‌پوشاند از کائوچو یا پلاستیک (۶۴۰۲۹۹) و میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندان، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یافتگی‌های حاصل از نورد (۷۲۱۴۲۰) است.

۶-۳-۵- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان

بر اساس جدول (۶-۱۲)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۶۱۵۷ میلیون دلار است که ۶۷/۶۵ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱/۱۰ درصد است. به عبارت دیگر ۹۸/۹۰ درصد از ظرفیت بازار قزاقستان که معادل ۶۰۹۰ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قزاقستان به حدود ۳۰۷۱ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی

صادرات غیرنفتی ایران در بازار قزاقستان ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۳۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قزاقستان است که در این میان برای تعداد ۶۰۱ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۵۷۷۴ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، پلی اتیلن گرید فیلم به صورت غیرپودر با وزن مخصوص ۹۴ درصد بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، شکلات، غیره حاوی کاکائو به صورت غیر از بلوک، تخته، میله یا قلم غیرمذکور در جای دیگر (۱۸۰۶۹۰) و سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰) است.

جدول (۶-۸): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان در ۲۰۱۷-۱۸

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۱۴۳۴۲۵	۱۳۸۴۵۴	۹۶/۵۳	۴۸/۲۷	۷۱۷۱۲
۲	۲۷۱۰۱۲	۹۶۲۷۰	۹۶۲۶۶	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۴۸۱۳۵
۳	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۵۹۶	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۴۴۸۰۰
۴	۷۶۰۱۱۰	۵۶۸۳۴	۵۶۸۳۴	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۸۴۱۷
۵	۲۰۷۱۴	۲۸۶۵۴	۲۸۶۵۴	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۴۳۲۷
۶	۱۸۰۶۹۰	۲۵۷۶۳	۲۵۷۲۳	۹۹/۸۸	۴۹/۹۴	۱۲۸۸۲
۷	۷۳۰۸۹۰	۱۹۱۰۲	۱۳۲۹۹	۶۹/۶۲	۳۴/۸۱	۹۵۵۱
۸	۳۴۰۲۲۰	۱۶۲۰۰	۱۴۸۸۹	۹۱/۹۱	۴۵/۹۵	۸۱۰۰
۹	۲۳۰۹۹۰	۱۶۱۵۰	۱۶۱۴۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۸۰۷۵
۱۰	۷۰۱۰۹۰	۱۵۵۸۹	۱۵۵۲۴	۹۹/۵۹	۴۹/۷۹	۷۷۹۴
۱۱	۶۴۰۲۹۹	۱۴۸۱۱	۱۴۸۱۱	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۷۴۰۶
۱۲	۷۲۱۰۴۹	۱۴۷۹۴	۸۹۶۴	۶۰/۵۹	۳۰/۳۰	۷۳۹۷
۱۳	۷۲۱۴۲۰	۱۴۰۳۱	۱۴۰۱۶	۹۹/۸۹	۴۹/۹۵	۷۰۱۵
۱۴	۱۵۱۲۱۹	۱۳۳۴۳	۱۳۳۴۳	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۶۶۷۲
۱۵	۲۱۰۶۹۰	۱۲۴۵۹	۱۲۴۳۰	۹۹/۷۷	۴۹/۸۸	۶۲۲۹
...						
جمع		۱۳۰۶۵۲۳	۱۲۰۴۰۶۰	۹۱	۴۵	۶۵۳۲۶۲

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۹-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۰۹۰۰	۵۳۷۷۲۰۱	۵۳۷۷۲۰۱	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۶۸۸۶۰۰	۲۶۸۸۶۰۰
۲	۲۷۱۰۱۹	۷۲۵۸۸۹	۷۲۵۷۴۱	۹۹/۹۸	۴۹/۹۹	۳۶۲۹۴۵	۳۶۲۹۴۵
۳	۲۷۱۰۱۲	۲۴۱۳۳۹	۲۴۱۳۳۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۲۰۶۷۰	۱۲۰۶۷۰
۴	۷۰۲۰۰	۱۷۹۴۳۳	۱۷۹۴۱۴	۹۹/۹۹	۴۹/۹۹	۸۹۷۱۶	۸۹۷۱۶
۵	۲۷۱۱۱۹	۱۱۷۸۲۶	۱۱۷۸۲۶	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۸۹۱۳	۵۸۹۱۳
۶	۳۹۰۱۱۰	۹۵۷۰۹	۹۵۴۸۳	۹۹/۷۶	۴۹/۸۸	۴۷۸۵۵	۴۷۸۵۵
۷	۳۹۲۶۹۰	۹۵۴۱۸	۹۵۴۱۶	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۴۷۷۰۹	۴۷۷۰۹
۸	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۵۹۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۴۴۸۰۰	۴۴۸۰۰
۹	۳۹۰۲۱۰	۸۳۰۶۳	۸۳۰۶۳	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۴۱۵۳۲	۴۱۵۳۲
۱۰	۳۴۰۲۲۰	۷۲۵۰۹	۷۲۵۰۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۶۲۵۵	۳۶۲۵۵
۱۱	۳۹۲۰۱۰	۶۸۸۸۶	۶۸۸۸۶	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۴۴۴۳	۳۴۴۴۳
۱۲	۳۹۰۱۲۰	۶۸۰۰۸	۶۸۰۰۸	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۴۰۰۴	۳۴۰۰۴
۱۳	۷۳۰۸۹۰	۶۶۰۷۳	۶۶۰۷۳	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۳۰۳۶	۳۳۰۳۶
۱۴	۷۳۲۶۹۰	۶۵۹۴۷	۶۵۹۴۷	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۲۹۷۴	۳۲۹۷۴
۱۵	۲۹۰۵۳۱	۶۰۲۶۶	۶۰۲۶۶	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۰۱۳۳	۳۰۱۳۳
...							
جمع		۱۰۸۶۵۰۹۷	۱۰۸۶۰۷۷۲	۹۹/۷۵	۴۹/۸۷	۵۴۳۲۵۴۸	۵۴۳۲۵۴۸

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۱۰-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۷۶۸۴۶۷	۷۶۸۴۶۷	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۸۴۲۳۴	۳۸۴۲۳۴
۲	۳۹۰۱۱۰	۳۰۴۰۷۴	۳۰۱۱۳۵	۹۹/۰۳	۴۹/۵۲	۱۵۲۰۳۷	۱۵۲۰۳۷
۳	۳۹۰۱۲۰	۳۰۳۸۵۰	۳۰۱۴۰۷	۹۹/۲۰	۴۹/۶۰	۱۵۱۹۲۵	۱۵۱۹۲۵
۴	۲۶۰۳۰۰	۲۹۶۸۳۰	۲۹۶۸۳۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۴۸۴۱۵	۱۴۸۴۱۵
۵	۲۶۰۱۱۱	۲۹۴۶۱۱	۲۹۳۵۲۹	۹۹/۶۳	۴۹/۸۲	۱۴۷۳۰۵	۱۴۷۳۰۵
۶	۳۹۲۶۹۰	۲۱۲۱۱۳	۲۱۲۰۳۴	۹۹/۹۶	۴۹/۹۸	۱۰۶۰۵۷	۱۰۶۰۵۷
۷	۸۰۸۱۰	۱۹۸۶۰۵	۱۸۵۶۶۵	۹۳/۴۸	۴۶/۷۴	۹۹۳۰۳	۹۹۳۰۳
۸	۳۹۰۴۱۰	۱۸۳۴۱۲	۱۸۳۴۱۲	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۹۱۷۰۶	۹۱۷۰۶
۹	۷۲۱۴۲۰	۱۸۲۲۵۰	۱۸۲۲۵۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۹۱۱۲۵	۹۱۱۲۵
۱۰	۷۰۲۰۰	۱۷۹۴۳۳	۱۵۷۷۰۵	۸۷/۸۹	۴۳/۹۵	۸۹۷۱۶	۸۹۷۱۶
۱۱	۱۷۰۴۹۰	۱۶۲۹۷۷	۱۶۲۸۱۹	۹۹/۹۰	۴۹/۹۵	۸۱۴۸۹	۸۱۴۸۹
۱۲	۴۰۶۹۰	۱۶۲۵۷۷	۱۶۱۵۵۰	۹۹/۳۷	۴۹/۶۸	۸۱۲۸۹	۸۱۲۸۹

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱۳	۷۰۱۹۰	۱۵۲۲۹۰	۱۵۲۰۶۲	۹۹/۸۵	۴۹/۹۲	۷۶۱۴۵
۱۴	۳۹۰۲۱۰	۱۳۶۱۰۲	۱۳۵۶۶۳	۹۹/۶۸	۴۹/۸۴	۶۸۰۵۱
۱۵	۳۹۲۱۹۰	۱۱۶۰۱۰	۱۱۵۹۹۹	۹۹/۹۹	۵۰/۰۰	۵۸۰۰۵
...						
جمع		۱۱۹۳۶۸۷۴	۱۱۵۸۴۶۱۷	۹۷/۵۵	۴۸/۷۷	۵۹۶۸۴۳۷

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۶-۱۱): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۳۳۹۲۱۴	۳۳۹۲۰۳	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۶۹۶۰۷
۲	۲۷۱۰۱۲	۲۲۱۱۹۲	۲۲۱۱۹۲	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۱۰۵۹۶
۳	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۵۹۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۴۴۸۰۰
۴	۹۹۹۹۹۹	۳۳۷۴۰	۳۳۷۴۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۶۸۷۰
۵	۶۴۰۲۹۹	۳۱۵۶۸	۳۱۵۶۶	۹۹/۹۹	۵۰/۰۰	۱۵۷۸۴
۶	۷۲۱۴۲۰	۳۰۹۱۰	۳۰۹۱۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۵۴۵۵
۷	۱۸۰۶۹۰	۲۹۲۴۴	۲۹۲۳۸	۹۹/۹۸	۴۹/۹۹	۱۴۶۲۲
۸	۸۷۰۸۹۹	۲۳۵۲۳	۲۳۵۲۳	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۱۷۶۱
۹	۷۲۱۰۴۹	۱۹۹۸۴	۱۹۹۸۴	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۹۹۹۲
۱۰	۶۴۰۵۹۰	۱۷۱۰۲	۱۷۱۰۲	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۸۵۵۱
۱۱	۳۴۰۲۲۰	۱۶۵۲۴	۱۶۱۸۰	۹۷/۹۱	۴۸/۹۶	۸۲۶۲
۱۲	۱۷۰۱۹۹	۱۶۳۹۴	۱۶۳۹۳	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۸۱۹۷
۱۳	۱۷۰۴۹۰	۱۵۹۵۶	۱۵۹۴۱	۹۹/۹۰	۴۹/۹۵	۷۹۷۸
۱۴	۲۰۷۱۴	۱۴۹۲۱	۱۴۹۲۱	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۷۴۶۰
۱۵	۳۳۰۵۱۰	۱۴۷۶۸	۱۴۷۶۸	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۷۳۸۴
...						
جمع		۱۷۹۸۷۷۳	۱۷۹۳۴۴۰	۹۹/۳۹	۴۹/۷۰	۸۹۹۳۸۶

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۶-۱۲): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان در ۱۸-۱۷ ۲۰

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۴۸۹۰۷۱	۴۸۹۰۷۱	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۲۴۴۵۳۵	۲۴۴۵۳۵
۲	۲۷۱۰۱۲	۳۸۴۲۳۹	۳۸۴۲۳۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۹۲۱۲۰	۱۹۲۱۲۰
۳	۳۹۰۱۲۰	۱۲۹۵۱۶	۱۲۹۱۷۱	۹۹/۷۳	۴۹/۸۷	۶۴۷۵۸	۶۴۷۵۸
۴	۱۸۰۶۹۰	۹۲۵۴۵	۹۲۵۳۸	۹۹/۹۹	۵۰/۰۰	۴۶۲۷۳	۴۶۲۷۳
۵	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۱۷۴	۹۹/۵۳	۴۹/۷۶	۴۴۸۰۰	۴۴۸۰۰
۶	۳۹۲۶۹۰	۸۸۵۱۰	۸۸۴۲۰	۹۹/۹۰	۴۹/۹۵	۴۴۲۵۵	۴۴۲۵۵
۷	۳۴۰۲۲۰	۷۶۵۰۹	۷۴۸۷۴	۹۷/۸۶	۴۸/۹۳	۳۸۲۵۵	۳۸۲۵۵
۸	۷۳۰۸۹۰	۶۶۰۷۳	۶۵۹۴۸	۹۹/۸۱	۴۹/۹۱	۳۳۰۳۶	۳۳۰۳۶
۹	۷۳۲۶۹۰	۶۵۹۴۷	۶۵۷۷۰	۹۹/۷۳	۴۹/۸۷	۳۲۹۷۴	۳۲۹۷۴
۱۰	۱۷۰۴۹۰	۶۳۰۰۶	۶۲۹۷۷	۹۹/۹۵	۴۹/۹۸	۳۱۵۰۳	۳۱۵۰۳
۱۱	۱۹۰۵۹۰	۵۹۲۷۳	۵۹۲۴۰	۹۹/۹۴	۴۹/۹۷	۲۹۶۳۷	۲۹۶۳۷
۱۲	۸۵۴۴۶۰	۵۸۲۹۰	۵۸۲۹۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۹۱۴۵	۲۹۱۴۵
۱۳	۴۰۲۱۰	۵۲۲۶۴	۵۱۹۹۰	۹۹/۴۸	۴۹/۷۴	۲۶۱۳۲	۲۶۱۳۲
۱۴	۷۲۰۷۱۱	۵۰۷۰۴	۵۰۷۰۴	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۵۳۵۲	۲۵۳۵۲
۱۵	۷۰۲۰۰	۴۷۷۹۱	۴۷۶۰۱	۹۹/۶۰	۴۹/۸۰	۲۳۸۹۵	۲۳۸۹۵
...							
جمع		۵۷۷۳۷۵۳	۵۷۱۳۴۷۷	۹۸/۸۰	۴۹/۴۰	۲۸۸۶۸۷۶	۲۸۸۶۸۷۶

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

۶-۴- مزیت نسبی آشکار شده

از دهه ۱۹۶۰ به بعد، مزیت نسبی آشکار شده^۱ (RCA) به عنوان یک شاخص تعیین کننده رقابت پذیری، به طور وسیعی به کار گرفته شده است. این شاخص علاوه بر سادگی استفاده از آن در داده های تجاری از زیربنای نظری قوی برخوردار است، این شاخص بر اساس الگویی پایه ریزی شده که طبق آن اطلاعات تجاری هر کشور، نمایانگر موقعیت رقابتی آن در بازارهای جهانی است.

شاخص مزیت نسبی آشکار شده به صورت زیر تعریف شده است:

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij} / X_i}{X_{iw} / X_w} \quad (۳-۶)$$

X_{ij} : صادرات کالای i توسط کشور j

X_j : کل صادرات صنعتی کشور j

X_{iw} : صادرات جهانی کالای i

1. Revealed Comparative Advantage (RCA)

XW: کل صادرات صنعتی جهان

در این رابطه صورت کسر درصد سهم يك بخش مفروض در صادرات ملی را نشان می‌دهد و مخرج کسر درصد سهم همان بخش در سطح جهان را منعکس می‌سازد. به عبارت بهتر این معیار به بررسی ساختار صادرات ملی در مقابل ساختار صادرات صنعتی جهان نظر دارد. شاخص (RCA) در فاصله يك تا صفر نشان‌دهنده نبود مزیت نسبی و بزرگ‌تر از يك نمایانگر وجود مزیت نسبی آشکار شده در صادرات کالای i است. روند افزایشی این شاخص طی زمان نشان‌دهنده بهبود موقعیت رقابتی يك کالا در سطح جهان و یا يك منطقه خاص در راستای ایجاد فرصت‌های مناسب و یا استفاده از فرصت‌های پیش‌آمده تلقی می‌شود، از سوی دیگر نوسان‌های این معیار، می‌تواند درجه ثبات پایین رژیم تجاری يك کشور را نشان دهد. جدول پ (۶-۱۳) کالاهای دارای مزیت صادراتی ایران را در دوره ۱۸-۲۰۱۵ نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد اقلامی که دارای بیشترین مزیت صادراتی هستند شامل فورآلدئید یا فورفورال (۲۹۳۲۱۲)، آهن و فولاد غیرممزوج به اشکال ابتدایی (غیر از شمش) که در جای دیگر ذکر نشده (۷۲۰۶۹۰)، انواع پودر زعفران در بسته‌بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده‌فروشی (۰۹۲۰۱۲)، کف‌پوش‌های غیرمخملی باف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف (۵۷۰۲۹۲) و مغز پسته بدون پوست دوم و خلال مغز پسته تازه یا خشك (۰۸۰۲۵۲) است.

۶-۵- شاخص‌های تشابه تجارت

در این قسمت به ارائه شاخص‌های تشابه تجاری از قبیل معیار آلن، شاخص درایسدل، شاخص تشابه و مکملی فینگر-کرنینن، شاخص تشابه صادرات-واردات و شاخص پتانسیل ساده می‌پردازیم.

۶-۵-۱- معیار آلن

معیار آلن^۱ (۱۹۵۷) یکی از قدیمی‌ترین روش تعیین امکان تجارت دوجانبه کشورها است که با استفاده از روش اندازه‌گیری کسینوس زاویه دو بردار صادرات و واردات به دست می‌آید. چنانچه بردار صادرات کشور i را به صورت X_i و بردار واردات شریک

1. Allen (1957)

تجاری آن را به صورت M_j نشان داده شود، در این صورت، جهت اندازه‌گیری تشابه صادرات دوجانبه کشورها می‌توان از طریق شاخص تشابه تجاری (TS_{ij}) ذیل محاسبه کرد که عبارت است از کسینوس زاویه میان M_j و X_i و فرمول آن به صورت زیر است:

$$TS_{ij} = \frac{X_i M_j}{|X_i| |M_j|} = \frac{\sum_n x_{in} m_{jn}}{\sqrt{\sum_n x_{in}^2 \sum_n m_{jn}^2}} \quad (4-6)$$

x_{in} : صادرات کالای n توسط کشور i به جهان

m_{jn} : واردات کالای n توسط کشور j از جهان

TS_{ij} : یک معیار تناظر کالایی در ساختار تجارت دو کشور است، صفر بودن این معیار نشان می‌دهد که امکان تجارت میان زوج کشورهای مورد بررسی کم است. در صورتی که $0 < TS_{ij} < 1$ برقرار باشد، پتانسیل تجارت وجود دارد و هر چه مقدار TS_{ij} به یک نزدیک‌تر باشد، امکان تجارت افزایش می‌یابد. مروری بر مطالعات تجربی نشان می‌دهد معیار پیشنهادی آلن در چندین مطالعه توسط لایمن^۱ (۱۹۶۶)، لایمن و ون بیرز^۲ (۱۹۸۸)، ون بیرز و لایمن^۳ (۱۹۹۱) و ون بیرز و بایسن^۴ (۱۹۹۵) به کار رفته است.

۶-۵-۲- شاخص درایسدل

درایسدل^۵ (۱۹۶۷)، با اندازه‌گیری تجارت مکملی دوجانبه بین کشورها به این پرسش پاسخ می‌دهد که تا چه حد تخصص‌گرایی یک کشور در صادرات، تکمیل‌کننده تقاضای وارداتی کشور دیگر است؟ محاسبه شاخص درایسدل در مطالعات تجربی به صورت زیر است:

$$C_{ij} = \sum_{k=1}^n \left[\frac{X_{iw}^k}{X_{iw}^t} \cdot \frac{M_{ww}^t - M_{iw}^t}{M_{ww}^k - M_{iw}^k} \cdot \frac{M_{jw}^k}{M_{jw}^t} \right] \quad (5-6)$$

C_{ij} : شاخص تجارت مکملی بین دو کشور i و j

1. Linnemann (1966)
2. Linnemann and Van Beers (1998)
3. Van Beers and Linnemann (1991)
4. Van Beers and Biessen (1995)
5. Drysdale (1967)

X_{iw}^k : ارزش صادرات کالای k کشور i به جهان

X_{iw}^t : ارزش کل صادرات کشور i به جهان

M_{ww}^t : ارزش کل واردات جهانی

M_{iw}^t : ارزش کل واردات کشور i از جهان

M_{jw}^t : ارزش کل واردات کشور j از جهان

M_{ww}^k : ارزش واردات جهانی کالای k

M_{iw}^k : ارزش واردات کالای k کشور i از جهان

M_{jw}^t : ارزش کل واردات کشور j از جهان

M_{jw}^k : ارزش واردات کالای k کشور j از جهان

شاخص فوق نشان می‌دهد که الگوی صادرات یک کشور تا چه حد به الگوی واردات کشور دیگر نزدیک است. در واقع این شاخص با توجه به تخصص صادراتی کشور i و تخصص وارداتی کشور j نشان می‌دهد که ساختار صادراتی کشور i تا چه اندازه مشابه ساختار وارداتی کشور j است. به عبارت دیگر، این شاخص، درجه همخوانی صادرات یک کشور با واردات کشور شریک در مقایسه با واردات جهان است. این شاخص همواره بزرگ‌تر از صفر بوده و مقادیر بزرگ‌تر از یک نشان‌دهنده تشابه در الگوهای صادراتی کشور i با واردات کشور j است و مقادیر کمتر از یک نشان‌دهنده نبود تشابه در الگوهای صادراتی و وارداتی زوج کشورها است.

۶-۵-۳- شاخص تشابه و مکملی فینگر - کرینین

شاخص تشابه و مکملی فینگر و کرینین^۱ (۱۹۸۸) با هدف بررسی و تجزیه و تحلیل تشابه صادرات زوج کشورهای عضو اتحادیه اروپا معرفی گردید. این شاخص به محققان این امکان را می‌دهد مقایسه‌ای بین الگوی تجارت دو کشور مختلف یا میان الگوهای تجارت یک کشور در دو دوره زمانی مختلف ارائه کنند. همچنین چنانچه کشورها از حیث تخصص در صادرات و واردات به صورت دوجانبه تفاوت داشته باشند، ممکن است تجارت مکملی وجود داشته باشد که این امر می‌تواند گویای این واقعیت باشد که پتانسیل افزایش تجارت بین صنعتی در میان آنها وجود خواهد داشت.

1. Finger and Kreinin (1988, 1979)

$$EIS_{ij}^t = \sum_{K=1}^n \text{Min}(X_{ik}^t, X_{jk}^t) \quad (6-6)$$

X_{ik}^t : سهم کالای k در صادرات کشور i به جهان در دوره t است.

X_{jk}^t : سهم کالای k در صادرات کشور j به جهان در دوره t است.

دامنه این شاخص از صفر تا یک است که در آن هر اندازه شاخص مذکور به عدد صفر نزدیک باشد نشان‌دهنده عدم تشابه کامل، و یک بیانگر ترکیب صادرات یکسان و مشابه بین زوج کشورها است. در زمینه نقاط قوت و محدودیت‌های این شاخص را کلمن و شرودر^۱ (۱۹۸۶) و پیرسون^۲ (۱۹۹۴) مورد بحث قرار دادند.

۶-۵-۴- شاخص تشابه صادرات و واردات

همچنین می‌توان از شاخص تشابه و مکملی فینگر و کرینین برای اندازه‌گیری درجه تشابه در ساختار صادرات و واردات زوج کشورها استفاده نمود. هرچه تشابه در این مورد بیشتر باشد نشان‌دهنده وجود پتانسیل و زمینه‌های همکاری‌های تجاری بین آنها است که در این صورت خواهیم داشت^۳:

$$EIS_{ik}^t = \sum_{k=1}^n \text{Min}(X_{ik}, M_{jk}) \quad (7-6)$$

EIS_{ik}^t : شاخص تشابه صادرات کشور i با واردات کشور j

X_{ik} : سهم کالای k در کل صادرات کشور i به جهان

M_{jk} : سهم کالای k در کل واردات کشور j از جهان است.

تشابه صادرات کشور i با واردات کشور j ، برابر با جمع حداقل‌های صادرات کالای k در کل صادرات کشور i و سهم واردات کالای k در کل واردات کشور j است که به صورت عددی بیان می‌شود.

1. Kellman and Schroder (1986)

2. Pearson (1994)

3. Export-Import Similarity (EIS)

جدول (۶-۱۴): نتایج شاخص‌های تشابه و اکمال تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه

اقتصادی اوراسیا

ردیف	نماد شاخص	تعریف شاخص	ارمنستان	بلاروس	روسیه	قرقیزستان	قزاقستان
۱	TS_{ij}	آلن (کسینوس)	۰/۰۱۹	۰/۸۹۴	۰/۰۱۱	۰/۰۳۳	۰/۰۲۵
۲	C_{ij}	درایسل	۰/۶۳۱	۲/۱۱۷	۰/۳۳۰	۰/۷۱۶	۰/۶۰۶
۳	EIS_{ij}^t	فینگر-کرینین	۰/۰۵۲	۰/۱۵۷	۰/۴۹۲	۰/۰۹۰	۰/۷۶۲
۴	EIS_{iK}^t	تشابه صادرات-واردات	۰/۱۲۲	۰/۳۰۶	۰/۰۹۴	۰/۱۱۷	۰/۱۲۱

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۶-۱۴) به طور خلاصه می‌توان گفت؛ مقدار شاخص آلن نشان می‌دهد صادرات ایران و واردات هریک از پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا چقدر به هم نزدیک است، بر اساس این شاخص صادرات ایران و واردات بلاروس بیشترین مقدار نزدیکی و صادرات ایران و واردات روسیه کمترین میزان نزدیکی وجود دارد، یعنی ایران صادرکننده عمده اقلام وارداتی بلاروس است و تامین‌کننده اقلام عمده وارداتی روسیه نیست.

مقدار شاخص درایسل نشان می‌دهد الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی بلاروس تا حدود زیادی نزدیک است، الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی روسیه نزدیک نیست.

مقدار شاخص فینگر-کرینین نشان می‌دهد درجه ترکیب صادرات ایران و واردات قزاقستان از سایر کشورها به هم شباهت بیشتری دارند و ترکیب صادرات ایران و واردات قرقیزستان از سایر کشورها به هم شباهت کمتری دارند، می‌توان گفت بین صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا درجه ترکیب پایینی وجود دارد.

مقدار شاخص تشابه صادرات-واردات نیز بیان‌گر درجه تشابه در ساختار صادرات ایران و واردات هریک از کشورهای مورد نظر است، نتایج نشان می‌دهد احتمال پتانسیل بین دو کشور ایران و بلاروس از سایر کشورها بالاتر است.

۶-۵-۵- معیار مزیت رقابتی آشکارشده

معیار مزیت رقابتی آشکارشده^۱ (RC) توسط والر اس (۱۹۸۸) برای اندازه‌گیری مزیت رقابتی به صورت زیر ارائه داد:

$$RC_{ij} = \frac{X_{ij}/X_j}{X_{iw}/X_w} - \frac{M_{ij}/M_j}{M_{iw}/M_w} \quad (۸-۶)$$

که در آن M و X به ترتیب واردات و صادرات و اندیس‌های w, j, i به ترتیب معرف جهان، کشور و کالا است. در این رابطه چنانچه (RC) بزرگ‌تر از صفر باشد نشان‌گر مزیت رقابتی و در غیر این صورت حاکی از نبود مزیت رقابتی است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود مزیت رقابتی آشکارشده علاوه بر صادرات، واردات را نیز در بر می‌گیرد که این امر از احتساب مضاعف نیز جلوگیری می‌کند. رابطه اخیر در صورت وجود آزادسازی تجارت خارجی تحلیل درستی از واقعیت ارائه می‌کند. در غیر این صورت (وجود محدودیت در واردات و صادرات) محاسبه و تحلیل (RC) ما را از واقعیت منحرف می‌کند.

نتایج نشان می‌دهد ایران در ۲۰۱۸ در ۱۰۲۳ ردیف شش‌رقمی HS دارای مزیت رقابتی آشکارشده است که مهم‌ترین آن در جدول پ (۶-۱۵) ارائه شده است. ملاحظه می‌گردد «استات ایزوبوتیل»، «آهن و فولادهای غیرممزوج به‌شکل شمش»، «زعفران»، «فورآلدئید (فورفورال)» و «فرش، کف‌پوش غیرمخملی باف آماده مصرف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت‌نشده، یا پرزبافی‌نشده» به ترتیب دارای بیشترین مزیت رقابتی آشکارشده هستند.

۶-۶- ماندگاری صادرات ایران به اوراسیا

ماندگاری^۲ تجارت در ادبیات تجارت بین‌الملل، مفهوم جدیدی است. تئوری‌های سنتی تجارت بین‌الملل فرض می‌کنند تجارت پس از شکل‌گیری، تداوم خواهد یافت. به دلیل آنکه همواره کشورهای صادرکننده بر خلق تجارت و افزایش آن تمرکز دارند. این در حالی است که در مطالعات تجربی متعددی نشان داده شده که بخش

1. Revealed Competitive Advantage (RC)

2. Survival

اعظم تجارت پس از یک دوره کوتاه قطع می‌گردد. علی‌رغم اهمیت این موضوع، استمرار در تجارت (و تعیین‌کننده‌های آن) بیشتر اوقات در ادبیات نظری و تجربی نادیده گرفته شده است. اما در دهه اخیر محققان تجارت بین‌الملل این مولفه را به دلیل نقش کلیدی آن بر روند بازده نزولی استفاده از نهاده‌های تولید، بسیار حائز اهمیت دانسته‌اند.¹

تعیین وضعیت ماندگاری کالاهای ایران در بازار شرکای تجاری و همچنین اندازه‌گیری میزان ماندگاری صادرات از اهمیت ویژه‌ای در تعیین استراتژی‌های آینده تولید و صادرات کشور برخوردار است. بر این اساس هدف گزارش حاضر شناسایی وضعیت ماندگاری صادرات صنایع منتخب در بازار جهانی و همچنین بازار کشورهای منطقه تعیین شده است. بررسی وضعیت صادرات کالایی ایران وجود مشکلاتی مانند تمرکز کالایی بالا، تغییر مداوم سبد کالاهای صادراتی در یک بازار خاص، خروج از برخی بازارها و کاهش سهم بازار بسیاری از کالاها و حتی محصولات مهم سنتی صادراتی (پسته، زعفران، فرش و ...) است که نتیجه آن، ماندگاری پایین کالاهای صادراتی ایران در بازارهای جهانی بوده است. این در حالی است که طی دهه‌های اخیر برای رهایی از اتکای شدید درآمدهای ارزی به صدور نفت خام، افزایش صادرات غیرنفتی به عنوان اولویت‌های توسعه اقتصادی همواره در سیاست‌های کلی و برنامه‌های بالادستی کشور، مورد تأکید قرار گرفته است. اگرچه توجه به این برنامه‌ها سبب گردید.

در ادبیات تجارت بین‌الملل حصول به رشد صادرات از دو بعد مورد توجه است؛ صادرات کالاهای موجود² و صادرات کالاهای جدید یا صادرات کالاها به بازارهای جدید³ از منظر اول، افزایش مقدار محصول و یا قیمت (ارزش واحد) کالاهای موجود در سبد صادرات فعلی کشور که در گذر زمان مورد نظر است؛ بدین معنی که یک کشور در حال استفاده از مزیت‌های نسبی خود بوده و بنگاه‌های آن کشور به تولید در صنایع خاص برای بهره‌مندی از صرفه‌های مقیاس و افزایش کارایی خود هستند. از منظر دوم، تولید محصولات متنوع جدید و یا با کیفیت بالاتر و همچنین گسترش

1. Fugazza, M. & Molina, A. C. 2011

2. Intensive Margin

3. Extensive Margin

صادرات به مقاصد صادراتی جدید صورت می‌پذیرد که در نهایت به افزایش بهره‌وری و رشد اقتصادی می‌انجامد. آنچه منجر به افزایش صادرات کالاهای موجود می‌شود، تلاش در جهت تداوم حضور کالاها در بازارهای صادراتی است. حفظ و ماندگاری صادرات کالاها در بازارهای هدف به عنوان یکی از مولفه‌های بسیار مهم و تاثیرگذار بر رشد صادرات کشورها مورد توجه خاص قرار دارد و بسیاری از کشورهای موفق در این حوزه، ماندگاری صادرات را در استراتژی‌های تجاری خود مد نظر قرار می‌دهند. بنابراین در راستای رشد صادرات، رفع مشکلات آن دسته از بنگاه‌های صادراتی که قبلاً موفق به صدور کالاها یا خود به بازارهای مختلف و کسب تجربه صادرات شده‌اند، بسیار حائز اهمیت است؛ لذا دولت می‌تواند با تدوین برنامه‌های حمایتی هدفمند، این بنگاه‌ها را نسبت به حفظ جایگاه و سهم خود در بازارهای هدف و نقش‌آفرینی در مسیر رشد مستمر صادرات توانمند سازد.

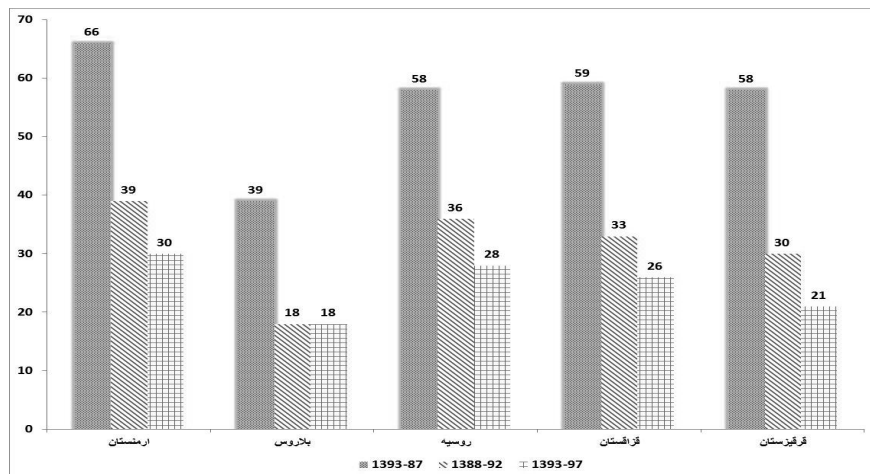
۶-۶-۱- محاسبه و شاخص

طبق تعریف، مدت زمان حضور یک کالا در بازارهای هدف صادراتی طی یک دوره زمانی معین را ماندگاری صادرات آن کالا می‌گویند. در این مطالعه، ماندگاری به معنی موفقیت کشور در تداوم حضور کالاها طی یک دوره زمانی معین است. افزایش تعداد کالاها با سال‌های حضور بیشتر در هر بازار یا منطقه، نرخ بالاتر ماندگاری را به دنبال خواهد داشت. توانایی حفظ روابط تجاری از نشانه‌های اقتصاد توسعه‌یافته است. از دست رفتن مقیاس‌های بزرگ از روابط تجاری ممکن است در اثر شوک‌های اقتصادی یا نتیجه سیاست‌های جدید باشد. ماندگاری را می‌توان به آسانی از طریق شمارش تعداد سال‌هایی که یک کشور صادرکننده، بازار خود را حفظ کرده است و نه لزوماً سال‌های متوالی، مورد ارزیابی قرار گیرد. تعداد سال‌هایی که طی یک دوره معین، کالایی در یک بازار یا منطقه خاص حضور داشته است (یعنی صادرات آن کالا صورت پذیرفته است) به عنوان سال‌های ماندگاری کالا شناخته می‌شود. منظور از کالاها یا صادراتی، ردیف‌های تعرفه‌ای هشت رقمی HS است. نرخ ماندگاری کالا برابر با نسبت تعداد سال‌های ماندگاری یک کالا یا کشور در هر بازار خاص به کل دوره مورد نظر است. در این مطالعه یک دوره ۱۵ ساله (۹۷-۱۳۸۳) برای بررسی و تعیین ماندگاری صادرات مورد نظر است. هر کالا که حداقل

یک بار سابقه صادرات طی ۱۵ سال مورد بررسی را داشته باشد، در سبد صادراتی منظور می‌گردد. نرخ ماندگاری از نسبت کالاهای موجود در هر دوره مورد نظر نسبت به کل کالاهای سبد صادراتی کشور محاسبه می‌گردد. دوره‌های مورد نظر شامل سه دوره پنج ساله است که آمار و اطلاعات آن از گمرک جمهوری اسلامی ایران در دوره ۹۷-۱۳۸۳ استخراج شده است.

$$Su_{\text{Export}} = \frac{T}{N} \times 100 \quad (9-6)$$

چنانچه کالایی تمام سال‌های یک دوره معین (N) در بازار حضور داشته باشد (T)، نرخ ماندگاری آن ۱۰۰ درصد خواهد بود. از محدودیت‌های این شاخص عدم توجه و لحاظ ارزش کالاهای صادراتی در محاسبه ماندگاری است. ماندگاری کالاهای صادراتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، جهت نشان دادن روند تغییر ماندگاری صادرات طی سه دوره پنج ساله ۸۷-۱۳۸۳، ۹۲-۱۳۸۸ و ۹۷-۱۳۹۳ به طور جداگانه محاسبه می‌شود. نمودار (۱-۶) روند ماندگاری صادرات ایران را به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد.

نمودار (۱-۶): ماندگاری صادرات ایران به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ماندگاری تجارت و استمرار در صادرات از جمله موضوعات مهم در حوزه تجارت بین‌الملل است که در دهه اخیر در راهبردهای تجاری کشورهای پیشرو صنعتی مورد توجه خاص قرار گرفته است. نمودار (۱-۶) نشان می‌دهد متوسط ماندگاری صادرات ایران به کشورهای مذکور حداکثر ۶۶ درصد بوده است که می‌توان گفت حدود ۴۰ درصد فرصت‌هایی که از لحاظ تنوع بازاری یا تنوع کالاهای صادراتی برای صادرات ایران ایجاد شده از سوی صادرکنندگان برای حضور مجدد در بازار کشورهای مورد نظر استفاده نشده است و کمترین ماندگاری مربوط به صادرات ایران به قرقیزستان و بیشترین ماندگاری نیز مربوط به ارمنستان است. با توجه به اهمیت بازارهای پیرامونی و منطقه در پذیرش کالاهای صادراتی ایران و ماندگاری نسبی بالاتر کالاها در آن بازارهای به نظر می‌رسد با برنامه‌ریزی جامع و انعطاف‌پذیر در عرصه صادرات و رفع موانع توسعه صادرات از جمله توجه به مسائلی مانند بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی در کوتاه‌مدت می‌تواند راهگشا باشد. بدون شک در بلندمدت برنامه‌ریزی برای انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه در جهت تسهیل تجارت دوجانبه و زمینه‌سازی برای حضور صنایع غیرمنبع محور کشور در زنجیره‌های ارزش جهانی از طریق سرمایه‌گذاری‌های داخلی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی می‌تواند به تداوم صادرات در بازارهای فعلی و علاوه بر آن ورود به بازارهای جدید و صدور کالاهای جدید در جهت رشد و توسعه صادرات کمک نماید.

۶-۷- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به شاخص‌های اکمال تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان)، شباهت‌های صادراتی ایران با هریک از کشورهای مذکور، پتانسیل‌های صادراتی ایران با هریک از کشورهای مذکور، مزیت نسبی آشکار شده، شاخص‌های تشابه تجارت و ماندگاری صادرات ایران در هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته شده است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و

فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است.

بیشترین واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) و محصولات دارویی (۳۰) است.

در دوره ۱۸-۲۰۱۵ بیشترین مزیت صادراتی ایران شامل فورآلدئید یا فورفورال (۲۹۳۲۱۲)، آهن و فولاد غیرممزوج به اشکال ابتدایی (غیر از شمش) که در جای دیگر ذکر نشده (۷۲۰۶۹۰)، انواع پودر زعفران در بسته‌بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده‌فروشی (۰۹۲۰۱۲)، کف‌پوش‌های غیرمخملی باف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف (۵۷۰۲۹۲) و مغز پسته بدون پوست دوم و خلال مغز پسته تازه یا خشک (۰۸۰۲۵۲) است.

بر اساس شاخص آلن صادرات ایران و واردات بلاروس بیشترین مقدار نزدیکی و صادرات ایران و واردات روسیه کمترین میزان نزدیکی وجود دارد، یعنی ایران صادرکننده عمده اقلام وارداتی بلاروس است و تامین‌کننده اقلام عمده وارداتی روسیه نیست. بر اساس شاخص درایسل الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی بلاروس تا حدود زیادی نزدیک است، الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی روسیه نزدیک نیست.

مقدار شاخص فینگر - کرینین نشان می‌دهد درجه ترکیب صادرات ایران و واردات قزاقستان از سایر کشورها به هم شباهت بیشتری دارند و ترکیب صادرات ایران و واردات قرقیزستان از سایر کشورها به هم شباهت کمتری دارند، می‌توان گفت بین صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا درجه ترکیب پایینی وجود دارد.

نتایج شاخص تشابه صادرات-واردات نشان می‌دهد احتمال پتانسیل بین دو کشور ایران و بلاروس از سایر کشورها بالاتر است.

ایران در ۲۰۱۸ در ۱۰۲۳ ردیف شش‌رقمی HS دارای مزیت رقابتی آشکار شده است که مهم‌ترین آنها «استات ایزوبوتیل»، «آهن و فولادهای غیرممزوج به شکل شمش»، «زعفران»، «فورآلدئید (فورفورال)» و «فرش، کف‌پوش غیرمخملی باف آماده

مصرف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزبافی نشده» به ترتیب دارای بیشترین مزیت رقابتی آشکار شده هستند.

متوسط ماندگاری صادرات ایران به کشورهای مذکور حداکثر ۶۶ درصد بوده است که می‌توان گفت حدود ۴۰ درصد فرصت‌هایی که از لحاظ تنوع بازاری یا تنوع کالاهای صادراتی برای صادرات ایران ایجاد شده از سوی صادرکنندگان برای حضور مجدد در بازار کشورهای مورد نظر استفاده نشده است و کمترین ماندگاری مربوط به صادرات ایران به قرقیزستان و بیشترین ماندگاری نیز مربوط به ارمنستان است. با توجه به اهمیت بازارهای پیرامونی و منطقه در پذیرش کالاهای صادراتی ایران و ماندگاری نسبی بالاتر کالاها در آن بازارهای به نظر می‌رسد با برنامه‌ریزی جامع و انعطاف‌پذیر در عرصه صادرات و رفع موانع توسعه صادرات از جمله توجه به مسائلی مانند بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی در کوتاه‌مدت می‌تواند راهگشا باشد.

۸-۶- بحث و نتیجه‌گیری

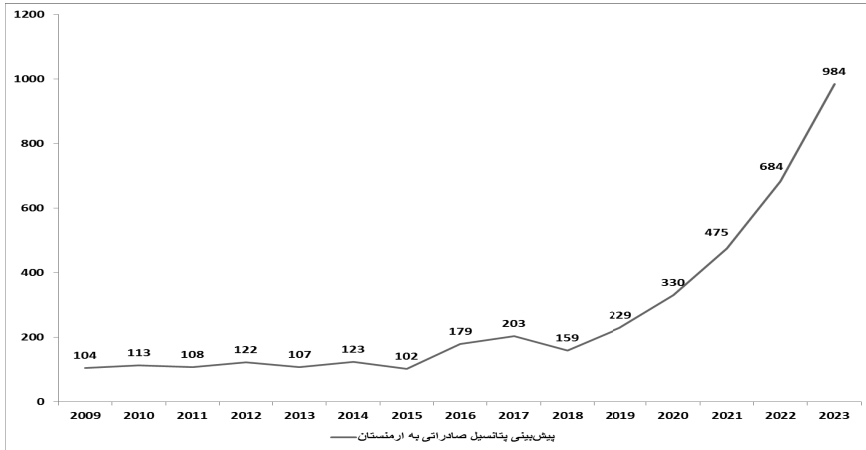
همان‌گونه که قبلاً ذکر گردید یکی از اهداف تحقیق، تخمین پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است. در این فصل ابتدا به بررسی و تحلیل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به تفکیک بخش‌های ۲۱ گانه نظام هماهنگ پرداخته شده است. سپس به‌منظور ارائه چشم‌اندازی از پتانسیل صادراتی و معرفی بازارهای هدف، تجزیه و تحلیل پتانسیل صادراتی به تفکیک کشورهای مورد مطالعه (روسیه، ارمنستان، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان) نیز مورد بررسی قرار گرفته است. قبلاً اشاره شد یکی از ویژگی‌های روش مورد بررسی این پژوهش، استفاده از داده‌های پس‌نگر یا داده‌های تجارت (اعم از صادرات و واردات) بالفعل و تحقق‌یافته ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است، در واقع برآوردها الهام‌گرفته از داده‌های تجاری قابل مشاهده است لذا آن دسته از بخش‌هایی که در مرحله سرمایه‌گذاری و تولید هستند و هنوز به مرحله صادرات نرسیده‌اند را شامل نمی‌شود که می‌تواند محدودیت‌هایی در ارائه چشم‌اندازها و دورنما حتی تا پنج سال آینده را با مشکل مواجه نماید، ضمن اینکه آمار تجاری برخی از کشورها ممکن است الزاما

و کاملاً در بردارنده تمام معاملات تجاری تحقق‌یافته نباشد که تابع خطاها و حذف‌ها در جریان تدوین، قاچاق و گزارش نکردن معاملات هستند. نبود استانداردهای گزارش‌دهی در برخی از کشورهای مورد بررسی می‌تواند مشکلات ناشی از نبود قابلیت مقایسه داده‌ها را بدتر کند. علی‌رغم این واقعیت‌ها، تحلیل‌های این فصل بر مبنای پتانسیل صادراتی اگرچه ممکن است بهترین راه حل نباشد ولی یک راه حل با توجه به منابع آماری و اطلاعاتی موجود و قابل دسترس برای تخمین پتانسیل تجاری کشورهای در حال توسعه است^۱ که در این بخش بدان پرداخته شده است.

۶-۸-۱- پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان

بر اساس آمار و اطلاعات صادرات ایران به ارمنستان می‌توان گفت چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرآیند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. بر اساس جدول (۶-۸)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب‌وکار فعلی، برابر با ۱۶۱۴ میلیون دلار و تعداد ۳۱۱۵ قلم کالا است که از این مقدار ۲۰۱ میلیون دلار و تعداد ۲۵۷ قلم کالا، معادل ۱۲ درصد آن تحقق یافته است (۱۲ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به ارمنستان مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۸۸ درصد از ظرفیت بازار ارمنستان که معادل ۱۴۱۴ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به ارمنستان در ۲۰۲۳ به حدود ۹۸۴ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار ارمنستان به ۵۰ درصد برسد.

۱. برای اطلاعات بیشتر به وبسایت مرکز تجارت بین‌الملل مراجعه شود: www.intracen.org

نمودار (۶-۲): پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان

ماخذ: محاسبات تحقیق

با توجه به نمودار (۶-۲) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به ارمنستان طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به طور متوسط سالانه ۸ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با ارمنستان است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به ارمنستان در ۲۰۰۹ برابر ۱۰۴ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت‌وخیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی انجام‌شده در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به ارمنستان، رقم صادرات به این کشور در ۲۰۲۳ به ۹۸۴ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

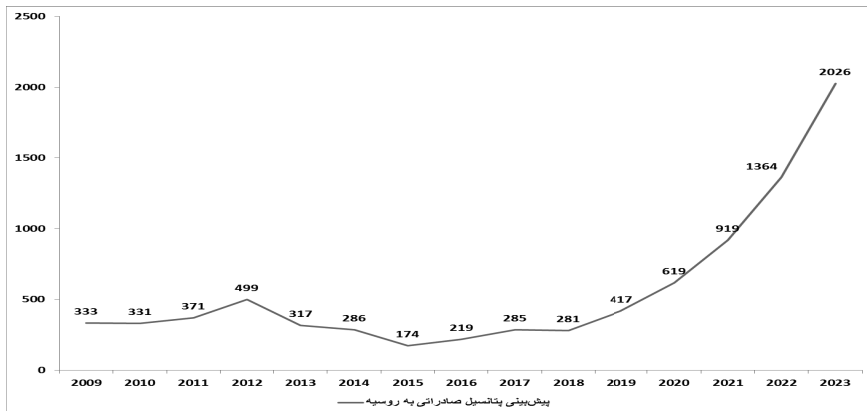
البته روند صادرات ایران به ارمنستان به طور مستمر افزایشی بوده، دیگر آنکه تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۷۱۳ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ می‌تواند به ۱۵۵۸ قلم کالا افزایش یابد. چنانچه روند رو به رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۱۹۶۸ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۱۱۵ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به دلیل نامساعد بودن فضای کسب‌وکار در ایران و ارمنستان عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب‌وکار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با ارمنستان متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی-سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری

بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فناوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۲- پیش‌بینی صادرات ایران به روسیه

بر اساس آمار و اطلاعات صادرات ایران به روسیه، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرآیند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. بر اساس جدول (۱۰-۶)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب‌وکار فعلی، برابر با ۱۲۳۱۵ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۴۸۷ قلم کالا است که از این مقدار ۳۷۳ میلیون دلار و تعداد ۵۵۷ قلم کالا، معادل ۳/۰۳ درصد آن تحقق یافته است (۳/۰۳ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به روسیه مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۷ درصد از ظرفیت بازار روسیه که معادل ۱۱۹۴۲ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به روسیه در ۲۰۲۳ به حدود ۲۰۲۶ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار روسیه به ۵۰ درصد برسد.

نمودار (۶-۳): پیش‌بینی صادرات ایران به روسیه

ماخذ: محاسبات تحقیق

با توجه به نمودار (۶-۳) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به روسیه طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به طور متوسط سالانه ۲ درصد افزایش یافته که گویای

بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با روسیه است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به روسیه در ۲۰۰۹ برابر ۳۳۳ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت‌وخیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی انجام‌شده در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به روسیه، این رقم در ۲۰۲۳ به ۲۰۲۶ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

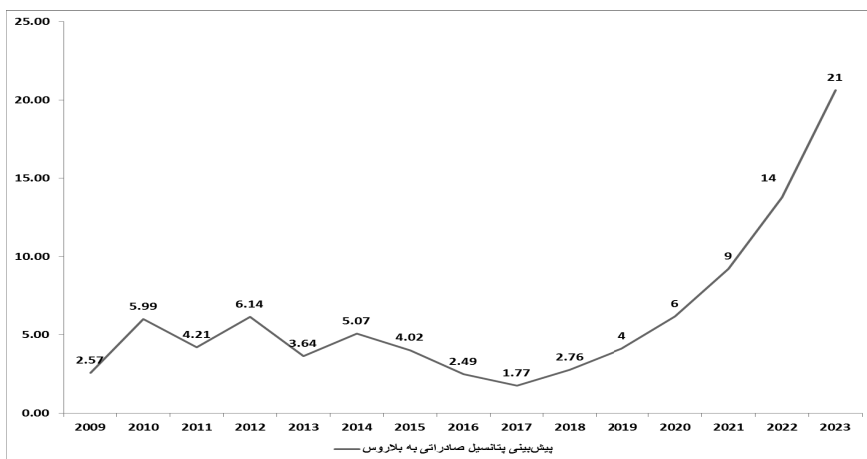
البته روند صادرات ایران به روسیه به طور مستمر افزایشی بوده، دیگر آنکه تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۱۹۶ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ می‌تواند به ۱۷۳۹ قلم کالا افزایش یابد. چنانچه روند روبه‌رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۴۰۵۱ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۴۷۸ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به دلیل نامساعد بودن فضای کسب‌وکار در ایران و روسیه عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب‌وکار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با روسیه متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی-سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فناوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۳- پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس

بر اساس آمار و اطلاعات صادرات ایران به بلاروس، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرآیند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. بر اساس جدول (۶-۹)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب‌وکار فعلی، برابر با ۱۱۲۵۰ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۰۳۰ قلم کالا است که از این مقدار حدود ۹ میلیون دلار و تعداد ۱۵۷ قلم کالا، معادل ۰/۰۷ درصد آن تحقق یافته است (۰/۰۷ درصد از پتانسیل

صادراتی ایران به بلاروس مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۹ درصد از ظرفیت بازار بلاروس که معادل ۱۱۱۹۷ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به بلاروس در ۲۰۲۳ به حدود ۲۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار بلاروس به ۵۰ درصد برسد.

نمودار (۴-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس

ماخذ: محاسبات تحقیق

با توجه به نمودار (۴-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به بلاروس طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به طور متوسط سالانه ۱۳ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با بلاروس است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به بلاروس در ۲۰۰۹ برابر سه میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی انجام‌شده در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به بلاروس، رقم صادرات به این کشور در ۲۰۲۳ به ۲۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

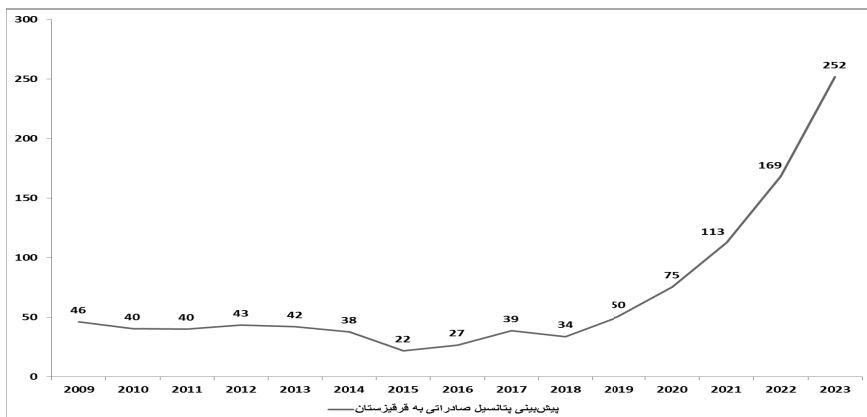
البته روند صادرات ایران به بلاروس به طور مستمر افزایشی بوده، دیگر آنکه تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۲۲ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ می‌تواند به ۱۵۱۵ قلم کالا افزایش یابد. چنانچه روند رو به رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۴۲ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۰۳۰ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به دلیل نامساعد بودن فضای کسب‌وکار در ایران و بلاروس عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب‌وکار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با بلاروس متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی-سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فناوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۴- پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان

بر اساس آمار صادرات ایران به قرقیزستان، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرآیند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. بر اساس جدول (۱۱-۶)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب‌وکار فعلی، برابر با ۲۰۹۹ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۰۵۵ قلم کالا است که از این مقدار حدود ۱۰ میلیون دلار و تعداد ۲۹۲ قلم کالا، معادل ۰/۵۰ درصد آن تحقق یافته است (۰/۵۰ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به قرقیزستان مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۹/۵ درصد از ظرفیت بازار قرقیزستان که معادل ۲۰۸۹ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان تحقق یابد

آنگاه میزان صادرات ایران به قرقیزستان در ۲۰۲۳ به حدود ۲۵۲ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار قرقیزستان به ۵۰ درصد برسد.

نمودار (۵-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان

ماخذ: محاسبات تحقیق

با توجه به نمودار (۵-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به قرقیزستان طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به طور متوسط سالانه ۱/۵ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با قرقیزستان است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به قرقیزستان در ۲۰۰۹ برابر ۴۶ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت‌وخیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی انجام‌شده در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به قرقیزستان، رقم صادرات به این کشور در ۲۰۲۳ به ۲۵۲ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

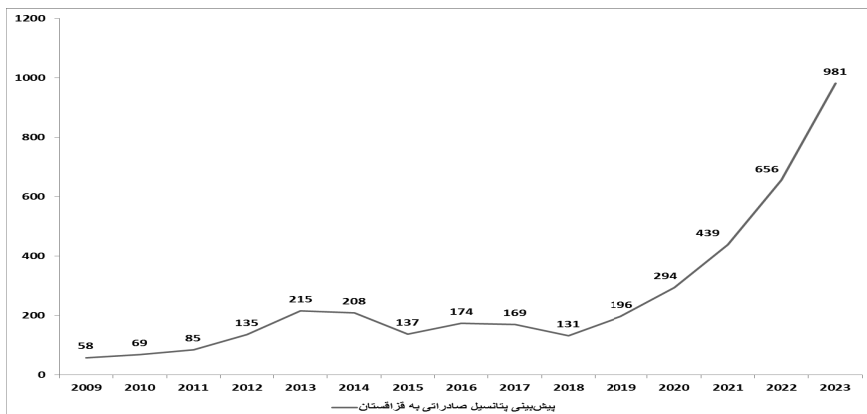
البته روند صادرات ایران به قرقیزستان به طور مستمر افزایشی بوده، دیگر آنکه تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۲۲۸ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ می‌تواند به ۱۵۲۸ قلم کالا افزایش یابد. چنانچه روند رو به رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۵۰۴ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۰۵۵ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ

گردد، البته ممکن است به دلیل نامساعد بودن فضای کسب‌وکار در ایران و قرقیزستان عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب‌وکار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با قرقیزستان متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی-سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فناوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۵- پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان

بر اساس آمار صادرات ایران به قزاقستان، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرآیند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. بر اساس جدول (۱۲-۶)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب‌وکار فعلی، برابر با ۶۱۵۷ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۴۳۵ قلم کالا است که از این مقدار حدود ۶۸ میلیون دلار و تعداد ۳۰۱ قلم کالا، معادل ۱/۱ درصد آن تحقق یافته است (۱/۱ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به قزاقستان مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۹ درصد از ظرفیت بازار قزاقستان که معادل ۶۰۸۰ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض اینکه تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قزاقستان در ۲۰۲۳ به حدود ۹۸۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار قزاقستان به ۵۰ درصد برسد.

نمودار (۶-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان

ماخذ: محاسبات تحقیق

با توجه به نمودار (۶-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به قزاقستان طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به طور متوسط سالانه ۱۴ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با قزاقستان است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به قزاقستان در ۲۰۰۹ برابر ۵۸ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی انجام‌شده در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به قزاقستان، رقم صادرات به این کشور در ۲۰۲۳ به ۹۸۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

البته روند صادرات ایران به قزاقستان به طور مستمر افزایشی بوده، دیگر آنکه تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۳۰۱ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ می‌تواند به ۱۷۱۸ قلم کالا افزایش یابد. چنانچه روند رو به رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۱۹۶۳ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۴۳۵ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به دلیل نامساعد بودن فضای کسب‌وکار در ایران و قزاقستان عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب‌وکار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با قزاقستان متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی-سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فناوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

فصل هفتم:

استخراج فهرست پیشنهادی کالاهای مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۷-۱ - مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر تجارت کشور یکی از پرسش‌های مهم و اساسی برنامه‌ریزان بخش تجارت خارجی کشور است. در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف در ایران صورت پذیرفته که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (PTA) با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آنها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه با این اتحادیه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با تبدیل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی به موافقت‌نامه تجارت آزاد موافقت و یا مخالفت نماید. شاخص‌های اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌ها، اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار هر یک از اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان) برای ایران و تغییرات در تجارت ایران در اثر برقراری (PTA) بین ایران و پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب دو سناریو کاهش تعرفه واردات هر یک از کشورها بر صادرات ایران شامل؛ سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) و سناریو دوم (کاهش ۶۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) و ارائه روش و متدولوژی مختص این تحقیق برای دریافت تعرفه ترجیحی از اتحادیه اقتصادی اوراسیا را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد.

۷-۲ - اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌ها

اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌های همگرایی‌های منطقه‌ای بر حسب دو اثر ایجاد تجارت و انحراف تجارت قابل اندازه‌گیری است. یکی از روش‌های اجرایی به کار

گرفته‌شده در این زمینه مدل شبیه‌سازی اسمارت (SMART) است در سال ۲۰۰۳ توسط جمعی از محققان بانک جهانی ارائه گردیده که محاسبات آن در چارچوب یک مدل تعادل جزئی و در حالت ثبات سایر شرایط انجام می‌پذیرد. این مدل شبیه‌سازی اثرات موافقت‌نامه‌های تجاری را بر جریان‌ات تجاری دوجانبه یا چندجانبه با دیگر شرکای تجاری نشان می‌دهد.

تعیین آثار همگرایی‌های اقتصادی همواره یکی از دغدغه‌های اقتصاددانان در حوزه تجارت بین‌الملل بوده است. بررسی مطالعات تجربی نشان می‌دهد، به منظور تعیین اثرات پویای همگرایی‌ها از مدل‌های تعادل عمومی (CGE) در چارچوب روش‌های اقتصادسنجی استفاده می‌شود و تعیین اثرات ایستا نیز در چارچوب مدل‌های تعادل جزئی امکان‌پذیر است. به‌منظور تعیین اثرات پویا مشکلات متعددی از جمله دسترسی آسان به داده‌ها، اطلاعات قابل اعتماد، نیاز به دسترسی به داده‌های سری‌های زمانی متعدد و همچنین تحلیل نتایج با بررسی همه جانبه بر متغیرهای اقتصادی وجود دارد. با توجه به موارد مذکور، از آنجایی که هدف این مطالعه تعیین اثرات ایستای برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است از یک مدل تعادل جزئی برای تعیین این آثار استفاده خواهد شد. کاربرد عملی آسان، ساده‌سازی و ارزیابی متغیرهای مورد استفاده از ویژگی‌های این روش است.

مدل اسمارت که محاسبات آن در چارچوب یک مدل تعادل جزئی و در حالت ثبات سایر شرایط انجام می‌پذیرد، برای تعیین آثار ایستای همگرایی در بسیاری از مطالعات تجربی موفق عمل کرده است. در این مدل برای تعیین آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی سمت واردات و سمت صادرات به صورت جداگانه بررسی و سپس با تلفیق این دو اثر، اثر خالص تعیین می‌گردد.

در ادامه به بررسی آثار ایستای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود. این بررسی، تغییر در میزان تجارت فعلی بین ایران و هریک از کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان کشور (تنها شامل کالاهای تجاری بالفعل دو کشور) پس از اجرای موافقت‌نامه را پیش‌بینی

می‌نماید. بنابراین پیش‌بینی‌ها آثار پویای موافقت‌نامه را در بر نخواهد گرفت.^۱ اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌های همگرایی‌های بر حسب دو اثر ایجاد تجارت و انحراف تجارت قابل اندازه‌گیری است. یکی از روش‌های اجرایی به کار گرفته‌شده در این زمینه مدل اسمارت است که محاسبات آن در چارچوب یک مدل تعادل جزئی و در حالت ثبات سایر شرایط^۲ انجام می‌پذیرد. این مدل شبیه‌سازی اثرات موافقت‌نامه ناحیه تجارت ترجیحی (PTA) را بر جریان‌ات تجاری دوجانبه تجاری نشان می‌دهد. در این مدل برای تعیین اثرات موافقت‌نامه، سمت واردات و سمت صادرات به صورت جداگانه بررسی و سپس با تلفیق این دو به تعیین اثر خالص مبادرت می‌شود. پیش‌بینی شبیه‌سازی اسمارت (SMART) به طور مستقیم متأثر از سه متغیر کلیدی یعنی سطح جاری واردات، اندازه کاهش تعرفه و کشش تقاضای واردات است. کل آثار ایجاد تجارت در منطقه تجارت ترجیحی از مجموع دو اثر ایجادتجارت (TC) و انحراف تجارت ((TD محاسبه می‌گردد. در این مطالعه برای اندازه‌گیری ایجاد تجارت از یک تابع تقاضای واردات و عرضه صادرات کالای k از کشور i استفاده می‌شود و رابطه (۷-۱) برای محاسبه اثر ایجاد تجارت به صورت زیر تعریف می‌شود^۳:

شاخص ایجاد تجارت، افزایش در واردات کشور کاهش دهنده تعرفه از شریک تجاری خود را که ناشی از کاهش قیمت نسبی واردات از شریک تجاری در مقابل کالاهای داخلی است را نشان می‌دهد. این شاخص از رابطه زیر قابل محاسبه است.

$$TC = E_m \times M_{ijk} \times \left[\frac{(t_1 - t_0)}{(1 + t_0)} \right] \quad (1-7)$$

E_m : بیانگر کشش تقاضای واردات کالای k از کشور i توسط کشور j

M_{ijk} : واردات کالای k از کشور i توسط کشور j

تغییرات قیمتی کالا در اثر کاهش تعرفه، (t_0) تعرفه اولیه و (t_1) تعرفه

۱. بررسی آثار پویای موافقت‌نامه از طریق مدل‌های تعادل عمومی (CGE امکان‌پذیر است. این‌گونه مدل‌ها به اطلاعات گسترده از متغیرهای متعدد اقتصادی و تجاری دو کشور نیازمند هستند، همچنین برآوردهای حاصل از مدل‌های تعادل عمومی بیشتر در سطح متغیرهای کلان اقتصادی بوده و قادر به پیش‌بینی آثار موافقت‌نامه در سطوح بخشی و کالایی همانند مدل‌های تعادل جزئی نیستند.

2. Ceteris Paribus Conditions

3. Park and Estrada (2010)

ثانویه (پس از تغییرات) است.

کشش تقاضای واردات برای هر يك از کالاها در سطح کدهای شش‌رقمی HS از برآوردهای انجام‌شده بانك جهانی¹ استفاده شده است. کشش‌ها به تفکیک هر کشور در دسترسی بوده و برای کشورهای ایران، ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان جداگانه محاسبه و ارائه شده است که میزان ایجاد تجارت مربوط به هر کالا با توجه به تغییرات تعرفه‌ای پس از اجرای موافقت‌نامه محاسبه می‌گردد.

محاسبه انحراف تجارت نسبت به محاسبه ایجاد تجارت، پیچیده‌تر است. اما محاسبه آن با روشی مشابه محاسبه ایجاد تجارت امکان‌پذیر است. برای محاسبه این اثر باید از رابطه کشش جانشینی واردات آغاز کرد. کشش جانشینی مشخص می‌کند که در صورت کاهش نسبی قیمت کالاهای وارداتی يك کشور از کشورهای عضو موافقت‌نامه نسبت به واردات از سایر کشورهای جهان (ناشی از کاهش تبعیض‌آمیز تعرفه‌های کشور مزبور بر کالاهای وارداتی کشورهای عضو موافقت‌نامه) تا چه حد واردات کشور مورد نظر از سایر کشورهای جهان را به سمت واردات از عضو موافقت‌نامه انتقال خواهد داد، برای اندازه‌گیری انحراف تجارت از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$TD_{ijk} = \frac{M_{ijk} \sum_k M_{ijk} \sum_K M_{ijz} \frac{\Delta(P_{ijk} / P_{ijz})}{(P_{ijk} / P_{ijz})} \sigma_m}{\sum_k M_{ijk} \sum_k M_{ijk} + \sum_K M_{ijz} + \sum_k M_{ijk} \frac{\Delta(P_{ijk} / P_{ijz})}{(P_{ijk} / P_{ijz})} \sigma_m} \quad (2-7)$$

که در آن:

TD_{ijk} : میزان انحراف تجارت برای کالای k

M_{ijk} : ارزش واردات کالای k توسط کشور z از کشور i (کشورهای عضو موافقت‌نامه)

M_{ijz} : ارزش واردات کالای k توسط کشور z از کشور i (کشورهای غیرعضو موافقت‌نامه)

σ_m : کشش جانشینی واردات کالای k توسط کشور z از کشور i (کشش جانشینی

واردات به تبعیت از مدل اسمارت)

$\frac{\Delta(P_{ijk} / P_{ijz})}{(P_{ijk} / P_{ijz})}$: بیانگر تغییر در قیمت نسبی کالای وارداتی k بین کشورهای عضو و

غیرعضو است و از رابطه زیر محاسبه می‌گردد:

1. <http://www.wits.worldbank.org>

$$\frac{\Delta(P_{ijk} / P_{ijz})}{(P_{ijk} / P_{ijz})} = \frac{1 + T_1^k}{1 + T_1^z} - 1 \quad (3-7)$$

$$\frac{1 + T_0^k}{1 + T_0^z}$$

T_0^z و T_0^k به ترتیب بیانگر تعرفه اولیه کشور عضو و غیرعضو بر کالای k ایجاد موافقت‌نامه است.

T_1^z و T_1^k به ترتیب بیانگر تعرفه کشور عضو و تعرفه غیرعضو بر کالای k پس از آمار صادرات و واردات کشورهای مورد بررسی از بانک جهانی^۱ استخراج خواهد شد.

برای برآورد کل اثرات رفاهی از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$W_{ijk} = \beta * (\Delta M_{ijk} * \Delta t_{ijk}) \quad (4-7)$$

W_{ijk} : بیانگر تغییرات رفاه

ΔM_{ijk} : بیانگر تغییرات واردات

Δt_{ijk} : بیانگر تغییرات نرخ تعرفه

ضریب β ، متوسط کاهش موانع تجاری (نرخ‌های تعرفه) وضع شده در قبل و بعد از کاهش را لحاظ می‌کند که در این مطالعه ۴۰ و ۶۰ درصد است.

یک از مفروضات معادله فوق، کشش عرضه صادرات بینهایت برای هر یک از کالاها است (یکی از فروض بازار رقابت کامل). اما اگر چنین نباشد، قیمت‌های وارداتی در کشورهای واردکننده کمتر از کاهش موانع تجاری کاهش پیدا می‌کند.^۲

با توجه به آنکه هدف این فصل، تعیین آثار تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است، مدل تعادل جزئی می‌تواند با شبیه‌سازی‌های لازم در خصوص میزان کاهش تعرفه‌ها این اثرات را ارائه نماید که این کار با استفاده از مدل اسمارت (این مدل آثار ایجاد و انحراف تجارت را مطابق

1. <http://www.wits.worldbank.org>

2. Trid (2002)

با توضیحات فوق محاسبه می‌نماید)

به طور خلاصه، انحراف تجاری افزایش در واردات کشور Z از کشور عضو موافقت‌نامه (کشور i) به دلیل کاهش در قیمت نسبی کالاهای وارداتی نسبت به سایر شرکای تجاری است که در واقع ترکیب جغرافیایی واردات را تغییر می‌دهد. بر این اساس با توجه به بزرگ‌تر یا کوچک‌تر بودن اثرات ایجاد و انحراف تجارت، رفاه در کشور Z به دلیل تغییر واردات کالا از کشور تولیدکننده با کارایی بالاتر به سمت کشور تولیدکننده با کارایی پایین‌تر، افزایش یا کاهش خواهد یافت. لازم به ذکر است کاهش عرضه صادرات بینهایت برای هر یک از کالاها یکی از فروض بازار رقابت کامل است اگر این فرض لحاظ نشود قیمت‌های وارداتی در کشورهای واردکننده کمتر از کاهش نرخ‌های تعرفه جاری کاهش پیدا می‌کند که اگر چنین شود این موضع به بی‌اثر بودن موافقت‌نامه (عدم کاهش قیمت‌های وارداتی بعد از موافقت‌نامه) می‌گردد که فلسفه وجود موافقت‌نامه را از بین می‌برد.

۷-۳- ترجیحات گرفته‌شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

بر اساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعداد ۸۶۲ قلم کالای طرفین مشمول کاهش نرخ تعرفه (ترجیح) شده‌اند که تعداد ۵۰۲ قلم کالا ترجیحات گرفته‌شده ایران از اوراسیا بر اساس کدهای ۱۰ رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات گرفته‌شده ایران از اوراسیا مطابق کدهای تعرفه هشت‌رقمی ۳۶۹ قلم و مطابق کدهای تعرفه شش‌رقمی ۱۷۵ قلم است. در ترجیحات گرفته‌شده ایران کالاهای مختلف در حوزه‌های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی مشمول امتیازهای تعرفه‌ای گردید.

از بین ۳۶۹ ردیف تعرفه هشت‌رقمی ترجیحات گرفته‌شده ایران، ۶۴ کد تعرفه (حدود ۱۷ درصد) مربوط به فصل ۳۹ کتاب مقررات صادرات و واردات (مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از آنها) است. تعداد قابل توجهی از سایر این محصولات نیز به فصل‌های ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد)، فصل ۲۷ (سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها)،

فصل ۵۷ (فرش سایر کفپوش‌ها از مواد نساجی)، فصل ۸۴ (رآکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها) و فصل ۲۰ (فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزا و نباتات) اختصاص دارد. در ۲۰۱۸ ایران از بین ۵۰۲ ردیف تعرفه امتیازهای گرفته شده، تنها در ۵۳ ردیف تعرفه کالایی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات داشته است، سهم واردات این اتحادیه از ایران نسبت به واردات از جهان در سال ۲۰۱۸ معادل ۰/۰۳ درصد بوده که پسته با پوست تازه و خشک، کیوی و خرما بیشترین سهم در واردات این اتحادیه از ایران را به خود اختصاص داده است.^۱

۷-۴- ترجیحات اعطاشده ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا

بر اساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعداد ۳۶۰ قلم کالا ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا بر اساس کدهای هشت‌رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا مطابق کدهای تعرفه شش‌رقمی ۲۴۶ قلم است. ترجیحات اعطایی ایران به این اتحادیه عمدتاً مربوط به فصل ۸۴ کتاب مقررات صادرات و واردات (رآکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آبگرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها)، کالاهای مربوط به فصل ۲ (گوشت و احشاء خوراکی)، فصل ۴۸ (کاغذ و کالاهای ساخته شده از آن) و فصل ۷۲ (چدن، آهن و فولاد) است.

در ۲۰۱۸ واردات ایران از این اتحادیه ۱/۸ میلیارد دلار (۴/۳۰ درصد کل واردات ایران) بوده است. عمده کالاهای وارداتی ایران از این اتحادیه شامل؛ جو، محصولات تخت نوردشده از آهن و فولاد، روغن آفتابگردان، ذرت و چوب اره شده از انواع کاج بوده است. واردات ایران در کدهای تعرفه مندرج در فهرست امتیازهای اعطایی ایران به اوراسیا نشان می‌دهد، در ۱۳۹۷، میزان واردات ایران در این اقلام، بیش از ۱۱

۱. لازم به ذکر است کدهای HS (Harmonized System) یا همان سیستم هماهنگ‌شده توسط سازمان جهانی گمرک تهیه شده است و تمام کشورها در مبادلات بین‌المللی خود از این کدها استفاده می‌کنند و کلیه آمارهای تجارت بین‌المللی با کدهای شش‌رقمی HS منتشر می‌شود، در واقع یک زبان مشترک بین‌المللی جهت نام‌گذاری کالاها است. تقسیم‌بندی شش‌رقم بدین صورت است که دورقم اول نشان‌دهنده فصل کالا (که می‌تواند از ۰۱ تا ۹۷ باشد) و چهار رقم بعدی نشان‌دهنده گروه کالایی است که این شش‌رقم در جهان مشترک است که تعداد آن برابر ۵۳۰۰ کد است، رقم‌های بعدی یعنی هشت، ۱۰ یا ۱۲ رقمی به صورت ملی است و برای هر کشوری می‌تواند متفاوت باشد، کدهای HS ملی ۱۷۰ کشور جهان بیش از ۱۰ هزار کد است.

میلیارد دلار بوده است که حدود ۲۶ درصد از کل واردات کالایی ایران را در این سال شامل می‌شود و از مجموع ۳۶۰ کد تعرفه‌ای که مشمول ترجیحات اعطاشده ایران به اوراسیا در ۲۵۸ مورد، سابقه وارداتی در ایران در ۱۳۹۷ از اوراسیا وجود داشته است.

۷-۵- اثرات برقراری موافقت‌نامه بر صادرات ایران به ارمنستان

در این قسمت به ارزیابی اثرات کاهش تعرفه واردات ارمنستان بر صادرات ایران در قالب دو سناریو کاهش تعرفه واردات ارمنستان بر صادرات ایران شامل؛ سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) و سناریو دوم (کاهش ۶۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد.^۱

۷-۵-۱- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۱)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲۱ درصد از کل ایجاد تجارت

سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل ایجاد تجارت
مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت

۱. لازم به ذکر است محاسبات مربوط به اثرات برقراری موافقت‌نامه در سطح کدهای شش‌رقمی HS محاسبه شده که جهت صرفه‌جویی نتایج در سطح کدهای دورقمی HS تجمیع و در این قسمت ارائه شده است. نتایج به تفکیک کدهای شش‌رقمی HS به صورت CD ضمیمه تحقیق می‌گردد.

جدول (۷-۱): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۶۷۲	۱۹/۳۲	۲۹	۶/۹۳	۶۴۳	۲۱/۰۳
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۷۲۴	۲۰/۷۹	۲۱۴	۵۰/۶۶	۵۱۰	۱۶/۶۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۴۶۶	۱۳/۳۸	۴۶	۱۰/۹۵	۴۱۹	۱۳/۷۲
۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۸۹	۸/۳۰	۱۱	۲/۵۴	۲۷۸	۹/۰۹
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۱۱	۸/۹۴	۴۴	۱۰/۵۳	۲۶۷	۸/۷۲
۶	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی و	۲۵۴	۷/۳۱	۴	۰/۹۰	۲۵۱	۸/۲۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۳۶	۶/۷۷	۹	۲/۱۴	۲۲۷	۷/۴۱
۸	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۷	۲/۸۰	۳	۰/۷۲	۹۴	۳/۰۹
۹	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۵۷	۱/۶۴	۶	۱/۵۳	۵۰	۱/۶۵
۱۰	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۵۱	۱/۴۷	۱	۰/۳۴	۵۰	۱/۶۳
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۵۸	۱/۶۵	۱۰	۲/۴۵	۴۷	۱/۵۴
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۴	۱/۲۵	۴	۰/۹۰	۴۰	۱/۳۰
۱۳	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۴۹	۱/۴۰	۱۱	۲/۶۸	۳۷	۱/۲۲
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۳	۰/۹۴	۱	۰/۲۸	۳۲	۱/۰۳
۱۵	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۳۰	۰/۸۶	۰	—/۰۰۷	۳۰	۰/۹۹
۱۶	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۳۱	۰/۸۸	۱۰	۲/۲۹	۲۱	۰/۶۹
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۳	۰/۳۸	۲	۰/۴۳	۱۱	۰/۳۷
۱۸	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱۶	۰/۴۵	۵	۱/۱۴	۱۱	۰/۳۶
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۹	۰/۲۵	۱	۰/۲۷	۷	۰/۲۴
۲۰	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶	۰/۱۷	۰	۰/۰۷	۶	۰/۱۹
۲۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۶	۰/۱۷	۰	۰/۱۱	۵	۰/۱۷
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۸	۰/۲۲	۳	۰/۷۳	۴	۰/۱۵
۲۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۵	۰/۱۵	۱	۰/۳۲	۴	۰/۱۳
۲۴	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۴	۰/۱۰	۰	—/۰۰۵	۴	۰/۱۲
۲۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۶	۰/۱۶	۲	۰/۵۳	۴	۰/۱۱
۲۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته شده از کانوچو	۳	۰/۱۰	۱	۰/۲۸	۲	۰/۰۸
۲۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۲	۰/۰۵	۰	۰/۰۰	۲	۰/۰۵
۲۸	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳	۰/۰۹	۲	۰/۴۰	۱	۰/۰۵
		جمع	۳۴۸۰	۱۰۰	۴۲۲	۱۰۰	۳۰۵۷	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات ارمستان از ایران به صورت زیر است:

سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۵۱ درصد از کل انحراف تجارت مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۸ درصد از

کل انحراف تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت صابون‌ها، مواد آلی تانسئواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲) تغییرات در صادرات ایران به ارمنستان را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۹۲۱	۷/۰۰	۱۵۶۴۵	۴/۸۵	۷۲۴	۲۰/۷۹
۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۴۰۰۰	۱۵/۹۴	۳۴۶۷۳	۱/۹۸	۶۷۲	۱۹/۳۲
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۷۰۶۷	۱۲/۶۹	۲۷۵۳۳	۱/۷۲	۴۶۶	۱۳/۳۸
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۷۱۲	۲/۶۸	۶۰۲۳	۵/۴۵	۳۱۱	۸/۹۴
۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۳۶۹	۱/۵۸	۳۶۵۸	۸/۵۷	۲۸۹	۸/۳۰
۶	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۹۳۴۰۸	۴۳/۸۰	۹۳۶۶۲	۰/۲۷	۲۵۴	۷/۳۱
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۰۶۴۲	۴/۹۹	۱۰۸۷۸	۲/۲۱	۲۳۶	۶/۷۷
۸	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۰۴۵۹	۴/۹۰	۱۰۵۵۷	۰/۹۳	۹۷	۲/۸۰
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۶۲۴	۰/۲۹	۶۸۲	۹/۲۱	۵۸	۱۱/۶۵
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۲۸۳	۰/۶۰	۱۳۴۰	۴/۴۴	۵۷	۱۱/۶۴
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۹۸	۰/۴۲	۹۴۹	۵/۷۰	۵۱	۱/۴۷
۱۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسئواکتیف	۱۹۷۳	۰/۹۳	۲۰۲۲	۲/۴۶	۴۹	۱/۴۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۰۴۴	۲/۳۷	۵۰۸۸	۰/۸۷	۴۴	۱/۲۵
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹۵	۰/۲۳	۵۲۸	۶/۶۲	۳۳	۰/۹۴
۱۵	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۴۰۵	۰/۱۹	۴۳۵	۷/۶۰	۳۱	۰/۸۸
۱۶	۳۵	مواد آلیومینوئید، محصولات بر اساس	۱۲۶	۰/۰۶	۱۵۶	۲۳/۷۰	۳۰	۰/۸۶
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۶۵۷	۰/۳۱	۶۷۲	۲/۴۰	۱۶	۰/۴۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۲۴	۰/۰۶	۱۳۷	۱۰/۶۷	۱۳	۰/۳۸
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۷۱۷	۰/۳۴	۷۲۶	۱/۲۰	۹	۰/۲۵
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۷	۰/۱۳	۲۷۵	۲/۸۲	۸	۰/۲۲
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۰۱	۰/۱۹	۴۰۷	۱/۴۹	۶	۰/۱۷

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۲۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۰۹	۰/۰۵	۱۱۴	۵/۳۰	۶	۰/۱۷
۲۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۷۷	۰/۰۸	۱۸۳	۳/۲۴	۶	۰/۱۶
۲۴	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۳۵	۰/۰۲	۴۰	۱۵/۲۵	۵	۰/۱۵
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۰۵	۰/۱۰	۲۰۹	۱/۷۱	۴	۰/۱۰
۲۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۱۰۴	۰/۰۵	۱۰۸	۳/۳۴	۳	۰/۱۰
۲۷	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۴۰	۰/۰۲	۴۴	۷/۷۶	۳	۰/۰۹
۲۸	۶۱	لیباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۹	۰/۰۰	۱۱	۱۷/۸۱	۲	۰/۰۵
جمع			۲۱۳۲۷۵	۱۰۰	۲۱۶۷۵۴	۱۵۹/۵۴	۳۴۸۰	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

*صادرات اولیه (صادرات ایران به ارمنستان قبل از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

**صادرات ثانویه (صادرات ایران به ارمنستان بعد از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به ارمنستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) و سهم ۲۱ درصد، نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان (۲۵) و سهم ۱۹ درصد، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) و با سهم ۱۳ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۹ درصد و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با سهم ۸ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر با ۳۴۸۰ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط به سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) با میزان ۷۲۴ هزار دلار است.

جدول (۷-۳) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات ارمنستان از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای ارمنستان به قرار زیر است:

مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵

جدول (۷-۳): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	مصرف‌کننده اضافه رفاه	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده،	۱۴۵۱۲	۱۴۸۸۹	-۸۴۶۱	۹۶۳	۱۱۰۹	۱۴۵۱۲
۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۳۴۹	۱۳۸۸	-۴۲۷	۳۹۵	۵۳۸	۸۳۴۹
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸۲۴۲	۶۴۱۷	-۳۶۶۸	۳۶۷	۴۹۵	۸۲۴۲
۴	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۹۲۹	۵۴۸۸	-۳۴۶۰	۱۰۱	۴۴۰	۷۹۲۹
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۳۷۵۰	۷۵۱۷	-۴۷۶۲	۱۰۲	۱۸۸	۳۷۵۰
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۳۲۵۲	۱۲۹۰	-۶۶۳	۱۲۳	۳۰۸	۳۲۵۲
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۴۱۳	۳۴۸۵	-۲۰۷۵	۱۱۶	۱۳۵	۲۴۱۳
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۹۴۹	۳۴۰۶	-۲۱۴۲	۶۶	۷۱	۱۹۴۹
۹	۳۰	محصولات دارویی	۱۸۹۵	۲۹۶۵	-۱۸۹۰	۴۹	۵۳	۱۸۹۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۷۷۴	۵۵۲	-۲۵۱	۹۰	۱۱۱	۱۷۷۴
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۲۰۸	۷۸۴	-۴۲۵	۶۳	۷۰	۱۲۰۸
۱۲	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۱۲۶	۱۱۸۲	-۶۶۴	۳۷	۹۴	۱۱۲۶
۱۳	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۱۱۰۵	۱۹۳	-۸۹	۲۹	۳۸	۱۱۰۵
۱۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۰۸۳	۶۴۸	-۳۸۹	۲۲	۳۰	۱۰۸۳
۱۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۸۰۵	۱۸۳۹	-۱۱۲۷	۴۸	۵۵	۸۰۵
۱۶	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۶۰۰	۱۰۳۵	-۶۶۰	۱۶	۱۹	۶۰۰
۱۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۹۹	۵۱۰	-۲۸۲	۳۲	۳۷	۵۹۹
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۵۴۲	۶۱۶	-۳۶۳	۲۸	۴۹	۵۴۲
۱۹	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسینوکتیف	۵۱۶	۹۴۲	-۵۹۰	۱۸	۱۷	۵۱۶
۲۰	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۷۷	۷۲۱	-۴۳۶	۲۳	۳۲	۴۷۷
۲۱	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۴۴۳	۱۰۷۱	-۶۷۸	۱۴	۱۹	۴۴۳
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۴۳۳	۷۰۱	-۴۴۴	۱۳	۱۶	۴۳۳
۲۳	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۴۰۲	۱۱۲۷	-۵۰۹	۱۳	۱۵	۴۰۲
۲۴	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی و	۳۶۶	۶۶۲۱	-۴۱۷۱	۸	۱۴	۳۶۶
۲۵	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۶۵	۱۱۰۸	-۶۴۷	۱۵	۱۴	۳۶۵
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۵۵	۴۴۸	-۲۸۱	۹	۱۲	۳۵۵
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۰۰	۲۷۹	-۱۶۸	۲	۷	۳۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۲۸	۳۹۴	-۲۵۲	۴	۵	۲۲۸
۲۹	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۱۰	۵۳	-۲۸	۵	۶	۲۱۰
۳۰	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۰۱	۸۸	-۵۲	۳	۳	۱۰۱
۳۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹۴	۱۰۵	-۶۶	۲	۳	۹۴
		جمع	۶۵۴۲۶	۶۷۸۶۲	-۳۰۱۲۰	۲۷۸۵	۴۰۰۵	۶۵۴۲۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای ارمنستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱ و با سهم ۲۸ درصد از کل تجارت ایجادشده رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجادشده

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۱ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای ارمنستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۶۵۴۲۶، ۶۷۸۶۲، ۴۰۱۲۰-، ۲۷۸۵، ۴۰۰۵ و ۶۵۴۲۶ هزار دلار.

نتایج جدول (۷-۴)، نتایج کاهش تعرفه‌های ارمنستان را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهشی به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۲۱ درصد از کل ایجاد تجارت نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۱۷ درصد از کل ایجاد تجارت

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت سزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۴): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۰۰۹	۱۹/۲۸	۴۴	۶/۳۴	۹۶۵	۲۱/۰۳
۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۰۸۹	۲۰/۸۱	۳۲۴	۴۶/۶۹	۷۶۵	۱۶/۶۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۶۹۹	۱۳/۳۷	۷۰	۱۰/۰۹	۶۲۹	۱۳/۷۲
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۳۳	۸/۲۸	۱۶	۲/۳۳	۴۱۷	۹/۰۹
۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۶۸	۸/۹۴	۶۸	۹/۷۷	۴۰۰	۸/۷۲
۶	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۳۸۲	۷/۳۰	۶	۰/۸۲	۳۷۶	۸/۲۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۵۳	۶/۷۶	۱۴	۱/۹۶	۳۴۰	۷/۴۱
۸	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۴۶	۲/۷۹	۴	۰/۶۵	۱۴۲	۳/۰۹
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۸۶	۱/۶۴	۱۰	۱/۴۳	۷۶	۱/۶۵
۱۰	۶۹	محصولات سرمایه‌ی		۱/۴۷	۲	۰/۳۲	۷۵	۱/۶۳
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۷	۱/۶۶	۱۶	۲/۲۸	۷۱	۱/۵۴
۱۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۶۶	۱/۲۵	۶	۰/۸۳	۶۰	۱/۳۰
۱۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۳	۱/۴۰	۱۷	۲/۴۷	۵۶	۱/۲۲
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹	۰/۹۴	۲	۰/۲۶	۴۷	۱/۰۳
۱۵	۳۵	مواد آلیومینوئید، محصولات بر اساس	۴۸	۰/۹۱	۴۷	۶/۷۶	۴۵	۰/۹۹
۱۶	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۴۷	۰/۸۹	۱۵	۲/۱۶	۳۲	۰/۶۹
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۰	۰/۳۸	۳	۰/۳۹	۱۷	۰/۳۷
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۴	۰/۴۵	۷	۱/۰۵	۱۶	۰/۳۶
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۳	۰/۲۵	۲	۰/۲۵	۱۱	۰/۲۴
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹	۰/۱۷	۰	۰/۰۶	۹	۰/۱۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹	۰/۱۷	۱	۰/۱۱	۸	۰/۱۷
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۱	۰/۲۲	۵	۰/۶۷	۷	۰/۱۵
۲۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸	۰/۱۵	۲	۰/۳۰	۶	۰/۱۳
۲۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶	۰/۱۲	۶	۰/۸۸	۶	۰/۱۲
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۹	۰/۱۷	۳	۰/۴۹	۵	۰/۱۱
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته‌شده از کائوچو	۵	۰/۱۰	۲	۰/۲۶	۳	۰/۰۸
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳	۰/۰۵	۰	۰/۰۰	۳	۰/۰۵
۲۸	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۵	۰/۰۹	۳	۰/۳۷	۲	۰/۰۵
		جمع	۵۲۳۰	۱۰۰	۶۹۴	۱۰۰	۴۵۸۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات ارمنستان از ایران به صورت زیر است:

نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل انحراف تجارت

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد با کد ۳۹ و با سهم ۱۰ درصد از کل انحراف تجارت

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۱۰ درصد از کل انحراف تجارت

مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس با کد ۳۵ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت

سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۶ درصد از کل انحراف تجارت با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۵-۷) تغییرات در صادرات ایران به ارمنستان را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۵-۷): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۹۲۱	۷/۰۰	۱۶۰۱۰	۷/۳۰	۱۰۸۹	۲۰/۸۳
۲	۲۵	تمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۴۰۰۰	۱۵/۹۴	۳۵۰۰۹	۲/۹۷	۱۰۰۹	۱۹/۳۰
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۲۷۰۶۷	۱۲/۶۹	۲۷۷۶۶	۲/۵۸	۶۹۹	۱۳/۳۸
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۷۱۲	۲/۶۸	۶۱۸۰	۸/۱۹	۴۶۸	۸/۹۵
۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۳۶۹	۱/۵۸	۳۸۰۳	۱۲/۸۵	۴۳۳	۸/۲۹
۶	۲۷	سخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی و	۹۳۴۰۸	۴۳/۸۰	۹۳۷۹۰	۰/۴۱	۳۸۲	۷/۳۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۰۶۴۲	۴/۹۹	۱۰۹۹۶	۳/۳۲	۳۵۳	۶/۷۶
۸	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۰۴۵۹	۴/۹۰	۱۰۶۰۵	۱/۴۰	۱۴۶	۲/۷۹
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنه نسوز	۶۲۴	۰/۲۹	۷۱۱	۱۳/۸۷	۸۷	۱/۶۶
۱۰	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۱۲۸۳	۰/۶۰	۱۳۶۸	۶/۶۷	۸۶	۱/۶۴
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۹۸	۰/۴۲	۹۷۵	۸/۵۶	۷۷	۱/۴۷
۱۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱۹۷۳	۰/۹۳	۲۰۴۷	۳/۷۱	۷۳	۱/۴۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۰۴۴	۲/۳۷	۵۱۱۰	۱/۳۰	۶۶	۱/۲۵
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹۵	۰/۲۳	۵۴۵	۹/۹۳	۴۹	۰/۹۴
۱۵	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۴۰۵	۰/۱۹	۴۵۱	۱۱/۵۱	۴۷	۰/۸۹

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱۶	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۱۲۶	۰/۰۶	۱۷۱	۳۵/۵۵	۴۵	۰/۸۶
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۶۵۷	۰/۳۱	۶۸۰	۳/۶۱	۲۴	۰/۴۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۲۴	۰/۰۶	۱۴۳	۱۶/۰۲	۲۰	۰/۳۸
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تان‌ها	۷۱۷	۰/۳۴	۷۳۰	۱/۷۹	۱۳	۰/۲۵
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۷	۰/۱۳	۲۷۸	۴/۲۳	۱۱	۰/۲۲
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۰۱	۰/۱۹	۴۱۰	۲/۲۴	۹	۰/۱۷
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۷۷	۰/۰۸	۱۸۶	۴/۹۰	۹	۰/۱۷
۲۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۰۹	۰/۰۵	۱۱۷	۷/۹۵	۹	۰/۱۷
۲۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۵	۰/۰۲	۴۳	۲۲/۹۹	۸	۰/۱۵
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۰۵	۰/۱۰	۲۱۱	۲/۵۶	۵	۰/۱۰
۲۶	۴۰	کاتوچو و اشیای ساخته‌شده از کاتوچو	۱۰۴	۰/۰۵	۱۱۰	۵/۰۳	۵	۰/۱۰
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۰	۰/۰۲	۴۵	۱۱/۷۳	۵	۰/۰۹
۲۸	۶۱	لباس و مفرعات لباس، از کتشفاف	۹	۰/۰۰	۱۲	۲۶/۷۲	۳	۰/۰۵
		جمع	۲۱۳۲۷۷	۱۰۰	۲۱۸۵۰۴	۲۴۴	۵۲۲۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به ارمنستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) و سهم ۲۱ درصد، نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان (۲۵) و سهم ۱۹ درصد، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) و با سهم ۱۳ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۹ درصد و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با سهم ۸ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۵۲۲۶ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) با میزان ۱۰۸۹ هزار دلار است.

جدول (۶-۷) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات ارمنستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای ارمنستان به قرار زیر است:

مرورید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱
 رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
 وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
 رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
 ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵

جدول (۶-۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	مصرف‌کننده اضافه رفاه جامعه	رفاه اثر کل تجارت
۱	۷۱	مرورید طبیعی یا پرورده	۲۱۷۶۹	۱۰۲۲۰	-۱۳۱۳۰	۱۲۶۴	۲۱۷۶۹
۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۲۵۲۳	۱۰۲۶	-۷۸۹	۵۱۸	۱۲۵۲۳
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۲۳۶۲	۴۳۹۸	-۵۶۸۷	۴۸۱	۱۲۳۶۲
۴	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۱۸۹۴	۳۶۹۸	-۵۲۴۹	۱۳۳	۱۱۸۹۴
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۵۶۲۴	۵۰۶۱	-۷۲۱۸	۱۳۴	۵۶۲۴
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۴۸۷۸	۸۹۸	-۱۰۵۴	۱۷۴	۴۸۷۸
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۳۶۱۹	۲۳۷۳	-۳۱۸۷	۱۵۳	۳۶۱۹
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۹۲۳	۲۲۹۷	-۳۲۵۲	۸۷	۲۹۲۳
۹	۳۰	محصولات دارویی	۲۸۴۳	۱۹۹۴	-۲۸۶۱	۶۴	۲۸۴۳
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۶۱	۳۹۱	-۴۱۲	۱۱۸	۲۶۶۱
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۸۱۲	۵۴۳	-۶۶۶	۸۳	۱۸۱۲
۱۲	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۶۸۹	۸۱۳	-۱۰۳۲	۴۸	۱۶۸۹
۱۳	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۱۶۵۷	۱۳۷	-۱۴۵	۳۸	۱۶۵۷
۱۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۶۲۵	۴۴۰	-۵۹۷	۲۹	۱۶۲۵
۱۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۲۰۸	۱۲۴۶	-۱۷۲۰	۶۳	۱۲۰۸
۱۶	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸۹۹	۶۹۶	-۹۹۹	۲۱	۸۹۹
۱۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۸۹۹	۳۵۱	-۴۴۱	۴۲	۸۹۹
۱۸	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۸۱۴	۴۲۰	-۵۵۹	۳۷	۸۱۴
۱۹	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۷۷۴	۶۳۶	-۸۹۷	۲۴	۷۷۴
۲۰	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۷۱۵	۴۸۹	-۶۶۸	۳۰	۷۱۵
۲۱	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۶۶۵	۷۲۱	-۱۰۲۸	۱۸	۶۶۵
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۶۵۰	۴۷۲	-۶۲۳	۱۷	۶۵۰
۲۳	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۶۰۳	۷۷۶	-۸۶۰	۱۷	۶۰۳
۲۴	۲	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۵۴۹	۴۴۴۶	-۶۳۴۶	۱۱	۵۴۹
۲۵	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۵۴۸	۷۵۷	-۹۹۸	۲۰	۵۴۸
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۳۳	۳۰۲	-۴۲۷	۱۲	۵۳۳
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۵۰	۱۹۰	-۲۵۸	۳	۴۵۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۳۴۲	۲۶۵	-۳۸۲	۵	۳۴۲
۲۹	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۳۱۵	۳۷	-۴۴	۸	۳۱۵

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۳۰	۶	نیانات زنده و محصولات گلکاری	۱۵۲	۶۰	-۸۱	۳	۴	۱۵۲
۳۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۴۱	۷۱	-۱۰۰	۳	۴	۱۴۱
		جمع	۹۸۱۳۸	۴۶۲۲۲	-۶۱۷۶۰	۳۶۵۷	۵۲۵۷	۹۸۱۳۸

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای ارمنستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱ و با سهم ۲۸ درصد از کل تجارت ایجادشده رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجادشده

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۱ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای ارمنستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۹۸۱۳۸، ۴۶۲۲۲، -۶۱۷۶۰، ۳۶۵۷، ۵۲۵۷ و ۹۸۱۳۸ هزار دلار.

۷-۵-۲- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران
با توجه به نتایج جدول (۷-۷)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۶۷ درصد از کل ایجاد تجارت میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۲۲ درصد از کل ایجاد تجارت

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۲۹۳/۶۶	۷۰/۱۰	۹۱/۵۱	۷۸/۹۶	۲۰۲/۱۵	۶۶/۷۲
۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۷۹/۵۹	۱۹/۰۰	۱۴/۰۶	۱۲/۱۳	۶۵/۵۴	۲۱/۶۳
۳	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۲۵/۷۸	۶/۱۵	۳/۵۱	۳/۰۳	۲۲/۲۷	۷/۳۵
۴	۷۰	محصولات سرامیکی	۵/۴۱	۱/۲۹	۱/۴۸	۱/۲۷	۳/۹۳	۱/۳۰
۵	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۵/۴۲	۱/۲۹	۲/۷۸	۲/۴۰	۲/۶۴	۰/۸۷
۶	۳۰	محصولات دارویی	۱/۹۵	۰/۴۶	۰/۲۳	۰/۲۰	۱/۷۲	۰/۵۷
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲/۷۰	۰/۶۵	۱/۰۱	۰/۸۷	۱/۷۰	۰/۵۶
۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱/۷۶	۰/۴۲	۰/۱۹	۰/۱۶	۱/۵۷	۰/۵۲
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۰/۶۲	۰/۱۵	۰/۱۹	۰/۱۶	۰/۴۳	۰/۱۴
۱۰	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱/۰۸	۰/۲۶	۰/۶۷	۰/۵۸	۰/۴۱	۰/۱۴
۱۱	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۰/۳۲	۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۳۶	۰/۱۲
۱۲	۱۸	کاکانو و فرآورده‌های آن	۰/۴۹	۰/۱۲	۰/۲۸	۰/۲۴	۰/۲۱	۰/۰۷
۱۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۶	۰/۰۲
۱۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۱
۱۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۷	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
جمع			۴۱۸/۸۹	۱۰۰	۱۱۵/۹۰	۱۰۰	۳۰۳/۰۰	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات بلاروس

از ایران به صورت زیر است:

فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۷۹ درصد از کل انحراف تجارت

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۲۰ و با سهم ۱۲ درصد از کل

انحراف تجارت

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت

فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف

تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۸) تغییرات در صادرات ایران به بلاروس را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۸): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۴۹۳/۵۰	۵۹/۰۳	۶۷۸۷/۱۶	۴/۵۲	۲۹۳/۶۶	۷۰/۱۴
۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۸۲/۴۰	۲۸/۹۳	۳۲۶۱/۹۹	۲/۵۰	۷۹/۵۹	۱۹/۰۱
۳	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۷۴۱/۸۰	۶/۷۴	۷۶۷/۵۸	۳/۴۷	۲۵/۷۸	۶/۱۶
۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۹۲/۸۰	۰/۸۴	۹۸/۲۲	۵/۸۴	۵/۴۲	۱/۲۹
۵	.	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۱۳/۹۰	۱/۰۴	۱۱۹/۳۱	۴/۷۵	۵/۴۱	۱/۲۹
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۹۳/۱۰	۰/۸۵	۹۵/۸۰	۲/۹۰	۲/۷۰	۰/۶۵
۷	۳۰	محصولات دارویی	۹۰/۲۰	۰/۸۲	۹۲/۱۵	۲/۱۶	۱/۹۵	۰/۴۶
۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۴/۱۰	۰/۴۰	۴۵/۶۶	۳/۵۳	۱/۵۶	۰/۳۷
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۱/۰۰	۰/۱۰	۱۲/۰۸	۹/۸۰	۱/۰۸	۰/۲۶
۱۰	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۳۰/۶۰	۰/۲۸	۳۱/۲۲	۲/۰۱	۰/۶۲	۰/۱۵
۱۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۵/۸۰	۰/۰۵	۶/۲۹	۸/۴۷	۰/۴۹	۰/۱۲
۱۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک، سنگ و گچ، آهک	۹/۸۰	۰/۰۹	۱۰/۱۲	۳/۲۲	۰/۳۲	۰/۰۸
۱۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۴۰/۶۰	۰/۳۷	۴۰/۷۱	۰/۲۶	۰/۱۱	۰/۰۳
۱۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲/۷۰	۰/۰۲	۲/۷۱	۰/۵۲	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۵	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۷/۹۰	۰/۴۴	۴۷/۹۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۰/۲۰	۰/۰۰	۰/۲۰	۱/۵۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۱۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۲/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
		جمع	۱۱۰۰۱	۱۰۰	۱۱۴۱۹	۵۷	۴۱۹	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به بلاروس بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) و سهم ۷۰ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۱۹ درصد، رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی (۵۴) و سهم ۶ درصد، فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها (۲۰) و سهم ۱

درصد و شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۱ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر با ۴۱۹ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات به فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) با میزان ۲۹۴ هزار دلار اختصاص دارد.

جدول (۷-۹) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات بلاروس از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای بلاروس به قرار زیر است:

- ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر، کد ۰۳
- وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
- رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
- مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹
- ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵

جدول (۷-۹): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	مصرف‌کننده اضافه رفاه	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۴۴۲۳۲	۴۵۶۹	-۲۰۱۵	۷۷۳	۱۰۹۶	۴۴۲۳۲
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۸۹۸۳	۴۱۱۴۲	-۲۵۱۸۰	۵۸۴	۱۱۱۶	۱۸۹۸۳
۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۸۳۲۷	۲۹۱۰۱	-۱۸۴۰۵	۱۹۵	۵۳۶	۱۸۳۲۷
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۴۳۷۷	۳۱۸۶۶	-۱۹۹۵۴	۳۸۲	۳۹۱	۱۴۳۷۷
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۲۵۸۵	۳۲۷۹۸	-۲۰۰۱۹	۲۱۴	۳۵۴	۱۲۵۸۵
۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱۹۸۴	۲۶۲۶۸	-۱۵۲۵۷	۳۹۲	۴۴۵	۱۱۹۸۴
۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۰۳۵۹	۱۱۱۵۵	-۶۲۸۲	۴۷۷	۶۶۱	۱۰۳۵۹
۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۰۰۹۸	۱۰۷۸۶	-۶۶۵۰	۳۷۴	۳۹۷	۱۰۰۹۸
۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشاف	۹۱۶۱	۳۴۸۵	-۱۷۹۹	۲۵۰	۶۷۷	۹۱۶۱
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸۲۱۳	۸۰۰۵	-۴۹۵۵	۱۶۴	۲۵	۸۲۱۳
۱۱	۳۰	محصولات دارویی	۶۸۸۶	۱۰۴۹۱	-۶۷۰۵	۱۵۲	۱۹۵	۶۸۸۶
۱۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۴۴۹	۵۹۲۶	-۳۶۳۰	۱۷۲	۲۱۷	۴۴۴۹
۱۳	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۳۵۷۲	۹۱۹۲	-۵۷۲۹	۸۸	۱۲۲	۳۵۷۲
۱۴	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۴۰۷	۴۰۹۷	-۲۵۵۲	۶۰	۹۱	۳۴۰۷

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۳۱۹۲	۲۹۴۰	-۱۷۱۳	۱۱۸	۱۶۲	۳۱۹۲
۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۸۴۸	۴۵۸۱	-۲۶۷۱	۱۱۰	۱۶۱	۲۸۴۸
۱۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۶۳۲	۵۷۴۷	-۳۵۸۹	۷۶	۸۰	۲۶۳۲
۱۸	۳	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۲۱۱۱	۳۲۷۳	-۲۰۷۸	۴۰	۵۴	۲۱۱۱
۱۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۹۸۱	۵۳۵۴	-۳۱۶۸	۸۴	۱۰۳	۱۹۸۱
۲۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۸۹۴	۲۸۰۴	-۱۵۷۸	۱۰۷	۱۴۳	۱۸۹۴
۲۱	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۱۷۸۵	۷۹۴	-۴۷۱	۳۵	۵۶	۱۷۸۵
۲۲	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۷۵۷	۳۴۳۲	-۲۰۵۵	۵۳	۸۴	۱۷۵۷
۲۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۶۲۰	۳۱۵۳	-۱۶۴۲	۳۳	۷۱	۱۶۲۰
۲۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۴۳۶	۲۵۰۱	-۱۵۲۵	۱۹	۲۶	۱۴۳۶
۲۵		محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۳۶۰	۳۴۲۷	-۲۱۷۰	۲۶	۳۰	۱۳۶۰
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۵۶۵	۱۳۰۱	-۸۰۵	۱۰	۱۳	۵۶۵
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵۵۷	۲۱۶۶	-۱۳۶۸	۸	۱۰	۵۵۷
۲۸	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۲۵	۶۸۷	-۴۱۱	۸	۴۰	۵۲۵
۲۹	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۷۳	۱۱۷۹	-۷۴۸	۵	۸	۴۷۳
۳۰	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۳۲۵	۳۹۴۳۱	-۲۴۸۶۴	۲	۷	۳۲۵
		جمع	۲۰۱۶۹۳	۳۱۱۶۵۳	-۱۸۹۹۹۱	۵۰۱۱	۷۵۹۸	۲۰۱۶۹۳

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای بلاروس در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر، کد ۰۳ و با سهم ۱۴ درصد از کل تجارت ایجادشده

لباس و متفرعات لباس، از کشباف، با کد ۶۱ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجادشده

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجادشده

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۷ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه

جامعه و اثر کل تجارت برای بلاروس در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر با ۲۰۱۶۳۹، ۳۱۱۶۵۳، ۱۸۹۹۹۱-، ۵۰۱۱، ۷۵۹۸ و ۲۰۱۶۹۳ هزار دلار است.

نتایج جدول (۷-۱۰)، نتایج کاهش تعرفه‌های بلاروس را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهش ۶۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۶۷ درصد از کل ایجاد تجارت میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۲۲ درصد از کل ایجاد تجارت

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۰): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۰۰۹	۱۹/۲۸	۴۴	۶/۳۴	۹۶۵	۲۱/۰۳
۲	۲۵	نمک، گچ، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۰۸۹	۲۰/۸۱	۳۲۴	۴۶/۶۹	۷۶۵	۱۶/۶۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۶۹۹	۱۳/۳۷	۷۰	۱۰/۰۹	۶۲۹	۱۳/۷۲
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۳۳	۸/۲۸	۱۶	۲/۳۳	۴۱۷	۹/۰۹
۵	۰-۱	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۶۸	۸/۹۴	۶۸	۹/۷۷	۴۰۰	۸/۷۲
۶	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و		۷/۳۰	۶	۰/۸۲	۳۷۶	۸/۲۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۵۳	۶/۷۶	۱۴	۱/۹۶	۳۴۰	۷/۴۱
۸	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۴۶	۲/۷۹	۴	۰/۶۵	۱۴۲	۳/۰۹
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۸۶	۱/۶۴	۱۰	۱/۴۳	۷۶	۱/۶۵
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۷-	۱/۴۷	۲	۰/۳۲	۷۵	۱/۶۳
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۷	۱/۶۶	۱۶	۲/۲۸	۷۱	۱/۵۴
۱۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۶۶	۱/۲۵	۶	۰/۸۳	۶۰	۱/۳۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگر بخار و آبگرم	-۳	۱/۴۰	۱۷	۲/۴۷	۵۶	۱/۲۲
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹	۰/۹۴	۲	۰/۲۶	۴۷	۱/۰۳
۱۵	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۴۸	۰/۹۱	۴۷	۶/۷۶	۴۵	۰/۹۹
۱۶	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	-۴	۰/۸۹	۱۵	۲/۱۶	۳۲	۰/۶۹
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی		۰/۳۸	۳	۰/۳۹	۱۷	۰/۳۷

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱۸	-۱	قند و شکر و شیرینی	۲۴	۰/۴۵	۷	۱/۰۵	۱۶	۰/۳۶
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۳	۰/۲۵	۲	۰/۲۵	۱۱	۰/۲۴
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره		۰/۱۷	۰	۰/۰۶	۹	۰/۱۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹	۰/۱۷	۱	۰/۱۱	۸	۰/۱۷
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۱	۰/۲۲	۵	۰/۶۷	-	۰/۱۵
۲۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط		۰/۱۵	۲	۰/۳۰	۶	۰/۱۳
۲۴	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۶	۰/۱۲	۶	۰/۸۸	۶	۰/۱۲
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۹	۰/۱۷	۳	۰/۴۹	۵	۰/۱۱
۲۶	۴۰	کانونچو و اشیای ساخته‌شده از کانونچو	۵	۰/۱۰	۲	۰/۲۶	۳	۰/۰۸
۲۷	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۳	۰/۰۵	۰	۰/۰۰	۳	۰/۰۵
۲۸	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۵	۰/۰۹	۳	۰/۳۷	۲	۰/۰۵
		جمع	۵۲۳۰	۱۰۰	۶۹۴	۱۰۰	۴۵۸۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات بلاروس از ایران به صورت زیر است:

فراآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۸۰ درصد از کل انحراف تجارت میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل انحراف تجارت با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۱۱) تغییرات در صادرات ایران به بلاروس را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۱۱): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۴۹۳/۵۰	۵۹/۰۳	۶۹۳۶/۸۳	۶/۸۳	۴۴۳/۳۳	۷۰/۲۴
۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۸۲/۴۰	۲۸/۹۳	۳۳۰۱/۸۷	۳/۷۵	۱۱۹/۴۷	۱۸/۹۳
۳	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۷۴۱/۸۰	۶/۷۴	۷۸۰/۵۵	۵/۲۲	۳۸/۷۵	۶/۱۴
۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۹۲/۸۰	۰/۸۴	۱۰۰/۹۸	۸/۸۱	۸/۱۸	۱/۳۰
۵	۷۰	محصولات سرمایه‌ی	۱۱۳/۹۰	۱/۰۴	۱۲۲/۰۶	۷/۱۷	۸/۱۶	۱/۲۹
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۹۳/۱۰	۰/۸۵	۹۷/۱۸	۴/۳۸	۴/۰۸	۰/۶۵
۷	۳۰	محصولات دارویی	۹۰/۲۰	۰/۸۲	۹۳/۱۲	۳/۲۴	۲/۹۲	۰/۴۶
۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۴/۱۰	۰/۴۰	۴۶/۴۳	۵/۲۸	۲/۳۳	۰/۳۷
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۱/۰۰	۰/۱۰	۱۲/۶۳	۱۴/۷۸	۱/۶۳	۰/۲۶
۱۰	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۳۰/۶۰	۰/۲۸	۳۱/۵۳	۳/۰۳	۰/۹۳	۰/۱۵
۱۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۵/۸۰	۰/۰۵	۶/۵۴	۱۲/۷۸	۰/۷۴	۰/۱۲
۱۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۹/۸۰	۰/۰۹	۱۰/۲۷	۴/۸۴	۰/۴۷	۰/۰۸
۱۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۴۰/۶۰	۰/۳۷	۴۰/۷۶	۰/۳۹	۰/۱۶	۰/۰۳
۱۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۲/۷۰	۰/۰۲	۲/۷۲	۰/۷۸	۰/۰۲	۰/۰۰
۱۵	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۷/۹۰	۰/۴۴	۴۷/۹۱	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۰/۲۰	۰/۰۰	۰/۲۱	۲/۵۰	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۱۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۴/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
		جمع	۱۱۰۰۱	۱۰۰	۱۱۶۳۲	۸۸	۶۳۱	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به بلاروس بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) و با سهم ۷۰ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و با سهم ۱۲ درصد، رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی (۵۴) و با سهم ۳ درصد، فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها (۲۰) و با سهم ۲ درصد و شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و با سهم ۱ درصد کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم

دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۶۳۱ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) با میزان ۴۴۳ هزار دلار است.

جدول (۷-۱۲) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات بلاروس از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای بلاروس به قرار زیر است:

مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵

جدول (۷-۱۲): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دورقمی

(سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۶۶۳۴۸	۳۲۵۴	-۲۳۳۰	۱۰۱۴	۱۴۳۸	۶۶۳۴۸
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۸۴۷۴	۲۷۸۵۳	-۳۸۴۶۹	۷۶۸	۱۴۶۶	۲۸۴۷۴
۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۲۷۴۹۰	۱۹۶۰۰	-۲۷۹۰۷	۲۵۶	۷۰۴	۲۷۴۹۰
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۱۵۶۶	۲۱۵۰۴	-۳۰۳۱۷	۵۰۲	۵۱۴	۲۱۵۶۶
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۸۸۷۸	۲۲۲۳۵	-۳۰۵۸۲	۲۸۱	۴۶۵	۱۸۸۷۸
۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۷۹۷۶	۱۷۹۵۷	-۲۳۵۶۸	۵۱۶	۸)	۱۷۹۷۶
۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵۵۳۹	۷۶۶۵	-۹۷۷۲	۶۲۷	۸۶۸	۱۵۵۳۹
۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۵۱۴۷	۷۲۹۷	-۱۰۱۳۹	۴۹۱	۵۲۱	۱۵۱۴۷
۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۳۷۴۱	۲۴۲۸	-۲۸۵۶	۳۲۹	۸۸۹	۱۳۷۴۱
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۲۳۲۰	۵۴۰۹	-۷۵۵۲	۲۱۶	۳۳۵	۱۲۳۲۰
۱۱	۳۰	محصولات دارویی	۱۰۳۲۹	۷۰۵۲	-۱۰۱۴۴	۲۰۰	۲۵۷	۱۰۳۲۹
۱۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶۶۷۴	۴۰۱۵	-۵۵۴۱	۲۲۶	۲۸۵	۶۶۷۴
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته‌شده از کائوچو	۵۳۵۸	۶۳۰۹	-۸۷۱۲	۱۱۶	۱۶۰	۵۳۵۸
۱۴	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۱۱۱	۲۷۶۸	-۳۸۸۱	۷۸	۱۲۰	۵۱۱۱
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۷۸۸	۲۰۰۸	-۲۶۴۵	۱۵۵	۲۱۳	۴۷۸۸
۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۲۷۲	۳۱۳۲	-۴۱۲۱	۱۴۴	۲۱۲	۴۲۷۲

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوکتیف	۳۹۴۸	۳۸۸۰	-۵۴۵۶	۱۰۰	۱۰۵	۳۹۴۸
۱۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۳۱۶۶	۲۲۰۳	-۳۱۴۸	۵۲	۷۰	۳۱۶۶
۱۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۹۷۲	۳۶۴۹	-۴۸۷۳	۱۱۰	۱۳۵	۲۹۷۲
۲۰	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۲۸۴۱	۱۹۲۷	-۲۴۵۵	۱۴۱	۱۸۷	۲۸۴۱
۲۱	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۲۶۷۸	۵۴۱	-۷۲۴	۴۶	۷۳	۲۶۷۸
۲۲	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۶۳۶	۲۳۳۴	-۳۱۵۲	۷۰	۱۱۰	۲۶۳۶
۲۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۲۴۳۱	۲۱۹۴	-۲۶۰۲	۴۳	۹۳	۲۴۳۱
۲۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۲۱۵۴	۱۶۹۳	-۲۳۳۴	۲۵	۳۴	۲۱۵۴
۲۵	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۰۴۰	۲۳۰۷	-۳۲۹۰	۳۴	۳۹	۲۰۴۰
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۸۴۷	۸۸۰	-۱۲۲۶	۱۳	۱۸	۸۴۷
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۸۳۵	۱۴۵۹	-۲۰۷۶	۱۰	۱۳	۸۳۵
۲۸	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - غسل	۷۸۷	۴۶۸	-۶۳۱	۱۱	۵۳	۷۸۷
۲۹	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۷۱۰	۷۹۴	-۱۱۳۴	۷	۱۱	۷۱۰
۳۰	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۴۸۷	۲۶۵۶۷	-۳۷۷۲۷	۲	۹	۴۸۷
		جمع	۳۰۲۵۴۰	۲۱۱۲۸۱	-۲۹۰۳۶۴	۶۵۸۴	۹۹۸۰	۳۰۲۵۴۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای بلاروس در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر، کد ۰۳ و با سهم ۲۲ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجادشده

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجادشده

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۷ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۶ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای بلاروس در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰

درصد به ترتیب برابر با ۳۰۲۵۴۰، ۲۱۱۲۸۱، ۲۹۰۳۶۴-، ۶۵۸۴، ۹۹۸۰ و ۳۰۲۵۴۰ هزار دلار است.

۷-۵-۳- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۱۳)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۴۸ درصد از کل ایجاد تجارت

مس و مصنوعات از مس با کد ۷۴ و با سهم ۳۳ درصد از کل ایجاد تجارت

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت

نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل ایجاد تجارت

مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۳): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش
۱	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۳۵۵۸	۵۲/۳۴	۷۸/۵۵	۲۹۴۶	۱۰۶۱۲	۴۷/۹۰
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۷۲۴۴	۲۷/۹۶	۰/۶۷	۲۵	۷۲۱۸	۳۲/۵۸
۳	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۸۶۰	۷/۱۸	۵/۰۶	۱۹۰	۱۶۷۰	۷/۵۴
۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۲۷	۲/۰۳	۱/۷۲	۶۵	۴۶۲	۲/۰۹
۵	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۲۷	۱/۲۶	۰/۱۲	۴	۳۲۳	۱/۴۶
۶	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۳۰۳	۱/۱۷	۰/۰۹	۳	۳۰۰	۱/۳۵
۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۰۶	۱/۱۸	۰/۲۶	۱۰	۲۹۷	۱/۳۴
۸	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۶۳	۲/۱۷	۸/۶۰	۳۲۲	۲۴۱	۱/۰۹
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۲۰	۰/۸۵	۰/۱۴	۵	۲۱۵	۰/۹۷
۱۰	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۹۱	۰/۷۴	۰/۵۵	۲۱	۱۷۰	۰/۷۷
۱۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگر بخار و آبگرم	۱۵۷	۰/۶۰	۰/۱۲	۵	۱۵۲	۰/۶۹
۱۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۰۰	۰/۷۷	۲/۰۲	۷۶	۱۲۴	۰/۵۶
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۳۴	۰/۵۲	۰/۶۳	۲۴	۱۱۰	۰/۵۰
۱۴	۹۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۸۹	۰/۳۵	۰/۴۰	۱۵	۷۵	۰/۳۴

۰/۲۰	۴۵	۰/۰۷	۳	۰/۱۸	۴۸	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۵۴	۱۵
۰/۱۸	۴۱	۰/۳۱	۱۲	۰/۲۰	۵۳	سرب و مصنوعات از سرب	۷۳	۱۶
۰/۱۴	۳۱	۰/۵۴	۲۰	۰/۲۰	۵۱	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۹	۱۷
۰/۱۰	۲۲	۰/۰۴	۲	۰/۰۹	۲۴	محصولات سرمایه‌ی	۶۹	۱۸
۰/۰۵	۱۲	—/۰/۰۴	—۱	۰/۰۴	۱۱	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۳۵	۱۹
۰/۰۵	۱۰	۰/۰۸	۳	۰/۰۵	۱۳	قند و شکر و شیرینی	۱۷	۲۰
۰/۰۴	۹	۰/۰۴	۱	۰/۰۴	۱۱	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۸۰	۲۱
۰/۰۴	۸	۰/۰۷	۳	۰/۰۴	۱۱	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۸	۲۲
۰/۰۲	۴	—/۰/۰۴	—۱	۰/۰۱	۳	صابون‌ها، مواد آلی تانسیواکتیف	۳۴	۲۳
۰/۰۱	۱	۰/۰۰	۰	۰/۰۱	۲	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۸۵	۲۴
۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۱	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۶	۲۵
۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۴۰	۲۶
۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۳۲	۲۷
۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	محصولات دارویی	۳۰	۲۸
۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۷۱	۲۹
۱۰۰	۲۲۱۵۵	۱۰۰	۳۷۵۰	۱۰۰	۲۵۹۰۵	جمع		

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات روسیه از ایران به صورت زیر است:

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۷۹ درصد از کل انحراف تجارت

شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل با کد ۰۴ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۵ درصد از کل انحراف تجارت

الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره با کد ۵۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در توسعه صادرات مشخص می‌شود.

جدول (۷-۱۴) تغییرات در صادرات ایران به روسیه را در سناریو اول (کاهش ۴۰

درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۱۴): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵۵۰۴۱	۳۳/۶۶	۱۶۸۵۹۹	۸/۷۴	۱۳۵۵۸	۵۲/۳۴
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۲۰۴۹	۱۳/۴۷	۶۹۲۹۳	۱۱/۶۷	۷۲۴۴	۲۷/۹۶
۳	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۶۸۹۷۹	۳۶/۶۸	۱۷۰۸۳۹	۱/۱۰	۱۸۶۰	۷/۱۸
۴	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۸۳۶	۱/۲۷	۶۳۹۹	۹/۶۵	۵۶۳	۲/۱۷
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک، سیمان	۵۸۷۴	۱/۲۸	۶۴۰۱	۸/۹۷	۵۲۷	۲/۰۳
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۲۴۸	۰/۷۱	۳۵۷۵	۱۰/۰۷	۳۲۷	۱/۲۶
۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۶۶۶۰	۳/۶۲	۱۶۹۶۷	۱/۸۴	۳۰۶	۱/۱۸
۸	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران	۲۷۵۴	۰/۶۰	۳۰۵۸	۱۱/۰۲	۳۰۳	۱/۱۷
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۳۱۸۸	۰/۶۹	۳۴۰۸	۶/۹۰	۲۲۰	۰/۸۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷۷۰۹	۱/۶۷	۷۹۰۹	۲/۵۹	۲۰۰	۰/۷۷
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۴۳	۰/۸۸	۴۲۳۴	۴/۷۲	۱۹۱	۰/۷۴
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۳۷۴	۱/۱۷	۵۵۳۱	۲/۹۱	۱۵۷	۰/۶۰
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۲۷۹۴	۲/۷۸	۱۲۹۲۸	۱/۰۵	۱۳۴	۰/۵۲
۱۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۱۱۳۴	۰/۲۵	۱۲۲۳	۷/۸۹	۸۹	۰/۳۵
۱۵	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۷۱	۰/۳۲	۱۵۲۳	۳/۵۷	۵۳	۰/۲۰
۱۶	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۹۵۳	۰/۲۱	۱۰۰۴	۵/۳۵	۵۱	۰/۲۰
۱۷	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۸۴	۰/۰۴	۲۳۲	۲۶/۰۱	۴۸	۰/۱۸
۱۸	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۳۰۳	۰/۰۷	۳۲۷	۷/۸۲	۲۴	۰/۰۹
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۶۲	۰/۰۶	۲۷۵	۵/۰۵	۱۳	۰/۰۵
۲۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۰۵	۰/۰۷	۳۱۶	۳/۶۶	۱۱	۰/۰۴
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۱۱۱۲	۰/۲۴	۱۱۲۳	۰/۹۶	۱۱	۰/۰۴
۲۲	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۲۸۹	۰/۰۶	۳۰۰	۳/۶۷	۱۱	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۴۱	۰/۰۵	۲۴۴	۱/۲۱	۳	۰/۰۱
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۷۵	۰/۰۸	۳۷۷	۰/۴۰	۲	۰/۰۱
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۸	۰/۰۰	۱۸	۳/۱۹	۱	۰/۰۰
۲۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۱۴	۰/۰۰	۱۴	۲/۸۶	۰	۰/۰۰
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴	۰/۰۰	۴	۱/۰۴	۰	۰/۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۳	۰/۰۰	۳	۰/۱۹	۰	۰/۰۰
۲۹	۳۰	محصولات دارویی	۰	۰/۰۰	۰	۰/۹۶	۰	۰/۰۰
۳۰	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۴۰۸	۰/۰۹	۴۰۸	۰/۱۰	۰	۰/۰۰
		جمع	۴۶۰۶۲۹	۱۰۰	۴۸۶۵۳۴	۱۵۵	۲۵۹۰۵	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

صادرات اولیه (صادرات ایران به روسیه قبل از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

صادرات ثانویه (صادرات ایران به روسیه بعد از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به روسیه بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۵۲ درصد، مس و مصنوعات از مس (۷۴) و سهم ۲۸ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۷ درصد، شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل (۰۴) و سهم ۲ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک، سیمان (۲۵) و سهم ۱ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۲۵۹۰۵ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با میزان ۱۳۵۵۸ هزار دلار است.

جدول (۷-۱۵) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات روسیه از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای روسیه به قرار زیر است:

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵

سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹

جدول (۷-۱۵): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	مصرف کننده اضافه رفاه	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۹۱۷۲۶	۵۴۵۱۱۲	-۳۴۸۹۸۹	۸۱۷۰	۲۱۸۱۰	۴۹۱۷۲۶
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۳۲۹۶۱۴	۷۹۷۲۳۷	-۴۹۱۹۲۴	۱۴۷۴۸	۱۶۱۰۴	۳۲۹۶۱۴
۳	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۰۸۴۶۲	۶۹۰۱۰۸	-۴۴۰۵۵۴	۹۴۹۶	۱۵۱۷۲	۳۰۸۴۶۲
۴	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۰۶۲۵۷	۲۸۲۶۹۳	-۱۶۳۸۴۷	۱۲۷۷۵	۱۲۵۱۲	۲۰۶۲۵۷
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۱۹۷۵۵۵	۲۸۰۴۴۲	-۱۷۴۵۱۹	۷۹۷۲	۸۲۳۴	۱۹۷۵۵۵
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۰۳۶۸۳	۴۴۵۷۱	-۲۲۶۳۷	۳۷۲۹	۷۶۱۸	۱۰۳۶۸۳
۷	۶۹	محصولات سرمایی	۴۶۴۱۷	۴۰۵۰۵	-۲۱۶۶۳	۳۹۲۲	۴۷۰۶	۴۶۴۱۷
۸	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۱۸۳۵	۴۹۹۵۹	-۲۷۵۹۵	۳۵۷۹	۴۱۴۰	۵۱۸۳۵
۹	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۵۰۱۳	۷۰۵۵۱	-۴۰۵۶۳	۲۶۷۸	۳۱۱۳	۵۵۰۱۳
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸۰۱۸۲	۶۴۶۲۳	-۳۹۶۷۳	۱۶۳۱	۳۱۱۱	۸۰۱۸۲
۱۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۳۹۱۶۱	۳۷۵۰۱	-۲۱۱۸۹	۲۶۲۲	۳۰۴۶	۳۹۱۶۱
۱۲	۳۰	محصولات دارویی	۹۶۳۳۸	۱۷۲۸۷۸	-۱۱۱۸۰۲	۲۴۳۳	۲۹۹۹	۹۶۳۳۸
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۴۷۵۰۶	۱۰۴۱۲۰	-۶۶۴۱۰	۲۰۰۹	۲۸۸۷	۴۷۵۰۶
۱۴	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۵۲۵۰	۵۳۲۳۷	-۳۱۵۹۶	۲۳۶۸	۲۴۳۳	۳۵۲۵۰
۱۵	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۸۳۳۰	۶۵۲۳۲	-۴۰۸۸۸	۱۸۵۰	۲۴۲۱	۵۸۳۳۰
۱۶	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۶۲۹۹۴	۲۰۲۲۶	-۱۰۶۲۳	۲۲۱۸	۲۳۸۱	۶۲۹۹۴
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۴۴۲۲	۵۷۱۲۶	-۳۴۵۳۲	۱۹۷۰	۲۳۰۰	۳۴۴۲۲
۱۸	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۴۹۸۴	۲۱۳۹۳	-۱۰۹۴۸	۲۱۲۳	۲۲۶۲	۴۴۹۸۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۰۰۶۹	۱۷۶۲۹	-۹۲۱۳	۱۶۸۹	۱۸۳۰	۴۰۰۶۹
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۲۵۶۶۸	۶۲۶۷۸	-۲۷۶۱۳	۲۱۷۰	۱۸۲۲	۲۵۶۶۸
۲۱	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران	۵۳۹۵۵	۳۸۶۳۲	-۲۳۴۱۶	۱۶۰۲	۱۶۹۷	۵۳۹۵۵
۲۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوئاکتیف	۳۲۹۱۰	۵۳۴۲۰	-۳۳۴۹۵	۱۵۲۲	۱۳۹۳	۳۲۹۱۰
۲۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۵۰۱۰	۹۵۱۹۹	-۶۱۲۶۴	۱۱۵۳	۱۱۲۶	۳۵۰۱۰
۲۴	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۲۳۲۱۳	۴۸۶۱۶	-۲۳۹۷۶	۶۰۰	۹۹۴	۲۳۲۱۳
۲۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۲۶۲۷۱	۳۸۰۲۲	-۲۴۳۹۵	۶۸۲	۸۸۳	۲۶۲۷۱
۲۶	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۱۸۵۸	۱۸۸۲۸	-۱۱۴۷۱	۶۷۳	۷۹۹	۲۱۸۵۸
۲۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۲۵۱۲۴	۱۵۱۸۵	-۹۱۱۸	۶۲۱	۷۶۹	۲۵۱۲۴
۲۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۰۳۴۳	۹۷۱۱	-۵۹۶۷	۳۴۲	۶۹۰	۱۰۳۴۳
۲۹	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۸۹۲۸	۱۶۱۰۵	-۹۷۲۳	۶۵۵	۶۵۹	۱۸۹۲۸
۳۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۹۵۱۶	۱۶۸۷۷	-۱۰۷۷۵	۲۰۶	۵۵۴	۹۵۱۶
۳۱	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۹۴۳۷	۱۴۹۹۷	-۸۷۳۸	۱۵۴	۱۹۶	۹۴۳۷
		جمع	۲۶۲۲۰۳۱	۳۸۴۳۴۱۲	-۲۳۶۹۱۱۶	۹۸۳۶۰	۱۳۰۶۶۲	۲۶۲۲۰۳۱

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای روسیه در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجادشده

سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده
مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۶۲۲۰۳۱، ۳۸۴۳۴۱۲، ۲۳۶۹۱۱۶-، ۹۸۳۶۰، ۱۳۰۶۶۲ و ۲۶۲۲۰۳۱ هزار دلار.

نتایج جدول (۷-۱۶)، نتایج کاهش تعرفه‌های روسیه را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهشی به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۴۸ درصد از کل ایجاد تجارت

مس و مصنوعات از مس با کد ۷۴ و با سهم ۳۳ درصد از کل ایجاد تجارت
میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت

نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل ایجاد تجارت

مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۶): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۰۳۹۹/۳۸	۵۲/۳۸	۴۴۸۰/۶۴	۷۸/۴۷	۱۵۹۱۸/۷۴	۴۷/۹۰
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۰۸۶۵/۷۵	۲۷/۹۰	۳۸/۱۵	۰/۶۷	۱۰۸۲۷/۵۹	۳۲/۵۸
۳	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۲۷۹۱/۷۸	۷/۱۷	۲۸۶/۱۲	۵/۰۱	۲۵۰۵/۶۶	۷/۵۴
۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاگ و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷۹۰/۴۷	۲/۰۳	۹۷/۲۹	۱/۷۰	۶۹۳/۱۸	۲/۰۹
۵	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۹۰/۵۸	۱/۲۶	۶/۷۶	۰/۱۲	۴۸۳/۸۲	۱/۴۶
۶	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۴۵۵/۱۲	۱/۱۷	۵/۱۴	۰/۰۹	۴۴۹/۹۷	۱/۳۵
۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۶۲/۰۱	۱/۱۹	۱۶/۸۰	۰/۲۹	۴۴۵/۲۱	۱/۳۴
۸	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۸۵۸/۶۳	۲/۲۰	۴۹۷/۷۱	~۱ P-"	۳۶۰/۹۲	۱/۰۹
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۳۰/۱۴	۰/۸۵	۷/۷۳	۰/۱۴	۳۲۲/۴۰	۰/۹۷
۱۰	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۸۶/۹۲	۰/۷۴	۳۱/۳۶	۰/۵۵	۲۵۵/۵۶	۰/۷۷
۱۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگر بخار و آبگرم	۲۳۴/۹۰	۰/۶۰	۶/۸۷	۰/۱۲	۲۲۸/۰۴	۰/۶۹
۱۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۳۰۰/۸۱	۰/۷۷	۱۱۴/۸۴	۲/۰۱	۱۸۵/۹۷	۰/۵۶
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۰۱/۰۵	۰/۵۲	۳۵/۶۵	۰/۶۲	۱۶۵/۴۰	۰/۵۰
۱۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۱۳۴/۲۹	۰/۳۴	۲۲/۴۲	۰/۳۹	۱۱۱/۸۷	۰/۳۴
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۷۱/۷۷	۰/۱۸	۳/۸۷	۰/۰۷	۶۷/۹۰	۰/۲۰
۱۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۷۹/۱۹	۰/۲۰	۱۷/۷۱	۰/۳۱	۶۱/۴۷	۰/۱۸
۱۷	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۷۷/۲۹	۰/۲۰	۳۰/۹۴	۰/۵۴	۴۶/۳۵	۰/۱۴
۱۸	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۳۵/۶۱	۰/۰۹	۲/۵۴	۰/۰۴	۳۳/۰۸	۰/۱۰
۱۹	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۱۵/۸۷	۰/۰۴	—/۰۹	—/۰۴	۱۷/۹۶	۰/۰۵
۲۰	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۹/۹۶	۰/۰۵	۴/۵۵	۰/۰۸	۱۵/۴۱	۰/۰۵
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۱۵/۹۸	۰/۰۴	۲/۱۵	۰/۰۴	۱۳/۸۳	۰/۰۴
۲۲	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۶/۸۴	۰/۰۴	۴/۲۲	۰/۰۷	۱۲/۶۲	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسیراکتیف	۴/۳۴	۰/۰۱	—/۰۶	—/۰۴	۶/۴۰	۰/۰۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲/۲۷	۰/۰۱	۰/۲۰	۰/۰۰	۲/۰۶	۰/۰۱
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰/۸۵	۰/۰۰	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۶۳	۰/۰۰

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۲۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته شده از کانوچو	۰/۵۹	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۰	۰/۵۸	۰/۰۰
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۰۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۷	۰/۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰
جمع			۳۸۹۴۲	۱۰۰	۵۷۱۰	۱۰۰	۳۳۲۳۳	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات روسیه از ایران به صورت زیر است:

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۷۸ درصد از کل انحراف تجارت

شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل با کد ۰۴ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۸ درصد از کل انحراف تجارت

الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره با کد ۵۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۱۷) تغییرات در صادرات ایران به روسیه را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۱۷): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵۵۰۴۱/۱۹	۳۳/۶۶	۱۷۵۴۴۰/۵۷	۱۳/۱۶	۲۰۳۹۹/۳۸	۵۲/۳۸
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۲۰۴۹/۴۸	۱۳/۴۷	۷۲۹۱۵/۲۲	۱۷/۵۱	۱۰۸۶۵/۷۵	۲۷/۹۰
۳	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۶۸۹۷۸/۷۵	۳۶/۶۸	۱۷۱۷۷۰/۵۳	۱/۶۵	۲۷۹۱/۷۸	۷/۱۷
۴	۴	شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان، عسل	۵۸۳۵/۷۸	۱/۲۷	۶۶۹۴/۴۱	۱۴/۷۱	۸۵/۶۳	۲/۲۰
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۸۷۴/۱۹	۱/۲۸	۶۶۶۴/۶۶	۱۳/۴۶	۷۹۰/۴۷	۲/۰۳
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۲۴۷/۷۱	۰/۷۱	۳۷۳۸/۲۹	۱۵/۱۱	۴۹۰/۵۸	۱/۲۶
۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۶۶۶۰/۱۶	۳/۶۲	۱۷۱۲۲/۱۷	۲/۷۷	۴۶۲/۰۱	۱/۱۹
۸	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۷۵۴/۲۸	۰/۶۰	۳۲۰۹/۳۹	۱۶/۵۲	۴۵۵/۱۲	۱/۱۷
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۱۸۷/۹۶	۰/۶۹	۳۵۱۸/۰۹	۱۰/۳۶	۳۳۰/۱۴	۰/۸۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷۷۰۹/۲۳	۱/۶۷	۸۰۱۰/۰۴	۳/۹۰	۳۰۰/۸۱	۰/۷۷
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۴۳/۱۶	۰/۸۸	۴۳۳۰/۰۹	۷/۱۰	۲۸۶/۹۲	۰/۷۴
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۳۷۴/۲۱	۱/۱۷	۵۶۰۹/۱۱	۴/۳۷	۲۳۴/۹۰	۰/۶۰
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده	۱۲۷۹۴/۴۶	۲/۷۸	۱۲۹۹۵/۵۰	۱/۵۷	۲۰۱/۰۵	۰/۵۲
۱۴	۲۷	سوخت‌های معدنی؛ روغن‌های معدنی	۱۱۳۳/۹۰	۰/۲۵	۱۲۶۸/۱۹	۱۱/۸۴	۱۳۴/۲۹	۰/۳۴
۱۵	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۷۰/۶۷	۰/۳۲	۱۵۴۹/۸۵	۵/۳۸	۷۹/۱۹	۰/۲۰
۱۶	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۹۵۳/۴۳	۰/۲۱	۱۰۳۰/۷۲	۸/۱۱	۷۷/۲۹	۰/۲۰
۱۷	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۸۳/۸۱	۰/۰۴	۲۵۵/۵۸	۳۹/۰۴	۷۱/۷۷	۰/۱۸
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۰۳/۰۵	۰/۰۷	۳۳۸/۶۶	۱۱/۷۵	۳۵/۶۱	۰/۰۹
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۶۲/۰۵	۰/۰۶	۲۸۲/۰۱	۷/۶۲	۱۹/۹۶	۰/۰۵
۲۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۰۵/۲۶	۰/۰۷	۳۲۲/۰۹	۵/۵۲	۱۶/۸۴	۰/۰۴
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی یا ترکیبات	۱۱۱۲/۲۷	۰/۲۴	۱۱۲۸/۲۵	۱/۴۴	۱۵/۹۸	۰/۰۴
۲۲	۳۵	مواد آلیومینوئید	۲۸۸/۹۶	۰/۰۶	۳۰۴/۸۳	۵/۴۹	۱۵/۸۷	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسپرواکتیف	۲۴۱/۳۷	۰/۰۵	۲۴۵/۷۱	۱/۸۰	۴/۳۴	۰/۰۱

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	درصد
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی	۳۷۵/۴۹	۰/۰۸	۳۷۷/۷۶	۰/۶۰	۲/۲۷	۰/۰۱
۲۵	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۷/۶۲	۰/۰۰	۱۸/۴۷	۴/۸۰	۰/۸۵	۰/۰۰
۲۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۱۳/۸۳	۰/۰۰	۱۴/۴۲	۴/۲۸	۰/۵۹	۰/۰۰
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴/۴۲	۰/۰۰	۴/۴۸	۱/۵۴	۰/۰۷	۰/۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۳/۲۱	۰/۰۰	۳/۲۲	۰/۲۵	۰/۰۱	۰/۰۰
۲۹	۳۰	محصولات دارویی	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۲۱	۱/۴۴	۰/۰۰	۰/۰۰
۳۰	۷۱	موارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۴۰۸/۴۶	۰/۰۹	۴۰۸/۴۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
جمع			۴۶۰۶۲۹	۱۰۰	۴۹۹۵۷۱	۲۳۳	۳۸۹۴۲	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به روسیه بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۵۲ درصد، مس و مصنوعات از مس (۷۴) و سهم ۳۰ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۷ درصد، شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل (۰۴) و سهم ۲ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان (۲۵) و سهم ۲ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۳۸۹۴۲ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با میزان ۲۰۳۹۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۱۸) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات روسیه از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای روسیه به قرار زیر است:

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵
سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳
مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد، کد ۳۹

جدول (۷-۱۸): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	مصرف‌کننده اضافه رفاه	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۳۷۵۸۹	۳۶۶۲۶۵	-۵۲۷۸۳۶	۱۰۷۲۵	۲۸۶۳۴	۷۳۷۵۸۹
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۹۴۴۲۱	۵۳۷۷۶۱	-۷۵۱۴۰۰	۱۹۳۵۵	۲۱۱۳۳	۴۹۴۴۲۱
۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۴۶۲۶۹۳	۴۶۳۷۹۶	-۶۶۶۸۶۶	۱۲۴۶۶	۱۹۹۱۸	۴۶۲۶۹۳
۴	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۳۰۹۳۸۶	۱۹۳۰۸۷	-۲۵۳۴۵۲	۱۶۷۷۴	۱۶۴۲۷	۳۰۹۳۸۶
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۲۹۶۳۳۲	۱۸۹۴۳۷	-۲۶۵۵۲۴	۱۰۴۶۶	۱۰۸۰۹	۲۹۶۳۳۲
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۵۵۵۲۵	۳۰۹۷۷	-۳۶۲۳۱	۴۸۹۴	۹۹۹۴	۱۵۵۵۲۵
۷	۶۹	محصولات سرمایی	۶۹۶۲۵	۲۸۰۶۹	-۳۴۰۹۹	۵۱۴۸	۶۱۷۷	۶۹۶۲۵
۸	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۷۷۷۵۳	۳۴۴۵۳	-۴۳۱۰۲	۴۷۰۱	۵۴۳۳	۷۷۷۵۳
۹	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۸۲۵۱۹	۴۸۲۷۴	-۶۲۸۳۹	۳۵۱۸	۴۰۹۰	۸۲۵۱۹
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۲۰۲۷۳	۴۳۶۹۹	-۶۰۵۹۷	۲۱۴۱	۴۰۶۹	۱۲۰۲۷۳
۱۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۵۸۷۴۲	۲۵۷۶۶	-۳۲۹۲۴	۳۴۴۳	۳۹۹۸	۵۸۷۴۲
۱۲	۳۰	محصولات دارویی	۱۴۴۵۰۷	۱۱۵۹۴۳	-۱۶۸۷۳۷	۳۱۹۴	۳۹۳۷	۱۴۴۵۰۷
۱۳	۴۰	کانوچر و اشیای ساخته شده از کانوچر	۷۱۲۵۹	۷۰۰۱۶	-۱۰۰۵۱۳	۲۶۳۸	۳۷۹۰	۷۱۲۵۹
۱۴	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۵۲۸۷۵	۳۶۲۶۹	-۴۸۵۶۳	۳۱۰۹	۳۱۹۵	۵۲۸۷۵
۱۵	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۸۷۴۹۵	۴۴۰۰۸	-۶۲۱۱۲	۲۴۲۸	۳۱۷۸	۸۷۴۹۵
۱۶	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۹۴۴۹۰	۱۴۰۵۷	-۱۶۷۹۲	۲۹۱۱	۳۱۲۵	۹۴۴۹۰
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۵۱۶۳۳	۳۸۷۹۵	-۵۲۸۶۳	۲۵۸۷	۳۰۲۰	۵۱۶۳۳
۱۸	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۶۷۴۷۵	۱۴۹۰۴	-۱۷۴۳۶	۲۷۸۷	۲۹۶۶	۶۷۴۷۵
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶۰۱۰۳	۱۲۲۵۶	-۱۴۵۸۶	۲۲۱۸	۲۴۰۳	۶۰۱۰۳
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۸۵۰۳	۴۲۶۲۷	-۵۷۶۶۴	۲۸۵۱	۲۳۹۳	۳۸۵۰۳
۲۱	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران	۸۰۹۳۲	۲۶۲۱۱	-۳۵۸۳۷	۲۱۰۳	۲۲۲۷	۸۰۹۳۲
۲۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوئاکتیف	۴۹۳۶۶	۳۶۰۳۶	-۵۰۸۷۸	۱۹۹۸	۱۸۲۸	۴۹۳۶۶
۲۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۵۲۵۱۶	۶۳۸۸۷	-۹۲۵۷۷	۱۵۱۴	۱۴۷۷	۵۲۵۱۶
۲۴	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۳۴۸۱۹	۳۳۵۱۷	-۳۹۰۷۴	۷۸۸	۱۲۹۷	۳۴۸۱۹
۲۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانن‌ها	۳۹۴۰۶	۲۵۵۳۹	-۳۶۸۷۹	۸۹۵	۱۱۵۹	۳۹۴۰۶
۲۶	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۳۲۷۸۷	۱۲۷۶۵	-۱۷۵۳۴	۸۸۳	۱۰۴۹	۳۲۷۸۷
۲۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۷۶۸۶	۱۰۳۱۹	-۱۳۹۸۳	۸۱۵	۱۰۱۰	۳۷۶۸۶
۲۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۵۵۱۵	۶۵۷۶	-۹۱۰۲	۴۵۰	۹۰۶	۱۵۵۱۵
۲۹	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۸۳۹۲	۱۰۹۳۶	-۱۴۸۹۲	۸۵۹	۸۶۴	۲۸۳۹۲

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۳۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۴۲۷۵	۱۱۳۴۶	-۱۶۳۰۵	۲۷۰	۷۲۸	۱۴۲۷۵
۳۱	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۱۴۱۵۶	۱۰۲۰۷	-۱۳۵۲۸	۲۰۳	۲۵۹	۱۴۱۵۶
		جمع	۳۹۳۳۰۴۶	۲۵۹۷۸۰۲	-۳۶۱۴۷۲۶	۱۲۹۱۳۰	۱۷۱۴۹۴	۳۹۳۳۰۴۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای روسیه در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجادشده

سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۹۳۳۰۴۶، ۲۵۹۷۸۰۲، -۳۶۱۴۷۲۶، ۱۲۹۱۳۰، ۱۷۱۴۹۴ و ۳۹۳۳۰۴۶ هزار دلار.

۷-۵-۴- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۱۹)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۳۶ درصد از کل ایجاد تجارت

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۱ درصد از کل ایجاد تجارت عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها با کد ۳۲ و با سهم ۴ درصد از کل ایجاد تجارت جدول (۷-۱۹): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار فرقیستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۰۸/۵۶	۲۹/۸۷	۱/۳۰	۱/۰۲	۲۰۷/۲۶	۳۶/۳۰
۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۳/۸۸	۱۳/۴۵	۰/۹۷	۰/۷۶	۹۲/۹۱	۱۶/۲۷
۳	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۹۸/۷۹	۱۴/۱۵	۱۸/۶۳	۱۴/۶۴	۸۰/۱۶	۱۴/۰۴
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک	۸۰/۲۳	۱۱/۴۹	۱۷/۹۰	۱۴/۰۷	۶۲/۳۳	۱۰/۹۲
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانرها	۴۹/۶۲	۷/۱۱	۲۹/۲۰	۲۲/۹۵	۲۰/۴۳	۳/۵۸
۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسپوکتیف	۳۷/۵۶	۵/۳۸	۲۰/۰۴	۱۵/۷۵	۱۷/۵۳	۳/۰۷
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۶/۲۳	۲/۳۲	۰/۰۱	۰/۰۰	۱۶/۲۲	۲/۸۴
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵/۹۱	۲/۲۸	۵/۷۸	۴/۵۵	۱۰/۱۳	۱/۷۷
۹	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۹/۸۰	۱/۴۰	۱/۳۹	۱/۱۰	۸/۴۱	۱/۴۷
۱۰	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۸/۸۶	۱/۲۷	۰/۶۴	۰/۵۰	۸/۲۲	۱/۴۴
۱۱	۶۹	محصولات سرمایی	۱۲/۶۲	۱/۸۱	۴/۹۹	۳/۹۲	۱/۶۳	۱/۳۴
۱۲	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته‌شده از کائوچو	۸/۶۷	۱/۲۴	۱/۱۸	۰/۹۳	۷/۴۸	۱/۳۱
۱۳	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵/۱۶	۲/۱۷	۸/۲۸	۶/۵۱	۶/۸۸	۱/۲۰
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷/۶۱	۱/۰۹	۰/۸۰	۰/۶۳	۶/۸۰	۱/۱۹
۱۵	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴/۹۸	۰/۷۱	۰/۱۴	۰/۱۱	۴/۸۴	۰/۸۵
۱۶	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸/۲۴	۱/۱۸	۵/۱۲	۴/۰۳	۳/۱۲	۰/۵۵
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳/۹۰	۰/۵۶	۲/۲۶	۱/۷۷	۱/۶۴	۰/۲۹
۱۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲/۱۲	۰/۳۰	۰/۵۱	۰/۴۰	۱/۶۱	۰/۲۸
۱۹	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱/۷۳	۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۱۷	۱/۵۲	۰/۲۷
۲۰	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - غسل	۴/۵۵	۰/۶۵	۳/۱۶	۲/۴۸	۱/۳۹	۰/۲۴
۲۱	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱/۱۲	۰/۱۶	۰/۲۶	۰/۲۰	۰/۸۷	۰/۱۵
۲۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۰/۸۷	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۸۳	۰/۱۵
۲۳	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۲/۰۹	۰/۳۰	۱/۳۰	۱/۰۲	۰/۸۰	۰/۱۴
۲۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۰/۸۲	۰/۱۲	۰/۱۴	۰/۱۱	۰/۶۹	۰/۱۲
۲۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳/۰۰	۰/۴۳	۲/۳۲	۱/۸۲	۰/۶۸	۰/۱۲
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱/۳۰	۰/۱۹	۰/۶۷	۰/۵۲	۰/۶۴	۰/۱۱

۳۶/۳۰	۲۰۷/۲۶	۱/۰۲	۱/۳۰	۲۹/۸۷	۲۰۸/۵۶	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۶۸	۲۷
۱۶/۲۷	۹۲/۹۱	۰/۷۶	۰/۹۷	۱۳/۴۵	۹۳/۸۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸	۲۸
۱۰۰/۰۰	۵۷۱/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲۷/۲۲	۱۰۰/۰۰	۶۹۸/۲۲	جمع		

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات قرقیزستان از ایران به صورت زیر است:

عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها با کد ۳۲ و با سهم ۳۰ درصد از کل انحراف تجارت

صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل انحراف تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۵ درصد از کل انحراف تجارت
مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت

فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۰) تغییرات در صادرات ایران به قرقیزستان را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۰): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۳۶/۶۱	۲/۱۰	۳۷۵/۶۴	۵۸/۷۶	۱۳۹/۰۳	۲۹/۹۱
۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۲۶۹/۴۰	۱۱/۲۸	۱۳۳۵/۰۷	۵/۱۷	۶۵/۶۷	۱۴/۱۳
۳	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۲۲۰۴/۲۱	۱۹/۵۹	۲۲۶۶/۷۹	۲/۸۴	۶۲/۵۸	۱۳/۴۶
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۵۷۷/۲۳	۲۲/۹۱	۲۶۳۰/۶۲	۲/۰۷	۵۳/۳۹	۱۱/۴۹
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۱۲۶۰/۵۰	۱۱/۲۰	۱۲۹۳/۵۱	۲/۶۲	۳۳/۰۱	۷/۱۰
۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسپوکتیف	۶۴۰/۹۲	۵/۷۰	۶۶۵/۸۸	۳/۸۹	۲۴/۹۶	۵/۳۷
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کتشف	۲۷۲/۳۰	۲/۴۲	۲۸۳/۱۲	۳/۹۷	۱۰/۸۲	۲/۳۳
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۶۲/۲۹	۲/۳۳	۲۷۲/۸۵	۴/۰۳	۱۰/۵۶	۲/۲۷
۹	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵۶/۷۹	۱/۳۹	۱۶۶/۸۶	۶/۴۳	۱۰/۰۸	۲/۱۷
۱۰	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۹۲/۲۰	۰/۸۲	۱۰۰/۵۵	۹/۰۶	۸/۳۵	۱/۸۰
۱۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۱۳۹/۰۶	۱/۲۴	۱۴۵/۶۰	۴/۷۰	۶/۵۳	۱/۴۱
۱۲	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۲۰۸/۹۵	۱/۸۶	۲۱۴/۸۵	۲/۸۳	۵/۹۰	۱/۲۷
۱۳	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۲۲۹/۷۴	۲/۰۴	۲۳۵/۵۱	۲/۵۱	۵/۷۷	۱/۲۴
۱۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۵۴/۸۸	۰/۴۹	۶۰/۳۶	۱۰/۰۰	۵/۴۹	۱/۱۸
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۸۵/۴۱	۰/۷۶	۹۰/۴۷	۵/۹۳	۵/۰۶	۱/۰۹
۱۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۱۲۸/۱۶	۱۰/۰۳	۱۱۳۱/۴۸	۰/۲۹	۳/۳۲	۰/۷۱
۱۷	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندهگان، عسل	۲۷/۹۱	۰/۲۵	۳۰/۹۳	۱۰/۸۴	۳/۰۳	۰/۶۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵/۵۸	۰/۲۳	۲۸/۱۷	۱۰/۱۲	۲/۵۹	۰/۵۶
۱۹	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۳/۶۸	۰/۲۱	۲۵/۶۷	۸/۴۱	۱/۹۹	۰/۴۳
۲۰	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۵۱/۴۱	۰/۴۶	۵۲/۸۱	۲/۷۴	۱/۴۱	۰/۳۰
۲۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۶/۵۳	۰/۱۵	۱۷/۹۲	۸/۴۲	۱/۳۹	۰/۳۰
۲۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۷۳/۶۵	۰/۶۵	۷۴/۸۰	۱/۵۶	۱/۱۵	۰/۲۵
۲۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۱/۱۴	۰/۱۹	۲۲/۰۱	۴/۰۹	۰/۸۷	۰/۱۹
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۶/۲۷	۰/۳۲	۳۷/۰۲	۲/۰۶	۰/۷۵	۰/۱۶
۲۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۷/۸۴	۰/۱۶	۱۸/۴۲	۳/۲۵	۰/۵۸	۰/۱۲
۲۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۱۳۷/۸۹	۱/۲۳	۱۳۸/۴۴	۰/۴۰	۰/۵۵	۰/۱۲

صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات		شرح	کد دورقمی	ردیف
ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد			
۱۱۲۵۱	۱۰۰	۱۱۷۱۵	۱۷۷	۴۶۵	۱۰۰	جمع		

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قرقیزستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۳۰ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۱۴ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۱۳ درصد، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد و عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها (۳۲) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۴۶۵ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) با میزان ۱۳۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۲۱) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قرقیزستان از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای قرقیزستان به قرار زیر است:

الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵

لباس و متفرعات لباس، از کشباف، کد ۶۱

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

جدول (۷-۲۱): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دورقمی

(سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۸۷۸۰/۸۸	۸۲۶۸/۷۵	-۳۵۷۹/۴۶	۱۵۳۵/۷۲	۲۱۸۳/۹۵	۲۸۷۸۰/۸۸
۲	۶۱	لباس و مفرعات لباس، از کشفاف	۷۶۵۷/۴۰	۵۴۶۸/۳۶	-۳۱۶۰/۳۰	۲۹۱/۴۱	۷۰۵/۷۸	۷۶۵۷/۴۰
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۶۱۰/۲۵	۴۵۲۶/۱۹	-۲۸۷۵/۷۸	۶۰۰/۰۷	۱۶۶/۰۶	۴۶۱۰/۲۵
۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۳۰۷۳/۳۵	۳۲۵۳/۹۵	-۱۹۷۰/۰۱	۱۴۷/۶۴	۱۴۴/۹۸	۳۰۷۳/۳۵
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۳۱۲۳/۲۷	۴۱۳۸/۶۶	-۲۵۲۷/۷۷	۱۱۱/۸۳	۱۲۶/۸۵	۳۱۲۳/۲۷
۶	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲۶۲۳/۳۳	۵۱۹۳/۹۶	-۳۲۶۹/۳۳	۶۱/۳۶	۱۲۶/۵۰	۲۶۲۳/۳۳
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵۷۹/۴۲	۳۳۵۲/۱۰	-۲۰۳۵/۷۴	۷۳/۰۷	۸۲/۳۶	۱۵۷۹/۴۲
۸	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۸۸۵/۳۱	۱۰۲۶/۵۳	-۶۰۴/۱۵	۴۹/۸۷	۷۹/۹۱	۸۸۵/۳۱
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۹۸۸/۶۳	۲۹۵۰/۷۷	-۱۸۵۳/۲۴	۵۴/۴۸	۶۹/۱۹	۱۹۸۸/۶۳
۱۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۱۸۹/۱۸	۵۰۶/۴۰	-۲۶۷/۹۶	۴۸/۲۵	۶۸/۵۸	۱۱۸۹/۱۸
۱۱	۴۰	کاتچو و اشیای ساخته‌شده از کاتچو	۷۶۲/۸۷	۱۱۴۷/۳۴	-۷۱۵/۳۷	۲۴/۱۵	۴۴/۰۵	۷۶۲/۸۷
۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۲۵/۱۱	۶۸۷/۰۷	-۴۰۸/۵۲	۲۳/۴۲	۳۶/۹۹	۵۲۵/۱۱
۱۳	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۳۷۳/۲۰	۲۰۵/۰۷	-۱۰۹/۱۴	۱۸/۱۹	۲۸/۴۱	۳۷۳/۲۰
۱۴	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۷۷۸/۹۵	۵۶۷/۵۴	-۳۶۱/۹۵	۹/۴۶	۲۰/۲۹	۷۷۸/۹۵
۱۵	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسویرکتیف	۵۲۴/۱۲	۱۰۶۷/۷۶	-۶۶۹/۴۵	۱۴/۱۷	۱۷/۳۳	۵۲۴/۱۲
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۶۳/۵۵	۵۴۹/۷۲	-۳۴۹/۹۵	۷/۵۰	۱۱/۳۵	۳۶۳/۵۵
۱۷	۳۵	مواد آلیومینوئید، محصولات بر اساس	۳۰۶/۵۹	۸۶/۰۹	-۴۷/۶۲	۵/۸۹	۷/۶۲	۳۰۶/۵۹
۱۸	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۹۴/۰۸	۲۷۵/۱۴	-۱۷۳/۲۹	۲/۴۷	۵/۰۶	۹۴/۰۸
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۶۵/۶۳	۲۳۹/۴۷	-۱۴۴/۶۱	۱/۷۵	۴/۱۴	۱۶۵/۶۳
۲۰	۶	نیانات زنده و محصولات گلکاری	۱۱۲/۴۴	۷۳/۰۴	-۴۴/۰۶	۲/۸۱	۳/۶۲	۱۱۲/۴۴
۲۱	۳۰	محصولات دارویی	۳۹۳/۸۴	۱۲۳۶/۴۹	-۸۰۹/۷۳	۴/۲۴	۳/۵۷	۳۹۳/۸۴
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۰۷/۰۸	۱۹۸/۵۶	-۱۲۷/۰۳	۱/۹۱	۳/۴۳	۱۰۷/۰۸
۲۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۹۴/۲۳	۳۱۶/۵۰	-۲۰۴/۲۳	۲/۶۶	۳/۲۸	۱۹۴/۲۳
۲۴	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۱۶۴/۴۵	۲۹/۹۹	-۱۷/۵۸	۱/۳۳	۲/۳۰	۱۶۴/۴۵
۲۵	۷	سبزیجات، نیانات ریشه و غده‌های زیر	۷۸/۹۶	۳۴۴/۲۲	-۲۱۶/۷۰	۲/۴۵	۲/۰۵	۷۸/۹۶
۲۶	۲۵	نمک، گورگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۷/۷۴	۲۹۴/۴۸	-۱۹۲/۵۳	۰/۶۶	۱/۲۵	۵۷/۷۴
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۷/۰۷	۸۳/۳۶	-۵۳/۴۶	۰/۵۳	۰/۸۲	۲۷/۰۷
۲۸	۱۸	کاکانو و فراورده‌های آن	۶۸/۷۲	۲۹۳/۸۸	-۱۸۲/۲۷	۰/۶۵	۰/۶۶	۶۸/۷۲
۲۹	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۴۵/۹۶	۵۵۲/۶۶	-۳۴۲/۱۸	۰/۶۶	۰/۴۵	۴۵/۹۶
۳۰	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی و	۸/۹۳	۸۷۷/۱۳	-۵۷۷/۸۳	۰/۱۲	۰/۲۶	۸/۹۳
۳۱	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۳/۰۲	۲۵/۵۷	-۱۳/۴۳	۰/۰۵	۰/۱۸	۱۳/۰۲
		جمع	۶۰۶۷۸	۴۷۸۳۷	-۲۷۹۰۵	۲۵۵۹	۳۹۵۱	۶۰۶۷۸

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل تجارت ایجادشده

لباس و متفرعات لباس، از کشفاف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجادشده

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده
میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۶۰۶۷۸، ۴۷۸۳۷، ۲۷۹۰۵-، ۲۵۵۹، ۳۹۵۱ و ۶۰۶۷۸ هزار دلار.

نتایج جدول (۷-۲۲)، نتایج کاهش تعرفه‌های قرقیزستان را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهشی به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:
مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۳۶ درصد از کل ایجاد تجارت

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۱ درصد از کل ایجاد تجارت

عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها با کد ۳۲ و با سهم ۴ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۲۲): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دورقمی

(سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۰۸/۵۶	۲۹/۸۷	۱/۳۰	۱/۰۲	۲۰۷/۲۶	۳۶/۳۰
۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۳/۸۸	۱۳/۴۵	۰/۹۷	۰/۷۶	۹۲/۹۱	۱۶/۲۷
۳	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۹۸/۷۹	۱۴/۱۵	۱۸/۶۳	۱۴/۶۴	۸۰/۱۶	۱۴/۰۴
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۸۰/۲۳	۱۱/۴۹	۱۷/۹۰	۱۴/۰۷	۶۲/۳۳	۱۰/۹۲
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۴۹/۶۲	۷/۱۱	۲۹/۲۰	۲۲/۹۵	۲۰/۴۳	۳/۵۸
۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسپوکتیف	۳۷/۵۶	۵/۳۸	۲۰/۰۴	۱۵/۷۵	۱۷/۵۳	۳/۰۷
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاب	۱۶/۲۳	۲/۳۲	۰/۰۱	۰/۰۰	۱۶/۲۲	۲/۸۴
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵/۹۱	۲/۲۸	۵/۷۸	۴/۵۵	۱۰/۱۳	۱/۷۷
۹	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۹/۸۰	۱/۴۰	۱/۳۹	۱/۱۰	۸/۴۱	۱/۴۷
۱۰	۳۵	مواد آلیومینوئید، محصولات بر اساس	۸/۸۶	۱/۲۷	۰/۶۴	۰/۵۰	۸/۲۲	۱/۴۴
۱۱	۶۹	محصولات سرمایی	۱۲/۶۲	۱/۸۱	۴/۹۹	۳/۹۲	۷/۶۳	۱/۳۴
۱۲	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته شده از کانوچو	۸/۶۷	۱/۲۴	۱/۱۸	۰/۹۳	۷/۴۸	۱/۳۱
۱۳	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵/۱۶	۲/۱۷	۸/۲۸	۶/۵۱	۶/۸۸	۱/۲۰
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷/۶۱	۱/۰۹	۰/۸۰	۰/۶۳	۶/۸۰	۱/۱۹
۱۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴/۹۸	۰/۷۱	۰/۱۴	۰/۱۱	۴/۸۴	۰/۸۵
۱۶	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸/۲۴	۱/۱۸	۵/۱۲	۴/۰۳	۳/۱۲	۰/۵۵
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳/۹۰	۰/۵۶	۲/۲۶	۱/۷۷	۱/۶۴	۰/۲۹
۱۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۲/۱۲	۰/۳۰	۰/۵۱	۰/۴۰	۱/۶۱	۰/۲۸
۱۹	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۱/۷۳	۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۱۷	۱/۵۲	۰/۲۷
۲۰	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۴/۵۵	۰/۶۵	۳/۱۶	۲/۴۸	۱/۳۹	۰/۲۴
۲۱	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱/۱۲	۰/۱۶	۰/۲۶	۰/۲۰	۰/۸۷	۰/۸۵
۲۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۰/۸۷	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۸۳	۰/۱۵
۲۳	۱۸	کاکانو و فرآورده‌های آن	۲/۰۹	۰/۳۰	۱/۳۰	۱/۰۲	۰/۸۰	۰/۱۴
۲۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۰/۸۲	۰/۱۲	۰/۱۴	۰/۱۱	۰/۶۹	۰/۱۲
۲۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳/۰۰	۰/۴۳	۲/۳۲	۱/۸۲	۰/۶۸	۰/۱۲
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱/۳۰	۰/۱۹	۰/۶۷	۰/۵۲	۰/۶۴	۰/۱۱
		جمع	۶۹۸	۱۰۰	۱۲۷	۱۰۰	۵۷۱	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات قرقیزستان

از ایران به صورت زیر است:

عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها با کد ۳۲ و با سهم ۲۳ درصد از کل انحراف تجارت

صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۶ درصد از کل انحراف تجارت شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۵ درصد از کل انحراف تجارت مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۳) تغییرات در صادرات ایران به قرقیزستان را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۳): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد	ارزش
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲/۱۰	۲۳۶/۶۱	۸۸/۱۴	۴۴۵/۱۸	۲۹/۸۷	۲۰۸/۵۶
۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۱/۲۸	۱۲۶۹/۴۰	۷/۷۸	۱۳۶۸/۱۹	۱۴/۱۵	۹۸/۷۹
۳	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۹/۵۹	۲۲۰۴/۲۱	۴/۲۶	۲۲۹۸/۰۹	۱۳/۴۵	۹۳/۸۸
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۲/۹۱	۲۵۷۷/۲۳	۳/۱۱	۲۶۵۷/۴۶	۱۱/۴۹	۸۰۲۳
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانن‌ها	۱۱/۲۰	۱۲۶۰/۵۰	۳/۹۴	۱۳۱۰/۱۲	۷/۱۱	۴۹/۶۲
۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۵/۷۰	۶۴۰/۹۲	۵/۸۶	۶۷۸/۴۸	۵/۳۸	۳۷/۵۶
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشباف	۲/۴۲	۲۷۲/۳۰	۵/۹۶	۲۸۸/۵۳	۲/۳۲	۱۶/۲۳
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲/۳۳	۲۶۲/۲۹	۶/۰۷	۲۷۸/۲۰	۲/۲۸	۱۵/۹۱
۹	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱/۳۹	۱۵۶/۷۹	۹/۶۷	۱۷۱/۹۴	۲/۱۷	۱۵/۱۶
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۰/۸۲	۹۲/۲۰	۱۳/۶۸	۱۰۴/۸۲	۱/۸۱	۱۲/۶۲
۱۱	۲۷	سخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۱/۲۴	۱۳۹/۰۶	۷/۰۵	۱۴۸/۸۶	۱۷۴۰	۹/۸۰
۱۲	۳۵	مواد آلیومینوئید، محصولات بر اساس	۱/۸۶	۲۰۸/۹۵	۴/۲۴	۲۱۷/۸۱	۱/۲۷	۸/۸۶
۱۳	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۲/۰۴	۲۲۹/۷۴	۳/۷۷	۲۳۸/۴۱	۱/۲۴	۸/۶۷
۱۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۰/۴۹	۵۴/۸۸	۱۵/۰۲	۶۳/۱۲	۱/۱۸	۸/۲۴
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۰/۷۶	۸۵/۴۱	۸/۹۱	۹۳/۰۲	۱/۰۹	۷/۶۱
۱۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۰/۰۳	۱۱۲۸/۱۶	۰/۴۴	۱۱۳۳/۱۴	۰/۷۱	۴/۹۸

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱۷	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عمل	۲۷/۹۱	۰/۲۵	۳۲/۴۵	۱۶/۲۹	۴/۵۵	۰/۶۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵/۵۸	۰/۲۳	۲۹/۴۸	۱۵/۲۴	۳/۹۰	۰/۵۶
۱۹	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۳/۶۸	۰/۲۱	۲۶/۶۸	۱۲/۶۷	۳/۰۰	۰/۴۳
۲۰	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۵۱/۴۱	۰/۴۶	۵۳/۵۲	۴/۱۲	۲/۱۲	۰/۳۰
۲۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۶/۵۳	۰/۱۵	۱۸/۶۲	۱۲/۶۶	۲/۰۹	۰/۳۰
۲۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۷۳/۶۵	۰/۶۵	۷۵/۳۸	۲/۳۴	۱/۷۳	۰/۲۵
۲۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۱/۱۴	۰/۱۹	۲۲/۴۵	۶/۱۶	۱/۳۰	۰/۱۹
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۶/۲۷	۰/۳۲	۳۷/۳۹	۳/۱۰	۱/۱۲	۰/۱۶
۲۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۷/۸۴	۰/۱۶	۱۸/۷۱	۴/۸۷	۰/۸۷	۰/۱۲
۲۶	۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۳۷/۸۹	۱/۲۳	۱۳۸/۷۱	۰/۶۰	۰/۸۲	۰/۱۲
		جمع	۱۱۲۵۱	۱۰۰	۱۱۹۴۹	۲۶۶	۶۹۸	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قرقیزستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۳۰ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۱۴ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۱۳ درصد، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد و عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها (۳۲) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۶۹۸ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) با میزان ۲۰۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۲۴) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قرقیزستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای

جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای قرقیزستان به قرار زیر است:

الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵

لباس و متفرعات لباس، از کشفاف، کد ۶۱

رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

جدول (۷-۲۴): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دورقمی

(سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۳۱۷۱/۳۲	۵۸۹۹/۰۸	-۵۹۴۹/۱۳	۲۰۱۵/۶۸	۲۸۶۶/۴۳	۴۳۱۷۱/۳۲
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۱۱۴۸۶/۱۱	۳۷۳۹/۹۶	-۴۸۸۸/۷۰	۳۸۲/۶۳	۹۲۶/۴۱	۱۱۴۸۶/۱۱
۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶۹۱۵/۳۸	۳۰۴۴/۷۴	-۴۳۵۷/۲۳	۷۸/۸۸	۲۱۸/۱۰	۶۹۱۵/۳۸
۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۶۱۰/۰۳	۲۲۰۹/۲۴	-۳۰۱۴/۷۲	۱۹۳/۸۱	۱۹۰/۲۹	۴۶۱۰/۰۳
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۶۸۴/۹۰	۲۸۰۳/۸۹	-۳۸۶۲/۵۴	۱۴۶/۸۵	۱۶۶/۶۰	۴۶۸۴/۹۰
۶	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۹۳۴/۹۹	۳۵۰۱/۰۴	-۴۹۶۲/۲۵	۸۰/۵۹	۱۶۶/۲۲	۳۹۳۴/۹۹
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۳۶۹/۱۳	۲۲۷۳/۸۶	-۳۱۱۳/۹۹	۹۵/۹۹	۱۰۸/۱۸	۲۳۶۹/۱۳
۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۳۲۷/۹۷	۷۰۰/۵۰	-۹۳۰/۱۹	۶۵/۴۹	۱۰۴/۹۴	۱۳۲۷/۹۷
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۹۸۲/۹۵	۱۹۹۰/۰۳	-۲۸۱۳/۹۸	۷۱/۵۴	۹۰/۸۶	۲۹۸۲/۹۵
۱۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۷۸۳/۷۶	۳۵۱/۵۷	-۴۲۲/۷۹	۶۳/۳۵	۸۹/۹۶	۱۷۸۳/۷۶
۱۱	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۱۱۴۴/۳۱	۷۷۴/۸۱	-۱۰۸۷/۹۰	۳۱/۷۱	۵۷/۸۶	۱۱۴۴/۳۱
۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۷۸۷/۶۷	۴۶۸/۰۲	-۶۲۷/۵۶	۳۰/۷۶	۴۸/۵۷	۷۸۷/۶۷
۱۳	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۵۵۹/۸۰	۱۴۲/۲۹	-۱۷۱/۹۲	۲۳/۸۹	۳۷/۳۰	۵۵۹/۸۰
۱۴	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۱۶۸/۴۲	۳۸۱/۶۳	-۵۴۷/۸۷	۱۲/۴۲	۲۶/۶۵	۱۱۶۸/۴۲
۱۵	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۷۸۶/۱۸	۷۲۰/۳۶	-۱۰۱۶/۸۵	۱۸/۶۱	۲۲/۷۵	۷۸۶/۱۸
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۴۵/۳۳	۳۶۹/۷۵	-۵۲۹/۹۲	۹/۸۴	۱۴/۹۰	۵۴۵/۳۳
۱۷	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۴۵۹/۸۹	۵۹/۳۰	-۷۴/۴۱	۷/۷۴	۱۰/۰۱	۴۵۹/۸۹
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۴۱/۱۲	۱۸۵/۴۵	-۲۶۲/۹۸	۳/۲۵	۶/۶۴	۱۴۱/۱۲
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۴۸/۴۵	۱۶۲/۶۷	-۲۲۱/۴۲	۲/۳۰	۵/۴۴	۲۴۸/۴۵
۲۰	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۶۸/۶۶	۴۹/۶۲	-۶۷/۴۷	۳/۶۹	۴/۷۶	۱۶۸/۶۶
۲۱	۳۰	محصولات دارویی	۵۹۰/۷۶	۸۲۷/۲۵	-۱۲۱۸/۹۷	۵/۵۷	۴/۶۹	۵۹۰/۷۶
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۶۰/۶۱	۱۳۳/۴۱	-۱۹۲/۱۸	۲/۵۱	۴/۵۰	۱۶۰/۶۱
۲۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانن‌ها	۲۹۱/۳۴	۲۱۲/۳۶	-۳۰۸/۳۷	۳/۵۰	۴/۳۱	۲۹۱/۳۴
۲۴	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدقاران و سایر	۲۴۶/۶۸	۲۰/۴۷	-۲۷/۱۰	۱/۷۵	۳/۰۳	۲۴۶/۶۸
۲۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۱۸/۴۴	۲۳۱/۹۴	-۳۲۸/۹۸	۳/۲۲	۲/۷۰	۱۱۸/۴۴
۲۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۸۶/۶۱	۱۹۷/۰۱	-۲۹۰/۰۰	۰/۸۷	۱/۶۴	۸۶/۶۱

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۰/۶۱	۵۵/۹۷	-۸۰/۸۴	۰/۷۰	۱/۰۸	۴۰/۶۱
۲۸	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۰۳/۰۷	۱۹۸/۶۴	-۲۷۷/۵۱	۰/۸۶	۰/۸۷	۱۰۳/۰۷
۲۹	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۸/۹۵	۳۷۳/۶۴	-۵۲۱/۲۰	۰/۸۷	۰/۵۹	۶۸/۹۵
۳۰	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۱۳/۳۹	۵۸۶/۱۱	-۸۶۸/۸۵	۰/۱۶	۰/۳۵	۱۳/۳۹
۳۱	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۹/۵۳	۱۷/۷۷	-۲۱/۲۲	۰/۰۶	۰/۲۴	۱۹/۵۳
		جمع	۹۱۰۱۶	۳۲۶۸۲	-۴۳۰۵۹	۳۳۵۹	۵۱۸۷	۹۱۰۱۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل تجارت ایجادشده

لباس و متفرعات لباس، از کشفاف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجادشده
رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده
وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده
رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده
میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۹۱۰۱۶، ۳۲۶۸۲، ۴۳۰۵۹-، ۳۳۵۹، ۵۱۸۷ و ۹۱۰۱۶ هزار دلار.

۷-۵-۵- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۲۵)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قزاقستان ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۴۱ درصد از کل ایجاد تجارت
مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت
سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیربا کد ۰۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل ایجاد تجارت
مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۷ درصد از کل

ایجاد تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۶ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۲۵): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پومست مرکبات یا پومست	۹۴۵/۸۵	۳۲/۵۴	۳۱/۴۵	۴/۵۵	۹۱۴/۴۰	۴۱/۲۶
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۵۴/۴۲	۱۲/۱۹	۹/۳۵	۱/۳۵	۳۴۵/۰۸	۱۵/۵۷
۳	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۱۱/۶۴	۱۰/۷۲	۵۰/۵۹	۷/۳۲	۲۶۱/۰۵	۱۱/۷۸
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۳۲۶/۵۱	۱۱/۲۳	۱۵۵/۹۳	۲۲/۵۸	۱۷۰/۵۸	۷/۷۰
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۸۵/۱۶	۶/۳۷	۶۱/۷۴	۸/۹۴	۱۲۳/۴۲	۵/۵۷
۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۹۷/۶۵	۶/۸۰	۹۸/۲۷	۱۴/۲۳	۹۹/۳۸	۴/۴۸
۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱۴۰/۷۸	۴/۸۴	۸۱/۱۲	۱۱/۷۵	۵۹/۶۶	۲/۶۹
۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانن‌ها	۷۶/۴۹	۲/۶۳	۴۱/۳۹	۵/۹۹	۳۵/۱۰	۱/۵۸
۹	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۵۹/۸۳	۲/۰۶	۲۴/۸۶	۳/۶۰	۳۴/۹۸	۱/۵۸
۱۰	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۸۱/۰۴	۲/۷۹	۵۴/۱۵	۷/۸۴	۲۶/۸۹	۱/۲۱
۱۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگر بخار و آبگرم	۳۱/۷۴	۱/۰۹	۷/۴۲	۱/۰۷	۲۴/۳۲	۱/۱۰
۱۲	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۳۷/۶۴	۱/۲۹	۱۵/۸۸	۲/۳۰	۲۱/۷۶	۰/۹۸
۱۳	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۹/۶۰	۰/۶۷	۱/۵۴	۰/۲۲	۱۸/۰۶	۰/۸۲
۱۴	۳۰	محصولات دارویی	۱۷/۵۷	۰/۶۰	۳/۷۷	۰/۵۵	۱۳/۸۱	۰/۶۲
۱۵	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۸/۱۶	۰/۶۲	۴/۵۲	۰/۶۵	۱۳/۶۴	۰/۶۲
۱۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۱/۷۱	۰/۷۵	۹/۰۲	۱/۳۱	۱۲/۶۹	۰/۵۷
۱۷	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۱۸/۴۵	۰/۶۳	۷/۹۵	۱/۱۵	۱۰/۵۱	۰/۴۷
۱۸	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۱۸/۵۴	۰/۶۴	۸/۷۲	۱/۲۶	۹/۸۲	۰/۴۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴/۴۵	۰/۱۵	۱/۰۱	۰/۱۵	۳/۴۴	۰/۱۶
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸/۳۴	۰/۲۹	۵/۱۰	۰/۷۴	۳/۲۴	۰/۱۵
۲۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کتشف	۸/۷۴	۰/۳۰	۵/۷۷	۰/۸۴	۲/۹۷	۰/۱۳
۲۲	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۵/۰۱	۰/۱۷	۲/۱۳	۰/۳۱	۲/۸۸	۰/۱۳
۲۳	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵/۵۶	۰/۱۹	۲/۹۵	۰/۴۳	۲/۶۰	۰/۱۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۵/۵۰	۰/۱۹	۲/۹۳	۰/۴۲	۲/۵۷	۰/۱۲
۲۵	۱۸	کاکانو و فرآورده‌های آن	۲/۱۴	۰/۰۷	۱/۰۴	۰/۱۵	۱/۱۰	۰/۰۵
۲۶	۱۷	قد و شکر و شیرینی	۲/۶۲	۰/۰۹	۱/۵۴	۰/۲۲	۱/۰۸	۰/۰۵
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱/۴۶	۰/۰۵	۰/۶۷	۰/۱۰	۰/۷۸	۰/۰۴
۲۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰/۳۲	۰/۰۱	-۰/۱۳	-۰/۰۲	۰/۴۶	۰/۰۲
		جمع	۲۹۰/۷	۱۰۰	۶۹۱	۱۰۰	۲۲۱۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات قزاقستان از ایران به صورت زیر است:

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۲۳ درصد از

کل انحراف تجارت

نمک، گوگرد، خاگ و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت صابون‌ها، مواد آلی تانسئواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل با کد ۰۴ و با سهم ۸ درصد از کل انحراف تجارت با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۶) تغییرات در صادرات ایران به قزاقستان را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۶): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دورقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۹۹۱	۳۹/۰۳	۳۲۹۳۷	۲/۹۶	۹۴۵/۸۵	۳۲/۵۴
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۵۹۲	۵/۶۰	۴۹۴۶	۷/۷۲	۳۵۴/۴۲	۱۲/۱۹
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۸۶۰۴	۱۰/۵۰	۸۹۳۰	۳/۷۹	۳۲۶/۵۱	۱۱/۲۳
۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۹۵۱	۲/۳۸	۲۲۶۲	۱۵/۹۸	۳۱۱/۶۴	۱۰/۷۲
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاگ و سنگ و گچ، آهک	۱۱۶۲۴	۱۴/۱۸	۱۱۸۲۲	۱/۷۰	۱۹۷/۶۵	۶/۸۰
۶	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۰۵	۴/۸۹	۴۱۹۱	۴/۶۲	۱۸۵/۱۶	۶/۳۷
۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسئواکتیف	۳۳۱۹	۴/۰۵	۳۴۶۰	۴/۲۴	۱۴۰/۷۸	۴/۸۴
۸	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۸۸۲	۱/۰۸	۹۶۳	۹/۱۹	۸۱/۰۴	۲/۷۹
۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانن‌ها	۲۵۸۲	۳/۱۵	۲۶۵۹	۲/۹۶	۷۶/۴۹	۲/۶۳
۱۰	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱۷۵	۱/۴۳	۱۲۳۴	۵/۰۹	۵۹/۸۳	۲/۰۶
۱۱	۶۹	محصولات سرامیکی	۴۶۲	۰/۵۶	۵۰۰	۸/۱۴	۳۷/۶۴	۱/۲۹
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۸۸۲	۷/۱۸	۵۹۱۴	۰/۵۴	۳۱/۷۴	۱/۰۹
۱۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۱۱۵۳	۱/۴۱	۱۱۷۵	۱/۸۸	۲۱/۷۱	۰/۷۵
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹۸	۰/۱۲	۱۱۸	۱/۸	۱۹/۶۰	۰/۶۷
۱۵	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته شده از کانوچو	۷۶۵	۰/۹۳	۷۸۴	۲/۴۲	۱۸/۵۴	۰/۶۴
۱۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از ناقل روی خط	۲۶۸	۰/۳۳	۲۸۶	۶/۸۹	۱۸/۴۵	۰/۶۳
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۷۳	۰/۳۳	۲۹۱	۶/۶۵	۱۸/۱۶	۰/۶۲
۱۸	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۷۵	۱/۵۶	۱۲۹۲	۱/۳۸	۱۷/۵۷	۰/۶۰
۱۹	۶۱	لباس و منفرعات لباس، از کشیاف	۱۱۲	۰/۱۴	۱۲۱	۷/۷۷	۸۷/۴	۰/۳۰
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸۴	۰/۱۰	۹۲	۹/۹۳	۸۳/۴	۰/۲۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۸۱	۰/۳۴	۲۸۷	۱/۹۸	۵/۵۶	۰/۱۹
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۶۴	۰/۲۰	۱۷۰	۳/۳۵	۵/۵۰	۰/۱۹
۲۳	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۲۰۳	۰/۲۵	۲۰۸	۲/۴۷	۵/۰۱	۰/۱۷

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۲۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۱	۰/۱۰	۸۶	۵/۴۷	۴/۴۵	۰/۱۵
۲۵	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵	۰/۰۳	۲۷	۱۰/۶۱	۲/۶۲	۰/۰۹
۲۶	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۶	۰/۰۴	۳۸	۶/۰۳	۲/۱۴	۰/۰۷
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴۲	۰/۰۵	۴۳	۳/۴۸	۱/۴۶	۰/۰۵
۲۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۸	۰/۰۳	۲۸	۱/۱۵	۰/۳۲	۰/۰۱
جمع			۸۱۹۵۷	۱۰۰	۸۴۸۶۴	۱۵۸	۲۹۰۷	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قزاقستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۳۳ درصد، مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۱۲ درصد، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد، سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۱۱ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک (۲۵) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۲۹۰۷ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) با میزان ۹۴۶ هزار دلار است.

جدول (۷-۲۷) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قزاقستان از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قزاقستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای قزاقستان به قرار زیر است:

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵

محصولات سرامیکی، کد ۶۹

جدول (۷-۲۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دورقمی

(سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	افزایش مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۵۳۵۵/۴۱	۵۲۶۶۱/۵۹	-۳۱۲۲۴/۰۱	۱۲۴۱/۹۵	۲۰۴۲/۱۵	۳۵۳۵۵/۴۱
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۴۰۱۷۱/۹۲	۶۸۳۱۱/۹۶	-۳۹۹۶۸/۷۳	۱۶۱۰/۱۳	۱۹۲۴/۶۱	۴۰۱۷۱/۹۲
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۳۶۰۴/۱۶	۳۸۸۱۹/۴۵	-۲۴۱۰۶/۱۸	۴۳۲۱/۰۷	۱۳۰۷/۷۷	۴۳۶۰۴/۱۶
۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۸۷۰۸/۲۹	۴۹۷۰۰/۲۵	-۳۰۱۷۷/۷۸	۳۱۷/۴۱	۵۴۷/۲۸	۱۸۷۰۸/۲۹
۵	۶۹	محصولات سرمایی	۶۶۴۳/۴۷	۸۲۰۴/۶۶	-۴۶۴۷/۳۱	۳۲۶/۷۱	۵۲۳/۵۸	۶۶۴۳/۴۷
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۸۸۹۰/۳۲	۴۷۹۱/۱۴	-۲۵۹۹/۴۸	۲۹۱/۳۵	۵۱۹/۳۵	۸۸۹۰/۳۲
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۸۸۲۳/۸۳	۳۳۶۴/۳۶	-۱۶۶۰/۶۷	۲۶۱/۷۵	۵۱۴/۵۳	۸۸۲۳/۸۳
۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱۴۲۹/۴۰	۴۵۰۸/۸۷	-۲۶۸۵/۱۰	۱۶۴/۶۴	۴۰۴/۳۵	۱۱۴۲۹/۴۰
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۱۲۴۶۲/۶۷	۱۸۹۶۹/۶۵	-۱۱۶۸۶/۲۴	۲۶۵/۸۸	۳۳۱/۳۷	۱۲۴۶۲/۶۷
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۹۴۱۳/۹۰	۱۵۸۰۴/۰۱	-۱۰۱۰۷/۳۸	۱۹۰/۹۷	۲۵۰/۳۲	۹۴۱۳/۹۰
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۳۴۸/۶۵	۶۳۳۵/۵۲	-۳۶۸۹/۷۰	۱۵۲/۶۱	۲۰۱/۲۱	۳۳۴۸/۶۵
۱۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۴۵۲۹/۶۵	۶۱۵۱/۱۹	-۳۸۴۶/۶۸	۷۸/۱۲	۱۹۸/۱۹	۴۵۲۹/۶۵
۱۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۶۳۴۱/۱۲	۵۳۴۸/۷۹	-۳۳۱۱/۸۷	۹۴/۵۸	۱۸۷/۹۳	۶۳۴۱/۱۲
۱۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۷۸۸/۶۲	۴۶۶۸/۴۲	-۲۶۷۷/۸۱	۱۳۵/۶۰	۱۷۰/۰۲	۳۷۸۸/۶۲
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۲۸۰۰/۶۸	۱۶۴۳/۵۸	-۹۲۷/۴۴	۱۰۴/۳۵	۱۳۰/۳۱	۲۸۰۰/۶۸
۱۶	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۳۷۹۶/۲۱	۷۵۸۶/۲۳	-۴۶۸۸/۳۲	۸۶/۹۶	۱۲۵/۳۱	۳۷۹۶/۲۱
۱۷	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۲۳۴۷/۳۲	۴۴۵۸/۷۳	-۲۴۴۲/۰۸	۵۱/۸۰	۹۸/۳۹	۲۳۴۷/۳۲
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۷۶۶/۲۱	۴۷۳۱/۵۵	-۲۹۰۳/۲۵	۵۲/۸۸	۹۸/۰۳	۱۷۶۶/۲۱
۱۹	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۱۹۵/۱۰	۱۷۰۷/۴۸	-۱۰۲۳/۶۸	۷۷/۴۴	۸۱/۴۳	۲۱۹۵/۱۰
۲۰	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات بر اساس	۲۸۸۰/۴۶	۴۹۳/۳۰	-۲۵۲/۴۰	۴۰/۴۷	۷۰/۷۰	۲۸۸۰/۴۶
۲۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۱۴۸۷/۷۵	۱۴۸۳/۷۳	-۸۶۰/۰۳	۲۹/۰۵	۵۴/۷۴	۱۴۸۷/۷۵
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۵۱۷/۱۰	۵۳۲/۴۷	-۲۶۸/۳۹	۴۸/۸۲	۵۱/۲۷	۱۵۱۷/۱۰
۲۳	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۱۴۱۸/۰۹	۶۲۵/۰۷	-۳۷۴/۸۶	۱۷/۷۵	۵۰/۱۲	۱۴۱۸/۰۹

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۵۶۸/۱۰	۲۷۸۰/۶۹	-۱۵۸۳/۹۸	۲۲/۴۸	۵۰/۰۴	۱۵۶۸/۱۰
۲۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۰۶۳/۴۶	۹۶۳/۸۴	-۵۸۲/۶۳	۱۷/۴۳	۳۵/۸۲	۱۰۶۳/۴۶
۲۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسپواکتیف	۱۶۱۹/۸۶	۴۲۱۳/۱۲	-۲۵۸۹/۳۳	۳۳/۶۹	۳۲/۷۷	۱۶۱۹/۸۶
۲۷	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۱۰۴۰/۵۹	۴۴۲۵/۸۸	-۲۴۳۱/۲۲	۲۰/۸۹	۲۱/۲۷	۱۰۴۰/۵۹
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تان‌ها	۱۱۵۰/۵۲	۱۶۸۶/۰۲	-۱۰۶۰/۲۸	۱۳/۹۹	۱۹/۹۷	۱۱۵۰/۵۲
۲۹	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی و	۹۲۳/۹۷	۷۵۱۵/۹۴	-۴۴۵۴/۱۷	۹/۵۹	۱۴/۲۷	۹۲۳/۹۷
۳۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۰۶/۶۵	۸۶۹/۷۱	-۵۵۱/۷۹	۵/۰۳	۷/۰۰	۵۰۶/۶۵
۳۱	۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۴۶۱/۸۵	۱۰۵۰/۴۸	-۶۴۸/۲۸	۳/۲۷	۴/۳۵	۴۶۱/۸۵
		جمع	۲۴۲۰۵۵	۳۳۴۴۰۸	-۲۰۰۰۳۱	۶۲۲۱	۱۰۰۶۸	۲۴۲۰۵۵

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجادشده سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجادشده وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۴۲۰۵۵، ۳۳۴۴۰۸، -۲۰۰۰۳۱، ۶۲۲۱، ۱۰۰۶۸ و ۲۴۲۰۵۵ هزار دلار.

نتایج جدول (۷-۲۸)، نتایج کاهش تعرفه‌های قزاقستان را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهشی به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۴۱ درصد از کل ایجاد تجارت مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد

تجارت

سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل ایجاد تجارت مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۶ درصد از کل ایجاد تجارت جدول (۷-۲۸): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۴۱۸/۷۱	۳۲/۴۵	۴۷/۱۲	۴/۵۰	۱۳۷۱/۶۰	۴۱/۲۶
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۵۳۱/۹۰	۱۲/۱۷	۱۴/۲۸	۱/۳۶	۵۱۷/۶۲	۱۵/۵۷
۳	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۶۸/۷۴	۱۰/۷۲	۷۷/۱۷	۷/۳۶	۳۹۱/۵۷	۱۱/۷۸
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۴۹۲/۰۱	۱۱/۲۵	۲۳۶/۱۴	۲۲/۵۴	۲۵۵/۸۷	۷/۷۰
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۷۹/۴۱	۶/۳۹	۹۴/۲۸	۹/۰۰	۱۸۵/۱۳	۵/۵۷
۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۲۹۷/۰۷	۶/۷۹	۱۴۸/۰۰	۱۴/۱۲	۱۴۹/۰۷	۴/۴۸
۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسئوکتیف	۲۱۲/۵۳	۴/۸۶	۱۲۳/۰۴	۱۱/۷۴	۸۹/۴۹	۲/۶۹
۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۱۵/۲۵	۲/۶۴	۶۲/۶۰	۵/۹۷	۵۲/۶۴	۱/۵۸
۹	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۹۰/۴۰	۲/۰۷	۳۷/۹۴	۳/۶۲	۵۲/۴۷	۱/۵۸
۱۰	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۲۳/۱۳	۲/۸۲	۸۲/۷۹	۷/۹۰	۴۰/۳۴	۱/۲۱
۱۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۷/۷۳	۱/۰۹	۱۱/۲۵	۱/۰۷	۳۶/۴۸	۱/۱۰
۱۲	۶۹	محصولات سرمایی	۵۶/۸۹	۱/۳۰	۲۴/۲۵	۲/۳۱	۳۲/۶۴	۰/۹۸
۱۳	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۹/۴۲	۰/۶۷	۲/۳۲	۰/۲۲	۲۷/۱۰	۰/۸۲
۱۴	۳۰	محصولات دارویی	۲۶/۴۰	۰/۶۰	۵/۶۹	۰/۵۴	۲۰/۷۱	۰/۶۲
۱۵	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۷/۳۵	۰/۶۳	۶/۸۹	۰/۶۶	۲۰/۴۶	۰/۶۲
۱۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۳۲/۷۱	۰/۷۵	۱۳/۶۷	۱/۳۰	۱۹/۰۴	۰/۵۷
۱۷	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۸/۰۱	۰/۶۴	۱۲/۲۵	۱/۱۷	۱۵/۷۶	۰/۴۷
۱۸	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۲۷/۹۴	۰/۶۴	۱۳/۲۱	۱/۲۶	۱۴/۷۲	۰/۴۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶/۶۹	۰/۱۵	۱/۵۳	۰/۱۵	۵/۱۶	۰/۱۶
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۲/۵۴	۰/۲۹	۷/۶۸	۰/۷۳	۴/۸۶	۰/۱۵
۲۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کتشفاف	۱۳/۳۴	۰/۳۱	۸/۸۸	۰/۸۵	۴/۴۶	۰/۱۳
۲۲	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۷/۵۵	۰/۱۷	۳/۲۳	۰/۳۱	۴/۳۲	۰/۱۳
۲۳	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۸/۳۶	۰/۱۹	۴/۴۵	۰/۴۲	۳/۹۱	۰/۱۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۸/۳۴	۰/۱۹	۴/۴۹	۰/۴۳	۳/۸۵	۰/۱۲
۲۵	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳/۲۳	۰/۰۷	۱/۵۸	۰/۱۵	۱/۶۵	۰/۰۵
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳/۹۵	۰/۰۹	۲/۳۳	۰/۲۲	۱/۶۳	۰/۰۵
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲/۱۹	۰/۰۵	۱/۰۲	۰/۱۰	۱/۱۷	۰/۰۴
۲۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰/۴۹	۰/۰۱	-۰/۲۰	-۰/۰۲	۰/۶۸	۰/۰۲
		جمع	۲۹۰۷	۱۰۰	۶۹۱	۱۰۰	۲۲۱۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات قزاقستان از ایران به صورت زیر است:

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۲۳ درصد از کل انحراف تجارت نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت

صابون‌ها، مواد آلی تانسواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت

شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت

شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل با کد ۰۴ و با سهم ۸ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۹) تغییرات در صادرات ایران به قزاقستان را در سناریو دوم (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۹): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دورقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۹۹۱	۳۹/۰۳	۳۳۴۱۰	۴/۴۳	۱۴۱۹	۳۲/۴۵
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۵۹۲	۵/۶۰	۵۱۲۴	۱۱/۵۸	۵۳۲	۱۲/۱۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۸۶۰۴	۱۰/۵۰	۹۰۹۶	۵/۷۲	۴۹۲	۱۱/۲۵
۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۹۵۱	۲/۳۸	۲۴۱۹	۲۴/۰۳	۴۶۹	۱۰/۷۲
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۱۱۶۲۴	۱۴/۱۸	۱۱۹۲۱	۲/۵۶	۲۹۷	۶/۷۹
۶	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۰۵	۴/۸۹	۴۲۸۵	۶/۹۸	۲۷۹	۶/۳۹
۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسواکتیف	۳۳۱۹	۴/۰۵	۳۵۳۲	۶/۴۰	۲۱۳	۴/۸۶
۸	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۸۸۲	۱/۰۸	۱۰۰۵	۱۳/۹۶	۱۲۳	۲/۸۲
۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۲۵۸۲	۳/۱۵	۲۶۹۷	۴/۴۶	۱۱۵	۲/۶۴
۱۰	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱۷۵	۱/۴۳	۱۲۶۵	۷/۷۰	۹۰	۲/۰۷
۱۱	۶۹	محصولات سرامیکی	۴۶۲	۰/۵۶	۵۱۹	۱۲/۳۱	۵۷	۱/۳۰
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۸۸۲	۷/۱۸	۵۹۳۰	۰/۸۱	۴۸	۱/۰۹
۱۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۱۱۵۳	۱/۴۱	۱۱۸۶	۲/۸۴	۳۳	۰/۷۵
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹۸	۰/۱۲	۱۲۸	۲۹/۹۱	۲۹	۰/۶۷
۱۵	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته شده از کانوچو	۲۶۸	۰/۳۳	۲۹۶	۱۰/۴۶	۲۸	۰/۶۴
۱۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از ناقل روی خط	۷۶۵	۰/۹۳	۷۹۳	۳/۶۵	۲۸	۰/۶۴

ردیف	کد دورقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۷۳	۰/۳۳	۳۰۱	۱۰/۰۱	۲۷	۰/۶۳
۱۸	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۷۵	۱/۵۶	۱۳۰۱	۲/۰۷	۲۶	۰/۶۰
۱۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۱۲	۰/۱۴	۱۲۶	۱۱/۸۶	۱۳	۰/۳۱
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸۴	۰/۱۰	۹۶	۱۴/۹۴	۱۳	۰/۲۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۸۱	۰/۳۴	۲۸۹	۲/۹۷	۸	۰/۱۹
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۱۶۴	۰/۲۰	۱۷۲	۵/۰۸	۸	۰/۱۹
۲۳	۳۵	مواد آلومینومیند، محصولات بر اساس	۲۰۳	۰/۲۵	۲۱۰	۳/۷۲	۸	۰/۱۷
۲۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۱	۰/۱۰	۸۸	۸/۲۳	۷	۰/۱۵
۲۵	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵	۰/۰۳	۲۹	۱۶/۰۰	۴	۰/۰۹
۲۶	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۶	۰/۰۴	۳۹	۹/۰۷	۳	۰/۰۷
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴۲	۰/۰۵	۴۴	۵/۲۵	۲	۰/۰۵
۲۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۸	۰/۰۳	۲۹	۱/۷۲	۰/۴۹	۰/۰۱
جمع			۸۱۹۵۷	۱۰۰	۸۶۳۳۰	۲۳۹	۴۳۷۲	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قزاقستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۳۲ درصد، مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۱۲ درصد، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد، سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۱۱ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک (۲۵) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۴۳۷۲ هزار دلار که بیشترین افزایش صادرات مربوط به میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) با میزان ۱۴۱۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۳۰) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قزاقستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قزاقستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای قزاقستان به قرار زیر

است:

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵

محصولات سرامیکی، کد ۶۹

جدول (۷-۳۰): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دورقمی

(سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۵۳۰۳۳/۱۰	۳۵۸۷۶/۳۷	-۴۸۰۰۹/۲۳	۱۶۳۲/۱۶	۲۶۸۲/۵۸	۵۳۰۳۳/۱۰
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۶۰۲۵۷/۸۸	۴۶۶۴۹/۵۴	-۶۱۶۳۱/۱۵	۲۱۱۶/۵۹	۲۵۲۸/۴۱	۶۰۲۵۷/۸۸
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶۵۴۰۶/۲۴	۲۶۲۲۹/۷۶	-۳۶۶۹۵/۸۷	۵۶۷/۶۳	۱۷۱۸/۰۴	۶۵۴۰۶/۲۴
۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲۸۰۶۲/۴۴	۳۳۷۱۰/۵۶	-۴۶۱۶۷/۴۸	۴۱۷/۲۵	۷۱۹/۵۸	۲۸۰۶۲/۴۴
۵	۶۹	محصولات سرامیکی	۹۹۶۵/۲۱	۵۶۳۶/۴۵	-۷۲۱۵/۵۱	۴۲۹/۴۹	۶۸۷/۶۶	۹۹۶۵/۲۱
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۳۳۳۵/۴۸	۳۳۱۵/۶۶	-۴۰۷۴/۹۶	۳۸۲/۹۹	۶۸۱/۶۵	۱۳۳۳۵/۴۸
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا ...	۱۳۲۲۵/۷۴	۲۳۵۷/۳۳	-۲۶۶۷/۷۰	۳۴۵/۴۵	۶۷۴/۹۰	۱۳۲۲۵/۷۴
۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۷۱۴۴/۱۰	۳۰۶۹/۷۷	-۴۱۲۴/۲۱	۲۱۶/۲۴	۵۳۰/۵۴	۱۷۱۴۴/۱۰
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۸۶۹۴/۰۰	۱۲۸۳۸/۱۶	-۱۷۸۱۷/۷۲	۳۴۹/۳۲	۴۳۵/۳۵	۱۸۶۹۴/۰۰
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۱۴۱۲۰/۸۵	۱۰۶۲۲/۳۱	-۱۵۲۸۹/۰۷	۲۵۰/۷۵	۳۲۸/۶۴	۱۴۱۲۰/۸۵
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۰۲۲/۹۸	۴۳۳۰/۷۹	-۵۶۹۴/۴۳	۲۰۰/۶۴	۲۶۴/۲۹	۵۰۲۲/۹۸
۱۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۶۷۹۴/۴۷	۴۱۴۵/۰۳	-۵۸۵۲/۸۴	۱۰۲/۵۷	۲۶۰/۲۸	۶۷۹۴/۴۷
۱۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۹۵۱۱/۶۸	۳۶۱۶/۷۰	-۵۰۴۳/۹۶	۱۲۴/۲۳	۲۴۶/۸۰	۹۵۱۱/۶۸
۱۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۶۸۲/۹۳	۳۱۹۴/۱۹	-۴۱۵۲/۰۴	۱۷۸/۱۹	۲۲۳/۴۵	۵۶۸۲/۹۳
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتیک یا مصنوعی	۴۲۰۱/۰۲	۱۱۲۸/۷۴	-۱۴۴۲/۲۹	۱۳۷/۰۲	۱۷۰/۹۳	۴۲۰۱/۰۲
۱۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۵۶۹۴/۳۱	۵۱۳۲/۱۵	-۷۱۴۲/۴۰	۱۱۴/۲۷	۱۶۴/۷۱	۵۶۹۴/۳۱
۱۷	۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۳۵۲۰/۹۸	۳۰۷۳/۰۸	-۳۸۲۷/۷۳	۶۸/۱۸	۱۲۹/۷۲	۳۵۲۰/۹۸
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۶۴۹/۳۱	۳۲۰۵/۰۳	-۴۴۲۹/۷۷	۶۹/۴۹	۱۲۸/۷۸	۲۶۴۹/۳۱

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف‌کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱۹	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۳۲۹۲/۶۵	۱۱۶۰/۶۳	-۱۵۷۰/۵۳	۱۰۱/۶۶	۱۰۶/۸۸	۳۲۹۲/۶۵
۲۰	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۴۳۲۰/۶۸	۳۴۳/۸۸	-۴۰۱/۸۲	۵۳/۱۸	۹۲/۹۱	۴۳۲۰/۶۸
۲۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۲۲۳۱/۶۳	۱۰۱۵/۰۲	-۱۳۲۸/۷۵	۶۴/۴۷	۷۲/۰۷	۲۲۳۱/۶۳
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۲۷۵/۶۵	۳۷۱/۸۸	-۴۲۸/۹۸	۶۴/۱۴	۶۷/۲۴	۲۲۷۵/۶۵
۲۳	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران	۲۳۵۲/۱۶	۱۹۰۵/۴۸	-۲۴۵۹/۱۹	۲۹/۵۸	۶۵/۷۲	۲۳۵۲/۱۶
۲۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۱۲۷/۱۳	۴۲۴/۵۰	-۵۷۵/۴۳	۲۳/۳۱	۶۵/۶۹	۲۱۲۷/۱۳
۲۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۵۹۵/۱۹	۶۵۴/۱۶	-۸۹۲/۳۱	۲۲/۹۰	۴۷/۰۳	۱۵۹۵/۱۹
۲۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسپوکتیف	۲۴۲۹/۷۹	۲۸۵۲/۹۷	-۳۹۴۹/۴۸	۴۴/۲۸	۴۳/۰۶	۲۴۲۹/۷۹
۲۷	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۱۵۶۰/۸۹	۳۰۵۲/۷۶	-۳۸۰۴/۳۴	۲۷/۵۱	۲۷/۹۸	۱۵۶۰/۸۹
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۷۲۵/۷۹	۱۱۳۶/۷۶	-۱۶۰۹/۵۴	۱۸/۳۸	۲۶/۲۳	۱۷۲۵/۷۹
۲۹	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی و	۱۳۸۵/۹۵	۵۰۸۵/۸۳	-۶۸۸۴/۲۸	۱۲/۵۹	۱۸/۷۲	۱۳۸۵/۹۵
۳۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷۵۹/۹۷	۵۸۵/۳۹	-۸۳۶/۱۱	۶/۶۱	۹/۲۰	۷۵۹/۹۷
۳۱	۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۶۹۲/۷۷	۷۱۰/۷۴	-۹۸۸/۰۳	۴/۳۰	۵/۷۲	۶۹۲/۷۷
		جمع	۳۶۳۰۸۳	۲۲۷۴۳۲	-۳۰۷۰۰۷	۸۱۷۵	۱۳۲۲۵	۳۶۳۰۸۳

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجادشده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجادشده

وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه

جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۶۳۰۸۳، ۲۲۷۴۳۲، ۳۰۷۰۰۷، ۸۱۷۵، ۱۳۲۲۵ و ۳۶۳۰۸۳ هزار دلار.

۷-۶- تعیین فهرست کالاهای درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی

تعیین فهرست کالاهای درخواستی ایران از ترکیه برای دریافت تعرفه ترجیحی از این کشورها (کاهش یا حذف تعرفه‌ها در صورت انعقاد يك موافقت‌نامه احتمالی تجارت ترجیحی میان طرفین)، از الگویی که در ذیل معرفی می‌گردد، استفاده خواهد شد.^۱

مطابق این الگو، درگام اول فهرست اولیه برای تعیین کالاهای درخواستی ایران از کشور فرضی بر اساس تعیین پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران، مشخص می‌شود. در گام دوم، فهرست اولیه حاصل از گام اول، بر اساس يك سری از شاخص‌های تعیین‌کننده، فیلترگذاری شده که منجر به ارائه حداکثر چهار فهرست خواهد شد که این فهرست‌های چهارگانه، فهرست کالاهای درخواستی ایران از کشور فرضی برای دریافت تعرفه ترجیحی را تشکیل می‌دهند.

۷-۶-۱- گام اول (تعیین فهرست اولیه)

در اولین گام فهرست اولیه کالاهای درخواستی ایران از کشور فرضی برای دریافت تعرفه ترجیحی تعیین می‌گردد. در این گام با توجه به اهمیتی که شاخص پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران بر اساس کدهای شش‌رقمی HS می‌تواند در تعیین میزان گسترش صادرات ایران به کشور فرضی داشته باشد، این شاخص به عنوان شاخص تعیین‌کننده فهرست اولیه انتخاب می‌شود. تعیین کدهای کالایی شش‌رقمی HS که در زمینه آن کدها کشور فرضی از ایران پتانسیل وارداتی دارد (پتانسیل صادراتی ایران به کشور فرضی) بر اساس روش ساده برآورد پتانسیل تجاری انجام می‌پذیرد که روش محاسبه آن در قسمت قبل ارائه گردید.

پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (پتانسیل صادراتی ایران به کشور فرضی)

۱. طراحی الگو جهت تعیین فهرست کالاهای پیشنهادی ایران برای برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دوجانبه با کشور فرضی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

با توجه به انتشار آمار صادرات و واردات اغلب کشورهای جهان توسط مرکز تجارت جهانی، این آمار مبنای محاسبات قرار می‌گیرد. جهت محاسبه پتانسیل، از روش ساده برآورد استفاده می‌شود. در این روش، با بررسی کالایی جریان‌های تجارت خارجی هر دو کشور و تعیین اقلام عمده صادراتی و وارداتی آنها، میزان هماهنگی اقلام صادراتی یک کشور با واردات کشور دیگر، تعیین‌کننده پتانسیل تجاری بین آن دو خواهد بود. روش دیگر آن است که با توجه به میزان کنونی مبادلات و نوع کالاهای مبادلاتی، سطح مبادلات آینده پیش‌بینی گردد و در روش سوم تهیه جدولی است که در یک ستون آن اقلام صادراتی یک کشور بر اساس یکی از کدهای طبقه‌بندی بین‌المللی (در این پژوهش، سیستم هماهنگ HS مورد استفاده قرار گرفته است) و در ستون دیگر آن اقلام وارداتی کشور دوم بر اساس همان کد نشان داده می‌شود. سپس در هر ردیف میزان حداقل در بین دو ستون عنوان شده، ستون جدیدی را تشکیل می‌دهد که حداکثر پتانسیل تجاری بین دو کشور را برای هر کالا نشان می‌دهد. همان‌طور که مشهود است نمی‌توان عدد به‌دست‌آمده را به عنوان پتانسیل تجاری دو کشور در نظر گرفت ولی می‌توان کل عدد مزبور را به عنوان پتانسیل قلمداد نمود که یا کشور اول صادرات به کشور دوم را جایگزین صادرات به تمام بازارهای هدف پیشین خود کند و یا ظرفیت تولید داخلی را به میزان دو برابر صادرات گذشته نماید. با توجه به اینکه این اقدام چندان صحیح به نظر نمی‌رسد و یا حداقل در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست، پتانسیل معمولی را در حد ضریبی از رقم حداکثر پتانسیل تجاری (۳۰ تا ۵۰ درصد) در نظر می‌گیرند^۱.

مهم‌ترین روش‌های برآورد پتانسیل تجاری بین دو کشور در فوق معرفی شدند. مطمئناً با توجه به نوع هدف مورد نظر از محاسبه برآورد پتانسیل یک روش مناسب‌تر و روش دیگر ممکن است کمتر مناسب باشد. وقتی بحث همکاری‌های اقتصادی و تجاری بین دو یا چند کشور مطرح می‌شود و کشورها قصد دارند بین خود پیمان همکاری اقتصادی و تجاری منعقد نمایند، در اولین گام کشورهای عضو به کاهش موانع تجاری (موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای) یا حذف موانع تجاری فی‌مابین اقدام می‌کنند که در این حالت معمولاً فهرستی از کالاها معرفی می‌شوند که کاهش یا

حذف موانع تجاری در مورد این فهرست از کالاها اعمال می‌گردد.

روش ساده برآورد پتانسیل تجاری، رویه‌ای است که می‌تواند این فهرست را در اختیار سیاست‌گذاران قرار دهد. البته ارائه این فهرست توسط این روش اولین گام محسوب می‌شود، زیرا در نهایت باید تعیین شود که کاهش تعرفه در مورد هر کالا چه تاثیری روی رفاه خواهد داشت. روش ساده برآورد پتانسیل برای تحقق بخشیدن به این منظور روش مناسبی است، زیرا به وسیله آن کالاهای پتانسیل‌دار معین و رقم کل پتانسیل تعیین می‌شود در حالی که مدل جاذبه فقط می‌تواند رقم کل پتانسیل تجاری دوجانبه را ارائه داده و اطلاعاتی در مورد کالاهای پتانسیل‌دار ارائه نمی‌دهد. در این روش، می‌توان پتانسیل صادرات کالایی یک کشور به کشور دیگر یا پتانسیل وارداتی کالایی یک کشور از کشور دیگر را محاسبه نمود. برای محاسبه پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B لازم است X_{iwt}^A یا ارزش صادرات کشور A بر اساس کدهای کالایی (i) به جهان (w) برای یک دوره زمانی خاص (t) در اختیار باشد. همچنین لازم است M_{iwt}^B یا ارزش واردات کشور B بر اساس کدهای کالایی از جهان برای دوره زمانی مذکور در اختیار باشد.

بعد از مشخص شدن کدهای کالاهایی که کشور A صادرکننده و کشور B واردکننده آن کالاها هستند، بر اساس حداقل رقم این دو مولفه، حداکثر پتانسیل (حداکثر میزان ممکن مبادله) مشخص می‌شود:

حداکثر پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B از کالای i: $\text{Min}(X_{iwt}^A, M_{iwt}^B)$

پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B از کالای i: $\text{Min}(X_{iwt}^A, M_{iwt}^B) \times \%25$
 با جمع کردن رقم‌های پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B در مورد کدهای مختلف کالایی (i, ..., n) میزان کل پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B تعیین می‌گردد.

برای محاسبه پتانسیل وارداتی کشور A از کشور B نیز باید پروسه مشابهی در جهت عکس طی شود.

پس از انجام محاسبات لازم، برای تعیین پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران به منظور ارائه فهرست اولیه لازم است اقدامات زیر نیز صورت می‌گیرد:

۱- از بین کدهای شش‌رقمی HS لازم است کدهایی که کشور فرضی در ارتباط

با آن کدها فاقد پتانسیل وارداتی از ایران است، حذف شود.

۲- پس از حذف کدهای عنوان شده در بند اول لازم است، از بین کدهای شش‌رقمی HS باقی‌مانده، کدهای کالایی که کشور فرضی در زمینه واردات آن کدها از ایران نرخ تعرفه صفر اعمال می‌کند نیز حذف شود (با این توجیه که در ارتباط با این کدهای کالایی هیچ مانع تجاری وجود ندارد). لازم به توضیح است که در ارتباط با نرخ تعرفه اعمال‌شده از طرف کشور فرضی بر واردات از ایران آخرین سال دوره مورد بررسی مبنا قرار خواهد گرفت. با انجام این محاسبات فهرست کدهای کالایی شش‌رقمی HS که کشور فرضی در زمینه واردات آنها از ایران پتانسیل دارد (فهرست اولیه)، تعیین می‌گردد. این کدهای کالایی از منظر دیگر کالاهایی هستند که ایران در زمینه صادرات آنها به کشور فرضی پتانسیل صادراتی دارد.

۷-۶-۲- گام دوم (تعیین فهرست‌های چهارگانه)

گام دوم که همان تعیین فهرست‌های چهارگانه درخواستی ایران از کشور فرضی برای دریافت تعرفه ترجیحی است برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با هدف گسترش حجم تجارت بین دو کشور شکل می‌گیرد. دو کشور در چارچوب برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دوجانبه با رویکرد فهرست مثبت^۱ با ارائه فهرست درخواستی خود به کشور مقابل برای دریافت تعرفه ترجیحی به دنبال هدف کلی گسترش صادرات خود است. حال این هدف کلی می‌تواند به چندین هدف جزئی‌تر شکسته شده و مطابق اولویت‌های سیاست‌گذار، فهرست‌های متعددی که مطابق این اهداف جزئی‌تر می‌تواند ارائه شود، مورد توجه قرار گیرد. در این چارچوب فهرست اولیه با توجه به اهداف مربوط به گسترش صادرات می‌تواند به چهار فهرست منتهی گردد و در نهایت کارشناس مذاکراتی است که باید با توجه به نوع مذاکره و با توجه به هدف مد نظر خود از هر فهرست تعدادی از کالاها را گزینش کند.

۷-۶-۲-۱- تعیین فهرست اول

هدف از تعیین فهرست اول، گسترش صادرات کالاهایی است که ایران قبلاً نیز آن کالاها را به کشور فرضی صادر می‌کرده است و یا ایران تجربه حضور در آن بازار را داشته است و تا حدودی مشتریان در آن بازار با کالاهای ایران آشنایی اولیه دارند،

و در واقع به دنبال افزایش سهم خود در بازار کشور فرضی است. برای تعیین این کالاها، لازم است شاخص‌های زیر از بین شاخص‌های معرفی‌شده در قسمت قبل به ترتیب، مبنای انتخاب فهرست کالاها قرار گیرند. از بین فهرست اولیه (کدهای کالایی با پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران)، کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات داشته است (متوسط دوره مورد بررسی) و بقیه کدهای کالایی حذف می‌گردند.

در ادامه از فهرست اخیر نیز تنها کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که درصد استفاده‌نشده از پتانسیل صادراتی ایران به کشور فرضی (متوسط دوره مورد بررسی) مثبت باشد. بدین مفهوم که در دنیای واقع تمام یا بخشی از این پتانسیل صادراتی توسط ایران استفاده نشده باشد. در ادامه لازم است این فهرست کالاها مرتب‌سازی شده تا اولویت انتخاب کدهای کالایی برای دریافت تعرفه ترجیحی تعیین گردد. این مرتب‌سازی باید بر اساس منافع باشد که می‌تواند از کاهش تعرفه‌های کشور فرضی نصیب ایران شود که برای این منظور از شاخص ایجاد تجارت به شرح زیر استفاده می‌کنیم:

$$TC = Em \times M \left(\frac{t_1 - t_0}{1 + t_0} \right) \quad (4-7)$$

این شاخص، یک شاخص ترکیبی است که می‌تواند میزان خلق تجارت ناشی از تغییرات تعرفه (کاهش تعرفه) را در ارتباط با هر کد کالایی تعیین کند. Em : کشش قیمتی واردات کشور فرضی (کشش قیمتی واردات هر کد کالایی: درصد تغییرات در مقدار واردات کشور فرضی از ایران در اثر یک درصد تغییر در قیمت کالای وارداتی مزبور است)

M : واردات کشور فرضی از ایران (ارزش واردات کشور فرضی: ارزش واردات کشور فرضی بر اساس کدهای شش‌رقمی HS از جمله شاخص‌های مهمی است که در تبیین وضعیت تقاضای وارداتی کالا کشور فرضی از جهان می‌تواند تصویری کلی ارائه نماید. به نحوی که در ارتباط با هر کالا، هرچه رقم واردات کشور فرضی از جهان بیشتر باشد، می‌توان نتیجه گرفت که احتمال اینکه این کالا در سید واردات کشور فرضی (در صورتی که ایران صادرات داشته باشد) از ایران قرار گیرد، بیشتر از

سایر کالاها است)

t_0 : تغییرات قیمتی کالا در اثر کاهش تعرفه

t_0 : تعرفه اولیه و درصد کاهش تعرفه‌ها بر اساس مفاد موافقت‌نامه ترجیحات

تجاری

میزان خلق تجارت برای هر کد کالا، می‌تواند نشان‌دهنده مناقع حاصل از کاهش تعرفه در ارتباط با آن کد کالا برای ایران باشد، پس این فهرست، بر اساس ارزش بیشتر به کمتر برای شاخص ایجاد تجارت هر کد کالا مرتب می‌گردد.

۷-۶-۲- تعیین فهرست دوم

این فهرست را می‌توان توسعه بازار جدید برای صادرات بالفعل به بازاری بالفعل نامید. زیرا هدف فهرست دوم یافتن بازار جدید برای کالاهایی است که ایران در صدور آن کالاها مزیت نسبی صادراتی دارد و کشور فرضی نیز در واردات آن دارای مزیت وارداتی است. هرچند طی دوره مورد بررسی ایران به کشور فرضی در زمینه این کالا صادرات نداشته، ولی کاهش تعرفه‌ها شاید بتواند به خلق بازار جدید برای این کدهای کالایی کمک نماید. مراحل زیر جهت انتخاب فهرست دوم (B) مد نظر قرار می‌گیرد: از بین کدهای کالایی موجود در فهرست اولیه (گام اول) کالاهایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات (متوسط دوره مورد بررسی) نداشته است و بقیه کدهای کالایی حذف می‌گردند. سپس از بین این کالاها، کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آن کالاها دارای مزیت نسبی صادراتی (متوسط دوره مورد بررسی) است. در ادامه از بین این کدهای کالاها نیز تنها کالاهایی انتخاب می‌گردند که کشور فرضی در واردات آن کالاها دارای مزیت وارداتی (متوسط دوره مورد بررسی) است.

مرتب‌سازی فهرست دوم: پس از تهیه فهرست دوم لازم است این فهرست مرتب‌سازی گردد. همانند فهرست اول لازم است این مرتب‌سازی بر پایه یک مبنای مناسب صورت پذیرد. اما مبنای این مرتب‌سازی به علت نبود جریان واقعی تجارت بین ایران و کشور فرضی نمی‌تواند شاخص ایجاد تجارت باشد. برای رفع این مشکل و از آن جهت که هدف تنها رتبه‌بندی و مرتب‌سازی فهرست دوم است از یک شاخص جایگزین استفاده شد، به نحوی که در محاسبه این شاخص جایگزین

به جای میزان واقعی واردات کشور فرضی از ایران (متوسط پنج سال) به عنوان يك متغیر جایگزین از ارزش پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (متوسط سه سال) استفاده خواهد شد و سپس فهرست دوم بر اساس ارزش بیشتر به کمتر محاسبه شده برای این شاخص مرتب می‌گردد. شاخص ترکیبی جایگزین ایجاد تجارت به صورت زیر مورد استفاده قرار می‌گیرد:

$$TC = Em \times Pot \left(\frac{t_1 - t_0}{1 + t_0} \right) \quad (5-7)$$

در این رابطه متغیرهای مبنای محاسبه به قرار زیر است:

Em: ککش قیمتی واردات کشور فرضی (آخرین سال)

Pot: ارزش پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (متوسط سالانه طی سه سال)

t_1 : تعرفه جدید بر اساس مفاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی

t_0 : تعرفه اولیه کشور فرضی بر واردات از ایران (آخرین سال)

۷-۶-۲-۳- تعیین فهرست سوم

هدف فهرست سوم، خلق بازار در کشور فرضی برای کالاهایی است که ایران در صدور آن کالاها مزیت نسبی صادراتی دارد ولی کشور فرضی در واردات آن دارای مزیت وارداتی نیست. زیرا برقراری تعرفه ترجیحی و کاهش قیمت نسبی کالا ممکن است باعث ایجاد زمینه مصرف آن کد کالا در کشور فرضی گردد که پیامد آن خلق بازار در نتیجه صادرات این کالا از ایران به کشور فرضی است. برای تعیین این کالاها از بین شاخص‌های معرفی شده در فصل قبل لازم است شاخص‌های زیر مورد توجه قرار گیرد. از بین کدهای کالایی موجود در فهرست اولیه (گام اول)، کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات نداشته است. سپس از بین این کدها، تنها کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آن کالاها دارای مزیت نسبی صادراتی است. در ادامه از بین کدهای انتخابی تا این مرحله، تنها کالاهایی مد نظر قرار می‌گیرند که کشور فرضی در واردات آن کالاها مزیت وارداتی ندارد. مرتب‌سازی فهرست سوم، سپس این فهرست بر اساس ارزش محاسبه شده برای شاخص جایگزین ایجاد تجارت از رابطه (۷-۱۳) استفاده می‌گردد. این رابطه نشان‌دهنده تجارت است و از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد. در این رابطه متغیرهای

زیر مبنای محاسبه قرار می‌گیرد:

- کشش قیمتی واردات کشور فرضی (آخرین سال)

- ارزش پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (متوسط سالانه طی سه سال)

- تغییرات قیمتی کالا در اثر کاهش تعرفه

- تعرفه اولیه کشور فرضی بر واردات از ایران (آخرین سال) و درصد تغییر تعرفه بر اساس مفاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی که این فهرست را می‌توان توسعه بازار جدید برای صادرات بالقوه به بازاری بالفعل نامید.

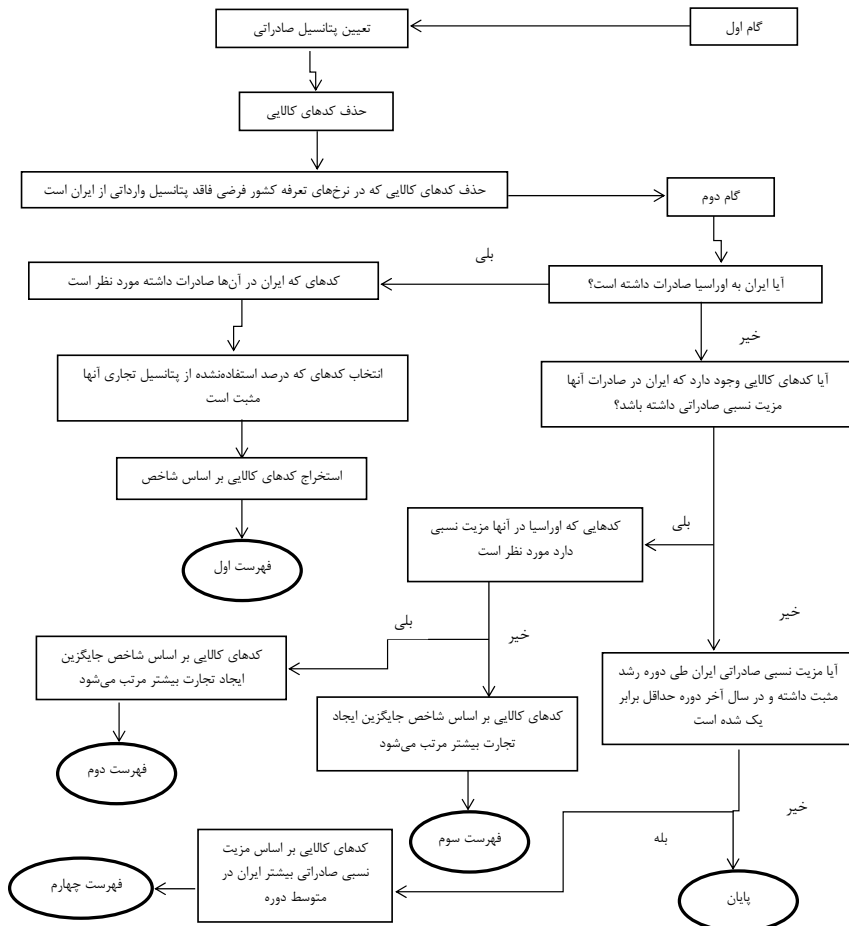
۷-۶-۲-۴- تعیین فهرست چهارم

هدف فهرست چهارم گزینش کالاهایی است که ایران در زمینه صادرات آنها مزیت نسبی صادراتی (متوسط ۳ سال) ندارد. ولی بررسی روند دوره (دوره مورد بررسی) نشان می‌دهد که مزیت نسبی صادراتی رشد مثبت داشته و در آخرین سال دوره این مزیت بزرگ‌تر یا مساوی یک شده است. یعنی ایران به سوی مزیت‌دار شدن این کالا در حرکت است. در نظر گرفتن این کدهای کالایی در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و دریافت ترجیح از کشور فرضی باعث ایجاد بازار جدید برای صادرات این محصول و کمک به مزیت‌دار شدن این گروه کالاها خواهد کرد. برای تعیین این کالاها شاخص‌های زیر از بین شاخص‌های معرفی شده لازم است مورد توجه قرار گیرند:

از بین کالاهای فهرست اولیه کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات (متوسط دوره مورد بررسی) نداشته است.

سپس از این بین، کالاهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آن کالاها مزیت نسبی صادراتی (متوسط دوره مورد بررسی) کمتر از یک را داراست، در حالی که مزیت نسبی صادراتی ایران در ارتباط با آن کد کالایی، طی دوره مورد بررسی رشد مثبت داشته است، به شرط آنکه مقدار عددی مزیت نسبی آن کالا در سال آخر دوره مورد بررسی بزرگ‌تر یا مساوی یک باشد. در ادامه از بین این کالاها نیز تنها کدهای کالایی مد نظر قرار می‌گیرند که کشور فرضی در واردات آن کالاها دارای مزیت وارداتی است. مرتب‌سازی این فهرست بر اساس مزیت نسبی صادراتی ایران در سال آخر دوره مورد بررسی انجام می‌شود. به نحوی که این فهرست بر اساس ارزش مزیت نسبی کدهای کالایی موجود در این فهرست از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد.

همان‌طور که در تعیین فهرست‌های چهارگانه فوق مشخص است، تعیین این فهرست‌های چهارگانه درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی با اهداف متفاوتی در چارچوب کلی توسعه صادرات شکل گرفته است و به کارشناسان این اجازه را می‌دهد که با توجه به نوع مذاکره برای برقراری تعرفه ترجیحی و با توجه به هدف مد نظر خود از هریک از این فهرست‌ها تعدادی از کالاها را گزینش کند. در ادامه الگوریتم تعیین فهرست چهارگانه درخواستی ایران از کشور فرضی آورده شده است. الگوریتم دستیابی به فهرست دریافت تعرفه‌های ترجیحی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا (چهار فهرست)

نمودار (۷-۱): الگوریتم انتخاب کالاهای صادراتی ایران برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

برای تعیین فهرست درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی از اتحادیه اقتصادی اوراسیا لازم

است دو گام عملی برداشته شود؛ در گام نخست، با توجه به پتانسیل وارداتی اوراسیا از ایران و نرخ‌های تعرفه اعمالی اوراسیا بر واردات از ایران طی دوره ۲۰۱۶-۱۸، اقلام مشمول شروط مورد نظر انتخاب می‌شوند که این فرآیند شامل سه مرحله زیر خواهد بود:

۱- تعیین پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران؛ در این قسمت پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران به دست می‌آید، کدهای تعرفه‌ای شش‌رقمی HS صادرات ایران به جهان در سال‌های مورد بررسی (۲۰۱۸-۲۰۱۶) در نظر گرفته می‌شود، همچنین بر اساس همان کدها، میزان واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جهان طی همان دوره مد نظر قرار گرفته و حداقل مقدار دو متغیر فوق، حداکثر پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران را در هر سال نشان می‌دهد. از این پس به‌جز در مواردی که ذکر می‌شود، متوسط پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران طی دوره مزبور مبنای عمل و بررسی خواهد بود. اما با توجه به آنکه اختصاص دادن همه صادرات ایران به جهان از یک کالا به صادرات به اتحادیه اقتصادی اوراسیا منطقی و عملی نیست (همچنین با توجه به آنکه اختصاص دادن همه واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جهان از یک کالا به واردات از ایران منطقی و عملی نیست)، سهمی معادل یک چهارم از حداکثر پتانسیل، به عنوان پتانسیل ظرفیت بالقوه) واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران در نظر گرفته می‌شود.

۲- حذف کدهای فاقد پتانسیل (متوسط پتانسیل در دوره مورد نظر صفر نباشد).

۳- حذف کدهایی که نرخ تعرفه اعمالی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران صفر بوده است (انتخاب کدهای کالایی که نرخ تعرفه آنها مثبت باشد).

در گام اول برای اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۸۷۲ قلم کد کالای شش‌رقمی HS مشخص شدند و کدهای تعرفه‌ای که از این گام به دست می‌آیند مبنای انتخاب فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی خواهد بود.

در گام دوم با توجه به کدهای به‌دست‌آمده از گام اول، فهرست‌هایی سه‌گانه به

شرح ذیل به دست می‌آید که پیشنهاد این فهرست‌ها به ترتیب ارائه شده در این پژوهش می‌تواند منافع بیشتری را برای ایران تامین کند:

فهرست اول

از بین کدهای انتخابی گام اول، کدهایی مورد توجه قرار می‌گیرند که ایران طی دوره مورد نظر (متوسط دوره) به اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات داشته است (انتخاب کدهایی که درصد استفاده نشده از پتانسیل تجاری مثبت بوده است). میزان استفاده نشده از پتانسیل تجاری با کسر صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران به دست می‌آید و درصد استفاده نشده از پتانسیل تجاری نیز از تقسیم باقیمانده فوق بر پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران حاصل می‌شود. این فهرست بر اساس ارزش محاسبه شده برای شاخص ایجاد تجارت از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد. شاخص ایجاد تجارت به شکل ذیل محاسبه می‌شود^۱:

$$TC_{ij} = \Delta M_{ij} = E_{mij} \times M_{ij} \times \frac{T_{ij1} - T_{ij0}}{1 + T_{ij0}} \quad (6-7)$$

که در آن $TC_{ij} = \Delta M_{ij}$ میزان ایجاد تجارت، E_{mij} کشش تقاضای واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای کالایی خاص، M_{ij} ارزش واردات کالای مزبور توسط اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران و نرخ تعرفه کالا پیش از برقراری موافقت‌نامه (T_{ij0}) و پس از برقراری موافقت‌نامه (T_{ij1}) است. در این قسمت نرخ تعرفه پس از برقراری موافقت‌نامه ۶۰ درصد کمتر از مقدار آن در پیش از برقراری موافقت‌نامه در نظر گرفته شده است.

فهرست دوم

از بین کدهای انتخابی گام اول، کدهایی برگزیده می‌شوند که ایران طی دوره مورد بررسی (متوسط دوره) به اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات نداشته است. از این بین کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آنها به جهان دارای

۱. عابدین مقانکی، محمدرضا و همکاران. پیامدهای بازرگانی برقراری ترتیبات تجاری ترجیحی میان ایران و کشورهای عربی. موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. ۱۳۸۴. تهران.

مزیت نسبی صادراتی است، در ادامه از بین این کدها، کدهایی انتخاب می‌شوند که اتحادیه اقتصادی اوراسیا در واردات آنها دارای مزیت نسبی وارداتی است. این فهرست بر اساس ارزش محاسبه‌شده برای شاخص جایگزین ایجاد تجارت از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد. منظور از شاخص جایگزین تجارت، شاخصی است با ظاهری شبیه به شاخص ایجاد تجارت که به جای واردات از پتانسیل وارداتی استفاده می‌شود. از این شاخص تنها برای رتبه‌بندی کالاها استفاده شده است.

فهرست سوم

از بین کدهای حاصل از انجام گام اول، کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران طی دوره مورد بررسی (متوسط دوره) به اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات نداشته است، از این بین کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آنها دارای مزیت نسبی صادراتی است و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در واردات آنها دارای مزیت نسبی وارداتی نیست به دست می‌آید، این فهرست بر اساس ارزش محاسبه‌شده برای شاخص جایگزین ایجاد تجارت از بیشتر به کمتر مرتب می‌شود.

فهرست چهارم

فهرست چهارم کدهای که طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۱۵ مزیت نسبی صادراتی آنها رشد داشته است را نشان می‌دهد.

جدول (۷-۳۱): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت

تعرفه ترجیحی (فهرست اول)

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱	۱	۰۷۰۷۰۰	خیار و خیار ترشی، تازه یا سردکرده	۱/۰۸	۵۹۰۰۳	۱۳/۱۳	۳۵۴۹۵
۲	۱	۳۱۰۲۳۰	- نیترات آمونیم، حتی محلول در آب (از کودهای معدنی یا شیمیایی، ازته)	۱۳/۳۹	۳۷۵۸	۶/۵	۲۶۱۶۷
۳	۱	۰۷۰۴۱۰	- گل کلم و گل کلم بروکولی (brokoli) تازه یا سردکرده	۵/۷۳	۵۹۵۰	۱۱	۱۸۷۵۸
۴	۱	۲۵۲۲۱۰	- آهک زنده	۴۱/۷۶	۸۳۹	۵	۱۷۵۲۴
۵	۱	۰۸۰۶۲۰	- انگور، خشک‌کرده	۰/۹۹	۲۴۰۴۰	۳/۳۳	۱۰۹۵۶
۶	۱	۰۸۰۴۱۰	- خرما، تازه، یا خشک‌کرده	۰/۹۲	۲۰۷۴۴	۵	۹۵۲۹
۷	۱	۲۵۲۳۲۹	-- سیمان پرتله حتی رنگ‌شده غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۵۲۳/۲۱	۰/۸۶	۱۹۶۴۱	۳	۷۵۹۶

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۸	۱	۰۳۰۲۱۱	-- قزل آلا (قزل آلائی قهوه ای، قزل آلائی رنگین کمان استیل هد، قزل آلائی کاتروت ساحلی، قزل آلائی طلائی شاخه جنوبی رودخانه کرن، سالمو گیلا)، تازه یا سردکرده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴	۹۵/۱۹	۱۷۵	۳	۷۴۸۲
۹	۱	۶۸۰۲۹۳	-- سنگ خارا (گرانیت) (به استثنای سنگ لوح) و اشیای ساخته شده از این سنگ‌ها، غیر از سنگ‌های شماره ۶۸/۰۱ و سنگ‌ها و اشیای مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۳	۱۰/۴۵	۹۴۱	۱۰	۵۳۶۴
۱۰	۱	۰۸۰۶۱۰	-- انگور، تازه	۰/۹۷	۹۹۲۳	۵	۴۸۰۸
۱۱	۱	۰۷۰۹۶۰	-- فلفل فرنگی از نوع (capsicum) یا از نوع (pimenta)، تازه، سردکرده	۱/۳۷	۵۸۲۹	۱۰/۲	۴۳۷۷
۱۲	۱	۲۵۲۲۲۰	-- آهک آبدیده (آهک مرده)	۱۴/۸۵	۵۶۲	۵	۴۱۷۱
۱۳	۱	۰۷۰۲۰۰	-- گوجه فرنگی، تازه یا سردکرده	۰/۳۱	۲۲۰۰۰	۱۲/۵	۳۷۳۵
۱۴	۱	۷۳۰۸۹۰	-- اسکلت فلزی و اجزا و قطعات آن (مثلا دریچه مهار آب، پایه، ستون، سقفی، سوله، پشت دری زده، از چدن، آهن یا از فولاد، به استثنای ساختمان‌های پیش ساخته، شماره ۹۴/۰۶؛ صفحه، میله، پروفیل، لوله و همانند) از چدن، آهن یا از فولاد	۱/۱۱	۶۱۰۰	۷/۳۸	۳۵۷۵
۱۵	۱	۲۸۰۶۱۰	-- لروهمیدرژن (اسید کلریدریک)	۱۷/۰۰	۴۱۸	۵	۳۵۵۳
۱۶	۱	۳۹۰۲۱۰	-- پلی پروپیلن، به اشکال ابتدایی	۱/۲۸	۵۰۲۵	۶/۵	۳۳۴۶
۱۷	۱	۳۹۰۱۱۰	-- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ به اشکال ابتدایی	۰/۷۵	۸۸۴۲	۳/۲۵	۳۰۴۹
۱۸	۱	۰۷۰۴۹۰	-- کلم، گل کلم، کلم پیچ، کلم قمری و محصولات همانند از نوع (brassica) غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۷۰۴/۱۰، ۰۷۰۴/۲۰، ۰۷۰۴/۲۰، تازه یا سردکرده	۰/۶۹	۷۴۵۶	۱۲/۳۳	۲۸۷۴
۱۹	۱	۳۹۰۱۹۰	-- پلیمرهای اتیلن، به اشکال ابتدایی (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۳۹۰۱/۱۰، ۳۹۰۱/۲۰، ۳۹۰۱/۳۰، ۳۹۰۱/۲۰)	۱/۱۴	۴۸۸۳	۳/۲۵	۲۵۴۳
۲۰	۱	۲۷۱۳۲۰	-- قیر نفت	۰/۴۹	۱۰۳۰۴	۵	۲۵۲۰
۲۱	۱	۳۹۰۱۲۰	-- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، به اشکال ابتدایی	۰/۵۳	۹۷۷۰	۴/۳۳	۲۵۰۹
۲۲	۱	۲۷۱۳۹۰	-- تقاله‌های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی قیری غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۷۱۳/۱۱ و ۲۷۱۳/۱۳	۱۲/۴۰	۳۸۰	۵	۲۳۵۴
۲۳	۱	۸۶۰۹۰۰	کانتینرها (از جمله کانتینرها برای ترابری سیالات) مخصوصا طراحی شده و تجهیز شده برای هر نوع وسیله حمل و نقل	۱۷/۷۱	۲۴۶	۹	۲۳۵۳
۲۴	۱	۰۷۰۵۱۱	-- کاهو کروی (سالادی)، تازه یا سردکرده	۰/۵۹	۶۷۷۴	۱۵	۲۲۴۸
۲۵	۱	۲۰۰۷۹۹	-- مربا، زله، مارلاد (MARMELADE)، پوره و خمیر میوه که به وسیله پختن به دست آمده، یا با بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده از میوه‌ها غیر از مرکبات	۱/۰۳	۳۸۴۲	۸/۵۹	۲۱۲۱

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۲۶	۱	۰۸۰۷۱۱	هندوانه	۰/۹۱	۴۶۳۰	۵	۲۱۰۱
۲۷	۱	۷۲۱۰۴۹	- محصولات تخت نوردشده، از آهن یا از فولادهای غیرممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلی‌متر یا بیشتر غیر از شکل کنگره‌ای، آبکاری‌شده یا اندودشده با روی غیر از طریقه الکترولیت	۰/۸۲	۵۸۳۰	۲/۵	۲۰۵۱
۲۸	۱	۳۹۰۴۱۰	- پلی کلورو وینیل، مخلوط‌نشده با سایر مواد	۳/۷۸	۱۱۴۶	۳/۲۵	۱۹۸۷
۲۹	۱	۲۵۰۸۱۰	- نیتونیت	۵/۹۷	۶۶۴	۵	۱۹۸۱
۳۰	۱	۳۴۰۱۱۹	-- صابون‌ها به اشکال غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۳۳۰۱/۱۱	۴/۸۲	۷۷۳	۶/۵	۱۹۳۷
۳۱	۱	۶۸۰۲۲۱	-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (Alabaster) و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها که فقط بریده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱/۶۱	۲۱۷۳	۱۰	۱۹۱۰
۳۲	۱	۰۷۰۳۲۰	- سیر، تازه یا سردکرده	۱/۰۸	۲۸۷۳	۱۰	۱۶۹۷
۳۳	۱	۲۷۱۲۲۰	- موم پارافین دارای کمتر از ۰/۷۵ درصد وزنی روغن	۹/۵۷	۳۱۷	۵	۱۵۱۷
۳۴	۱	۳۹۱۵۹۰	- آخال، دم فیچی و خرده ریز از مواد پلاستیکی (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۳۹۱۵/۱۰ و ۳۹۱۵/۲۰ و ۳۹۱۵/۳۰)	۱۲/۳۰	۲۴۶	۵	۱۵۱۱
۳۵	۱	۸۷۱۶۳۱	تریلرهای تانکردار و نیمه تریلرهای تانکردار برای حمل‌ونقل کالا	۶/۳۰	۴۳۰	۱۲/۵	۱۵۰۴
۳۶	۱	۱۹۰۱۹۰	- فرآورده‌های غذایی از آرد، زبره، نشاسته، فکول یا از عصاره مالت که فاقد پودر کاکائو بوده یا کمتر از ۵۰ درصد وزنی پودر کاکائو داشته که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد،	۰/۷۰	۳۵۰۱	۱۲/۵	۱۳۶۲
۳۷	۱	۰۴۰۲۱۰	- شیر و خامه شیر، غلیظ‌شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین‌کننده اضافه شده، به شکل پودر، به شکل دانه (garanul) یا هر شکل جامد دیگر، که میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن بیشتر از ۱/۵ درصد نباشد	۰/۷۲	۳۲۸۱	۱۵	۱۳۲۵
۳۸	۱	۲۵۰۹۰۰	گل سفید	۱/۶۴	۱۵۶۶	۵	۱۲۸۱
۳۹	۱	۷۲۰۹۱۶	محصولات تخت نوردشده از آهن یا از فولادهای غیرممزوج به ضخامت بیش از ۱ میلی‌متر ولی کمتر از ۳ میلی‌متر	۲۵/۲۰	۹۹	۵	۱۲۴۷
۴۰	۱	۷۲۰۸۳۶	محصولات تخت نوردشده از آهن یا از فولادهای غیرممزوج به ضخامت بیشتر از ۱۰ میلی‌متر	۱۲۲/۲۸	۲۰	۵	۱۲۴۳
۴۱	۱	۲۱۰۶۹۰	- فرآورده‌های غذایی که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۱۰۶/۱۰)	۰/۹۱	۲۴۴۷	۹/۲۵	۱۲۰۱
۴۲	۱	۳۲۰۸۱۰	- رنگ‌ها (Paints) و وزنی‌ها بر اساس پلی‌استرها، دیسپرسه یا حل شده در محیطی غیرآبی، محلول‌های مشخص شده در یادداشت ۴ این فصل	۰/۹۰	۲۶۴۱	۵	۱۱۸۶

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۴۳	۱	۳۴۰۲۲۰	- فرآورده‌های تانسیو اکتیف، فرآورده‌ها برای شست‌وشو (همچنین فرآورده‌های کمکی برای شست‌وشو) و فرآورده‌های تمیزکردن، حتی دارای صابون غیر از آنهایی که مشمول شماره ۳۴/۰۱ هستند، بسته‌بندی شده برای خرده‌فروشی	۰/۶۷	۳۳۴۸	۶/۵	۱۱۶۵
۴۴	۱	۸۴۰۳۱۰	- دیگ‌های آب گرم حرارت مرکزی غیر از آنهایی که مشمول شماره ۸۴۰۲/۱۱، ۸۴۰۲/۱۲، ۸۴۰۲/۱۹، ۸۴۰۲/۲۰، ۸۴۰۲/۲۰ هستند	۴/۰۶	۵۲۵	۱۰	۱۱۶۳
۴۵	۱	۶۸۰۲۲۹	-- سنگ‌های دیگر غیر از سنگ‌ها و اشیای ساخته‌شده از سنگ‌های مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۱، ۶۸۰۲/۲۲، ۶۸۰۲/۲۳، ۶۸۰۲/۲۴ و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۲/۳۴	۸۸۴	۱۳/۵	۱۱۵۵
۴۶	۱	۲۹۰۵۳۱	-- اتیلن گلیکول (اتان دی ال)	۱۰۰/۰۶	۲۱	۶/۳	۱۱۰۵
۴۷	۱	۰۸۱۰۹۰	- میوه‌ها، (غیر از میوه‌های شماره‌های ۰۸/۰۳، ۰۸/۰۴، ۰۸/۰۵، ۰۸/۰۶، ۰۸/۰۷، ۰۸/۰۸، ۰۸/۰۸)	۰/۹۸	۲۵۹۳	۲/۵	۱۰۹۰
۴۸	۱	۲۰۰۲۹۰	- گوجه‌فرنگی آماده یا محفوظ‌شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲/۱۰	۰/۵۴	۳۵۴۶	۱۱	۱۰۴۵
۴۹	۱	۲۸۳۰۱۰	- سولفور سدیم	۰/۲۱	۸۷۶۹	۵	۹۲۷
۵۰	۱	۰۸۰۵۱۰	- پرتقال، تازه یا خشک‌کرده	۱/۰۲	۲۰۷۳	۲/۵	۹۰۴
...	۱						
۷۷۵	۱	۴۴۱۸۴۰	- کفراز (coffrage) برای بتن‌ریزی، از چوب	۰/۲۵	۱	۱۰	۰/۱۴

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

جدول (۷-۳۲): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت

تعرفه ترجیحی (فهرست دوم)

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱	۲	۰۷۰۷۰۰	خیار و خیار ترشی، تازه یا سردکرده	۱/۰۸	۵۹۰۰۳	۸/۰۹	۱۳/۱۳	۳۵۴۹۵
۲	۲	۰۷۰۴۱۰	- گل کلم و گل کلم بروکولی (brokoli) تازه یا سردکرده	۵/۷۳	۵۹۵۰	۲/۶۱	۱۱	۱۸۷۵۸
۳	۲	۲۵۲۲۱۰	- آهک زنده	۴۱/۷۶	۸۳۹	۱/۱۶	۵	۱۷۵۲۴
۴	۲	۰۸۰۶۲۰	- انگور، خشک‌کرده	۰/۹۹	۲۴۰۴۰	۲۲/۹۹	۳/۳۳	۱۰۹۵۶
۵	۲	۰۸۰۴۱۰	- خرما، تازه، یا خشک‌کرده	۰/۹۲	۲۰۷۴۴	۳۴/۷۴	۵	۹۵۲۹
۶	۲	۲۵۲۳۲۹	-- سیمان پرتله حتی رنگ‌شده غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۵۲۳/۲۱	۰/۸۶	۱۹۶۴۱	۵/۸۹	۳	۷۵۹۶
۷	۲	۰۷۰۹۶۰	- فلفل فرنگی از نوع (capsicum) یا از نوع (pimenta)، تازه، سردکرده	۱/۳۷	۵۸۲۹	۱/۱۱	۱۰/۲	۴۳۷۷
۸	۲	۰۷۰۲۰۰	- گوجه‌فرنگی، تازه یا سردکرده	۰/۳۱	۲۲۰۰۰	۳/۹۳	۱۲/۵	۳۷۳۵
۹	۲	۲۸۰۶۱۰	- لرویدرژن (اسید کلریدریک)	۱۷/۰۰	۴۱۸	۱/۵۰	۵	۳۵۵۳
۱۰	۲	۳۹۰۲۱۰	- پلی‌پروپیلن، به اشکال ابتدایی	۱/۲۸	۵۰۲۵	۱/۰۹	۶/۵	۳۳۴۶

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱۱	۲	۳۹۰۱۱۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ به اشکال ابتدایی	۰/۷۵	۸۸۴۲	۹/۸۶	۳/۲۵	۳۰۴۹
۱۲	۲	۰۷۰۴۹۰	- کلم، گل کلم، کلم پیچ، کلم قمری و محصولات همانند از نوع (brassica) غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۷۰۴/۱۰، ۰۷۰۴/۲۰، تازه یا سردکرده	۰/۶۹	۷۴۵۶	۲/۹۷	۱۲/۳۳	۲۸۷۴
۱۳	۲	۲۷۱۳۲۰	- قیر نفت	۰/۴۹	۱۰۳۰۴	۱۹/۱۰	۵	۲۵۲۰
۱۴	۲	۳۹۰۱۲۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، به اشکال ابتدایی	۰/۵۳	۹۷۷۰	۱۳/۷۰	۴/۳۳	۲۵۰۹
۱۵	۲	۲۷۱۳۹۰	- تقاله‌های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی فیری	۱۲/۴۰	۳۸۰	۲/۵۸	۵	۲۳۵۴
۱۶	۲	۰۷۰۵۱۱	- کاهو کروی (سالادی)، تازه یا سردکرده	۰/۵۹	۶۷۷۴	۳/۱۹	۱۵	۲۲۴۸
۱۷	۲	۲۰۰۷۹۹	- مریا، ژله، مارلا، پوره و خمیر میوه که به وسیله پختن به دست آمده، یا یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده از میوه‌ها غیر از مرکبات	۱/۰۳	۳۸۴۲	۴/۵۶	۸/۵۹	۲۱۲۱
۱۸	۲	۰۸۰۷۱۱	هندوانه	۰/۹۱	۴۶۳۰	۱۶/۵۴	۵	۲۱۰۱
۱۹	۲	۳۹۰۴۱۰	- پلی کلرور وینیل، مخلوط‌نشده با سایر مواد	۳/۷۸	۱۱۴۶	۴/۲۳	۳/۲۵	۱۹۸۷
۲۰	۲	۲۵۰۸۱۰	- نیتونیت	۵/۹۷	۶۶۴	۱/۸۸	۵	۱۹۸۱
۲۱	۲	۶۸۰۲۲۱	- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (Alabaster) و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها که فقط بریده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱/۶۱	۲۱۷۳	۶/۳۸	۱۰	۱۹۱۰
۲۲	۲	۲۷۱۲۲۰	- موم پارافین دارای کمتر از ۰/۷۵ درصد وزنی روغن	۹/۵۷	۳۱۷	۷/۶۵	۵	۱۵۱۷
۲۳	۲	۰۴۰۲۱۰	- شیر و خامه شیر، غلیظ‌شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین‌کننده اضافه شده، به شکل پودر، به شکل دانه (garanul) یا هر شکل جامد دیگر، که میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن بیشتر از ۱/۵ درصد نباشد	۰/۷۲	۳۲۸۱	۲/۴۵	۱۵	۱۳۲۵
۲۴	۲	۳۴۰۲۲۰	- فرآورده‌های تانسو اکتیف، فرآورده‌ها برای شست‌وشو (همچنین فرآورده‌های کمکی برای شست‌وشو) و فرآورده‌های تمیزکردن، حتی دارای صابون غیر از آنهایی که مشمول شماره ۳۴/۰۱ است، بسته‌بندی شده برای خرده‌فروشی	۰/۶۷	۳۳۴۸	۱/۱۰	۶/۵	۱۱۶۵
۲۵	۲	۶۸۰۲۲۹	- سنگ‌های دیگر غیر از سنگ‌ها و اشیای ساخته‌شده از سنگ‌های مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۱، ۶۸۰۲/۲۲، ۶۸۰۲/۲۳؛ و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۲/۳۴	۸۸۴	۱۴/۱۷	۱۳/۵	۱۱۵۵

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۲۶	۲	۲۹۰۵۳۱	-- اتیلن گلیکول (اتان دی ال)	۱۰۰/۰۶	۲۱	۱۱/۰۲	۶/۳	۱۱۰۵
۲۷	۲	۲۰۰۲۹۰	- گوجه‌فرنگی آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲/۱۰	۰/۵۴	۳۵۴۶	۱۲/۳۰	۱۱	۱۰۴۵
۲۸	۲	۲۸۳۰۱۰	- سولفور سدیم	۰/۲۱	۸۷۶۹	۴/۶۷	۵	۹۲۷
۲۹	۲	۳۹۲۰۱۰	- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک (foil film -)، باریک‌ها از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی، مستحکم‌نشده، مطبق‌نشده فاقد تکیه‌گاه یا جون‌نشده به طریق مشابه با مواد دیگر (غیر از موارد مشمول شماره ۱۹/۳۹)، از پلیمرهای اتیلن	۱/۱۹	۱۳۹۸	۱/۴۶	۶/۵	۸۶۶
۳۰	۲	۶۳۰۵۳۳	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، به‌دست‌آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی‌اتیلن یا پلی‌پروپیلن	۰/۷۹	۱۸۵۳	۱۴/۸۲	۱۰	۸۰۱
۳۱	۲	۶۸۰۲۹۱	-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (به‌استثنای سنگ لوح) و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، غیر از سنگ‌های شماره ۶۸/۰۱ و سنگ‌ها و اشیای مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۱	۱/۶۶	۸۷۸	۲/۸۴	۱۰	۷۹۳
۳۲	۲	۲۱۰۲۱۰	- مخمرهای زنده	۱/۰۱	۱۴۱۱	۳/۸۲	۱۲/۵	۷۸۸
۳۳	۲	۲۷۱۱۱۳	-- بوتان مایع‌شده	۱۲/۴۲	۱۲۵	۱۰/۷۴	۵	۷۷۶
۳۴	۲	۲۵۲۳۲۱	-- سیمان سفید، حتی رنگ‌شده به‌طور مصنوعی	۰/۵۷	۲۹۳۸	۵/۸۶	۳	۷۵۷
۳۵	۲	۲۵۲۰۱۰	- سنگ گچ، انیدریت	۰/۵۸	۲۳۹۰	۹/۷۶	۵	۶۹۱
۳۶	۲	۰۷۰۹۳۰	- پادمجان، تازه یا سردکرده	۰/۵۴	۲۱۷۶	۱۳/۳۹	۱۰	۶۳۶
۳۷	۲	۰۴۰۶۹۰	- پنیر غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۴۰۶/۱۰ و ۰۴۰۶/۲۰ و ۰۴۰۶/۳۰ و ۰۴۰۶/۴۰	۱/۰۳	۱۰۸۰	۱/۸۰	۱۴/۶۸	۶۲۶
۳۸	۲	۰۷۰۳۱۰	- پیاز و موسیر، تازه یا سردکرده	۱/۵۲	۷۴۸	۴/۸۴	۱۰	۶۲۰
۳۹	۲	۷۰۰۵۲۱	-- شیشه فلوت (Float) به صورت صفحه یا ورق، مسلح‌نشده با سیم که خمیر آن کلا رنگ شده، کدر شده، روکش‌دارشده (رویه‌دارشده) یا صرفاً سطح آن ساییده‌شده، ولی کارنشده به نحوی دیگر	۵/۱۳	۱۹۴	۱/۷۷	۱۴/۱۷	۵۵۹
۴۰	۲	۰۷۰۱۹۰	- سیب‌زمینی (غیر از بذر سیب‌زمینی)، تازه، یا سردکرده	۱/۱۹	۷۹۲	۸/۵۱	۱۰	۵۱۴
۴۱	۲	۵۵۰۳۲۰	- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حلاجی‌نشده، شانه‌نزده یا به نحو دیگری برای نخ‌ریسی عمل آورده نشده از پلی‌استرها	۰/۸۴	۱۲۱۶	۱/۱۱	۵	۵۱۰
۴۲	۲	۸۴۷۴۲۰	- ماشین‌ها و دستگاه‌های خرد کردن یا ساییدن، خاک، سنگ کلوخه‌ها یا سایر مواد معدنی به شکل جامد (از جمله پودر یا خمیر)	۰/۹۲	۱۰۸۸	۱/۵۴	۳	۴۵۱

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۴۳	۲	۲۸۰۱۱۰	- کلر	۶/۴۰	۱۳۵	۱/۶۲	۵/۵	۴۴۰
۴۴	۲	۸۴۱۹۱۱	-- آبگرمکن‌های زودجوش گازی	۰/۹۳	۹۲۱	۲/۰۲	۵	۴۲۷
۴۵	۲	۶۸۰۲۲۳	-- سنگ خارا (گرانیت) و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱/۵۷	۴۵۴	۳/۵۶	۱۲	۳۹۴
۴۶	۲	۲۸۱۵۱۱	-- هیدراکسید سدیم (سود سوزآور) جامد	۰/۶۷	۹۴۳	۳/۲۶	۵/۵	۳۲۰
۴۷	۲	۰۸۰۷۱۹	خریزه	۰/۹۱	۶۴۸	۵/۱۹	۵	۲۹۴
۴۸	۲	۳۹۲۱۹۰	-- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک، باریکه‌ها، از مواد پلاستیکی	۰/۹۸	۵۳۸	۱/۵۸	۶/۵	۲۷۵
۴۹	۲	۷۰۰۵۲۹	-- شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن ساییده شده یا صیقلی شده باشد، به صورت صفحه یا ورق، ولی کارنشده به نحوی دیگر و مسلح‌نشده با سیم غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۰۰۵/۲۱ می‌شوند	۳/۷۰	۱۲۳	۲/۳۱	۱۳	۲۵۳
۵۰	۲	۳۹۱۷۲۳	-- لوله و شلنگ‌های سخت و شکننده از پلیمرهای کلرور وینیل	۱/۸۳	۲۷۹	۱/۹۲	۴/۵	۲۵۱
...	۲							
۱۵۵	۲	۶۸۰۲۱۰	- سنگ تراش‌پذیر کارشده یا سنگ ساختمان (به‌استثنای سنگ لوح) کارشده و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، چهارگوش (tile)، مکعب بزرگ و کوچک	۰/۷۰	۲	۱/۹۲	۱۴	۰/۶۵

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

جدول (۷-۳۳): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت

تعرفه ترجیحی (فهرست سوم)

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱	۳	۲۸۱۴۲۰	- آمونیاک محلول در آب (آمونیاک)	۱۳۸/۵۱	۵	۴۶/۱۷
۲	۳	۷۳۱۳۰۰	سیم خاردار آهنی یا فولادی، تسمه تابیده یا مفتول تخت یک لا، خاردار و بدون خار، سیم دولای شل تاپ، از نوع مورد استفاده در حصارکشی از آهن یا از فولاد	۵۹/۱۰	۱۰	۲۱/۴۹
۳	۳	۷۳۱۴۱۹	-- محصولات تار و بودباف، از آهن یا از فولاد، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۳۱۴/۱۱ می‌شوند	۱۸/۲۰	۱۰	۶/۶۲
۴	۳	۲۸۲۷۱۰	- کلرور آمونیوم	۹/۸۸	۵	۴/۹۴
۵	۳	۱۵۱۵۳۰	- روغن کرچک و اجزا آن، حتی تصفیه‌شده ولی از لحاظ شیمیایی تغییر نیافته	۵/۶۲	۵	۱/۸۷

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۶	۳	۴۸۱۹۳۰	- کیسه به عرض پایه ۴۰ سانتیمتر یا بیشتر، از کاغذ، مقوا، اوات سلولز یا ورقه‌های الیاف سلولزی (نظف)، از انواع مورد استفاده در دفتر کار، مغازه یا همانند	۳/۴۴	۸/۵	۱/۸۵
۷	۳	۸۹۰۳۹۹	- قایق‌های تفریحی، شخصی (Yachts) و سایر وسایط نقلیه آبی برای تفریح و ورزش، قایق‌های پارویی و کانوها، به غیر از شماره‌های ۸۹۰۳/۹۱، ۸۹۰۳/۹۲	۳/۲۴	۱۲/۶۷	۱/۸۰
۸	۳	۸۴۲۴۱۰	- دستگاه‌های آتش‌نشان، حتی پر شده	۵/۲۳	۵	۱/۷۴
۹	۳	۸۳۱۱۹۰	- لوله، صفحه و اشیای همانند از فلزات معمولی یا از کربورهای فلزی، اندود شده یا پر شده از مواد پاک‌کننده یا سیال‌کننده برای لایمکاری، جوشکاری یا رسوب فلز یا کربورهای فلزی، مفتول و میله، از پودر به هم فشرده فلزات معمولی برای فلز نماگر	۲/۷۲	۱۵	۱/۵۳
۱۰	۳	۱۹۰۴۲۰	فرآورده‌های غذایی حاصل از برکه غلات تفت داده‌نشده یا از مخلوط برکه‌های غلات تفت داده‌نشده و برکه‌های غلات تفت داده شده یا غلات پف‌کرده	۲/۵۵	۱۲	۱/۴۱
۱۱	۳	۷۳۰۷۲۳	- لوازم و اتصالات برای جوشکاری لب به لب (BUTT WELDING)، از فولاد ضدزنگ	۲/۲۹	۱۰	۱/۲۵
۱۲	۳	۷۴۱۱۲۱	- لوله‌ها از آلیاژهای بر اساس مس - روی (برنج (Brass))	۲/۴۸	۵	۱/۲۴
۱۳	۳	۵۴۰۷۹۳	- پارچه‌های تار و پودباف دیگر از نخ‌های به رنگ‌های گوناگون از نخ رشته‌های سنتیک	۳/۲۴	۱۰	۱/۱۸
۱۴	۳	۷۳۰۱۱۰	- پالپلاش (sheet piling) از آهن یا از فولاد حتی سوراخ شده یا ساخته شده از عناصر سوار شده	۲/۴۸	۱۰	۰/۹۰
۱۵	۳	۵۴۰۷۶۹	پارچه استخوان‌بندی لاستیک	۱/۵۷	۸	۰/۸۴
۱۶	۳	۸۵۰۴۳۱	- ترانسفورماتورها غیر از ترانسفورماتورهای دی الکتریک به قدرت حداکثر یک وات آپر	۲/۳۹	۵/۵۷	۰/۸۱
۱۷	۳	۷۳۲۰۹۰	فتر و تیغه برای فتر، از آهن یا از فولاد غیر از آنهایی که مشمول شماره ۰/۱۰، ۷۳۲۰/۲۰، ۷۳۲۰/۳۰ می‌شوند	۲/۱۲	۱۰	۰/۷۷
۱۸	۳	۸۲۱۵۹۹	فاشق، چنگال، ملاقه، کفگیر، کفگیرک، برای کیک، کاردهای مخصوص ماهی یا کره، قند گیر و اشیای همانند برای آشپزخانه یا سر میز به صورت مجموعه از اشیای جور شده به غیر از شماره ۸۲۱۵/۹۱	۱/۲۵	۱۵	۰/۷۰
۱۹	۳	۸۳۰۲۳۰	- پراق‌ها و جفت و بست و اشیای همانند برای وسایط نقلیه موتور از فلزات معمولی	۱/۸۸	۸	۰/۶۷
۲۰	۳	۲۸۱۸۳۰	- هیدرواکسید آلومینیوم	۱/۸۷	۵	۰/۶۲
۲۱	۳	۸۴۱۲۲۹	- موتورهای ماشین‌های محرک هیدرولیک غیر از کالاهای مشمول ردیف ۸۴۱۲/۲۱	۱/۳۴	۳/۳۳	۰/۶۲
۲۲	۳	۷۲۰۹۲۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیرمزوج به ضخامت ۳ میلی‌متر یا بیشتر	۱/۲۳	۵	۰/۶۱
۲۳	۳	۴۴۱۰۱۹	-	۱/۱۵	۷/۲۵	۰/۶۱
۲۴	۳	۷۶۰۴۱۰	- میله و پروفیل از آلومینیوم غیرمزوج	۱/۱۲	۷/۳۳	۰/۵۹
۲۵	۳	۳۰۰۴۵۰	- داروها (به استثنای محصولات شماره‌های ۳۰/۰۲، ۳۰/۰۵ یا ۳۰/۰۶) متشکل از محصولات مخلوط شده یا نشده که به منظور درمان یا پیشگیری از بیماری تهیه و به مقادیر معین (Dose) یا به اشکال یا بسته‌بندی‌های خرده‌فروشی عرضه شده باشد (دارای ویتامین)	۱/۱۵	۴/۴	۰/۵۶
۲۶	۳	۷۳۱۲۱۰	- مفتول به هم تابیده، طناب و کابل از آهن یا از فولاد، عایق نشده برای مصرف برق	۰/۹۹	۶/۶	۰/۵۲

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۲۷	۳	۲۱۰۱۱۲	فرآورده‌ها بر اساس عصاره‌ها، اسانس‌ها یا تغلیظ شده‌ها یا بر اساس قهوه	۰٫۹۲	۱۱	۰٫۵۰
۲۸	۳	۸۴۸۱۳۰	- شیر یکطرفه برای لوله، دیگ آب گرم یا بخار، انباره، خم و خمه یا همانند	۱٫۰۸	۲٫۸	۰٫۴۸
۲۹	۳	۸۴۸۱۲۰	- شیر برای انتقالات اولئو هیدرولیکی یا پنوماتیکی برای لوله، دیگ آب گرم یا بخار، انباره خم و خمه یا همانند	۰٫۹۶	۴	۰٫۴۶
۳۰	۳	۹۵۰۴۹۰	- اشیاء برای سرگرمی‌های مجلسی، برای بازی‌های رومیزی یا سالی، همچنین بین تیل، میز مخصوص بازی‌های کازینو و ادوات برای بازی بولینگ، غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۱۰/۹۵۰۴، ۲۰/۹۵۰۴، ۳۰/۹۵۰۴، ۴۰/۹۵۰۴ می‌شوند	۰٫۸۵	۶٫۶۷	۰٫۴۴
۳۱	۳	۷۳۱۷۰۰	میخ، میخ سرپهن (TACK) پونز، بست موجدار، میخ دو پا	۱٫۲۲	۶٫۲۵	۰٫۴۲
۳۲	۳	۲۱۰۲۳۰	- بیکنینگ پودر آماده	۱٫۱۳	۱۰	۰٫۴۱
۳۳	۳	۳۹۰۹۴۰	- رزین‌های فنولیک، به اشکال ابتدایی	۰٫۷۹	۶٫۵	۰٫۴۱
۳۴	۳	۷۳۲۶۲۰	- مصنوعات از مفتول آهنی یا فولادی، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۱۲/۷۳، ۱۳/۷۳، ۱۴/۷۳ می‌شوند	۱٫۱۱	۱۰٫۲۵	۰٫۴۰
۳۵	۳	۴۰۱۳۱۰	- لاستیک‌های تویی از کائوچو، از انواعی که برای اتومبیل‌های سواری (همچنین اتومبیل‌های استیشن واگن و اتومبیل‌های مسابقه) اتوبوس‌ها، یا اتومبیل‌های باری به کار می‌رود	۱٫۰۹	۱۲٫۵	۰٫۴۰
۳۶	۳	۸۲۰۴۱۱	- آچارهای دستی دارای دهانه ثابت	۰٫۸۹	۳	۰٫۴۰
۳۷	۳	۸۵۰۱۳۲	- موتورهای با جریان مستقیم، ژنراتورهای جریان مستقیم به قدرت بیشتر از ۷۵۰ وات و حداکثر ۷۵ کیلووات (kW)	۱٫۲۸	۳٫۶۷	۰٫۴۰
۳۸	۳	۲۰۰۸۶۰	- گیلان و آلبالو، آماده یا محفوظ شده به نحوی غیر از موارد مشمول شماره‌های ۰۱/۲۰، ۰۲/۲۰، ۰۳/۲۰، ۰۴/۲۰، ۰۵/۲۰، ۰۶/۲۰، ۰۷/۲۰ یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیمیایی‌کننده یا الکل، که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۱٫۰۸	۱۱٫۹	۰٫۴۰
۳۹	۳	۵۶۰۹۰۰	اشیاء از نخ، نوار یا اشکال همانند مشمول شماره ۰۴/۵۴ یا ۰۵/۵۴، ریسمان، طناب یا کابل که در جای دیگر تعرفه مشمول یا مذکور نباشد	۱٫۱۳	۵	۰٫۳۸
۴۰	۳	۸۷۰۸۲۱	- کمرنده‌های ایمنی و اجزا و قطعات آن مربوط به وسائط نقلیه موتوری مشمول شماره ۰۱/۸۷ لغایت ۰۵/۸۷	۰٫۹۹	۱٫۶۷	۰٫۳۷
۴۱	۳	۹۴۰۱۴۰	- نشیمن‌ها غیر از نشیمن‌ها برای باغ یا تجهیزات اردوئی (camping)، قابل تبدیل به تخت‌خواب،	۰٫۹۶	۱۳٫۸	۰٫۳۶
۴۲	۳	۹۶۰۸۱۰	- قلم خودکار نوک ساچمه‌ای (BALL POINT PEN)	۰٫۶۵	۸	۰٫۳۵
۴۳	۳	۷۶۱۲۹۰	- چلیک، بشکه، پیست، قوطی و ظروف همانند از آلومینیوم (از جمله ظروف لوله‌ای سخت)، برای هرگونه مواد (به‌استثنای گازهای فشرده یا مایع شده)، به گنجایش حداکثر ۳۰۰ لیتر، بدون دستگاه‌های مکانیکی یا حرارتی پوشش داخلی یا پوشش عایق حرارت	۰٫۹۶	۹٫۵	۰٫۳۵
۴۴	۳	۳۲۱۳۱۰	- رنگ‌ها برای نقاشی‌های هنری، برای آموزش، برای تابلو، برای تغییر شدت رنگ، برای سرگرمی و رنگ‌های مشابه، به شکل قرص، در لوله، در کوزه، در بطری، در پیاله یا در بسته‌بندی‌های همانند به صورت مجموعه	۱٫۰۰	۵	۰٫۳۳
۴۵	۳	۸۴۶۰۳۹	- ماشین‌های ابزار برای تیز کردن فلز، کربورهای فلزی یا سرمته‌های تخته شده (sintered) به وسیله سنگ‌های سنباده، ساینده‌ها یا محصولات صیقل‌کننده، غیر از ماشین‌های مشمول شماره ۳۱/۸۴۶۰ و ۴۰/۸۴۶۱	۰٫۹۲	۸	۰٫۳۳

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۴۶	۳	۴۸۲۰۱۰	- دفاتر ثبت، دفاتر حسابداری، دفاتر (یادداشت سفارش، رسید)، دسته‌های یادداشت، دسته‌های کاغذ یادآوری، دفاتر یادداشت روزانه و اشیای همانند از کاغذ یا مقوا	۰/۸۷	۱۰	۰/۳۲
۴۷	۳	۳۲۰۶۲۰	- پیگمان‌ها بر اساس ترکیبات کروم و فرآورده‌های مذکور در یادداشت ۳ این فصل غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۳۲/۰۴، ۳۲/۰۳ یا ۳۲/۰۵ می‌شوند بر اساس ترکیبات کروم	۰/۹۲	۵	۰/۳۱
۴۸	۳	۳۹۱۲۳۹	-- اترهای سلولز، که در جای دیگر مذکور یا مشمول نباشد، اشکال ابتدایی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۱۲/۳۱)	۰/۶۰	۵	۰/۳۰
۴۹	۳	۲۹۰۵۴۵	الکل‌های غیرحلقوی، گلیسرول	۰/۸۶	۵	۰/۲۹
۵۰	۳	۶۳۰۲۶۰	- شستنی‌های توالت یا آشپزخانه، از پارچه‌های حوله‌باف اسفنجی یا سایر پارچه‌های اسفنجی (پرز حلقوی) همانند، از پنبه	۰/۵۲	۱۱/۳	۰/۲۹
...	۳					
۷۴	۳	۰۷۱۲۹۰	- سبزیجات خشک شده، حتی بریده شده به قطعات یا قاچ شده یا خرد شده یا کوبیده یا ساییده شده، اما آماده نشده به نحوی دیگر	۰/۰۴	۱۰	۰/۰۱

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

جدول (۷-۳۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت

تعرفه ترجیحی (فهرست چهارم)

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵
۱	۴	۲۹۳۲۱۲	-- فورآلدئید (فورفورال) (از ترکیبات هترو سیکلیک که فقط دارای هر اتم (اتم‌های اکسیژن) هستند و از ترکیباتی که ساختمان آنها دارای یک حلقه فوران (Furan) حتی هیدروژنه شده، متراکم نشده باشد) (Non corderse)	۶۰۵/۸۵
۲	۴	۷۲۰۶۹۰	- آهن و فولادهای غیرممزوج به اشکال ابتدایی، به استثنای آهن مشمول شماره ۷۲۰۶/۰۳ و کالای مشمول شماره ۷۲۰۶/۱۰	۴۲۶/۲۲
۳	۴	۰۹۱۰۲۰	- زعفران	۲۳۱/۴۷
۴	۴	۵۷۰۲۹۲	-- فرش، کفپوش غیرمخملی باف آماده مصرف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزبافی نشده	۱۴۳/۱۱
۵	۴	۷۲۰۶۱۰	- آهن و فولادهای غیرممزوج به شکل شمش، به استثنای آهن مشمول شماره ۷۲/۰۳	۱۳۴/۲۷
۶	۴	۲۹۰۲۹۰	- هیدروکربورهای حلقوی (غیر از موارد مشمول در شماره‌های ۲۹۰۲/۱۱، ۲۹۰۲/۱۹، ۲۹۰۲/۲۰، ۲۹۰۲/۳۰، ۲۹۰۲/۴۱، ۲۹۰۲/۴۲، ۲۹۰۲/۴۳، ۲۹۰۲/۴۴، ۲۹۰۲/۵۰، ۲۹۰۲/۶۰، ۲۹۰۲/۷۰ و ۲۹۰۲/۷۱)	۱۲۴/۸۱
۷	۴	۷۲۰۸۲۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیرممزوج به ضخامت ۴/۷۵ میلی‌متر یا بیشتر	۱۱۷/۱۱
۸	۴	۲۸۰۲۰۰	گل گوگرد تصعید شده (Sublimed) و گوگرد رسوب کرده پرسپیتد (percipitated)، گوگرد کلونیدال	۱۰۶/۱۶
۹	۴	۵۷۰۱۱۰	- فرش و کفپوش‌های دیگر از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره‌باف، حتی آماده مصرف	۹۰/۹۳
۱۰	۴	۸۴۷۹۶۰	ماشین‌آلات و دستگاه‌ها برای خنک کردن هوا از طریق تبخیر	۵۷/۲۵
۱۱	۴	۲۵۱۵۱۱	-- سنگ‌های مرمر و سنگ‌های تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲/۵ یا بیشتر، کارنشده یا ناهمواری گرفته شده	۵۷/۰۸

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵
۱۲	۴	۲۷۱۱۱۹	گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل (غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۲۷۱۱/۱۱، ۲۷۱۱/۱۲، ۲۷۱۱/۱۳، ۲۷۱۱/۱۴، ۲۷۱۱/۱۵)	۴۶/۵۶
۱۳	۴	۴۱۰۲۲۱	-- پوست خام حیوانات از جنس گوسفند (تازه، یا نمک‌زده، خشک‌شده، آهک‌زده، پیکله یا محفوظ‌شده به نحوی دیگر، اما دباغی نشده، پارشمنه‌نشده یا آماده‌نشده به نحوی دیگر) حتی موکنده یا لایه به لایه بریده‌شده غیر از آنهایی که در یادداشت ۱ج این فصل آورده شده است	۴۳/۳۷
۱۴	۴	۷۲۰۳۹۰	-- محصولات آهنی اسفنجی، به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند، آهن با درجه خلوص حداقل ۹۹/۹۴ درصد وزنی به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲۰۳/۱۰ می‌شوند	۴۲/۹۴
۱۵	۴	۱۳۰۲۱۲	-- شیر و عصاره از شیرین بیان	۴۲/۷۶
۱۶	۴	۰۸۰۴۱۰	-- خرما، تازه، یا خشک‌کرده	۳۹/۱۱
۱۷	۴	۵۷۰۱۹۰	-- فرش و کف‌پوش از مواد نساجی دیگر غیر از پشم و موی نرم (کرک) حیوان، گره‌باف، حتی آماده مصرف	۳۶/۴۰
۱۸	۴	۵۵۰۱۲۰	-- دسته الیاف از پلی استرها	۳۲/۸۵
۱۹	۴	۲۷۱۲۱۰	-- وازلین حتی رنگ‌شده	۲۸/۲۴
۲۰	۴	۰۸۰۶۲۰	-- انگور، خشک‌کرده	۲۷/۴۲
۲۱	۴	۲۸۲۵۷۰	-- اکسیدها و هیدروکسیدهای مولیبدن	۲۶/۵۱
۲۲	۴	۲۹۰۹۴۳	-- اتر متو بوتیلیکهای اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول (از اتر - الکل‌ها)	۲۵/۰۷
۲۳	۴	۷۲۰۷۱۹	محصولات نیمه‌تمام از آهن یا فولادهای غیرمزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن به غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲۰۷/۱۱، ۷۲۰۷/۱۲، ۷۲۰۷/۱۳ می‌شوند	۲۴/۳۲
۲۴	۴	۲۹۰۵۱۱	-- متانول (الکل متیلیک) (از متوالکل‌های اشباع‌شده غیرحلقوی)	۲۴/۲۴
۲۵	۴	۲۷۱۳۲۰	-- قیر نفت	۲۳/۹۸
۲۶	۴	۶۱۰۳۳۹	-- ژاکت و ژاکت ورزشی از موادنساجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳/۳۱، ۶۱۰۳/۳۲، ۶۱۰۳/۳۳، ۶۱۰۳/۳۴ مردانه یا پسرانه، کشیاف یا قلاب‌باف	۲۲/۵۲
۲۷	۴	۲۹۰۲۴۴	-- ایزومرهای اکسیلن به صورت مخلوط (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۱/۷۵
۲۸	۴	۲۹۰۹۴۴	-- اتر متو الکل‌های اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۹/۴۲ و ۲۹۰۹/۴۳)	۲۱/۰۲
۲۹	۴	۰۷۱۱۴۰	-- خیار و خیار ترشی (خیار ریز)، محفوظ‌شده به صورت موقت (مثلا به وسیله گاز سولفور یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلول‌های محافظت‌کننده موقت) که به همان حالت قابل مصرف فوری نباشد	۲۰/۲۴
۳۰	۴	۲۹۰۱۲۹	-- هیدروکربورهای غیرحلقوی اشباع‌نشده (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۱/۱۹۱، ۲۹۰۱/۲۲، ۲۹۰۱/۲۳، ۲۹۰۱/۲۴، ۲۹۰۱/۲۵)	۱۹/۶۳
۳۱	۴	۲۹۰۱۲۴	-- بوتان-۱، ۲-دی آن و ایزوپرن (Isoprene) از هیدروکربورهای غیرحلقوی اشباع‌نشده	۱۸/۳۵
۳۲	۴	۰۳۰۳۳۹	-- ماهی‌های پهن، (Scophthalmidae, Soleidae, Bothidae cynoglosside) (غیر از موارد مشمول شماره ردیف ۰۳۰۳/۳۱، ۰۳۰۳/۳۲، ۰۳۰۳/۳۳، ۰۳۰۳/۳۴)، به‌استثنای قیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی	۱۸/۲۶
۳۳	۴	۰۸۰۷۱۱	هندوانه	۱۸/۱۳
۳۴	۴	۷۲۰۹۱۵	محصولات تخت نوردشده از آهن یا از فولادهای غیرمزوج به ضخامت ۳ میلی‌متر یا بیشتر	۱۸/۰۳
۳۵	۴	۰۳۰۲۱۹	-- خانواده ماهی آزاد و قزل‌آلا (salmonides)، غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۰۳۰۲/۱۱ و ۰۳۰۲/۱۲، به‌استثنای قیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴ و به‌استثنای جگر ماهی و به‌استثنای تخم و منی ماهی	۱۶/۶۹

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵
۳۶	۴	۶۳۰۵۳۳	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، به‌دست‌آمده از نواری یا اشکال همانند از پلی‌اتیلن یا پلی‌پروپیلن	۱۶/۲۷
۳۷	۴	۳۸۱۴۰۰	حلال‌ها و رقیق‌کننده‌های آلی مرکب که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد، فرآورده‌ها برای زدودن رنگ یا ورنی	۱۶/۰۹
۳۸	۴	۷۹۰۱۱۲	-- روی غیرمزوج به صورت کارنشده، که برحسب وزن کمتر از ۹۹/۹۹ درصد روی داشته باشد	۱۵/۵۴
۳۹	۴	۲۵۲۳۹۰	- سایر سیمان‌های هیدرولیک، حتی رنگ‌شده	۱۵/۲۹
۴۰	۴	۰۱۰۴۱۰	- حیوانات زنده از نوع گوسفند	۱۵/۲۲
۴۱	۴	۵۷۰۲۱۰	- گلیم، شوماک یا سوماک، کارامانی و فرش‌های دستی همانند	۱۵/۲۱
۴۲	۴	۵۷۰۴۹۰	- فرش و کف‌پوش‌های دیگر از نمد، منگوله‌بافت‌نشده یا پرزپاشی‌نشده حتی آماده مصرف به غیر از آنهایی که مشمول شماره ۵۷۰۴/۱۰ می‌شوند	۱۴/۹۴
۴۳	۴	۷۴۰۳۱۲	-- شمش مفتول‌سازی (wire - bars) از مس تصفیه‌شده	۱۴/۷۹
۴۴	۴	۷۲۰۷۱۱	-- محصولات نیمه‌تمام از آهن یا از فولادهای غیرمزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع یا مربع مستطیل که اندازه پهنای آن کمتر از دو برابر ضخامتش باشد	۱۴/۷۳
۴۵	۴	۳۹۰۱۲۰	- پلی‌اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، به اشکال ابتدایی	۱۴/۶۰
۴۶	۴	۲۷۱۲۹۰	- وازلین، موم پارافین، موم نفتی با ذرات ریز متیلور (موم اسلاک (STACK WAX))، اوزوکریت، موم لین بیت، موم تورب، سایر موم‌های معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا به طرق دیگر به دست می‌آید، حتی رنگ‌شده	۱۴/۰۵
۴۷	۴	۲۰۰۵۵۹	-- لوبیا (گونه phaseolas)، (گونه vigna) غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۰۰۵/۵۱، آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ‌زنده	۱۳/۶۳
۴۸	۴	۲۰۰۲۹۰	- گوجه‌فرنگی آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲/۱۰	۱۳/۵۳
۴۹	۴	۶۸۰۲۲۹	-- سنگ‌های دیگر غیر از سنگ‌ها و اشیای ساخته‌شده از سنگ‌های مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۱، ۶۸۰۲/۲۲، ۶۸۰۲/۲۳، ۶۸۰۲/۲۴؛ و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱۳/۳۴
۵۰	۴	۷۰۰۳۱۲	شیشه اپتیک و عناصر از شیشه اپتیک و شیشه عینک‌های طبی، کارنشده با اصول اپتیک	۱۳/۳۳
...	۴			
۳۹۶	۴	۸۵۴۴۲۰	- کابل هم‌محور (axial - co) و سایر هادی‌های برق هم‌محور عایق‌شده، حتی جورشده با قطعات اتصال	۱/۰۰

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

۷-۷- مقایسه ترجیحات دریافت‌شده با اقلام ارائه‌شده این مطالعه

در این قسمت فهرست ترجیحات دریافت‌شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با فهرست اقلام برای دریافت ترجیح از این اتحادیه توسط این مطالعه مقایسه می‌گردد. اقلام ترجیحات دریافتی ایران از این اتحادیه در سطح کدهای شش‌رقمی HS برابر با ۱۷۵ کد است که مقایسه این ۱۷۵ کد با فهرست یک تا چهار ارائه‌شده در قسمت قبل در جدول (۷-۳۵) ارائه می‌گردد. همان‌گونه که نتایج (۷-۳۵) نشان می‌دهد

از بین اقلام دارای ترجیح (۱۷۵ کدی که ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا ترجیح دریافت کرده است یا توافق شده) و چهار فهرست پیشنهادی این مطالعه، ملاحظه می‌گردد که فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه توسط این مطالعه توصیه شده است، یعنی اینکه در ۶۵ ردیف تعرفه‌ای HS شش‌رقمی ایران ملاحظات دیگری مد نظر داشته و یا ممکن است توسط طرف مقابل در حین مذاکره تحمیل شده باشد که عملکرد انتخاب اقلام را برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۶۳ درصد کاهش داده است.

جدول (۷-۳۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه

ردیف	کد HS شش‌رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱	۰۳۰۲۱۱			۴/۴۰
۲	۰۳۰۲۹۹			۴/۴۰
۳	۰۳۰۶۱۷		-	۳/۸۰
۴	۰۴۰۶۴۰		-	۱۵/۰۰
۵	۰۶۰۲۹۰			۵/۰۰
۶	۰۶۰۳۱۱		-	۵/۰۰
۷	۰۶۰۳۱۴		-	۵/۰۰
۸	۰۶۰۳۱۵		-	۵/۰۰
۹	۰۶۰۳۱۹		-	۵/۰۰
۱۰	۰۷۰۱۹۰			۱۰/۰۰
۱۱	۰۷۰۲۰۰			۱۲/۵۰
۱۲	۰۷۰۳۱۰			۱۰/۰۰
۱۳	۰۷۰۴۱۰			۱۱/۰۰
۱۴	۰۷۰۴۹۰			۱۲/۳۳
۱۵	۰۷۰۵۱۱			۱۵/۰۰
۱۶	۰۷۰۵۱۹			۱۵/۰۰
۱۷	۰۷۰۶۱۰			۱۲/۰۰
۱۸	۰۷۰۶۹۰			۱۲/۰۰
۱۹	۰۷۰۷۰۰			۱۲/۸۶
۲۰	۰۷۰۹۳۰			۱۰/۰۰
۲۱	۰۷۰۹۴۰			۱۲/۰۰
۲۲	۰۷۰۹۶۰			۱۰/۰۰
۲۳	۰۷۰۹۹۳		-	۱۰/۰۰
۲۴	۰۷۰۹۹۹		-	۱۰/۰۰
۲۵	۰۸۰۲۵۱		-	۵/۰۰
۲۶	۰۸۰۲۵۲		-	۵/۰۰
۲۷	۰۸۰۴۱۰			۵/۰۰
۲۸	۰۸۰۴۲۰			۵/۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۲۹	۰۸۰۵۱۰			۵/۰۰
۳۰	۰۸۰۵۲۹			۵/۰۰
۳۱	۰۸۰۵۵۰		-	۵/۰۰
۳۲	۰۸۰۶۱۰		-	۵/۰۰
۳۳	۰۸۰۶۲۰			۵/۰۰
۳۴	۰۸۰۷۱۹			۵/۰۰
۳۵	۰۸۰۸۱۰			۰/۰۵
۳۶	۰۸۱۰۵۰			۰/۰۰
۳۷	۰۸۱۰۹۰			۵/۰۰
۳۸	۰۸۱۳۴۰			۵/۰۰
۳۹	۱۷۰۴۱۰			۱۰/۰۰
۴۰	۱۸۰۶۳۱		-	۰/۲۰
۴۱	۱۸۰۶۳۲		-	۰/۲۰
۴۲	۱۸۰۶۹۰			۲/۲۲
۴۳	۱۹۰۵۳۱		-	۱۲/۰۰
۴۴	۱۹۰۵۳۲		-	۲/۸۳
۴۵	۲۰۰۲۹۰			۱۱/۰۰
۴۶	۲۰۰۷۹۹			۱۰/۰۰
۴۷	۲۰۰۹۱۲		-	۱۰/۰۰
۴۸	۲۰۰۹۳۱		-	۱۰/۰۰
۴۹	۲۰۰۹۶۱		-	۱۲/۰۰
۵۰	۲۰۰۹۶۹		-	۹/۰۰
۵۱	۲۰۰۹۷۱		-	۱۱/۴۰
۵۲	۲۰۰۹۷۹		-	۱۱/۲۹
۵۳	۲۰۰۹۹۰			۱۱/۴۲
۵۴	۲۵۰۱۰۰			۵/۰۰
۵۵	۲۵۲۰۲۰			۵/۰۰
۵۶	۲۵۲۹۱۰			۵/۰۰
۵۷	۲۷۱۰۱۹			۵/۰۰
۵۸	۲۷۱۲۲۰		-	۵/۰۰
۵۹	۲۷۱۲۹۰			۵/۰۰
۶۰	۲۸۱۸۲۰		-	۰/۰۰
۶۱	۳۰۰۴۲۰		-	۴/۶۷
۶۲	۳۰۰۴۹۰			۵/۰۰
۶۳	۳۲۰۸۱۰			۵/۰۰
۶۴	۳۲۰۸۹۰			۳/۵۷
۶۵	۳۴۰۱۱۱			۷/۵۵
۶۶	۳۴۰۲۱۱			۶/۵۰
۶۷	۳۴۰۲۲۰			۹/۹۰
۶۸	۳۴۰۲۹۰			۸/۲۷

ردیف	کد HS شش‌رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۶۹	۳۵۰۶۱۰			۵/۰۰
۷۰	۳۸۱۴۰۰			۵/۰۰
۷۱	۳۹۰۷۳۰			۴/۰۰
۷۲	۳۹۰۷۵۰			۴/۰۰
۷۳	۳۹۰۹۱۰			۶/۵۰
۷۴	۳۹۰۹۲۰			۶/۵۰
۷۵	۳۹۰۹۳۹		-	۶/۵۰
۷۶	۳۹۰۹۴۰			۶/۵۰
۷۷	۳۹۱۱۱۰		-	۶/۵۰
۷۸	۳۹۱۱۹۰		-	۶/۵۰
۷۹	۳۹۱۷۲۱			۶/۰۰
۸۰	۳۹۱۷۲۲			۶/۰۰
۸۱	۳۹۱۷۲۳			۴/۵۰
۸۲	۳۹۱۷۲۹			۳/۲۵
۸۳	۳۹۱۷۳۱			۳/۸۳
۸۴	۳۹۱۷۳۹			۴/۵۰
۸۵	۳۹۱۹۹۰			۷/۴۰
۸۶	۳۹۲۰۱۰			۶/۵۰
۸۷	۳۹۲۰۲۰			۰/۰۰
۸۸	۳۹۲۱۹۰			۶/۵۰
۸۹	۳۹۲۲۱۰			۱۱/۹۰
۹۰	۳۹۲۳۲۱			۱۱/۹۰
۹۱	۳۹۲۳۲۹			۱۱/۹۰
۹۲	۳۹۲۴۱۰			۱۱/۹۰
۹۳	۳۹۲۴۹۰			۱۱/۹۰
۹۴	۳۹۲۶۹۰			۶/۹۱
۹۵	۴۰۱۱۱۰			۱۴/۰۰
۹۶	۵۴۰۷۶۹			۸/۰۰
۹۷	۵۵۰۳۲۰			۵/۰۰
۹۸	۵۷۰۱۱۰			۱۰/۷۰
۹۹	۵۷۰۱۹۰			۰/۳۸
۱۰۰	۵۷۰۲۱۰			۰/۳۸
۱۰۱	۵۷۰۲۲۰		-	۰/۳۸
۱۰۲	۵۷۰۲۳۱		-	۰/۳۸
۱۰۳	۵۷۰۲۳۲		-	۰/۳۸
۱۰۴	۵۷۰۲۳۹		-	۰/۳۸
۱۰۵	۵۷۰۲۴۱		-	۰/۳۸
۱۰۶	۵۷۰۲۴۲		-	۰/۳۸
۱۰۷	۵۷۰۲۴۹		-	۰/۳۸
۱۰۸	۵۷۰۲۵۰		-	۰/۳۸

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۰۹	۵۷۰۲۹۱			۰/۳۸
۱۱۰	۵۷۰۲۹۲			۰/۳۸
۱۱۱	۵۷۰۲۹۹			۰/۳۸
۱۱۲	۵۷۰۳۱۰			۰/۳۸
۱۱۳	۵۷۰۳۲۰		-	۰/۳۱
۱۱۴	۵۷۰۳۳۰		-	۰/۳۴
۱۱۵	۵۷۰۳۹۰			۰/۳۸
۱۱۶	۵۷۰۴۱۰		-	۰/۳۸
۱۱۷	۵۷۰۴۹۰			۰/۲۰
۱۱۸	۵۷۰۵۰۰			۵/۵۴
۱۱۹	۶۱۰۳۳۹			۱۰/۰۰
۱۲۰	۶۸۰۷۱۰			۱۲/۴۰
۱۲۱	۶۸۱۰۱۹			۱۱/۶۵
۱۲۲	۶۹۰۴۱۰			۱۵/۰۰
۱۲۳	۶۹۰۷۲۱		-	۸/۷۵
۱۲۴	۶۹۰۷۲۲		-	۸/۲۵
۱۲۵	۶۹۰۷۲۳		-	۸/۲۵
۱۲۶	۶۹۰۷۳۰		-	۹/۷۵
۱۲۷	۶۹۰۷۴۰		-	۸/۲۵
۱۲۸	۶۹۱۰۱۰			۱۲/۵۰
۱۲۹	۶۹۱۱۱۰			۱۲/۵۰
۱۳۰	۶۹۱۴۹۰			۱۵/۰۰
۱۳۱	۷۰۱۳۲۲		-	۱۰/۰۰
۱۳۲	۷۰۱۳۲۸		-	۱۰/۶۵
۱۳۳	۷۰۱۳۳۳		-	۱۰/۰۰
۱۳۴	۷۰۱۳۳۷		-	۱۰/۰۰
۱۳۵	۷۰۱۳۴۱		-	۱۰/۰۰
۱۳۶	۷۰۱۳۴۲		-	۱۰/۰۰
۱۳۷	۷۰۱۳۴۹		-	۱۰/۴۳
۱۳۸	۷۰۱۳۹۱			۸/۵۰
۱۳۹	۷۰۱۳۹۹			۱۱/۳۰
۱۴۰	۷۱۱۳۱۱		-	۱۲/۰۰
۱۴۱	۷۱۱۳۱۹		-	۱۴/۰۰
۱۴۲	۷۱۱۳۲۰		-	۱۰/۰۰
۱۴۳	۷۱۱۴۱۱		-	۱۶/۰۰
۱۴۴	۷۱۱۴۱۹			۱۲/۸۰
۱۴۵	۷۱۱۴۲۰		-	۱۸/۰۰
۱۴۶	۷۱۱۵۱۰		-	۱۶/۰۰
۱۴۷	۷۱۱۵۹۰		-	۱۶/۰۰
۱۴۸	۷۳۰۳۰۰		-	۱۵/۰۰

ردیف	کد HS شش‌رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۴۹	۷۳۰۵۱۱		-	۵/۶۳
۱۵۰	۷۳۰۵۱۲		-	۱۰/۰۰
۱۵۱	۷۳۰۶۹۰			۶/۲۵
۱۵۲	۷۳۰۸۴۰			۸/۷۵
۱۵۳	۷۳۰۸۹۰			۷/۳۸
۱۵۴	۷۳۰۹۰۰			۱۱/۰۰
۱۵۵	۷۳۱۱۰۰			۱۵/۰۰
۱۵۶	۷۳۲۱۱۱			۱۱/۰۰
۱۵۷	۷۳۲۱۸۱			۱۵/۰۰
۱۵۸	۷۳۲۵۹۹			۱۳/۰۰
۱۵۹	۷۳۲۶۲۰			۱۰/۲۵
۱۶۰	۷۳۲۶۹۰			۹/۳۵
۱۶۱	۷۴۰۸۱۱		-	۵/۰۰
۱۶۲	۷۴۰۸۱۹			۵/۰۰
۱۶۳	۸۴۰۲۹۰			۳/۷۵
۱۶۴	۸۴۱۱۹۹			۴/۰۰
۱۶۵	۸۴۷۴۲۰			۳/۰۰
۱۶۶	۸۴۷۴۳۲		-	۰/۰۰
۱۶۷	۸۴۸۱۸۰			۶/۷۰
۱۶۸	۸۵۱۶۱۰			۱۰/۰۰
۱۶۹	۸۵۴۴۱۱			۱۰/۰۰
۱۷۰	۸۵۴۴۴۹			۱۰/۸۳
۱۷۱	۸۵۴۴۶۰			۱۰/۶۷
۱۷۲	۸۷۰۸۲۹			۱/۶۷
۱۷۳	۸۷۰۸۹۱			۲/۵۰
۱۷۴	۸۷۰۸۹۹		-	۲/۰۰
۱۷۵	۸۷۱۶۴۰			۱۰/۰۰
	تعداد	۱۷۵	۱۱۰	
	عملکرد (درصد)	۶۳		

ماخذ: محاسبات تحقیق

۷-۸- خلاصه و نتیجه‌گیری

در این فصل به تجزیه و تحلیل اثرات ایستای برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، بررسی ترجیحات گرفته‌شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا، بررسی ترجیحات اعطاشده ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا، اثرات ایجاد و انحراف تجارت در دو سناریو کاهش ۴۰ و ۶۰ درصدی نرخ‌های تعرفه هریک از کشورهای عضو

اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر صادرات ایران به این کشورها و ارائه الگوی پیشنهادی جهت تعیین کالاهای درخواستی ایران برای دریافت ترجیحات تجاری پرداخته شده است. به طور خلاصه نتایج نشان می‌دهد:

بر اساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعداد ۸۶۲ قلم کالای طرفین مشمول کاهش نرخ تعرفه (ترجیح) شده‌اند که تعداد ۵۰۲ قلم کالا ترجیحات گرفته‌شده ایران از اوراسیا بر اساس کدهای ۱۰ رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات گرفته‌شده ایران از اوراسیا مطابق کدهای تعرفه هشت‌رقمی ۳۶۹ قلم و مطابق کدهای تعرفه شش‌رقمی ۱۷۵ قلم است. در ترجیحات گرفته‌شده ایران کالاهای مختلف در حوزه‌های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی مشمول امتیازهای تعرفه‌ای گردید.

از بین ۳۶۹ ردیف تعرفه هشت‌رقمی ترجیحات گرفته‌شده ایران، ۶۴ کد تعرفه (حدود ۱۷ درصد) مربوط به فصل ۳۹ کتاب مقررات صادرات و واردات (مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از آنها) است. تعداد قابل توجهی از سایر این محصولات نیز به فصل‌های ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد)، فصل ۲۷ (سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها)، فصل ۵۷ (فرش سایر کفپوش‌ها از مواد نساجی)، فصل ۸۴ (رآکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها) و فصل ۲۰ (فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزا و نباتات) اختصاص دارد. بر اساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعداد ۳۶۰ قلم کالا ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا بر اساس کدهای هشت‌رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا مطابق کدهای تعرفه شش‌رقمی ۲۴۶ قلم است. ترجیحات اعطایی ایران به این اتحادیه عمدتاً مربوط به فصل ۸۴ کتاب مقررات صادرات و واردات (رآکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آبگرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها)، کالاهای مربوط به فصل ۲ (گوشت و احشاء خوراکی)، فصل ۴۸ (کاغذ و کالاهای ساخته‌شده از آن) و فصل ۷۲ (چدن، آهن و فولاد) است.

در ۲۰۱۸ واردات ایران از این اتحادیه ۱/۸ میلیارد دلار (۴/۳۰ درصد کل واردات ایران) بوده است. عمده کالاهای وارداتی ایران از این اتحادیه شامل؛ جو، محصولات تخت نوردشده از آهن و فولاد، روغن آفتابگردان، ذرت و چوب اره شده از انواع کاج بوده است. واردات ایران در کدهای تعرفه مندرج در فهرست امتیازهای اعطایی ایران به اوراسیا نشان می‌دهد، در ۱۳۹۷، میزان واردات ایران در این اقلام، بیش از ۱۱ میلیارد دلار بوده است که حدود ۲۶ درصد از کل واردات کالایی ایران را در این سال شامل می‌شود و از مجموع ۳۶۰ کد تعرفه‌ای که مشمول ترجیحات اعطاشده ایران به اوراسیا در ۲۵۸ مورد، سابقه وارداتی در ایران در ۱۳۹۷ از اوراسیا وجود داشته است. بیشترین اثر ایجاد تجارت در کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان به قرار زیر است:

- نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲۱ درصد از کل ایجاد تجارت

- سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل ایجاد تجارت
- مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت

- سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت

- شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت

نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات ارمنستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب‌شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای ارمنستان به قرار زیر است:

- مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱
- رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
- وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
- رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
- ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵

در کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

- فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۶۷ درصد از کل ایجاد تجارت
- میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۲۲ درصد از کل ایجاد تجارت

- رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت
- شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت
- فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات بلاروس از ایران به صورت زیر است:

- فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۷۹ درصد از کل انحراف تجارت
- میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت

- رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت

- فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

- شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل انحراف تجارت
بیشترین تجارت ایجاد شده برای روسیه در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

- رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده

- وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده

- ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده

-سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده
-مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از
کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه
جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان
۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۶۲۲۰۳۱، ۳۸۴۳۴۱۲، ۳۳۶۹۱۱۶-، ۹۸۳۶۰،
۱۳۰۶۶۲ و ۲۶۲۲۰۳۱ هزار دلار.

بیشترین تجارت ایجادشده برای روسیه در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه
واردات از ایران به صورت زیر است:

-راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل
تجارت ایجادشده

-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل
تجارت ایجادشده

-ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل
تجارت ایجادشده

-سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده
-مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از
کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه
جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان
۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۹۳۳۰۴۶، ۲۵۹۷۸۰۲، ۳۶۱۴۷۲۶-، ۱۲۹۱۳۰،
۱۷۱۴۹۴ و ۳۹۳۳۰۴۶ هزار دلار.

بیشترین تجارت ایجادشده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه
واردات از ایران به صورت زیر است:

-الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل
تجارت ایجادشده

-لباس و متفرعات لباس، از کشباف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت

ایجادشده

-راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت

ایجادشده

-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل

تجارت ایجادشده

-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت

ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۶۰۶۷۸، ۴۷۸۳۷، ۲۷۹۰۵-، ۲۵۵۹، ۳۹۵۱ و ۶۰۶۷۸ هزار دلار.

بیشترین تجارت ایجادشده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل

تجارت ایجادشده

-لباس و متفرعات لباس، از کشباف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت

ایجادشده

-راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت

ایجادشده

-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل

تجارت ایجادشده

-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت

ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۹۱۰۱۶، ۳۲۶۸۲، ۴۳۰۵۹-، ۳۳۵۹، ۵۱۸۷ و ۹۱۰۱۶ هزار دلار.

تجارت ایجادشده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

- رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

- سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجادشده
- وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

- ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

- مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۴۲۰۵۵، ۳۳۴۴۰۸، ۲۰۰۰۳۱-، ۶۲۲۱، ۱۰۰۶۸ و ۲۴۲۰۵۵ هزار دلار.

تجارت ایجادشده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

- رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

- سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجادشده
- وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

- ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجادشده

- مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجادشده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده، رفاه

جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۶۳۰۸۳، ۲۲۷۴۳۲، ۳۰۷۰۰۷-، ۸۱۷۵، ۱۳۲۲۵ و ۳۶۳۰۸۳ هزار دلار.

مقایسه ترجیحات دریافت شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با ترجیحات توصیه شده توسط این مطالعه نشان می دهد فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت نامه توسط این مطالعه توصیه شده است یعنی اینکه در ۶۵ ردیف تعرفه ای HS شش رقمی ایران ملاحظات دیگری مد نظر داشته و یا ممکن است توسط طرف مقابل در حین مذاکره تحمیل شده باشد که عملکرد انتخاب اقلام را برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۶۳ درصد کاهش داده است.

جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و توصیه‌های سیاستی

۸-۱ - مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر تجارت کشور یکی از پرسش‌های مهم و اساسی برنامه‌ریزان بخش تجارت خارجی کشور است. از سوی دیگر، با افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، سهم تجارت به شکل بلوک‌های تجاری و در قالب موافقت‌نامه‌ها در جهان روند رو به رشدی را در پیش گرفته است. در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف در ایران صورت پذیرفته که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آنها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه، با این اتحادیه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با تبدیل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی به موافقت‌نامه تجارت آزاد موافقت و یا مخالفت نماید.

هر یک از موافقت‌نامه‌های تجاری دارای ساختاری متفاوت هستند که می‌توان آنها را در دو گروه عمده دسته‌بندی نمود؛ گروه اول موافقت‌نامه‌هایی هستند که به صورت سنتی بین شرکای طبیعی تجاری که از لحاظ جغرافیایی همسایه هستند منعقد می‌گردد (کشورها، نخستین تجربه خود در انعقاد موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای را با یک یا چند کشور همجوار خود به دست می‌آورند) و گروه دوم موافقت‌نامه‌هایی هستند که بین کشورهای غیرهمجوار تشکیل می‌شوند. از آنجایی که ایران به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت است ضروری به نظر می‌رسد که زمینه‌های لازم برای دستیابی به این هدف را تحقق بخشیده و با کاهش موانع تجاری (بالاخص تعرفه) و ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه روابط تجاری با کشورهای هدف و تشکیل بلوک

تجاری، مراحل توسعه‌یافتگی را هرچه سریع‌تر طی کند. در این میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از کشورهای مهم همسایه ایران هستند و جمعیت (بازار) قابل توجهی هم دارند، برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی اولویت خواهند داشت. لذا مطالعه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند تمرینی مناسب برای ایران باشد و به ما در زمینه عضویت در سازمان جهانی تجارت و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ یاری رساند. با توجه به این شرایط، حضور فعال در مجامع و سازمان‌های اقتصادی، تجاری منطقه‌ای و جهانی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. به‌علاوه، به‌منظور عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت، کاهش تعرفه‌ها باید مطابق زمان‌بندی و با سرعت بیشتری صورت پذیرد که عضویت ایران در این‌گونه موافقت‌نامه‌ها با توجه به شرایط کشورهای مورد مطالعه و نیز شرایط ایران که یکی از اقتصادهای پر قدرت در منطقه خاورمیانه به‌طور قطع موجب ارتقای تجارت منطقه‌ای و جهانی شده و اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند بازار مناسبی در جذب صادرات ایران باشد.

طی دهه‌های اخیر، سهم ایران از تجارت جهانی کاهش یافته و سیاست‌گذاران همواره در پی دستیابی به راهکارهایی بوده‌اند تا این سهم را افزایش دهند که برای دستیابی به سهم بیشتر در تجارت جهانی، ضروری است ساختار تجارت کشور تحولات بسیاری را پذیرا شود و باید امکانی فراهم شود که ضمن گسترش حجم تجارت، دسترسی به بازارهای صادراتی تسهیل گردد که در این میان برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی می‌تواند افزایش حجم تجارت دوجانبه و گسترش صادرات جمهوری اسلامی ایران را رقم بزند. امروزه در شرایطی که ۱۶۴ کشور به عضویت سازمان تجارت جهانی درآمده‌اند و بیش از ۹۷ درصد تجارت دنیا در قالب این سازمان در جریان است، برای کشور ما که در ابتدای راه عضویت در این سازمان قرار دارد و به نظر می‌رسد راهی طولانی و پیچیده برای عضویت در این سازمان در پیش داشته باشد توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد می‌تواند تمرینی نه‌چندان پرخطر برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری -هم در

بازار داخلی و هم با رقبا و تولیدکنندگان بین‌المللی - باشد. موافقت‌نامه تعرفه‌های ترجیحی و موافقت‌نامه تجارت آزاد می‌تواند با کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای (کاهش پایدار تعرفه‌های گمرکی) و نیز کاهش موانع غیرتعرفه‌ای (کاهش مجوزهای لازم برای صادرات و واردات)، می‌تواند هزینه‌های فعالان اقتصادی برای دسترسی به بازار کشورها را کاهش دهد.

با توجه به دغدغه‌های موجود در خصوص اقدامات انجام‌شده در مورد این‌گونه موافقت‌نامه‌ها (چه تجارت ترجیحی و چه تجارت آزاد) ضرورت دارد تا ضمن بررسی عملکرد و ارزیابی نتایج اقدامات صورت پذیرفته، عوامل موفقیت و شکست این‌گونه موافقت‌نامه‌ها شناسایی شده و راهکارهای موثری برای دستیابی به نتایج مثبت در این خصوص ارائه گردد. با عنایت به مطالب فوق به‌نظر می‌رسد به‌خصوص در شرایط فعلی با توجه به استقبال کشورهای مختلف جهت توسعه روابط و سیاست‌محوری دولت در جهت تعامل سازنده با کشورهای جهان، به‌منظور استفاده از فرصت لغو تحریم‌ها، انعقاد قراردادهای تجارت ترجیحی و تجارت آزاد، باید به‌عنوان یک سیاست استراتژیک تجاری در دستور کار قرار گیرد تا ضمن آماده‌سازی شرایط برای تولیدکنندگان داخلی و تسهیل دسترسی آنان به بازار سایر کشورها، زمینه افزایش رقابت‌پذیری آنان در بازارهای جهانی را فراهم کنند و احتمالاً با کم کردن تعرفه اقلامی از کالاها برای برخی کشورها، میزان رقابت‌پذیری این کالاها در عمل هم سنجیده شوند و بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی بدانند که فضای انحصاری و حمایت‌های تعرفه‌ای و ... دائمی نخواهد بود و باید با ارتقای سطح تکنولوژی، بالا بردن کیفیت و کاهش قیمت تمام‌شده محصول و شناخت نیازهای مشتری و بازار، خود را برای رقابت با تولیدکنندگان بین‌المللی در بازارهای خارجی مهیا کنند.

سرانجام پس از مذاکرات طولانی و با هدف ارتقای سطح مناسبات تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، قرارداد تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا امضا و از آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. این موافقت‌نامه شامل دریافت ترجیح در ۵۰۲ قلم کد HS برای ایران است همچنین این موافقت‌نامه دارای ۹ فصل مختلف است. این تحقیق در همین راستا به ارزیابی و بررسی ابعاد و آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته است.

۸-۲- مروری بر خطوط کلی تحقیق

اتحادیه اقتصادی اوراسیا فعالیت خود را رسماً از ابتدای ژانویه ۲۰۱۵ آغاز کرد. ریشه اصلی تکوین این اتحادیه را باید در پیشنهاد نورسلطان نظربایف، رئیس‌جمهور قزاقستان در ۱۹۹۴ در خصوص تکوین بلوک تجاری منطقه‌ای جست‌وجو کرد. پس از طرح این پیشنهاد در سال ۲۰۰۰، بلاروس، قزاقستان، روسیه، قرقیزستان و تاجیکستان جامعه اقتصادی اوراسیا^۱ را با هدف ایجاد بازار مشترک برای کشورهای عضو به وجود آوردند که از بکستان نیز در سال ۲۰۰۶ به آن پیوست. در سال ۲۰۰۷ روسیه، قزاقستان و بلاروس در خصوص ایجاد یک اتحادیه گمرکی^۲ بین خود به توافق رسیدند. در سال ۲۰۰۹، ابتدا توافقاتی بین مسکو، آستانه و مینسک در خصوص ایجاد تعرفه گمرکی مشترک (ایجاد کدهای مشترک HS به جای کدهای HS داخلی) صورت پذیرفت و در نهایت، توافقات مذکور به امضای روسای جمهور سه کشور رسید و بدین ترتیب، اتحادیه گمرکی در سال ۲۰۱۰ بین این سه کشور شروع به فعالیت کرد.

اهداف و اولویت‌های این اتحادیه گمرکی شامل حذف تعرفه‌های گمرکی داخلی کشورهای عضو، ایجاد تعرفه خارجی مشترک و یک بازار واحد گسترده بین روسیه، قزاقستان و بلاروس اعلام گردید^۳. ایده تاسیس فضای واحد اقتصادی موجب گردید روسای جمهور روسیه، بلاروس و قزاقستان موافقت‌نامه ایجاد اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در سال ۲۰۱۴ امضا کنند که از اول ژانویه ۲۰۱۵ اجرایی شد. هدف این اتحادیه، ایجاد فضای واحد اقتصادی، توسعه بازار مشترک و دستیابی به حرکت آزاد کالا، سرمایه، خدمات و نیروی کار در بازار واحد کشورهای عضو، کاهش قیمت کالاها با کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل مواد خام، ترویج رقابت سالم در بازار مشترک، سیاست‌های مشترک در کشاورزی، انرژی، فناوری و حمل‌ونقل اعلام گردید^۴. ارمنستان در دوم ژانویه ۲۰۱۵ و قرقیزستان نیز در ششم اوت ۲۰۱۵ به عضویت کامل این اتحادیه درآمدند که در حال حاضر کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان عضو اتحادیه گمرکی اوراسیا هستند. تاجیکستان، گرجستان،

1. Eurasian Economic Community

2. Customs Union

3. International Financial Consulting Group (2010)

4. International Crisis Group (2016)

ازبکستان، مولداوی، اوکراین، پاکستان، چین، ویتنام و ترکیه از گزینه‌های احتمالی عضویت در اتحادیه اوراسیا هستند. در خصوص ارکان اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید گفت که شورای عالی اقتصادی اوراسیا^۱ مهم‌ترین رکن اتحادیه است که از سران کشورهای عضو تشکیل شده است. دومین رکن اتحادیه، شورای بین دولتی اوراسیا^۲ است که اعضای آن، نخست‌وزیران کشورهای عضو هستند. کمیسیون اقتصادی اوراسیا^۳، رکن اجرایی اتحادیه است. مقر این کمیسیون به عنوان سازمان نظارتی بر اتحادیه گمرکی، در مسکو قرار دارد که متشکل از ۱۰ نفر است که از هر کشور عضو دو نفر در آن حضور دارند. معاهده مربوط به تاسیس اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۲۰۱۵ لازم‌الاجرا شده است، منطقه‌ای که این اتحادیه را پوشش می‌دهد حدود ۱۸۴ میلیون نفر جمعیت دارد. موضوع الحاق ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۱۳۹۴ مطرح شد تا اینکه موافقت‌نامه‌ای تجاری بین ایران و اتحادیه اوراسیا به امضا رسید و از ۵ آبان‌ماه ۱۳۹۸ اجرایی شده است. عنوان موافقت‌نامه ایران و اتحادیه اوراسیا، ترجیحات تعرفه‌ای است که به تدریج به سمت تجارت آزاد حرکت خواهد کرد و قرارداد موقت و سه ساله است، از سال ۱۴۰۰ باید مذاکرات برای ورود کامل و تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی شروع شود و بعد از سه سال تکلیف روشن شود که ایران عضویتش را ادامه می‌دهد و به مرحله تجارت آزاد می‌رسد یا از توافق خارج می‌شود. به نظر کارشناسان، موقت به این معنا است که ساختار اقتصادی ایران با اتحادیه تطبیق یابد. امضای موافقت‌نامه با اتحادیه اوراسیا به تعبیری به این معنی است که ایران برای اولین بار به یک سازمان تجاری منطقه‌ای وارد شده است. اهمیت توافق‌نامه ایران با اتحادیه اوراسیا از آن جهت است که موفقیت پیمان تجاری با اوراسیا زمینه‌ساز ورود ایران به پیمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تجاری دیگری است.

۸-۳- یافته‌های تحقیق

در این قسمت به طور خلاصه، یافته‌ها و نتایج تحقیق ارائه می‌گردد.

1. Supreme Eurasian Economic Council
2. Eurasian Intergovernmental Council
3. Eurasian Economic Commission (EEC)

صادرات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۶۱۷ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۵۴۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است که در این دوره به متوسط، سالانه حدود ۲/۹۲ درصد کاهش یافته است. واردات اتحادیه نیز از ۳۷۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۹ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که با نرخ رشد متوسط سالانه‌ای برابر با ۴/۲۱ درصد کاهش یافته است. تجارت اتحادیه از ۹۹۵ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۸۶۶ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که در این دوره به متوسط، سالانه حدود ۳/۴۰ درصد کاهش یافته است.

صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد میزان صادرات از ۳۶۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۷/۴۶ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به اوراسیا در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۶۰ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۸۰۵ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به اوراسیا از صادرات ایران به جهان از ۵/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۳۷ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته که نشان می‌دهد افزایش صادرات ایران به اوراسیا با افزایش صادرات ایران به جهان همراه نبوده است.

جدول (۸-۱): خلاصه صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	A	B	C	D	E	F	H
روسیه	۱۴۴	۲/۱۲	۲۸۱	۰/۶۳	۱۱/۳۲	۱۳۹۱	۱۳۸۳
ارمنستان	۱۴۹	۲/۱۹	۱۵۹	۰/۳۶	۶/۳۷	۱۳۹۶	۱۳۹۴
بلاروس	۱/۵۳	۰/۰۲	۲/۷۶	۰/۰۱	۲۵/۰۵	۱۳۸۷	۱۳۸۴
قزاقستان	۳۷/۸۱	۰/۵۶	۱۳۱/۴۰	۰/۳۰	۱۰/۸۲	۱۳۹۲	۱۳۸۳
قرقیزستان	۲۷/۸۵	۱/۴۱	۳۳/۷۴	۰/۰۸	۲۱/۸۳	۱۳۸۶	۱۳۹۴

ماخذ: محاسبات تحقیق

A: صادرات در ۱۳۸۳ (میلیون دلار)

B: سهم صادرات ایران در ۱۳۸۳ (درصد)

C: صادرات ۱۳۹۷ (میلیون دلار)

D: سهم صادرات ایران در ۱۳۹۷ (درصد)

E: نرخ رشد صادرات در ۹۷-۱۳۸۳ (درصد)

F: بیشترین صادرات (سال)

H: کمترین صادرات (سال)

واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از ۱۹۹۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۳۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴۶/۶۵ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات از اوراسیا در سال ۱۳۸۹ برابر ۲۷۳ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۳۶۱۵ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از اوراسیا از واردات ایران از جهان از ۵/۶۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۶/۶۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است که نشان می‌دهد افزایش واردات ایران از اوراسیا با افزایش واردات از جهان همراه بوده است.

جدول (۲-۸): خلاصه واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	A	B	C	D	E	F	H
روسیه	۸۵۷	۲/۴۳	۱۳۴۳	۳/۱۵	۵۷/۹۳	۱۳۹۵	۱۳۸۹
ارمنستان	۳۴/۸۴	۰/۱۰	۲۲/۲۸	۰/۰۵	۵/۵۲	۱۳۸۳	۱۳۸۹
بلاروس	۸۷۲/۲۷	۲/۴۸	۱۳۶۶/۶۰	۳/۲۱	۴۶/۸۸	۱۳۹۱	۱۳۸۹
قزاقستان	۲۳۰/۴۶	۰/۳۵	۸۷/۰۷	۰/۲۰	۱۸/۰۳	۱۳۹۷	۱۳۸۹
قرقیزستان	۴/۶۴	۰/۰۱	۱۱/۳۷	۰/۰۳	۴/۶۴	۱۳۸۶	۱۳۹۴

ماخذ: محاسبات تحقیق

A: واردات در ۱۳۸۳ (میلیون دلار)

B: سهم واردات ایران در ۱۳۸۳ (درصد)

C: واردات در ۱۳۹۷ (میلیون دلار)

D: سهم واردات ایران در ۱۳۹۷ (درصد)

E: نرخ رشد واردات در ۹۷-۱۳۸۳ (درصد)

F: بیشترین واردات (سال)

H: کمترین واردات (سال)

جدول (۳-۸): خلاصه متغیرهای کلان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	A	B	C	D	E	F	H	G	K
روسیه	۱۷۲۲۱۹۲	۱۶۴۹۹۹۱	۲/۲۵	۱۱۷۲۹	۱۱۳۷۵	۲۰/۷۷	۳۰/۷۴	۵۱/۵۱	۱۴۴۴۷۸
ارمنستان	۱۳۰۰۸	۱۱۶۰۲	۵/۲۰	۴۴۰۷	۳۷۹۶	۴۵/۳۲	۳۷/۵۱	۲/۵۲	۲۹۵۲
بلاروس	۶۳۹۷۴	۶۲۲۳۹	۱/۸۷	۶۷۴۴	۶۵۶۴	۶۹/۱۴	۷۰/۲۰	۱۳۹/۳۴	۹۴۸۵
قزاقستان	۲۰۴۰۶۷	۱۷۸۷۸۲	۴/۴۷	۱۱۱۶۶	۱۰۳۱۶	۲۶/۲۶	۳۸/۴۴	۶۰/۶۲	۱۸۲۷۶
قرقیزستان	۶۶۶۷	۵۷۹۲	۴/۰۶	۱۰۸۷	۹۹۰	۶۸/۳۹	۳۲/۷۳	۱۰۱/۱۲	۶۳۱۳

ماخذ: محاسبات تحقیق

A: تولید ناخالص داخلی در ۲۰۱۸ (میلیون دلار)

B: متوسط تولید ناخالص داخلی نر ۱۸-۲۰۱۰ (میلیون دلار)

C: نرخ رشد اقتصادی در ۱۸-۲۰۱۰ (درصد)

D: درآمد سرانه در ۲۰۱۸ (دلار)

E: متوسط درآمد سرانه (دلار)

F: سهم واردات کالا و خدمات از GDP در ۲۰۱۸ (درصد)

H: سهم صادرات کالا و خدمات از GDP در ۲۰۱۸ (درصد)

G: نرخ تورم در ۲۰۱۸ (درصد)

K: جمعیت در ۲۰۱۸ (هزار نفر)

به طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۰، شاخص تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰، روسیه بیشترین درآمد و قرقیزستان کمترین درآمد را داشته‌اند. در نرخ رشد درآمد قزاقستان بالاترین و بلاروس پایین‌ترین رتبه را داشته‌اند. در درآمد سرانه بالاتر رتبه مربوط به روسیه و پایین‌ترین رتبه مربوط به قرقیزستان است. در سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بهترین رتبه مربوط به قرقیزستان و بدترین رتبه مربوط به روسیه است، در سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بالاترین رتبه متعلق است به بلاروس و پایین‌ترین رتبه نیز متعلق است به روسیه، در سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی بهترین رتبه متعلق است به بلاروس و بدترین رتبه نیز به روسیه تعلق دارد و در شاخص تورم بهترین وضعیت مربوط به ارمنستان و بدترین وضعیت متعلق به بلاروس است.

از لحاظ ثبات سیاسی بهترین کشور بلاروس و بدترین کشور روسیه است و در شاخص حاکمیت قانون، قزاقستان و بلاروس رتبه یک و روسیه بدترین وضعیت را دارد. در شاخص آزادی فضای کسب‌وکار در جهان، قزاقستان رتبه ۲۵، روسیه رتبه ۲۸، ارمنستان رتبه ۴۷، قرقیزستان رتبه ۸۰ و ایران رتبه ۱۲۷ را دارد.

در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سهم عمده صادرات به روسیه تعلق دارد که در ۲۰۱۸ از مجموع ۵۴۷۸۳۶ میلیون دلار صادرات منطقه، ۴۴۹۳۴۷ میلیون دلار آن به روسیه اختصاص داشته است. میزان صادرات این کشور در ۲۰۱۴ برابر ۴۹۷۸۳۴ میلیون دلار بوده و به طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۴ سهم روسیه از صادرات منطقه برابر با ۸۱/۲۰ درصد است.

قزاقستان دومین کشور است که در دوره ۱۸-۲۰۱۴ بالاترین عملکرد صادراتی اتحادیه را داشته است، صادرات این کشور از ۷۹۴۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۶۰۹۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته و به طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۴ سهم قزاقستان از صادرات منطقه برابر با ۱۱/۳۹ درصد است.

کشورهای روسیه و قزاقستان در دوره ۱۸-۲۰۱۴ مجموع ۹۲/۵۹ درصد و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان ۷/۴۱ درصد صادرات این اتحادیه را در این دوره در اختیار داشته‌اند.

در دوره ۱۸-۲۰۱۴ کشورهای روسیه، سوئیس، بلغارستان و عراق از مقاصد عمده صادراتی ارمنستان هستند و ایران نیز با سهم ۳/۹۵ درصدی از صادرات ارمنستان در رتبه هشتم قرار دارد، میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی ارمنستان از ۷۰/۴۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۹۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تمرکز ارمنستان در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۱۸-۲۰۱۴ کشورهای روسیه، اوکراین، انگلستان و آلمان از مقاصد عمده صادراتی بلاروس هستند که میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۹۳۶۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۲۱۱ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی بلاروس از ۸۱/۴۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۳۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۱۸-۲۰۱۴ کشورهای چین، آلمان، هلند و بلاروس از مقاصد عمده صادراتی روسیه هستند که میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۴۶۵۹۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۳۰۰۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی روسیه از ۴۹/۵۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز روسیه در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۱۸-۲۰۱۴ کشورهای انگلستان، روسیه، قزاقستان و ازبکستان از مقاصد عمده صادراتی قرقیزستان هستند، میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۲۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۶۰۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قرقیزستان از ۵۴/۴۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۵/۱۱ درصد در ۲۰۱۸

افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش شدید تمرکز قرقیزستان در مقاصد صادراتی است. در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای ایتالیا، چین، هلند و روسیه از مقاصد عمده صادراتی قزاقستان هستند که میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۵۵۲۵۴ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۴۰۶۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قزاقستان از ۶۹/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۲/۲۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قزاقستان در مقاصد صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) ارمنستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالایی «سنگ فلز، جوش و خاکستر»، «مروارید طبیعی یا پرورده»، «توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو» و «نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه» از کالاهای عمده صادراتی ارمنستان هستند، صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۱۲۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی ارمنستان از ۸۳/۳۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۵۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز ارمنستان در گروه کالایی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) بلاروس در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی»، «کودها»، «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» و «شیر و محصولات لبنی، تخم‌پرنندگان، عسل» از کالاهای عمده صادراتی بلاروس هستند، صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۶۰۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۳۶۰۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی بلاروس از ۷۲/۳۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۹/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده کاهش تمرکز بلاروس در گروه کالایی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) روسیه در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی»، «تجهیزات خدماتی»، «چدن، آهن و فولاد» و «غلات» از کالاهای عمده صادراتی روسیه هستند، صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۴۳۴۴۹۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۸۳۵۸۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی روسیه از ۸۷/۲۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۳۶ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده کاهش تمرکز روسیه

در گروه کالایی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) قرقیزستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالایی «مرورید طبیعی یا پرورده»، «لباس و متفرعات لباس، از کشفاف»، «سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی» و «سنگ فلز، جوش و خاکستر» از کالاهای عمده صادراتی قرقیزستان هستند، صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۱۱۷۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی قرقیزستان از ۶۲/۴۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۷/۴۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در گروه کالایی صادراتی است. کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالایی اول) قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالایی «سوختهای معدنی و روغن‌های معدنی»، «چدن، آهن و فولاد»، «مس و مصنوعات از مس» و «محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات» از کالاهای عمده صادراتی قزاقستان هستند، صادرات ۱۰ گروه کالایی اول از ۸۴۷۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۵۷۲۴۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول صادراتی قزاقستان از ۹۴/۱۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۳/۹۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در گروه کالایی صادراتی است.

کشورهای روسیه، چین، ایران و ترکیه از مبادی عمده وارداتی ارمنستان هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۲۸۱۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۸۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی ارمنستان از ۶۷/۶۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۰/۵۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز ارمنستان در مبادی وارداتی است.

کشورهای روسیه، چین، آلمان و اوکراین از مبادی عمده وارداتی بلاروس هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۴۲۶۸ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۲۴۸۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی بلاروس از ۸۴/۶۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در مبادی وارداتی است.

کشورهای چین، آلمان، آمریکا و بلاروس از مبادی عمده وارداتی روسیه هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۱۷۵۷۲۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به

۱۴۹۳۲۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی روسیه از ۶۱/۳۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز روسیه در مبادی وارداتی است.

کشورهای چین، روسیه، قزاقستان و ترکیه از مبادی عمده وارداتی قرقیزستان هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۴۷۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۳۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قرقیزستان از ۸۳/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۱/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در مبادی وارداتی است.

کشورهای روسیه، چین، آلمان و ایتالیا از مبادی عمده وارداتی قزاقستان هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۱۴۷۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۸۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قزاقستان از ۷۶/۲۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۹/۶۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در مبادی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) ارمنستان در دوره ۱۸-۲۰۱۴ شامل گروه‌های کالایی «سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی»، «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا» و «مروارید طبیعی یا پرورده» از کالاهای عمده وارداتی ارمنستان هستند، واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۳۱۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۳۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی ارمنستان از ۵۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز ارمنستان در گروه کالایی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) بلاروس در دوره ۱۸-۲۰۱۴ شامل گروه‌های کالایی «سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی»، «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا» و «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» از کالاهای عمده وارداتی بلاروس هستند، واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۷۶۴۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۶۱۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی بلاروس از ۶۸/۲۶ درصد در ۲۰۱۴ به

۶۷/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در گروه کالایی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) روسیه در دوره ۱۸-۲۰۱۴ شامل گروه‌های کالایی «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا»، «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» و «محصولات دارویی» از کالاهای عمده وارداتی روسیه هستند، واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۱۶۷۸۳۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۷۴۵۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی روسیه از ۵۸/۵۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۱/۹۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز روسیه در گروه کالایی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) قرقیزستان در دوره ۱۸-۲۰۱۴ شامل گروه‌های کالایی «سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی»، «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «کفش، گتر و اشیای همانند، اجزا» و «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا» از کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان هستند، میزان واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۳۳۸۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۷۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی قرقیزستان از ۵۹/۰۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۹/۹۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قرقیزستان در گروه کالایی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالایی اول) قزاقستان در دوره ۱۸-۲۰۱۴ شامل گروه‌های کالایی «راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم»، «ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا»، «سرب و مصنوعات از سرب» و «وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط» از کالاهای عمده وارداتی قزاقستان هستند، واردات ۱۰ گروه کالایی اول از ۲۵۶۸۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۰۱۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالایی اول وارداتی قزاقستان از ۶۲/۱۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در گروه کالایی وارداتی است.

واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی ارمنستان از ۱۲۰۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۲۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی

اول وارداتی ارمنستان از ۲۸/۸۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۸/۷۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز ارمنستان در واردات اقلام کالایی است.

واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی بلاروس از ۱۴۷۴۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۳۷۱۶ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی بلاروس از ۳۶/۴۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۳۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز بلاروس در واردات اقلام کالایی است.

واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی روسیه از ۳۱۷۹۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۴۱۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی روسیه از ۱۱/۰۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز روسیه در واردات اقلام کالایی است.

واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی قرقیزستان از ۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۵۷۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی قرقیزستان از ۱۶/۰۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۹/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در واردات اقلام کالایی است.

واردات ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی قزاقستان از ۵۶۸۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۶۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالایی HS شش‌رقمی اول وارداتی قزاقستان از ۱۳/۷۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان‌دهنده تغییر نکردن تمرکز قزاقستان در واردات اقلام کالایی است.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح‌شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند. کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارائه می‌شود. گاهی اوقات کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا حذف می‌کند و در حالی که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم

آنها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۵۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۷۵ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۰۱۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۴۳ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۴۹۵ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۶ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۱۵۰ ردیف تعرفه‌ای (۱۶/۵۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۷۰۲ ردیف تعرفه‌ای (۱۰/۱۰ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آنها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۷۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۸۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۴۲۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۷۵ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۱۳ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۴۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۱۷/۵۱ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۱۰۷۱ ردیف تعرفه‌ای (۱۳/۰۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ امضا شد این موافقت‌نامه دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون‌گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. لازم به ذکر است که در یک سال بعد از اجرایی موافقت‌نامه، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع خواهد شد و سه سال پس از تاریخ اجرایی شدن، چنانچه موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه موقت تصمیم‌گیری خواهند کرد. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد کرده است.

امتیازهای اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت‌رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول تعرفه‌ای سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازهای

اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی) است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آنها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند.

امتیارات اعطاشده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده است، امتیازهای اعطاشده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازهای اعطایی ایران به اوراسیا و برعکس در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان‌دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است.

از امتیازهای اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود ۳۷ درصد امتیازهای اعطایی ایران است. در امتیازهای دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم تثبیت تعرفه یا کاهش نیافتن نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود هشت درصد امتیازهای دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌ای ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح دریافت کرده است و اوراسیا در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح دریافت نموده است.

متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای دریافتی ایران ۶۵/۱۶ درصد و متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای اعطایی ایران ۲۲/۵۰ درصد است که تخفیف تعرفه‌ای اوراسیا برای ایران بسیار بیشتر از تخفیف تعرفه‌ای ایران برای اوراسیا است، متوسط نرخ‌های تعرفه اعطایی ایران، بعد از ترجیح ۱۲/۹۷ درصد و متوسط نرخ‌های تعرفه دریافتی ایران بعد از ترجیح ۳/۰۶ درصد خواهد بود.

در دریافت ترجیحات ایران از اوراسیا از ۵۰۲ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۱۲۶ قلم با سهم ۲۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۷/۷۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۱۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۳۷۶ قلم کالا با سهم ۷۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۶/۹۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ

تعرفه ۲/۵۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

در اعطایی ترجیحات ایران به اوراسیا از ۳۶۰ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۹۸ قلم با سهم ۲۷ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۳۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۳/۷۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۲۶۲ قلم کالا با سهم ۷۳ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۲۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۵/۴۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

صادرات ایران به ارمنستان از ۱۴۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۵۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۵۱ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۳۴/۴۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۴۲ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۷۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۵۰ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۸۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۹/۶۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۳۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۰ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۱/۳۳ درصد صادرات ایران به ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۹/۲۵ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

صادرات ایران به بلاروس از ۱/۵۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۷۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۱/۰۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۲/۷۰ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۰ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۳/۱۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه

به ۵۰۲ درصد تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۰/۹۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. می‌توان گفت ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۹/۲۹ درصد صادرات ایران به بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است. صادرات ایران به روسیه از ۱۴۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۵/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۶/۹۰ درصد افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۲۲۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۱ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۱/۴۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۲/۲۸ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ درصد تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۵/۰۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۸۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. می‌توان گفت ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۸ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۱/۱۶ درصد صادرات ایران به روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۸/۳۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است. صادرات ایران به قرقیزستان از ۲۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۲۷/۳۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۷/۸۸ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۲۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۰۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۹/۹۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ درصد تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۴/۴۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۶ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به

طور متوسط ۳۰/۱۶ درصد صادرات ایران به قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۸۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

صادرات ایران به قزاقستان از ۳۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۷/۲۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۳۱/۷۳ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۳۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۲۹ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۸/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۷/۱۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۸/۸۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۱ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۷/۹۹ درصد صادرات ایران به قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۱۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از ارمنستان از ۳۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶/۹۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۰/۴۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷۵/۸۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۲۴۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۰ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۰/۷۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۶۷۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۱/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۸/۷۳ درصد واردات ایران از ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۵۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از بلاروس از ۸۷۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۶۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷

افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۴۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۵۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۶/۳۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۵/۰۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۲۹ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۱ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۳ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۲۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۸/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۸/۶۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۵ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۱۳۸۳-۹۷ به طور متوسط ۲۷/۴۱ درصد واردات ایران از بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱۴/۷۰ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از روسیه از ۸۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۴۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۳۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۳۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۵/۴۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۴/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۹۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۱۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۳۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۷/۲۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۱۳۸۳-۹۷ به طور متوسط ۲۵/۰۷ درصد واردات ایران از روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۷۸ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از قرقیزستان از ۴/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۰۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰/۸۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۵/۳۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های

تعرفه‌ای از ۷۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲/۷۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۰/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۰/۵۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۶۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۳/۸۴ درصد واردات ایران از قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از قزاقستان از ۲۳۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۲۷/۶۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۱/۷۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۱۵۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۶۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۳/۱۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق‌شده، درصد تحقق از ۳/۳۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۴/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۵ درصد به‌درستی عمل کرده است زیرا طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۳۵/۵۷ درصد واردات ایران از قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۰۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

متوسط تراز تجارت کالاهای دارای ترجیح در دوره ۹۷-۱۳۸۳ تراز تجاری منفی است یعنی آنکه احتمالاً کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در انتخاب اقلام برای ترجیح از این بهتر عمل کردند و انتخاب آنها برای دریافت ترجیحات با توجه به عملکرد صادراتی به ایران بوده است، (جمع جبری متوسط تراز تجاری پنج کشور با ایران برابر با ۴۲۸/۳۵- است).

در اتحادیه اقتصادی اوراسیا بیش از ۹۰ درصد تعرفه واردات کالاها بر مبنای ارزش کالا تعیین می‌گردد (میزان حقوق گمرکی اخذشده تابعی از ارزش کالا است)، البته

تعداد کمی از کالاهای وارداتی مشمول تعرفه‌های مختلط، خاص، ترکیبی و متغیر است. بر اساس سیاست تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۶ از مجموع ۱۱۵۶۱ خطوط تعرفه‌ای، تعداد ۹۸۵۰ خط تعرفه بر اساس ارزش کالاها محاسبه می‌شوند. خطوط تعرفه‌ای ترکیبی برابر ۱۱۵۴ خط تعرفه است.

در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند و پس از برقراری تجارت ترجیحی بین کشورها ضمن کمک به تسهیل تجاری بین آنها، ممکن است امکان استفاده از صرفه‌های ناشی از مقیاس به واسطه گسترش تجارت را فراهم کند.

مدل‌های جاذبه در تجارت بین‌الملل یکی از با اهمیت‌ترین یافته‌های تجربی اقتصادسنجی که امکان برآورد جریان‌های تجارت دوطرفه در یک مقطع زمانی خاص و به طور هم‌زمان از دیدگاه کشور صادرکننده و واردکننده را فراهم می‌آورد، با توجه توسعه مدل‌های جاذبه متغیرهای مانند هزینه حمل و نقل، جمعیت، مرز مشترک، زبان مشترک، عضویت در بلوک‌های تجاری، نواحی آزاد تجاری و پول رایج به عنوان عوامل موثر بر جریان تجارت دوجانبه به الگوی اولیه جاذبه اضافه شدند. متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری افزایش صادرات ایران به شرکای تجاری استفاده کرد به گونه‌ای با افزایش یک درصد در نرخ ارز می‌توان انتظار داشت صادرات ایران ۰/۴ درصد افزایش یابد.

متغیر مسافت بر صادرات ایران دارای اثر منفی است و مانند جانشینی برای هزینه صادرات عمل می‌کند، ارمنستان نزدیک‌ترین و بلاروس و قرقیزستان دورترین هستند. مرز مشترک نیز از عوامل موثر بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری اتحادیه (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) است، ایران صرفاً با ارمنستان مرز مشترک زمینی و با روسیه و قزاقستان مرز مشترک دریایی دارد.

میزان افزایش صادرات، حدود ۴۸ درصد برآورد می‌گردد که مهم‌ترین فاکتورهای موثر بر این افزایش صادرات به ترتیب اندازه تولید ناخالص داخلی، شاخص تشابه

اقتصادی و شاخص تفاوت درآمد سرانه بوده‌اند.

ضریب متغیر نرخ ارز نشان‌دهنده اثر منفی افزایش نرخ ارز بر واردات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری و کنترل واردات از شرکای تجاری استفاده نمود.

ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۱۲ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش واردات ایران به میزان ۱۲/۷۵ درصد می‌گردد.

بیشترین صادرات ایران به ارمنستان در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات ارمنستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های تزئینی (۷۱) و محصولات دارویی (۳۰) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به بلاروس به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات بلاروس در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و چدن، آهن و فولاد (۷۲) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به روسیه به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از

پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات روسیه در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷)، محصولات دارویی (۳۰) و مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به قرقیزستان به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قرقیزستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، کفش، گتر و اشیای همانند، اجزا (۶۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵) و لباس و متفرعات لباس، از کشفای (۶۱) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به قزاقستان به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قزاقستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، سرب و مصنوعات از سرب (۷۳)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر

از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) و محصولات دارویی (۳۰) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با ارمنستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۶۱۴ میلیون دلار است که ۲۰۱ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱۲ درصد است. به عبارت دیگر ۸۸ درصد از ظرفیت بازار ارمنستان که معادل ۱۴۱۴ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۱۱۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به ارمنستان است که در این میان برای تعداد ۲۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۳۰۷ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، آلومینیوم به صورت کار نشده غیر ممزوج (۷۱۰۱۱۰) و خمیر قطعات و احشاء مرغ و خروس از نوع خانگی یخ‌زده (۰۲۰۷۱۴) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با بلاروس در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۱۲۰۵ میلیون دلار است که ۸/۳۶ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۰۷ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۹۳ درصد از ظرفیت بازار بلاروس که معادل ۱۱۱۹۷ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۳۰ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به بلاروس است که در این میان برای تعداد ۵۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۰۸۶۵ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: مواد نفتی خام (۲۷۰۹۰۰)، روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، گوجه‌فرنگی تازه یا سرد کرده (۰۷۰۲۰۰) و سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده

غیر مذکور در ظروف یک‌هزار سانتیمتر مکعب و بیشتر (۲۷۱۱۱۹) است. متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۲۳۱۵ میلیون دلار است که ۳۷۳ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۳/۰۳ درصد است. به عبارت دیگر ۹۷ درصد از ظرفیت بازار روسیه که معادل ۱۱۹۴۲ میلیون دلار است مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۸۷ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به روسیه است که در این میان برای تعداد ۵۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۱۹۳۶ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، پلی اتیلن گرید لوله با چگالی کمتر از ۹۴ درصد به‌جز نوع پودری (۳۹۰۱۱۰)، پلی اتیلن گرید فیلم به‌صورت غیرپودر با وزن مخصوص ۹۴ درصد یا بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، سنگ مس و کنسانتره‌های آن (۲۶۰۳۰۰) و سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن کمتر از ۴۰ درصد (۲۶۰۱۱۱) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۲۰۹۹ میلیون دلار است که ۹/۳۹ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۴۵ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۵۵ درصد از ظرفیت بازار قرقیزستان که معادل ۲۰۸۹ میلیون دلار است مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۵۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قرقیزستان است که در این میان برای تعداد ۲۹۲ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۷۹۹ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، کفش که در جای دیگر گفته نشده، قوزک

پا را نمی‌پوشاند از کائوچو یا پلاستیک (۶۴۰۲۹۹) و میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نوردشده دارای دندان، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده‌شده، یا با تغییر شکل یافتگی‌های حاصل از نورد (۷۲۱۴۲۰) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۶۱۵۷ میلیون دلار است که ۶۷/۶۵ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱/۱۰ درصد است. به عبارت دیگر ۹۸/۹۰ درصد از ظرفیت بازار قزاقستان که معادل ۶۰۹۰ میلیون دلار است مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش‌رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۳۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قزاقستان است که در این میان برای تعداد ۶۰۱ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۵۷۷۴ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، پلی اتیلن گرید فیلم به‌صورت غیرپودر با وزن مخصوص ۹۴ درصد بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، شکلات، غیره حاوی کائوچو به‌صورت غیر از بلوک، تخته، میله یا قلم غیرمذکور در جای دیگر (۱۸۰۶۹۰) و سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰) است.

در دوره ۱۸-۲۰۱۵ بیشترین مزیت صادراتی ایران شامل فورآلدئید یا فورفورال (۲۹۳۲۱۲)، آهن و فولاد غیرممزوج به اشکال ابتدایی (غیر از شمش) که در جای دیگر ذکر نشده (۷۲۰۶۹۰)، انواع پودر زعفران در بسته‌بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده‌فروشی (۰۹۲۰۱۲)، کف‌پوش‌های غیرمخملی باف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف (۵۷۰۲۹۲) و مغز پسته بدون پوست دوم و خلال مغز پسته تازه یا خشک (۰۸۰۲۵۲) است.

بر اساس شاخص آلفن صادرات ایران و واردات بلاروس بیشترین مقدار نزدیکی و صادرات ایران و واردات روسیه کمترین میزان نزدیکی وجود دارد، یعنی ایران صادرکننده عمده اقلام وارداتی بلاروس است و تامین‌کننده اقلام عمده وارداتی روسیه نیست.

بر اساس شاخص درایسل الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی بلاروس تا

حدود زیادی نزدیک است، الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی روسیه نزدیک نیست.

شاخص فینگر-کرینین نشان می‌دهد درجه ترکیب صادرات ایران و واردات قزاقستان از سایر کشورها به هم شباهت بیشتری دارند و ترکیب صادرات ایران و واردات قرقیزستان از سایر کشورها به هم شباهت کمتری دارند، می‌توان گفت بین صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا درجه ترکیب پایینی وجود دارد.

نتایج شاخص تشابه صادرات-واردات نشان می‌دهد احتمال پتانسیل بین دو کشور ایران و بلاروس از سایر کشورها بالاتر است.

ایران در ۲۰۱۸ در ۱۰۲۳ ردیف شش‌رقمی HS دارای مزیت رقابتی آشکار شده است که مهم‌ترین آنها «استات ایزوبوتیل»، «آهن و فولادهای غیرممزوج به‌شکل شمش»، «زعفران»، «فورآلدئید (فورفورال)» و «فرش، کف‌پوش غیرمخملی باف آماده مصرف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت‌نشده، یا پرزبافی‌نشده» به ترتیب دارای بیشترین مزیت رقابتی آشکار شده هستند.

ماندگاری صادرات ایران در دوره ۱۵ ساله (۹۷-۱۳۸۳) به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشان می‌دهد متوسط ماندگاری صادرات ایران به کشورهای مذکور حداکثر ۶۶ درصد بوده است که می‌توان گفت حدود ۴۰ درصد فرصت‌هایی که از لحاظ تنوع بازاری یا تنوع کالاهای صادراتی برای صادرات ایران ایجاد شده از سوی صادرکنندگان برای حضور مجدد در بازار کشورهای مورد نظر استفاده نشده است و کمترین ماندگاری مربوط به صادرات ایران به قرقیزستان و بیشترین ماندگاری نیز مربوط به ارمنستان است. با توجه به اهمیت بازارهای پیرامونی و منطقه در پذیرش کالاهای صادراتی ایران و ماندگاری نسبی بالاتر کالاها در آن بازارهای به نظر می‌رسد با برنامه‌ریزی جامع و انعطاف‌پذیر در عرصه صادرات و رفع موانع توسعه صادرات از جمله توجه به مسائلی مانند بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی در کوتاه‌مدت می‌تواند راهگشا باشد.

بر اساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعداد ۸۶۲ قلم کالای طرفین مشمول کاهش نرخ تعرفه (ترجیح) شده‌اند که تعداد

۵۰۲ قلم کالا ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا بر اساس کدهای ۱۰ رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا مطابق کدهای تعرفه هشت رقمی ۳۶۹ قلم و مطابق کدهای تعرفه شش رقمی ۱۷۵ قلم است. در ترجیحات گرفته شده ایران کالاهای مختلف در حوزه های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی مشمول امتیازهای تعرفه ای گردید.

از بین ۳۶۹ ردیف تعرفه هشت رقمی ترجیحات گرفته شده ایران، ۶۴ کد تعرفه (حدود ۱۷ درصد) مربوط به فصل ۳۹ کتاب مقررات صادرات و واردات (مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از آنها) است. تعداد قابل توجهی از سایر این محصولات نیز به فصل های ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد)، فصل ۲۷ (سوختهای معدنی، روغن های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها)، فصل ۵۷ (فرش سایر کفپوش ها از مواد نساجی)، فصل ۸۴ (راکتورهای هسته ای، دیگ های بخار آب گرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها) و فصل ۲۰ (فرآورده ها از سبزیجات، میوه ها یا از سایر اجزا و نباتات) اختصاص دارد. در ۲۰۱۸ ایران از بین ۵۰۲ ردیف تعرفه امتیازهای گرفته شده، تنها در ۵۳ ردیف تعرفه کالایی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات داشته است، سهم واردات این اتحادیه از ایران نسبت به واردات از جهان در سال ۲۰۱۸ معادل ۰/۰۳ درصد بوده است که پسته با پوست تازه و خشک، کیوی و خرما بیشترین سهم در واردات این اتحادیه از ایران را به خود اختصاص داده است. از سوی دیگر، اقلام عمده واردات این اتحادیه از ایران شامل؛ گاز طبیعی، مس سیمان، پسته درون غلاف سخت، خیار و خیار ترشی، گوجه فرنگی، سیب، سیمان هیدرولیک، خرما و مویز بوده است. به طور خلاصه می توان گفت بررسی امتیازهای گرفته شده ایران از اوراسیا نشان می دهد گاز طبیعی، مس سیمان و سیمان هیدرولیک که از اقلام عمده صادرات ایران به این اتحادیه است در این فهرست ترجیحات گرفته شده ایران قرار ندارد.

بر اساس موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعداد ۳۶۰ قلم کالا ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا بر اساس کدهای هشت رقمی

HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا مطابق کدهای تعرفه شش‌رقمی ۲۴۶ قلم است. ترجیحات اعطایی ایران به این اتحادیه عمدتاً مربوط به فصل ۸۴ کتاب مقررات صادرات و واردات (راکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آبگرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها)، کالاهای مربوط به فصل ۲ (گوشت و احشاء خوراکی)، فصل ۴۸ (کاغذ و کالاهای ساخته‌شده از آن) و فصل ۷۲ (چدن، آهن و فولاد) است.

در ۲۰۱۸ واردات ایران از این اتحادیه ۱/۸ میلیارد دلار (۴/۳۰ درصد کل واردات ایران) بوده است. عمده کالاهای وارداتی ایران از این اتحادیه شامل؛ جو، محصولات تخت نوردشده از آهن و فولاد، روغن آفتابگردان، ذرت و چوب اره شده از انواع کاج بوده است. واردات ایران در کدهای تعرفه مندرج در فهرست امتیازهای اعطایی ایران به اوراسیا نشان می‌دهد، در ۱۳۹۷، میزان واردات ایران در این اقلام، بیش از ۱۱ میلیارد دلار بوده است که حدود ۲۶ درصد از کل واردات کالایی ایران را در این سال شامل می‌شود و از مجموع ۳۶۰ کد تعرفه‌ای که مشمول ترجیحات اعطاشده ایران به اوراسیا در ۲۵۸ مورد، سابقه وارداتی در ایران در ۱۳۹۷ از اوراسیا وجود داشته است. فهرست کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی در جدول (۸-۴)، ارائه شده است.

جدول (۸-۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت

تعرفه ترجیحی

شرح	HS	ردیف
-- فورآلدنید (فورفورال) (از ترکیبات هترو سیکلیک که فقط دارای هراتم هستند و از ترکیباتی که ساختمان آنها دارای یک حلقه فوران حتی هیدروژنه شده، متراکم نشده باشد	۲۹۳۲۱۲	۱
- آهن و فولادهای غیرمزوج به اشکال ابتدایی، به‌استثنای آهن مشمول شماره ۷۲/۰۳ و کالای مشمول شماره ۷۲۰۶/۱۰	۷۲۰۶۹۰	۲
- زعفران	۰۹۱۰۲۰	۳
-- فرش، کف‌پوش غیرمخملی باف آماده مصرف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی؛ منگوله بافت‌نشده، یا پرزبافی نشده	۵۷۰۲۹۲	۴
- آهن و فولادهای غیرمزوج به شکل شمش، به‌استثنای آهن مشمول شماره ۷۲/۰۳	۷۲۰۶۱۰	۵
- هیدروکربورهای حلقوی (غیر از موارد مشمول در شماره‌های ۱۱/۲۹۰۲/۱۹، ۲۹۰۲/۲۰، ۲۹۰۲/۳۰، ۲۹۰۲/۴۱، ۲۹۰۲/۴۲، ۲۹۰۲/۴۳، ۲۹۰۲/۴۴، ۲۹۰۲/۵۰، ۲۹۰۲/۶۰ و ۲۹۰۲/۷۰)	۲۹۰۲۹۰	۶
محصولات تخت نوردشده از آهن یا از فولادهای غیرمزوج به ضخامت ۴/۷۵ میلی‌متر یا بیشتر	۷۲۰۸۲۵	۷

شرح	HS	ردیف
گل گوگرد تصعید شده (Sublimed) و گوگرد رسوب کرده پرسپیتد (precipitated)، گوگرد کلوتیدال	۲۸۰۲۰۰	۸
- فرش و کفپوش‌های دیگر از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره‌باف، حتی آماده مصرف	۵۷۰۱۱۰	۹
ماشین آلات و دستگاه‌ها برای خنک کردن هوا از طریق تبخیر	۸۴۷۹۶۰	۱۰
-- سنگ‌های مرمر و سنگ‌های تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲/۵ یا بیشتر، کار نشده یا ناهمواری گرفته شده	۲۵۱۵۱۱	۱۱
گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل (غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۲۷۱۱/۱۱، ۲۷۱۱/۱۲، ۲۷۱۱/۱۳، ۲۷۱۱/۱۴، ۲۷۱۱/۱۵)	۲۷۱۱۱۹	۱۲
-- پوست خام حیوانات از جنس گوسفند (تازه، یا نمک زده، خشک شده، آهک زده، پیکله یا محفوظ شده به نحوی دیگر، اما دباغی نشده، پارشمنه نشده یا آماده نشده به نحوی دیگر) حتی مکنده یا لایه به لایه بریده شده غیر از آنهایی که در یادداشت ۱ ج این فصل	۴۱۰۲۲۱	۱۳
- محصولات آهنی اسفنجی، به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند، آهن با درجه خلوص حداقل ۹۹/۹۴ درصد وزنی به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲۰۳/۱۰ می شوند	۷۲۰۳۹۰	۱۴
-- شیر و عصاره از شیرین بیان	۱۳۰۲۱۲	۱۵
- خرما، تازه، یا خشک کرده	۰۸۰۴۱۰	۱۶
- فرش و کفپوش از مواد نساجی دیگر غیر از پشم و موی نرم (کرک) حیوان، گره‌باف، حتی آماده مصرف	۵۷۰۱۹۰	۱۷
- دسته الیاف از پلی استرها	۵۵۰۱۲۰	۱۸
- وازلین حتی رنگ شده	۲۷۱۲۱۰	۱۹
- انگور، خشک کرده	۰۸۰۶۲۰	۲۰
- اکسیدها و هیدروکسیدهای مولیبدن	۲۸۲۵۷۰	۲۱
-- اتر متو بوتیلیکهای ایتیلن گلیکول یا دی ایتیلن گلیکول (از اتر - الکل‌ها)	۲۹۰۹۴۳	۲۲
محصولات نیمه تمام از آهن یا فولادهای غیرمزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن به غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲۰۷/۱۱، ۷۲۰۷/۱۲، ۷۲۰۷/۱۳ می شوند	۷۲۰۷۱۹	۲۳
-- متانول (الکل متیلیک) (از متانول‌های اشیاع شده غیرحلقوی)	۲۹۰۵۱۱	۲۴
- قیر نفت	۲۷۱۳۲۰	۲۵
-- ژاکت و ژاکت ورزشی از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳/۳۱، ۶۱۰۳/۳۲، ۶۱۰۳/۳۳، ۶۱۰۳/۳۴ مردانه یا پسرانه، کشباف یا قلاب‌باف	۶۱۰۳۳۹	۲۶
-- ایزومرهای اکسیلین به صورت مخلوط (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۴۴	۲۷
-- اتر متو الکیلیک‌های ایتیلن گلیکول یا دی ایتیلن گلیکول (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۹/۴۲ و ۲۹۰۹/۴۳)	۲۹۰۹۴۴	۲۸
- خیار و خیار ترشی (خیار ریز)، محفوظ شده به صورت موقت (مثلا به وسیله گاز سولفور یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلول‌های محافظت کننده موقت) که به همان حالت قابل مصرف فوری نباشد	۰۷۱۱۴۰	۲۹
-- هیدروکربورهای غیرحلقوی اشیاع نشده (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۱/۲۲، ۲۹۰۱/۲۳، ۲۹۰۱/۲۴، ۲۹۰۱/۲۵)	۲۹۰۱۲۹	۳۰
- بوتن-۳-دی آن و ایزوپرن (Isoprene) از هیدروکربورهای غیرحلقوی اشیاع نشده	۲۹۰۱۲۴	۳۱
-- ماهی‌های پهن، (pleuronectidae) (Scophthalmidae, Soleidae, Bothidae cynoglosside) بیخزده، (غیر از موارد مشمول شماره ردیف ۰۳۰۳/۳۱، ۰۳۰۳/۳۲، ۰۳۰۳/۳۳، ۰۳۰۳/۳۴) به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ردیف ۰۳/۰۴	۰۳۰۳۳۹	۳۲
هندوانه	۰۸۰۷۱۱	۳۳
محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیرمزوج به ضخامت ۳ میلی متر یا بیشتر	۷۲۰۹۱۵	۳۴

ردیف	HS	شرح
۳۵	۰۳۰۲۱۹	-- خانواده ماهی آزاد و قزل آلا (salmonides)، غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۰۳۰۲/۱۱ و ۰۳۰۲/۱۲، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴ و به‌استثنای جگر ماهی و به‌استثنای تخم و منی ماهی
۳۶	۶۳۰۵۲۳	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، به‌دست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی اتیلن یا پلی پروپیلن
۳۷	۳۸۱۴۰۰	حلال‌ها و رقیق‌کننده‌های آلی مرکب که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد، فرآورده‌ها برای زدودن رنگ یا ورنی
۳۸	۷۹۰۱۱۲	-- روی غیرمزوج به صورت کارنشده، که برحسب وزن کمتر از ۹۹/۹۹ درصد روی داشته باشد
۳۹	۲۵۲۳۹۰	- سایر سیمان‌های هیدرولیک، حتی رنگ شده
۴۰	۰۱۰۴۱۰	- حیوانات زنده از نوع گوسفند
۴۱	۵۷۰۲۱۰	- گلیم، شوماک یا سوماک، کارامانی و فرش‌های دستباف همانند
۴۲	۵۷۰۴۹۰	- فرش و کف‌پوش‌های دیگر از نمد، منگوله بافت‌نشده یا پرزپاشی نشده حتی آماده مصرف به غیر از آنهایی که مشمول شماره ۵۷۰۴/۱۰ می‌شوند
۴۳	۷۴۰۳۱۲	-- شمش مفتول‌سازی (wire - bars) از مس تصفیه‌شده
۴۴	۷۲۰۷۱۱	-- محصولات نیمه‌تمام از آهن یا از فولادهای غیرمزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن، یا سطح مقطع مربع یا مربع مستطیل که اندازه پهنای آن کمتر از دو برابر ضخامتش باشد
۴۵	۳۹۰۱۲۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، به اشکال ابتدایی
۴۶	۲۷۱۲۹۰	- وازلین، موم پارافین، موم نفتی یا ذرات ریز متیلور «موم اسلاک (WAX STACK)»، اوزوکریت، موم لین بیت، موم تورب، سایر موم‌های معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا به طرق دیگر به دست می‌آید، حتی رنگ شده
۴۷	۲۰۰۵۵۹	-- لوبیا (گونه phaseolas)، (گونه vigna) غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۰۰۵/۵۱، آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ‌نزده
۴۸	۲۰۰۲۹۰	- گوجه‌فرنگی آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲/۱۰
۴۹	۶۸۰۲۲۹	-- سنگ‌های دیگر غیر از سنگ‌ها و اشیای ساخته‌شده از سنگ‌های مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۱، ۶۸۰۲/۲۲، ۶۸۰۲/۲۳، ۶۸۰۲/۲۴؛ و اشیای ساخته‌شده از این سنگ‌ها، که فقط بریده شده یا ااره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند
۵۰	۷۰۰۳۱۲	شیشه اپتیک و عناصر از شیشه اپتیک و شیشه عینک‌های طبی، کارنشده با اصول اپتیک
۵۱	۰۷۰۹۳۰	- بادمجان، تازه یا سردکرده
۵۲	۳۱۰۲۱۰	- اوره، حتی به صورت محلول در آب
۵۳	۶۳۰۵۹۰	- جوال و کیسه برای بسته‌بندی از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۳۰۵/۳۱ و ۶۳۰۵/۳۹
۵۴	۵۷۰۲۹۹	-- فرش، کف‌پوش غیرمخملی باف آماده مصرف از مواد نساجی غیر از شماره‌های ۵۷۰۲/۹۱ و ۵۷۰۲/۹۲، منگوله بافت‌نشده، یا پرزپاشی نشده
۵۵	۰۸۰۴۲۰	- انجیر، تازه، یا خشک‌کرده
۵۶	۲۶۱۹۰۰	جوش، کف (dross) غیر از کف دانه دانه، خرده آهن و سایر آخال که هنگام ساختن آهن یا فولاد به دست می‌آید
۵۷	۲۷۱۱۱۳	-- بوتان مایع شده
۵۸	۰۷۰۱۹۰	- سیب‌زمینی (غیر از بذر سیب‌زمینی)، تازه، یا سردکرده
۵۹	۲۷۱۱۱۲	-- پروپان مایع شده
۶۰	۶۹۰۱۰۰	آجر، بلوک، چهارگوش (tils) و سایر محصولات سرامیکی از آرد فسفیل سیلیسی (مثلا، کیزلگور، تریپولیت، یاتومیت) یا از خاک‌های سیلیسی همانند
۶۱	۳۹۰۱۱۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ به اشکال ابتدایی
۶۲	۰۴۰۳۱۰	- ماست، حتی غلیظ‌شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین‌کننده یا خوشبوکننده یا میوه یا کاکائو افزوده شده باشد

ردیف	HS	شرح
۶۳	۲۹۰۹۴۱	-- ۲، ۲ - اکسی دی اتانول (دی اتیلن گلیکول) (از اتر - الکل ها)
۶۴	۰۳۰۲۲۲	-- ماهی دبل (plaice) (pleuronectes plaessa) به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی، تازه یا سردکرده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴
۶۵	۳۸۱۵۹۰	-
۶۶	۲۹۰۵۳۱	-- اتیلن گلیکول (اتان دی ال)
۶۷	۴۰۰۴۰۰	آخال، خرده‌ریز و دم قیچی از کانوجو (غیر از کانوجوی سفت شده) و بودر و گرانول‌های (دانه دانه‌های) حاصله از آنها
۶۸	۵۸۰۹۰۰	پارچه‌های تار و پودباف از نخ‌های فلزی و پارچه‌های تار و پودباف از نخ‌های نساجی جور شده با فلز مشمول شماره ۵۶/۰۵ از انواعی که برای پوشاک، مبلمان یا مصارف همانند به کار می‌روند که جای دیگر گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعریف نشده باشد
۶۹	۷۲۱۶۳۲	-- پروفیل از آهن یا از فولادهای غیرممزوج، با مقطع I، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروژده شده با بلندی ۸۰ میلی‌متر یا بیشتر
۷۰	۲۵۲۰۱۰	- سنگ گچ، انیدریت
۷۱	۸۷۱۴۱۱	-- زین برای موتور سیکلت‌ها (از جمله موتور سیکلت‌های گازی) مشمول شماره ۸۷/۱۱
۷۲	۲۵۲۳۲۹	-- سیمان پرتلته حتی رنگ شده غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۵۲۳/۲۱
۷۳	۲۷۰۹۰۰	نفت خام (petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری خام
۷۴	۶۸۱۰۱۱	-- اشیای ساخته شده از سیمان، از بتن یا از سنگ مصنوعی، حتی مسلح شده به شکل بلوک و آجر برای ساختمان
۷۵	۲۵۲۰۲۰	- گچ (شامل سنگ گچ تکلیس شده یا سولفات کلسیم)، حتی رنگ کرده یا مقدار کمی مواد تند کننده یا کند کننده به آن افزوده شده باشد
۷۶	۵۵۰۶۳۰	- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حل‌اجی شده، شانه زده یا به نحو دیگری برای نخ‌ریسی عمل آورده شده باشند از اکریلیک یا مداکریلیک
۷۷	۲۰۰۵۲۰	- سیب‌زمینی، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ نرزه
۷۸	۰۷۰۷۰۰	خیار و خیار ترشی، تازه یا سرد کرده
۷۹	۵۵۱۴۴۱	-- پارچه‌های تار و پودباف از الیاف غیر یکسره پلی استر، ساده باف چاپ شده
۸۰	۲۷۱۲۲۰	- موم پارافین دارای کمتر از ۷۵/۰ درصد وزنی روغن
۸۱	۷۸۰۱۱۰	- سرب تصفیه شده به صورت کار نشده
۸۲	۲۵۲۳۱۰	- سیمان‌های پودر نشده معروف به کلینکر، حتی رنگ شده
۸۳	۷۳۰۶۹۰	- لوله‌ها و پروفیل‌های تو خالی، غیر از لوله‌های مشمول شماره ۷۳/۰۵ (جوش داده نشده، پرچ شده، یا به طریق مشابهی مسدود شده) از آهن یا از فولاد یا غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۳۰۶/۲۰، ۷۳۰۶/۳۰، ۷۳۰۶/۴۰، ۷۳۰۶/۵۰، ۷۳۰۶/۶۰ می‌شوند
۸۴	۵۵۰۹۳۲	-- نخ چند لا (تابیده) یا کابله از الیاف سنتتیک غیر یکسره (غیر از نخ دوخت) آماده نشده برای خرده‌فروشی که دارای حداقل ۸۵ درصد وزنی الیاف یکسره اکریلیک یا مداکریلیک باشد
۸۵	۰۴۰۳۹۰	- دوغ (Butter milk)، شیر و خامه بسته شده، کفیر و سایر شیرها و خامه‌های تخمیر شده یا ترشیده، حتی غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده یا خوشبو کننده یا میوه و کاکائو افزوده شده باشد
۸۶	۷۲۰۹۹۰	- محصولات تخت نورد شده، از آهن یا از فولاد ممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلی‌متر یا بیشتر، غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۷۲۰۹/۱۱، ۷۲۰۹/۱۲، ۷۲۰۹/۱۳، ۷۲۰۹/۱۴، ۷۲۰۹/۲۱، ۷۲۰۹/۲۲، ۷۲۰۹/۲۳، ۷۲۰۹/۲۴، ۷۲۰۹/۳۱، ۷۲۰۹/۳۲، ۷۲۰۹/۳۳، ۷۲۰۹/۳۴، ۷۲۰۹/۴۱ می‌شوند
۸۷	۷۲۱۳۱۰	- میله‌ها، گرم نورد شده، به صورت طومارهای نامنظم پیچیده شده، از آهن یا فولادهای غیر ممزوج، دارای دنده، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد شدن حاصل می‌شوند
۸۸	۲۸۱۴۱۰	- آمونیاک بدون آب (Anhydrous)
۸۹	۶۹۰۸۹۰	- چهارگوش و لوح برای فرش یا روکش کردن، ورنی زده، یا لعاب زده از سرامیک، معکب بزرگ و کوچک و همانند برای موزاییک، حتی روی تکیه‌گاه، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۶۹۰۸/۱۰ می‌شوند

ردیف	HS	شرح
۹۰	۹۱۰۳۹۰	- ساعت دیواری، رومیزی و همانند دارای محرک ساعت مچی، جیبی و همانند به استثنای ساعت‌های مشمول شماره ۹۱۰۳/۱۰ و ۹۱۰۴/۰
۹۱	۶۴۰۱۹۹	-- کفش‌های ضد آب با تخت و رویه از کائوچو یا ماده پلاستیکی که نه رویه آن به تخت تثبیت شده، و نه با دوختن، میخ برچ کردن، میخ زدن، پیچ کردن، پلاک کردن، (plying) یا فرآیندهای همانند به هم متصل شده باشند غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۶۴۰۱/۱۰
۹۲	۲۱۰۵۰۰	انواع بستنی، حتی دارای کاکائو
۹۳	۶۸۱۰۱۹	-- اشیای ساخته شده از سیمان، از بتن یا از سنگ مصنوعی، حتی مسلح شده به شکل چهارگوش، به شکل لوح (dalle)، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۶۸۱۰/۱۱ می شوند
۹۴	۳۹۰۴۹۰	- پلیمرهای اولفین‌های هالوزنه، به اشکال ابتدایی (غیر از موارد مندرج در شماره‌های فرعی ۳۹۰۴/۱۰، ۳۹۰۴/۲۱، ۳۹۰۴/۲۲، ۳۹۰۴/۳۰، ۳۹۰۴/۴۰، ۳۹۰۴/۵۰، ۳۹۰۴/۶۱، ۳۹۰۴/۶۹ و ۳۹۰۴/۷۱)
۹۵	۷۰۰۵۱۰	- شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن ساییده یا صیقلی شده باشد، به صورت صفحه یا ورق حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، مسلح نشده با سیم، ولی کار نشده به نحوی دیگر
۹۶	۲۶۱۲۲۰	- سنگ توریم و کنسانتره آن
۹۷	۲۹۰۱۲۳	-- بوتن (بوتیلن) و ایزومرهای آن (از هیدروکربورهای غیرحلقوی اشباع نشده)
۹۸	۵۶۰۷۴۱	-- ریسمان برای بستن یا عدل‌بندی از پلی اتیلن یا از پلی پروپیلن حتی گیس باف یا قیطان باف، حتی آغشته، اندوده، پوشاننده، یا غلاف شده با کائوچو یا با ماده پلاستیکی
۹۹	۲۵۲۳۲۱	-- سیمان سفید، حتی رنگ شده به طور مصنوعی
۱۰۰	۲۹۲۲۱۳	-- تری اتانل آمین و املاح آن (از ترکیبات آمینه دارای عامل اکسیژنه به جز آنهایی که دارای عوامل اکسیژنه مختلف هستند)
۱۰۱	۶۸۰۲۲۱	-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (Alabaster) و اشیای ساخته شده از این سنگ‌ها که فقط بریده یا ااره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند
۱۰۲	۷۰۰۵۳۰	- شیشه فلوت (Float) که فقط یک یا هر دو روی آن ساییده یا صیقلی شده باشد، به صورت صفحه یا ورق و مسلح شده با سیم، حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، ولی کار نشده به نحوی دیگر
۱۰۳	۷۰۱۳۹۱	-- اشیای شیشه‌ای برای پاک‌یزگی، دفتر تزئینی داخل ساختمان یا مصارف همانند، از کربستال سرب‌دار و غیر از اشیای شماره ۷۰/۱۰ یا ۷۰/۱۸، ۷۰/۲۱، ۷۰/۱۳/۳۱، ۷۰/۱۳/۳۱
۱۰۴	۳۹۰۷۵۰	- رزین‌های آلکید، به اشکال ابتدایی
۱۰۵	۷۳۰۴۹۰	- لوله‌ها و پروفیل‌های تو خالی، بدون درز، از آهن یا از فولاد غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۳۰۴/۱۰، ۷۳۰۴/۲۰، ۷۳۰۴/۳۱، ۷۳۰۴/۳۹، ۷۳۰۴/۴۱، ۷۳۰۴/۴۹، ۷۳۰۴/۵۱، ۷۳۰۴/۵۹، ۷۳۰۴/۷۳ می شوند
۱۰۶	۳۹۲۳۲۹	-- کیسه، کیسه کوچک (همچنین کیسه‌های مخروطی شکل) برای نقل و انتقال یا بسته‌بندی کالا، از مواد پلاستیکی (غیر از پلی اتیلن)
۱۰۷	۶۸۰۷۱۰	- اشیای ساخته شده از آسفالت یا از مواد همانند (مثلا قیر، نفت، قطران ذغال سنگ) به صورت رول
۱۰۸	۸۴۵۲۴۰	- میل، پایه و سرپوش برای چرخ‌های دوزندگی اجزا و قطعات آنها
۱۰۹	۷۴۰۳۱۱	-- مس تصفیه شده به اشکالی غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۴۰۳/۱۱، ۷۴۰۳/۱۲، ۷۴۰۳/۱۳، ۷۴۰۳/۱۳ می شوند
۱۱۰	۰۷۰۳۱۰	- پیاز و موسیر، تازه یا سرد کرده
۱۱۱	۷۰۱۳۹۹	-- اشیای شیشه‌ای برای پاک‌یزگی، دفتر تزئینی داخل ساختمان یا مصارف همانند، غیر از اشیای شماره ۷۰/۱۰ یا ۷۰/۱۸ و شماره‌های ۷۰/۱۳/۱۰، ۷۰/۱۳/۲۱، ۷۰/۱۳/۲۹، ۷۰/۱۳/۳۱، ۷۰/۱۳/۳۲، ۷۰/۱۳/۳۹، ۷۰/۱۳/۹۱، ۷۰/۱۳/۳۹
۱۱۲	۵۴۰۳۴۹	-- نخ‌های دیگر از رشته‌های مصنوعی چند لا (تابیده) یا کابله غیر از شماره‌های ۵۴۰۳/۴۱، ۵۴۰۳/۴۲، ۵۴۰۳/۴۲ و غیر از نخ‌های دوخت آماده نشده برای خرده‌فروشی
۱۱۳	۲۰۰۷۹۹	-- مربا، ژله، مارلاد (MARMELADE)، پوره و خمیر میوه که به وسیله پختن به دست آمده، با یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده از میوه‌ها غیر از مرکبات
۱۱۴	۲۹۰۲۵۰	- استیرن (از هیدروکربورهای حلقوی)

شرح	HS	ردیف
-- پارچه‌های دیگر تار و پودباف از الیاف غیر یکسره پلی استر رنگرزی شده غیر از شماره‌های ۲۱/۵۵۱۴، ۲۲/۵۵۱۴ که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد، عمدتاً با منحصراً با پنبه مخلوط شده که وزن هر متر مربع آنها بیش از ۱۷۰ گرم باشد	۵۵۱۴۲۳	۱۱۵
-- پلی کلرور وینیل، مخلوط نشده با سایر مواد	۳۹۰۴۱۰	۱۱۶
-- ترفالات دی متیل	۲۹۱۷۳۷	۱۱۷
-- سپیداج (Sepia officinalis, Rossia macrosoma Cattle fish) گونه (Sepiola سرپاور) (Squid) گونه (Ommastrephes, Loligo, Nototodarus) گونه (Sepioteuthis، زنده، تازه و یا سرد کرده	۰۳۰۷۴۱	۱۱۸
خریزه	۰۸۰۷۱۹	۱۱۹
-- سیب تازه	۰۸۰۸۱۰	۱۲۰
-- اتر- الکل ها و مشتقات هالوژنه، سولفونه، نیترو یا نیتروزه آنها (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۹۴۹، ۲۹۰۹/۴۱، ۲۹۰۹/۴۲، ۲۹۰۹/۴۳ و ۲۹۰۹/۴۴)	۲۹۰۹۴۹	۱۲۱
-- آلو، خشک کرده	۰۸۱۳۲۰	۱۲۲
فتیله‌های نخی، تار و پودباف، گیس‌باف یا کشباف، برای چراغ، بخاری، فندک، شمع یا همانند، توری چراغ زنبوری و پارچه کشباف لوله‌ای که برای ساختن توری به کار می‌رود، حتی آغشته	۵۹۰۸۰۰	۱۲۳
-- محصولات نباتی که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۱۴۰۴۹۰	۱۲۴
-- سولفور سدیم	۲۸۳۰۱۰	۱۲۵
-- سیب زمینی، نیخته یا پخته شده در آب یا بخار، یخ زده	۰۷۱۰۱۰	۱۲۶
-- انیدرید فتالیک	۲۹۱۷۳۵	۱۲۷
سنگ کروم و کنسانتره آن	۲۶۱۰۰۰	۱۲۸
-- آخال میکا	۲۵۲۵۳۰	۱۲۹
-- احشاء حیوانات از نوع گوسفند، بز، اسب، الاغ، قاطر یا استر، تازه یا سرد کرده	۰۲۰۶۸۰	۱۳۰
-- گل و غنچه گل، بریده شده، برای دسته گل یا برای زینت، خشک کرده، سفید کرده، آغشته یا آماده شده به نحو دیگر	۰۶۰۳۹۰	۱۳۱
کیوی	۰۸۱۰۵۰	۱۳۲
-- لوازم سر میز، لوازم آشپزخانه، سایر اشیای خانه‌داری و پاکیزگی، از مواد پلاستیکی (غیر از موارد مشمول شماره ۱۰/۳۹۲۴)	۳۹۲۴۹۰	۱۳۳
روده، بادکنک و شکمبه حیوانات، کامل یا قطعه قطعه شده، غیر از روده، بادکنک و شکمبه ماهی	۰۵۰۴۰۰	۱۳۴
-- نخود رسمی (pois chiche) غلاف دار خشک، غلاف کنده حتی پوست کنده یا لپه شده	۰۷۱۳۲۰	۱۳۵
-- اجزا و قطعات دستگاه‌های مشمول ردیف‌های ۱۱/۸۴۰۶ و ۱۹/۸۴۰۶	۸۴۰۶۹۰	۱۳۶
-- پارچه‌های تار و پودباف چاپ شده دیگر از الیاف غیر یکسره که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد عمدتاً با منحصراً با پنبه مخلوط شده که وزن هر متر مربع آنها از ۱۷۰ گرم بیشتر نباشد	۵۵۱۳۴۹	۱۳۷
-- مخمرهای زنده	۲۱۰۲۱۰	۱۳۸
تولون (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۳۰	۱۳۹
-- پلی استیرن، به اشکال ابتدایی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۱۱/۳۹۰۳)	۳۹۰۳۱۹	۱۴۰
-- چینه دولومی همچین (tossed dolomite)	۲۵۱۸۳۰	۱۴۱
-- گوجه فرنگی، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۲۰۰	۱۴۲
-- پارچه‌های دیگر تار و پودباف از الیاف غیر یکسره، پلی استر رنگرزی شده که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد، عمدتاً با منحصراً با پنبه مخلوط شده، که وزن هر متر مربع آنها از ۱۷۰ گرم بیشتر نباشد، غیر از پارچه‌های مشمول شماره ۲۱/۵۵۱۳ و ۵۵	۵۵۱۳۲۳	۱۴۳
-- پوست خام حیوانات از جنس گوسفند، تازه یا نمک زده، خشک شده، آهک زده، یا محفوظ شده به نحوی دیگر اما دباغی نشده، حتی مو کنده یا لایه به لایه بریده شده (غیر از آنهایی که در یادداشت ۱ ج این فصل مستثنی شده‌اند، بدون پشم، پیکله)	۴۱۰۲۲۹	۱۴۴

شرح	HS	ردیف
--بخاری و وسایل غیربرقی همانند با مصارف خانگی از چدن، آهن یا از فولاد، با سوخت مایع، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۳۲۱/۱۲ می‌شوند	۷۳۲۱۸۲	۱۴۵
--نخ از الیاف مصنوعی غیر یکسره آماده‌شده برای خرده‌فروشی (غیر از نخ دوخت)	۵۵۱۱۳۰	۱۴۶
--اجزا و قطعات و متفرعات برای موتور سیکلت‌ها به غیر از زین (از جمله موتور سیکلت گازی) مشمول شماره ۸۷/۱۱	۸۷۱۴۱۹	۱۴۷
--مصنوعات از کادمیوم غیر از: کادمیوم به صورت کارنشده، قراضه و دم قیچی و پودر از کادمیوم	۸۱۰۷۹۰	۱۴۸
--دوربین دوچشمی	۹۰۰۵۱۰	۱۴۹
--حیوانات زنده از نوع بز	۰۱۰۴۲۰	۱۵۰
--اجاق فرار، منقل، اجاق طویخ (از جمله آنهایی که دارای دیگ فرعی برای حرارت مرکزی باشند)، بریان‌کن (barbecue)، کباب‌پز، اجاق گازی دستی، خوراک گرمکن (plate warmer) و وسایل غیربرقی همانند با مصارف خانگی با سوخت مایع، از چدن	۷۳۲۱۱۲	۱۵۱
--تورباف‌ها (tulle)، و سایر پارچه‌های توری غیر از پارچه‌های تار و پودباف، کشیاف یا قلاب‌باف	۵۸۰۴۱۰	۱۵۲
--اشیای سر میز، اشیای آشپزخانه یا سایر اشیای خانه‌داری و اجزا و قطعات آنها از چدن، لعاب داده‌شده	۷۳۲۳۹۲	۱۵۳
--کرینات کلسیم	۲۸۳۶۵۰	۱۵۴
گوگرد از هر نوع به‌استثنای گل گوگرد (گوگرد تصفیه‌شده)، گوگرد رسوب کرده (گوگرد پرسپینته) و گوگرد کلونیدال	۲۵۰۳۰۰	۱۵۵
--پشم، حلاجی‌نشده و شانه‌نزده، کرپونیزه‌شده، غیر از کالای مشمول ردیف‌های ۵۱۰۱/۱۹، ۵۱۰۱/۲۱، ۵۱۰۱/۲۹، ۵۱۰۱/۲۱	۵۱۰۱۳۰	۱۵۶
--لباس و متفرعات لباس برای نوزادان از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۲۰۹/۱۰، ۶۲۰۹/۲۰، ۶۲۰۹/۳۰	۶۲۰۹۹۰	۱۵۷
--لوله و شلنگ‌های سخت و شکننده از مواد پلاستیکی (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۳۹۱۷/۲۱، ۳۹۱۷/۲۲، ۳۹۱۷/۲۳)	۳۹۱۷۲۹	۱۵۸
--صدف‌داران حتی جداشده از کاسه یا صدف، یخ‌زده، خشک‌کرده، نمک‌زده یا در آب نمک، آبزیان فاقد ستون فقرات به غیر از قشرداران و صدف‌داران، یخ‌زده، خشک‌کرده، نمک‌زده، یا در آب نمک	۰۳۰۷۹۹	۱۵۹
پشم چوب (کاه یا پوشال)، آرد چوب	۴۴۰۵۰۰	۱۶۰
--آلو و گوجه، تازه	۰۸۰۹۴۰	۱۶۱
--پروفیل (profile) از آهن یا از فولادهای غیرممزوج با مقطع L، فقط گرم نوردشده، گرم کشیده‌شده یا گرم اکستروژده‌شده، با بلندی کمتر از ۸۰ میلی‌متر	۷۲۱۶۲۱	۱۶۲
--ریسمان، طناب و کابل، حتی گیس‌باف یا قیطان‌باف از پلی‌اتیلن یا از پلی‌پروپیلن حتی آغشته، اندوده، پوشانده، یا غلاف‌شده با کاتوجو یا با ماده پلاستیکی	۵۶۰۷۴۹	۱۶۳
--کلم، گل کلم، کلم پیچ، کلم قمری و محصولات همانند از نوع (brassica) غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۷۰۴/۱۰ و ۰۷۰۴/۲۰، تازه یا سردکرده	۰۷۰۴۹۰	۱۶۴
--موی زبر حیوان، حلاجی‌نشده و شانه‌نزده	۵۱۰۲۲۰	۱۶۵
--جوارب ساقه کوتاه، جوراب سه ریبی، جوراب واریس، پاپوش بدون نخ، کشیاف یا قلاب‌باف از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۱۱۵/۹۱، ۶۱۱۵/۹۲، ۶۱۱۵/۹۳	۶۱۱۵۹۹	۱۶۶
--مخلوط‌های هیدروکربورهای بودار (aromatic) که در ۲۵۰ درجه سانتیگراد طبق روش ۸۶ ۶۵ ASTM D درصد حجمی آن یا بیشتر تقطیر شود غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۷۰۷/۱۰، ۲۷۰۷/۲۰، ۲۷۰۷/۳۰، ۲۷۰۷/۴۰	۲۷۰۷۵۰	۱۶۷
--پارچه‌های مخمل و پولش تار و پودباف و پارچه‌های شتیل، غیر از پارچه‌های مشمول شماره ۵۸/۰۲ یا ۵۸/۰۶ از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان	۵۸۰۱۱۰	۱۶۸
--هیپوکلیت‌ها، کلریت‌ها، هیپوپرومیت‌ها (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۸۲۸/۱۰)	۲۸۲۸۹۰	۱۶۹
--کاهو کروی (سالادی)، تازه یا سردکرده	۰۷۰۵۱۱	۱۷۰
--نخود فرنگی (pisum sativum)	۲۰۰۵۴۰	۱۷۱

شرح	HS	ردیف
-- خمیرها از مواد البافی سلولزی (غیر از موارد مشمول شماره‌های ۰۱/۴۷، ۰۲/۴۷، ۰۳/۴۷، ۰۴/۴۷، ۰۵/۴۷)، شیمیایی	۴۷۰۶۹۲	۱۹۸
محصولات آهنی حاصل از احیاء مستقیم کلوخه‌های معدنی آهن، به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند	۷۲۰۳۱۰	۱۹۹
-- مخلوط میوه‌های سخت پوست یا مخلوط میوه‌های خشک‌کرده فصل ۸	۰۸۱۳۵۰	۲۰۰
-- ماهی حلوا (Sole) گونه (Sollea)، پخته‌ده به استثنای فیله ماهی وسایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۴/۰۳ و به استثنای جگر، تخم و منی ماهی	۰۳۰۳۳۳	۲۰۱
-- موی زیرحیوان، حلاجی شده یا شانه زده	۵۱۰۵۴۰	۲۰۲
-- هیدراکسید سدیم (سود سوزآور) جامد	۲۸۱۵۱۱	۲۰۳
-- میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیرممزوج، غیر از میله‌های مشمول شماره ۱۳/۷۲، گرم نوردشده، دارای دندانه، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد حاصل شده یا بعد از نورد شدن تاب داده شده‌اند	۷۲۱۴۲۰	۲۰۴
-- پروفیل (profile) از آهن یا از فولادهای غیرممزوج با مقطع I، U یا H، فقط گرم نوردشده، گرم کشیده‌شده یا گرم اکستروژنه‌شده، با بلندی کمتر از ۸۰ میلی‌متر	۷۲۱۶۱۰	۲۰۵
-- چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و اجزا آنها، جزا و کلا هیدروژنه‌شده، انتراستریفیه، و استریفیه، یا الاینیدیزه، حتی تصفیه‌شده، اما به نحو دیگری آماده‌نشده	۱۵۱۶۱۰	۲۰۶
-- روغن‌های اسانس (ترین گرفته شده یا گرفته نشده)، همچنین روغن‌های اسانسی سفت (concrete)، روغن‌های اسانسی مطلق (Absolute)، شبه رزین‌ها (رزینوئیدها)، محلول غلیظ روغن‌های اسانسی در چربی‌ها، در روغن‌های غیر فرار، در موم‌ها یا در مواد	۳۳۰۱۹۰	۲۰۷
-- نفتالین	۲۷۰۷۴۰	۲۰۸
-- کفشها غیر از کفشهای مشمول شماره ۱۰/۶۴۰۵ و ۲۰/۶۴۰۵ و کفشهای شماره ۰۱/۶۴، ۰۲/۶۴، ۰۳/۶۴، ۰۴/۶۴	۶۴۰۵۹۰	۲۰۹
-- انگور فرنگی خوشه‌ای و همچنین انگور فرنگی سیاه (cassis) وانگور فرنگی سبز و درشت (groseille a) تازه، (maquereau)، تازه	۰۸۱۰۳۰	۲۱۰
-- ساعت‌های دیواری، غیر از ساعت‌های مشمول شماره ۹۱۰۳/۹۰ و ۹۱۰۵/۲۱	۹۱۰۵۲۹	۲۱۱
-- خمیرهای غذایی پخته نشده و آماده‌نشده به نحوی دیگر از قبیل اسپاگتی، ماکارونی، رشته فرنگی، لازانی (lasagne)، نیوکی (Gonnellani)، رادیولی (rovioli)، کان نلونی (connelloni)، کوسکوس (couscous)، حتی آماده‌شده غیر از موارد مشمول شماره	۱۹۰۲۱۹	۲۱۲
-- ملاین (از ترکیبات هترو سیکلیک که فقط دارای هترو اتم (اتم‌های ازت) هستند و از ترکیباتی که ساختمان آنها دارای یک حلقه تری ازین متراکم نشده حتی هیدروژنه‌شده باشد	۲۹۳۳۶۱	۲۱۳
-- میوه‌های خشک‌کرده غیر از میوه‌های مشمول شماره‌های ۰۱/۰۸، ۰۲/۰۸، ۰۳/۰۸، ۰۴/۰۸، ۰۵/۰۸، ۰۶/۰۸، ۰۱/۰۸۱۳، ۲۰/۰۸۱۳، ۳۰/۰۸۱۳	۰۸۱۳۴۰	۲۱۴
-- سبزیجات غلاف‌دار، غلاف کنده یا غلاف نکنده، تازه یا سردکرده (غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۰۷۰۸/۱۰ و ۰۷۸۰/۲۰)	۰۷۰۸۹۰	۲۱۵
-- طلاآلات و نقره‌آلات و اجزای آنها، از فلزات گرانبها، حتی آبکاری‌شده، روکش شده یا پوشش شده با فلزات گرانبها، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۲۰/۷۱۱۴ می‌شوند	۷۱۱۴۱۹	۲۱۶
-- صمغ‌ها (غیر از صمغ عربی)، رزین‌ها، صمغ‌های رزینی و پلسان‌ها، طبیعی	۱۳۰۱۹۰	۲۱۷
سولفات باریم طبیعی (باری تین)، حتی تکلیس شده	۲۵۱۱۱۰	۲۱۸
-- لوله و شلنگ‌های سخت و شکننده از پلیمرهای کلرور و نیتیل	۳۹۱۷۲۳	۲۱۹
-- فلداسپات (feldspath)	۲۵۲۹۱۰	۲۲۰
-- مواد قابل بافت، یافته‌ها و اشیای همانند از مواد قابل بافت، بسته‌شده به هم به صورت رشته‌های موازی یا یافته‌شده به شکل ورق، حتی به صورت اشیای تمام‌شده (مثلا، حصیر، پادری، پرده) از موادی غیر از مواد نباتی (غیر از موارد مشمول شماره ۲۰/۴۶۰۱)	۴۶۰۱۹۹	۲۲۱

شرح	HS	ردیف
- رنگ برای نقاشی های هنری، برای آموزش، برای تابلو، برای تغییر شدت رنگ، برای سرگرمی و رنگ های مشابه، به شکل قرص، در لوله، در کوزه، در بطری، در پیاله، یا در بسته بندی های همانند غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۲۱۳/۱۰	۳۲۱۳۹۰	۲۲۲
-- کائوچوی ایزوپرن (بوتیل (HIR))، کائوچوی ایزوپرن ایزوپرن هالوژنه (CIIR) یا (BIIR) از کائوچوهای سنتتیک و شبه کائوچوی مشتق از روغن ها به اشکال ابتدایی یا به صورت صفحه، ورق یا نوار (غیر از موارد مشمول شماره ۴۰۰۲/۳۱)	۴۰۰۲۳۹	۲۲۳
- میله ها از آهن یا از فولادهای غیرممزوج، فقط آهنگری شده، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲/۱۳ می شوند	۷۲۱۴۱۰	۲۲۴
گوشت و احشاء خوراکی مرغ و خروس البته بریده نشده به صورت قطعات یخ زده	۰۲۰۷۱۲	۲۲۵
-- محصولات نیمه تمام از آهن یا از فولادهای غیرممزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع مستطیل، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲۰۷/۱۱ می شوند	۷۲۰۷۱۲	۲۲۶
-- آینه های شیشه ای قاب نشده	۷۰۰۹۹۱	۲۲۷
- فرش و کفپوش های دیگر از مواد نساجی منگوله بافت حتی آماده مصرف به غیر از شماره های ۵۷۰۳/۳۰، ۵۷۰۳/۲۰، ۵۷۰۳/۱۰	۵۷۰۳۹۰	۲۲۸
- پوشش کف از مواد پلاستیکی، حتی خود چسب، به صورت، رول یا به شکل چهارگوش یا لوح، پوشش دیوار یا سقف از مواد پلاستیکی، که در یادداشت ۹ این فصل تعریف شده (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۱۸/۱۰)	۳۹۱۸۹۰	۲۲۹
- دانه گلرنگ یا زعفران کاذب	۱۲۰۷۶۰	۲۳۰
-- اسید استیک	۲۹۱۵۲۱	۲۳۱
- تکیه گاه و لوازم مشابه برای چوب بست زدن، پشت دری ساختن یا مشمع زدن از چدن، آهن یا از فولاد آماده شده برای استفاده در ساختمان	۷۳۰۸۴۰	۲۳۲
-- لباس به صورت مجموعه از مواد نساجی به غیر از شماره های ۶۱۰۳/۲۲، ۶۱۰۳/۲۳، ۶۱۰۳/۲۴	۶۱۰۳۲۹	۲۳۳
- تورهای نانوایی، شیرینی پزی یا بیسکویت پزی، غیر از تورهای مشمول ردیف ۸۴۱۷/۱۰	۸۴۱۷۲۰	۲۳۴
طناب، کابل نوارگیس باف و همانند، از مس، که برای مصرف برق عایق نشده باشند	۷۴۱۳۰۰	۲۳۵
-- کاهو (غیر از کاهوی کروی یا سالادی مشمول شماره فرعی ۰۷۰۵/۱۱)، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۵۱۹	۲۳۶
-- منو اتانل آمین و املاح آن (از ترکیبات آمینه دارای عامل اکسیژنه به جز آنهایی که دارای عوامل اکسیژنه مختلف هستند)	۲۹۲۲۱۱	۲۳۷
- اشیاء از سرامیک غیر از اشیاء مشمول شماره ۶۹۱۴/۱۰	۶۹۱۴۹۰	۲۳۸
- نبتیت	۲۵۰۸۱۰	۲۳۹
-- هیدراکسید سدیم به صورت محلول در آب (محلول قلیایی سود سوزآور)	۲۸۱۵۱۲	۲۴۰
دیوارکوبهای دست باف از انواع گوبلن (Gobelins) فلانور (Flandres) ایوسن (Aubusson) بوو (Beauvais) و همانند، و دیوارکوبهای سوزن دوزی (مثلاً با سوزن زنی ریز، سوزن زنی چیبایی)، حتی مهیا شده	۵۸۰۵۰۰	۲۴۱
-- ماهی های آزاد و قزل آلا (Salmonides) (غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۰۳۰۳/۱۰، ۰۳۰۳/۲۱، ۰۳۰۳/۲۲، ۰۳۰۳/۲۳)، یخ زده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت های گوشتی ماهی مشمول شماره ردیف ۰۳/۰۴ و به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۰۳۰۳۲۹	۲۴۲
-- شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن ساییده شده یا صیقلی شده باشد، به صورت صفحه یا ورق، ولی کار نشده به نحوی دیگر و مسلح نشده با سیم	۷۰۰۵۲۹	۲۴۳
-- سولفات آلومینیوم	۲۸۳۳۲۲	۲۴۴
-- دانه، تراشه یا خاک سنگ های شماره های ۲۵/۱۵ و ۲۵/۱۶ حتی با حرارت عمل آمده باشد، از غیر از مرمر	۲۵۱۷۴۹	۲۴۵
- فرآورده های غلات که با عمل پف کردن (swelling) یا تفت دادن به دست آمده باشد، غلات غیر از ذرت، به صورت دانه، پیش پخته یا آماده نشده به نحوی دیگر (غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۱۹۰۴/۱۰)	۱۹۰۴۹۰	۲۴۶

شرح	HS	ردیف
- هویج و شلغم، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۶۱۰	۲۴۷
-- ماهی های پهن غیر از موارد مشمول ردیف های فرعی ۰۳۰۲/۲۱، ۰۳۰۲/۲۲، ۰۳۰۲/۲۳، ۰۳۰۲/۲۴ یا سرد کرده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴ و به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۰۳۰۲۲۹	۲۴۸
-- قشرداران، حتی پوست کنده (غیر از موارد مشمول شماره های ۰۳۰۶/۲۱، ۰۳۰۶/۲۲ و ۰۳۰۶/۲۳ و ۰۳۰۶/۲۴)	۰۳۰۶۲۹	۲۴۹
-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (به استثنای سنگ لوح) و اشیای ساخته شده از این سنگ ها، غیر از سنگ های شماره ۶۸/۰۱ و سنگ ها و اشیای مشمول شماره ۶۸۰۲/۲۱	۶۸۰۲۹۱	۲۵۰
- شیر و خامه شیر، غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده اضافه شده، به شکل پودر، به شکل دانه (garanul) یا هر شکل جامد دیگر، که میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن بیشتر از ۱/۵ درصد نباشد	۰۴۰۲۱۰	۲۵۱
- تقاله های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی قیری غیر از موارد مشمول شماره های فرعی ۲۷۱۳/۱۱ و ۲۷۱۳/۱۳	۲۷۱۳۹۰	۲۵۲
- گل کلم و گل کلم بروکولی (brokoli) تازه یا سرد کرده	۰۷۰۴۱۰	۲۵۳
-- پارچه های دیگر مخمل و پلوش تار و پودباف با پرز بودی از پنبه غیر از پارچه های مشمول شماره ۵۸/۰۲ یا ۵۸/۰۶	۵۸۰۱۲۳	۲۵۴
-- سنگ های مرمر و سنگ های تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲/۵ یا بیشتر، فقط بریده شده به وسیله اره یا به نحوی دیگر به صورت قطعه یا به شکل صفحات مربع یا مربع مستطیل	۲۵۱۵۱۲	۲۵۵
- سنگ تراش پذیر کار شده یا سنگ ساختمان (به استثنای سنگ لوح) کار شده و اشیای ساخته شده از این سنگ ها، غیر از سنگ های شماره ۶۸/۰۱؛ چهار گوش (tile)، مکعب بزرگ و کوچک و همانند حتی به اشکالی غیر از مربع یا مربع مستطیل	۶۸۰۲۱۰	۲۵۶
ظروف چدنی، آهنی یا فولادی برای گازهای فشرده یا مایع شده	۷۳۱۱۰۰	۲۵۷
-- پروفیل از آهن یا از فولادهای غیرمزوج با مقطع U، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروژده شده، با بلندی ۸۰ میلی متر یا بیشتر	۷۲۱۶۳۱	۲۵۸
-- فرو سیلیسیم دارای بیش از ۵۵ درصد وزنی سیلیسیوم	۷۲۰۲۲۱	۲۵۹
- لوازم سر میز و لوازم آشپزخانه، از مواد پلاستیکی	۳۹۲۴۱۰	۲۶۰
- زردالو، تازه	۰۸۰۹۱۰	۲۶۱
-- آبگرمکن های زودجوش گازی	۸۴۱۹۱۱	۲۶۲
فرش ها و کف پوش های دیگر از مواد نساجی، حتی آماده مصرف	۵۷۰۵۰۰	۲۶۳
-- مواد آلی تانسیواکتیف، حتی بسته بندی شده برای خرده فروشی (غیر از صابون ها)، انیونیک ها	۳۴۰۲۱۱	۲۶۴
-- چسب ها و سایر چسببندنده های آماده (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۵۰۶/۹۱) که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۳۵۰۶۹۹	۲۶۵
- کلر	۲۸۰۱۱۰	۲۶۶
-- پلی استیرن، به اشکال ابتدایی، قابل انبساط	۳۹۰۳۱۱	۲۶۷
- پنیر غیر از موارد مشمول ردیف های فرعی ۰۴۰۶/۱۰، ۰۴۰۶/۲۰، ۰۴۰۶/۳۰ و ۰۴۰۶/۴۰	۰۴۰۶۹۰	۲۶۸
- سکوهای شناور یا غوطه ور حفاری یا استخراج	۸۹۰۵۲۰	۲۶۹
- گاواهن (خیش) (Ploughs)	۸۴۳۲۱۰	۲۷۰
-- شیشه فلوت (Float) به صورت صفحه یا ورق، مسلح نشده یا سیم که خمیر آن کلا رنگ شده، کدر شده، روکش دار شده (روبه دار شده) یا صرفاً سطح آن ساییده شده	۷۰۰۵۲۱	۲۷۱
- قیر و آسفالت، طبیعی، آسفالتیت (Asphaltite) و سنگ آسفالت دار	۲۷۱۴۹۰	۲۷۲
- در، پنجره و چارچوب آنها و دوره و آستانه در از چدن، آهن یا از فولاد، آماده شده برای استفاده در ساختمان، غیر از ساختمان های پیش ساخته شماره ۹۴/۰۶	۷۳۰۸۳۰	۲۷۳
- لاستیک های رویی چرخ بادی نو، از کائوچو از انواعی که برای موتورسیکلت به کار می رود	۴۰۱۱۴۰	۲۷۴
-- سنگ آهن و کنسانتره آن، غیر از پیریت آهن تفته (خاکستر پیریت)، به هم فشرده نشده	۲۶۰۱۱۱	۲۷۵

ردیف	HS	شرح
۲۷۶	۵۶۰۷۹۰	- ریسمان، طناب و کابل، حتی گیس باف یا قیطان باف از سایر الیاف سنتتیک، حتی آغشته، اندوده، پوشانده یا غلاف شده، با کاتوچو یا با ماده پلاستیکی به غیر از شماره ۵۶۰۷/۵۰
۲۷۷	۸۳۰۴۰۰	ففسه بایگانی، ففسه جای فیش، کازیه و سینی جای اسناد، کاغذ دان، قلمدان، جای مهر و ملزومات و تجهیزات همانند برای دفتر کار، از فلزات معمولی، به استثنای مبلمان برای دفتر کار مشمول شماره ۹۴/۰۳
۲۷۸	۷۳۲۵۹۹	-- مصنوعات ریخته‌گری از چدن، آهن یا از فولاد غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۳۲۵/۹۱، ۷۳۲۵/۱۰ می‌شوند
۲۷۹	۵۸۰۱۹۰	-- پارچه‌های مخمل و بلوش تار و بودباف و پارچه‌های شینل، غیر از پارچه‌های مشمول شماره ۵۸/۰۲، ۵۸/۰۶ از مواد نساجی غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۵۸۰۱/۱۰، ۵۸۰۱/۲۱، ۵۸۰۱/۲۲، ۵۸۰۱/۲۳، ۵۸۰۱/۲۴، ۵۸۰۱/۲۵، ۵۸۰۱/۲۶، ۵۸۰۱/۳۱، ۵۸۰۱/۳۲، ۵۸۰۱/۳۳ می‌شوند
۲۸۰	۷۰۰۴۹۰	- شیشه کشیده یا باد شده، به صورت ورق، حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، ولی کار نشده به نحوی دیگر غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۰۰۴/۱۰ می‌شوند
۲۸۱	۲۵۲۹۲۱	-- اسپات فلئور حاوی ۹۷ درصد وزنی یا کمتر فلئورور کلسیم
۲۸۲	۱۲۱۳۰۰	کاه و پوست غلات، آماده نشده، حتی قطعه قطعه شده، آسیاب شده، فشرده شده (preseed) یا به هم فشرده به شکل حبه (pellet)
۲۸۳	۰۸۰۲۳۲	-- گردوی معمولی، تازه یا خشک، بدون پوست
۲۸۴	۲۸۰۱۲۰	- پد
۲۸۵	۴۰۱۴۹۰	- اشیاء برای بهداشت یا داروخانه (همچنین سرپستانک) از کاتوچوی سفت شده (غیر از موارد مشمول ۴۰۱۴/۱۰)
۲۸۶	۷۶۰۱۱۰	- آلومینیوم غیرمزوج به صورت کار نشده
۲۸۷	۸۷۱۶۴۰	- تریلرها و نیمه تریلرها (Semi-remouques)، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۸۷۱۶/۲۰، ۸۷۱۶/۳۱، ۸۷۱۶/۳۹ می‌شوند
۲۸۸	۸۵۴۴۶۰	- هادی‌های برق عایق شده برای ولتاژ بیشتر از ۱۰۰۰ وات حتی جور شده با قطعات اتصال
۲۸۹	۳۹۲۳۲۱	-- کیسه، کیسه کوچک (همچنین کیسه‌های مخروطی شکل) برای نقل و انتقال یا بسته‌بندی کالا، از پلیمرهای پلی اتیلن
۲۹۰	۸۴۱۸۲۹	-- یخچال، نوع خانگی غیر از آنهایی که مشمول ردیف ۸۴۱۸/۲۱ و ۸۴۱۸/۲۲ می‌شوند
۲۹۱	۷۲۱۶۶۹	سایر پروفیل از آهن یا از فولادهای غیرمزوج حاصل از محصولات تخت نورد شده
۲۹۲	۶۱۱۴۹۰	- لباس‌های کشیاف یا قلاب باف از مواد نساجی دیگر غیر از شماره‌های ۶۱۱۴/۲۰، ۶۱۱۴/۳۰ و
۲۹۳	۸۵۰۱۲۰	- موتورهای عمومی (universal) با جریان متناوب (Ae) یا مستقیم (AC) با قدرت بیشتر از ۳۷/۵ وات
۲۹۴	۷۲۲۷۹۰	- میله‌ها، گرم نورد شده، به صورت طومارهای نامنظم و پیچیده شده، غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۷۲۲۷/۱۰ و ۷۲۲۷/۲۰ می‌شوند
۲۹۵	۸۴۷۴۲۰	- ماشین‌ها و دستگاه‌های خرد کردن یا ساییدن، خاک، سنگ کلوخه‌ها یا سایر مواد معدنی به شکل جامد (از جمله پودر یا خمیر)
۲۹۶	۶۸۰۳۰۰	سنگ لوح طبیعی کار شده و اشیای ساخته شده از سنگ لوح طبیعی یا فشرده
۲۹۷	۵۷۰۳۳۰	- فرش و کف پوش‌های دیگر منگوله بافت حتی آماده مصرف از مواد نساجی سنتتیک و مصنوعی غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۵۷۰۳/۱۰ و ۵۷۰۳/۲۰ می‌شوند
۲۹۸	۱۹۰۴۱۰	- فرآورده‌های غلات که با عمل پف کردن (swelling) یا تفت دادن به دست آمده باشد (مثلا کورن فلیکز (corn flakes))
۲۹۹	۲۸۰۶۱۰	- لروهریدرز (اسید کلریدریک)
۳۰۰	۳۹۲۰۹۹	-- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک (foil - film) و باریک‌ها از مواد پلاستیکی غیر استنچی، مستحکم نشده، مطبق نشده، فاقد تکیه‌گاه یا جور نشده به طریق مشابه با مواد دیگر (غیر از موارد مشمول شماره ۳۹/۱۹) از مواد پلاستیکی
۳۰۱	۲۰۰۱۹۰	- سبزیجات، میوه‌ها و سایر اجزای خوراکی نباتات، آماده یا محفوظ شده در سرکه یا در جوهر سرکه، غیر از موارد مشمول شماره ردیف‌های فرعی ۲۰۰۱/۲۰، ۲۰۰۱/۱۰

شرح	HS	ردیف
- پلی اتیلن ترفتالات، به اشکال ابتدایی	۳۹۰۷۶۰	۳۰۲
- اشیای از شیشه، سرامیک، برای سر میز، آشپزخانه، پاکیزگی، دفتر تزئینی داخلی ساختمان یا مصارف همانند، غیر از اشیای شماره ۷۰/۱۸ یا ۷۰/۱۰	۷۰۱۳۱۰	۳۰۳
-- ماهی‌های تن غیر از موارد مشمول شماره ردیف‌های فرعی ۰۳/۳۱ و ۰۳/۳۲ و ۰۳/۳۳ و ۰۳/۳۴ تازه یا سردکرده به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول ردیف ۰۳/۰۴ به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۰۳۰۲۳۹	۳۰۴
-- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک (foil - film) باریک‌ها، از مواد پلاستیکی	۳۹۲۱۹۰	۳۰۵
-- فرو سیلیسیوم دارای ۵۵ درصد وزنی یا کمتر سیلیسیوم	۷۲۰۲۲۹	۳۰۶
-- بلغور و زیره، از ذرت	۱۱۰۳۱۳	۳۰۷
-- پشم حلاجی‌نشده و شانه‌زده، چربی‌زدایی‌شده، کربوئیزه‌نشده به غیر از کالای مشمول ردیف ۵۱۰۱/۲۱	۵۱۰۱۲۹	۳۰۸
- بنزن (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۲۰	۳۰۹
- پلی‌پروپیلن، به اشکال ابتدایی	۳۹۰۲۱۰	۳۱۰
-- مفتول مسی از مس تصفیه‌شده، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۴۰۸/۱۱ می‌شوند	۷۴۰۸۱۹	۳۱۱
-- روغن پنبه دانه و اجزای آن (غیر از موارد مشمول در شماره ردیف فرعی ۱۵۱۲/۲۱) حتی تصفیه‌شده ولی از لحاظ شیمیایی تغییر نیافته	۱۵۱۲۲۹	۳۱۲
- پتوها و زیراندازهای سفری دیگر غیر از شماره‌های ۶۳۰۱/۱۰، ۶۳۰۱/۲۰، ۶۳۰۱/۳۰، ۶۳۰۱/۴۰، ۶۱۰۳/۴۰	۶۳۰۱۹۰	۳۱۳
- ظرفشویی، روشویی، پایه روشویی، وان حمام، بیده، لگن مستراح، مخزن آب سیفون، آبریزگاه و ادوات ثابت همانند برای مصارف بهداشتی از چینی	۶۹۱۰۱۰	۳۱۴
- مغز و هسته میوه نخل، حتی خردشده	۱۲۰۷۱۰	۳۱۵
- خیار و خیار ریز (خیارترشی)، آماده یا محفوظ‌شده در سرکه یا در جوهر سرکه	۲۰۰۱۱۰	۳۱۶
سنگ سرب و کسائتره آن	۲۶۰۷۰۰	۳۱۷
- محصولات تخت نوردشده از آهن یا از فولادهای غیرممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلی‌متر یا بیشتر، با ضخامت کمتر از ۳ میلی‌متر به صورت غیرومار، فقط گرم نوردشده	۷۲۰۸۵۴	۳۱۸
آرد گندم یا آرد مخلوط گندم و چاودار (ماتل mateil)	۱۱۰۱۰۰	۳۱۹
- هیدروکربورهای غیرحلقوی اشباع‌شده	۲۹۰۱۱۰	۳۲۰
- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک (foil - film)، باریک‌ها از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی، مستحکم‌نشده، مطبق‌نشده فاقد تکیه‌گاه یا جورنشده به طریق مشابه با مواد دیگر	۳۹۲۰۱۰	۳۲۱
-- بخاری و وسایل غیربرقی همانند با مصارف خانگی از چدن، آهن یا فولاد، با سوخت گازی یا هم با گاز و هم با سایر سوخت‌ها، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۳۲۱/۱۱ می‌شوند	۷۳۲۱۸۱	۳۲۲
سرکه خوراکی و بدل سرکه خوراکی که از جوهر سرکه به دست می‌آید	۲۲۰۹۰۰	۳۲۳
- لباس و متفرعات لباس نوزادان، کشیاف یا قلاب‌باف از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۱۱۱/۱۰، ۶۱۱۱/۲۰، ۶۱۱۱/۳۰	۶۱۱۱۹۰	۳۲۴
- چسب‌ها بر اساس نشاسته یا فکول، یا بر اساس دکسترین یا سایر نشاسته‌ها و فکولهای تغییر یافته	۳۵۰۵۲۰	۳۲۵
-- مرغ و خروس، از نوع خانگی به وزن ۱۸۵ گرم و کمتر	۰۱۰۵۱۱	۳۲۶
- یونجه به صورت زیره و به هم فشرده به شکل حبه	۱۲۱۴۱۰	۳۲۷
-- بادام، تازه یا خشک، بدون پوست	۰۸۰۲۱۲	۳۲۸
- آبگرمکن‌های فوری یا مخزنی برقی و گرمکن‌های غوطه‌ور برقی	۸۵۱۶۱۰	۳۲۹
-- پارچه‌های تار و بودباف دیگر از نخ‌های جنگل‌های گوناگون از نخ رشته‌های مصنوعی یا مواد شیمیایی	۵۴۰۸۳۳	۳۳۰
-- شکلات و سایر فرآورده‌های خوراکی دارای کاکائو (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۱۸۰۶/۱۰ و ۱۸۰۶/۲۰ عرضه شده) به صورت تخته و بلوک (and slab BLOCK)، میله (bar) یا قلم، (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۱۸۰۶/۳۱ و ۱۸۰۶/۳۲)	۱۸۰۶۹۰	۳۳۱

شرح	HS	ردیف
پلیمرهای پروپیلن یا پلیمرهای سایر اولفین‌ها، به اشکال ابتدایی (غیر از موارد مشمول فرعی ۱۰/۳۹۰۲، ۲۰/۳۹۰۲/۳۰، ۳۹۰۲/۲۰)	۳۹۰۲۹۰	۳۳۲
--نمد، آغشته، اندوده، پوشانده، مطبق نشده، از مواد نساجی (غیر از مواد نساجی شماره ۵۶۰۲/۲۱)	۵۶۰۲۲۹	۳۳۳
-- آجر ساختمان از سرامیک	۶۹۰۴۱۰	۳۳۴
-- شال، اشارپ، دستمال گردن، کاشن‌نه، کاشکول، چادر و روسری، مقنعه و روبند و تور صورت از الیاف مصنوعی	۶۲۱۴۴۰	۳۳۵
-- ماشین تراش افقی برای برداشتن فلز غیر از آهنی که مشمول ردیف ۸۴۵۸/۱۹ می‌شوند	۸۴۵۸۱۹	۳۳۶
-- جای سیاه (تخمیرشده) و جای مجزا تخمیرشده، عرضه‌شده به نحوی غیر از موارد مشمول شماره ۰۹۰۲/۳۰	۰۹۰۲۴۰	۳۳۷
-- پارچه‌های حوله‌باف اسفنجی و سایر پارچه‌های تار و پودباف اسفنجی (پرز حلقوی) همانند، از مواد نساجی، غیر از پارچه‌های کم عرض (رویان) مشمول شماره ۵۸/۰۶	۵۸۰۲۲۰	۳۳۸
-- محصولات از هر قبیل که مصرف چسب‌ها یا چسباننده‌ها را داشته و برای خرده‌فروشی به عنوان چسب یا چسباننده در بسته‌هایی که وزن خالص آن از یک کیلوگرم بیشتر نباشد	۳۵۰۶۱۰	۳۳۹
محصولات تخت نوردشده از آهن یا از فولادهای غیرمزوج به ضخامت بیش از ۱ میلی‌متر ولی کمتر از ۳ میلی‌متر	۷۲۰۹۲۶	۳۴۰
-- پارچه‌های تار و پودباف دیگر از الیاف غیر یکسره پلی‌استر چاپ شده غیر از شماره‌های ۵۵۱۴/۴۱، ۵۵۱۴/۴۲، ۵۵۱۴/۴۳ که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد، عمدتاً یا منحصرأ یا پنبه مخلوط شده که وزن هر مترمربع آنها بیش از ۱۷۰ گرم باشد	۵۵۱۴۴۹	۳۴۱
-- ملاس‌های نیشکر	۱۷۰۳۱۰	۳۴۲
-- رنگ‌ها (paints) و ورنی‌ها بر اساس پلیمرهای اکریلیک یا وینیلیک، دیسپرسه یا حل شده در محیط آبی	۳۲۰۹۱۰	۳۴۳
-- آهک زنده	۲۵۲۲۱۰	۳۴۴
محصولات خیازی، نان شیرینی‌سازی با بیسکویت‌سازی، حتی دارای کاکائو، فطیر (Hostie) کاسه خالی برای مصارف دارویی، خمیر برای لاک و مهر، خمیرهای خشک‌کرده آرد، نشاسته یا فکول به شکل ورق و محصولات همانند	۱۹۰۵۹۰	۳۴۵
-- ۱ و ۲ دی کلرو اتان (دی کلرو اتیلن) (از هیدروکربورهای غیرحلقوی اشباع‌شده)	۲۹۰۳۱۵	۳۴۶
-- کفش‌هاییکه با رویه تسمه‌ای یا نواری که با توبی (plug) به تخت متصل شده و تخت و رویه آنها از کائوچو یا از ماده پلاستیک باشند	۶۴۰۲۲۰	۳۴۷
-- فرآورده‌های تانسو اکتیف، فرآورده‌ها برای شست‌وشو (همچنین فرآورده‌های کمکی برای شست‌وشو) و فرآورده‌های تمیزکردن، حتی دارای صابون غیر از آهنی که مشمول شماره ۳۴/۰۱ است، بسته‌بندی‌شده برای خرده‌فروشی	۳۴۰۲۲۰	۳۴۸
-- بدنه (از جمله اتاق راننده) برای وسایط نقلیه موتوری مشمول شماره ۸۷/۰۳	۸۷۰۷۱۰	۳۴۹
-- روغن آفتابگردان یا روغن کارتام و اجزا آنها (غیر از موارد مشمول در شماره ردیف فرعی ۱۱/۱۵۱۲) حتی تصفیه‌شده ولی از لحاظ شیمیایی تغییرنیافته	۱۵۱۲۱۹	۳۵۰
-- بادگیر و ژاکت‌های بادگیر و اشیای همانند، انوراک (Anorak)، از جمله ژاکت اسکی، مردانه و پسرانه از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۲۰۱/۹۱، ۶۲۰۱/۹۲، ۶۲۰۱/۹۳، ۶۲۰۱/۹۴ به‌استثنای اشیای مشمول شماره ۶۲/۰۳	۶۲۰۱۹۹	۳۵۱
فرش، کف‌پوش غیرمخملی‌یاف آماده مصرف از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، منگوله‌بافت‌نشده یا پرزبافی‌نشده	۵۷۰۲۹۱	۳۵۲
-- ماشین آلات و دستگاه‌ها برای کوبیدن غیر از آهنی که مشمول ردیف ۸۴۳۳/۵۱ می‌شوند	۸۴۳۳۵۲	۳۵۳
-- پلی کلرو وینیل (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۱۰/۳۹۰۴)، به اشکال ابتدایی، نرم شده (plasticised)	۳۹۰۴۲۲	۳۵۴
-- ماهی دیل Pleuronectes platessa، یخزده، به‌استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی و به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴	۰۳۰۳۳۲	۳۵۵
-- رزین‌های اوره‌تیک، رزین تیواوره، به اشکال ابتدایی	۳۹۰۹۱۰	۳۵۶

شرح	HS	ردیف
-- نیترات‌ها (غیر از نیترات پتاسیم و نیترات بیسموت مشمول شماره‌های فرعی ۲۸۳۴/۲۲ و ۲۸۳۴/۲۱)	۲۸۳۴۲۹	۳۵۷
-- سولفورها (غیر از سولفور سدیم، روی و کادمیوم مشمول ردیف‌های فرعی ۲۸۳۰/۱۰، ۲۸۳۰/۲۰ و ۲۸۳۰/۳۰) پلی سولفورها	۲۸۳۰۹۰	۳۵۸
-- شیر و خامه شیر، غلیظ‌شده، بدون افزودن قند یا مواد شیرین‌کننده دیگر میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن از یک درصد بیشتر شده ولی از ۶ درصد بیشتر نباشد	۰۴۰۱۲۰	۳۵۹
-- اتیلن، پروپیلن، بوتیلن و بوتادی نین مایع‌شده	۲۷۱۱۱۴	۳۶۰
-- رنگ‌ها (Paints) و ورنی‌ها بر اساس پلی استرها، دیسپرسه یا حل شده در محیطی غیرآبی، محلول‌های مشخص شده در یادداشت ۴ این فصل	۳۲۰۸۱۰	۳۶۱
-- گرد روی	۷۹۰۳۱۰	۳۶۲
-- ماشین‌های رختشویی خانگی یا غیر خانگی حتی با تجهیزات خشک کردن ظرفیت حداکثر ۱۰ کیلوگرم شستنی خشک، مجهز شده با خشک‌کن‌های گریز از مرکز غیر از آنهایی که مشمول ردیف ۸۴۵۰/۱۱ می‌شوند	۸۴۵۰۱۲	۳۶۳
-- پروفیل تهیه شده به وسیله جوشکاری، از آهن یا از فولاد	۷۳۰۱۲۰	۳۶۴
-- آرگون	۲۸۰۴۲۱	۳۶۵
-- اشیای خانه و پاکیزگی از چینی غیر از اشیای مشمول شماره ۶۹۱۱/۱۰	۶۹۱۱۹۰	۳۶۶
-- مواد دباغی غیرآلی، فرآورده‌های دباغی، حتی دارای مواد طبیعی دباغی، فرآورده‌های آنزیم‌دار برای پیش دباغی	۳۲۰۲۹۰	۳۶۷
-- فرآورده‌های غذایی مرکب هموزنیزه	۲۱۰۴۲۰	۳۶۸
-- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حلاجی نشده، شانه‌زده یا به نحو دیگری برای نخ‌ریسی عمل آورده نشده از پلی استرها	۵۵۰۳۲۰	۳۶۹
-- دفترچه مشق از کاغذ یا مقوا	۴۸۲۰۲۰	۳۷۰
-- پیودر و فلس روی	۷۹۰۳۹۰	۳۷۱
-- لوله و شلنگ (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۳۹۱۷/۱۰، ۳۹۱۷/۲۱، ۳۹۱۷/۲۲، ۳۹۱۷/۲۳، ۳۹۱۷/۲۹، ۳۹۱۷/۳۱، ۳۹۱۷/۳۲، ۳۹۱۷/۹۱) که با مواد دیگر مستحکم نشده (تقویت) و به نحو دیگری با سایر مواد جور نشده باشد، با لوازم و ملحقات	۳۹۱۷۳۳	۳۷۲
-- مواد معدنی که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۲۵۳۰۹۰	۳۷۳
-- کربنات باریم طبیعی (ویتریت)، حتی تکلیس شده	۲۵۱۱۲۰	۳۷۴
-- مخلوط‌های اوره و نیترات آمونیم به صورت محلول در آب یا آمونیاک (از کودهای معدنی یا شیمیایی، ازته)	۳۱۰۲۸۰	۳۷۵
ترکیبات آلی (غیر از موارد مشمول شماره‌های ۲۹/۰۱ لغایت ۲۹/۴۱)	۲۹۴۲۰۰	۳۷۶
-- لباس حوله‌ای حمام، ریدوشامبر و اشیای همانند مردانه و پسرانه، کشباف یا قلاب‌باف از مواد نساجی به غیر از پنبه و الیاف سنتتیک یا مصنوعی	۶۱۰۷۹۹	۳۷۷
-- سیم عایق‌شده (از جمله سیم لعاب‌زده یا انودیزه) برای سیم‌پیچی از مس	۸۵۴۴۱۱	۳۷۸
مجموعه‌های متشکل از پارچه‌های تار و پودباف و نخ، حتی دارای متفرعات، برای آماده کردن آنها به صورت قالیچه، دیوارکوب، رومیزی و دستمال سفره، گلدوزی و قالب‌دوزی شده، یا اشیای نساجی همانند آماده‌شده به صورت بسته‌بندی برای خرده‌فروشی	۶۳۰۸۰۰	۳۷۹
-- کاتود و قطعات کاتود از مس تصفیه‌شده	۷۴۰۳۱۱	۳۸۰
-- فلفل فرنگی از نوع (capsicum) یا از نوع (pimenta)، تازه، سردکرده	۰۷۰۹۶۰	۳۸۱
کربن (دوده کربن و سایر اشکال کربن که در جای دیگر مذکور یا مشمول نباشد)	۲۸۰۳۰۰	۳۸۲
-- ترانسفورماتورهای دی اکثریک مایع به قدرت بیشتر از ۱۰۰۰۰ کیلووات آمپر	۸۵۰۴۲۳	۳۸۳
-- ورمیکولیت متورق، خاک رس متسع، کف جوش و محصولات معدنی متسع همانند، حتی مخلوط‌شده آنها با هم برای مصارف عایق حرارت، عایق صدا یا جذب صدا به‌استثنای آنهایی که مشمول شماره‌های ۶۸/۱۱، ۶۸/۱۲، ۶۸/۱۳ یا مشمول فصل ۶۹ می‌شوند	۶۸۰۶۲۰	۳۸۴

شرح	HS	ردیف
-- توربین‌ها و چرخ‌های هیدرولیک با قدرت بیش از ۱۰۰۰۰ کیلووات	۸۴۱۰۱۳	۳۸۵
- چغندر سالاد، شنگ، کرفس غده‌دار، ترب و ریشه‌های خوراکی همانند، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۶۹۰	۳۸۶
خاک سیلیسی سنگواره (مثلا، کیزلگور، تریپولیت، یاقومیت) و سایر خاک‌های سیلیسی همانند، که وزن مخصوص ظاهری آنها از یک تجاوز نکند، حتی تکلیس شده	۲۵۱۲۰۰	۳۸۷
- سبزیجات، سبزیجات مخلوط، محفوظ‌شده به صورت موقت (مثلا به وسیله گاز سولفورو یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلول‌های محافظت‌کننده موقت) که به همان حالت قاب	۰۷۱۱۹۰	۳۸۸
-- دانه، میوه و نظفه (spore) برای کشت	۱۲۰۹۹۹	۳۸۹
- میله‌ها از فولادهای ممزوج، فقط آهنگری شده غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۲۲۲/۳۰ می‌شوند	۷۲۲۸۴۰	۳۹۰
- ماشین‌آلات و دستگاه‌های تهیه لبنیات غیر از ماشین‌های شیر دوش	۸۴۳۴۲۰	۳۹۱
-- صابون‌ها، محصولات و فرآورده‌های آلی تانسو اکسیف به صورت شمش یا میله، چونه، تکه یا اشکال قالبی، کاغذ، اوات، نم‌د و نیافته‌های آغشته، اندوده‌شده یا پوشانیده‌شده با صابون یا با مواد پاک‌کننده (Detenrents) برای مصارف پاکیزگی	۳۴۰۱۱۱	۳۹۲
-- سیم عایق‌شده (از جمله سیم لعاب‌زده یا انودیزه) برای سیم‌پیچی غیر از آنهایی که مشمول شماره ۸۵۴۴/۱۱ می‌شوند	۸۵۴۴۱۹	۳۹۳
-- اشیاء برای مبلمان، غیر از کشیاف یا قلاب‌باف، از مواد نساجی دیگر غیر از شماره‌های ۶۳۰۴/۹۲، ۶۳۰۴/۹۳ و شماره ۶۳۰۴/۹۴	۶۳۰۴۹۹	۳۹۴
-- پلیمرهای استات وینیل به اشکال ابتدایی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۰۵/۱۱)	۳۹۰۵۱۹	۳۹۵
- کابل هم‌محور (co - axial) و سایر هادی‌های برق هم‌محور عایق‌شده، حتی جورشده با قطعات اتصال	۸۵۴۴۲۰	۳۹۶

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

مقایسه ترجیحات دریافت‌شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با ترجیحات توصیه شده توسط این مطالعه نشان می‌دهد فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه توسط این مطالعه توصیه شده است یعنی اینکه در ۶۵ ردیف تعرفه‌ای HS شش‌رقمی ایران ملاحظات دیگری مد نظر داشته و یا ممکن است توسط طرف مقابل در حین مذاکره تحمیل شده باشد که عملکرد انتخاب اقلام را برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۶۳ درصد کاهش داده است.

جدول (۵-۸): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه

ردیف	کد HS شش‌رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱	۰۳۰۲۱۱			۴/۴۰
۲	۰۳۰۲۹۹			۴/۴۰
۳	۰۳۰۶۱۷		-	۳/۸۰
۴	۰۴۰۶۴۰		-	۱۵/۰۰
۵	۰۶۰۲۹۰		-	۵/۰۰
۶	۰۶۰۳۱۱		-	۵/۰۰
۷	۰۶۰۳۱۴		-	۵/۰۰
۸	۰۶۰۳۱۵		-	۵/۰۰
۹	۰۶۰۳۱۹		-	۵/۰۰

ردیف	کد HS شش‌رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۰	۰۷۰۱۹۰			۱۰/۰۰
۱۱	۰۷۰۲۰۰			۱۲/۵۰
۱۲	۰۷۰۳۱۰			۱۰/۰۰
۱۳	۰۷۰۴۱۰			۱۱/۰۰
۱۴	۰۷۰۴۹۰			۱۲/۳۳
۱۵	۰۷۰۵۱۱			۱۵/۰۰
۱۶	۰۷۰۵۱۹			۱۵/۰۰
۱۷	۰۷۰۶۱۰			۱۲/۰۰
۱۸	۰۷۰۶۹۰			۱۲/۰۰
۱۹	۰۷۰۷۰۰			۱۲/۸۶
۲۰	۰۷۰۹۳۰			۱۰/۰۰
۲۱	۰۷۰۹۴۰			۱۲/۰۰
۲۲	۰۷۰۹۶۰			۱۰/۰۰
۲۳	۰۷۰۹۹۳		-	۱۰/۰۰
۲۴	۰۷۰۹۹۹		-	۱۰/۰۰
۲۵	۰۸۰۲۵۱		-	۵/۰۰
۲۶	۰۸۰۲۵۲		-	۵/۰۰
۲۷	۰۸۰۴۱۰			۵/۰۰
۲۸	۰۸۰۴۲۰			۵/۰۰
۲۹	۰۸۰۵۱۰			۵/۰۰
۳۰	۰۸۰۵۲۹			۵/۰۰
۳۱	۰۸۰۵۵۰		-	۵/۰۰
۳۲	۰۸۰۶۱۰		-	۵/۰۰
۳۳	۰۸۰۶۲۰			۵/۰۰
۳۴	۰۸۰۷۱۹			۵/۰۰
۳۵	۰۸۰۸۱۰			۰/۰۵
۳۶	۰۸۱۰۵۰			۰/۰۰
۳۷	۰۸۱۰۹۰			۵/۰۰
۳۸	۰۸۱۳۴۰			۵/۰۰
۳۹	۱۷۰۴۱۰			۱۰/۰۰
۴۰	۱۸۰۶۳۱		-	۰/۲۰
۴۱	۱۸۰۶۳۲		-	۰/۲۰
۴۲	۱۸۰۶۹۰			۲/۲۲
۴۳	۱۹۰۵۳۱		-	۱۲/۰۰
۴۴	۱۹۰۵۳۲		-	۲/۸۳
۴۵	۲۰۰۲۹۰			۱۱/۰۰
۴۶	۲۰۰۷۹۹			۱۰/۰۰
۴۷	۲۰۰۹۱۲		-	۱۰/۰۰
۴۸	۲۰۰۹۳۱		-	۱۰/۰۰
۴۹	۲۰۰۹۶۱		-	۱۲/۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۵۰	۲۰۰۹۶۹		-	۹/۰۰
۵۱	۲۰۰۹۷۱		-	۱۱/۴۰
۵۲	۲۰۰۹۷۹		-	۱۱/۲۹
۵۳	۲۰۰۹۹۰			۱۱/۴۲
۵۴	۲۵۰۱۰۰			۵/۰۰
۵۵	۲۵۲۰۲۰			۵/۰۰
۵۶	۲۵۲۹۱۰			۵/۰۰
۵۷	۲۷۱۰۱۹			۵/۰۰
۵۸	۲۷۱۲۲۰		-	۵/۰۰
۵۹	۲۷۱۲۹۰			۵/۰۰
۶۰	۲۸۱۸۲۰		-	۰/۰۰
۶۱	۳۰۰۴۲۰		-	۴/۶۷
۶۲	۳۰۰۴۹۰			۵/۰۰
۶۳	۳۲۰۸۱۰			۵/۰۰
۶۴	۳۲۰۸۹۰			۳/۵۷
۶۵	۳۴۰۱۱۱			۷/۵۵
۶۶	۳۴۰۲۱۱			۶/۵۰
۶۷	۳۴۰۲۲۰			۹/۹۰
۶۸	۳۴۰۲۹۰			۸/۲۷
۶۹	۳۵۰۶۱۰			۵/۰۰
۷۰	۳۸۱۴۰۰			۵/۰۰
۷۱	۳۹۰۷۳۰			۴/۰۰
۷۲	۳۹۰۷۵۰			۴/۰۰
۷۳	۳۹۰۹۱۰			۶/۵۰
۷۴	۳۹۰۹۲۰			۶/۵۰
۷۵	۳۹۰۹۳۹		-	۶/۵۰
۷۶	۳۹۰۹۴۰			۶/۵۰
۷۷	۳۹۱۱۱۰		-	۶/۵۰
۷۸	۳۹۱۱۹۰		-	۶/۵۰
۷۹	۳۹۱۷۲۱			۶/۰۰
۸۰	۳۹۱۷۲۲			۶/۰۰
۸۱	۳۹۱۷۲۳			۴/۵۰
۸۲	۳۹۱۷۲۹			۳/۲۵
۸۳	۳۹۱۷۳۱			۳/۸۳
۸۴	۳۹۱۷۳۹			۴/۵۰
۸۵	۳۹۱۹۹۰			۷/۴۰
۸۶	۳۹۲۰۱۰			۶/۵۰
۸۷	۳۹۲۰۲۰			۰/۰۰
۸۸	۳۹۲۱۹۰			۶/۵۰
۸۹	۳۹۲۲۱۰			۱۱/۹۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۹۰	۳۹۲۳۲۱			۱۱٫۹۰
۹۱	۳۹۲۳۲۹			۱۱٫۹۰
۹۲	۳۹۲۴۱۰			۱۱٫۹۰
۹۳	۳۹۲۴۹۰			۱۱٫۹۰
۹۴	۳۹۲۶۹۰			۶٫۹۱
۹۵	۴۰۱۱۱۰			۱۴٫۰۰
۹۶	۵۴۰۷۶۹			۸٫۰۰
۹۷	۵۵۰۳۲۰			۵٫۰۰
۹۸	۵۷۰۱۱۰			۱۰٫۷۰
۹۹	۵۷۰۱۹۰			۰٫۳۸
۱۰۰	۵۷۰۲۱۰			۰٫۳۸
۱۰۱	۵۷۰۲۲۰		-	۰٫۳۸
۱۰۲	۵۷۰۲۳۱		-	۰٫۳۸
۱۰۳	۵۷۰۲۳۲		-	۰٫۳۸
۱۰۴	۵۷۰۲۳۹		-	۰٫۳۸
۱۰۵	۵۷۰۲۴۱		-	۰٫۳۸
۱۰۶	۵۷۰۲۴۲		-	۰٫۳۸
۱۰۷	۵۷۰۲۴۹		-	۰٫۳۸
۱۰۸	۵۷۰۲۵۰		-	۰٫۳۸
۱۰۹	۵۷۰۲۹۱			۰٫۳۸
۱۱۰	۵۷۰۲۹۲			۰٫۳۸
۱۱۱	۵۷۰۲۹۹			۰٫۳۸
۱۱۲	۵۷۰۳۱۰			۰٫۳۸
۱۱۳	۵۷۰۳۲۰		-	۰٫۳۱
۱۱۴	۵۷۰۳۳۰		-	۰٫۳۴
۱۱۵	۵۷۰۳۹۰			۰٫۳۸
۱۱۶	۵۷۰۴۱۰		-	۰٫۳۸
۱۱۷	۵۷۰۴۹۰			۰٫۲۰
۱۱۸	۵۷۰۵۰۰			۵٫۵۴
۱۱۹	۶۱۰۳۳۹			۱۰٫۰۰
۱۲۰	۶۸۰۷۱۰			۱۲٫۴۰
۱۲۱	۶۸۱۰۱۹			۱۱٫۶۵
۱۲۲	۶۹۰۴۱۰			۱۵٫۰۰
۱۲۳	۶۹۰۷۲۱		-	۸٫۷۵
۱۲۴	۶۹۰۷۲۲		-	۸٫۲۵
۱۲۵	۶۹۰۷۲۳		-	۸٫۲۵
۱۲۶	۶۹۰۷۳۰		-	۹٫۷۵
۱۲۷	۶۹۰۷۴۰		-	۸٫۲۵
۱۲۸	۶۹۱۰۱۰			۱۲٫۵۰
۱۲۹	۶۹۱۱۱۰			۱۲٫۵۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۳۰	۶۹۱۴۹۰			۱۵/۰۰
۱۳۱	۷۰۱۳۲۲		-	۱۰/۰۰
۱۳۲	۷۰۱۳۲۸		-	۱۰/۶۵
۱۳۳	۷۰۱۳۳۳		-	۱۰/۰۰
۱۳۴	۷۰۱۳۳۷		-	۱۰/۰۰
۱۳۵	۷۰۱۳۴۱		-	۱۰/۰۰
۱۳۶	۷۰۱۳۴۲		-	۱۰/۰۰
۱۳۷	۷۰۱۳۴۹		-	۱۰/۴۳
۱۳۸	۷۰۱۳۹۱			۸/۵۰
۱۳۹	۷۰۱۳۹۹			۱۱/۳۰
۱۴۰	۷۱۱۳۱۱		-	۱۲/۰۰
۱۴۱	۷۱۱۳۱۹		-	۱۴/۰۰
۱۴۲	۷۱۱۳۲۰		-	۱۰/۰۰
۱۴۳	۷۱۱۴۱۱		-	۱۶/۰۰
۱۴۴	۷۱۱۴۱۹			۱۲/۸۰
۱۴۵	۷۱۱۴۲۰		-	۱۸/۰۰
۱۴۶	۷۱۱۵۱۰		-	۱۶/۰۰
۱۴۷	۷۱۱۵۹۰		-	۱۶/۰۰
۱۴۸	۷۳۰۳۰۰		-	۱۵/۰۰
۱۴۹	۷۳۰۵۱۱		-	۵/۶۳
۱۵۰	۷۳۰۵۱۲		-	۱۰/۰۰
۱۵۱	۷۳۰۶۹۰			۶/۲۵
۱۵۲	۷۳۰۸۴۰			۸/۷۵
۱۵۳	۷۳۰۸۹۰			۷/۳۸
۱۵۴	۷۳۰۹۰۰			۱۱/۰۰
۱۵۵	۷۳۱۱۰۰			۱۵/۰۰
۱۵۶	۷۳۲۱۱۱			۱۱/۰۰
۱۵۷	۷۳۲۱۸۱			۱۵/۰۰
۱۵۸	۷۳۲۵۹۹			۱۳/۰۰
۱۵۹	۷۳۲۶۲۰			۱۰/۲۵
۱۶۰	۷۳۲۶۹۰			۹/۳۵
۱۶۱	۷۴۰۸۱۱		-	۵/۰۰
۱۶۲	۷۴۰۸۱۹			۵/۰۰
۱۶۳	۸۴۰۲۹۰			۳/۷۵
۱۶۴	۸۴۱۱۹۹			۴/۰۰
۱۶۵	۸۴۷۴۲۰			۳/۰۰
۱۶۶	۸۴۷۴۳۲		-	۰/۰۰
۱۶۷	۸۴۸۱۸۰			۶/۷۰
۱۶۸	۸۵۱۶۱۰			۱۰/۰۰
۱۶۹	۸۵۴۴۱۱			۱۰/۰۰

ردیف	کد HS شش‌رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۷۰	۸۵۴۴۴۹			۱۰/۸۳
۱۷۱	۸۵۴۴۶۰			۱۰/۶۷
۱۷۲	۸۷۰۸۲۹			۱/۶۷
۱۷۳	۸۷۰۸۹۱			۲/۵۰
۱۷۴	۸۷۰۸۹۹		-	۲/۰۰
۱۷۵	۸۷۱۶۴۰			۱۰/۰۰
تعداد		۱۷۵	۱۱۰	
عملکرد (درصد)				
۶۳				

ماخذ: محاسبات تحقیق

۸-۴- بحث و جمع‌بندی

بررسی‌های حاصل از تخمین پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشان می‌دهد ایران در تجارت با این کشورها را پتانسیل صادراتی قابل قبولی برخوردار است ولی میزان تحقق آن پایین است که مستلزم برنامه‌ریزی‌های گوناگونی از قبیل برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و تجارت آزاد است. بررسی‌ها نشان می‌دهد طی یک دهه اخیر، پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از شتاب متوسطی برخوردار بوده است که این امر گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با کشورهای مورد مطالعه است. رشد اقتصادی و صنعتی کشورمان به‌ویژه در دهه اخیر حجم روابط دوجانبه با کشورهای مذکور را به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است. در صورت استمرار این روند، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نوید بخش خواهد بود. به‌ویژه در بخش‌های قابل صدور نظیر: فلزات اساسی و مصنوعات آنها، فرآورده‌های معدنی، فرآورده‌های شیمیایی و فرآورده‌های نباتی. یکی از نکات بسیار مهم در زمینه دورنما و افق‌های صادرات غیرنفتی مستمر ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ترکیب پتانسیل‌های صادراتی کشور به این بازارها است که بسیار حائز اهمیت خواهد بود. با توجه به پتانسیل صادراتی ایران می‌توان گفت؛ بخش اعظمی از پتانسیل‌های صادراتی قابل تحقق کشور تا سال ۲۰۱۸ شامل مواد خام کشاورزی و مواد اولیه صنعتی نظیر فلزات اساسی و صنایع شیمیایی (عمدتاً

فرآورده‌های پتروشیمی) بوده است، اقلام مذکور از نظر فنی پیشرفته نیستند بلکه مواد اولیه بسیار مهم صنعتی هستند که فقط معدودی از مراحل اولیه پردازش را به خود اختصاص داده‌اند و در توسعه صنعتی کشورها نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای دارد. صادرات این گروه از کالاها از سوی ایران تا سال ۲۰۲۳ به سرعت در حال افزایش خواهد بود که می‌توان یک دوره طلایی برای صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا متصور شد.

در این میان، عمده‌ترین بازارهای هدف بخش‌های قابل صدور ایران شامل تعداد پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌ویژه کشورهای روسیه و قزاقستان است. علی‌رغم تنوع بازارهای صادراتی ایران، در طول یک دهه اخیر به طور متوسط ۳/۵۰ درصد از پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تحقق یافته است که این امر می‌تواند بیانگر وجود موانع و مشکلات در مرحله صدور کالا به بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا باشد. همچنین ایران در تجارت با پنج کشور روسیه، ارمنستان، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان پتانسیل صادراتی بالایی دارد که متأسفانه مورد استفاده قرار نگرفته است.

آنچه مشهود است توسعه همکاری‌های بازرگانی و اقتصادی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و تجارت آزاد، نظیر هر موافقت‌نامه دیگر ایران قطعاً با چالش‌هایی مواجه است. تجارب گذشته همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی ایران با کشورهای دیگر حاکی از آن است که مشکلات نظری و عملی پیش روی کشورمان در رابطه با برنامه‌های همگرایی، قابل ملاحظه و مهم است که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

یکی از عوامل مهم بازدارنده در راه توسعه همکاری‌های تجاری و اقتصادی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بعد مسافت با بعضی از آنها، نبود راه‌های مستقیم حمل‌ونقل و تسهیلات لازم و فقدان اطلاعات تجاری در مورد برخی از این کشورها است. از بعد راه‌های زمینی و دریایی نیز باید خاطر نشان شود که دسترسی مستقیم ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به طور مستقیم برقرار نیست و برای صدور کالا باید از چند کشور عبور نمود. علی‌رغم اینکه در گذشته راه ابریشم وجود داشت و در آن برای حمل‌ونقل کالایی استفاده می‌شد امروزه

چنین شبکه منسجمی در بین کشورهای ایران و عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دیده نمی‌شود، احتمالاً احیای این جاده و تبدیل آن به بزرگراه مدرن می‌تواند تاحدی این مشکل را مرتفع سازد.

کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دربرگیرنده محدوده وسیعی از جهان است. در حال حاضر تولید جهانی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا چندان متناسب با جمعیت و وسعت این کشورها نیست. این کشورها جزء کشورهای در حال توسعه بوده و به علاوه دارای درجه توسعه‌یافتگی یکسان نیستند. درآمد سرانه این کشورها نیز با یکدیگر اختلاف چشم‌گیری دارد. با وجود آنکه اشتراك در فرهنگ باعث شده همه کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تا حدود زیادی به هم نزدیک‌تر شوند ولی از لحاظ ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و نظام‌های اقتصادی و سیاسی و برخورداری از مواهب طبیعی با هم اختلاف دارند و همین اختلاف می‌تواند عامل محدودکننده به حساب آید. این اختلاف در میزان جمعیت و به تبع آن نیروی کار و وسعت نیز کاملاً مصداق دارد، همچنین از لحاظ توزیع منابع طبیعی نیز بین این کشورها اختلاف است. گروهی نفت‌خیز و ثروتمند بوده و گروهی دارای کمترین درجه توسعه‌یافتگی هستند. این اختلافات مسلماً بر اولویتهای تجاری و اقتصادی کشورمان با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تاثیر دارد و جمع و تلفیق این اولویتهای به منظور اتخاذ سیاست‌های واحد و مشترك با هدف ایجاد همگرایی اگر مشکل نباشد لااقل زمان‌بر است و به مذاکرات زیاد اقتصادی و سیاسی احتیاج دارد. همچنین بسیاری از این کشورها با مشکل بدهی خارجی مواجهند و پرداخت اصل و فرع این بدهی‌ها بار سنگینی را به دوش آنها گذاشته و اثرات نامطلوبی را در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی کشورهای مزبور دارد.

اغلب تولیدات کشورمان نظیر سایر کشورهای در حال توسعه از لحاظ کیفیت قابل مقایسه با کالاهای تولیدی کشورهای صنعتی نیست و برای کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا برقراری Trade Off بین این دو نوع تولیدات مشکل است و گرایش بازارهای صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به قبول تولیدات با کیفیت نازلتر مستلزم وجود عزم قوی سیاسی بین ایران با این دسته از کشورها است.

هرچند وجود جمعیت زیاد کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا سبب به وجود آمدن بازار وسیع برای مصرف‌کنندگان این کشورها است ولی ساختار این جمعیت هم دارای اثرات مثبت و هم اثرات منفی است. اثرات مثبت از آنجا ناشی می‌شود که سهم نیروی جوان در این ساختار قابل توجه است و اثرات منفی از آنجا است که رقم جمعیت روستایی در این کشورها بالا است. با توجه به این که در اغلب کشورهای در حال توسعه فقر در جمعیت روستایی بیشتر از جمعیت شهری مشهود است، لذا قدرت خرید جمعیت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به صورت یک گروه نیز چندان بالا نیست و نمی‌تواند تولیدات قابل صدور کشورمان را جذب نموده و در نتیجه صادرات به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را با مشکل مواجه می‌سازد.

ساختار تولیدی نیز در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با هم متفاوت است؛ بخش خدمات در این کشورها مراحل ابتدایی و اولیه توسعه را طی می‌کند و بخش صنعت نیز بیشتر شامل صنایع وابسته به نفت و منابع معدنی و کشاورزی است و سهم صنایع کارخانه‌ای در این کشورها ناچیز است.

وجود قوانین و مقررات محدودکننده و بالا بودن سطح تعرفه‌های گمرکی؛ وجود قوانین و مقررات محدودکننده تجارت از دیگر عواملی است که مانع گسترش تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌گردد.

دسترسی نداشتن به اطلاعات؛ یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در مبادلات تجاری جهان امروز، دسترسی به اطلاعات است. به همین جهت است که بازاریابی و مطالعه بازار و همچنین تبلیغات نقش مهمی را در فعالیت‌های تجاری ایفا می‌نماید. شناخت توان تولیدی کشورهای مختلف و کالاهای مورد نیاز و مصرفی آنها می‌تواند مبادلات تجاری بین کشورها را گسترش دهد. علی‌رغم اهمیت قابل ملاحظه اطلاعات تجاری، اکثر کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا فاقد یک پایگاه اطلاعاتی منسجم تجاری به زبان انگلیسی برای استفاده سایر کشورها هستند. کشورهای پیشرفته صنعتی که خود از موسسات بازاریابی خوبی برخوردارند، عملاً با مطالعه و شناسایی این بازارها جای خود را در این بازارها باز کرده‌اند، اما کشورمان عمدتاً فاقد موسسات بازاریابی قوی است که توانسته‌اند خلأ وجود پایگاه‌های

اطلاع‌رسانی در کشورهای عضو را پر کنند. نبود پایگاه‌های اطلاع‌رسانی تجاری قوی تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به همراه ضعف بازاریابی کشورمان از دیگر عوامل پایین بودن سطح مبادلات تجاری ایران با بسیاری از کشورها است.

گرایش‌های مختلف سیاسی در بین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا؛ وجود جنگ سرد و جهان دوقطبی گذشته باعث دسته‌بندی کشورهای مختلف جهان به دو گروه عمده یعنی بلوک غرب و بلوک شرق شده بود. کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از این امر مستثنی نبوده و برخی از آنها دارای گرایش‌های سیاسی به کشورهای غربی و برخی دیگر دارای گرایش سیاسی به کشورهای بلوک شرق بودند. گرایش‌های سیاسی مختلف در بین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا هماهنگی میان این کشورها را کاهش داده و در نتیجه مانع از گسترش همکاری‌های اقتصادی در بین کشورها گردیده است.

۸-۵- پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت به تجزیه و تحلیل آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (کاهش نرخ تعرفه به میزان ۴۰ درصد) بر واردات از ایران، بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود.

۸-۵-۱- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان

پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان در جدول (۸-۶) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای ارمنستان به میزان ۴۰۱۲۰ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات ارمنستان در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۲۷۸۵ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۴۰۰۵ هزار دلار و ایجاد تجارت و با افزایش صادرات ایران به ارمنستان برابر ۶۵۴۲۶ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و ارمنستان نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی

برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان ارمنستانی ۲۷۸۰ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۴۰۰۵ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به ارمنستان، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۶): پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران-ارمنستان

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای ارمنستان	اثر رفاهی در ارمنستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۸۴۶۱	۹۶۳	۱۱۰۹	۱۴۵۱۲
۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۲۷	۳۹۵	۵۳۸	۸۳۴۹
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۶۶۸	۳۶۷	۴۹۵	۸۲۴۲
۴	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۴۶۰	۱۰۱	۴۴۰	۷۹۲۹
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۴۷۶۲	۱۰۲	۱۸۸	۳۷۵۰
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاب	۶۶۳	۱۳۳	۳۰۸	۳۲۵۲
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۰۷۵	۱۱۶	۱۳۵	۲۴۱۳
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۲۱۴۲	۶۶	۷۱	۱۹۴۹
۹	۳۰	محصولات دارویی	۱۸۹۰	۴۹	۵۳	۱۸۹۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۵۱	۹۰	۱۱۱	۱۷۷۴
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۲۵	۶۳	۷۰	۱۲۰۸
۱۲	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۶۶۴	۳۷	۹۴	۱۱۲۶
۱۳	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات بر اساس	۸۹	۲۹	۳۸	۱۱۰۵
۱۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۸۹	۲۲	۳۰	۱۰۸۳
۱۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۱۲۷	۴۸	۵۵	۸۰۵
۱۶	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۶۶۰	۱۶	۱۹	۶۰۰
۱۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۸۲	۳۲	۳۷	۵۹۹
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۶۳	۲۸	۴۹	۵۴۲
۱۹	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۵۹۰	۱۸	۱۷	۵۱۶
۲۰	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۳۶	۲۳	۳۲	۴۷۷

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای ارمنستان	اثر رفاهی در ارمنستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۲۱	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۶۷۸	۱۴	۱۹	۴۴۳
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۴۴۴	۱۳	۱۶	۴۳۳
۲۳	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۵۰۹	۱۳	۱۵	۴۰۲
۲۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۴۱۷۱	۸	۱۴	۳۶۶
۲۵	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۴۷	۱۵	۱۴	۳۶۵
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۸۱	۹	۱۲	۳۵۵
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۶۸	۲		۳۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگریزی، تانن‌ها و	۲۵۲	۴	۵	۲۲۸
۲۹	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۸	۵	۶	۲۱۰
۳۰	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۵۲	۳	۳	۱۰۱
۳۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۶	۲	۳	۹۴
جمع			۴۰۱۲۰	۲۷۸۵	۴۰۰۵	۶۵۴۲۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۲- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس
پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و
بلاروس در جدول (۸-۷) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای
بلاروس به میزان ۱۸۹۹۱ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات
بلاروس در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۵۰۱۱ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران
ناشی از افزایش صادرات برابر ۷۵۹۸ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات
ایران به بلاروس برابر ۲۰۱۶۹۳ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل
شبه‌سازی تجارت ایران و بلاروس نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی
برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه
برای مصرف‌کنندگان بلاروسی ۵۰۱۱ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل
۷۵۹۸ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع
تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به بلاروس،
برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۷-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - بلاروس

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای بلاروس	اثر رفاهی در بلاروس	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۰۱۵	۷۷۳	۱۰۹۶	۴۴۲۳۲
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۲۵۱۸۰	۵۸۴	۱۱۱۶	۱۸۹۸۳
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگر بخار و آبگرم	۱۸۴۰۵	۱۹۵	۵۳۶	۱۸۳۲۷
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۹۹۵۴	۳۸۲	۳۹۱	۱۴۳۷۷
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۲۰۰۱۹	۲۱۴	۳۵۴	۱۲۵۸۵
۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵۲۵۷	۳۹۲	۴۴۵	۱۱۹۸۴
۷	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۶۲۸۲	۴۷۷	۶۶۱	۱۰۳۵۹
۸	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۶۶۵۰	۳۷۴	۳۹۷	۱۰۰۹۸
۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۷۹۹	۲۵۰	۶۷۷	۹۱۶۱
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۴۹۵۵	۱۶۴	۲۵۵	۸۲۱۳
۱۱	۳۰	محصولات دارویی	۶۷۰۵	۱۵۲	۱۹۵	۶۸۸۶
۱۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۳۶۳۰	۱۷۲	۲۱۷	۴۴۴۹
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته‌شده از کائوچو	۵۷۲۹	۸۸	۱۲۲	۳۵۷۲
۱۴	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۵۵۲	۶۰	۹۱	۳۴۰۷
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۷۱۳	۱۱۸	۱۶۲	۳۱۹۲
۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۶۷۱	۱۱۰	۱۶۱	۲۸۴۸
۱۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوواکتیف	۳۵۸۹	۷۶	۸۰	۲۶۳۲
۱۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۲۰۷۸	۴۰	۵۴	۲۱۱۱
۱۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۱۶۸	۸۴	۱۰۳	۱۹۸۱
۲۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۵۱۷	۱۰۷	۱۴۳	۱۸۹۴
۲۱	۳۵	مواد آلومینوئید، مصنوعات بر اساس	۴۷۱	۳۵	۵۶	۱۷۸۵
۲۲	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۰۵۵	۵۳	۸۴	۱۷۵۷
۲۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۶۴۲	۳۳	۷۱	۱۶۲۰
۲۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۵۲۵	۱۹	۲۶	۱۴۳۶

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای بلاروس	اثر رفاهی در بلاروس	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۲۵	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۱۷۰	۲۶	۳۰	۱۳۶۰
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۸۰۵	۱۰	۱۳	۵۶۵
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۳۶۸	۸	۱۰	۵۵۷
۲۸	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پزندگان - عسل	۴۱۱	۸	۴۰	۵۲۵
۲۹	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۷۴۸	۵	۸	۴۷۳
۳۰	۲۷	سوخ‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۲۴۸۶۴	۲	۷	۳۲۵
جمع			۱۸۹۹۹۱	۵۰۱۱	۷۵۹۸	۲۰۱۶۹۳

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۳- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه

پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه در جدول (۸-۸) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای روسیه به میزان ۲۳۶۹۱۱۶ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات روسیه در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۹۸۳۶۰ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۱۳۰۶۶۲ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات ایران به روسیه برابر ۲۶۲۲۰۳۱ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و روسیه نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان روسی ۹۸۳۶۰ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۱۳۰۶۶۲ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به روسیه، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران - روسیه

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای روسیه	اثر رفاهی در روسیه	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۴۸۹۸۹	۸۱۷۰	۲۱۸۱۰	۴۹۱۷۲۶
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۹۱۹۲۴	۱۴۷۴۸	۱۶۱۰۴	۳۲۹۶۱۴
۳	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۴۴۰۵۵۴	۹۴۹۶	۱۵۱۷۲	۳۰۸۴۶۲
۴	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۶۳۸۴۷	۱۲۷۷۵	۱۲۵۱۲	۲۰۶۲۵۷
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۱۷۴۵۱۹	۷۹۷۲	۸۲۳۴	۱۹۷۵۵۵
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کتشف	۲۲۶۳۷	۳۷۲۹	۷۶۱۸	۱۰۳۶۸۳
۷	۶۹	محصولات سرامیکی	۲۱۶۶۳	۳۹۲۲	۴۷۰۶	۴۶۴۱۷
۸	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۷۵۹۵	۳۵۷۹	۴۱۴۰	۵۱۸۳۵
۹	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۰۵۶۳	۲۶۷۸	۳۱۱۳	۵۵۰۱۳
۱۰	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۹۶۷۳	۱۶۳۱	۳۱۱۱	۸۰۱۸۲
۱۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۲۱۱۸۹	۲۶۲۲	۳۰۴۶	۳۹۱۶۱
۱۲	۳۰	محصولات دارویی	۱۱۱۸۰۲	۲۴۳۳	۲۹۹۹	۹۶۳۳۸
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۶۶۴۱۰	۲۰۰۹	۲۸۸۷	۴۷۵۰۶
۱۴	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۱۵۹۶	۲۳۶۸	۲۴۳۳	۳۵۲۵۰
۱۵	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴۰۸۸۸	۱۸۵۰	۲۴۲۱	۵۸۳۳۰
۱۶	۳۵	مواد آلیومینوئید، محصولات بر اساس	۱۰۶۲۳	۲۲۱۸	۲۳۸۱	۶۲۹۹۴
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۴۵۳۲	۱۹۷۰	۲۳۰۰	۳۴۴۲۲
۱۸	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۰۹۴۸	۲۱۲۳	۲۲۶۲	۴۴۹۸۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۹۲۱۳	۱۶۸۹	۱۸۳۰	۴۰۰۶۹
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۷۶۱۳	۲۱۷۰	۱۸۲۲	۲۵۶۶۸
۲۱	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدقداران و سایر	۲۳۴۱۶	۱۶۰۲	۱۶۹۷	۵۳۹۵۵
۲۲	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳۳۴۹۵	۱۵۲۲	۱۳۹۳	۳۲۹۱۰
۲۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۶۱۲۶۴	۱۱۵۳	۱۱۲۶	۳۵۰۱۰
۲۴	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۲۳۹۷۶	۶۰۰	۹۹۴	۲۳۲۱۳
۲۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۴۳۹۵	۶۸۲	۸۸۳	۲۶۲۷۱
۲۶	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۱۴۷۱	۶۷۳	۷۹۹	۲۱۸۵۸
۲۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۹۱۱۸	۶۲۱	۷۶۹	۲۵۱۲۴
۲۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۵۹۶۷	۳۴۲	۶۹۰	۱۰۳۴۳
۲۹	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۹۷۲۳	۶۵۵	۶۵۹	۱۸۹۲۸
۳۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۰۷۷۵	۲۰۶	۵۵۴	۹۵۱۶
۳۱	۲۷	سوخخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۸۷۳۸	۱۵۴	۱۹۶	۹۴۳۷
		جمع	۲۳۶۹۱۱۶	۹۸۳۶۰	۱۳۰۶۶۲	۲۶۲۲۰۳۱

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۴- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان
پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان در جدول (۸-۹) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای قرقیزستان به میزان ۲۷۹۰۵ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات قرقیزستان در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۲۵۵۹ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۳۹۵۱ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات ایران به قرقیزستان برابر ۶۰۶۷۸ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و قرقیزستان نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان قرقیزستانی ۲۵۵۹ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۳۹۵۱ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به قرقیزستان، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۹): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قرقیزستان

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قرقیزستان	اثر رفاهی در قرقیزستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۳۵۷۹	۱۵۳۵	۲۱۸۳	۲۸۷۸۰
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۳۱۶۰	۲۹۱	۷۰۵	۷۶۵۷
۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۲۸۷۵	۶۰	۱۶۶	۴۶۱۰
۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۹۷۰	۱۴۷	۱۴۴	۳۰۷۳
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۵۲۷	۱۱۱	۱۲۶	۳۱۲۳
۶	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۲۶۹	۶۱	۱۲۶	۲۶۲۳
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۰۳۵	۷۳	۸۲	۱۵۷۹
۸	۶۹	محصولات سرمایه‌ی		۴۹	۷۹	۸۸۵
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۸۵۳	۵۴	۶۹	۱۹۸۸
۱۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۶۷	۴۸	۶۸	۱۱۸۹

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قرقیزستان	اثر رفاهی در قرقیزستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱۱	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته شده از کانوچو	۷۱۵	۲۴	۴۴	۷۶۲
۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۸	۲۳	۳۶	۵۲۵
۱۳	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های	۱۰۹	۱۸	۲۸	۳۷۳
۱۴	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۶۱	۹	۲۰	۷۷۸
۱۵	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۶۶۹	۱۴	۱۷	۵۲۴
۱۶	۲۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۴۹		۱۱	۳۶۳
۱۷	۳۵	مواد آلبومینوئید	۴۷	۵		۳۰۶
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۷۳	۲	۵	۹۴
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۴۴	۱	۴	۱۶۵
۲۰	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۴۴	۲	۳	۱۱۲
۲۱	۳۰	محصولات دارویی	۸۰۹	۴	۳	۳۹۳
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۲۷	۱	۳۳	۱۰۷
۲۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی و تانرها	۲۰۴	۲	۳	۱۹۴
۲۴	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۱۷	۱	۲	۱۶۴
۲۵	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۱۶	۲	۲	۷۸
۲۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۹۲	۰/۶۶	۱	۵۷
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵۳	۰/۵۳	۰/۸۲	۲۷
۲۸	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۸۲	۰/۶۵	۰/۶۶	۶۸
۲۹	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۴۲	۰/۶۶	۰/۴۵	۴۵
۳۰	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و	۵۷۷	۰/۱۲	۰/۲۶	۸
۳۱	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندهگان - غسل	۱۳	۰/۰۵	۰/۱۸	۱۳
		جمع	۲۷۹۰۵	۲۵۵۹	۳۹۵۱	۶۰۶۷۸

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۵- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان
پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و
قزاقستان در جدول (۸-۱۰) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای
قزاقستان به میزان ۲۰۰۰۳۱ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش
واردات قزاقستان در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۶۲۲۱ هزار دلار، اثرات رفاهی
در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۱۰۰۶۸ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش

صادرات ایران به قزاقستان برابر ۲۴۲۰۵۵ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و قزاقستان نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان قزاقستانی ۶۲۲۱ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۱۰۰۶۸ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به قزاقستان، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۱۰): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قزاقستان

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قزاقستان	اثر رفاهی در قزاقستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نوافل روی خط	۳۱۲۲۴	۱۲۴۱	۲۰۴۲	۳۵۳۵۵
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۳۹۹۶۸	۱۶۱۰	۱۹۲۴	۴۰۱۷۱
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۲۴۱۰۶	۴۳۲	۱۳۰۷	۴۳۶۰۴
۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا	۳۰۱۷۷	۳۱۷	۵۴۷	۱۸۷۰۸
۵	۶۹	محصولات سرمایی	۴۶۴۷	۳۲۶	۵۲۳	۶۶۴۳
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۵۹۹	۲۹۱	۵۱۹	۸۸۹۰
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۱۶۶۰	۲۶۲	۵۱۴	۸۸۲۳
۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۶۸۵	۱۶۴	۴۰۴	۱۱۴۲۹
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته‌شده از این مواد	۱۱۶۸۶	۲۶۵	۳۳۱	۱۲۴۶۲
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۱۰۱۰۷	۱۹۰	۲۵۰	۹۴۱۳
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۶۸۹	۱۵۲	۲۰۱	۳۳۴۸
۱۲	۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۸۴۶	۷۸	۱۹۸	۴۵۲۹
۱۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۳۱۱	۹۴	۱۸۷	۶۳۴۱
۱۴	۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۶۷۷	۱۳۵	۱۷۰	۳۷۸۸
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۹۲۷	۱۰۴	۱۳۰	۲۸۰۰
۱۶	۴۰	کانوچو و اشیای ساخته‌شده از کانوچو	۴۶۸۸	۸۶	۱۲۵	۳۷۹۶
۱۷	۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندهگان - عسل	۲۴۴۲	۵۱	۹۸	۲۳۴۷
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۹۰۳	۵۲	۹۸	۱۷۶۶

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قزاقستان	اثر رفاهی در قزاقستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱۹	۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۰۲۳		۸۱	۲۱۹۵
۲۰	۳۵	مواد آلبومینوئید، بر اساس	۲۵۲	۴۰	۷۰	۲۸۸۰
۲۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۸۶۰	۴۹	۵۴	۱۴۸۷
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۸	۴۸	۵۱	۱۵۱۷
۲۳	۳	ماهی‌ها و قشرداران صدفداران	۳۷۴	۱۷	۵۰	۱۴۱۸
۲۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۵۸۳	۲۲	۵۰	۱۵۶۸۰
۲۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵۸۲	۱۷	۳۵	۱۰۶۳
۲۶	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۵۸۹	۳۳	۳۲	۱۶۱۹
۲۷	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۲۴۳۱	۲۰	۲۱	۱۰۴۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۱۰۶۰	۱۳	۱۹	۱۱۵۰
۲۹	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۴۴۵۴	۹	۱۴	۹۲۳
۳۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۵۱	۵	۷	۵۰۶
۳۱	۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۶۴۸	۳	۴	۴۶۱
		جمع	200031	۶۲۲۱	۱۰۰۶۸	۲۴۲۰۵۵

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۴-۲- توصیه‌ها و پیشنهادها

ایران در صادرات به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از نظر سطح توسعه‌یافتگی طیف گسترده‌ای را تشکیل می‌دهند دارای پتانسیل صادراتی است. این امر می‌تواند زمینه مناسبی را برای صادرات کشورمان به منظور افزایش مبادلات تجاری با آنها فراهم کند. لذا توسعه همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی ایران به‌ویژه در بخش‌های تامین‌کننده مواد اولیه صنعتی نظیر فلزات اساسی و صنایع پتروشیمی با این دسته از کشورها، می‌تواند دسترسی آسان آنان به سرمایه و فناوری موجود ایران را فراهم نماید. وجود چنین تفاوت‌هایی در میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشانگر ظرفیت بالقوه زیادی برای انجام مبادلات تجاری با این دسته از کشورهاست.

می‌دانیم که فاصله جغرافیایی و اهمیت مسافت در تحقق پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا عامل مهم و تاثیرگذار است، علی‌رغم گسترش روزافزون سیستم‌های حمل‌ونقل، بازاریابی بین‌المللی و تحولات

تکنولوژی اطلاعات و تجارت الکترونیک، اهمیت بعد مسافت در تحقق پتانسیل صادراتی، نکاسته و همچنان عامل پراکندگی جغرافیایی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به عنوان یکی از عوامل اصلی و تعیین‌کننده تحقق پتانسیل صادراتی مطرح است. یکی از نکاتی که در بررسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید مورد توجه واقع شود دسترسی این کشورها به راه‌های آبی است که هزینه حمل‌ونقل را با توجه به پایین بودن هزینه نسبی حمل‌ونقل دریایی، تا حد زیادی کاهش می‌دهد. با استفاده از راه‌های آبی امکان افزایش مبادلات تجاری بین ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طریق بهبود سیستم حمل‌ونقل دریایی فراهم می‌گردد، لذا همکاری ایران با کشورهای مزبور در سیستم‌های حمل‌ونقل دریایی و تقویت کانال‌های ارتباطی می‌تواند موجبات تسهیل در مبادله کالا شده و ضعف ناشی از بعد مسافت زمینی را تا حدی جبران کند.

یکی از نکات مهمی که در مبادلات تجاری کشورهای کم‌درآمد عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به چشم می‌خورد تامین واردات این کشورها از محل اعتبارات پرداختی به آنها است. به عبارت دیگر اعتباراتی که در اختیار برخی از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا قرار می‌گیرد نقش مهمی در منابع تامین واردات آنها و در نتیجه انتخاب طرف‌های تجاری توسط این کشورها ایفا می‌نماید. از این نظر بانک توسعه صادرات می‌تواند نقش مهمی را در افزایش مبادلات تجاری بین ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ایفا نماید. برای این منظور بانک مذکور می‌تواند اعتباراتی را جهت تامین واردات در اختیار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا قرار داده و پرداخت این اعتبارات را مشروط به واردات کالا از کشور ایران نماید. یکی از مشخصه اصلی اقتصاد ایران، وابستگی شدید به درآمدهای نفتی برای هزینه‌های جاری و عمرانی کشور بوده و یکی از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان کشور محسوب می‌گردد. در این ارتباط، چگونگی افزایش صادرات غیرنفتی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی برای تامین هزینه‌های جاری کشور یکی از راهکارهای مهم طی نیم قرن اخیر مطرح بوده است. اهمیت آن در سال‌های آتی از آنجا است که به عنوان یکی از اصلی‌ترین و اساسی‌ترین رهیافت اساسی در سند چشم‌انداز منعکس شده است. بدون تردید، برای تحقق اهداف برنامه‌های توسعه‌ای کشور،

به‌ویژه سند چشم‌انداز به‌منظور کاهش اتکا به درآمدهای نفتی، نیازمند به برنامه‌ریزی در دو محور اساسی شامل جذب سرمایه‌گذاری برای حفظ و ارتقای ظرفیت‌های تولیدی کشور و بازاریابی برای افزایش صادرات کالا (غیرنفتی) است. برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی می‌تواند بستر لازم برای توسعه اقتصادی و همکاری‌های منطقه‌ای با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا فراهم کند. همچنین مجموعه تاسیسات و تجهیزات دریایی و بندری، شبکه‌های فرودگاهی، خطوط راه‌آهن و شبکه‌های مواصلاتی ایران، آن را به عنوان گزینه‌ای غیر قابل انکار برای تبدیل شدن به محور ترانزیت کالا، خدمات و مسافر در منطقه تبدیل نموده است. یکی از مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده در تعامل بیشتر با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای افزایش مبادلات تجاری مورد استفاده قرار می‌گیرد، تعرفه‌های ترجیحی است که به‌نظر می‌رسد وضع تعرفه‌های ترجیحی بین ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سطحی گسترده‌تر می‌تواند مبادلات تجاری ایران با این دسته از کشورها را افزایش دهد.

جهان امروز دنیای اطلاعات است و هرکس که اطلاعات بیشتری در اختیار داشته باشد امکان موفقیت بیشتری دارد. به طوری که قبلاً ذکر شد، اکثر کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای ضعف اطلاعاتی به زبان انگلیسی هستند که این ضعف اطلاعاتی در زمینه فعالیت‌های تجاری بیش از سایر زمینه‌ها خود را نشان می‌دهد. نبود اطلاعات صحیح مانع از دستیابی به توان تولیدی و صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، کالاهای مورد نیاز و وارداتی آنها و همچنین قوانین و مقررات حاکم بر مبادلات تجاری این کشورها شده و نهایتاً مانع از گسترش مبادلات تجاری ایران با این کشورها می‌شود. بر این اساس همکاری مشترک ایران با این کشورها در جهت ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی قوی که دربردارنده اطلاعات مربوط به توان تولیدی و صادراتی و همچنین نیازهای وارداتی آنها باشد می‌تواند زمینه شناخت این کشورها را از امکانات و نیازهای یکدیگر فراهم کرده و بستر مناسبی جهت تامین کالاهای وارداتی مورد نیاز هر کشور را از ایران ایجاد کند. ایجاد چنین پایگاه اطلاعاتی هزینه‌های بازاریابی شرکت‌های بازرگانی کشورمان را در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌شدت کاهش داده و بازار مبادلاتی این کشورها و قوانین

و مقررات حاکم بر آنها را برای ایران شفاف نموده و امکان فعالیت بخش خصوصی کشورمان را در این بازار افزایش می‌دهد.

مسئله اهمیت دولت به بحث گسترش تجارت خارجی با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، شرایط را در جهت افزایش شرکت‌های تولیدی و حذف موانع و محدودیت‌های اضافی از مسیر تولید، در جهت بهبود تجارت و بهبود شاخص‌های کسب‌وکار فراهم خواهد کرد. تاثیر حوزه متغیرهای حاکمیتی و کارایی دولت بر محیط کسب‌وکار، از عوامل مهمی است که از طریق سیاست‌گذاری مطلوب دولت در امور شرکت‌ها جهت تسهیل امر صادرات و ارتقای کیفی و کمی تولید، موثر خواهد بود. حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران خرد و کلان اقتصادی و حمایت از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری ولو کوچک که سطح اعتماد سرمایه‌گذاران را به سرمایه‌گذاری افزایش می‌دهند از آثار سیاست صحیح دولتی است. آنچه در بحث دخالت‌های دولت، مذموم است تصدی‌گری دولت‌ها و دخالتی است که منجر به سلب اختیار شرکت‌ها شده و آزادی عمل را از آنها می‌گیرد و مانع ابتکار و نوآوری این شرکت‌ها در عرصه تولید می‌شود.

محورها و زمینه‌های مشترک همکاری میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

گسترش اقلام مشمول موافقت‌نامه تجارت ترجیحی

تسریع در شروع روابط کارگزاری با بانک‌ها

حذف کلیه سیف‌گارد‌های تبعیض‌آمیز به صورت دوجانبه

همکاری‌های شهرک‌های صنعتی برای ایجاد شهرک صنعتی کشورهای عضو

اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ایران و ایرانی در آن کشورها

درخواست تشکیل اتاق مشترک فعال در تمام زمینه‌های تجاری، بازرگانی،

بازاریابی و فروش با هریک از کشورهای مذکور

گسترش همکاری‌ها بین گمرکات ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی

اوراسیا و تصمیم‌گیری در خصوص فرآیندهای گمرکی شامل و پنجره واحد گمرکی و

ساعت کاری گمرکات

توافق با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای حذف مالیات بر سوخت

کامیون‌های ایرانی

تشکیل کارگروه مشترک بانکی

همکاری جهت توسعه و نوسازی ناوگان دریایی و زمینی

همکاری و سرمایه‌گذاری دو طرف در بازسازی مسیرهای تجاری

با توجه به آنکه برای ورود به بازارهای صادراتی پایدار، روند با ثبات صادرات ضرورت دارد و این در حالی است که صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ناپایدار و نوسانی است و تضمین‌کننده حضور بلندمدت در این بازارها نخواهد بود، لذا توصیه می‌گردد برای پایداری صادرات، شناسایی و اولویت‌بندی بازارهای صرف صادراتی برای محصولات مهم صادراتی دارای مزیت کشور و پایش مستمر وضعیت رقابتی و مزیت نسبی کالاها در برابر رقبای این بازارها مورد توجه قرار گیرد.

صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای الگوی نامتقارن است یعنی این کشورها دارای سهم چندانی در تجارت ایران نیستند که توصیه می‌گردد در قالب موافقت‌نامه تجارت ترجیحی فعلی و اصلاح آن در آینده با توجه به نتایج این مطالعه مورد توجه قرار گیرد.

تجزیه و تحلیل اقلام صادراتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشان می‌دهد صادرات اقلام کالایی به این کشورها دارای تمرکز نسبتاً شدیدی است که می‌تواند یک تهدید برای صادرات کشور باشد لذا توصیه می‌گردد در قالب تجدید نظر در موافقت‌نامه فعلی، امکان صادرات اقلام بیشتری به این کشورها فراهم گردد.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد تجدید نظر جدی در سیاست‌گذاری تجاری کشور باید صورت گیرد که مهم‌ترین آنها شامل (۱)؛ تلاش برای متنوع ساختن شرکای تجاری ایران به خصوص در واردات که این مساله با توجه به شرایط جدید تحریم‌های تجاری علیه کشورمان اهمیت بسزایی خواهد داشت. (۲)؛ سیاست‌گذاری در جهت افزایش صادرات غیرنفتی به خصوص با توجه به پتانسیل بالای برخی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در جذب صادرات ایران.

توصیه می‌گردد جهت گسترش صادرات به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی

اوراسیا، دولت جهت توسعه بازار کالاهای ایرانی، قسمتی از هزینه‌های ایجاد و گسترش بازار را برای دوره‌ای کوتاه‌مدت تقبل نماید تا با پذیرش بخشی از هزینه تبلیغات و توسعه بازار و یارانه صادراتی امکان نفوذ کالای ایرانی را در این بازارها فراهم کند.

با توجه به آنکه موانع غیراقتصادی یکی از عوامل تاثیرگذار بر حضور کالاهای ایران در بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است توصیه می‌گردد در گام اول به مشکلات مربوط به عدم پشتیبانی سیستم بانکی کشور، بسته‌بندی نامناسب، عدم حضور دائمی در بازار، رقابت ناسالم تجار ایرانی در بازارهای خارجی، عدم عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت و عدم رعایت استانداردهای لازم اتحادیه اروپا توجه گردد.

با توجه به نتایج ارزیابی عملکرد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، توصیه می‌گردد فهرست مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح از عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد بازنگری مجدد قرار گیرد و اقدامی که در آن صادراتی به این کشور نداریم و یا دارای ارزش قیمتی پایینی هستند حذف و اقدامی که در آنها دارای مزیت و سابقه صادرات به اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستیم جایگزین شود.

توصیه می‌گردد ایران در دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا محدودیت مقداری را در دریافت ترجیحات نپذیرد (دریافت ترجیحات فقط در نرخ‌های تعرفه باشد).

توصیه می‌شود تجار و بازرگانان ایرانی به مسائلی مهمی چون؛ برخورداری از نماینده محلی برای تبلیغ و فروش محصولات، ثبت برند و علامت تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، شهر مناسب برای استقرار نمایندگی محلی، شناخت رقبا، ثبت شرکت و برند و حضور در نمایشگاه‌ها اهتمام ویژه داشته باشند.

با توجه به آنکه عمده‌ترین اقلام صادراتی غیرنفتی ایران مواد نساجی، فرآورده‌های نباتی، فلزات، مس، فرآورده‌های صنایع شیمیایی و ... است ضروری است در مذاکرات آتی جهت دریافت ترجیحات به این مسائل توجه گردد.

با توجه به موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و نتایج این مطالعه که نشان می‌دهد فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه که توسط این مطالعه توصیه شده است، ضرورت دارد در مذاکرات بعدی جهت تجدید نظر در اقلام درخواستی این موضوع نیز مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به آنکه نتایج تحقیق گویای رشد بیشتر صادرات به روسیه و قزاقستان است و این دو کشور هر دو دارای مرز مشترک دریایی با ایران هستند، تقویت زیرساخت‌های حمل‌ونقل و تجارت دریایی در سواحل شمالی کشور به‌ویژه در بندر انزلی و امیرآباد باید مورد توجه قرار گیرد.

در میان کشورهایی که مهم‌ترین تاثیر از موافقت‌نامه را بر صادرات ایران شاهد خواهند بود کشور ارمنستان به جهت مرز مشترک زمینی حائز اولویت و شایان توجه است که تقویت زیرساخت‌های جاده‌ای و تکمیل اتصال ریلی از مرز جلفا به مکری ارمنستان در این خصوص می‌تواند راهگشا باشد.

با توجه به شرایط فعلی ناشی از تحریم و مشکل انتقال پول به کشور استفاده از پول‌های ملی در تجارت فیما بین با توجه به شرایط و مقتضیات کنونی کشور مورد توصیه است.

با توجه به وجود اتحادیه گمرکی و اقتصادی میان کشورهای اوراسیا، صادرات مجدد و یا افزایش ارزش افزوده از طریق یکی از کشورها، به‌ویژه ارمنستان به دیگر کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا مورد توصیه است.

همچنین در صورت اتخاذ اقدامات ضد قیمت شکنی، با توجه به اینکه موافقت‌نامه مزبور اتخاذ اقدام علیه کل اتحادیه را منع کرده است، باید به احتمال دور زدن اقدامات ضد قیمت شکنی از طریق دیگر کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا توجه کافی مبذول داشت.

منابع

الف: منابع فارسی

اشراقی، مستوره و رنجبر، امید (۱۳۹۴). گزارش روند صادرات و واردات ایران با شرکای تجارت ترجیحی و آزاد (۹۹۳-۱۳۸۴)، سازمان توسعه تجارت ایران، دفتر نمایندگی تجاری

امامی، کریم و شعبانی، نفیسه (۱۳۹۰). تبیین تجارت درون صنعت میان کشورهای واقع در آسیای جنوب غربی در قالب مدل جاذبه. فصلنامه مدلسازی اقتصادی، سال سوم، شماره ۳

ثاقب، حسن (۱۳۸۵)، بررسی آثار ایستای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورهای عضو D8 بر جریان‌های تجاری، درآمدهای دولت و رفاه در ایران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، معاونت پژوهشی، مدیریت مطالعات بازار مشترک اسلامی ثاقب، حسن؛ فتحی، یحیی و صادقی، ملیحه (۱۳۹۲)، چارچوبی برای ارزیابی عملکرد موافقت‌نامه‌های تجاری (مطالعه موردی PTA بین ایران و پاکستان)، فصلنامه پژوهش‌نامه بازرگانی، شماره ۶۷، صص. ۵۱-۲۱.

جلایی، سیدعبدالمجید، و سلیمانی، سعید (۱۳۸۵). یکپارچگی تجاری ایران با کشورهای عضو اکو (ECO): کاربرد یک مدل جاذبه، پژوهش‌های اقتصادی دوره ۶، شماره ۴.

حائریان اردکانی، محمود (۱۳۸۷). ارزیابی گسترش اتحادیه تجاری اکو. فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، ۱، صفحات ۱۸۸-۱۶۵.

حسن‌پور، یوسف (۱۳۸۴). سنجش اکیال تجاری کشورهای عضو OIC، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۳). نگاهی به همگرایی اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، وزرات بازرگانی

دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری (۱۳۹۰). نقش مشابه موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای و سازمان جهانی تجارت در توسعه کشورهای عضو، خبرنامه، شماره ۱۵۱.

دهقانی، علی (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر صادرات صنایع ایران با تاکید بر متغیر ساختار بازار (رهیافت داده‌های تابلویی پویا)، مطالعات و سیاست‌های اقتصادی، جلد ۱۱، شماره ۱.

رازینی، ابراهیم‌علی، فائقه شاهانی و وجدانی طهرانی، هدیه (۱۳۹۲). بررسی پتانسیل تجاری میان ایران و کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای با استفاده از مدل جاذبه. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۶۹،

رحمانی، میترا (۱۳۸۷)، حضور ایران در همکاری‌های تجاری (جهانی و منطقه‌ای). تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

زاغیان، محمد و عسگری، منصور (۱۳۸۸). ارزیابی اثرات پیوستن ایران به موافقت‌نامه بانکوک بر صادرات غیرنفتی کشور، پژوهشنامه بازرگانی، تهران.

زاهدطلبان، علی و زارع، محمدحسن (۱۳۸۲). تجارت ترجیحی بین ج.ا. ایران و ترکیه، دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری ج.ا. ایران.

زراءنژاد، منصور و منصوری، سید امین (۱۳۹۴). بررسی آثار متقابل فضایی همسایگی بر نوسان‌های تجارت بین‌الملل: رویکرد اقتصاد سنجی ترکیبی فضایی و هموارسازی موجک. مجله تحقیقات اقتصادی، ۵۰، صفحات ۸۵۹-۸۳۵

سالنامه آمار بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سال‌های مختلف

سوری، امیررضا (۱۳۹۳). تحلیل عوامل موثر بر همگرایی تجاری ایران با بلوک‌های منطقه‌ای منتخب (کاربرد یک مدل جاذبه). فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، سال چهارم، شماره ۵۳،

طیسی، سیدکمیل، و آذربایجانی، کریم (۱۳۸۰). بررسی پتانسیل تجاری موجود میان ایران و اوکراین: به‌کارگیری یک مدل جاذبه، پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۲۱.

عابدین، محمدرضا و عسگری، منصور (۱۳۸۵). پیامدهای بازرگانی برقراری ترتیبات تجاری ترجیحی میان ایران و کشورهای عربی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های

بازرگانی، تهران.

عسگری، منصور (۱۳۹۰). توسعه تجارت ایران با منطقه آمریکای لاتین، سازمان توسعه تجارت ایران، تهران

عسگری، منصور و مالکی، امین (۱۳۹۴). تحلیلی بر عملکرد تجارت خارجی غیرنفتی ایران طی دهه اخیر ۹۳-۱۳۸۳، پژوهشکده بازرگانی خارجی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

فتحی، یحیی (۱۳۸۱). برآورد پتانسیل‌های صادراتی ایران به کره جنوبی بر اساس شبیه‌سازی الگوی صادرات ایران به مجموعه کشورهای طرف تجاری با استفاده از تقریب مدل TradeSim، پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۲۵، زمستان ۱۳۸۱
قانون و مقررات صادرات و واردات کشور، سال‌های مختلف، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

قنبری، محمدرضا و حسن ثاقب (۱۳۸۷). آثار برقراری تعرفه‌های ترجیحی بین کشورهای عضو گروه D۸ تجارت محصولات کشاورزی ایران

گمرک جمهوری اسلامی ایران، آمار بازرگانی خارجی ج. ا. ا.، سالهای مختلف

محمودی، عبدالله (۱۳۹۳). تاثیرات همگرایی اقتصادی کشورهای عضو اکو در یک مدل تعادل عمومی استاندارد (مدل GTAP). فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، ۷۰، صفحات ۳۰-۵.

نجف‌علی‌مدارلو، حامد، مرتضوی، سیدابوالقاسم و شمشادبیزدی، کتایون (۱۳۹۲). کاربرد اقتصادسنجی فضایی در بررسی عوامل موثر بر صادرات محصولات کشاورزی در کشورهای عضو اکو: رهیافت داده‌های تابلویی. فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، ۳، ۴۹-۶۲.

هراتی، جواد؛ بهراد امین، مهدی و کهرازه، ساناز (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر صادرات ایران (کاربرد الگوی جاذبه)، فصل‌نامه علمی پژوهشی، پژوهش‌های رشد و توسعه، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۴۶-۲۹.

ب: منابع لاتین

- Adams, R., Phillipa, D., Jyothi, G., & Greg M. (2003). The Trade and Investment Effects of Preferential Trading Arrangements Old and New Evidence, Staff Working Paper. Canberra: Australia Productivity Commission.
- Alam, I., & Ahmed, S. (2018). A Panel Gravity Model Analysis of India's Export to Gulf Cooperation Council (GCC) Countries
- Anderson, J. E. (1979). A Theoretical Foundation for the Gravity Equation. *American Economic Review*, 69(1), 106-16.
- Anderson, J. E., & Wincoop, E. (2003). Gravity with Gravitas: A Solution to the Border Puzzle. *American Economic Review*, 93(1), 170-192.
- Anderson, J. E., & Wincoop, E. (2003). Gravity with gravitas: a solution to the border puzzle. *American Economic Review*, 93(1), 170-192.
- Anderson, J. E., & Wincoop, E. (2003). Gravity with Gravitas: A Solution to the Border Puzzle. *American Economic Review*, 93, 170-192.
- Anderson, T.W., & Hsiao, C. (1982). Formulation and Estimation of Dynamic Models Using Panel Data. *Journal of Econometrics*, 18.
- Andriamananjara, S. (1999). Preferential Trading Agreement: Endogenous Response of the Excluded Country, Washington, DC. US International Trade Commission.
- Arrelano, M., & Bover, O. (1995). Another Look at the Instrumental Variables Estimation of Error Components Models. *Journal of Econometrics*, 68.
- Baier, S. L., & Bergstrand, J. H. (2007). Do free trade agreements actually increase members' international trade?. *Journal of international Economics*, 71(1), 72-95.
- Balassa B. (1965). Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage, *Manchester School* 33 (2), pp. 99-123
- Baltagi, B. H. (2008). *Econometric Analysis of Panel Data*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.

- Bergstrand, J. H. (1985). The Gravity Equation in International Trade: Some Microeconomic Foundations and Empirical Evidence. *Review of Economics and Statistics*, 67(3), 474-481.
- Bergstrand, J. H. (1989). The Generalized Gravity Equation, Monopolistic Competition, and the Factor-Proportions Theory in International Trade. *Review of Economics and Statistics*, 71(1), 143-153.
- Bhagwati, J. & Panagariya, A. (1996). *The Economics of Preferential Trade Agreements*, Washington, D.C. AEI Press.
- Bhagwati, J. (1971). Trade Diverting Customs Unions and Welfare-Improvement: A Clarification, *Economic Journal*.
- Bhagwati, J. (1992). Regionalism versus Multilateralism, *The World Economy*, 15(5), pp. 535-555.
- Bhagwati, J. (1993). Regionalism and Multilateralism: An Overview, in Jaime deMelo and Arvind Panagariya, eds., *New Dimensions in Regional Integration* Cambridge University Press.
- Bhagwati, J. (1995). U.S. Trade Policy: The Infatuation with Free Trade Areas. In Bhagwati, J. & Krueger, A. eds., *The Dangerous Drift to Preferential Trade Agreements*, Washington, D.C.,
- Bhagwati, J. (1997). The Causes of Regionalism, *The World Economy*, 20(7), pp. 865-888.
- Blundell, R., & Bond, S. (1998). Initial Conditions and Moment Restrictions in Dynamic Panel Data Models. *Journal of Econometrics*, 87.
- Bond, S., Hoeffler, A. & Temple, J. (2001). GMM Estimation of Empirical Growth Models. CEPR Discussion Paper, 3048
- Carrere, C. (2006). Revising the Effects of Regional Trading Agreements on Trade Flows with Proper Specification of the Gravity Model, *European Economic Review*, 50, 2, 223-47
- Chaudhary, S. K., Xiumin, L., & Khan, M. K. (2018). The Factors Affecting Nepal's Trade: Gravity Model Analysis. *European Academic Research*, 5(12)

- Christie E. (2001). Potential Trade in Southeast Europe: a Gravity Model Approach; Mimeo, WIIW.
- Clarete, R., Edmonds, C., and Forthcoming. J. S. (2001). Asian Regionalism and its Effects on Trade in the 1990s, ADB Economics and Research Department Working Paper, available: www.adb.org.
- Constantinescu, C., Mattoo A., and Ruta, M. (2015). The Global Trade Slowdown: Cyclical or Structural? , IMF Working Paper, WP/15/6
- Das, D. (2001). Regional Trading Agreements and the Global Economy: An Asia Pacific Perspective, Asian Development Bank.
- Davies, G. (2013), Why World Trade Growth Has Lost Its Mojo, Financial Times Blog, 29 September 2013.
- De Melo, J., & Panagariya, A. (1993). New Dimensions in Regional Integration, Cambridge, U.K., Cambridge University Press.
- De Melo, J., Montenegro, C. and Takacs, W. (1994). The Effects of Protectionism on a Small Country: The Case of Uruguay. The World Bank
- Deardorff, A. V. (1998). Determinants of Bilateral Trade: Does Gravity Work in a Neoclassical World?, The Regionalization of the World Economy, NBER, 7-33.
- Deardorff, V. A., & Stern, M. R. (1994). Multilateral Trade Negotiations and Preferential Trading Arrangements. Deardorff and Stern (Eds.), Analytical and Negotiating Issues in the global trading system.
- Derosa, D. A. (1998). Regional Integration Arrangement: Static Economic Theory, Quantitative Finding, and Policy Guidelines, ADR International, Ltd 200 Park Avenue, Suite 202
- Desbordes, R., & Eberhardt, M. (2019). Gravity. Globalization Productivity and Technology, Research Paper 2019/02
- Devlin, D., & Ffrench, D. (1998), Wards an Evaluation of Regional Integration in Latin America in the 1990's, Inter-American Development Bank, Paper Vol. 2, pp. 19-22

- Egger, P. (2000). A Note on the Proper Specification of the Gravity Equation. *Economics Letters*, 66(1), 25–31.
- Egger, P. (2000). A Note on the Proper Econometric Specification of the Gravity Equation, *Economic Letters*, 66, 25-31.
- Eichengreen, B., & Irwin, D. A. (1998). The Role of History in Bilateral Trade Flows, in: J.A. Frankel (ed.). *The Regionalization of the World Economy*, 33-57, Chicago, University of Chicago Press.
- Elek, A. (1992). Trade Policy Options for the Asia – Pacific region in the 1990s: the Potential of Open Regionalism, *The American Economic Review*, Vol 82, No 2, PP 74-78.
- Estevadeordal, A. (2006). The Rise of Regionalism. Presentation at the Conference, *The New Regionalism: Progress, Setbacks, and Challenges*. Washington, DC: Inter-American Development Bank.
- Finger, M., & Kreinin, M.E. (1979). A Measure of Export Similarity and ITS Possible Uses; *Economic Journal* No. 89.
- Foroutan, F. (1998). Does Membership in a Regional Preferential Trade Arrangement Make a Country More or Less Protectionist?, Working Paper, World Bank
- Francois, J., & Keith H. (2003). Global simulation analysis of industry-level trade policy, mimeo, The World Bank.
- Frankel, J., Stein, E., & Wei, S. j. (1995), Trading Blocs and the Americas: The Natural, the Unnatural, and the Super-natural, *Journal of Development Economics*, 47(1), pp. 61–95.
- Freund, C. (2000). Multilateralism and the Endogenous Formation of PTAs, *Journal of International Economics*.
- Giles, J. A. and. Cara, L. W. (2010). Export-Led Growth: a Survey of the Empirical Literature and some Non-Causality Results, *The Journal of International Trade and Economic Development*, 9(3).
- Greenaway, D. and Chris M. (2002). Regionalism and Gravity, *Scottish Journal of Political Economy*, Vol. 49, pp, 574-85.

Harris, M., & Matyas, L. (1998). The Econometrics of Gravity Models, Melbourne. Institute, Working Paper.

Helpman, E. (1987). Imperfect Competition and International Trade: Evidence from Fourteen Industrial Countries. *Journal of the Japanese and International Economies*, 2(1), 62–81.

Ho, C, Wanga, W & Yu, J. (2013). Growth Spillover through Trade: A Spatial Dynamic Panel Data Approach. *Economics Letters*, 120, 450-453.

Hufbauer, G. C., & Schott, J. J. (2007). Fitting Asia-Pacific Agreements into the WTO system. HEI, SECO, NCCR Conference. Geneva, September 10-12.

Kareman, D. (1999). A Gravity Model Analysis of the Benefits of Economic Integration in the Pacific Rim, *Journal of Economic Integration*, Vol 15, No. 3, PP.67-347.

Kelejian, H. H. & Mukerji, P. (2011). Important dynamic indices in spatial models. *Papers in Regional Science*, 90, 693-702

Khan, A. J. (2010). Unilateral Liberalization versus Regional Integration: The Case of ECO Member Countries, 15, 27-44.

Krueger, A. O. (1997). Problems with Overlapping Free Trade Areas, Regionalism versus Multilateral Trade Arrangements, the University of Chicago

Krugman, P. (2013). Should Slowing Trade Growth Worry Us?, *New York Times Blog*, 30 September 2013

Lall, S. (2000). The Technologies Structure and Performance of Developing Country Manufacturing Exports, 1985-1998, Queen Elizabeth House, University of Oxford, Working Paper Number 44

Limao, N., (2002). Are Preferential Trade Agreements with Non-trade Objectives a Stumbling Block for Multilateral Liberalization? University of Maryland Center for International Economics, WP 02-02

- Linneman, H. (1966). An Econometric Study of International Trade Flows. *Economic Review*, 12(2), 297–320.
- Lipsey, R. G. (1957). The Theory of Customs Union: Trade Diversion and Welfare, *Economica*, 24, pp. 40-46.
- Mathur, S. K. (1999). Pattern of International Trade, New Trade Theories and Evidence from Gravity Equation Analysis, *The Indian Economic Journal*, Vol 47, No.4, PP. 68-88
- McCallum, J. (1995). National borders matter: Canada-US regional trade patterns. *The American Economic Review*, 85(3), 615-623.
- Osnago, M., Alen, A., & Ruta, M. (2017). Deep integration and UK-EU trade relations, Policy Research Working Paper Series 7947, World Bank, Washington, DC.
- Paas, T. (2000). Gravity Approach For Modeling Trade Flows Between Estonia and The Main Trading Partners, University of Tartu- Faculty of Economics and Business Administration, Working Paper, No 4.
- Panagariya, A. (1996). The Free Trade Area of the Americas: Good for Latin America?, *World Economy*, 19(5).
- Park, D. and Estrada, M. A. (2010). A New Multi-Dimensional Framework for Analyzing Regional Integration: Regional Integration Evaluation (RIE) Methodology, ADB Working Paper Series on Regional Economic Integration. No. 49.
- Pomfret, R. (2007). Asian Regionalism: threat to the WTO-based trading system of paper tiger? *VoxEU.org*.
- Rahman, M. M. (2003). A Panel Data Analysis of Bangladesh Trade the Gravity Model Approach, Australia: University of Sydney
- Rieder, R. (2006). Playing Dominoes in Europe: An Empirical Analysis of the Domino Theory for the EU, 1962-2004. HEI Working Paper no: 11/2006. Geneva: Graduate Institute of International Studies.
- Summers, R. and Heston, A. (1991). The move to Free trade Zones: Comment, Federal Reserve Bank of Kansas city.

Tahir, P. (2004). Prospects of Economic Integration. The Pakistan Development Review, 43:4(2), 913-923

Tinbergen, J. (1962). Shaping The World Economy, New York. Twentieth Century Fund.

Trid, M. (2003). Economic and Welfare Impacts of the EU-Africa Economic Partnership Agreements, ECA/TRID, ATPC.

UNCTAD (2008). Hand Book of International Trade and Development Statistics

Van Beers C., & Biessen, G. (1996). Trade possibilities and structure of foreign trade: The case of Hungary and Poland, Comparative Economic studies, Vol. 38, n. 2/3, Summer Fall, pp. 1-19.19

Viner, J. (1950). The Customs Union Issue New York: Carnegie Endowment for International Peace.

Winters, L. A. (1990). An Econometric Model of Export Sector; UK Visible Export and Their Prices 1955-1973, Cambridge University Press.

World Tariff Profiles, WTO

WTO document WT/TPR/S/259/Rev.1 dated 7 March 2012, part 3, paras, 1-4.

WTO document WT/TPR/S/259/Rev.1 dated 7 March 2012, passim

WTO, idb _ tur _2016_ Data on MFN Applied Tariff

www.trademap.org

www.turkstat.gov.tr

Zarzoso, I. M. (2002). Augmented Gravity Model: An Empirical Application to Mercosour Union Trade Flows, Journal of Applied Economics.

Zhang, J., & Kristensen, G. (1995), A Gravity Model with Variable Coefficients: the EEC Trade with Third Countries, Geographical Analysis, Vol, 27.

ضمیمه فصل چهارم

در این ضمیمه فهرست اقلام مبادله‌شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر حسب کدهای HS ارائه می‌شود.

الف: ترجیحات داده شده ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

جدول (۴-۳۷): فهرست ترجیحات داده شده توسط ایران

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱	۲۰۱۱۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۲	۲۰۱۱۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۳	۲۰۱۲۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۴	۲۰۱۲۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۵	۲۰۱۲۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۶	۲۰۱۲۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۷	۲۰۱۳۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۸	۲۰۱۳۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۹	۲۰۱۳۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۰	۲۰۱۳۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۱	۲۰۲۱۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۲	۲۰۲۱۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۳	۲۰۲۲۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۴	۲۰۲۲۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۵	۲۰۲۲۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۶	۲۰۲۲۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۷	۲۰۲۳۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۸	۲۰۲۳۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۹	۲۰۲۳۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۲۰	۲۰۲۳۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۲۱	۲۰۴۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۲	۲۰۴۲۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۳	۲۰۴۲۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴	۲۰۴۲۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵	۲۰۴۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۶	۲۰۴۴۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷	۲۰۴۴۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۸	۲۰۴۴۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹	۲۰۴۵۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۰	۳۰۲۱۱۰۰	۴۰	۰/۰۰	۴۰/۰۰
۳۱	۳۰۲۴۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۲	۳۰۳۱۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۳	۳۰۳۱۹۰۰	۳۲	۰/۰۰	۳۲/۰۰
۳۴	۳۰۳۵۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵	۴۰۵۱۰۱۰	۵۵	۲۷/۳۰	۳۹/۹۹
۳۶	۴۰۵۱۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۷	۴۰۹۰۰۰۰	۵۵	۰/۰۰	۵۵/۰۰
۳۸	۷۰۸۱۰۰۰	۵۵	۳۶/۰۰	۳۵/۲۰
۳۹	۷۰۸۲۰۰۰	۵۵	۳۶/۰۰	۳۵/۲۰
۴۰	۷۱۳۱۰۰۰	۵۵	۵۵/۰۰	۲۴/۷۵
۴۱	۷۱۳۲۰۱۰	۱۵	۶۷/۰۰	۴/۹۵
۴۲	۷۱۳۲۰۹۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۳	۷۱۳۳۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۴	۷۱۳۳۳۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۵	۷۱۳۴۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۶	۷۱۳۹۰۰۰	۵۵	۳۶/۰۰	۳۵/۲۰
۴۷	۹۰۲۱۰۰۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۴۸	۹۰۲۲۰۰۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۴۹	۹۰۲۳۰۱۰	۵۵	۴۵/۰۰	۳۰/۲۵
۵۰	۹۰۲۳۰۹۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۵۱	۹۰۲۴۰۱۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۵۲	۹۰۲۴۰۹۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۵۳	۱۰۰۳۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۴	۱۰۰۳۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۵	۱۰۰۵۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۶	۱۰۰۵۹۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۷	۱۰۰۵۹۰۹۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۸	۱۰۰۶۳۰۰۰	۲۶	۴۲/۰۰	۱۵/۰۸
۵۹	۱۰۰۸۱۰۰۰	۱۰	۴۰/۰۰	۶/۰۰
۶۰	۱۲۰۱۹۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۱	۱۲۰۴۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۶۲	۱۲۰۵۱۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۳	۱۲۰۵۹۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۴	۱۲۰۶۰۰۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۵	۱۲۰۶۰۰۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۶	۱۲۱۱۹۰۹۹	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۶۷	۱۵۰۷۱۰۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۶۸	۱۵۱۲۱۱۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۹	۱۵۱۴۱۱۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۷۰	۱۷۰۴۱۰۰۰	۵۵	۸۲/۰۰	۹/۹۰
۷۱	۱۷۰۴۹۰۰۰	۵۵	۷۴/۵۰	۱۴/۰۳
۷۲	۱۸۰۶۲۰۰۰	۳۲	۵۶/۳۰	۱۳/۹۸
۷۳	۱۸۰۶۳۱۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۴	۱۸۰۶۳۲۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۵	۱۸۰۶۹۰۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۶	۱۹۰۲۱۹۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۷	۱۹۰۲۳۰۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۸	۱۹۰۵۳۱۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۹	۱۹۰۵۳۲۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۸۰	۱۹۰۵۹۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۱	۲۱۰۲۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۲	۲۱۰۲۲۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۳	۲۱۰۳۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۴	۲۱۰۶۹۰۸۵	۴۰	۷۵/۰۰	۱۰/۰۰
۸۵	۲۱۰۶۹۰۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۸۶	۲۲۰۱۱۰۰۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۸۷	۲۲۰۱۹۰۰۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۸۸	۲۲۰۲۱۰۰۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۸۹	۲۲۰۲۹۹۱۰	۲۰	۳۰/۰۰	۱۴/۰۰
۹۰	۲۲۰۲۹۹۹۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۹۱	۲۳۰۴۰۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۹۲	۲۳۰۶۱۰۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۳	۲۳۰۶۳۰۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۴	۲۳۰۶۴۱۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۵	۲۳۰۶۴۹۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۶	۲۳۰۶۹۰۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۷	۲۳۰۶۹۰۹۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۸	۲۵۲۴۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۹۹	۲۸۳۵۳۱۰۰	۱۰	۵۰/۰۰	۵/۰۰
۱۰۰	۲۹۳۱۹۰۵۵	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۱۰۱	۳۰۰۴۲۰۱۱	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۰۲	۳۰۰۴۲۰۱۲	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۰۳	۳۰۰۴۲۰۱۹	۳۴	۵۰/۰۰	۱۷/۰۰
۱۰۴	۳۰۰۴۲۰۹۰	۷۰	۴۳/۰۰	۳۹/۹۰
۱۰۵	۳۰۰۴۴۱۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۰۶	۳۰۰۴۴۱۹۰	۵	۳۰/۰۰	۳/۵۰
۱۰۷	۳۰۰۴۴۲۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۱۰۸	۳۰۰۴۴۲۹۰	۵	۳۰/۰۰	۳/۵۰
۱۰۹	۳۰۰۴۴۳۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۱۱۰	۳۰۰۴۴۳۹۰	۵	۳۰/۰۰	۳/۵۰
۱۱۱	۳۰۰۴۵۰۱۱	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۱۲	۳۰۰۴۵۰۱۲	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۱۳	۳۰۰۴۵۰۱۹	۳۴	۵۰/۰۰	۱۷/۰۰
۱۱۴	۳۰۰۴۵۰۹۰	۷	۴۳/۰۰	۳/۹۹
۱۱۵	۳۰۰۴۹۰۱۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۱۶	۳۰۰۴۹۰۵۱	۳۷	۵۰/۰۰	۱۸/۵۰
۱۱۷	۳۰۰۴۹۰۵۹	۷	۴۳/۰۰	۳/۹۹
۱۱۸	۳۰۰۴۹۰۹۰	۷	۴۳/۰۰	۳/۹۹
۱۱۹	۳۳۰۴۹۱۰۰	۲۶	۰/۰۰	۲۶/۰۰
۱۲۰	۳۳۰۴۹۹۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۱	۳۳۰۵۱۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۲	۳۳۰۵۹۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۳	۳۳۰۶۱۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۴	۳۳۰۶۹۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۵	۳۳۰۷۱۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۶	۳۳۰۷۲۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۷	۳۳۰۷۳۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۸	۳۳۰۷۴۹۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۹	۳۳۰۷۹۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۳۰	۳۴۰۱۱۱۱۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۱	۳۴۰۱۱۱۲۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۲	۳۴۰۱۱۱۳۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۳	۳۴۰۱۱۱۴۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۴	۳۴۰۱۱۱۵۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۵	۳۴۰۱۱۱۹۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۶	۳۴۰۱۱۹۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۷	۳۴۰۱۲۰۱۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۸	۳۴۰۱۲۰۲۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۹	۳۴۰۱۲۰۳۰	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۱۴۰	۳۴۰۱۲۰۴۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۴۱	۳۴۰۱۲۰۹۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۴۲	۳۴۰۱۳۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۴۳	۳۵۰۱۱۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۴۴	۳۹۰۸۱۰۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۴۵	۳۹۰۸۹۰۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۴۶	۴۰۱۱۸۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۱۴۷	۴۴۰۷۱۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۴۸	۴۴۱۰۱۱۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۴۹	۴۴۱۰۱۲۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۰	۴۴۱۱۱۲۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۱	۴۴۱۱۱۳۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۲	۴۴۱۱۱۴۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۳	۴۴۱۱۹۲۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۴	۴۴۱۱۹۳۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۵	۴۴۱۲۳۳۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۶	۴۴۱۲۳۴۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۷	۴۴۱۲۳۹۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۸	۴۴۱۲۹۹۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۹	۴۷۰۳۲۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۶۰	۴۸۰۱۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۶۱	۴۸۰۲۵۶۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۶۲	۴۸۰۲۵۸۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۶۳	۴۸۰۴۳۱۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۶۴	۴۸۰۴۳۹۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۵	۴۸۰۵۱۱۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۶	۴۸۰۵۱۹۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۷	۴۸۰۵۱۹۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۸	۴۸۰۵۲۴۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۹	۴۸۰۵۲۴۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۰	۴۸۰۵۹۱۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۷۱	۴۸۰۵۹۱۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۲	۴۸۰۵۹۲۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۳	۴۸۰۵۹۲۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۴	۴۸۰۵۹۳۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۵	۴۸۰۵۹۳۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۶	۴۸۱۰۹۲۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۷۷	۴۸۱۱۵۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۷۸	۴۸۱۱۹۰۳۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۹	۴۸۱۲۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۸۰	۴۸۱۴۲۰۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۸۱	۴۸۱۴۹۰۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۸۲	۴۸۱۸۲۰۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۸۳	۴۸۱۸۹۰۱۰	۲۰	۳۰/۰۰	۱۴/۰۰
۱۸۴	۴۸۱۸۹۰۹۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۸۵	۴۸۱۹۲۰۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۸۶	۴۸۱۹۲۰۹۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۸۷	۴۸۱۹۴۰۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۸۸	۴۸۲۳۷۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۸۹	۴۹۰۱۹۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۰	۵۲۰۱۰۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۹۱	۵۳۰۹۱۱۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۹۲	۵۴۰۲۱۹۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۳	۵۵۰۱۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۴	۵۵۰۳۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۵	۵۷۰۳۲۰۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۶	۶۱۰۸۲۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۷	۶۱۱۵۲۱۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۸	۶۱۱۵۲۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۹	۶۱۱۵۲۹۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۰	۶۱۱۵۹۵۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۱	۶۲۰۲۱۱۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۲	۶۲۰۳۱۱۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۳	۶۲۰۳۱۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۴	۶۲۰۳۱۹۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۵	۶۲۰۳۱۹۹۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۶	۶۲۰۸۲۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۷	۶۲۲۱۰۰۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۸	۷۱۱۳۱۱۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۰۹	۷۱۱۳۱۱۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۰	۷۱۱۳۱۹۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۱	۷۱۱۳۱۹۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۲	۷۱۱۳۲۰۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۳	۷۱۱۳۲۰۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۴	۷۱۱۴۱۱۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۵	۷۱۱۴۱۱۲۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۶	۷۱۱۴۱۱۳۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۷	۷۱۱۴۱۱۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۸	۷۱۱۴۱۹۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۹	۷۱۱۴۱۹۲۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۲۰	۷۱۱۴۱۹۳۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۱	۷۱۱۴۱۹۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۲	۷۱۱۴۲۰۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۳	۷۱۱۵۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۲۴	۷۱۱۵۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۲۵	۷۲۰۷۱۱۹۰	۱۵	۳۳/۰۰	۱۰/۰۵
۲۲۶	۷۲۰۷۱۹۰۰	۱۵	۳۳/۰۰	۱۰/۰۵
۲۲۷	۷۲۰۸۱۰۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۸	۷۲۰۸۳۶۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۹	۷۲۰۸۳۶۲۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۰	۷۲۰۸۳۶۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۱	۷۲۰۸۳۷۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۲	۷۲۰۸۳۷۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۳	۷۲۰۸۳۸۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۴	۷۲۰۸۳۹۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۵	۷۲۰۸۴۰۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۶	۷۲۰۸۵۱۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۷	۷۲۰۸۵۱۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۸	۷۲۰۸۵۲۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۹	۷۲۰۸۵۲۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۴۰	۷۲۰۹۱۸۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۲۴۱	۷۲۲۵۱۱۰۰	۲۰	۷۵/۰۰	۵/۰۰
۲۴۲	۷۲۲۵۱۹۰۰	۲۰	۷۵/۰۰	۵/۰۰
۲۴۳	۷۲۲۵۴۰۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۴۴	۷۲۲۶۱۱۰۰	۲۰	۷۵/۰۰	۵/۰۰
۲۴۵	۷۳۰۲۱۰۰۰	۱۵	۷۳/۰۰	۴/۰۵
۲۴۶	۷۳۰۴۱۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴۷	۷۳۰۴۲۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴۸	۷۳۰۴۲۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴۹	۷۳۰۴۲۴۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵۰	۷۳۰۶۱۱۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵۱	۷۳۰۶۱۱۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۲۵۲	۷۳۰۶۵۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵۳	۷۳۰۶۵۰۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۲۵۴	۷۳۱۲۱۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۵۵	۷۳۱۲۱۰۲۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۲۵۶	۷۳۱۲۱۰۹۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۲۵۷	۷۳۲۰۲۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸,۲۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۵۸	۷۳۲۶۹۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۵۹	۷۳۲۶۹۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۰	۷۳۲۶۹۰۳۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۱	۷۳۲۶۹۰۴۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۲	۷۳۲۶۹۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۳	۷۴۱۹۹۹۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۴	۷۴۱۹۹۹۲۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۵	۷۴۱۹۹۹۳۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۶	۷۴۱۹۹۹۴۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۷	۷۴۱۹۹۹۹۰	۵۹	۳۰/۰۰	۴۱/۳۰
۲۶۸	۸۴۰۸۲۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۶۹	۸۴۰۹۹۹۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۷۰	۸۴۱۲۲۱۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۷۱	۸۴۱۲۲۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۲	۸۴۱۲۳۱۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۷۳	۸۴۱۲۳۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۴	۸۴۱۲۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۵	۸۴۱۳۸۱۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۶	۸۴۲۹۱۱۲۱	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۷۷	۸۴۲۹۱۱۲۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۷۸	۸۴۲۹۱۱۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۷۹	۸۴۲۹۱۱۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۰	۸۴۲۹۵۱۲۱	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۱	۸۴۲۹۵۱۲۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۲	۸۴۲۹۵۱۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۳	۸۴۲۹۵۱۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۴	۸۴۲۹۵۹۲۱	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۵	۸۴۲۹۵۹۲۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۶	۸۴۲۹۵۹۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۷	۸۴۲۹۵۹۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۸	۸۴۳۲۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۸۹	۸۴۳۳۵۱۱۱	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۰	۸۴۳۳۵۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۱	۸۴۳۳۵۳۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۲	۸۴۳۳۵۹۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۳	۸۴۳۳۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۴	۸۴۳۸۸۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۵	۸۴۸۱۸۰۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۹۶	۸۴۸۱۸۰۱۵	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۹۷	۸۴۸۱۸۰۲۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۹۸	۸۴۸۱۸۰۲۵	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۲۹۹	۸۴۸۱۸۰۳۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۰	۸۴۸۱۸۰۳۵	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۱	۸۴۸۱۸۰۳۶	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۲	۸۴۸۱۸۰۳۷	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۳	۸۴۸۱۸۰۴۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۴	۸۴۸۱۸۰۴۵	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۵	۸۴۸۱۸۰۵۵	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۰۶	۸۴۸۱۸۰۶۰	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۰۷	۸۴۸۱۸۰۶۵	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۳۰۸	۸۴۸۱۸۰۶۹	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۳۰۹	۸۴۸۱۸۰۷۰	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۳۱۰	۸۴۸۱۸۰۸۰	۲۰	۳۰/۰۰	۱۴/۰۰
۳۱۱	۸۴۸۱۸۰۸۱	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۱۲	۸۴۸۱۸۰۹۰	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۱۳	۸۴۸۲۴۰۰۰	۱۰	۵/۰۰	۹/۵۰
۳۱۴	۸۴۸۲۹۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۱۵	۸۵۰۴۳۱۳۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۱۶	۸۵۰۴۴۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۱۷	۸۵۰۴۴۰۷۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۱۸	۸۵۰۷۱۰۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۱۹	۸۵۰۷۱۰۹۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۲۰	۸۵۰۷۲۰۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۳۲۱	۸۵۰۷۲۰۹۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۳۲۲	۸۵۳۵۴۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۳	۸۵۳۷۱۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۴	۸۵۳۷۱۰۴۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۵	۸۵۳۹۲۲۴۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۶	۸۶۰۵۰۰۰۰	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۲۷	۸۶۰۷۲۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۲۸	۸۶۰۷۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۲۹	۸۶۰۷۹۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۳۰	۸۶۰۸۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۳۱	۸۷۰۱۳۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۲	۸۷۰۱۳۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۳	۸۷۰۱۹۴۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۳۴	۸۷۰۱۹۵۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۵	۸۷۰۲۲۰۰۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۶	۸۷۰۲۳۰۰۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۷	۸۷۰۲۴۰۰۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۸	۸۷۰۴۱۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۹	۸۷۰۵۱۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۴۰	۸۷۰۸۵۰۳۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۱	۸۷۰۸۷۰۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۲	۸۷۱۱۱۰۱۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۳	۸۷۱۱۱۰۱۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۴	۸۷۱۱۶۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۵	۸۷۱۶۳۹۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۶	۸۷۱۶۳۹۳۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۷	۸۸۰۲۱۱۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۳۴۸	۸۸۰۲۱۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۴۹	۸۸۰۲۴۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۰	۸۸۰۳۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۱	۸۸۰۳۲۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۲	۸۸۰۳۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۳	۸۹۰۱۲۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۴	۸۹۰۱۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۵	۹۰۱۳۱۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۳۵۶	۹۰۱۵۸۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۷	۹۰۲۸۳۰۱۱	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۵۸	۹۰۲۸۳۰۱۹	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۵۹	۹۰۲۸۳۰۲۱	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۶۰	۹۰۲۸۳۰۲۹	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
متوسط		۱۹/۳۹	۲۲/۵۰	۱۲/۹۸

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ب: ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران

جدول (۴-۳۸): ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱	۳۰۲۱۱۲۰۰۰	۴/۴۰	۲۵	۳/۳۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲	۳۰۲۹۹۰۰۰۱	۴٫۴۰	۲۵	۳٫۳۰
۳	۳۰۶۱۷۱۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴	۳۰۶۱۷۹۲۰۰	۳٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۵	۳۰۶۱۷۹۳۰۰	۳٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۶	۳۰۶۱۷۹۴۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۷	۳۰۶۱۷۹۹۰۰	۳٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۸	۴۰۶۴۰۹۰۰۰	۱۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۹	۶۰۲۹۰۵۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۰	۶۰۲۹۰۹۱۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۱	۶۰۲۹۰۹۹۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۲	۶۰۳۱۱۰۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۳	۶۰۳۱۴۰۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۴	۶۰۳۱۵۰۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۵	۶۰۳۱۹۱۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶	۷۰۱۹۰۵۰۰۰	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۱۷	۷۰۱۹۰۹۰۰۰	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۱۸	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۱	۱۰٫۰۰	۴۰	۶٫۰۰
۱۹	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۲	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۲۰	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۳	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۲۱	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۴	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۲۲	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۵	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۲۳	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۶	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۲۴	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۷	۱۰٫۰۰	۴۰	۶٫۰۰
۲۵	۷۰۲۰۰۰۰۰۰۹	۱۰٫۰۰	۴۰	۶٫۰۰
۲۶	۷۰۳۱۰۱۹۰۰	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷	۷۰۴۱۰۰۰۰۰	۱۱٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸	۷۰۴۹۰۱۰۰۰۱	۱۳٫۰۰	۲۵	۹٫۷۵
۲۹	۷۰۴۹۰۱۰۰۰۹	۱۳٫۰۰	۲۵	۹٫۷۵
۳۰	۷۰۴۹۰۹۰۰۰	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۳۱	۷۰۵۱۱۰۰۰۰	۱۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲	۷۰۵۱۹۰۰۰۰	۱۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳	۷۰۶۱۰۰۰۰۰۱	۱۲٫۰۰	۲۵	۹٫۰۰
۳۴	۷۰۶۹۰۹۰۰۰۱	۱۲٫۰۰	۲۵	۹٫۰۰
۳۵	۷۰۷۰۰۰۵۰۰۱	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۶	۷۰۷۰۰۰۵۰۰۲	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۳۷	۷۰۷۰۰۰۵۰۰۳	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۳۸	۷۰۷۰۰۰۵۰۰۴	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵
۳۹	۷۰۷۰۰۰۵۰۰۵	۱۵٫۰۰	۲۵	۱۱٫۲۵

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۰	۷۰۷۰۰۰۵۰۶	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۴۱	۷۰۷۰۰۰۵۰۹	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۴۲	۷۰۹۳۰۰۰۰۰	۱۰/۰۰	۷۵	۲/۵۰
۴۳	۷۰۹۴۰۰۰۰۰	۱۲/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۴	۷۰۹۶۰۱۰۰۱	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۵	۷۰۹۶۰۹۹۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۴۶	۷۰۹۹۳۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۴۷	۷۰۹۹۳۹۰۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۸	۷۰۹۹۹۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹	۷۰۹۹۹۹۰۰۰	۱۰/۰۰	۶۵	۳/۵۰
۵۰	۸۰۲۵۱۰۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۱	۸۰۲۵۲۰۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۲	۸۰۴۱۰۰۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۳	۸۰۴۲۰۱۰۰۰	۵/۰۰	۲۵	۳/۷۵
۵۴	۸۰۴۲۰۹۰۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۵۵	۸۰۵۱۰۲۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۶	۸۰۵۱۰۸۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۷	۸۰۵۲۹۰۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۸	۸۰۵۵۰۱۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۵۹	۸۰۵۵۰۹۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۶۰	۸۰۶۱۰۱۰۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۶۱	۸۰۶۱۰۹۰۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۶۲	۸۰۶۲۰۱۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۶۳	۸۰۶۲۰۳۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۶۴	۸۰۶۲۰۹۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۶۵	۸۰۷۱۹۰۰۰۰	۵/۰۰	۲۵	۳/۷۵
۶۶	۸۰۸۱۰۸۰۰۱	۰/۰۴	۴۰	۰/۰۲
۶۷	۸۰۸۱۰۸۰۰۲	۰/۰۳	۴۰	۰/۰۲
۶۸	۸۰۸۱۰۸۰۰۳	۰/۰۴	۲۵	۰/۰۳
۶۹	۸۰۸۱۰۸۰۰۶	۰/۰۷	۲۵	۰/۰۵
۷۰	۸۰۸۱۰۸۰۰۸	۰/۰۶	۲۵	۰/۰۴
۷۱	۸۱۰۵۰۰۰۰۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
۷۲	۸۱۰۹۰۷۵۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۷۳	۸۱۳۴۰۹۵۰۰	۵/۰۰	۲۵	۳/۷۵
۷۴	۱۷۰۴۱۰۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۷۵	۱۸۰۶۳۱۰۰۰۰	۰/۲۰	۱۰۰	۰/۰۰
۷۶	۱۸۰۶۳۲۹۰۰۰	۰/۲۰	۱۰۰	۰/۰۰
۷۷	۱۸۰۶۹۰۱۹۰۰	۰/۲۸	۱۰۰	۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۷۸	۱۸۰۶۹۰۳۹۰۰	۰٫۲۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۷۹	۱۸۰۶۹۰۵۰۰۲	۰٫۲۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۰	۱۸۰۶۹۰۶۰۰۰	۰٫۲۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۱	۱۸۰۶۹۰۹۰۰۰	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۲	۱۹۰۵۳۱۹۹۰۰	۱۲٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۳	۱۹۰۵۳۲۰۵۰۰	۱۱٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۴	۱۹۰۵۳۲۱۱۰۰	۰٫۱۱	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۵	۱۹۰۵۳۲۱۹۰۰	۰٫۱۱	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۶	۱۹۰۵۳۲۹۹۰۰	۰٫۱۱	۱۰۰	۰٫۰۰
۸۷	۲۰۰۲۹۰۱۹۰۰	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۸۸	۲۰۰۲۹۰۳۱۰۰	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۸۹	۲۰۰۲۹۰۳۹۰۰	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۹۰	۲۰۰۲۹۰۹۱۰۰	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۹۱	۲۰۰۲۹۰۹۹۰۰	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۹۲	۲۰۰۷۹۹۳۱۰۰	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۹۳	۲۰۰۹۱۲۰۰۰۱	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۹۴	۲۰۰۹۱۲۰۰۰۸	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۹۵	۲۰۰۹۳۱۵۹۰۹	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۹۶	۲۰۰۹۳۱۹۹۰۹	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۹۷	۲۰۰۹۶۱۱۰۰۲	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۹۸	۲۰۰۹۶۱۱۰۰۷	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۹۹	۲۰۰۹۶۱۹۹۰۰	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۱۰۰	۲۰۰۹۶۹۵۱۰۱	۰٫۰۰	۰	۰٫۰۰
۱۰۱	۲۰۰۹۶۹۵۱۰۹	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۱۰۲	۲۰۰۹۶۹۹۰۰۰	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۱۰۳	۲۰۰۹۷۱۲۰۰۱	۱۲٫۰۰	۲۵	۹٫۰۰
۱۰۴	۲۰۰۹۷۱۲۰۰۲	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۱۰۵	۲۰۰۹۷۱۲۰۰۸	۱۳٫۰۰	۲۵	۹٫۷۵
۱۰۶	۲۰۰۹۷۱۹۹۰۱	۸٫۰۰	۲۵	۶٫۰۰
۱۰۷	۲۰۰۹۷۱۹۹۰۹	۱۴٫۰۰	۲۵	۱۰٫۵۰
۱۰۸	۲۰۰۹۷۹۱۱۰۰	۱۲٫۰۰	۲۵	۹٫۰۰
۱۰۹	۲۰۰۹۷۹۱۹۰۲	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۱۱۰	۲۰۰۹۷۹۱۹۰۳	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۱۱۱	۲۰۰۹۷۹۱۹۰۸	۱۱٫۰۰	۲۵	۸٫۲۵
۱۱۲	۲۰۰۹۷۹۳۰۰۱	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰
۱۱۳	۲۰۰۹۷۹۳۰۰۹	۱۳٫۰۰	۲۵	۱۰٫۰۰
۱۱۴	۲۰۰۹۷۹۹۱۰۰	۱۳٫۰۰	۲۵	۱۰٫۰۰
۱۱۵	۲۰۰۹۹۰۱۹۰۸	۱۰٫۰۰	۲۵	۷٫۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۱۶	۲۰۰۹۹۰۲۱۰۰	۱۰/۰۰	۲۵	۷/۵۰
۱۱۷	۲۰۰۹۹۰۲۹۰۸	۱۳/۰۰	۲۵	۹/۷۵
۱۱۸	۲۰۰۹۹۰۳۱۰۰	۱۴/۰۰	۲۵	۱۰/۵۰
۱۱۹	۲۰۰۹۹۰۳۹۰۹	۱۴/۰۰	۲۵	۱۰/۵۰
۱۲۰	۲۰۰۹۹۰۴۱۰۷	۱۲/۰۰	۵۰	۶/۰۰
۱۲۱	۲۰۰۹۹۰۵۱۰۲	۱۲/۰۰	۵۰	۶/۰۰
۱۲۲	۲۰۰۹۹۰۵۱۰۷	۱۲/۰۰	۵۰	۶/۰۰
۱۲۳	۲۰۰۹۹۰۷۳۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۱۲۴	۲۰۰۹۹۰۷۹۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۱۲۵	۲۰۰۹۹۰۹۴۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۱۲۶	۲۰۰۹۹۰۹۸۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۱۲۷	۲۵۰۱۰۰۱۰۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۲۸	۲۵۲۰۲۰۰۰۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۲۹	۲۵۲۹۱۰۰۰۰۰	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۱۳۰	۲۷۱۰۱۹۱۱۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۱	۲۷۱۰۱۹۱۵۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۲	۲۷۱۰۱۹۲۱۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۳	۲۷۱۰۱۹۲۵۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۴	۲۷۱۰۱۹۲۹۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۵	۲۷۱۰۱۹۳۱۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۶	۲۷۱۰۱۹۳۵۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۷	۲۷۱۰۱۹۴۲۱۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۸	۲۷۱۰۱۹۴۲۲۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۳۹	۲۷۱۰۱۹۴۲۳۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۰	۲۷۱۰۱۹۴۲۴۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۱	۲۷۱۰۱۹۴۲۵۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۲	۲۷۱۰۱۹۴۲۶۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۳	۲۷۱۰۱۹۴۲۹۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۴	۲۷۱۰۱۹۴۶۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۵	۲۷۱۰۱۹۴۸۰۰	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۶	۲۷۱۰۱۹۵۱۰۱	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۷	۲۷۱۰۱۹۵۱۰۹	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۸	۲۷۱۰۱۹۵۵۰۱	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۴۹	۲۷۱۰۱۹۵۵۰۹	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۵۰	۲۷۱۰۱۹۶۲۰۱	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۵۱	۲۷۱۰۱۹۶۲۰۹	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۵۲	۲۷۱۰۱۹۶۴۰۱	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰
۱۵۳	۲۷۱۰۱۹۶۴۰۹	۵/۰۰	۵۰	۲/۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۵۴	۲۷۱۰۱۹۶۶۰۱	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۵۵	۲۷۱۰۱۹۶۶۰۹	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۵۶	۲۷۱۰۱۹۶۸۰۱	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۵۷	۲۷۱۰۱۹۶۸۰۹	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۵۸	۲۷۱۰۱۹۷۱۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۵۹	۲۷۱۰۱۹۷۵۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۰	۲۷۱۰۱۹۸۲۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۱	۲۷۱۰۱۹۸۴۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۲	۲۷۱۰۱۹۸۶۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۳	۲۷۱۰۱۹۸۸۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۴	۲۷۱۰۱۹۹۲۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۵	۲۷۱۰۱۹۹۴۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۶	۲۷۱۰۱۹۹۸۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۷	۲۷۱۲۲۰۱۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۸	۲۷۱۲۹۰۱۱۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۶۹	۲۷۱۲۹۰۱۹۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۱۷۰	۲۷۱۲۹۰۳۱۰۰	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۱	۲۷۱۲۹۰۳۳۰۰	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۲	۲۷۱۲۹۰۳۹۰۰	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۳	۲۷۱۲۹۰۹۱۰۰	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۴	۲۷۱۲۹۰۹۹۰۰	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۵	۲۸۱۸۲۰۰۰۰۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۷۶	۳۰۰۴۲۰۰۰۰۰۱	۴٫۰۰	۲۰	۳٫۲۰
۱۷۷	۳۰۰۴۲۰۰۰۰۰۳	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۸	۳۰۰۴۲۰۰۰۰۰۹	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۷۹	۳۰۰۴۹۰۰۰۰۰۱	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۸۰	۳۰۰۴۹۰۰۰۰۰۵	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۱۸۱	۳۲۰۸۱۰۱۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۲	۳۲۰۸۱۰۹۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۳	۳۲۰۸۹۰۱۱۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۴	۳۲۰۸۹۰۱۳۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۵	۳۲۰۸۹۰۱۹۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۶	۳۲۰۸۹۰۱۹۰۹	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۷	۳۲۰۸۹۰۹۱۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۸	۳۲۰۸۹۰۹۱۰۹	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۸۹	۳۲۰۸۹۰۹۹۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۰	۳۴۰۱۱۱۰۰۰۱	۶٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۱	۳۴۰۱۱۱۰۰۰۹	۸٫۶۰	۱۰۰	۰٫۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۹۲	۳۴۰۲۱۱۱۰۰۰	۶٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۳	۳۴۰۲۱۱۹۰۰۰	۶٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۴	۳۴۰۲۲۰۲۰۰۰	۹٫۹۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۵	۳۴۰۲۲۰۹۰۰۰	۹٫۹۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۶	۳۴۰۲۹۰۱۰۰۱	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۷	۳۴۰۲۹۰۱۰۰۸	۹٫۹۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۸	۳۴۰۲۹۰۹۰۰۰	۹٫۹۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۱۹۹	۳۵۰۶۱۰۰۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۰۰	۳۸۱۴۰۰۱۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۰۱	۳۸۱۴۰۰۹۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۰۲	۳۹۰۷۳۰۰۰۰۰	۴٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۰۳	۳۹۰۷۵۰۰۰۰۰	۴٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۰۴	۳۹۰۹۱۰۰۰۰۰	۶٫۵۰	۱۵	۵٫۵۳
۲۰۵	۳۹۰۹۲۰۰۰۰۰	۶٫۵۰	۱۵	۵٫۵۳
۲۰۶	۳۹۰۹۳۹۰۰۰۰	۶٫۵۰	۱۵	۵٫۵۳
۲۰۷	۳۹۰۹۴۰۰۰۰۰	۶٫۵۰	۱۵	۵٫۵۳
۲۰۸	۳۹۱۱۱۰۰۰۰۰	۶٫۵۰	۸	۵٫۵۳
۲۰۹	۳۹۱۱۹۰۱۱۰۰	۶٫۵۰	۸	۵٫۵۳
۲۱۰	۳۹۱۱۹۰۱۳۰۰	۶٫۵۰	۸	۵٫۵۳
۲۱۱	۳۹۱۱۹۰۱۹۰۰	۶٫۵۰	۸	۵٫۵۳
۲۱۲	۳۹۱۱۹۰۹۲۰۰	۶٫۵۰	۸	۵٫۵۳
۲۱۳	۳۹۱۱۹۰۹۹۰۰	۶٫۵۰	۸	۵٫۵۳
۲۱۴	۳۹۱۷۲۱۱۰۰۰	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۱۵	۳۹۱۷۲۱۹۰۰۱	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۲۱۶	۳۹۱۷۲۱۹۰۰۹	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۱۷	۳۹۱۷۲۲۱۰۰۰	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۱۸	۳۹۱۷۲۲۹۰۰۱	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۲۱۹	۳۹۱۷۲۲۹۰۰۹	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۲۰	۳۹۱۷۲۳۱۰۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۲۱	۳۹۱۷۲۳۱۰۰۹	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۲۲	۳۹۱۷۲۳۹۰۰۱	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۲۲۳	۳۹۱۷۲۳۹۰۰۹	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۲۴	۳۹۱۷۲۹۰۰۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۲۵	۳۹۱۷۲۹۰۰۰۹	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۲۶	۳۹۱۷۳۱۰۰۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۲۷	۳۹۱۷۳۱۰۰۰۲	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۲۲۸	۳۹۱۷۳۱۰۰۰۸	۶٫۵۰	۵۰	۳٫۲۵
۲۲۹	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۱	۶٫۵۰	۲۰	۵٫۲۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۳۰	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۲	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۳۱	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۳	۵/۰۰	۲۰	۴/۰۰
۲۳۲	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۸	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۳۳	۳۹۱۹۹۰۰۰۰۰	۷/۴۰	۵۰	۳/۷۰
۲۳۴	۳۹۲۰۱۰۲۳۰۰	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۳۵	۳۹۲۰۱۰۲۴۰۰	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۳۶	۳۹۲۰۱۰۲۵۰۰	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۳۷	۳۹۲۰۱۰۲۸۰۰	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۳۸	۳۹۲۰۱۰۴۰۰۰	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۳۹	۳۹۲۰۱۰۸۱۰۰	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۴۰	۳۹۲۰۱۰۸۹۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۱	۳۹۲۰۲۰۲۱۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۲	۳۹۲۱۹۰۱۰۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۳	۳۹۲۱۹۰۳۰۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۴	۳۹۲۱۹۰۴۱۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۵	۳۹۲۱۹۰۴۳۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۶	۳۹۲۱۹۰۴۹۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۷	۳۹۲۱۹۰۵۵۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۸	۳۹۲۱۹۰۶۰۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۴۹	۳۹۲۱۹۰۹۰۰۰	۶/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۵۰	۳۹۲۲۱۰۰۰۰۰	۱۱/۹۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۵۱	۳۹۲۲۳۲۱۰۰۰۰	۱۱/۹۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۵۲	۳۹۲۳۳۹۱۰۰۰۰	۱۱/۹۰	۵۸	۵/۰۰
۲۵۳	۳۹۲۳۳۹۹۰۰۰۰	۱۱/۹۰	۵۸	۵/۰۰
۲۵۴	۳۹۲۴۱۰۰۰۰۰۰	۱۱/۹۰	۵۰	۵/۹۵
۲۵۵	۳۹۲۴۹۰۰۰۰۰۱	۱۱/۹۰	۵۰	۵/۹۵
۲۵۶	۳۹۲۴۹۰۰۰۰۰۹	۱۱/۹۰	۵۰	۵/۹۵
۲۵۷	۳۹۲۶۹۰۵۰۰۰۰	۱۱/۹۰	۵۰	۵/۹۵
۲۵۸	۳۹۲۶۹۰۹۲۰۰۰	۱۱/۹۰	۵۰	۵/۹۵
۲۵۹	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۱	۶/۵۰	۵۰	۳/۲۵
۲۶۰	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۲	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۶۱	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۳	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۲۶۲	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۴	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۶۳	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۵	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۶۴	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۶	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۲۶۵	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۰۹	۱۱/۹۰	۵۸	۵/۰۰
۲۶۶	۴۰۱۱۱۰۰۰۰۰۳	۱۴/۰۰	۵۰	۷/۰۰
۲۶۷	۴۰۱۱۱۰۰۰۰۰۹	۱۴/۰۰	۵۰	۷/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۶۸	۵۴۰۷۶۹۱۰۰۰	۸٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۶۹	۵۴۰۷۶۹۹۰۰۰	۸٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۰	۵۵۰۳۲۰۰۰۰۰	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۱	۵۷۰۱۱۰۱۰۰۰	۱۰٫۷۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۲	۵۷۰۱۱۰۹۰۰۰	۱۰٫۷۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۳	۵۷۰۱۹۰۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۴	۵۷۰۱۹۰۹۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۵	۵۷۰۲۱۰۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۶	۵۷۰۲۲۰۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۷	۵۷۰۲۳۱۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۸	۵۷۰۲۳۱۸۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۷۹	۵۷۰۲۳۲۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۰	۵۷۰۲۳۲۹۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۱	۵۷۰۲۳۹۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۲	۵۷۰۲۴۱۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۳	۵۷۰۲۴۱۹۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۴	۵۷۰۲۴۲۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۵	۵۷۰۲۴۲۹۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۶	۵۷۰۲۴۹۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۷	۵۷۰۲۵۰۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۸	۵۷۰۲۵۰۳۱۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۸۹	۵۷۰۲۵۰۳۹۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۰	۵۷۰۲۵۰۹۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۱	۵۷۰۲۹۱۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۲	۵۷۰۲۹۲۱۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۳	۵۷۰۲۹۲۹۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۴	۵۷۰۲۹۹۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۵	۵۷۰۳۱۰۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۶	۵۷۰۳۲۰۱۲۰۱	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۷	۵۷۰۳۲۰۱۲۰۹	۰٫۲۵	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۸	۵۷۰۳۲۰۱۸۰۰	۰٫۲۵	۱۰۰	۰٫۰۰
۲۹۹	۵۷۰۳۲۰۹۲۰۱	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۰	۵۷۰۳۲۰۹۲۰۹	۰٫۳۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۱	۵۷۰۳۲۰۹۸۰۰	۰٫۳۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۲	۵۷۰۳۳۰۱۲۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۳	۵۷۰۳۳۰۱۸۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۴	۵۷۰۳۳۰۸۲۰۱	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۵	۵۷۰۳۳۰۸۲۰۲	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۰۶	۵۷۰۳۳۰۸۲۰۹	۰٫۲۵	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۷	۵۷۰۳۳۰۸۸۰۱	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۰۸	۵۷۰۳۳۰۸۸۰۹	۰٫۲۵	۱۰٫	۰٫۰۰
۳۰۹	۵۷۰۳۹۰۲۰۰۱	۰٫۳۸	۱۰٫	۰٫۰۰
۳۱۰	۵۷۰۳۹۰۲۰۰۹	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۱۱	۵۷۰۳۹۰۸۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۱۲	۵۷۰۴۱۰۰۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۱۳	۵۷۰۴۹۰۰۰۰۰	۰٫۲۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۱۴	۵۷۰۵۰۰۳۰۰۰	۰٫۳۸	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۱۵	۵۷۰۵۰۰۸۰۰۰	۱۰٫۷۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۱۶	۶۱۰۳۳۹۰۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۱۷	۶۸۰۷۱۰۰۰۰۱	۱۲٫۸۰	۵۰	۶٫۴۰
۳۱۸	۶۸۰۷۱۰۰۰۰۹	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۳۱۹	۶۸۱۰۱۹۰۰۰۱	۱۲٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۰	۶۸۱۰۱۹۰۰۰۹	۱۱٫۳۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۱	۶۹۰۴۱۰۰۰۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۳۲۲	۶۹۰۷۲۱۱۰۰۰	۱۲٫۵۰	۵۰	۶٫۲۵
۳۲۳	۶۹۰۷۲۱۹۰۰۲	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۴	۶۹۰۷۲۱۹۰۰۳	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۵	۶۹۰۷۲۱۹۰۰۹	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۶	۶۹۰۷۲۲۱۰۰۰	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۳۲۷	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۲	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۸	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۳	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۲۹	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۴	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۰	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۵	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۱	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۹	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۲	۶۹۰۷۲۳۱۰۰۰	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۳۳۳	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۲	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۴	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۳	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۵	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۴	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۶	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۵	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۷	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۹	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۳۸	۶۹۰۷۳۰۱۰۰۰	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۳۳۹	۶۹۰۷۳۰۹۰۰۹	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۴۰	۶۹۰۷۴۰۱۰۰۰	۱۲٫۰۰	۵۰	۶٫۰۰
۳۴۱	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۲	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۴۲	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۳	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۳۴۳	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۴	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۴۴	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۵	۷/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۴۵	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۹	۷/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۴۶	۶۹۱۰۱۰۰۰۰۰	۱۲/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۴۷	۶۹۱۱۱۰۰۰۰۰	۱۲/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۴۸	۶۹۱۴۹۰۰۰۰۰	۱۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۴۹	۷۰۱۳۲۲۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۰	۷۰۱۳۲۲۹۰۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۱	۷۰۱۳۲۸۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۵۲	۷۰۱۳۲۸۹۰۰۰	۱۱/۳۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۵۳	۷۰۱۳۳۳۱۱۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۴	۷۰۱۳۳۳۱۹۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۵	۷۰۱۳۳۳۹۱۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۶	۷۰۱۳۳۳۹۹۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۷	۷۰۱۳۳۷۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۸	۷۰۱۳۳۷۵۱۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۵۹	۷۰۱۳۳۷۵۹۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۶۰	۷۰۱۳۳۷۹۱۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۶۱	۷۰۱۳۳۷۹۹۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۶۲	۷۰۱۳۴۱۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۶۳	۷۰۱۳۴۱۹۰۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۶۴	۷۰۱۳۴۲۰۰۰۰	۱۰/۰۰	۳۰	۷/۰۰
۳۶۵	۷۰۱۳۴۹۱۰۰۰	۱۱/۳۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۶۶	۷۰۱۳۴۹۹۱۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۶۷	۷۰۱۳۴۹۹۹۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۶۸	۷۰۱۳۹۱۱۰۰۰	۸/۵۰	۲۹	۶/۰۴
۳۶۹	۷۰۱۳۹۱۹۰۰۰	۸/۵۰	۲۹	۶/۰۴
۳۷۰	۷۰۱۳۹۹۰۰۰۰	۱۱/۳۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۷۱	۷۱۱۳۱۱۰۰۰۰	۱۲/۰۰	۰	۱۲/۰۰
۳۷۲	۷۱۱۳۱۹۰۰۰۰	۱۴/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۷۳	۷۱۱۳۲۰۰۰۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۳۷۴	۷۱۱۴۱۱۰۰۰۰	۱۶/۰۰	۰	۱۶/۰۰
۳۷۵	۷۱۱۴۱۹۰۰۰۰	۱۲/۸۰	۰	۱۲/۸۰
۳۷۶	۷۱۱۴۲۰۰۰۰۰	۱۸/۰۰	۰	۱۸/۰۰
۳۷۷	۷۱۱۵۱۰۰۰۰۰	۱۶/۰۰	۰	۱۶/۰۰
۳۷۸	۷۱۱۵۹۰۰۰۰۰	۱۶/۰۰	۰	۱۶/۰۰
۳۷۹	۷۳۰۳۰۰۱۰۰۰	۱۵/۰۰	۵۰	۷/۵۰
۳۸۰	۷۳۰۳۰۰۹۰۰۰	۱۵/۰۰	۵۰	۷/۵۰
۳۸۱	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۱	۵/۰۰	۲۰	۴/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۸۲	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۲	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۳۸۳	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۳	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۳۸۴	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۸	۷٫۵۰	۲۰	۶٫۰۰
۳۸۵	۷۳۰۵۱۲۰۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۸۶	۷۳۰۶۹۰۰۰۰۱	۵٫۰۰	۲۰	۴٫۰۰
۳۸۷	۷۳۰۶۹۰۰۰۰۹	۷٫۵۰	۴۷	۳٫۹۸
۳۸۸	۷۳۰۸۴۰۰۰۰۰۱	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۸۹	۷۳۰۸۴۰۰۰۰۰۹	۷٫۵۰	۵۰	۳٫۷۵
۳۹۰	۷۳۰۸۹۰۵۱۰۰	۷٫۵۰	۵۰	۳٫۷۵
۳۹۱	۷۳۰۸۹۰۵۹۰۰	۶٫۰۰	۵۰	۳٫۰۰
۳۹۲	۷۳۰۸۹۰۹۸۰۱	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۹۳	۷۳۰۸۹۰۹۸۰۹	۶٫۰۰	۵۰	۳٫۰۰
۳۹۴	۷۳۰۹۰۰۱۰۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۳۹۵	۷۳۰۹۰۰۳۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۹۶	۷۳۰۹۰۰۵۱۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۹۷	۷۳۰۹۰۰۵۹۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۹۸	۷۳۰۹۰۰۹۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۳۹۹	۷۳۱۱۰۰۱۱۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۴۰۰	۷۳۱۱۰۰۱۳۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۴۰۱	۷۳۱۱۰۰۱۹۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۴۰۲	۷۳۱۱۰۰۳۰۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۴۰۳	۷۳۱۱۰۰۹۱۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۴۰۴	۷۳۱۱۰۰۹۹۰۰	۱۵٫۰۰	۵۰	۷٫۵۰
۴۰۵	۷۳۲۱۱۱۱۰۰۰	۱۰٫۰۰	۱۰	۹٫۰۰
۴۰۶	۷۳۲۱۱۱۹۰۰۰	۱۲٫۰۰	۱۰	۱۰٫۸۰
۴۰۷	۷۳۲۱۸۱۰۰۰۰	۱۵٫۰۰	۱۰	۱۳٫۵۰
۴۰۸	۷۳۲۵۹۹۱۰۰۰	۱۳٫۰۰	۵۰	۶٫۵۰
۴۰۹	۷۳۲۵۹۹۹۰۰۹	۱۳٫۰۰	۵۰	۶٫۵۰
۴۱۰	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۱	۱۳٫۰۰	۵۰	۶٫۵۰
۴۱۱	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۲	۱۳٫۰۰	۵۰	۶٫۵۰
۴۱۲	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۳	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۴۱۳	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۹	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۱۴	۷۳۲۶۹۰۳۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۱۵	۷۳۲۶۹۰۴۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۱۶	۷۳۲۶۹۰۵۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۱۷	۷۳۲۶۹۰۶۰۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۱۸	۷۳۲۶۹۰۹۲۰۲	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۱۹	۷۳۲۶۹۰۹۲۰۳	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۲۰	۷۳۲۶۹۰۹۲۰۹	۹٫۰۰	۵۰	۴٫۵۰
۴۲۱	۷۳۲۶۹۰۹۴۰۹	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۲۲	۷۳۲۶۹۰۹۶۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۲۳	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۱	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۴۲۴	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۴	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۲۵	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۵	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۲۶	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۷	۷٫۵۰	۵۰	۳٫۷۵
۴۲۷	۷۴۰۸۱۱۰۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۴۲۸	۷۴۰۸۱۹۱۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۴۲۹	۷۴۰۸۱۹۹۰۰۰	۵٫۰۰	۵۰	۲٫۵۰
۴۳۰	۸۴۰۲۹۰۰۰۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۱	۸۴۰۲۹۰۰۰۰۹	۷٫۵۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۲	۸۴۱۱۹۹۰۰۱۱	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۳	۸۴۱۱۹۹۰۰۱۹	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۴	۸۴۱۱۹۹۰۰۹۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۵	۸۴۱۱۹۹۰۰۹۲	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۶	۸۴۱۱۹۹۰۰۹۸	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۷	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۱	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۸	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۲	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۳۹	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۳	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۴۰	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۵	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۴۱	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۹	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۴۲	۸۴۷۴۳۲۰۰۰۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۴۳	۸۴۸۱۸۰۱۱۰۰	۷٫۰۰	۵۰	۳٫۵۰
۴۴۴	۸۴۸۱۸۰۱۹۰۰	۷٫۰۰	۵۰	۳٫۵۰
۴۴۵	۸۴۸۱۸۰۳۱۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۴۶	۸۴۸۱۸۰۳۹۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۴۷	۸۴۸۱۸۰۴۰۰۰	۹٫۰۰	۵۰	۴٫۵۰
۴۴۸	۸۴۸۱۸۰۵۱۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۴۹	۸۴۸۱۸۰۵۹۱۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۵۰	۸۴۸۱۸۰۵۹۹۰	۹٫۰۰	۵۰	۴٫۵۰
۴۵۱	۸۴۸۱۸۰۶۱۰۰	۱۰٫۰۰	۵۰	۵٫۰۰
۴۵۲	۸۴۸۱۸۰۶۳۱۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۵۳	۸۴۸۱۸۰۶۳۲۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۵۴	۸۴۸۱۸۰۶۳۹۰	۷٫۵۰	۵۰	۳٫۷۵
۴۵۵	۸۴۸۱۸۰۶۹۰۰	۹٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۵۶	۸۴۸۱۸۰۷۱۰۰	۹٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۵۷	۸۴۸۱۸۰۷۳۱۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۵۸	۸۴۸۱۸۰۷۳۲۰	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۵۹	۸۴۸۱۸۰۷۳۹۱	۵۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۰	۸۴۸۱۸۰۷۳۹۹	۷/۵۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۱	۸۴۸۱۸۰۷۹۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۲	۸۴۸۱۸۰۸۱۱۰	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۳	۸۴۸۱۸۰۸۱۲۰	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۴	۸۴۸۱۸۰۸۱۹۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۵	۸۴۸۱۸۰۸۱۹۹	۹/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۶	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۷	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۲	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۸	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۷	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۶۹	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۸	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۷۰	۸۴۸۱۸۰۸۷۰۰	۱۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۷۱	۸۴۸۱۸۰۹۹۰۲	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۷۲	۸۴۸۱۸۰۹۹۰۷	۷/۰۰	۵۰	۳/۵۰
۴۷۳	۸۵۱۶۱۰۱۱۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۴۷۴	۸۵۱۶۱۰۸۰۰۰	۱۰/۰۰	۵۰	۵/۰۰
۴۷۵	۸۵۴۴۱۱۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۷۶	۸۵۴۴۱۱۹۰۰۰	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۷۷	۸۵۴۴۴۹۹۱۰۱	۱۲/۵۰	۲۰	۱۰/۰۰
۴۷۸	۸۵۴۴۴۹۹۱۰۸	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۷۹	۸۵۴۴۴۹۹۳۰۱	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۸۰	۸۵۴۴۴۹۹۳۰۹	۱۲/۵۰	۲۰	۱۰/۰۰
۴۸۱	۸۵۴۴۴۹۹۵۰۹	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۸۲	۸۵۴۴۴۹۹۹۰۰	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۸۳	۸۵۴۴۶۰۱۰۰۰	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۸۴	۸۵۴۴۶۰۹۰۰۱	۱۰/۰۰	۲۰	۸/۰۰
۴۸۵	۸۵۴۴۶۰۹۰۰۹	۱۲/۰۰	۲۰	۹/۶۰
۴۸۶	۸۷۰۸۲۹۱۰۰۰	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۸۷	۸۷۰۸۲۹۹۰۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۸۸	۸۷۰۸۲۹۹۰۰۹	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۸۹	۸۷۰۸۹۱۲۰۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹۰	۸۷۰۸۹۱۲۰۰۹	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹۱	۸۷۰۸۹۱۳۵۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹۲	۸۷۰۸۹۱۳۵۰۹	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹۳	۸۷۰۸۹۱۹۱۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹۴	۸۷۰۸۹۱۹۱۰۹	۵/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰
۴۹۵	۸۷۰۸۹۱۹۹۰۱	۰/۰۰	۱۰۰	۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۹۶	۸۷۰۸۹۱۹۹۰۹	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۹۷	۸۷۰۸۹۹۱۰۰۰	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۹۸	۸۷۰۸۹۹۹۳۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۴۹۹	۸۷۰۸۹۹۹۳۰۹	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۵۰۰	۸۷۰۸۹۹۹۷۰۱	۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۵۰۱	۸۷۰۸۹۹۹۷۰۹	۵٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
۵۰۲	۸۷۱۶۴۰۰۰۰۰	۱۰٫۰۰	۱۰۰	۰٫۰۰
	متوسط	۷٫۰۴	۶۵٫۱۶	۳٫۰۶

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ضمیمه فصل ششم

در این قسمت جداول مربوط به اقلام دارای مزیت صادراتی در دوره ۱۸-۲۰۱۵ و اقلام دارای مزیت رقابتی آشکارشده ارائه می‌گردد.

جدول پ (۶-۱۳): اقلام دارای مزیت صادراتی ایران در دوره ۱۸-۲۰۱۵

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۲۹۳۲۱۲	۸۱۴/۱۵	۶۴۹/۴۶	۴۳۲/۱۰	۳۲۷/۷۱	۶۰۵/۸۵
۲	۷۲۰۶۹۰	۶۶/۶۵	۶۲۳/۷۰	۸۳۳/۱۱	۱۸۱/۴۲	۴۲۶/۲۲
۳	۹۱۰۲۰	۲۱۴/۱۳	۲۵۵/۱۷	۲۱۹/۲۶	۲۳۷/۳۰	۲۳۱/۴۷
۴	۵۷۰۲۹۲	۱۹۸/۶۷	۱۲۷/۶۱	۱۰۷/۰۰	۱۳۹/۱۵	۱۴۳/۱۱
۵	۸۰۲۵۲	۲۶۹/۷۱	۱۲۴/۹۰	۱۰۰/۸۸	۴۴/۹۹	۱۳۵/۱۲
۶	۷۲۰۶۱۰	۶۹/۷۴	۶۰/۳۶	۱۷۹/۱۵	۲۲۷/۸۴	۱۳۴/۲۷
۷	۲۹۰۲۹۰	۱۵۱/۹۲	۱۳۴/۳۰	۱۲۵/۶۶	۸۷/۳۷	۱۲۴/۸۱
۸	۳۰۲۷۳	۲۰۶/۱۶	۹۷/۸۹	۷۸/۶۷	۹۵/۲۱	۱۱۹/۴۸
۹	۷۲۰۸۲۵	۳۱۸/۹۵	۱۳۱/۴۳	۱۸/۰۳	۰/۰۱	۱۱۷/۱۱
۱۰	۲۸۰۲۰۰	۱۵۸/۲۶	۹۷/۶۰	۹۳/۶۴	۷۵/۱۵	۱۰۶/۱۶
۱۱	۵۷۰۱۱۰	۹۲/۹۷	۹۲/۶۹	۱۱۴/۴۵	۶۳/۶۱	۹۰/۹۳
۱۲	۸۰۲۵۱	۹۶/۴۷	۱۰۰/۸۳	۸۰/۳۴	۲۷/۸۹	۷۶/۳۹
۱۳	۹۴۰۶۹۰	۲۷۵/۲۱	۰/۰۰	۰/۲۲	۰/۳۳	۶۸/۹۴
۱۴	۴۸۰۵۱۲	۱/۴۳	۱۳/۰۰	۱۰۶/۰۲	۱۴۰/۶۸	۶۵/۲۸
۱۵	۸۴۷۹۶۰	۷۹/۷۹	۵۴/۶۸	۵۱/۳۰	۴۳/۲۲	۵۷/۲۵
۱۶	۲۵۱۵۱۱	۵۳/۹۷	۷۱/۹۱	۵۶/۸۹	۴۵/۵۳	۵۷/۰۸
۱۷	۲۷۱۱۱۹	۹۴/۶۰	۵۱/۱۵	۱۸/۶۶	۲۱/۸۴	۴۶/۵۶
۱۸	۴۱۰۲۲۱	۷۲/۰۷	۴۵/۱۱	۲۷/۹۲	۲۸/۴۰	۴۳/۳۷
۱۹	۷۲۰۳۹۰	۳/۶۷	۳۶/۷۸	۱۱۲/۹۱	۱۸/۳۹	۴۲/۹۴

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۲۰	۱۳۰۲۱۲	۵۵/۹۰	۴۰/۲۹	۴۱/۰۰	۳۳/۸۶	۴۲/۷۶
۲۱	۴۱۰۵۳۰	۲۱/۰۶	۴۲/۲۵	۷۷/۳۴	۲۸/۶۸	۴۲/۳۳
۲۲	۸۰۴۱۰	۵۲/۲۲	۳۲/۹۸	۳۱/۷۰	۳۹/۵۵	۳۹/۱۱
۲۳	۵۷۰۱۹۰	۵۱/۷۱	۳۳/۷۷	۳۶/۳۰	۲۳/۸۴	۳۶/۴۰
۲۴	۷۰۱۳۴۱	۵۵/۱۰	۳۷/۱۷	۱۶/۰۱	۳۴/۲۵	۳۵/۶۳
۲۵	۵۵۰۱۲۰	۲۶/۱۳	۳۹/۰۶	۳۹/۱۲	۲۷/۱۰	۳۲/۸۵
۲۶	۲۷۱۲۱۰	۳۰/۱۲	۲۷/۱۶	۳۲/۶۸	۲۳/۰۱	۲۸/۲۴
۲۷	۴۰۱۴۰	۵۲/۹۸	۴۱/۶۳	۱۷/۳۲	-/۲۵	۲۸/۰۵
۲۸	۸۰۶۲۰	۴۰/۷۰	۳۳/۴۱	۱۸/۵۵	۱۷/۰۲	۲۷/۴۲
۲۹	۲۸۲۵۷۰	۳۴/۳۸	۲۳/۲۲	۲۹/۳۵	۱۹/۰۹	۲۶/۵۱
۳۰	۲۹۰۹۴۳	۶۹/۶۹	۳۰/۵۲	۰/۰۲	۰/۰۷	۲۵/۰۷
۳۱	۳۰۲۷۹	۳/۲۸	۴۰/۲۱	۵۵/۶۴	۰/۰۱	۲۴/۷۹
۳۲	۷۲۰۷۱۹	۲/۳۳	۲۷/۹۷	۵۴/۵۳	۱۲/۴۷	۲۴/۳۲
۳۳	۲۹۰۵۱۱	۲۶/۷۵	۲۶/۳۳	۲۲/۸۴	۲۱/۰۶	۲۴/۲۴
۳۴	۲۷۱۳۲۰	۳۸/۶۰	۲۵/۲۱	۱۵/۹۰	۱۶/۲۱	۲۳/۹۸
۳۵	۶۱۰۳۳۹	۳۰/۴۱	۱۹/۳۸	۲۰/۲۰	۲۰/۰۸	۲۲/۵۲
۳۶	۲۹۰۲۴۴	۱۱/۷۴	۳۱/۸۷	۲۹/۲۸	۱۴/۱۳	۲۱/۷۵
۳۷	۹۰۹۲۱	۲۷/۸۹	۱۹/۱۵	۱۶/۹۰	۲۲/۱۸	۲۱/۵۳
۳۸	۲۹۰۹۴۴	۶۴/۶۵	۱۵/۷۵	۱/۹۱	۱/۷۶	۲۱/۰۲
۳۹	۷۱۱۴۰	۲۴/۸۹	۱۳/۸۴	۱۸/۲۲	۲۴/۰۰	۲۰/۲۴
۴۰	۲۹۰۱۲۹	۵/۶۲	۸/۹۴	۲۱/۱۳	۴۲/۸۴	۱۹/۶۳
۴۱	۲۹۰۱۲۴	۳۰/۶۵	۲۸/۵۰	۱۰/۱۲	۴/۱۱	۱۸/۳۵
۴۲	۳۰۳۳۹	۸/۶۶	۳۵/۳۸	۲۵/۷۲	۳/۲۵	۱۸/۲۶
۴۳	۸۰۷۱۱	۲۲/۸۸	۱۶/۲۰	۱۷/۲۸	۱۶/۱۶	۱۸/۱۳
۴۴	۷۲۰۹۱۵	۲۴/۹۴	۴۷/۱۲	۰/۰۴	۰/۰۱	۱۸/۰۳
۴۵	۱۵۰۲۹۰	۴۶/۳۲	۱۹/۹۳	۲/۸۵	۱/۱۷	۱۷/۵۷
۴۶	۳۰۲۱۹	۱۳/۶۹	۱۸/۹۰	۵/۶۴	۲۸/۵۴	۱۶/۶۹
۴۷	۶۳۰۵۳۳	۲۰/۶۰	۱۴/۳۶	۱۶/۳۳	۱۳/۷۸	۱۶/۲۷
۴۸	۴۰۷۲۹	۳۰/۲۰	۳۳/۳۲	۰/۹۱	۰/۰۸	۱۶/۱۳
۴۹	۳۸۱۴۰۰	۴۵/۱۹	۶/۶۰	۸/۷۵	۳/۸۴	۱۶/۰۹
۵۰	۷۹۰۱۱۲	۱۵/۸۶	۱۵/۳۶	۱۷/۳۸	۱۳/۵۵	۱۵/۵۴
۵۱	۲۵۲۳۹۰	۱۵/۵۷	۱۰/۲۱	۱۳/۹۶	۲۱/۴۴	۱۵/۲۹
۵۲	۱۰۴۱۰	۳۰/۸۲	۲۵/۴۸	۰/۴۲	۴/۱۴	۱۵/۲۲
۵۳	۵۷۰۲۱۰	۲۰/۶۲	۱۶/۲۸	۱۲/۲۰	۱۱/۷۷	۱۵/۲۱
۵۴	۵۷۰۴۹۰	۱۳/۴۷	۱۷/۶۲	۱۸/۱۲	۱۰/۵۶	۱۴/۹۴
۵۵	۷۴۰۳۱۲	۴۶/۰۷	۱۳/۰۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۴/۷۹
۵۶	۷۲۰۷۱۱	۱۸/۵۹	۸/۲۹	۱۰/۰۶	۲۱/۹۸	۱۴/۷۳
۵۷	۳۹۰۱۲۰	۱۷/۳۰	۱۵/۰۹	۱۳/۵۰	۱۲/۵۱	۱۴/۶۰
۵۸	۲۷۱۲۹۰	۲۴/۴۰	۱۲/۳۵	۹/۹۱	۹/۵۵	۱۴/۰۵
۵۹	۲۰۰۵۵۹	۴۰/۴۰	۲/۶۳	۴/۴۶	۷/۰۳	۱۳/۶۳

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱۳/۵۳	۱۰/۱۲	۱۲/۶۸	۱۴/۱۱	۱۷/۲۱	۲۰۰۲۹۰	۶۰
۱۳/۳۴	۱۴/۲۹	۱۸/۲۵	۹/۹۷	۱۰/۸۵	۶۸۰۲۲۹	۶۱
۱۳/۳۳	۹/۹۵	۱۸/۸۷	۱۶/۵۲	۷/۹۷	۷۰۰۳۱۲	۶۲
۱۳/۲۶	۱۸/۳۳	۱۰/۵۷	۱۱/۲۶	۱۲/۸۶	۷۰۹۳۰	۶۳
۱۲/۷۲	۱۲/۴۳	۱۱/۵۵	۱۳/۱۴	۱۳/۷۶	۳۱۰۲۱۰	۶۴
۱۲/۶۲	۵/۸۱	۷/۵۱	۱۴/۴۳	۲۲/۷۴	۶۳۰۵۹۰	۶۵
۱۲/۴۰	۹/۵۰	۱۱/۱۶	۱۱/۵۵	۱۷/۳۹	۵۷۰۲۹۹	۶۶
۱۲/۳۱	۱۱/۴۶	۹/۰۲	۱۴/۴۴	۱۴/۳۳	۸۰۴۲۰	۶۷
۱۲/۱۵	۲/۰۶	۱۴/۴۹	۱۲/۰۶	۱۹/۹۹	۲۶۱۹۰۰	۶۸
۱۱/۹۸	۸/۶۶	۱۱/۰۳	۱۲/۵۲	۱۵/۷۲	۲۷۱۱۱۳	۶۹
۱۱/۸۳	۸/۲۷	۹/۲۰	۱۱/۹۳	۱۷/۹۲	۴۱۰۵۱۰	۷۰
۱۱/۴۴	۱۱/۳۷	۷/۶۱	۶/۵۶	۲۰/۲۲	۷۰۱۹۰	۷۱
۱۱/۳۵	۸/۸۳	۹/۱۹	۱۱/۲۴	۱۶/۱۳	۲۷۱۱۱۲	۷۲
۱۰/۷۷	۱/۲۵	۲/۴۵	۸/۷۱	۳۰/۶۷	۶۹۰۱۰۰	۷۳
۱۰/۷۰	۹/۴۵	۱۱/۳۲	۸/۸۱	۱۳/۲۴	۳۹۰۱۱۰	۷۴
۱۰/۳۴	۶/۴۵	۸/۳۰	۱۸/۲۷	۸/۳۵	۲۹۳۹۱۹	۷۵
۱۰/۳۲	۶/۹۲	۸/۷۷	۱۱/۳۰	۱۴/۲۹	۴۰۳۱۰	۷۶
۱۰/۲۴	۱۰/۴۷	۱۰/۵۶	۱۳/۱۹	۶/۷۳	۲۹۰۹۴۱	۷۷
۱۰/۱۰	۰/۵۹	۲/۵۴	۳۳/۶۴	۳/۶۵	۳۰۳۲۵	۷۸
۱۰/۰۰	۱۶/۶۰	۹/۴۴	۵/۷۵	۸/۲۱	۳۰۲۲۲	۷۹
۹/۹۹	۰/۲۴	۴/۸۱	۲۱/۵۲	۱۳/۴۱	۳۸۱۵۹۰	۸۰
۹/۹۷	۱۱/۲۷	۱۱/۱۲	۱۰/۶۷	۶/۸۰	۲۹۰۵۳۱	۸۱
۹/۶۲	۶/۷۴	۸/۴۶	۱۲/۳۸	۱۰/۸۹	۴۰۰۴۰۰	۸۲
۹/۵۳	۸/۲۸	۱/۲۷	۱۸/۲۲	۱۰/۳۷	۵۸۰۹۰۰	۸۳
۹/۵۱	۹/۱۴	۷/۶۰	۱۱/۳۹	۹/۹۲	۷۲۱۶۳۲	۸۴
۹/۲۵	۸/۰۶	۱۰/۲۵	۱۰/۹۷	۷/۷۳	۲۵۲۰۱۰	۸۵
۹/۲۲	۰/۰۰	۲۳/۷۵	۸/۷۰	۴/۴۴	۸۷۱۴۱۱	۸۶
۹/۱۵	۴/۹۱	۵/۸۲	۶/۹۵	۱۸/۹۱	۲۵۲۲۲۹	۸۷
۹/۰۷	۸/۷۱	۱۰/۳۲	۱۰/۷۲	۶/۵۵	۲۷۰۹۰۰	۸۸
۹/۰۴	۱۱/۴۴	۳/۷۶	۱۵/۵۹	۵/۳۸	۱۰۶۳۳	۸۹
۹/۰۴	۴/۱۳	۸/۵۸	۱۰/۴۴	۱۳/۰۰	۶۸۱۰۱۱	۹۰
۸/۸۰	۸/۵۸	۷/۸۰	۶/۹۳	۱۱/۹۱	۲۵۲۰۲۰	۹۱
۸/۷۱	۱۲/۰۱	۱۱/۵۴	۵/۷۲	۵/۵۶	۵۵۰۶۳۰	۹۲
۸/۵۹	۱۰/۰۲	۹/۹۶	۷/۴۸	۶/۹۱	۲۰۰۵۲۰	۹۳
۸/۵۸	۸/۲۸	۶/۲۰	۹/۳۰	۱۰/۰۲	۷۰۷۰۰	۹۴
۸/۳۹	۱۳/۰۷	۷/۷۱	۷/۳۱	۵/۴۶	۵۵۱۴۴۱	۹۵
۸/۳۶	۶/۶۷	۷/۰۱	۹/۲۵	۱۰/۵۰	۲۷۱۲۲۰	۹۶
۸/۲۷	۳/۹۸	۸/۵۳	۱۰/۰۵	۱۰/۵۱	۷۸۰۱۱۰	۹۷
۸/۱۲	۶/۷۶	۷/۹۰	۹/۵۵	۸/۲۸	۲۵۲۳۱۰	۹۸
۷/۹۲	۱۱/۵۸	۶/۸۱	۵/۷۰	۷/۵۸	۷۳۰۶۹۰	۹۹

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱۰۰	۵۵۰۹۳۲	۲/۵۳	۶/۴۱	۱۱/۱۴	۱۰/۹۲	۷/۷۵
۱۰۱	۴۰۳۹۰	۱۰/۸۷	۹/۱۷	۵/۴۸	۵/۱۲	۷/۶۶
۱۰۲	۷۲۰۹۹۰	۱۶/۸۵	۱۲/۲۹	۰/۴۹	۰/۱۵	۷/۴۴
۱۰۳	۲۳۰۸۰۰	۷/۷۵	۸/۵۵	۷/۷۷	۵/۶۳	۷/۴۲
۱۰۴	۷۲۱۳۱۰	۱/۳۳	۲/۵۳	۷/۵۴	۱۷/۷۱	۷/۲۸
۱۰۵	۲۸۱۴۱۰	۸/۸۵	۷/۱۸	۶/۹۱	۵/۶۰	۷/۱۴
۱۰۶	۶۹۰۸۹۰	۹/۷۴	۵/۸۲	۱۲/۸۱	۰/۰۰	۷/۰۹
۱۰۷	۹۱۰۳۹۰	۱/۶۳	۳/۰۸	۴/۱۲	۱۹/۰۶	۶/۹۷
۱۰۸	۶۴۰۱۹۹	۱۰/۱۷	۱۲/۰۹	۲/۶۳	۲/۶۷	۶/۸۹
۱۰۹	۲۱۰۵۰۰	۷/۵۷	۶/۹۵	۶/۵۳	۶/۳۴	۶/۸۵
۱۱۰	۶۸۱۰۱۹	۶/۶۸	۸/۳۱	۸/۲۴	۳/۶۰	۶/۷۱
۱۱۱	۳۹۰۴۹۰	۷/۱۴	۸/۲۹	۵/۰۸	۶/۲۲	۶/۶۸
۱۱۲	۷۰۰۵۱۰	۷/۳۵	۶/۵۹	۶/۵۹	۶/۱۲	۶/۶۶
۱۱۳	۲۶۱۲۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۲/۲۱	۱۴/۲۸	۶/۶۲
۱۱۴	۲۹۰۱۲۳	۱۲/۵۳	۶/۶۳	۴/۷۱	۲/۴۶	۶/۵۸
۱۱۵	۵۶۰۷۴۱	۴/۴۵	۷/۲۹	۴/۰۹	۹/۷۵	۶/۴۰
۱۱۶	۲۵۲۳۲۱	۷/۲۲	۵/۹۸	۶/۳۲	۵/۲۷	۶/۲۰
۱۱۷	۳۸۱۷۰۰	۷/۹۰	۶/۲۰	۵/۹۸	۳/۹۵	۶/۰۱
۱۱۸	۲۹۲۲۱۳	۹/۰۹	۵/۲۶	۹/۶۱	۰/۰۰	۵/۹۹
۱۱۹	۶۸۰۲۲۱	۴/۷۹	۵/۸۱	۷/۳۸	۵/۹۴	۵/۹۸
۱۲۰	۷۰۰۵۳۰	۶/۰۸	۶/۱۶	۴/۹۷	۶/۵۰	۵/۹۳
۱۲۱	۷۰۱۳۹۱	۸/۹۳	۶/۴۸	۳/۰۹	۵/۱۵	۵/۹۱
۱۲۲	۳۹۰۷۵۰	۸/۲۵	۵/۸۰	۵/۱۵	۴/۱۳	۵/۸۳
۱۲۳	۵۴۰۶۰۰	۶/۱۴	۷/۳۳	۳/۲۷	۵/۷۶	۵/۶۲
۱۲۴	۷۳۰۴۹۰	۰/۱۹	۰/۴۰	۱۳/۳۰	۸/۴۴	۵/۵۸
۱۲۵	۳۹۲۳۲۹	۵/۵۶	۴/۶۲	۵/۶۶	۶/۳۳	۵/۵۴
۱۲۶	۶۸۰۷۱۰	۷/۲۸	۵/۳۲	۵/۳۲	۴/۱۴	۵/۵۲
۱۲۷	۸۴۵۲۴۰	۲۱/۹۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۵/۴۹
۱۲۸	۷۴۰۳۱۹	۵/۹۷	۸/۰۵	۴/۱۴	۳/۷۲	۵/۴۷
۱۲۹	۴۰۱۵۰	۰/۶۷	۴/۴۱	۷/۴۵	۹/۲۳	۵/۴۴
۱۳۰	۴۱۰۶۲۲	۸/۳۶	۵/۶۶	۴/۲۲	۳/۳۶	۵/۴۰
۱۳۱	۷۰۳۱۰	۶/۹۸	۴/۴۲	۲/۴۱	۷/۷۰	۵/۳۸
۱۳۲	۷۱۱۲۳۰	۰/۰۰	۱۲/۶۹	۸/۶۴	۰/۰۰	۵/۳۳
۱۳۳	۷۰۱۳۹۹	۵/۹۶	۶/۴۸	۵/۶۴	۳/۱۳	۵/۳۰
۱۳۴	۵۴۰۳۴۹	۰/۱۲	۸/۷۳	۷/۹۴	۴/۳۷	۵/۲۹
۱۳۵	۳۰۳۸۹	۳/۸۲	۴/۶۸	۷/۲۸	۵/۲۲	۵/۲۵
۱۳۶	۵۴۰۲۳۴	۳/۱۰	۵/۱۹	۶/۴۵	۶/۱۷	۵/۲۳
۱۳۷	۲۰۰۷۹۹	۷/۰۱	۴/۲۹	۵/۳۰	۴/۰۹	۵/۱۷
۱۳۸	۲۹۰۲۵۰	۷/۶۴	۷/۵۱	۴/۲۳	۱/۱۶	۵/۱۳
۱۳۹	۵۵۱۴۲۳	۰/۳۲	۶/۴۳	۱۰/۸۹	۲/۶۷	۵/۰۸

فصل ضمیمه‌ها

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۵/۰۶	۱/۹۱	۴/۳۹	۶/۳۷	۷/۵۵	۳۹۰۴۱۰	۱۴۰
۵/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۷/۰۱	۱۳/۰۴	۲۹۱۷۳۷	۱۴۱
۵/۰۰	۰/۰۰	۱۷/۴۵	۱/۷۵	۰/۸۱	۳۰۷۴۱	۱۴۲
۴/۹۳	۷/۳۵	۳/۱۷	۵/۰۵	۴/۱۷	۸۰۷۱۹	۱۴۳
۴/۹۰	۴/۶۶	۶/۳۳	۴/۵۷	۴/۰۵	۲۰۰۹۸۹	۱۴۴
۴/۹۰	۵/۷۷	۶/۲۰	۲/۹۴	۴/۶۸	۸۰۸۱۰	۱۴۵
۴/۸۸	۴/۱۳	۷/۴۸	۴/۳۷	۳/۵۴	۵۱۰۵۳۱	۱۴۶
۴/۸۰	۳/۸۲	۲/۵۱	۳/۲۶	۹/۵۹	۲۹۰۹۴۹	۱۴۷
۴/۷۹	۶/۲۲	۴/۳۷	۳/۸۲	۴/۷۵	۸۱۳۲۰	۱۴۸
۴/۷۰	۴/۳۱	۴/۰۰	۴/۸۸	۵/۶۲	۵۹۰۸۰۰	۱۴۹
۴/۵۷	۳/۲۷	۳/۸۷	۴/۴۴	۶/۶۸	۱۴۰۴۹۰	۱۵۰
۴/۵۶	۳/۱۷	۴/۸۸	۵/۹۶	۴/۲۴	۲۸۳۰۱۰	۱۵۱
۴/۵۰	۵/۹۲	۵/۳۹	۳/۲۲	۳/۴۷	۷۱۰۱۰	۱۵۲
۴/۴۸	۴/۱۳	۲/۹۹	۶/۲۵	۴/۵۶	۲۹۱۷۳۵	۱۵۳
۴/۴۷	۲/۱۷	۲/۳۵	۷/۱۲	۶/۲۳	۲۶۱۰۰۰	۱۵۴
۴/۳۹	۲/۹۵	۶/۵۲	۴/۸۷	۳/۲۲	۲۵۲۵۳۰	۱۵۵
۴/۳۷ I	۳/۱۰	۶/۱۶	۸/۲۴	۰/۰۰	۲۰۶۸۰	۱۵۶
۴/۳۷	۸/۸۱	۷/۴۲	۱/۰۲	۰/۲۳	۱۰۶۳۹	۱۵۷
۴/۳۳	۷/۲۴	۱/۴۹	۲/۹۶	۵/۶۲	۶۰۳۹۰	۱۵۸
۴/۲۸	۶/۱۰	۴/۱۰	۳/۸۸	۳/۰۴	۸۱۰۵۰	۱۵۹
۴/۲۷	۱/۲۹	۵/۳۸	۴/۰۶	۶/۳۵	۱۶۰۴۳۱	۱۶۰
۴/۲۶	۵/۰۵	۴/۱۹	۳/۵۴	۴/۲۵	۳۹۲۴۹۰	۱۶۱
۴/۲۵	۲/۳۵	۳/۷۴	۵/۲۹	۵/۶۳	۵۰۴۰۰	۱۶۲
۴/۲۳	۹/۰۳	۰/۶۵	۰/۹۸	۶/۲۶	۷۱۳۲۰	۱۶۳
۴/۲۳	۳/۱۵	۵/۲۴	۱/۴۱	۷/۱۲	۲۰۰۹۷۹	۱۶۴
۴/۲۳	۱/۳۹	۱۰/۴۶	۴/۷۹	۰/۲۷	۸۴۰۶۹۰	۱۶۵
۴/۱۹	۱/۷۵	۰/۹۵	۵/۲۹	۸/۷۶	۱۰۶۳۲	۱۶۶
۴/۱۷	۳/۴۹	۳/۱۰	۴/۰۱	۶/۰۶	۵۵۱۳۴۹	۱۶۷
۴/۱۴	۴/۳۶	۳/۸۵	۳/۲۵	۵/۰۹	۲۱۰۲۱۰	۱۶۸
۴/۰۸	۵/۶۷	۴/۰۵	۳/۰۶	۳/۵۴	۲۹۰۲۳۰	۱۶۹
۴/۰۶	۵/۵۰	۵/۶۸	۲/۷۵	۲/۲۹	۳۹۰۳۱۹	۱۷۰
۴/۰۵	۱۵/۸۲	۰/۳۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۵۱۸۳۰	۱۷۱
۴/۰۴	۱/۹۷	۶/۷۴	۵/۹۰	۱/۵۴	۳۰۳۲۶	۱۷۲
۴/۰۱	۵/۲۷	۳/۲۷	۳/۲۶	۴/۲۵	۷۰۲۰۰	۱۷۳
۳/۹۹	۰/۵۲	۱/۲۹	۸/۶۷	۵/۴۸	۵۵۱۳۲۳	۱۷۴
۳/۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۸۹	۹/۰۶	۳۰۲۷۴	۱۷۵
۳/۹۹	۱/۹۰	۲/۹۵	۵/۱۴	۵/۹۵	۵۱۰۵۳۹	۱۷۶
۳/۹۳	۰/۰۰	۵/۷۱	۵/۴۹	۴/۵۳	۴۱۰۲۲۹	۱۷۷
۳/۸۸	۱/۲۶	۴/۰۰	۶/۵۵	۳/۷۴	۷۳۲۱۸۲	۱۷۸
۳/۸۴	۰/۶۷	۰/۰۰	۷/۰۲	۷/۶۶	۵۵۱۱۳۰	۱۷۹

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱۸۰	۸۷۱۴۱۹	۲/۰۲	۳/۰۵	۱۰/۲۱	۰/۰۰	۳/۸۲
۱۸۱	۸۱۰۷۹۰	۸/۹۸	۲/۹۲	۲/۰۶	۱/۳۲	۳/۸۲
۱۸۲	۹۰۰۵۱۰	۳/۹۸	۹/۲۴	۰/۱۴	۱/۷۱	۳/۷۷
۱۸۳	۱۰۴۲۰	۱۰/۰۹	۴/۸۸	۰/۰۰	۰/۱۰	۳/۷۷
۱۸۴	۷۳۲۱۱۲	۳/۰۷	۹/۵۵	۱/۱۰	۱/۳۵	۳/۷۷
۱۸۵	۵۸۰۴۱۰	۵/۰۸	۴/۲۳	۳/۱۰	۲/۵۹	۳/۷۵
۱۸۶	۷۳۲۳۹۲	۴/۴۰	۲/۰۲	۲/۹۶	۵/۵۷	۳/۷۴
۱۸۷	۲۸۳۶۵۰	۳/۸۸	۳/۹۴	۳/۵۲	۳/۶۰	۳/۷۴
۱۸۸	۴۰۷۹۰	۱۴/۸۳	۰/۰۳	۰/۰۰	۰/۰۱	۳/۷۲
۱۸۹	۲۵۰۳۰۰	۲/۹۱	۴/۴۶	۳/۶۴	۳/۸۳	۳/۷۱
۱۹۰	۵۱۰۱۳۰	۷/۰۵	۲/۴۸	۳/۷۲	۱/۵۳	۳/۶۹
۱۹۱	۶۲۰۹۹۰	۳/۰۷	۶/۲۶	۳/۱۸	۲/۲۳	۳/۶۸
۱۹۲	۳۹۱۷۲۹	۴/۷۳	۳/۳۸	۴/۲۵	۲/۳۶	۳/۶۸
۱۹۳	۳۰۷۹۹	۰/۰۰	۱/۲۰	۱۳/۴۹	۰/۰۰	۳/۶۷
۱۹۴	۴۴۰۵۰۰	۵/۷۶	۳/۲۴	۳/۳۶	۲/۲۵	۳/۶۵
۱۹۵	۸۰۹۴۰	۴/۲۳	۲/۱۰	۴/۷۱	۳/۵۴	۳/۶۵_
۱۹۶	۷۲۱۶۲۱	۲/۳۴	۱/۹۷	۳/۲۲	۷/۰۰	۳/۶۳
۱۹۷	۵۶۰۷۴۹	۴/۸۹	۴/۱۸	۲/۶۳	۲/۷۵	۳/۶۱
۱۹۸	۷۰۴۹۰	۵/۴۱	۲/۶۲	۳/۱۹	۳/۱۱	۳/۵۸
۱۹۹	۵۱۰۲۲۰	۱/۰۵	۳/۸۶	۶/۵۴	۲/۸۱	۳/۵۷
۲۰۰	۶۱۱۵۹۹	۴/۱۱	۳/۳۸	۴/۰۹	۲/۶۱	۳/۵۵
۲۰۱	۲۷۱۰۹۹	۱۱/۷۲	۲/۰۹	۰/۱۰	۰/۲۶	۳/۵۴
۲۰۲	۲۷۰۷۵۰	۳/۷۲	۳/۰۳	۴/۹۴	۲/۴۲	۳/۵۳
۲۰۳	۵۸۰۱۱۰	۴/۵۲	۳/۴۴	۳/۳۸	۲/۶۹	۳/۵۱
۲۰۴	۲۸۲۸۹۰	۵/۶۷	۳/۶۷	۳/۲۳	۱/۴۷	۳/۵۱
۲۰۵	۷۰۵۱۱	۴/۴۴	۳/۴۳	۱/۹۴	۴/۱۹	۳/۵۰
۲۰۶	۲۰۰۵۴۰	۳/۵۲	۱/۳۸	۳/۰۶	۵/۹۲	۳/۴۷
۲۰۷	۱۵۰۲۱۰	۳/۴۷	۵/۵۰	۱/۹۸	۲/۹۱	۳/۴۶
۲۰۸	۷۰۱۳۴۹	۱/۳۲	۱/۹۵	۳/۵۲	۷/۰۵	۳/۴۶
۲۰۹	۵۵۰۵۲۰	۷/۸۸	۲/۸۳	۲/۴۵	۰/۶۱	۳/۴۴
۲۱۰	۳۰۳۴۹	۲/۴۵	۴/۴۰	۳/۴۰	۳/۵۰	۳/۴۴
۲۱۱	۵۸۰۱۲۱	۹/۹۲	۳/۲۸	۰/۱۸	۰/۳۰	۳/۴۲
۲۱۲	۷۲۰۲۷۰	۵/۵۰	۳/۰۷	۲/۸۲	۲/۲۱	۳/۴۰
۲۱۳	۲۰۰۵۵۱	۲/۷۷	۴/۳۸	۳/۰۰	۳/۴۰	۳/۳۹
۲۱۴	۲۵۱۵۲۰	۱/۶۴	۳/۲۹	۵/۴۹	۳/۱۱	۳/۳۸
۲۱۵	۳۹۱۷۲۱	۷/۴۳	۳/۰۱	۱/۵۷	۱/۴۴	۳/۳۶
۲۱۶	۲۸۱۱۲۹	۵/۴۵	۳/۵۹	۲/۳۶	۲/۰۳	۳/۳۶
۲۱۷	۱۷۰۴۹۰	۳/۵۷	۲/۸۳	۳/۰۱	۳/۸۷	۳/۳۲
۲۱۸	۲۹۱۲۶۰	۴/۲۵	۴/۰۱	۲/۴۲	۲/۵۷	۳/۳۱
۲۱۹	۲۵۰۸۳۰	۲/۹۷	۳/۳۹	۴/۵۳	۲/۳۳	۳/۳۱

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۳/۳۱	۳/۶۵	۲/۳۹	۳/۱۸	۳/۹۹	۱۹۰۵۳۱	۲۲۰
۳/۲۹	۰/۰۰	۱۳/۱۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۷۰۲۲۰	۲۲۱
۳/۲۶	۳/۱۳	۳/۱۲	۳/۲۴	۳/۵۶	۱۷۰۴۱۰	۲۲۲
۳/۲۶	۷/۳۷	۰/۳۵	۳/۰۰	۲/۳۱	۲۰۰۷۱۰	۲۲۳
۳/۲۴	۲/۹۸	۳/۲۲	۳/۳۸	۳/۴۰	۲۹۱۷۳۲	۲۲۴
۳/۲۴	۰/۶۹	۱/۴۳	۸/۳۷	۲/۴۹	۳۰۱۹۱	۲۲۵
۳/۲۳	۵/۳۴	۱/۲۶	۱/۵۰	۴/۸۳	۵۶۰۷۲۹	۲۲۶
۳/۲۰	۸/۹۸	۲/۱۴	۱/۲۷	۰/۴۱	۷۴۰۳۱۳	۲۲۷
۳/۱۹	۱/۵۴	۲/۰۸	۳/۵۱	۵/۶۴	۶۸۰۲۹۹	۲۲۸
۳/۱۹	۳/۶۸	۰/۰۰	۲/۵۰	۶/۵۹	۲۹۰۲۴۱	۲۲۹
۳/۱۹	۳/۳۱	۱/۹۲	۲/۶۹	۴/۸۴	۳۹۱۷۳۱	۲۳۰
۳/۱۸	۳/۰۵	۳/۴۵	۴/۱۷	۲/۰۵	۶۸۰۲۲۳	۲۳۱
۳/۱۶	۲/۷۰	۴/۶۹	۵/۲۵	۰/۰۰	۲۷۱۱۱۱	۲۳۲
۳/۱۴	۲/۰۲	۲/۸۲	۳/۴۵	۴/۲۸	۳۴۰۲۹۰	۲۳۳
۳/۱۴	۲/۸۲	۲/۳۶	۲/۴۰	۴/۹۷	۳۹۱۷۲۲	۲۳۴
۳/۱۳	۰/۴۰	۰/۷۱	۳/۸۶	۷/۵۶	۲۹۰۲۴۳	۲۳۵
۳/۱۱	۶/۴۵	۳/۷۰	۱/۲۲	۱/۰۸	۴۷۰۶۹۲	۲۳۶
۳/۱۱	۳/۴۸	۰/۸۸	۷/۹۱	۰/۱۴	۷۲۰۳۱۰	۲۳۷
۳/۰۹	۴/۶۶	۲/۹۴	۲/۸۲	۱/۹۲	۸۱۳۵۰	۲۳۸
۳/۰۹	۱/۹۳	۵/۸۵	۴/۵۵	۰/۰۰	۳۰۳۳۳	۲۳۹
۳/۰۵	۳/۸۶	۱/۶۳	۰/۳۹	۶/۳۳	۵۱۰۵۴۰	۲۴۰
۳/۰۵	۳/۸۳	۳/۹۲	۲/۰۴	۲/۴۲	۲۸۱۵۱۱	۲۴۱
۳/۰۴	۵/۹۳	۱/۶۰	۱/۴۰	۳/۲۵	۷۲۱۴۲۰	۲۴۲
۳/۰۳	۰/۶۹	۰/۰۹	۰/۰۳	۱۱/۳۱	۷۲۱۶۱۰	۲۴۳
۳/۰۲	۰/۵۷	۱/۵۰	۳/۴۰	۶/۶۳	۱۵۱۶۱۰	۲۴۴
۳/۰۲	۲/۴۸	۳/۲۵	۳/۱۴	۳/۲۰	۳۳۰۱۹۰	۲۴۵
۲/۹۸	۲/۶۰	۲/۹۸	۳/۱۹	۳/۱۴	۲۷۰۷۴۰	۲۴۶
۲/۹۸	۱/۷۷	۲/۲۵	۳/۰۹	۴/۷۹	۶۴۰۵۹۰	۲۴۷
۲/۹۴	۳/۸۱	۲/۶۳	۵/۲۸	۰/۰۳	۸۱۰۳۰	۲۴۸
۲/۹۰	۶/۱۴	۳/۹۵	۱/۱۶	۰/۳۶	۹۱۰۵۲۹	۲۴۹
۲/۸۷	۳/۱۸	۲/۵۳	۲/۵۸	۳/۱۷	۱۹۰۲۱۹	۲۵۰
۲/۸۶	۱/۹۲	۳/۰۰	۲/۷۸	۳/۷۴	۲۹۳۳۶۱	۲۵۱
۲/۸۵	۱/۵۱	۱/۲۷	۳/۶۸	۴/۹۲	۸۱۳۴۰	۲۵۲
۲/۸۲	۷/۶۳	۰/۷۷	۰/۳۴	۲/۵۴	۷۰۸۹۰	۲۵۳
۲/۷۹	۷/۳۴	۲/۹۲	۰/۳۲	۰/۵۸	۷۱۱۴۱۹	۲۵۴
۲/۷۸	۲/۲۷	۲/۵۹	۲/۶۸	۳/۵۸	۱۳۰۱۹۰	۲۵۵
۲/۷۷	۳/۵۳	۳/۲۹	۲/۰۲	۲/۲۶	۲۵۱۱۱۰	۲۵۶
۲/۷۷	۲/۱۲	۱/۵۸	۲/۰۸	۵/۳۱	۳۹۱۷۲۳	۲۵۷
۲/۷۵	۲/۹۵	۲/۲۲	۱/۹۳	۳/۹۰	۹۰۹۳۱	۲۵۸
۲/۷۱	۶/۱۱	۲/۷۳	۱/۶۸	۰/۳۲	۹۱۱۲۲۰	۲۵۹

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۲/۶۸	۱/۷۳	۲/۳۵	۳/۱۷	۳/۴۸	۲۵۲۹۱۰	۲۶۰
۲/۶۸	۱/۶۲	۱/۴۱	۲/۹۰	۴/۸۰	۴۶۰۱۹۹	۲۶۱
۲/۶۷	۰/۷۰	۰/۳۵	۰/۴۰	۹/۲۴	۳۰۲۸۹	۲۶۲
۲/۶۶	۳/۹۱	۲/۵۶	۱/۹۲	۲/۲۷	۳۲۱۳۹۰	۲۶۳
۲/۶۴	۰/۵۴	۱/۹۸	۳/۶۰	۴/۴۲	۴۰۰۲۳۹	۲۶۴
۲/۶۳	۹/۰۶	۱/۴۰	۰/۰۸	۰/۰۰	۷۲۱۴۱۰	۲۶۵
۲/۶۲	۳/۹۰	۱/۶۷	۱/۰۴	۳/۸۹	۱۰۲۲۱	۲۶۶
۲/۶۰	۰/۹۷	۰/۶۰	۳/۱۱	۵/۷۲	۲۰۷۱۲	۲۶۷
۲/۵۸	۵/۸۸	۰/۸۸	۳/۲۸	۰/۲۸	۷۲۰۷۱۲	۲۶۸
۲/۵۵	۳/۳۱	۲/۸۶	۲/۱۹	۱/۸۳	۷۰۰۹۹۱	۲۶۹
۲/۵۳	۱/۱۶	۳/۲۳	۲/۰۱	۳/۷۰	۵۷۰۳۹۰	۲۷۰
۲/۴۹	۳/۸۲	۲/۴۰	۱/۵۴	۲/۲۱	۳۹۱۸۹۰	۲۷۱
۲/۴۹	۴/۵۸	۲/۶۴	۰/۹۴	۱/۷۸	۱۲۰۷۶۰	۲۷۲
۲/۴۷	۰/۷۹	۰/۳۶	۱/۹۸	۶/۸۵	۲۹۱۵۲۱	۲۷۳
۲/۴۵	۱/۸۸	۱/۷۹	۳/۷۵	۲/۴۱	۷۳۰۸۴۰	۲۷۴
۲/۴۵	۴/۵۳	۱/۰۸	۱/۷۷	۲/۴۳	۶۱۰۳۲۹	۲۷۵
۲/۴۴	۲/۲۳	۱/۶۸	۲/۴۰	۳/۴۵	۸۴۱۷۲۰	۲۷۶
۲/۴۳	۹/۳۷	۰/۲۲	۰/۱۲	۰/۰۳	۷۴۱۳۰۰	۲۷۷
۲/۴۳	۲/۱۸	۱/۸۲	۱/۷۲	۳/۹۹	۷۰۵۱۹	۲۷۸
۲/۴۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۹/۷۰	۰/۰۰	۲۰۸۶۰	۲۷۹
۲/۴۲	۱/۱۱	۲/۴۶	۲/۵۵	۳/۵۷	۲۹۲۴۱۱	۲۸۰
۲/۴۲	۱/۳۴	۲/۹۵	۲/۴۳	۲/۹۷	۶۹۱۴۹۰	۲۸۱
۲/۴۱	۱/۵۶	۱/۸۶	۲/۲۲	۴/۰۱	۲۵۰۸۱۰	۲۸۲
۲/۳۷	۱/۷۲	۲/۱۴	۲/۱۷	۳/۴۴	۲۸۱۵۱۲	۲۸۳
۲/۳۴	۰/۲۰	۰/۰۸	۰/۰۷	۹/۰۲	۵۸۰۵۰۰	۲۸۴
۲/۳۴	۵/۰۱	۲/۲۲	۱/۰۲	۱/۰۹	۳۰۳۲۹	۲۸۵
۲/۳۲	۲/۷۹	۲/۲۳	۱/۹۱	۲/۳۶	۷۰۰۵۲۹	۲۸۶
۲/۳۰	۰/۶۷	۱/۶۷	۲/۸۹	۳/۹۹	۲۸۳۲۲۲	۲۸۷
۲/۳۰	۰/۶۸	۱/۲۱	۳/۱۴	۴/۱۸	۲۵۱۷۴۹	۲۸۸
۲/۲۸	۳/۶۱	۱/۵۹	۱/۴۸	۲/۴۶	۱۹۰۴۹۰	۲۸۹
۲/۲۷	۳/۳۶	۱/۸۷	۱/۳۰	۲/۵۶	۷۰۶۱۰	۲۹۰
۲/۲۷	۳/۰۶	۳/۸۴	۰/۶۴	۱/۵۲	۳۰۲۲۹	۲۹۱
۲/۲۶	۰/۰۰	۷/۶۳	۱/۳۲	۰/۰۹	۳۰۶۲۹	۲۹۲
۲/۲۶	۳/۵۸	۳/۰۸	۱/۸۵	۰/۵۳	۶۸۰۲۹۱	۲۹۳
۲/۲۰	۱/۶۵	۲/۸۲	۲/۹۰	۱/۴۴	۴۰۲۱۰	۲۹۴
۲/۱۹	۰/۸۸	۵/۵۱	۱/۳۴	۱/۰۳	۲۷۱۳۹۰	۲۹۵
۲/۱۸	۴/۳۲	۱/۹۲	۱/۵۸	۰/۹۰	۷۰۴۱۰	۲۹۶
۲/۱۶	۰/۴۹	۳/۲۸	۳/۰۵	۱/۸۲	۵۸۰۱۲۳	۲۹۷
۲/۱۵	۴/۵۵	۳/۸۳	۰/۱۰	۰/۱۰	۲۵۱۵۱۲	۲۹۸
۲/۱۲	۲/۰۵	۲/۲۹	۱/۴۲	۲/۷۴	۶۸۰۲۱۰	۲۹۹

فصل ضمیمه‌ها

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۲/۱۲	۲/۳۹	۱/۰۳	۰/۳۵	۴/۷۲	۲۰۰۹۴۹	۳۰۰
۲/۱۱	۱/۵۴	۱/۲۸	۳/۰۶	۲/۵۷	۷۳۱۱۰۰	۳۰۱
۲/۱۰	۳/۲۹	۲/۱۳	۱/۵۷	۱/۴۱	۷۲۱۶۳۱	۳۰۲
۲/۰۹	۲/۵۰	۱/۹۰	۲/۴۲	۱/۵۴	۷۲۰۲۲۱	۳۰۳
۲/۰۸	۲/۰۲	۲/۶۷	۲/۲۵	۱/۳۹	۳۹۲۴۱۰	۳۰۴
۲/۰۸	۲/۷۰	۳/۰۶	۱/۲۷	۱/۲۸	۸۰۹۱۰	۳۰۵
۲/۰۶	۱/۵۷	۲/۱۸	۲/۳۰	۲/۱۸	۸۴۱۹۱۱	۳۰۶
۲/۰۵	-/۸۷	۰/۸۹	۰/۰۰	۶/۴۵	۹۰۹۲۲	۳۰۷
۲/۰۵	۲/۹۳	۱/۶۹	۱/۶۱	۱/۹۷	۷۰۹۹۳	۳۰۸
۲/۰۵	۳/۸۱	۰/۷۰	۰/۵۹	۳/۰۹	۵۷۰۵۰۰	۳۰۹
۲/۰۴	۲/۶۱	۲/۵۴	۱/۷۸	۱/۲۱	۳۴۰۲۱۱	۳۱۰
۱/۹۸	۰/۲۷	۳/۵۷	۰/۷۱	۳/۳۶	۳۰۳۱۹	۳۱۱
۱/۹۸	۲/۰۲	۲/۲۶	۲/۱۰	۱/۵۲	۳۵۰۶۹۹	۳۱۲
۱/۹۶	۱/۵۳	۱/۶۸	۱/۶۶	۲/۹۸	۲۸۰۱۱۰	۳۱۳
۱/۹۶	۵/۸۲	۱/۷۰	۰/۲۰	۰/۱۲	۳۹۰۳۱۱	۳۱۴
۱/۹۶	۱/۷۰	۱/۶۶	۲/۰۲	۲/۴۴	۴۰۶۹۰	۳۱۵
۱/۹۵	۷/۰۸	۰/۲۲	۰/۵۰	۰/۰۰	۸۹۰۵۲۰	۳۱۶
۱/۹۵	۱/۶۶	۱/۵۴	۲/۸۶	۱/۷۵	۸۴۳۲۱۰	۳۱۷
۱/۹۵	۱/۵۴	۱/۴۳	۲/۳۵	۲/۴۷	۷۰۰۵۲۱	۳۱۸
۱/۹۴	۲/۴۳	۱/۸۱	۲/۰۹	۱/۴۱	۲۷۱۴۹۰	۳۱۹
۱/۹۳	۲/۵۸	۱/۲۴	۱/۲۵	۲/۶۴	۲۰۰۹۳۹	۳۲۰
۱/۹۳	۱/۲۰	۱/۱۸	۳/۴۱	۱/۹۲	۷۳۰۸۳۰	۳۲۱
۱/۸۷	۱/۱۹	۱/۳۸	۱/۲۹	۳/۶۲	۴۰۱۱۴۰	۳۲۲
۱/۸۶	۱/۳۱	۲/۰۸	۲/۲۱	۱/۸۴	۲۶۰۱۱۱	۳۲۳
۱/۸۴	۳/۰۳	۳/۶۴	۰/۵۲	۰/۲۰	۵۶۰۷۹۰	۳۲۴
۱/۸۴	۱/۷۳	۰/۹۷	۲/۲۱	۲/۴۶	۸۳۰۴۰۰	۳۲۵
۱/۸۴	۱/۵۱	۲/۲۰	۲/۲۷	۱/۳۶	۷۳۲۵۹۹	۳۲۶
۱/۸۰	۰/۹۳	۵/۰۲	۰/۵۸	۰/۶۶	۵۸۰۱۹۰	۳۲۷
۱/۷۹	۳/۷۲	۱/۹۲	۰/۷۴	۰/۷۷	۷۰۰۴۹۰	۳۲۸
۱/۷۹	۱/۹۸	۱/۹۹	۱/۴۴	۱/۷۳	۲۵۲۹۲۱	۳۲۹
۱/۷۸	۳/۸۹	۲/۰۷	۰/۹۰	۰/۲۸	۱۲۱۳۰۰	۳۳۰
۱/۷۸	۰/۰۰	۵/۱۰	۰/۷۹	۱/۲۳	۴۰۱۱۹۲	۳۳۱
۱/۷۶	۲/۰۴	۱/۳۵	۱/۶۸	۱/۹۹	۱۹۰۵۳۲	۳۳۲
۱/۷۶	۰/۲۸	۲/۲۵	۱/۵۷	۲/۹۴	۸۰۲۳۲	۳۳۳
۱/۷۴	۱/۰۶	۱/۰۹	۱/۶۲	۳/۲۰	۲۸۰۱۲۰	۳۳۴
۱/۷۴	۱/۱۳	۲/۲۵	۱/۵۱	۲/۰۶	۴۰۱۴۹۰	۳۳۵
۱/۷۱	۰/۹۱	۲/۱۶	۱/۶۳	۲/۱۳	۷۶۰۱۱۰	۳۳۶
۱/۷۰	۰/۷۴	۱/۰۰	۱/۵۸	۳/۴۸	۸۷۱۶۴۰	۳۳۷
۱/۶۸	۱/۶۴	۲/۵۵	۱/۶۰	۰/۹۴	۸۵۴۴۶۰	۳۳۸
۱/۶۸	۱/۷۵	۱/۳۴	۱/۹۷	۱/۶۷	۳۹۲۳۲۱	۳۳۹

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱/۶۸	۰/۱۳	۰/۰۸	۰/۰۸	۶/۴۳	۷۱۱۵۹	۳۴۰
۱/۶۷	۱/۴۹	۰/۹۶	۱/۲۴	۲/۹۹	۸۴۱۸۲۹	۳۴۱
۱/۶۷	۲/۷۸	۰/۰۵	۱/۹۱	۱/۹۲	۷۲۱۶۶۹	۳۴۲
۱/۶۶	۲/۱۷	۱/۶۰	۱/۳۵	۱/۵۳	۶۱۱۴۹۰	۳۴۳
۱/۶۶	۰/۷۸	۲/۵۲	۱/۰۸	۲/۲۶	۸۵۰۱۲۰	۳۴۴
۱/۶۶	۴/۳۱	۰/۲۸	۰/۲۷	۱/۷۷	۷۳۰۶۶۹	۳۴۵
۱/۶۵	۴/۹۶	۱/۳۲	۰/۳۱	۰/۰۱	۷۲۲۷۹۰	۳۴۶
۱/۶۵	۲/۱۵	۱/۱۰	۱/۳۸	۱/۹۶	۸۴۷۴۲۰	۳۴۷
۱/۶۳	۱/۲۹	۰/۴۹	۰/۶۴	۴/۱۰	۲۹۳۹۱۱	۳۴۸
۱/۶۳	۱/۰۷	۱/۶۸	۱/۳۶	۲/۴۱	۶۸۰۳۰۰	۳۴۹
۱/۶۱	۰/۰۲	۱/۶۷	۱/۵۷	۳/۱۸	۵۷۰۳۳۰	۳۵۰
۱/۶۰	۲/۰۸	۰/۵۶	۱/۰۲	۲/۷۴	۷۳۰۶۶۱	۳۵۱
۱/۵۸	۱/۱۲	۱/۲۲	۳/۱۹	۰/۸۰	۲۷۱۰۱۲	۳۵۲
۱/۵۸	۰/۵۸	۱/۲۴	۱/۸۴	۲/۶۶	۱۹۰۴۱۰	۳۵۳
۱/۵۸	۱/۵۴	۲/۱۶	۰/۸۰	۱/۸۱	۲۸۰۶۱۰	۳۵۴
۱/۵۷	۲/۲۷	۰/۳۸	۰/۸۲	۲/۸۳	۳۹۲۰۹۹	۳۵۵
۱/۵۷	۲/۰۹	۱/۲۴	۱/۴۹	۱/۴۷	۲۰۰۱۹۰	۳۵۶
۱/۵۶	۰/۰۰	۳/۶۵	۱/۲۸	۱/۳۲	۳۹۰۷۶۰	۳۵۷
۱/۵۵	۳/۵۶	۰/۸۲	۱/۲۵	۰/۵۶	۷۰۱۳۱۰	۳۵۸
۱/۵۵	۰/۲۹	۰/۸۳	۱/۶۰	۳/۴۶	۳۰۲۳۹	۳۵۹
۱/۵۴	۰/۹۷	۲/۶۳	۱/۱۵	۱/۴۲	۳۹۲۱۹۰	۳۶۰
۱/۵۲	۱/۵۱	۱/۲۸	۱/۶۰	۱/۷۰	۷۲۰۲۲۹	۳۶۱
۱/۵۲	۳/۹۵	۱/۷۹	۰/۲۱	۰/۱۳	۵۴۰۲۴۸	۳۶۲
۱/۵۲	۱/۷۷	۱/۸۴	۱/۱۶	۱/۲۹	۱۱۰۳۱۳	۳۶۳
۱/۵۲	۰/۶۰	۰/۹۸	۱/۰۸	۳/۳۹	۵۱۰۱۲۹	۳۶۴
۱/۵۱	۱/۴۸	۰/۰۰	۰/۱۴	۴/۴۱	۲۹۰۲۲۰	۳۶۵
۱/۴۹	۰/۸۸	۰/۹۹	۱/۴۰	۲/۷۱	۳۹۰۲۱۰	۳۶۶
۱/۴۸	۵/۷۵	۰/۰۷	۰/۱۱	۰/۰۲	۷۴۰۸۱۹	۳۶۷
۱/۴۸	۲/۰۲	۳/۵۸	۰/۰۳	۰/۳۰	۵۴۰۲۴۶	۳۶۸
۱/۴۸	۰/۲۵	۰/۵۳	۱/۰۹	۴/۰۴	۱۵۱۲۲۹	۳۶۹
۱/۴۶	۳/۰۵	۱/۲۰	۰/۴۸	۱/۱۳	۶۳۰۱۹۰	۳۷۰
۱/۴۶	۱/۵۱	۱/۲۱	۱/۳۶	۱/۷۵	۶۹۱۰۱۰	۳۷۱
۱/۴۶	۱/۲۱	۲/۰۳	۲/۵۹	۰/۰۰	۱۲۰۷۱۰	۳۷۲
۱/۴۶	۱/۰۸	۰/۸۸	۲/۰۴	۱/۸۳	۲۰۰۱۱۰	۳۷۳
۱/۴۴	۱/۲۹	۱/۴۴	۱/۶۳	۱/۴۰	۲۶۰۷۰۰	۳۷۴
۱/۴۳	۴/۰۵	۱/۴۳	۰/۰۹	۰/۱۵	۷۲۰۸۵۴	۳۷۵
۱/۴۲	۱/۵۵	۳/۴۴	۰/۲۹	۰/۴۱	۱۱۰۱۰۰	۳۷۶
۱/۴۱	۱/۳۱	۰/۰۰	۱/۸۵	۲/۵۰	۲۹۰۱۱۰	۳۷۷
۱/۴۱	۱/۷۲	۱/۴۴	۱/۲۳	۱/۲۷	۳۹۲۰۱۰	۳۷۸
۱/۴۱	۱/۹۵	۱/۵۷	۱/۰۷	۱/۰۷	۷۳۲۱۸۱	۳۷۹

فصل ضمیمه‌ها

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱/۴۱	۱/۱۷	۱/۳۳	۱/۴۰	۱/۷۳	۲۲۰۹۰۰	۳۸۰
۱/۴۱	۲/۰۳	۰/۱۲	۰/۲۴	۳/۲۳	۶۱۱۱۹۰	۳۸۱
۱/۴۰	۲/۱۳	۰/۶۷	۲/۰۲	۰/۸۰	۳۵۰۵۲۰	۳۸۲
۱/۴۰	۱/۳۰	۰/۸۹	۱/۲۹	۲/۱۲	۱۰۵۱۱	۳۸۳
۱/۳۹	۱/۵۵	۲/۷۱	۰/۹۵	۰/۳۴	۱۲۱۴۱۰	۳۸۴
۱/۳۹	۰/۶۹	۱/۷۷	۱/۴۰	۱/۶۸	۸۰۲۱۲	۳۸۵
۱/۳۸	۰/۶۶	۰/۷۳	۱/۵۸	۲/۵۶	۸۵۱۶۱۰	۳۸۶
۱/۳۷	۱/۱۴	۴/۳۳	۰/۰۰	۰/۰۱	۵۴۰۸۳۳	۳۸۷
۱/۳۶	۱/۲۵	۱/۵۰	۱/۴۵	۱/۲۲	۱۸۰۶۹۰	۳۸۸
۱/۳۶	۰/۳۷	۳/۰۲	۱/۹۶	۰/۰۷	۳۹۰۲۹۰	۳۸۹
۱/۳۳	۴/۰۳	۱/۲۳	۰/۰۲	۰/۰۵	۵۶۰۲۲۹	۳۹۰
۱/۳۳	۰/۶۳	۱/۳۴	۱/۲۷	۲/۰۸	۶۹۰۴۱۰	۳۹۱
۱/۳۲	۰/۰۷	۰/۸۸	۱/۳۸	۲/۹۴	۱۲۰۷۷۰	۳۹۲
۱/۳۲	۱/۹۸	۱/۴۷	۰/۸۴	۰/۹۸	۶۲۱۴۴۰	۳۹۳
۱/۳۱	۰/۳۲	۱/۲۸	۱/۱۳	۲/۵۲	۸۴۵۸۱۹	۳۹۴
۱/۳۱	۰/۴۷	۲/۴۱	۲/۰۱	۰/۳۶	۷۰۱۳۴۲	۳۹۵
۱/۳۱	۰/۸۷	۰/۹۰	۱/۱۵	۲/۳۱	۹۰۲۴۰	۳۹۶
۱/۳۰	۱/۱۷	۱/۲۴	۱/۴۲	۱/۳۷	۵۸۰۲۲۰	۳۹۷
۱/۳۰	۰/۹۴	۱/۰۲	۱/۱۹	۲/۰۴	۳۵۰۶۱۰	۳۹۸
۱/۲۹	۱/۴۰	۱/۸۵	۱/۱۹	۰/۷۵	۷۲۰۹۲۶	۳۹۹
۱/۲۹	۳/۲۵	۱/۸۱	۰/۰۳	۰/۰۹	۵۵۱۴۴۹	۴۰۰
۱/۲۸	۰/۶۳	۲/۶۷	۱/۸۲	۰/۰۰	۱۷۰۲۱۰	۴۰۱
۱/۲۸	۰/۶۲	۰/۷۷	۱/۵۳	۲/۱۹	۳۲۰۹۱۰	۴۰۲
۱/۲۸	۰/۶۸	۱/۱۴	۱/۶۷	۱/۶۲	۲۵۲۲۱۰	۴۰۳
۱/۲۷	۰/۹۳	۰/۰۱	۱/۱۰	۳/۰۳	۷۰۹۹۱	۴۰۴
۱/۲۷	۱/۱۵	۱/۰۵	۱/۰۵	۱/۸۲	۱۹۰۵۹۰	۴۰۵
۱/۲۶	۰/۶۲	۰/۰۳	۰/۳۴	۴/۰۷	۲۹۰۳۱۵	۴۰۶
۱/۲۶	۰/۷۴	۱/۲۱	۱/۶۷	۱/۴۱	۶۴۰۲۲۰	۴۰۷
۱/۲۵	۰/۸۷	۱/۱۲	۱/۳۲	۱/۶۸	۳۴۰۲۲۰	۴۰۸
۱/۲۴	۱/۴۵	۱/۰۰	۰/۸۲	۱/۷۰	۸۷۰۷۱۰	۴۰۹
۱/۲۴	۰/۸۱	۰/۶۵	۱/۰۳	۲/۴۷	۱۵۱۲۱۹	۴۱۰
۱/۲۴	۰/۴۲	۲/۶۰	۱/۹۱	۰/۰۴	۶۲۰۱۹۹	۴۱۱
۱/۲۴	۰/۸۵	۱/۳۹	۱/۴۲	۱/۳۰	۵۷۰۲۹۱	۴۱۲
۱/۲۳	۰/۲۵	۱/۰۶	۲/۷۳	۰/۸۸	۸۴۳۳۵۲	۴۱۳
۱/۲۳	۱/۹۳	۱/۳۵	۰/۶۳	۱/۰۰	۳۹۰۴۲۲	۴۱۴
۱/۲۳	۱/۹۵	۰/۴۵	۰/۸۸	۱/۶۴	۳۰۳۳۲	۴۱۵
۱/۲۳	۱/۰۱	۱/۰۴	۱/۴۳	۱/۴۳	۳۹۰۹۱۰	۴۱۶
۱/۲۲	۰/۷۷	۰/۷۱	۱/۳۸	۲/۰۳	۲۸۳۴۲۹	۴۱۷
۱/۲۲	۱/۴۳	۲/۸۰	۰/۳۱	۰/۳۵	۲۸۳۰۹۰	۴۱۸
۱/۲۲	۱/۱۸	۱/۲۲	۰/۷۴	۱/۷۴	۴۰۱۲۰	۴۱۹

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱/۲۲	۰/۰۰	۱/۰۷	۲/۶۷	۱/۱۳	۲۷۱۱۱۴	۴۲۰
۱/۲۱	۰/۱۵	۰/۳۴	۲/۲۷	۲/۰۸	۱۰۲۳۹	۴۲۱
۱/۲۰	۰/۴۹	۱/۱۲	۱/۲۱	۱/۹۹	۳۲۰۸۱۰	۴۲۲
۱/۲۰	۰/۶۲	۰/۴۷	۲/۳۴	۱/۳۶	۷۹۰۳۱۰	۴۲۳
۱/۱۹	۱/۱۴	۰/۲۷	۰/۹۳	۲/۴۳	۸۴۵۰۱۲	۴۲۴
۱/۱۹	۱/۵۴	۰/۴۱	۰/۴۳	۲/۳۶	۷۳۰۱۲۰	۴۲۵
۱/۱۸	۰/۲۵	۱/۰۹	۲/۰۶	۱/۳۴	۲۸۰۴۲۱	۴۲۶
۱/۱۸	۱/۶۵	۰/۲۵	۰/۸۷	۱/۹۵	۶۹۱۱۹۰	۴۲۷
۱/۱۸	۰/۴۰	۰/۵۴	۱/۰۱	۲/۷۸	۳۲۰۲۹۰	۴۲۸
۱/۱۸	۰/۴۹	۳/۳۸	۰/۴۴	۰/۴۱	۴۰۱۲۱۱	۴۲۹
۱/۱۸	۱/۰۸	۱/۲۰	۱/۲۲	۱/۲۲	۲۱۰۴۲۰	۴۳۰
۱/۱۷	۱/۰۸	۱/۱۸	۱/۰۷	۱/۳۵	۵۵۰۳۲۰	۴۳۱
۱/۱۷	۱/۳۹	۰/۹۳	۱/۱۵	۱/۲۱	۴۸۲۰۲۰	۴۳۲
۱/۱۵	۰/۰۰	۴/۵۷	۰/۰۱	۰/۰۰	۷۹۰۳۹۰	۴۳۳
۱/۱۴	۱/۱۰	۱/۷۴	۰/۶۹	۱/۰۴	۳۹۱۷۳۳	۴۳۴
۱/۱۴	۰/۷۰	۰/۵۶	۱/۶۴	۱/۶۶	۲۵۳۰۹۰	۴۳۵
۱/۱۱	۱/۸۳	۰/۰۹	۰/۰۰	۲/۵۴	۲۵۱۱۲۰	۴۳۶
۱/۱۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۲/۷۲	۱/۷۲	۳۱۰۲۸۰	۴۳۷
۱/۱۱	۰/۰۰	۴/۳۹	۰/۰۱	۰/۰۳	۲۹۴۲۰۰	۴۳۸
۱/۱۰	۱/۲۵	۱/۲۵	۰/۹۹	۰/۹۱	۴۱۱۳۹۰	۴۳۹
۱/۱۰	۰/۹۳	۰/۸۰	۰/۰۰	۲/۶۷	۴۱۰۴۴۱	۴۴۰
۱/۱۰	۱/۳۳	۲/۱۳	۰/۹۲	۰/۰۱	۶۱۰۷۹۹	۴۴۱
۱/۰۹	۱/۳۵	۰/۰۲	۰/۳۱	۲/۷۰	۱۰۶۳۱	۴۴۲
۱/۰۹	۰/۶۹	۰/۶۸	۱/۲۱	۱/۷۶	۸۵۴۴۱۱	۴۴۳
۱/۰۸	۱/۰۲	۱/۵۵	۱/۰۳	۰/۷۴	۶۳۰۸۰۰	۴۴۴
۱/۰۸	۱/۰۹	۰/۵۴	۱/۹۴	۰/۷۶	۷۴۰۳۱۱	۴۴۵
۱/۰۸	۱/۴۸	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۹	۷۰۹۶۰	۴۴۶
۱/۰۸	۱/۱۵	۱/۷۲	۱/۱۰	۰/۳۴	۲۸۰۳۰۰	۴۴۷
۱/۰۷	۱/۸۳	۰/۹۱	۱/۰۹	۰/۴۷	۷۰۱۳۲۸	۴۴۸
۱/۰۷	۰/۱۶	۰/۰۷	۰/۸۷	۳/۱۶	۸۵۰۴۲۳	۴۴۹
۱/۰۶	۰/۹۷	۰/۹۶	۱/۲۶	۱/۰۵	۸۰۹۲۱	۴۵۰
۱/۰۶	۱/۷۸	۰/۹۴	۰/۹۹	۰/۵۳	۶۸۰۶۲۰	۴۵۱
۱/۰۶	۳/۴۷	۰/۵۸	۰/۱۸	۰/۰۰	۸۴۱۰۱۳	۴۵۲
۱/۰۵	۱/۱۸	۰/۸۹	۰/۸۳	۱/۳۱	۷۰۶۹۰	۴۵۳
۱/۰۴	۱/۸۱	۰/۵۱	۱/۰۳	۰/۸۲	۲۵۱۲۰۰	۴۵۴
۱/۰۳	۰/۱۵	۰/۶۵	۲/۱۱	۱/۲۲	۷۱۱۹۰	۴۵۵
۱/۰۳	۰/۶۹	۱/۱۶	۰/۸۴	۱/۴۴	۱۲۰۹۹۹	۴۵۶
۱/۰۲	۱/۰۴	۱/۶۶	۰/۴۰	۰/۹۸	۷۲۲۸۴۰	۴۵۷
۱/۰۲	۱/۸۲	۲/۲۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۶۸۱۱۸۹	۴۵۸
۱/۰۱	۱/۸۱	۰/۵۸	۰/۷۸	۰/۸۸	۸۴۳۴۲۰	۴۵۹

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۴۶۰	۳۴۰۱۱۱	۱/۲۲	۰/۹۳	۰/۷۷	۱/۱۱	۱/۰۱
۴۶۱	۸۵۴۴۱۹	۰/۵۰	۰/۳۵	۰/۵۰	۲/۶۶	۱/۰۱
۴۶۲	۶۳۰۴۹۹	۱/۱۵	۰/۸۱	۱/۶۵	۰/۴۱	۱/۰۱
۴۶۳	۳۹۰۵۱۹	۰/۵۲	۰/۷۲	۱/۶۸	۱/۰۹	۱/۰۰
۴۶۴	۸۵۴۴۲۰	۱/۶۸	۱/۲۷	۰/۵۸	۰/۴۵	۱/۰۰

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول پ (۶-۱۵): مزیت رقابتی آشکار شده ایران در ۲۰۱۸

ردیف	کد HS	شرح	RCA
۱	۲۹۱۵۳۴	استات ایزوبوتیل	۱۸۵/۷۶
۲	۷۲۰۶۱۰	آهن و فولادهای غیرمزوج به شکل شمش	۱۴۶/۳۰
۳	۹۱۰۲۰	زعفران	۱۳۲/۸۰
۴	۲۹۳۲۱۲	فورآلدئید (فورفورال)	۱۲۶/۷۲
۵	۵۷۰۲۹۲	فرش، کفپوش غیرمخملی باف آماده مصرف از مواد نساجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزبافی نشده	۱۰۲/۱۰
۶	۷۲۰۶۹۰	آهن و فولادهای غیرمزوج به اشکال ابتدایی	۷۵/۴۶
۷	۲۹۰۲۹۰	هیدروکربورهای حلقوی (غیر از موارد مشمول در شماره‌های ۲۹۰۲/۱۱، ۲۹۰۲/۱۹، ۲۹۰۲/۳۴)	۶۵/۳۴
۸	۵۵۱۴۴۹	پارچه‌های تار و پودباف دیگر از الیاف غیر یکسره پلی‌استر چاپ شده	۵۲/۶۵
۹	۵۷۰۱۱۰	فرش و کفپوش‌های دیگر از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره‌باف، حتی آماده مصرف	۴۸/۴۷
۱۰	۲۹۰۱۲۹	هیدروکربورهای غیرحلقوی اشباع نشده	۳۸/۱۳
۱۱	۲۸۰۲۰۰	گل گوگرد گوگرد تصعید شده و گوگرد رسوب کرده پرسپیتد (percipitated)، گوگرد کلوتیدال	۳۶/۶۶
۱۲	۲۷۱۱۱۹	گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل	۳۴/۸۹
۱۳	۸۴۷۹۶۰	ماشین‌آلات و دستگاه‌ها برای خنک کردن هوا از طریق تبخیر	۳۴/۷۵
۱۴	۸۰۴۱۰	خرما، تازه، یا خشک کرده	۳۲/۱۶
۱۵	۳۰۲۱۹	خانواده ماهی آزاد و قزل‌آلا (salmonides)، غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۰۳۰۲/۱۲ و ۰۳۰۲/۱۱، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی	۲۹/۶۸
۱۶	۴۱۰۲۲۱	پوست خام حیوانات از جنس گوسفند (تازه، یا نمک‌زده، خشک شده، آهک‌زده، پیکله یا محفوظ شده به نحوی دیگر، اما دباغی نشده، پارشمنه‌نشده یا آماده‌نشده به نحوی دیگر)	۲۸/۹۲
۱۷	۱۳۰۲۱۲	شیره و عصاره از شیرین بیان	۲۴/۸۷
۱۸	۷۲۰۷۱۱	محصولات نیمه‌تمام از آهن یا از فولادهای غیرمزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع یا مربع مستطیل که اندازه پهنای آن کمتر از دو برابر ضخامتش باشد	۲۳/۳۵
۱۹	۵۵۰۱۲۰	دسته الیاف از پلی‌استرها	۲۲/۱۰
۲۰	۲۹۰۵۱۱	متانول (الکل متیلیک) (از منوالکل‌های اشباع شده غیرحلقوی)	۲۱/۸۵
۲۱	۷۱۱۴۰	خیار و خیار ترشی (خیار ریز)، محفوظ شده به صورت موقت (مثلاً به وسیله گاز سولفورو یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلول‌های محافظت‌کننده موقت) که به همان حالت قابل مصرف فوری نباشد	۲۱/۷۳
۲۲	۲۵۱۵۱۱	سنگ‌های مرمر و سنگ‌های تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲/۵ یا بیشتر، کار نشده	۲۰/۷۵

ردیف	کد HS	شرح	RCA
۲۳	۲۵۲۳۹۰	سایر سیمان‌های هیدرولیک، حتی رنگ شده	۱۹/۲۸
۲۴	۹۱۰۳۹۰	ساعت دیواری، رومیزی و همانند دارای محرک ساعت مچی، جیبی	
۲۵	۵۷۰۲۱۰	گلیسم، شوماک یا سوماک، کارامانی و فرش‌های دستباف همانند	۱۷/۶۰
۲۶	۷۲۰۷۱۹	محصولات نیمه‌تمام از آهن یا فولادهای غیرممزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی	۱۶/۹۱
۲۷	۲۷۱۲۱۰	وازلین حتی رنگ شده	۱۶/۶۵
۲۸	۲۹۰۲۴۴	ایزومرهای اکسیلین به صورت مخلوط (از هیدروکربورهای حلقوی)	۱۶/۶۳
۲۹	۲۹۰۹۴۱	۲، ۲-اکسی دی اتانول (دی اتیلن گلیکول) (از اثر - الکل‌ها)	۱۶/۵۳
۳۰	۳۰۲۲۲	ماهی دیل (pleuronectes plaessa) به‌استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی، تازه یا سردکرده، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳/۰۴	۱۶/۳۲
۳۱	۲۹۰۵۳۱	اتیلن گلیکول (اتان دی ال)	۱۶،۲۷
۳۲	۲۷۱۳۲۰	قیر نفت	۱۵/۱۹
۳۳	۸۰۶۲۰	انگور، خشک کرده	
۳۴	۷۲۰۳۹۰	محصولات آهنی اسفنجی، به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند، آهن یا درجه خلوص حداقل ۹۹/۹۴ درصد وزنی به شکل توده، گلوله و حبه یا به اشکال همانند	۱۴/۳۹
۳۵	۶۸۰۲۲۹	سنگ‌های دیگر غیر از سنگ‌ها و اشیای ساخته شده	۱۳/۸۹
۳۶	۳۱۰۲۱۰	اوره، حتی به صورت محلول در آب	۱۳/۷۲
۳۷	۷۲۱۳۱۰	میله‌ها، گرم نورد شده، به صورت طومارهای نامنظم پیچیده شده، از آهن یا فولادهای غیرممزوج، دارای دندان، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد شدن حاصل می‌شوند	۱۳/۲۹
۳۸	۷۹۰۱۱۲	روی غیرممزوج به صورت کار نشده، که برحسب وزن کمتر از ۹۹/۹۹ درصد روی داشته باشد	۱۳/۱۸
۳۹	۷۳۰۶۹۰	لوله‌ها و پروفیل‌های تو خالی، غیر از لوله‌های مشمول شماره ۷۳/۰۵	۱۲/۹۳
۴۰	۲۷۱۱۱۳	بوتان مایع شده	۱۲/۱۸
۴۱	۷۱۰۱۰	سیب‌زمینی، نپخته یا پخته شده در آب یا بخار، پخته	۱۲/۰۴
۴۲	۲۸۲۵۷۰	اکسیدها و هیدروکسیدهای مولیبدن	۱۲/۰۱
۴۳	۳۹۰۱۲۰	پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، به اشکال ابتدایی	۱۱/۶۹
۴۴	۷۰۱۹۰	سیب‌زمینی (غیر از بذر سیب‌زمینی)، تازه، یا سردکرده	
۴۵	۲۵۲۰۱۰	سنگ گچ، انیدریت	۱۱/۳۴
۴۶	۵۷۰۱۹۰	فرش و کفپوش از مواد نساجی دیگر غیر از پشم و موی نرم (کرک) حیوان، گره‌باف، حتی آماده مصرف	
۴۷	۵۷۰۲۹۹	فرش، کفپوش غیرمخملی یا فای آماده مصرف از مواد نساجی غیر از شماره‌های ۵۷۰۲/۹۱ و ۵۷۰۲/۹۲، منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده	۱۱/۱۶
۴۸	۷۳۰۴۹۰	لوله‌ها و پروفیل‌های تو خالی، بدون درز، از آهن یا از فولاد	۱۱/۰۵
۴۹	۹۱۰۵۲۹	ساعت‌های دیواری، غیر از ساعت‌های مشمول شماره ۹۱۰۳/۹۰ و ۹۱۰۵/۲۱	۱۰/۹۹
۵۰	۲۷۱۱۱۲	پروپان مایع شده	۱۰/۷۳
۵۱	۲۷۱۲۹۰	وازلین، موم پارافین، موم نفتی با ذرات ریز متیلور («موم اسلاک (STACK WAX)»، اوزوکریت، موم لین بیت، موم تورب، سایر موم‌های معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا به طرق دیگر به دست می‌آید، حتی رنگ شده	۱۰/۴۵
۵۲	۲۷۰۹۰۰	نفت خام (petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری خام	۱۰/۰۲
۵۳	۸۰۴۲۰	انجیر، تازه، یا خشک کرده	۹/۶۰

RCA	شرح	کد HS	ردیف
۹/۵۸	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، به‌دست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی اتیلن یا پلی پروپیلن	۶۳۰۵۳۳	۵۴
۹/۱۵	پروفیل از آهن یا از فولادهای غیرمزموج، با مقطع I، فقط گرم نوردشده، گرم کشیده‌شده یا گرم اکستروژده شده با بلندی ۸۰ میلی‌متر یا بیشتر	۷۲۱۶۳۲	۵۵
۹/۰۴	سکوهای شناور یا غوطه‌ور حفاری یا استخراج	۸۹۰۵۲۰	۵۶
۹/۰۲	گچ (شامل سنگ گچ تکلیس شده یا سولفات کلسیم)، حتی رنگ کرده یا مقدار کمی مواد تند کننده یا کند کننده به آن افزوده شده باشد	۲۵۲۰۲۰	۵۷
۸/۸۷	فرش و کف‌پوش‌های دیگر از نمد، منگوله بافت‌نشده یا پرزبافی نشده حتی آماده مصرف به غیر از آنهایی که مشمول شماره ۵۷۰۴/۱۰ می‌شوند	۵۷۰۴۹۰	۵۸
۸/۸۰	سیب‌زمینی، آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ‌زده	۲۰۰۵۲۰	۵۹
۸/۶۷	پارچه‌های تار و پودباف چاپ شده دیگر از الیاف غیر یکسره که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط‌شده که وزن هر مترمربع آنها از ۱۷۰ گرم بیشتر نباشد	۵۵۱۳۴۹	۶۰
۸/۵۹	شیشه اپتیک و عناصر از شیشه اپتیک و شیشه عینک‌های طبی، کارنشده با اصول اپتیک	۷۰۰۳۱۲	۶۱
۸/۵۴	مس تصفیه‌شده به شکل شمش کوچک (Billet)	۷۴۰۳۱۳	۶۲
۸/۵۱	گوجه‌فرنگی آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه	۲۰۰۲۹۰	۶۳
۸/۴۷	پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ به اشکال ابتدایی	۳۹۰۱۱۰	۶۴
۸/۲۳	چینه دولومی همجنین (tossed dolomite)	۲۵۱۸۳۰	۶۵
۷/۹۴	خیار و خیار ترشی، تازه یا سردکرده	۷۰۷۰۰	۶۶
۷/۴۶	سیمان‌های پودرنشده معروف به کلینکر، حتی رنگ شده	۲۵۲۳۱۰	۶۷
۷/۴۱	آخال، خرده‌ریز و دم قیچی از کائوچو (غیر از کائوچوی سفت‌شده) و پودر و گرانول‌های حاصل شده از آنها	۴۰۰۴۰۰	۶۸
۷/۳۵	طناب، کابل نوار گیس باف و همانند، از مس، که برای مصرف برق عایق نشده باشند	۷۴۱۳۰۰	۶۹
۷/۳۳	شیشه فلوت (Float) که فقط یک یا هر دو روی آن ساییده یا صیقلی شده باشد، به صورت صفحه یا ورق و مسلح‌شده با سیم، حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس‌کننده، ولی کارنشده به نحوی دیگر	۷۰۰۵۳۰	۷۰
۷/۲۶	پلیمرهای اولفین‌های هالوزنه، به اشکال ابتدایی	۳۹۰۴۹۰	۷۱
۷/۲۴	پلی استیرن، به اشکال ابتدایی، قابل انبساط	۳۹۰۳۱۱	۷۲
۷/۱۵	ریسمان برای بستن یا عدل‌بندی از پلی اتیلن یا از پلی پروپیلن حتی گیس باف یا قیطان باف، حتی آغشته، اندوده، پوشانده، یا غلاف‌شده با کائوچو یا با ماده پلاستیکی	۵۶۰۷۴۱	۷۳
۷/۰۴	نخ‌های دیگر از رشته‌های مصنوعی چند لا (تابیده) یا کابله	۵۴۰۳۴۹	۷۴
۷/۰۰	لوبیا (گونه phaseolas)، (گونه vigna) آماده یا محفوظ‌شده به‌جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ‌زده	۲۰۰۵۵۹	۷۵
۶/۹۹	خمیرها از مواد الیافی سلولزی، شیمیایی	۴۷۰۶۹۲	۷۶
۶/۷۹	ماس، حتی غلیظ‌شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده یا خوشبوکننده یا میوه یا کاکائو	۴۰۳۱۰	۷۷
۶/۶۴	موی زیر حیوان، حلاجی شده یا شانه زده	۵۱۰۵۴۰	۷۸
۶/۵۴	پیاز و موسیر، تازه یا سردکرده	۷۰۳۱۰	۷۹
۶/۴۸	گوگرد از هر نوع به استثنای گل گوگرد (گوگرد تصفیه‌شده)، گوگرد رسوب‌کرده (گوگرد پرسپیته) و گوگرد کلونیدال	۲۵۰۳۰۰	۸۰
۶/۴۵	قیر و آسفالت، طبیعی، آسفالتیت (Asphaltite) و سنگ آسفالت‌دار	۲۷۱۴۹۰	۸۱
۶/۳۷	ژاکت و ژاکت ورزشی از مواد نساجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳/۳۱، ۶۱۰۳/۳۲، ۶۱۰۳/۳۳	۶۱۰۳۳۹	۸۲

RCA	شرح	کد HS	ردیف
۶/۱۰	پروفیل (profile) از آهن یا از فولادهای غیرمزوج با مقطع L، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروژنه شده، با بلندی کمتر از ۸۰ میلی متر	۷۲۱۶۲۱	۸۳
۶/۰۴	گل و غنچه گل، بریده شده، برای دسته گل یا برای زینت، خشک کرده، سفید کرده، آغشته یا آماده شده	۶۰۳۹۰	۸۴
۶/۰۱	میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیرمزوج، فقط آهنگری شده	۷۲۱۴۱۰	۸۵
۵/۹۰	پارچه‌های تار و پودباف از نخ‌های فلزی و پارچه‌های تار و پودباف از نخ‌های نساجی جور شده با فلز	۵۸۰۹۰۰	۸۶
۵/۸۵	کیوی	۸۱۰۵۰	۸۷
۵/۷۵	اشیای سر میز، اشیای آشپزخانه یا سایر اشیای خانه‌داری و اجزا و قطعات آنها از چدن، لعاب داده شده	۷۳۲۳۹۲	۸۸
۵/۷۵	میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیرمزوج، غیر از میله‌های مشمول شماره ۷۲/۱۳، گرم نورد شده، دارای دندان، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد حاصل شده یا بعد از نورد شدن تاب داده شده‌اند	۷۲۱۴۲۰	۸۹
۵/۶۷	ماهی‌های، یخزده، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی	۳۰۳۴۹	۹۰
۵/۶۶	موم پارافین دارای کمتر از ۰/۷۵ درصد وزنی روغن	۲۷۱۲۲۰	۹۱
۵/۶۱	ماهی‌های آزاد و قزل‌آلا (Salmonides) یخزده، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ردیف ۰۳/۰۴ و به‌استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۳۰۳۲۹	۹۲
۵/۵۸	سیب تازه	۸۰۸۱۰	۹۳
۵/۴۶	شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن ساییده یا صیقلی شده باشد، به صورت صفحه یا ورق حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، مسلح نشده با سیم، ولی کار نشده به نحوی دیگر	۷۰۰۵۱۰	۹۴
۵/۴۴	پلی استیرن، به اشکال ابتدایی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۰۳/۱۱)	۳۹۰۳۱۹	۹۵
۵/۴۳	آلو، خشک کرده	۸۱۳۲۰	۹۶
۵/۲۹	محصولات نیمه‌تمام از آهن یا از فولادهای غیرمزوج دارای کمتر از ۲۵ درصد وزنی کربن	۷۲۰۷۱۲	۹۷
۵/۲۷	سنگ‌های مرمر و سنگ‌های تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲/۵ یا بیشتر، فقط بریده شده به وسیله اره یا به نحوی دیگر به صورت قطعه یا به شکل صفحات مربع یا مربع مستطیل	۲۵۱۵۱۲	۹۸
۵/۲۳	مفتول مسی از مس تصفیه شده، غیر از آنهایی که مشمول شماره ۷۴۰۸/۱۱ می‌شوند	۷۴۰۸۱۹	۹۹
۵/۱۳	کیسه، کیسه کوچک برای نقل و انتقال یا بسته‌بندی کالا، از مواد پلاستیکی (غیر از پلی اتیلن)	۳۹۲۳۲۹	۱۰۰

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق